

BORGARSTÅNDETS RIKSDAGSPROTOKOLL

PÅ RIKSDAGENS UPPDRAG
UTGIVNA AV

RIKSDAGSFÖRVALTNINGEN

GENOM

OLOF HOLM

12

1760–1762

3

6 mars–13 juli 1762, bilagor, register

STOCKHOLM 2017

Borgarståndets riksdagsprotokoll 12:3
Tryckeri: Riksdagstryckeriet, Stockholm 2017

ISBN 978-91-88607-26-3

Åhr 1762 den 6 Martii

S.d. Justerades ståndets extractum protocollis, rörande förbud till deputationerne, att immediate uptaga sådane mål, hwarwid fatalier äro försummade; och lydde detta ståndets protocollsutdrag, som följer:²²²⁷

S.d. Lät ståndet sig föreläsa högwördige prästeståndets utdrag ur protocollet af den 22 Januarii sidstledne, angående de försök, som åtskillige hos riksens ständer giordt, att få sine ärender anhängige, hwarwid lagarne föreskrifwa fatalier, som af wederbörande icke blifwit i ackt tagne.

Och som lagen utstakat den säkerhet, hwar med hwars och ens ägendom bör wara omgärdad, och äfwen föreskrifwit, hwad wäg den bör gå, som emot annan något will anmäla, hwarutom ingen sak bör hos riksens ständer förekomma, efter däraf kan hända, att den andre parten blifwer ohörd, och saken således på en sida allena drifwen, så är högwördige prästeståndet af den tanckan, det riksens ständers deputationer böra aldeles förbiudas, att immediate uptaga, och plenorum skiärskådande underställa, eller till andre deputationer remittera och communicera sådane saker, hwarwid fatalier böra observeras, som af wederbörande icke i ackttagne blifwit, hwilcket med de andre ständen är wordet communiceradt.

Wid öfwerwägande häraf, fant wäl borgareståndet å ena sidan, det wara både billigt och med lagarne öfwerensstämmande, att en genom dom eller utslag, som wunnit laga kraft, afgjord sak, icke bör ånyo uprifwas; men som å andra sidan i betractande kommit, att riksens ständers åliggande är, wid deras sammankomst, att tillse, huru lag och rätt under deras frånwaro blifwit skipad, och däraf owedersägeligen följer, att om deputationerne finna något i protocollerne, som af ämbetsmän i en eller annan måtto kan wara emot lag brutit, det icke mindre blifwer för riksens ständer angelägit, att få därom kundskap, än att skaffa däruppå bot, så att den domare eller ämbetsman, som utöfwat sitt ämbete emot lagens klara innehåll, och därigenom skadat någon rikets inbyggare till lif, ära, lem eller ägendom, warder wederbörligen straffad; hwarwid och när ett sådant mål till skiärskådande förekommer, riksens ständer aldrig kunna undgå, att cognoscera saken, till hela dess widd, och med ett ömt behiertande anse den oskyldigas lidande. Fördenskull ser borgareståndet sig icke kunna till alla

---

²²²⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 252.

delar gå in i det högwördiga prästeståndets tancka, hälst därigenom mycken orättwisa kunde blifwa för riksens ständer fördold, igenom en fattig och enfalldig lidandes försummelse eller tystlåtenhet, och således ett skadeligit praejudicat faststaldt; utan tror borgareståndet sig träffa in med grundlagarnes rätta mening och ändamål, när ståndet finner för sin del skiäligt, att tillåta deputationer upgifwa sådana mål, som angå ämbetsmäns förseelser och däröfwer sine tanckar aflemna, warandes det likwäl riksens ständer obetagit, att då sjelfwe yttra sig, huruwida den lidande parten må, af förekommande skiäl och omständigheter, få sin talan åter up igen, och saken sedermera på ett laglikmätigt sätt, riksens ständers skjärskådande underställa. Hwilcket med de öfrige respective stånden hörsamt, dienst- och wänligen kommer att communiceras.

Justerades ståndets extractum protocolli, angående capitainen von Oldenschiölds ansökning; lydande sålunda:²²²⁸

S.d. Föredrogs ett utdrag af protocollet, hållit uti Kongl. Mai:sts rådkammare den 8 September sidstledit åhr, angående capitainen Eric von Oldenschiölds underdåniga ansökning om en capitainsbeställning med compagnie, och intill dess han dermed kan blifwa i nåder hugnad, århålla capitainslönen på wärfwad stat sedan 1759 års början, samt tour ifrån dess första capitainsfullmagts datum, den 21 Martii 1749; hwarjämte ståndet lät sig föreläsas ett af capitaine Oldenschiöld i detta ärende hos Hans Kongl. Mai:st inlemnadt underdånigt memorial.

Borgareståndet inhämtade häraf, att capitainen von Oldenschiöld, redan den 21 Martii 1749, undfått capitainsfullmagt med compagnie wid då warande Possiska regementet, och att han år 1753 af en swår siukdom föranlåten hos Hans Kongl. Mai:st i underdånighet anhålla, om nådigt afskied, hwilcken ansökning han kort därefter, då han lyckligen öfwerwan dess siukdom, återkallade. Men som Hans Kongl. Mai:st en eller twänne dagar förrut, innan denna sednare ansökningen inkom, redan bifallit det sökte afskiedet, så ehuru det icke ännu war expedierat, geck det likwäl i fullbordan, och capitaine von Oldenschiöld blef tjenstelös emot sin wilja; sedan har han flere gånger giordt underdånig ansökning, att få träda i tjenst; men desse hans ansökningar hafwa alle warit utan wärkan, intill dess han ändteligen uppå

---

²²²⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 253.

förnyad underdånig anhållan, wid warande krigs början, blef wid utcommenderande arméén och Uplands regemente constituerad capitaine; uti hwilcken tjenst han, efter en chefs commenderande generalens och fleres intygande, å daga lagt berömmelige prof, af skickelighet och wälförehållande, under hela kriget; men icke dess mindre har honom det widriga öde öfwergådt, att han ej längre fått niuta lön, än till 1758 års slut, så att han sedan i cronans tjenst måst förtära sin egendom.

Borgareståndet tog detta alt under behörigt öfwerwägande, och som ståndet däraf nogsammt fant, att capitainen von Oldenskiöld på flere sätt warit lidande, ty profwade ståndet rättwist, det bör han på det sätt ärhålla uprättelse, att honom hans tour återställes, ifrån dess första capitainsfullmagts datum, samt att han får lön på extra stat ifrån 1759 års början; hwarjämte capitainen von Oldenskiöld må hos Hans Kongl. Mai:st i underdånighet anmälas, till ärhållande af först ledigblifwande capitainsbeställning med compagnie, hwarom han i underdånighet anhållandes warder.

Hwilcket med de öfrige respective stånden hörsamt, tjenst- och wänligen communiceres.

Herr talman anmälte, att han af ett angelägit ärende föranlåten, hade nödigt, att träda neder till en öfwerläggning hos denne stadens magistrat; anmodandes herr borgmästaren Renhorn, att imedlertid föra ordet, hwilcket och denne sig åtog.

Justerades extractum protocoll, angående hofrättsrådet Stillman; och giordes nu den tilläggnings, wid slutmeningen af detta protocollsutdrag, att de orden tillsattes, och så vidare successive efter tour. Lydandes detta extractum protocoll sålunda:²²²⁹

S.d. Efter gifwen anledning, kom hos borgareståndet under ett ömt öfwerwägande det swåra tillstånd, uti hwilcket hofrättsrådet i kongl. Swea hofrätt, herr Sven Stillman sig nu måste befinna, i det herr hofrättsrådet, efter en trettijotwå-årig i domaresyslor använd tjenstetid, nu mera på sin ålderdom råkat uti en så öfwer handen tagande siukdom, att han med tjenstgörande icke ser sig längre kunna uthärda.

Borgareståndet hade sig bekandt, att hofrättsrådet, efter wäl använde ungdomsår, i tu åhr warit vice häradshöfdinge och vice borg-

---

²²²⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 254.

mästare, hwarwid honom åtskillige domaresyslor warit updragne. I sex år har herr hofrättesrådet, med all skickelighet och stadens förman, förestått borgmästaresyslan i staden Söderhamn, och under denne tid, wid riksdagarne åhren 1734 och 1738 warit en wärd ledamot af detta ståndet, samt tillika dess vice secreterare; hwarefter herr håfrättsrådet blifwit befordrad till häradshöfdingeämbetet i Helsingeland, hwaräst han i sjutton år förestått en beswärlig domsago af ellofwa häradser, som fordrat wid pass tuhundrade miles resor åhrligen, till dess han ändteligen blef ledamot i kongl. Swea hofrätt, hwaräst han nu på åttonde året warit assessor och håfrättsråd. Utom desse ordinarie beställningar, har herr håfrättsrådet jämwäl förrättadt lagmansting, samt dels praesiderat, dels och som ledamot biträdt åtskillige af Hans Kongl. Mai:st förordnade commissioner, och wid alle desse syslor och ämbeten har herr håfrättsrådet, som allmänt kunnigt är, wisat sådane utmärkte prof af skickelighet och owäldughet, som en rättskaffens domare ägnar och bör. Med all denna berömmelige använda oförtrutenhet och möda i Kongl. Mai:sts och cronans tienst, har likwäl herr håfrättsrådet icke mera sig förwärfwat, än en siuklig kropp, och till dess frus och barns uppehälle, icke mera, än blott en assessorslön, sedan han med all nit och trohet tient i trettio tu år.

Efter sådan herr håfrättsrådets mindre blida öde, nu på dess annalkande ålderdom, har borgareståndet ej annat kunnat, än på det ömaste anse, och fördenskull trodt sig böra täncka på medel och utvägar, huru herr håfrättsrådet må kunna hugnas med någon hielp och undsättning, för dess öfrige lefnadstid. Ståndet hade önskat, att den, wid sidstledne riksdag, tillärnade pensionscassaeinrättningen för civile staten, hade kunnat komma i wärkställighet. Men, som detta icke, för imellankommande hinder, kunnat skie, och det likwäl tillhör riksens ständer, att med hielp och understöd hugna sådane ålderstegne ämbetsmän, som genom utmärkt trohet och nit, gjordt sig af ynnest wälförtiente; ty pröfwade borgareståndet skiäligit, det må herr håfrättsrådet Stillman, till dess swaga hälsas desto bättre skiötsell, förunnas en tillräckelig tienstefrihet, med åtniutandet af dess fulla innehafwande lön, samt att, i händelse han funne sig oförmögen, att längre²²³⁰ tiena, honom då må tillstånd lemnas, att få afstå dess innehafwande tienst och lön till någon competente sökande, med hwilken han därom kan öfwerenskomma; och så vidare successive, efter för-

---

²²³⁰ Rättat efter protokollsutdraget i R 1356; i prot. *länge*.

tiensst och skickelighet. Hwilcket hos de öfrige respectiue ständen, till gunstbenägit bifall, hörsamt, tiensst- och wänligen skulle anmälas.

Herr borgmästaren Omnberg: I följe af ständets befallning, har jag projec- terat den underdåniga skrifwelse, som till Hans Kongl. Mai:st kommer att afgå, i anledning af herr borgmästaren Pihlgardts memorial angående handelsmannen Krok i Carlscrona; hwilcket project jag nu will upläsa.

Berörde skrifwelse uplästes; och som ståndet, då detta ärende sidsta plenidag förehades, wäl något discoureradt däröfwer, huruwida någon wiss af dess ledamöter skulle hos Hans Kongl. Mai:st föreslås till domare i detta mål, men något wist slut häröfwer icke blifwit fattadt, så kom nu denne frågan å nyo under öfwerläggning. Och efter någon ventilation stadnade ståndet i det slut, att herr borgmästaren Hanqvist skulle hos Hans Kongl. Mai:st föreslås till domare i detta ärende; hwilcken mening förden- skull uti denna skrifwelse af herr borgmästaren Omnberg infördes. Och lydde samma skrifwelse, som följer:²²³¹

P.t. Tå, till Eder Kongl. Mai:sts nådigste afgjörande, borgareståndet får aflemna dess angelägenheter, tå är borgareståndet i all underdånighet förwissadt, om lagarnas helgd, och oundwikeligit straff för dem, som lagen brutit. Borgareståndet täflar med de öfrige Eders Kongl. Mai:sts trogne undersåtare, om en uprigtig och undersätelig wördnad och nit för Eder Kongl. Mai:sts och rikets lagar. Och på det Eder Kongl. Mai:st i nåder måtte finna, det borgareståndets förnämsta föremål är, att lyda Eder Kongl. Mai:sts befallningar, och förqwäffa alt hwad deremot syftar, så finner borgareståndet sig föranlåtet, att följande ärende underdånigst anmäla.

Bilagde memorial, hwilcket riksdagsfullmägtigen och borgmästaren ifrån Carlscrona, Paul Pihlgardt, till ståndet ingifwit, jämte de medföljande handlingar, intyga beklageligen, att en handlande borgare tärstädes, wid namn Jonas Krok, wid en allmän rådstufwa, tå borgerskapet till ett rådmanswahls förrättande blifwit upkalladt, uphäfwit sig till taleman för menige borgerskapet, dock witterligen utan någons anmodan, och anført, både skrift- och munteligen, åtskillige ärender, som på intet sätt rörde den förewarande wahlförrättning, utan fastmera kunde leda en enfaldig menighet till olydnad emot rikets lagar, till stadsens magistrats och dess embet[e]s missfirmande och

---

²²³¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 255.

wanwördande, och till misstroende för stadsens lagligen kallade riksdagsfullmäktig. Han har dymedelst betagit magistraten ordföranderättigheten, han har på oanständigt sätt begärt riksdagsfullmäktigens redogjörelse för de honom ombetrodde riksdagsärender, och, det som märkwärdigast är, beskylt riksdagsmannen, att han, medelst ett sig förskaffat monopolium af ekewirkshandelen, och medelst eftergifwande af någon stadens förr ägde förmån, undangräfwit borgerskapets rättigheter, hwarföre han ock sluteligen sig utlåtit, att det wore borgerskapet obetagit, i händelse af riksdagsmannens stridiga tanckesätt, att deremot taga nödige steg. Widare har Krok klagat däröfwer, att allmänna sammankomster wore borgerskapet betagne, att borgerskapet wore odrägeligen skattlagt till staden, och huru stadsens medel woro illa disponerade²²³² af en därtill förordnad person, hwilcken han derföre påstådt afsättjas borde. Detta alt med mera, har han flere gånger understäldt borgerskapets ompröfwande och skiärskådande, utan att därwid nämna den närwarande magistraten.

Allernådigste Konung! Detta Kroks förfarande strider aldeles emot allmänna lagen, grundlagarne och åtskillige kongl. förordningar, bref och statuter.

Hwad beklagelige påföljder slike för en menighet hållne tal här i riket med sig haft, är, tywärr, hos en hwar i friskt minne.

Borgareståndet, som har en medfödd afsky för slike olagligheter och irrige tanckesätt, anhåller derföre allerunderdånigst, det täcktes Eder Kongl. Maist., i nåder anbefalla herr justitiaecancelleren och commendeuren af kongl. Nordstiernaorden, att, enligt dess instruction, så kraftigt lägga handen wid detta granlaga och widtutseende mål, att den brottslige till laga straff befordras, och den oskyldige sin oskuld till godo niuta måtte. Men som någon laga undersökning i detta mål icke lærer kunna för sig gå, innan innewarande riksdag blifwer sluten, då borgmästaren Pihlgardt sjelf kan wara tillstädes, till bewakande, så af sin enskilte, som riksdagsmannarätt, så anhåller borgareståndet i lika underdånighet, att Eder Kongl. Mai:st i nåder behagade så förordna, att en owäldug och pålitelig domare blifwer anbefald, att, straxt efter riksdagens slut, detta mål, med hwad därmed gemenskap äger, till undersökning och afgjörande uptaga, uti herr justitiaecancellereus, eller någon af honom tillförordnad actors närwaro. (Hwarjämte, och som justitiaeborgmästaren i Carlscrona Blidberg, lig-

---

²²³² disponerades i prot.

ger i öppen delo med Pihlgardt, så understår sig borgareståndet aldra-
underdånigst underställa, om icke borgmästaren Johan Hanqvist i
Westervik, som wid detta tillfället icke biwistat rådplägningen i stån-
det, till denna förrättning, i nåder förordnas kunde.) Thet mästa, som
imedlertid ömmar borgareståndet, är den osäkerhet, som i sielfwa
staden nu är att befruckta, hwaräst Eder Kongl. Mai:sts och rikets så
dyra ägendom bewarad är, och hwilcken snarast wid ett yppande oro-
ligt buller kan taga känbaraste skada; ty sedan detta för sig gådt, har
Krok å nyo, uti ett annat ärende, förskaffat sig öfwer 100:de perso-
ners underskrifter, på en till Eder Kongl. Mai:sts befallningshafwande
i orten ingifwen suppliqve. Häraf synes klarligen, att Krok intet
afstår, utan fast mera fortfar i sine olagliga och oroliga giöromål,
ehuru han, efter Eder Kongl. Mai:sts nådigste resolution af den 18
Majj 1757, för slike oroligheter pliktat 50 daler silf:rmt. Men borga-
reståndet gläder sig ock, då det nu i underdånighet fådt lämna denna
angelägenheten till Eder Kongl. Mai:sts allernådigste afgjörande, med
underdånigste förtröstan, att sådane steg tages, som ei allenast hindra
Krok, att flere oroligheter utöfwa, utan ock sättia Carlscrona borger-
skap i den ro och enighet, som ett laglydigt borgerskap ägnar och an-
står.

Herr borgmästaren Cervin yttrade sig härwid, det han för dess del icke
kunde finna sig däruti, att någon wiss ledamot skulle föreslås till domare i
detta mål, utan borde sådant öfwerlemnas till Hans Kongl. Mai:sts nådiga
godtfinnande.

Uplästes protocolsdeputationens betänckande,²²³³ öfwer ett af consisto-
rio i Lindkiöping, åhr 1759 uprättadt förslag, till det uti Winnersta och
Motala församli[n]gar då ledige pastorat; hemställandes deputationen, i
anledning af anförde skiäl, om icke, genom Hans Kongl. Maist., detta con-
sistorii förhållande kunde på det eftertryckeligaste thy under ögonen stäl-
las, jämte alfvarsam åtwarning, att för sådane förseelser, sig hädanefter till
wahra taga; med mera, ut in actis.

Herr vice talman hemstaldte, om icke detta betänckande finge bifall.

Och ståndet swarade härtill Ja.

---

²²³³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, protokollsdeputationens expeditioner, nr
5.

Sex deputerade ankommo från prästeståndet, och gaf ordföranden, biskoppen doctor Filenius wid handen, att som prästeståndet tillförene anmält hos de öfrige respective stånden, dess beslut, att icke någre mål måge immediate uti deputationerne uptagas; så hade ock prästeståndet nu anbefalt dess ledamöter i deputationerne, att icke gå in uti någre öfwerläggningar, om sådane mål; och hade prästeståndet därhos för dess del beslutit, att icke hos sig in pleno något sådant ärende företaga, som icke ordinaria via inkommit.

Herr vice talman tackade för de lemnade underrättelser, och yttrade sig, att ståndet lærer icke underlåta, att yttra sig, öfwer de anmälte ärender, hwilcke fordra någon närmare öfwerläggning; imedertid borde deputationerne rätta sig efter deras ärhållne instructioner, som icke annars, än genom ett gemensamt riksens ständers beslut, kunde ändras.

Deputerade afträdde.

Uplästes ett utdrag af protocollet,²²³⁴ hållit uti riksens ständers expeditionsdeputation den 5 i denne månad, angående de hinder, som mött deputationen wid ärendets expedierande, angående medel och utvägar till förekommande af den öfwerklagade brist och dyrhet på salt, besynnerligen i Gjötheborg och de öfrige bohuslänske stapelstäderna.

Herr borgmästaren Unger: Ståndets ledamöter uti expeditionsdeputationen hafwa, i anledning af ståndets extracto protocollii, rörande detta ärende, förestält, att wi omöjneligen kunde gå in uti expedierandet af målet, rörande stapelfrihet för staden Kongelf, hälst detta på det ömaste rörde icke allenast ståndets privilegier i allmänhet, utan ock wore gerade stridande emot Götheborgs stads privilegier i synnerhet; hwarförutan detta mål wore remitteradt till secreta handels- och manufacturdeputationens utlåtande, hwilcket ståndet wille afbida, och sedan vidare yttra sig däröfwer. Men hwad saltsaken beträffade, förklarade wi oss willige, att den samme särskildt måtte expedieras, efter det beslut, som, i anledning af ståndens resolutioners pluralité, kunde fattas. Öfwer detta målets skiljande från hwarannan föreföll en widlyftig ventilation, som änteligen så slöts, att tu stånd stadnade emot tu, och således kunde ingen expedition blifwa i saltsaken. Deputationen begär fördenskull nu få weta, huru den bör förhålla

---

²²³⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, expeditionsdeputationens expeditioner, nr 6.

sig i detta mål. För min del, håller jag före wara bäst, att saken må hos detta ståndet hwila, till dess de öfrige respective stånden utlåt sig. Imedlertid har jag förbehållit mig till protocollet uti expeditionsdeputationen, att de öfrige stånden nu icke vidare måge beskylla oss för uppehåll i målets expedierande, angående saltbristens förekommande.

Herr borgmästaren Ekman gjorde en lika berättelse, om detta ärendets förlopp i expeditionsdeputationen, som nys anförd är.

Herr vice talman: Det förefaller mig något besynnerligt, att man welat gjöra lika som en jämnförelse, emellan ett ärende, som rör allmänheten, och ett mål, som angår allenast en stad. Det förre hade bordt, som högst angelägit, expedieras, det senare kunde ju hwila, såsom aldeles intet betydande emot det förre, eller dermed någon gemenskap ägande.

Herr borgmästaren Unger: Däruti består hela knuten, att de ansedt stapelstadsfriheten för Kongelf, såsom ett botemedel emot saltbristen, och hafwa fördenskull påstådt, att desse målen ej borde skilljas från hwarannan.

Ståndet fant godt, att detta ärende skulle hwila.

Sex deputerade från bondeståndet ankommo, och anmälte ordföranden, Maths Mathsson, ifrån Wermeland, det bondeståndet förehaft och bifallit borgareståndets extractum protocoll, angående herr borgmästaren Lönbohms befördran, och det samma bifallit. Härjämte anhölt ordföranden, att borgareståndet behagade företaga och till kammar-, oeconomie- och commercedeputationen remittera ärendet angående twisten imellan Sundsvalls stad och någre hemmansåboer, rörande det så kallade godset Täfte; hwarjämte ordföranden till bifall anmälte saken, angående Kärr- eller Långsmyran, samt betänckandet angående hemmanet Mårum, Södergården.

Herr vice talman: Det kan ej annat, än fägna borgareståndet, att det ärbara bondeståndet behagat instämma med oss, uti saken, rörande herr borgmästaren Lönbohms befördran. Och lærer borgareståndet icke underlåta, att wid tillfällen wisa prof af dess wänskap och wälwilja, för det ärbara bondeståndet. Hwad de öfrige anmälte ärender beträffar, lærer borgareståndet, så snart gjörligt är, företaga de samme, och handtera dem med all ömhet, efter lag och rättwisa.

Deputerade afträdde.

Herr vice talman frågade, huru sammanhanget wore, angående twisten imellan staden Sundsvall och hemmansåboerne uti Täftesaken.

Herr borgmästaren Kiörning: Sakens sammanhang är detta: Staden Sundsvall och wisse bönder hafwa, redan från långliga tider, twistat om wisse delar af det så kallade Täftegodset. Ändteligen kom saken under sidste riksdag till riksens ständer, som däröfwer fattade deras slut, uti hwilcket bönderne sedan sökt på mångfalldigt sätt, att få ändring. Saken är så långt kommen, att lagmanssyn därstädes försiggått, och riktige rå och rör blifwit utstakade, hwarefter twisteparken skulle delas. Däröfwer hafwa bönderne icke anfört någre beswär, och har lagmansrättens dom således wunnit laga kraft, men icke dess mindre har häradsrätten innehållit med delningen, sedan bönderne upwist ett bondeståndets extractum protocolli, att ärendet wore hos riksens ständer, genom en kongl. remiss, anhängigt. Jag hemställer fördenskull, hwad utwäg härwid må kunna tagas, och om icke en föreställning, må kunna afgå till de öfrige respective stånden, huru fahrligit det är, att uphäfwa riksens ständers en gång fattade beslut i justitiaemål, som detta wärkeligen är.

Herr borgmästaren Omnberg: Hwad herr borgmästaren Kiörning anfördt, har alldeles sin rigtighet. Jag känner saken så mycket bättre, som jag förrättat lagmanssynen, öfwer hwilcken bönderne sig icke beswärat. De hafwa gått alla instantierne igenom, ända till lagmanssynen. Altsammans har gådt därpå ut, att få ändring uti riksens ständers sidstledne riksdag gifne resolution i saken, som uti justitiaedeputationen då war unamine.

Herr vice talman hemställte, om icke föreställning, genom extractum protocolli, härom måtte afgå, till de öfrige respective stånden.

Ståndet lemnade härtill dess bifall, och herr borgmästaren Omnberg anmodades, att upsättia detta protocollsutdrag; hwilcket han sig ock åtog.

Uplästes prästeståndets extractum protocolli af den 14 Septembris sidstledit åhr,²²³⁵ hwaruti wid handen gifwes, att sedan prästeståndet, i anledning af secreta deputationens betänckande,²²³⁶ angående lagmannen Voltemat, utsatt dess tour ifrån den 31 Augusti åhr 1756, då han undfik lagmansfullmagt, och enahanda omständigheter sig förete med lagmannen, nu mera cammarrådet Johan Bentzelstierna, som har lagmansfullmagt af samma dato med lagman Woltemat; altså hade prästeståndet, till undwikkande af twifwelsmåhl, i framtiden, funnit godt, att bifalla, det cammarrå-

---

²²³⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, prästeståndets protokollsutdrag, nr 31.

²²³⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta deputationens expeditioner, nr 48.

det Bentzelstiernas tour må jämwäl utsättas, ifrån dess ärhållne lagmansfullmagts datum.

Herr vice talman hemstälde, om icke detta extractum protocolli finge bifall.

Och detta hemställande beswarades med Ja.

Uplästes kammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²²³⁷ angående Kiöpings diurgård, hwilcken Kiöpings stad under arrende sökt; tillstyrkandes deputationen, i anledning af anförde skiäl, det må Kiöpings stads borgerskap och bofaste inwånare, som äro en menighet stadd i brist af tillräckeligit mulbete, på femton års tid, få berörde diurgård under arrende af ett tusende daler kopparmynt årligen, dock att bemälte stads bofaste inwånare, wid förlust af arrendet, förbiudas, att till annat, än höbärgning och mulbete, nyttia denne djurgård.

Herr talman återkom, och intog sitt säte.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag finner icke något skiäl, hwarföre deputationen har welat förbiuda stadsens borgerskap, att icke nyttia denne diurgård till annat, än höbärgning och mulbete. Det wore ju både för cronan och staden nyttigare och nödigare, att jorden upodlas till plantager; men wäl må borgerskapet förbiudas, att nyttia den till åker.

Herr rådman Hülphers: Jag finner af betänckandet, att deputationen wäl tillstyrkt, det må Kiöpings stads borgerskap och bofaste inwånare få arrendera denne diurgård; men som det ankommer på magistraten, att disponera om detta arrende, så fruktar jag, att borgerskapet torde få litet eller intet däraf.

Herr borgmästaren Kihlman: Magistraten lærer noga tillse, att stadens borgerskap skier rätt. Men om något härwid skall anmärkas, så är det detta, att deputationen will, det utom borgerskapet jämwäl bofaste inwånare i staden skola uti detta arrendet få taga del. Denna mening lærer böra således ändras, att stadens borgerskap allenast nämnes, eljest kan ej annat, än oreda följa häraf. Och hwad den omständigheten beträffar, att plantager skulle på denne diurgård inrättas, så torde det wäl kunna låta sig giöra, om man finge lof, att upodla de ställen, som äro höglänte. Men, som desse äro med någon ek- och annan skog bewäxte, lærer det ej tillåtas. De sidländte orterne, hwaräst nu egenteligen ängsmark är, lära icke eller duga till plan-

---

²²³⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 55.

tager. Således wore bäst, om borgerskapet tillåtes, att plöija up ängsmarken, beså den med hafra och höfrö, samt efter torfrötet lägga den åter till äng.

Herr talman hemställdte, om icke secreteraren, i anledning af det, som nu anfördt är, må projectera ett extractum protocollii, då ståndet wid justeringen får bästa tillfälle, att vidare utlåta sig öfwer detta ärende.

Ståndet biföll detta hemställande.

Uplästes secreta deputationens betänckande,²²³⁸ öfwer de beswär, hwilcken²²³⁹ adjuncten och doctoren juris Nils Wall anfördt, angående secreteraren Nils Risells befordran till academiaesecreteraresyslan uti Upsala, utom ordenteligit förslag, och innan samma syssla, efter Carl Klingenberg, som den innehade, ledig blef. Och som deputationen af handlingarne funnit, att adjuncten Wall wärkeligen warit och är lidande, ty tillstyrker deputationen, såsom uprättelse för honom, att han nu genast må undfå secreterarefullmakt af samme dag, som Risell, samt wid yppande ledighet och tienlige sysslor, efter sin förtienst och skickelighet, blifwa befordrad.

Efter någon discours öfwer detta ärende, stadnade ståndet änteligen i det slut, att deputationens tillstyrkta uprättelse för adjuncten Wall icke wore proportionerad, efter det honom öfwerågne lidande, ty det wore icke nog, att Wall sattes i jämlikhet med Risell, som wärkeligen är sju åhrs äldre adjunct wid academien, än Risell. Så borde han ock undfå tour och befordran framför denne sednare; och pröfwade ståndet fördenskull rättwist, uppå gjord proposition af herr talman, det bör adjuncten Wall nu genast undfå professorsfullmakt, och sedan befordras till den först ledig blifwande profession i facultate juridica.

Herr borgmästaren Unger åtog sig, att upsättia extractum protocollii i detta mål.

Uplästes justitiaedeputationens betänckande,²²⁴⁰ öfwer de af capitainen grefwe Fridrich Larsson Cronhielm anförde beswär, angående någon förment rättegångsfelactighet, wid Kongl. Mai:sts, den 17 Januarii 1760, fäldte utslag, hwarigenom bemälte grefwe, med flere Istorpsförsamlingens inwånare, fått afslag, uppå deras underdåniga klagomål, att consistorium i

---

²²³⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, sekreta deputationens expeditioner, nr 88.

²²³⁹ Läs: *hwilcka*.

²²⁴⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 40.

Giötheborg, utan afseende på församlingens kallelse på adjuncten Hans Ström, till den ledige kyrkioherdesyslans besättiande, uprättat dertill förslag å trenne prästmän, oansedt grefwe Cronhielm med de flere påstådt sig, såsom säterieägande i församlingen, hafwa i detta fall rättighet, att utan förslag och wahl kalla präst. Hwilcket påstående Kongl. Maist. dock förklarar desse klagande ej wara befogade, att längre sträcka, än 1739 års förordning²²⁴¹ i allmänhet om prästewahl förmår. Och som deputationen af anförde skiäl funnit, det grefwe Cronhielm, utan all orsak desse dess beswär anfört, och således den i så måtto förundte frihet missbrukat, ty war deputationen af den tancka, att bemälte grefwe Cronhielm, i följe af 4 § i 1738 åhrs förordning,²²⁴² böta 1 000:de daler silf:rmt, hwilcke till frimurarebarnhuset torde kunna anslås.

Uplästes särskilte vota i detta mål.²²⁴³

Herr talman hemstälde, om icke deputationens betänckande, såsom wälgrundadt, i detta ärende finge bifall.

Och ståndet swarade härtill Ja.

Åtta deputerade från bondeståndet ankommo, och anmälte ordföranden, Swen Håkansson, att bondeståndet förehaft, och bifallit kammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande, angående skogarne i riket; anhållandes ordföranden, att borgareståndet täcktes jämwäl bifalla detta betänckande, och aflemnade ordföranden härjämte ett bondeståndets extractum protocoll, rörande secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande angående inrikesspinneriernes uphielpande.

Herr talman yttrade sig, att borgareståndet lærer, så snart giörligit är, företaga desse anmälte ärender, och yttra sig däröfwer, efter förekommande skiäl och omständigheter.

Herr borgmästaren Malmstein: Jag bör hos ståndet gifwa wid handen, att ståndets ledamöter uti bewillningsdeputationen hafwa gifwit de öfrige ståndens deputerade tillkiänna ståndets fattade beslut, och wilckor, på hwilcke ståndet wille gå in uti bewillningen för brännewinsbrännandet.

²²⁴¹ Tryckt förordning 5 juni 1739: *Kongl. Maj:ts Nådige Förordning, Hwarefter wid Prästewals anställande så i Städer som på Landet förfaras bör.*

²²⁴² Tryckt förordning 22 november 1738: *Kongl. Maj:ts Förordning, Angående them, Som hos Riksens Ständer wilja anföra Beswär öfwer the i Kongl. May:ts Justitiæ Revision utfalne Domar och Resolutioner.*

²²⁴³ Ibid.

Men de öfrige ståndens deputerade wore icke nögde härmed, utan påstodo, att de öfrige städerne, utom Stockholm, Giötheborg och Carlscrona, måtte åtaga sig, att betala en tunna guld, hwilcken på samtelige desse öfrige städer kunde reparteras. Om detta icke bewilljades, wille de öfrige stånden åtaga sig, att betala denne summa, men deremot skulle då städerne afsäga sig all bränning. Wi swarade dem, att wi trodde, det borgareståndet torde finnas hugat, att antaga detta anbud, ty en del ståndets ledamöter hade ock hemman på landet, och kunde därifrån införa brännewin till städerne, så wäl som andre. Härmed stadnade denne discours i deputationen. Nu är frågan, hwad wi skole giöra, om wi skola antaga en wiss summa, till reparerande städerne imellan, och om icke städerne Stockholm, Giötheborg och Carlscrona böra härifrån skiljas.

Ståndet förenade sig härmed.

Herr talman: Löparen till majoren von Vickers sak²²⁴⁴ är inkommen. Men, som de öfrige stånden icke yttrat sig öfwer borgareståndets utfärdade extractum protocollii, angående detta ärende, så är frågan, om icke denne löpare bör blifwa här qwarliggande, till dess de öfrige stånden utlåtut sig öfwer detta ståndets protocollsutdrag.

Ståndet fant nödigt, att så måtte skie.

Herr borgmästaren Kiörning begärte lof, att få resa bort, på twenne weckor, hwilcken begäran bewiljades.

Och ståndet skildes åt.

---

²²⁴⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, kungl. remisser, nr 36.

Åhr 1762 den 8 Martii

S.d. Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²²⁴⁵ angående de swårigheter, som i allmenhet wid gästgifwaregårdarne möta de resande.

Ståndet fant nödigt, att detta ärende skulle hwila.

Uplästes ridderskapets och adelens extractum protocolli af den 5 December sidstledit åhr,²²⁴⁶ angående secrete utskottets protocollsutdrag af den 23 förrutgående Septembr., rörande bancolån; och ståndet stadnade häröfwer i följande slut: Att som, enligt 18 § i riksdagsordningen och 4 § af den för secrete utskottet författade instruction, detta mål hörer till secrete utskottets avslutande, så har borgareståndet endast låtit detta till under rättelse sig föreläsas.

Denne resolution uplästes och gillades, samt påskrefs å löparen, som afsändes.

Sex deputerade ankommo från prästeståndet, och anmälte ordföranden, superintendenten doctor Lütke mann, att prästeståndet förehaft och bifallit justitiaedeputationens betänckande, angående assessorerne i consistorierne, undantagandes en omständighet, hwarwid prästeståndet hade något att påminna, och fördenskull begärte, att detta ärende måtte hwila, till dess prästeståndet hunne aflemna dess extractum protocolli härom. Likaledes hade prästeståndet förehaft kammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande, angående hospitalerne i riket, och som prästeståndet funnit nödigt, att därwid giöra en ock annan påminnelse, så skulle prästeståndet gierna se, att detta ärende jämwäl måtte hwila, till dess de hunnit yttra sig däröfwer.

Herr talman: Jag twiflar icke, att ju borgareståndet lærer bifalla högwördige prästeståndets begäran, men härhos för anlåtes jag begära, det desse nu utláf Wade extracta protocolli måge ju förr dess häldre aflemnas, på det de anmälte ärenderne måge snart kunna företagas och afgjöras.

Deputerade afträdde.

Herr grosshandlaren Clason anmälte, att herrar deputerade, öfwer ståndets cancellie, hade förehaft det af herr borgmästaren De La Rose inlemnade memorial, rörande dess riksdagsarf wode från staden Lund, och herrar

---

²²⁴⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 56.

²²⁴⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, ridderskapets o. adelns prot.utdrag, nr 32.

deputerade, i anledning där af, projecteradt ett bref till berörde stads magistrat.

Detta bref uplästes och bifölls, lydande, som följer:²²⁴⁷

P.t. Genom hosföljande memorial hafwer borgmästaren och riksdagsfullmäktigen, herr Leonhard De La Rose, af anförde skiäl anhållit om tillökning uti dess riksdagsarfwo-de, såsom för honom warande ganska otillräckeligt, sedan riksdagen wärkeligen blifwit långwari-gare, än man sig förrut någonsin föreställa kunnat. Öfwer denna dess begäran har borgareståndet funnit nödigt, anmoda lofliga magistraten, att höra wederbörande, då de, i betraktande af omöjelijheten för borgmästaren De La Rose, att wid en emot förmodan så lång blefwen riksdag, kunna underhålla sig med det ringa honom bewiljade arfwode, torde finna billigt, att det samma skiäligen öka; men i annat fall behagade loflige magistraten deras utlåtande däröfwer infordra, och det jämte egne tanckar borgareståndet med första tillhanda sända, då borgareståndet jämwäl förwäntar underrättelse, om det i bilagde dom-boksutdrag åberopade contract och accord, samt de så wäl wid riksdagsmanswahlet, som då borgmästaren De La Rose en tillökning af 360 daler silf:rmt tillagd blifwit, hållne protocoller.

Uplästes kammar-, oeconomic- och commercedeputationens betänckande,²²⁴⁸ angående öfwerinspectorens wid landtmätericon-toiret, Christopher Faxells däröfwer förde beswär, att den af riksens ständer sidstledne riksdag anslagne tillökning af twänne landtmätarelöner, icke i så måtto skall wara proportionelt fördeld, att honom något där af blifwit tillagdt. Tillstyrkandes deputationen, i anledning af andragne skiäl, att riksens ständer måtte låta bero wid den författning, som angående desse löner redan wid landtmätericon-toiret är giord; men att öfwerinspectoren Faxell, på det sättet må soulageras, att den efter landtmätaren Boding nu ledige blefne commissionslandtmätarelönen må till contoiret indragas, och ena hälften där af anslås öfwer inspectoren Faxell. Men den andra hälften tilldelas den person, som kan blifwa försedd med commissionslandtmätarefullmagt, hwilcken skall wara sielfskrifwen till första fulla ledig blifwande commissionslandtmätarelön.

---

²²⁴⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 256.

²²⁴⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 57.

Herr talman hemstälde, om icke ståndet behagade bifalla detta betänckande.

Och ståndet swarade härtill Ja.

Uplästes ett utdrag af protocollet, hållit uti Kongl. Mai:sts rådcammare den 1 December sidstledit år,²²⁴⁹ hwarmedelst Hans Kongl. Mai:st, till riksens ständers bepröfwande öfwerlemnad secreteraren Ebbeltofts underdånige supplique och anhållan, att Kongl. Mai:sts täcktes, i anseende till anförde skjäl, i nåder tilldela honom samme förmån, som landssecreteraren von Frese wederfarits, af assessors namn och tour ifrån den dag, då berörde landssecreterare därmed blifwit hugnad, samt att, under afbidan af befordran, warda Götha håfrätt, såsom ledamot, adjungerad.

Detta ärende hade ridderskapet och adelen, samt prästeståndet remitteradt till secreta deputationen. Men ståndet fant nödigt, att det samme skulle hwila.

Herr talman hemstälde, om icke ståndet behagade nu företaga och afgöra justitiaedeputationens betänckande,²²⁵⁰ angående arfs- och testamentstwesten imellan lagmannen och assessoren i Swea håfrätt Johan Juslén, och jungfru Eva Appelgrén.

Herr borgmästaren Lönbohm upläste dess dictamen ad protocollum i detta mål. Ut in actis.²²⁵¹

Herr borgmästaren Renhorn: Jag har, äfwen som herr borgmästaren Lönbohm, ärkänt, och ärkänner fataliers nödwändighet, för dem, som sin rätt försumma; eljest skulle äganderätten sällan winna bestånd. Men jag kan ej ärkänna sådane fatalier, som drages ex post factis. De fatalier, som här åberopas, äro af det senare slaget. Den yngre fröken Gyllencrants har gillat sin äldre systers giorda testamente, då hon ännu war omyndig, därtill ägde hon ju ingen rätt, aldraminst då, när saken angeck arfwejord, om hwilcken lagen tydeligen stadgar, att den ej får borttestamenteras. Det är sant, att hon stadfäst detta testamente, sedan hon blef myndig, men detta alt ser nog konstlat ut, och alt sammans in praejudicium tertii, emot klara lagens innehåll och mening.

Herr borgmästaren Malmstéin: Jag känner icke egenteligen denne sak, men så mycket har jag likwäl funnit, att jag föranlåtes, att önska, det detta

---

²²⁴⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, kungl. remisser, nr 43.

²²⁵⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 38.

²²⁵¹ Ibid.

deputationens tillstyrkande ej måtte blifwa ett skadeligit praejudicat. Lagen medgifwer wäl, att mö kan göra testamente, när hon till mogen ålder kommen är; men lagen stadgar och tydeligen, att ingen må testamentera bort arfwjord. Detta är likwäl här skiedt, och således är testamentet i sig sjelft, aldeles olagligt. Lagen förmår och, att ingen fiernare arfwinge får tala på det, som en närmare gör, i det arf, som denne senare tillfaller, så länge han lefwer; men om sådant ej sedermera, och efter hans död får rättas efter lagen, måste flera oredor därpå följa. En ogift har inge bröstarfvingar, men wäl andre; han kan testamentera bort sin ärfda ägendom åt en fiernare, för wisse orsaker skull, såsom här skiedt. Den som närmare ärkiänner detta testamente för gådt och giltigt, hwilcket äfwen sig här tilldragit, och således utesluter den rätta arfwingen, ifrån den rätt, som han efter lagen äger – skall ett sådant förfarande äga bestånd? För min del finner jag det stridande emot lagen, att arfwjord på det sättet skall få gå utur rätta arfwingens hand.

Herr borgmästaren Fries: Jag har med flit genomsettd både deputationens betänckande och särskildte votum, och finner jag deputationens betänckande wälgrundadt i sielfwe hufwudsaken; hwarföre jag ock, att undwika widlyftighet, förklarar mig alldeles ense, med herr borgmästaren Lönbohm.

Wid detta tilfälle blef discoursen nog mångmänt; och hemställdte herr talman fördenskull om icke, till afböijande af sådan vidare oordning, fastställas måtte, att den ledamot, som utom den ordning, hwarefter han sig hos herr talman anmält, tränger sig in uti discoursen, eller och faller den ordenteligen discourerande i talet, borde böta en plåt.

Detta hemställande bifölls.

Herr borgmästaren Sundblad: Herr borgmästaren Lönbohm har ganska wäl utfört sine tanckar i detta ärende. Jag will allenast lägga till en omständighet, som jag icke finner, att herr borgmästaren eller någon annan af herrar ledamöterne, anmärkt, nemligen, att annat är, att testamentera bordt sjelfwa ägendomen, och annat är det, att bortgifwa dess wärde. Den äldre systren testamenterade bort ägendomen till fröken Appelgrén; den yngre systren gillade testamentet. Och det kunde hon göra, så wida ägendomen war, i anseende till de store därå häftande gravationer, kjøpt i börd, och i detta afseende kunde hon ock testamentera bort wärdet, men icke sjelfwa

egendomen; hwarföre jag ock är af den tancka, att lagman Juslén bör få ägendomen, men betala dess värde till fröken Appelgren.

Herr borgmästaren Sacklen: Om wi bifalla deputationens betänckande, att arfwejord kan borttestamenteras, blifwer det ett farligit praejudicat, och kan ej annat än åstadkomma en contradiction i lagen, som är tydelig och klar, att sådant bör skie.²²⁵² Detta har jag sielf för några åhr sedan ärfarit. Om jag då hade haft ett sådant praejudicat för mig, hade ägendomen säkert warit min.

Herr borgmästaren Unger: Jag kan icke finna, att man kan, i händelse deputationens betänckande bifalles, däraf draga den slutsats, att någon contradiction i lagen skall yppa sig. Lagen säger, att arfwejord ej får borttestamenteras. Den lagen står fast, men när man försummar fatalier, att i rättan tid klandra ett sådant testamente, och således förlorat fatalierne, så är och den lagen tydelig, att ett sådant testamente bör äga bestånd. Rubbas denne lag, kunnom wi wara wisse därom, att innom ett år skola hundrade och wäl flere sådane processer, som denne, yppa sig, och således en stor del af rikets inwånare, i anseende till deras äganderätt, sättas i osäkerhet. I anseende härtill förklarar jag mig alldeles ense med herr borgmästaren Lönbohm, som så wäl och grundeligen upplöst de, i detta ärende förefallne frågor.

Herr talman: Som jag märker, att ståndet redan nog discoureradt öfwer förewarande ärende, så hemställer jag, om icke ståndet behagar bifalla deputationens betänckande i detta mål.

Ståndet swarade härtill Ja.

Uplästes secreta deputationens betänckande,²²⁵³ öfwer de beswär, som förr detta pastorn wid kongl. lifregementet, magister Johan Mauritz Holmqvist, däröfwer anfördt, att Hans Kongl. Mai:st, genom resolution af den 21 Augusti 1758, utan afseende på klagandens siukliga tillstånd, hwilcket han förmodat skola fria honom från commenderingen till Pommern, gifwit honom nådigt afskied, från regementspastorssyslan. Men som pastoren Holmqvist, med dess ansökning om permission, icke bilagt ricktige bewiis, om dess sjukdom, och dess utan begärt, antingen permission eller afskjed, så hade deputationen för dess del tyckt, icke annat återstå, än att

---

²²⁵² Läs: ... att sådant ej bör skie.

²²⁵³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, secreta deputationens expeditioner, nr 89.

wederbörande consistorium må anbefallas, att låta Holmqvist, med beräkande af des oafkortade tiensteåhr, få missiv, till det först ledigt blifwande regale eller consistorielle pastorat, dock mera förtientes rätt oförkränckt, samt att Kongl. Mai:st i förre fallet täckes honom dermed benåda. Äfwen som i senare fallet församlingens rätt förbehålles. Hemställandes deputationen för öfrigit, om icke Holmqvist imedlertid kunde i dess torftighet huggnas, med något emot dess förra lön swarande åhrligit understöd.

Herr borgmästaren Brunssell ingaf dess dictamen ad protocollum i detta mål, som uplästes; lydande, som följer:²²⁵⁴

Regementspastorn, magister Johan Maurits Holmqvist, beklagar sig högeligen däröfwer, att han, oackadt sitt siukliga tillstånd, icke uppå derom giord underdånig ansökning, kunnat undfå permission, utan i det stället ärhållit afskied, hwarigenom han, som öfwer 20 åhr tient, med hustru och många barn, råkat uti swår fattigdom och odrägeligit lidande. När han nu deröfwer sig beswärar, så händer honom, som merendels alla andra lidande. Ämbetsmännen förklara sig rätt och wäl, så att ingen orsakat hans lidande, men som intet förnuftigt wis att tala existerar utan orsak, så wändas felet uppå honom sielf, såsom fattig och minst betydande af alla, uti detta mål förekommande personer. Det heter då, han har intet bewist sin siukdom. Hwad kunde han mera bewisa, än när han, genom regementsfältskiärernes Bierbows och Ramströms samt en doctorsattest, den han öfwer skickat ifrån Pomern, bewiste, det han af den sjukdom, han sig uti finska kriget ådragit, ända ifrån 1742 till ock med 1758, ännu icke blifwit så restituerad, att han kunde tiena och uthärda hela detta kriget? Jag wet inge andre, än desse bewis, enligt wåre lagar, öfwer långwarig siukdom, wara af nöden. Secreta deputationen anförer wäl, att han emellan at-testernas utgifwande kunnat blifwa frisk. Jag medgifwer och, att han kunnat, men när han intet blifwit frisk, så war han siuk, enligt fältskjärsattesterne, och det anser jag och hwar förnuftig menniskia för laga förfall. Secreta deputationen har också tyckt det wara tienligare, om pastor Holmqvist genom en särskildt skrift anhållit om permission, att sedan i widrigt fall åter genom en annan begärt afskied. Detta hade Holmqvist och observerat, när hans sökte permission 2:ne månader förrut blef afslagen, och hwad hindrade, att ju icke pastor Holmqvist, som warit både rätt och billigt, först kunnat ärhålla Kongl.

---

²²⁵⁴ Ibid.

Mai:sts nådiga utslag, öfwer den sökte permissionen, hwilket om det varit favorabelt, hade afskiedsafslaget, som han i nödfall sökt, varit onödigt? Den synliga hufwudgrunden till pastor Holmqvists svåra lidande, är oförnekneligen iråkad missgrace hos fältmarskalcken och commendeuren friherre von Ungern Sternberg, ty om herr fältmarskalcken welat intyga om hans kända och långsamma ohälsa, hade en sådan herres utlåtande i det fallet både bort och kunnat medföra wittsord, och fölgackteligen tills[k]yndat²²⁵⁵ Holmqvist nådigt bifall, angående den sökta permissionen. Och utom dess war ingen angelägenhet för handen, som nödwändigt fordrade, att den gamle och sjuklige mannen alltid skulle commenderas, enär sex yngre och friska prästmän wid regementet funnos, som wore hinderlöse, att gjöra tjenst, och af hwilcka fältmarskalcken kunnat, om honom så behagat, beordra en att gjöra tjenst wid commenderingen. Utaf hwad således anført är, lærer liusligen finnas, både att Holmqvist varit lidande, och att han just icke sielf dertill varit wällande, och som alla lidande, enligt grundlagarne, af rättwisa ständer wänta en skiälig uprättelse, så återstår nu allenast den frågan, hurudan uprättelse Holmqvist tilläggas må. Kongl. Mai:sts nådige afskiedsresolution, af år 1758, förmår, att Holmqvist wid förefallande tillfälle skulle wara i nådig åtanka, efter förtienst och skickelighet; i anledning hwaraf Holmqvist sedermera sökt förslag till Fålkkierna och Nora pastorater i Wästeråhs stift, men ifrån förslag till bägge desse församlingar, af yngre och mindre förtiente, blifwit utesluten; hwaröfwer han sig beswärat, och i synnerhet öfwer en unger prästman, wid namn Norstrand, som för det han läsit för någre bonde- och torparebarn wid Drotningholm, och deromkring uppå öen, som scholaepräst, fått räkna dubbla tiensteåhr; uppå hwilcka beswär Hans Kongl. Mai:st haft det nådiga afseende, att med föregifwandet af Nora pastorat skall innehållas, till dess riksens höglöfl. ständer medhint, öfwer Holmqvists berörde klagan sig ordenteligen utlåta. Fördenskull och wid så fatte omständigheter, lærer det högtärade ståndet uplyst finna, att pastor Holmqvist, som öfwer 20 år tient, biwistat hela finska kriget, och under sitt tjenstgörande der ådragit sig en oughörlig ohälsa, giordt tjenst under påstående krig i Pommeren, på ett eftertänkeligit sätt blifwit skild ifrån sin sysla, och med hustru och många små barn, råkat i fattigdom, och ett swårt lidande, som äfwenwäl blifwit föröck, när han anmält sig till pastorats undfå-

---

²²⁵⁵ *tillstyndat* i prot.

ende; han des utan almänt är känd för en prästman, hwilcken äger anseelige studier och förträffeliga ämbetsgåfwor; icke niuter någon obehörig och owanlig uprättelse, om riksens högloflige ständer skulle täckas hos Hans Kongl. Maist. i underdånighet anhålla, det Hans Kongl. Mai:st wille hugna pastoren magister Holmqvist, med nådig fullmakt uppå det af honom i sådant afseende begärte och nu ledige regale Nora pastorat. Hwartill han efter min tancka så mycket mera synas wara berättigad, som han är en gammal regementspastor, den där leder sin rätt till befördran framför andre prästmän, ifrån åtskillige Kongl. Mai:sts egne nådige resolutioner och författningar.

Herr grosshandlaren Clason: Jag känner denne sak, ty den har warit före uti statsdeputationen, att tillse, huruwida något understöd för denne fattige och lidande mannen wore att utfinna. Sedan han blef utcommenderad, har han på marchen i Nykiöping anhållit om lof, att få blifwa hemma. Han följde dock med ut till Pommern, hwaräst han blef så siuk, att han i 3:ne månader legat till sängs, och under denne tiden feck han afskied, i stället för permission.

Herr borgmästaren Wallentein: I min tancka wore det något för hårdt, om Nora pastorat skulle tilläggas Holmqvist. Församlingen, som icke är hörd, blefwe icke allenast härigenom lidande, utan ock de trenne prästmän, som nu på förslag därtill äro upförde. Det lärer fördenskull wara rådeligast, att bifalla deputationens betänckande i detta mål; då warder han hulpen, utan att någon därwid lider.

Herr borgmästaren Hanqvist: Jag känner icke denne mannen. Men af de förelupne omständigheter synas likwäl, att han ej särdeles warit hugad för tienstgiörandet. De anförde bewisen intyga icke det, som bewisas bordt, nemligen, att han då war siuk, när han begärte permission. Frågan är ock nu, om han är återstald till hälsan. Om ej så är, huru kan man då föreslå, att han skall få Nora pastorat? Det wore ju, att säga, det församlingen skall få en pastor, som ej kan skiöta sin sysla. Detta wore för hårdt, och emot all rättwisa. Han bör få det, som rätt är, äfwen som andre. Men ej mera. Och detta så mycket mera, som han sielf på wist sätt lagt grunden till sin olycka. I hwilcke afseenden det är nog, att han får det, som i deputationens betänckande för honom tillstyrkes.

Herr bergmästaren Fröberg yttrade sig i samme mening, som nyss anförd är, med den tilläggnig, att det wore så mycket eftertänckeligare, att nämna en gammal siuklig man till kyrkoherde i Nora, som pastoratet be-

stodo af 3:ne nog widsträckte församlingar, hwilckas wård således fordrade en man, som ägde hälsa och styrka därtill. Och sådane woro de, som nu stodo på förslag till detta ledige pastorat.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag kan ej annat minnas, än att denne pastor Holmqvist, redan 1751 åhrs riksdag, anført beswär hos riksens ständer, öfwer något lidande. Orsaken till hans senfärdiga lycka lærer wara, att han ej äger nogsamme ämbetsgåfwor, och att han ej wetat inställa sig hos sin förman. Men wara härmed huru det kan, äfwen som med de öfrige i denne sak förelupne omständigheter, så står dock det fast, att han förr bordt undfå afslagsresolution på den sökte permissionen, innan han feck afskjed. Men nu feck han bägge på en gång. Och det war något för hårdt. Att säga, det han till uprättelse för sitt lidande, skall få Nora, däruti kan jag icke instämna. Ty därigenom blefwe församlingen, och de, som stå på förslag, lidande. Men som det står fast, att honom skiedt orätt, i det han blifwit utcommenderad, då likwäl fem präster funnos wid lifregementet, som äro friske och mycket yngre, än han, så finner jag för min del rättwist, att han bör åter få sin förr innehafwande regementspastorssysla, och den, som henne nu innehafwer, återgår till sin förre sysla, och så vidare. Låtom oss begynna att afhielpa praejudicemålen på denna vägen, eljest blifwer alldrig någon ända på dem. Härtill kan läggas, att Holmq[v]ist, sedan han återfåt sin sysla, må jämwäl äga rätt, att blifwa befordrad till det först ledige pastorat, hwartill han kan äga competence. Då är han hulpen. Men jag twiflar på, att de öfrige ständen bewilja, det han skall få Nora; och således blifwer han på den vägen alldeles ohulpen.

Herr borgmästaren Malmstén: Hwad som i synnerhet har åstadkommit pastor Holmqvists olycka är, att han ej fått hafwa adjunct i sitt ställe, som pastorerne wid andre församlingar. Och således har han sjelf blifwit utcommenderad, och måst gå ut, ehuru siuklig han war. Men som han ej längre kunde uthärda wid commenderingen, sökte han permission. Då feck han i det stället afskjed. Det wore för hårdt, om han skulle wara den förste, som stötes från dess sysla, blått derföre, att han är siuklig. Låtom oss derföre hos de öfrige ständen föreställa billigheten, att han måtte få det först ledige regale pastorat. Då kan ingen sägas wara lidande; så mycket mindre, som Holmqvist är en lärd man, försedd med gode ämbetsgåfwor, och förtienar en sådan befordran.

Herr borgmästaren Fries instämde härmed till alla delar.

Herr inspectoren Muncktell: Jag känner Holmqvist noga, ty han har varit informator i mine föräldrars hus. Han har gode studier och ämbetsgåfwor, är därhos en redelig och braf man. Om han blifwer befordrad, antingen på det af herr borgmästaren Malmstein, eller och af herr borgmästaren Renhorn föreslagne sätt, kan wara lika mycket, och den församlingen, som får honom, kan ock skiäligen wara nögd med honom. Det wore synd, om han längre skall gå ohulpen, ty han är aldeles utfattig, och är det således så mycket swårare för honom, att hielpa sig fram med hustru och nijo barn.

Herr borgmästaren Schauv: Deputationens betänckande innehåller twänne momenta. Det förre är en fråga, om han sielf varit därtill wållande, att han fått afskied. Det senare angår den uprättelse, som honom bör tilläggas. Hwad det förre momentet beträffar, så medgifwer jag giärna, att formalia i hans ansökning om permission icke äro så rigtige, som de kunnat wara, om han förstått sin sak, och att bewisen äro jämwäl felactige. Men detta ändrar dock icke sjelfwa saken, som består däruti, att han, i stället för permission, fått afskjed, och således bröd- och tjenstelös, samt således försatt uti ett aldeles utfattigt tillstånd, med hustru och nijo stycken barn, sedan han likwäl redeligen tient öfwer 20 åhr. Och som han således blifwit alt för hårdt handterad, så är det andre momentet snart beswarat, att han bör få uprättelse. Om med honom härutinnan förfares på det sätt, som deputationen förslagit, blifwer han sent eller aldrig hulpen, och således blefwe han än ytterligare lidande; hwilcket wore alt för hårdt. Jag är fördenskull af samme tancka, som herr borgmästaren Renhorn, att han bör återfå sin förr innehafde sysla, och förklaras berättigad, att ärhålla det först ledigt blifwande consistorielle eller regale pastorat; och som Nora nu är ledigt, och man mig berättat, att den på förslag till Nora upförde scholaemästaren Norstrand, skall allenast wara 11 års präst, hwaremot Holmqvist har tient, som präst, öfwer tiugu, så lærer wara billigt, att den förre afgår ifrån förslaget, och den sednare därpå upföres.

Herr borgmästaren Unger förklarade sig aldeles ense med det, som herr borgmästaren Schauv anfört. Men påminte härhos, att en fråga ännu återstode, nemligen hwad ärsättning Holmqvist skall få för den bortmiste lönen.

Efter någon discours mot och med öfwer detta ärende, i samme mening, som förrut, hämstälde herr talman, om icke ståndet behagade bifall, att

pastoren Holmqvist måtte undfå det nu ledigt warande Nora pastorat, och att extractum protocolli härom må afgå till de öfrige respective stånden.

Ståndet swarade härtill Ja.

Men herr bergmästaren Fröberg förklarade sig icke kunna härtill samtycka, emedan både församlingen, och de, som på förslaget äro upförde, härigenom blifwa lidande.

Herr borgmästaren Schauv: Nu sedan ståndet behagat bifalla den, af herr talman gjorda propositionen i detta ärende, får jag låf att anmäla, att ett project till extractum protocolli häröfwer är färdigt, författadt under discursen, och hemställer jag, om icke detta project nu må justeras.

Berörde extractum protocolli justerades, lydande sålunda:²²⁵⁶

S.d. Lät borgareståndet sig föreläsa secreta deputationens betänckande, rörande de beswär, som regementspastorn Johan Mauritz Holmqvist däröfwer anfört, att Hans Kongl. Mai:st, genom resolution den 21 Augusti 1758, utan afseende på pastorens sjukliga tillstånd, afslagit dess sökte permission, och gifwit honom nådigt afskied från regementspastorssyslan, med mera. Borgareståndet har detta mål på det ömaste öfwerwägit; och althenstund det af handlingarne befinnes, att pastoren Holmqvist, genom regementsfältskjäernes Bierbows och Ramströms samt en doctorsattest, den han öfwersändt från Pommern, bewist, det han af ådragen siukdom i finska kriget, icke ännu 1758, warit så restituerad, att han kunnat tjäna och uthärda under nu warande krig i Pommern, och således icke synes sjelf hafwa warit orsaken därtill, att hans sökte permission blifwit afslagen, så mycket mindre, som hans långwariga ohälsa war allmänt bekant, och utom des wid regementet warit tillgång uppå yngre och alldeles friske prästmän, som kunnat commenderas, altså och emedan högstbemelte kongl. resolution förmår, att Holmqvist wid förefallande tillfälle skulle komma i nådig åtancka, efter förtienst och skickelighet, i anledning hwaraf Holmqvist sedermera sökt förslag till Follkierna och Nora pastorater i Westeråhs stift, men från förslag af yngre och mindre förtiente blifwit utesluten; ty pröfwer borgareståndet rättwist, att regementspastoren Holmqvist, som öfwer 20 år tient, bewistat hela finska kriget, och under sitt tjenstgörande der ådragit sig en ständig ohälsa, någon tid, ehuru med mycken swårighet, giordt tjenst under påstående krig i Pommern, på ett ömt sätt blifwit skild wid sin sysla, under

---

²²⁵⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 257.

flere år varit både tjenste- och lönlös, derigenom han med hustru och många barn, råkat i ett swårt lidande och känbar fattigdom, som ännu mera blifwit förökt, genom en widrig lycka, då han anmält sig till något ledigt pastorats undfående, som är känd för en lärd och skickelig prästman, må af Hans Kongl. Mai:st, såsom uprättelse för öfvergångit lidande, så mycket häldre hugnas med fullmagt uppå det af honom begärta, och ännu ledige Nora, eller annat först ledige regalt pastorat, hwartill han sig i underdånighet anmäler, och det så mycket mer, som flere Kongl. Mai:sts tid efter annan utkomne nådige resolutioner, om befordran för regementspastorer, dertill fullkomlig anledning gifwa. Hwilket med de öfrige respective stånden, till gunstbenägit bifall, hörsamt, tjenst- och wänligen communiceras.

Tijo deputerade ankommo från ridderskapet och adelen, och anmälte ordföranden, baron Cederhielm, att ridderskapet och adelen förehaft expeditionsdeputationens extractum protocoll, angående expedierandet af ärendet, rörande saltbristens förekommande i bohuslänske städerna, samt stapelfriheten för Kongelf; och hade ridderskapet och adelen funnit, att den wid detta ärendets expedierande upkomne twifwelacktigheten, härrört från ett borgareståndets utfärdade extractum protocoll i detta mål. Och som ridderskapet och adelen trodt de härutinnan nödige uplysningar alldrabäst kunna ärhållas från secrete handels- och manufacturdeputationen, ty hade ridderskapet och adelen funnit bäst wara, att desse ärender till berörde deputation remitteras, som har att inkomma med dess betänckande därom, till nästkommande lögerdag; hwarom ridderskapet och adelen tillsagt dess ledamöter i deputationen. Extractum protocoll i detta ärende hade desse deputerade aflemnad hos prästeståndet.

Herr talman tackade för denna lemnade underrättelse, och försäkrade, att saken ej skall uppehållas, utan afgiöras och påskrifwas, så snart löparen inkommer.

Deputerade afträdde.

Herr talman hemställde i anledning af detta från ridderskapet och adelen anmälte ärende, om icke ståndets ledamöter i secrete handels- och manufacturdeputationen måtte anmodas, att efter begäran gå in med de öfrige deputerade uti öfwerläggning, dock särskilt om saltsaken, och stapelfriheten för Kongelf.

Ståndet biföll detta hemställande.

Herr talman anmälte, att honom blifwit tillsänd, såsom présent, en medaille, af dem, som ridderskapet och adelen låtit prägla, till ihugkom-melse af den ädelmodiga nit och åhåga, som fru grefwinnan De La Guardie wisat, att skaffa dem af daleallmogen rätt, som uti den så kallade trol-lerisaken, genom domarens hårda medfart, blifwit lidande.

Ståndet betygade häröfwer dess nöije.

Tijo deputerade från ridderskapet och adelen anmältes och infördes; och gaf ordföranden, cammarherren baron Reuterholm wid handen, att ridder-skapet och adelen förehaft cammarherren Hasenkampfs memorial, angående subsidiemedlen; och som ridderskapet och adelen funnit nödigt, att, i anseende till den förestående bewillningen, få weta sammanhanget om desse medel, så hade ock ridderskapet och adelen bifallit, att secrete ut-skättet må till plena upgifwa sjelfwa summan af desse medel, samt hwad som där af åtgått, och hwad som ännu återstår.

Herr talman yttrade sig, att, så snart löparen i detta ärende inkommer, lærer borgareståndet icke underlåta, att yttra sig däröfwer efter omständig-heterne.

Deputerade afträdde.

Åtta deputerade från bondeståndet ankommo, och gaf ordföranden, Swen Håkansson wid handen, att bondeståndet förehaft och bifallit ridder-skapets och adelens genom en deputation i dag aflemnade yttrande, att ärenderne, rörande saltbristens förekommande, samt Kongelfs sökte stapelfrihet, måge remitteras till secreta handels- och manufacturdeputation-en; hwarföre ock bondeståndet tillsagt dess ledamöter i berörde deputa-tion, att desse mål gemensamt med de öfrige ståndens deputerade företaga, och skyndesamt afgjöra.

Herr talman tackade för den lemnade underrättelsen, och lofwade, att ståndet skall yttra sig öfwer detta ärende, så snart löparen ankommer.

Deputerade afträdde.

Herr talman: Jag har fått den kundskap, att tulldeputationen lærer i mor-gon wilja till öfwerwägande företaga, om icke hädanåt all ut- och ingående tull skall betalas i speciemynt. Det wore att önska, att speciemynt funnes i landet. Men som det icke finnes, och tillräckelig tillgång därpå, wid en så hög wäxelcours, ej så snart står att hoppas, alle wahrors pris jämwäl häri-genom odrägeligen skulle stegras, till största tunga, i synnerhet för lönta-garne, och den fattiga menigheten, hwarigenom riket skulle försättas i en

ännu swårare belägenhet; så hemställer jag, huru ståndets ledamöter i deputationen uti detta ärende böra sig förhålla.

Herr borgmästaren Schauv: Jag önskar likaledes, att mynt kunde inskaffas i landet. Men denne principer duger nu icke, då riket står i så stor skuld, och wäxelkursen stigit till en så odrägelig högd; ty alt hwad som kunde inskaffas, måste åter snart gå ut igen, och så widare, så att saken icke härmed är hulpen nu. Men framdeles, och då riket kan komma i bättre belägenhet, blifwer det wisseligen stor angelägenhet, att skaffa redbart mynt i landet.

Herr borgmästaren Malmstén yttrade sig på lika sätt, som nyss anfördt är, med den tilläggning, att den af tulldeputationen tillärnade författning kunde ej hafwa annan värkan, än denna, att man för riksdalrar därute eller silfwer, i anseende till kursens högd, finge betala dubbelt emot det, som hon nu efter förordningarne bör hafwa.

Herr talman: Detta altsammans har sin rigtighet. Jag will allenast lägga härtill ännu en omständighet. Om tullen skall betalas i speciemynt, måste riksdalrar eller silfwer inskaffas till dess betalning. En ock annan förmögnare kan wara i stånd, att göra det, ehuru kursen är hög; han tar då sedan sitt igen på wahrne, som aftullas. Men de öfrige måste tillita de förmögnare om riksdalrar, eller speciemynt, och betala dem efter kursen, och wäl högre. Detta blefwe wäl således en ny handelsbranche för de förmögnare, som likwäl i sig sielf wore skadelig, emedan den influerar på alle wahrors pris; och således hemställer jag, om icke ståndets ledamöter i tulldeputationen måge anmodas, att se till, huru en sådan författning tillärnad må kunna motas.

Ståndet biföll detta hemställande.

Herr borgmästaren Eek förfrågade sig, om han eller någon annan ståndets ledamot, som kunde wara af annan tancka, än nu anfördt är, borde i sådan händelse afhålla sig ifrån deputationen, eller äga frihet att därstädes yttra sin mening.

På denna förfrågan följde icke något swar, utan ståndet skildes åt.

Åhr 1762 den 12 Martii

S.d. Enär klockan war något öfwer half nijo, och ståndets ledamöter till större delen woro församlade, frågade herr talman, om icke i dag något extractum protocollii wore inkommit ifrån secrete utskottet; och som härtill swarades nej, anmälte herr talman, att orsaken, hwarföre icke något plenum efter wanligheten i går blifwit hållit, och hwarföre riksens ständers plena, allenast på en liten stund i dag, blifwit sammankallade, wore denne, att åtskillige ärender af den wigt i secrete utskottet förekommit, som, utan rikets skada, knapast tåla så mycken tids utdrägt, som till deras beredande, öfwerwägande och afslutande oundwikeligen tarfwas; och hade secrete utskottet fördenskull trodt, dess skyldighet fordra, att gifwa sådant wid handen, samt begära det, med riksens ständers församlande in plenis, måtte hafwas något anstånd, på det secrete utskottet därigenom måtte få tid och råderum, att dess angelägne arbeten fortsättia, och bringa de samme i behörigt skick. Herr talman kunde icke just weta, huru många dagar härtill kunde ärfordras; men hölt dock före, att ärenderne kunde åtminstone till nästkommande torsdag, om icke förr, wara så utredde, att riksens ständer då kunde åter börja deras wanlige arbeten in plenis. När detta ärende i secrete utskottet warit före, hade herr talman förklarar sig tro, det borgareståndet lärer gärna bifalla secrete utskottets begäran, att med plenorum hållande på någre dagar må hafwas anstånd.

Ståndet lemnade dess bifall härtill.

Straxt efteråt, sedan herr taleman detta ärende anmält, ankom det öförmälte extractum protocollii från secrete utskottet,²²⁵⁷ och uplästes berörde protocollsutdrag, warandes dess innehåll alldeles sådant, som herr talman nyss anfördt, och påskrefs fördenskull ståndets därtill lemnade bifall.

Justerades ståndets extractum protocollii, angående Kiöpings djurgårds arrende; och lydde, som följer:²²⁵⁸

S.d. Uplästes kammar-, oeconomic- och commercedeputationens betänkande, angående Kjöpings djurgård, hwilcken Kjöpings stad under arrendewilckor sökt; tillstyrkandes deputationen, i anledning af anförde omständigheter, det må Kjöpings stads borgerskap och bofaste inwånare, som äro en menighet, stadd i brist af tillräckeligit mulbete,

---

²²⁵⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 107.

²²⁵⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 258.

på femton års tid få berörde djurgård under arrende, emot ärläggandet af ett tusende daler kopparmynt årligen, som i rätten tid betalas böra; dock att bemälte stads bofaste inwånare förbiudes, wid förlust af arrendet, att till annat, än höbärgning och mulbete nyttia denne djurgård.

Borgareståndet tog detta betänkande under behörigt öfwerwägan- de, och pröfwade skiäligit, att det samme bifalla, dock med följande ändring och tillägning:

1:o. Som ståndet af deputationens betänckande inhämtade, att betet på denne djurgård warit otillräckeligit för 90 stycken får, och att höbärgningen årligen icke stigit högre, än till tiugu tu lass, så fant ståndet nödigt, till förebyggande af oordning wid höbärgningen, och mulbetets alt för hastiga medtagande, och otillräckelighet, det må denne djurgård, emot berörde summas åhrlige ärläggande, uplåtas borger- skapet allena, under arrende, hwarwid magistraten har att tillse, det hwar ock en så i mulbetet, som höbärgningen, får så stor del, som ho- nom i proportion af sammanskottet till arrendesummans betalning tillkomma bör.

2:do. Hwad slutmeningen af detta betänckande beträffar, att arren- datorerne skola förbiudas, att nyttja denne djurgård till annat, än hö- bärgning och mulbete, så emedan det är en af förfarenheten fastställd sanning, att ängar, som årligen slås och betas, ej kunna länge gifwa den myckenhet af tienligit foder, som eljest skiäligen af dem, efter deras rymd och jordmånens art, borde wäntas, hwarföre de ock, tid efter annan, måste up[p]löjjas och till en bärande ängsmark åter bere- das; ty hölt borgareståndet före bäst, och med Kongl. Mai:sts och cronans behörige fördel aldeles öfwerensstämmande wara, det må ar- rendatorerne ej wara betagit, att, så fort det sig gjöra låter, låta up- [p]löjja, behörigen gjöda, och bereda, samt med hafra, och sidst efter torfrötet med höfrö beså de ställen af denne diurgård, som till äng äro beqwäme, och icke med eke-, eller annan nyttig skog bewuxne; hwar- efter sådan uptagen mark bör åter till äng igen läggas, och icke wi- dare till åker nyttias, och pröfwades denne författning så mycket mera nödig, som ståndet hade sig bekandt, att ängsmarken på Kjöpings djurgård är af wanskiötsel så aldeles måsslupen, att snart all höwäxt därstädes måste förqwärfjas.

Hwilcket alt hos de öfrige respective stånden, till gunstbenägit bifall, hör- samt, tienst- och wänligen skulle anmälas.

Och som klåckan war redan nijo, på hwilcken stund secrete utskottet efter anslag skulle församlas, ty afträdde ståndets deputerade dit neder, och ståndet skildes åt.

Åhr 1762 den 18 Martii

S.d. Förestaldte herr talman, att nödigt wore, det påminnelse å nyo måtte giöras hos prästeståndet, om dess utlåtande öfwer borgareståndets sidsta extractum protocollii, angående de fem tillärnade nye stapelstäder i Wästernorrland och Öster-, samt Wästerbotn.

Ståndet instämde härmed, och herr justitiaeborgmästaren Robeck anmodades, att, som ordförande, detta ärende uträtta; hwilcket han sig ock åtog, och tillika med sju andre herrar ledamöter afträdde.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens extractum protocollii af den 10 i denne månad,²²⁵⁹ angående den ansökning, som hos riksens ständer skall wara giord, om stapelrättighet för staden Kongelf; gifwandes deputationen wid handen, att borgmästaren i berörde stad, Martin Fägerplan, wäl wid början af innewarande riksdag, uti en kort till deputationen remitterad skrift, anhållit, att denne sak måtte warda uptagen och afgjord, hwartill acta skola ligga i kongl. commercocollegio; men deputationen hade wid efterfrågan i berörde kongl. collegio fått till swar, att därstädes ej funnos andre handlingar, rörande detta ärende, än bemälte kongl. collegii åhr 1758 till Kongl. Maist. aflämnade betänckande, öfwer den i detta mål redan 1751 gjorda ansökning; så att alt sammans beror ännu uppå Kongl. Mai:sts nådiga utlåtande; hwarföre ock deputationen ingen annan uplysning derom kunnat meddela.

Herr handelsman Bagge: Som ståndet rättwisligen funnit, att denna Kongelfs stads ansökning icke allenast rör ståndets rätt i allmänhet, utan ock Gjötheborgs stads privilegier i synnerhet, så har ock ståndet under warande riksdag flere gånger giort så tydelige, som rättmätige föreställningar däremot. Men som de öfrige ständen icke dess mindre gådt in uti denne sak, och wilja draga den till expedition, så föränlåtes jag, att å nyo anhålla, än ytterligare gjöra häremot föreställning, och i det säkra hopp, att ståndet

---

²²⁵⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, secreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 56.

täckes denna min anhållan bifalla, har jag projecterat ett extractum protocoll, hwilcket ståndet täcktes sig nu föreläsas låta.

Detta extractum protocoll uplästes, och bifölls; lydande, som följer:²²⁶⁰

S.d. Lät borgareståndet sig föreläsas utdrag af expeditionsdeputationens protocoll, under den 5 uti innewarande månad, som högloflige ridderskapets och adelens, i anledning däraf, den 6 påföljande, meddelte extractum protocoll, angående de hinder, som mött expeditionens författande, om de medel och utvägar, som, till saltbristens förekommande, af den öfwer fiskerierne i riket förordnade deputation, genom betänckande af den 17 Julii förledit åhr, föreslagne blifwit.

Borgareståndet har däraf inhämtat, den fråga i expeditionsdeputationen hafwa upkommit, huruwida det, i anledning af ett samma betänckande bifogat särskildt votum, af de trenne respective stånden afgjordt mål, rörande stapelrätt för Kongelfs stad, borde ifrån det förra skiljas och hwila, sedan borgareståndet, under den 17 Augusti, förklarar sig däröfwer wilja afbida secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande. Högloflige ridderskapet och adelen har, wid denna i expeditionsdeputationen upkomne frågas öfwerwägande, behagat hafwa ett wänligit afseende uppå borgareståndets i så måtto giorda förbehåll, och således bifallit, det secreta handels- och manufacturdeputationen måtte antydas, att inom 8:ta dagar med dess betänckande, öfwer det den 7 Majj dit remitterade mål, rörande stapelrätt för Kongelfs stad, inkomma, härutinnan de öfrige respective stånden, med högloflige ridderskapet och adelen lära instämt.

Detta, icke mindre billiga, än wänliga afseende, ärkiänner borgareståndet med skyldig tacksamhet, och försäkrar, att det, så hädanefter, som hittills, med fågnad omfattar de tillfällen, då det kan öfwerlyga de öfrige respective stånden om dess aktning, wänskap och tillgifwenhet.

Eljest, och som secreta handels- och manufacturdeputationen nu mera inkommit med dess utlåtande uti sjelfwa hufwudfrågan, så har borgareståndet tagit det samma, jämte ofwanberörde twänne protocollutdrager, uti behörigt och noga öfwerwägande, och finner nödigt öfwer det ena och andra, på följande sätt sig utlåta.

---

²²⁶⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 259.

Utaf secreta handels- och manufacturdeputationens utlåtande intages, att den frågan om stapelfrihet för Kongelfs stad, ej annorlunda hos ricksens högloflige ständer blifwit anhängiggjord, än att borgmästaren Fägerplan anhållit om slut uti dess företrädares, å stadens wägnar, hos Hans Kongl. Maist. härom gjorde ansökning, hwilcken ännu beror uppå Kongl. Maists nådiga handläggande och sluteliga afgjörande.

Som således detta mål förrut, och innan Kongl. Mai:sts nådiga utslag faller, ej kan sägas höra till ricksens ständers skiärskådande, i synnerhet, som det på ett oordentligt sätt, genom en eller flere af den öfwer fiskerierne förordnade deputations ledamöters särskilte votum, blifwit wäckt, så kan borgareståndet med detta måls bepröfwande emot lag och riksdagsordning sig icke befatta, utan acktar skiäligt, att afbida Kongl. Mai:sts nådiga utslag, hwarefter, och om det sedan ordenteligen, uppå lagligt sätt, blifwer hos ricksens ständer anmält, ståndet sig däröfwer sluteligen will utlåta.

Härutinnan förmodar borgareståndet, så mycket mera winna de öfrige respective ständens benägna bifall, som det ej lærer kunna bestridas, att flere stapelstäders inrättande directe rörer de få borgareståndet i nåder förlänte privilegier och rättigheter, samt i synnerhet de städers, som äro närmast belägne intill den stad, som stapelfrihet sig tillägna söker. Rubbning i privilegier är föga annat, än ändring i regeringssättet, åtminstone är det förra en beredelse till det sednare, och fördenskull håller borgareståndet före, att de bägge böra med lika nit och lika ifwer skyddas och handhafwas. Och äfwen som borgareståndet ej undandraget sig, att räcka de öfrige respective ständer en hielpsam hand, och med förtrolig enighet dem biträda, ifall något inbrott i deras wälfågne fri- och rättigheter försökas skulle; så tycker och borgareståndet sig med full trygghet kunna förwänta en lika willighet och rättwisa, då någon söker dem i deras rättigheter på ett så utmärkt emot lag och ordning stridande sätt, förfördela. Borgareståndet lærer härwid så mycket mindre behöfwa åberopa sig 11 § af Swea konungaförsäkran, som uttryckligen stadgar, att ingen ändring i privilegierne må bewiljas, utan samtelige ständens enhälleliga samtycke, som borgareståndet nogsamt är försäkradt, att de öfrige ständer, ei mindre lära wara männe om det ena, än andra ståndets privilegier, fri- och rättigheter, såsom den säkraste grundwahl för regeringssättets och frihetens därmed oskilgaktigt förknippade bestånd.

Eljest har borgareståndet funnit nödigt härmedelst förklara, att det icke mindre, än de öfrige respective stånden, finner nödwändigheten af saltbristens förekommande, till de angelägne, och för riket så högstnyttige fiskeriernes än vidare uphielpande och utwidgande. Och som de, af de öfrige respective stånden, så wäl som borgareståndet, i anledning af fiskerideputationens betänckande förordnade utwägar, äro så aldeles tillräckelige medel, att borgareståndet är helt och hållit förwissadt, det, så framt de widtagas, och wederbörligen handhafwas, aldrig någon saltbrist hädanefter skall förspörjas, däräst någre besynnerlige olyckor och sådane, som förrut på intet wis kunna förrutses, riket emot förmodan och hwar wälsinnad medborgares önskan, ej träffa skulle, om Kongelfs stad och aldrig wore till, mindre med stapelrättighet försedd; så håller borgareståndet före, att de widtagne medel expedieras kunde, och med stapelfriheten för Kongelfs stad så länge hwila, till dess wederbörande, som det enligt lag tillhör, sig däröfwer behörigen utlåtit, på det den om stapelfriheten för Kongelf upkomne fråga ej må hindra wärkställigheten af ett för riket så wigtigt och angelägit ärende, som saltbristens förekommande. Hwilcket hos de öfrige respective stånden, till gunstbenägit bifall, hörsamt, dienst- och wänligen anmäles.

Uplästes secreta utskottets extractum protocollum af den 9 i denne månad,²²⁶¹ angående riksdagsfullmäktigen för Kiemi lapp[m]arks prästerskap, magister Wegelii ansökning, om befordran för probsten öfwer berörde lappmark, Henric Wegelius.

Herr borgmästaren Brunsell begärde, att detta ärende måtte hwila, och ståndet samtyckte till denna begäran.

Uplästes kammar-, oeconomic- och commerce- samt bergsdeputationernes betänckande,²²⁶² öfwer 142 § af allmogens allmänne beswär, rörande Lindes bondefjerdning, och hade deputationerne för deras del, i anledning af förekomne skiäl, pröfwat rättwist, det åboerne å hemmanen i berörde Lindes bondefjerdning böra bibehållas wid deras bergsmannarättigheter, i anseende till hemmanens besittning, kjøp och skattelösen, med mera; och

---

²²⁶¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 108. Tryckt i A. Lignell, *Bidrag till Svenska kyrkans och riksdagarnes historia ur pres-teståndets archiv* 3 (1835), s. 94–96.

²²⁶² Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 58.

att sådant icke må sträcka sig till någon annan, än allmogen, enligt utfärdade kongl. förordningar och resolutioner.

Herr talman hemstälde, om icke ståndet behagade bifalla detta betänckande.

Ståndet swarade härtill Ja.

Herr justitiaeborgmästaren Robeck och herrar deputerade återkommo, och gaf ordföranden wid handen, att deputationen hos prästeståndet utträtat det anförtrodde ärende, samt därwid förestält angelägenheten af privilegiers bibehållande; ärckeviskoppen hade lofwat swar med det första, som gjörligit wore.

Sex deputerade från ridderskapet och adelen ankommo, och berättade ordföranden, baron Cederhielm, att ridderskapet och adelen förehaft det från justitiaedeputationen inkomne ärende, angående mölnaren Grau, hwaruti deputationen hade hållit före, att detta mål borde af ständer ex nobili officio uptagas och afgöras. Ridderskapet och adelen hade ock beklageligen funnit, att borgareståndet härmed instämt. Ridderskapet och adelen wore icke mindre, än de öfrige respective stånden ömme därom, att rättwisa i landet må bibehållas. Men ridderskapet och adelen ärhindrade sig därwid, att sådant borde skie, efter den ordning, som lagen föreskrifwer. Och som inge besvär i detta mål inkommit, så hade ridderskapet och adelen pröfwat, för dess del, rättwist, att bifalla det i detta mål afgifne särskilte votum ifrån deputationen, och gjorde ridderskapet och adelen sig det hopp, att borgareståndet lærer, wid detta ärendets närmare öfwerwägande, sig jämwäl därmed förena.

Herr talman: Detta mål är wäl redan hos ståndet afgjordt, och dess utdrag af protocollet däröfwer utfärdadt. Icke dess mindre lærer ståndet, så snart gjörligit är, företaga detta ärende, under ytterligare öfwerwägande, och efter omständigheterna lämna swar.

Deputerade afträdde.

Uplästes tulldeputationens betänckande,²²⁶³ angående acciscasseuren Barthold Dröschers ballance; hemställandes deputationen, i anledning af anförde omständigheter, om icke den uti kongl. kammarrevisionen, emot Dröscher till anställande ransakning, må inställas, till dess hans twist, om rättigheten till $\frac{1}{4}$ -del i Landsorts fyrbåk, blifwit afgjord.

---

²²⁶³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, tulldeputationens expeditioner, nr 8.

Herr justitiaeborgmästaren Robeck begärdte, att detta ärende måtte hwila; och ståndet samtyckte, att så måtte skie.

Herr borgmästaren Cervin: Jag föranlåtes, att hos ståndet anmäla, det riksens ständers manufacturcontoir, genom bref af den 6 i sidstledne månad, till hallrätten i Carlshamn, gifwit wid handen, att som riksens ständer icke hunnit utlåta sig, huruwida tillwærkningspraemier för papper, ifrån detta årets början och framdeles, än vidare kunna af manufacturfonden bestås, så hade manufacturcontoiret funnit nödigt, att fastställa, det slike praemier nu mera, ock innan riksens ständer något särskilt förordnande därom utfärda, ifrån detta åhrs början, ej kunna af manufacturcontoiret meddelte warda; hwilcket wederbörande fabriquesägare till efterrättelse skulle communiceras. Jag gör mig försäkrad, att ståndet lærer finna, att detta är något för hårdt, och mycket tilltagit. Riksens ständer hafwa ju nyligen sielfwe giordt författningen om praemieerne, till pappersbrukens upmuntran. Huru har då manufacturcontoiret twärt häremot kunnat fastställa, att desse praemiers utdelande skall ifrån detta års början uphöra? Och hemställer jag fördenskull, om icke ståndet skulle tackas, till ändrings ärhållande häruti, genom utdrag af protocollet hos de öfrige stånden begära, det manufacturcontoiret ej allenast må undfå en tienlig föreställning, i detta mål, utan ock därjämte befallning, att ofördröjeligen låta underrätta pappersfabriqueurerna, att de än vidare hafwa, att till godo niuta de förordnade praemier.²²⁶⁴ Jag hoppas så mycket mera härutinnan bifall, som hwar ock en lærer nogsamt finna, att om en sådan upmuntran betages pappersbruken, måste snart all tillwærkning uphöra, så mycket mera, som den ej annars, än med största swårighet, kan fortsättias, änskiönt praemieerne bestås.

Manufacturcontoirets ofwanberörde bref²²⁶⁵ uplästes, af innehåll, som nyss anfördt är.

Herr inspectoren Muncktell instämde till alla delar, med herr borgmästaren Cervins yttrande i detta mål.

Herr borgmästaren Renhorn: Det är lätt att påstå, att praemier skola utbetalas. Men frågan är, hwaräst penningar därtill skola tagas. Så mycket

---

²²⁶⁴ I konceptprotokollet i Borgarståndets arkiv, vol. R 1341, ligger ett koncept till ett protokollsutdrag i detta ärende.

²²⁶⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 58.

wet jag, att ingen tillgång därpå finnes. En tunna guld, och något däröfwer, felar contoiret till de nödigaste utgifter. Wi hafwe sökt, att minska dem, så mycket möijeligt varit, men wi hafwa ej kunnat komma längre. Riksens ständer förordna, att den eller de skola få penningar. Contoiret skall betala fiskeripraemier, anseenlige summor till banqven, och andre dryge utgifter. Alle wilja hafwa det, som dem, så wäl under sidstledne riksdag, som nu, blifwit lofwat. Men som riksens ständer ej skaffat tillräckelig fond dertill, så blifwer det ju en ren omöijelighet, att kunna bestrida utgifterne.

Härmed instämde herr rådman Rothstein, till alla delar, med den tillägging, att manufacturdeputationen sjelf hade befalt, att contoiret skulle innehålla med praemiers utbetalande för papper.

Herr borgmästaren Cervin: Jag kan icke finna, att deputationen varit berättigad, att utgifwa en sådan befallning, som så aldeles är stridande emot riksens ständers författning. Icke eller wet jag, huru manufacturcontoiret kunnat, utom riksens ständers wettskap och bifall, wärkställa en sådan befallning. Skulle icke ståndet täckas, som jag dock hoppas, bifalla mitt hemställande i detta mål, så förbehåller jag mig, att få gå med ett särskildt memorial i detta ärende, till de öfrige stånden.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag har nogsamt wisat manufacturcontoirets tillstånd, och omöijeligheten för contoiret, att bestrida utgifterne, så länge tillräckelig fond icke anskaffas. Skier det ej, will jag hållre gå ifrån contoiret, än sittia där i ett sådant tillstånd, som där nu är, och när man giordt alt hwad man kunnat, ändå höra förwitelser. I öfrigt förbehåller jag mig, att få gå med mitt memorial till de öfrige stånden, i fall herr borgmästaren Cervin sådant gör.

Herr handelsman Bagge: Jag kan icke annat, än wara ense med herr borgmästaren Cervin, och det så mycket mera, som jag nogsamt ser förrut, att om praemieerne uphöra, måste pappersbruken gå under. I Giötheborg är nyligen ett pappersbruk inrättadt, efter holländske sättet, med stor omkostnad. Wederbörande hafwa därwid trodt sig, igenom de utlåfwade praemier, kunna winna deras någorlunda utkomst med tiden. Men om desse uphöra, måste alt sammans afstadna, wederbörande till största skada.

Herr borgmästaren Hanqvist: Det är icke manufacturcontoirets skuld, att penningar icke där finnes, till de anbefaldte utgifter. Fullmägtige därstädes äro mera att beklaga, att de blifwit försatte i ett så bekymmersamt tillstånd,

än de förtiena någon förwitelse; och således bör man tillse, att de därifrån befrias, och att saken hielpes på annat sätt, som möjligt wara kan.

Herr talman: Det synes wäl, att manufacturcontoiret har förhastat sig, med dess resolution och kundgjörelse. Men saken är icke hulpen därmed, att föreställning härom gjöres hos de öfrige stånden. Och hemställer jag fördenskull, om icke bäst wara lærer, att ståndets ledamöter i secrete handels- och manufacturdeputationen anmodas, att närmare efterfråga denne sakens sammanhang, samt se till, huru den må kunna rättas, hwarom deputationen sedan kan hos riksens ständer afgifwa dess betänckande.

Ståndet biföll detta hemställande.

Åtta deputerade ankommo från bondeståndet, och gaf ordföranden, Sven Håkansson wid handen, att bondeståndet förehaft ett af samtelige riksdagsfullmäktige från Jönkiöpings och Cronobergs läner underskrifwit memorial, hwaruti anhålles, att Kongl. Mai:sts, den 20 December 1760, utfärdade resolution, öfwer presterskapets i Wexiö stift rättigheter, måtte uphäfwas, och den imellan prästerskapet och allmogen åhr 1721, om prästerskapets rättigheter träffade förening, bibehållas, och af riksens ständer ytterligare confirmeras. Denna ansökning hade bondeståndet bifallit, och genom extractum protocoll, som nu aflemnades, hos de öfrige stånden recommendera welat, till gunstbenägit samtycke.

Herr talman försäkrade, att borgareståndet icke lærer underlåta, att företaga detta ärende, så snart giörligt är, och då efter omständigheterna sig således yttra.

Uplästes bergsdeputationens extractum protocoll af den 9 i denne månad,²²⁶⁶ hwaruti deputationen wid handen gifwer för sig helt angelägit wara, att få del af kammar-, oeconomie- och commerce- samt allmänna beswårsdeputationernes betänckande, angående skogarnes wård; hemställandes deputationen, om icke sådant måtte bewiljas, och att desse betänckander måge hwila, intill dess bergsdeputationen hunnit utlåta sig öfwer detta ärende, då altsammans på en gång hos riksens ständer kunde företagas och afgiöras.

Ståndet biföll detta extractum protocoll.

Tolf deputerade från prästeståndet ankommo, och anmälte biskoppen doctor Filenius, att prästeståndet förehaft secrete utskottets extractum pro-

---

²²⁶⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, bergsdeputationens expeditioner, nr 23.

tocolli, angående Hans Kongl. Höghets Cronprintsens giorda framsteg i wettnskaperne, sedan sidste riksdag, med det mera, som secrete utskottet tillstyrkt; och hade prästeståndet så mycket häldre detta protocollsutdrag bifallit, som prästeståndet deraf med innerlig glädje inhemtat Hans Kongl. Höghets rena nit för gudsdyrkan och religionen, samt dess stora och dess ålder widt öfwerstigande insigt, uti alle en prints prydanse wettnskaper.

Herr talman tackade för den lemnade underrättelsen, och yttrade sig härhos, att borgareståndet wore nu i begrep att företaga detta angelägne ärende; försäkrandes herr talman, att borgareståndet lærer äfwen med hierkelig fågnad instämman med prästeståndet i detta mål.

Deputerade afträdde.

Herr borgmästaren Finerus: Högtärade ståndet täckes tillåta mig, att kårteligen få anmäla ett ärende, som min wälfärd nära rörer. Ståndet har täckts biträda mig i början af riksdagen, till afböijande af de försök, som då giordes emot min qwarnbyggnad uti Nykiöpings ström. Men nu försökes åter, att i protocollsdeputationen uprifwa denne sak; och som jag härigenom blefwe lidande, så anhåller jag, att ståndets ledamöter i berörde deputation måge anmodas, att på intet sätt gå in med de öfrige ståndens deputerade uti det, som kan lända mig till förfång.

Herr borgmästaren Ekman: De öfrige ståndens ledamöter uti protocollsdeputationen hafwa wäl budit till, och påstå ännu, att detta nu omförmälte ärende må uptagas. Men detta ståndets ledamöter hafwa på intet sätt gådt in med dem, utan fastmera med alfwarsamhet arbetat däremot; hwilcket de ock hädanefter lära giöra.

Herr talman: Ståndets ledamöter i deputationen hafwa således redan giordt alt det i detta mål, som de hittills kunnat giöra. Skulle de öfrige stånden änwidare yrka däruppå, att saken likwäl skall uptagas, återstår för ståndets ledamöter ej mera, än att protestera däremot, och gå med deras särskildte tanckar i saken in till plena.

Ståndet instämde härmed.

Uplästes secrete utskottets extractum protocolli af den 9 i denne månad,²²⁶⁷ hwaruti wid handen gifwes, att secrete utskottet med innersta nöije, så af herr riksrådet baron Scheffers riksdagsrelation, hwilcken han, såsom gouverneur för de kongl. printsarnes upforstran, samt dess munde-

---

²²⁶⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 109.

liga berättelse, inhämtat, att Hans Kongl. Höghet Cronprintsen, både uti gudskyrdan och religionskundskapen, som ock andre nödige wettenskaper, giordt så store och dess ålder wida öfwerträffande framsteg, att gouverneurs- och informatorsämbeterne hädanåt wore mindre nödige; hwarföre och secrete utskottet tillstyrker, att Hans Kongl. Höghet måtte hädanefter biwista rådslagen uti Kongl. Mai:sts rådkammare, och sedan Hans Kongl. Mai:st aflagt hos Kongl. Maist., uti riksens ständers närwaro, des trohetsed, med mera.

Uplästes den af secrete utskottet härjämte projecterade stat för Hans Kongl. Höghet Cronprintsen, för innewarande och följande åren, ut in actis.²²⁶⁸

Herr talman yttrade sig: Jag är försäkrad, att ståndet, med hjertinnerligit nöije, hördt sig föreläsa denne secrete utskottets berättelse, jämte dät²²⁶⁹ därwid bifogade tillstyrkande, och således är jag aldeles förwissad, att ståndet lemnar dess bifall därtill.

Ståndet betygade dess hierteliga fägnad, och swarade härtill Ja.

Herr talman påminte, att nödigt wore, det en deputation måtte afgå, och hos de öfrige stånden tillkännagifwa detta nu fattade beslut.

Ståndet instämde härmed; och uppå anmodan kommer herr justitiae-borgmästaren Robeck, samt ellofwa deputerade, i detta ärende, att afgå.

Tolf deputerade ankommo från bondeståndet, och gaf ordföranden, Sven Håkansson, wid handen, att bondeståndet förehaft secrete utskottets tillstyrkande, angående Hans Kongl. Höghet Cronprintsen; och som bondeståndet med underdånig fägnad däraf förnummit de store framsteg, som Hans Kongl. Höghet så i religionskundskapen, som andre wettnskaper, giordt, så hade bondeståndet detta secrete utskottets tillstyrkande till alla delar bifallit.

Herr talman tackade för den lemnade underrättelsen, och gaf härhos tillkiänna, att ståndet med lika fägnad afgjordt nu nyss detta mål, och att en deputation ifrån ståndet kommer nu straxt att afgå, och anmäla detta beslut hos de öfrige stånden.

Bondeståndets deputerade afträdde.

---

²²⁶⁸ Ibid., bilaga.

²²⁶⁹ Läs: *det*.

Herr justitiaeborgmästaren Robeck och de öfrige ståndets deputerade afgingo jämwäl i det ärende, som dem nyss förrut blifwit anförtrodt.

Tolf deputerade från ridderskapet och adelen ankommo, och anmälte ordföranden, kongl. secreteraren Wadenstierna, att ridderskapet och adelen hade förehaft secrete utskottets tillstyrkande, angående Hans Kongl. Höghet Cronprintsens; och som ridderskapet och adelen, med besynnerligit nöije och hiertans glädje, därpå inhämtat de store framsteg, som Hans Kongl. Höghet, så i religionskundskapen och gudskyrdan, som andre wetenskaper giordt, så hade ridderskapet och adelen med fågnad bifallit secrete utskottets tillstyrkande; dock med den tillägning, hwad hofstallmästaren Wattrang angår, att han får räkna dess belöning, från 1757 års början.

Herr talman tackade för underrättelsen, och gaf tillkiänna, att ståndet med ett lika nöije bifallit detta nu anmälte ärende, samt afsändt dess deputerade, att notificera det samme, hos de öfrige respective stånden.

Deputerade afträdde.

Herr borgmästaren Malmstén hemstälde, om icke ståndet behagade nu företaga och afgöra ridderskapets och adelens nyss anförde yttrande, angående hofstallmästaren Wattrangs belöning.

Men ståndet fant godt, att detta ärende måtte hwila, till dess löparen kommer.

Sex deputerade ankommo från ridderskapet och adelen, och berättade ordföranden, att ridderskapet och adelen förehaft secrete handels- och manufacturdeputationens extractum protocollis, angående den sökte stapelstadsrättigheten för staden Kongelf; och hade ridderskapet och adelen stadnat i det slut, att detta ärende icke kunde wid expedierandet skiljas ifrån saken, rörande saltbristens förekommande i bohuslänske städerna.

Herr talman gaf tillkiänna, att borgareståndet hade jämwäl förehaft detta ärende, och lærer snart aflemna dess tanckar därom, genom utdrag af protocollet.

Deputerade afträdde.

Herr borgmästaren Renhorn: Som cavaillersstaten hos Hans Kongl. Höghet Cronprintsens kommer att indragas, så föranlåtes jag, att påminna, det öfwersteliutenanten grefwe Ulric Bark, som upwacktadt hos Hans Kongl. Höghet, såsom cavailler, icke wid denna tienstens tillträde fått någon förbättring på dess rang, ty han war öfwersteliutenant förrut. Men

wäl hafwa de öfrige, genom ärhållande af cavallerstiensten, undfätt en sådan förbättring. Och som redan någon, som är yngre och mindre förtient, lærer, uppå riksens ständers tillstyrkande, avancerat greff[we] Bark förbi, och andre jämwäl torde på lika sätt komma, att ärhålla avancement, så lærer billigheten fordra, att öfwerstelieutenanten greffwe Bark dess tour, framför sådane yngre, honom förbehålles.

Herr borgmästaren Schauv instämde härmed till alla delar.

Och herr talman hemstaldte, om icke extractum protocolli, angående detta ärende måtte författas, till nästa plenidag.

Ståndet lemnade härtill dess bifall.

Uplästes secreta utskottets extractum protocolli af den 17 Novembris sidstledit år,²²⁷⁰ med tillstyrkande, i anledning af anförde omständigheter, att underofficerare tillika med manskapet af de indelte regementen, som i gvarnisoner äro commenderade, måge hädanefter, och så länge kriget påstår, niuta lika underhåll, med de wärfwade guarnizonsregementen.

Herr talman hemstälte, om icke detta secreta utskottets tillstyrkande finge bifall.

Och ståndet swarade härtill Ja.

Herr talman anmälte, att löparen wore inkommen till det af capitainen Beckfries inlemnade memorial,²²⁷¹ angående det förmente lidande, hwaruti dess broder majoren wid norre skånske regementet L. Beckfries, skall blifwa försatt, i händelse ryttmästaren wid berörde regemente, Ahlberg, ärhölle majorsfullmagt och -tour.

Detta memorial hade ridderskapet och adelen remitterat till secreta deputationen. Men prästeståndet hade resolveradt, att det icke kunde sig därmed befatta, utan förblefwe wid dess, i anledning af secreta deputationens betänckande, angående ryttmästaren Ahlberg, tagne beslut under den 14 Septembris sidstledit år.

Herr talman påminte, att ståndet likaledes hade, i anledning af secreta deputationens betänckande, genom extractum protocolli, afgjordt detta mål, angående ryttmästaren Ahlberg; hemställandes herr talman, om icke ståndet behagade därwid förblifwa.

---

²²⁷⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, secreta utskottets expeditioner, nr 110.

²²⁷¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta deputationens expeditioner, nr 44, bilaga.

Ståndet swarade härtill Ja. Och anbefaldtes, att denna resolution, i anledning af ståndets berörde extracto protocollii, skulle påskrifwas.

Uplästes bergsdeputationens betänkande,²²⁷² angående någon tillökning uti årliga hammarskatten wid Sonstorps bruk i Östergöthland; tillstyrkandes deputationen, i anledning af anförde skiäl, det må ägaren af detta bruk herr riksrådet baron Palmstierna, efter föregången laga undersökning i orten, om dess egne skogars tillräckelighet, ärhålla twänne skieppunds tillökning uti åhrliga hammarskatten emot wanlige utskylders betalande till Kongl. Maist. och kronan. Med mera ut in actis.

Ståndet biföll detta betänckande.

Herr justitiaeborgmästaren Robeck och herrar deputerade återkommo, med berättelse, att deputationen hade hos de öfrige respective stånden anmält det ombetrodde ärendet, och att de öfrige stånden betygat däröfwer deras nöije.

Herr borgmästaren Schauv: Jag har länge tänckt på de olägenheter, som tjenstehionsstadgan på flere sätt hittils åstadkommit, och har jag, till förebyggande häraf, sökt, att påfinna behörige utvägar, hwarom jag mine tanckar skrifteligen författat, dem jag nu med ståndets låf will upläsa.

Ståndet samtyckte härtill, och berörde memorialet uplästes,²²⁷³ tillika med ett af herr borgmästaren författadt project till en ny tjenstehionsordning.²²⁷⁴

Ståndet fant nödigt, att detta ärende måtte hwila.

Löparen till secrete utskottets extractum protocollii,²²⁷⁵ angående Hans Kongl. Höghet Cronprintsens, ankom; och hade ridderskapet och adelen detta secrete utskottets tillstyrkande bifallit, med tillägning, att hofstallmästaren Wattrangs belöning måtte beräknas ifrån 1757 åhrs början. På lika sätt hade prästeståndet bifallit detta ärende, med ridderskapets och adelens yttrande, angående hofstallmästaren Wattrang, samt en ny tilläggning, att majoren Nordencreuts måtte undfå en lika förmån, som hofstallmästaren Wattrang.

---

²²⁷² Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, bergsdeputationens expeditioner, nr 24.

²²⁷³ Prästeståndets arkiv, vol. R 918, borgarståndets betänckanden, nr 280, bilaga. Se bil. 10 nedan.

²²⁷⁴ Se nedan not 2643.

²²⁷⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 109.

1700

1762 den 18 mars

Ståndet discourerade något öfwer desse tillägningar, men fant slutligen bäst, att sig icke med dem befatta, samt anbefalte fördenskull, att simplement det ordet *bifallit* skulle påskrifwas; hwilcket genast skiedde, och afsändes löparen till bondeståndet.

Herr talman anmälte: Jag har, å ståndets wägnar, upwacktadt hos Hans Kongl. Höghet Cronprintsens, samt aflagt underdånig tacksäjelse för de ståndet meddelte medailler. Hans Kongl. Höghet yttrade sig däröfwer i ganska nådiga ordasätt, och bad mig förmäla des nådiga hälsning hos ståndet tillbaka.

Ståndet betygade häröfwer dess underdåniga fågnad, och tackade herr talman för dess hafde beswär.

Klockan war redan en fierdedel öfwer ett; och skildes ståndet fördenskull åt.

Åhr 1762 den 20 Martii

S.d. Föredrog herr borgmästaren Johan Boberg åtskillige §§ af prästeståndets allmänne beswär, som ses af notarien Ahlmarcks hållne protocoll för denne dag.²²⁷⁶

Herr talman påminte, det nödigt wore, att en deputation måtte afgå till de öfrige stånden, och hos dem till bifall anmäla ståndets extractum protocoll, angående staden Kongelfs sökte stapelrättighet.

Ståndet pröfwade detta angelägit wara, och herr borgmästaren Unger, tillika med siu andre herrar ledamöter, anmodades, att åtaga sig detta ärende. Hwarwid deputationen tillika hade, att till bifall på det bästa anmäla ståndets extractum protocoll, angående understöd för dem, i Schenninge stad, som genom wådeld lidit.

Deputerade afträdde.

Justerades extractum protocoll, angående öfwerstelieutenanten grefwe Bark; lydande, som följer:²²⁷⁷

S.d. Då borgareståndet förehade secrete utskottets extractum protocoll af den 9 i denne månad, angående hans Kongl. Höghets Cronprintsens stat för innewarande och följande åhren, med mera, kom

---

²²⁷⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1357.

²²⁷⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 260.

hos ståndet under öfwerwägande, att hans Kongl. Höghets cavaller, öfwerstelieutenanten grefwe Ulric Bark, förwärfwat sig dess innehafwande rang och tour genom förrut giord tjenst, och således icke, som de öfrige Hans Kongl. Höghets cavallerer, niutit någon förbättring därå, eller något framsteg för dess, såsom cavaller, hafde trägne beswär. Och pröfwade ståndet fördenskull sjelfwa rättwisan fordra, att som yngre redan blifwit honom föredragne, eller hädanåt, genom meddelt uprättelse af riksens ständer, kunna blifwa befordrade, det må alt sådant icke på något sätt lända öfwerstelieutenanten grefwe Bark till förfång, utan dess ägande tour och befordran i slickt fall wara honom aldeles förbehållen, igenom andre öfwerstefullmagter. Hwilcket hos de öfrige respective stånden, till gunstbenägit bifall, hörsamt, tjenst- och wänligen skulle anmälas.

Herr talman: Mig är berättadt, att prästeståndet lärer i dag företaga den frågan, huruwida berörde stånd skall ytterligare gå in uti tjenstesakerne. Man kan ej weta, huru denna qvaestion därstädes kan warda afsluten; men det wet jag wist, att om prästeståndet besluter, att vidare fortfara med tjenstesakerne, stöter snart en hel swärm, och kanskie större, än den förre, till af nye sökande. Frågan är således, huru detta må kunna förebyggas. Tagas icke wisse mått häremot, kan jag ej annat se, än att hela regeringssättet måste ramla öfwer ända. Ätminstone få wi, nästkommande riksdag, ett oändeligt beswär af klagande, öfwer dem tillfogadt praejudice. Det kan ej eller annat skie, ty när wi hielpa en, praejudiceras tijo och ofta flere. Och som jag är öfwertygad, att ståndet tänckt och täncker alt för wäl och redeligen, om fäderneslandets bästa, så hemställer jag, om icke nödigt wara lärer, att fatta det beslut, att inge andre, än de redan inkomne tjenstesaker, skola uptagas.

Herr borgmästaren Schauv: Jag har warit af den tancka, att wi icke bordt befatta oss med desse tjenstesaker. Jag wille af hiertat önska, att sådant icke skjedt. Men, som wi redan gådt in däruti, och andre, så därigenom, som eljest genom regeringens åtgärd, blifwit lidande, så kan jag ej annat finna, än att wi böra hielpa dem, som hafwa orsak, att klaga. Månge torde wäl anmäla sig, som ingen orsak hafwa, att klaga. Men om wi ibland ett hundrade finna tijo, som hafwa skiäl därtill, så böra ju desse hielpas. Jag wet en casus, som nyligen förefallit, då härads höfdingen Lostbohm beford[r]ades till assessor. Han ägde all rätt till sådan befordran. Icke dess mindre anmäler sig härads höfdingen Wrangell såsom lidande igenom

denna Lostbohms befördran, och regeringen tillägger honom lagmansfullmagt och -tour, ehuru Wrangell alldrig warit praejudicerad. Låtom oss fördenskull hielpa dem, som wärkeligen äro lidande, men icke gå vidare.

Härmed instämde herr borgmästaren Hanqvist till alla delar.

Efter någon vidare discours öfwer detta ärende, hemstälde herr talman, om icke ståndet behagade närmare täncka häruppå till nästa plenidag, då man kunde fatta något wist slut, och i anledning däraf göra föreställning hos de öfrige stånden.

Herr talman: Jag föranlåtes, att till ståndets öfwerwägande föreställa ännu ett ärende, som fordrar all vår upmärksamhet. Detta är brännewinsbränningen, som redan ödt en så stor myckenhet spannemål i riket, att prisen därå stigit till en alt för stor högd. Förrådet däraf här i staden är ock så ringa, att magistraten nödgats hos Hans Kongl. Mai:st anhålla, att få låna två tusende tunnor, på det bagarne måge kunna skaffa nödigt bröd. Längre fram på wahren måste det ännu blifwa swårare, om med spanmålsödandet får så fortfaras, som hittils skiedt. Och som wi fölgackteligen måste tillita utläningen om bröd, så måste wäxelcoursen upjagas till en ännu odrägeligare högd, hwarigenom riket störtas i yttersta elände. Det lärer fördenskull wara nödigt, att ståndet härom gör någon föreställning, hos de öfrige stånden, på det wi måge wisa, att wi uti denne förestående olyckan icke wilja taga någon del.

Sedan häröfwer något litet blifwit discoureradt, stadnade ståndet i det slut, att i cancelliet skulle efterses, hwad ståndet tillförene under denne riksdag i detta mål åtgjordt, på det, efter inhämtadt historia facti, ståndet måtte finna, hwad i detta ärende nu mera stode att göra.

Herr handelsman Tottie hemstälde, om icke nödigt och rådeligit wore, till århållande af någorlunda spanmålspris, att uphäfwa den så kallade magazinsafgiften.

Discoursen stadnade öfwer detta ärende härmed.

Herr borgmästaren Renhorn yttrade sig: Högtärade ståndet täckes tillåta mig, att anmäla ett ärende, som wäl tyckas röra mig enskilt, men icke dess mindre innehåller en uppenbar sidwördnad för ståndet. Jag har länge tient det allmänna, och under denne tiden flere gångor haft den äran, att biwista detta ståndets öfwerläggningar, som ledamot. Jag har under alt detta söckt, att efter yttersta wett upföra mig, såsom en ärlig och redelig medborgare. Wid alle tillfällen har jag sagt mine tanckar rent ut, och alldrig mig wetter-

ligen gifwit någon anledning, att misstyda dem, ty de hafwa aldrig warit twetydiga. Af ofärgad nit för rättwisan har jag wid alle förefallne tillfällen sökt, att befordra hwars mans wäl, och i synnerhet detta ståndets rätt. Högtärade ståndet har ock med mycken bewågenhet städse behagat anse min wälmening, hwilcken godhet jag med ärkiäntsla wördar, så länge jag lefwer. Men mig är något händt, som jag icke hade förmodat. Då baron Cederhielm sidste plenidag anförde deputationen som notificerade ridderskapets och adelens beslut, uti saken, angående mölnaren Grau, brukade baron Cederhielm sådane utlåtelse, som innehöll förewitelser emot ståndet, öfwer dess fattade resolution i detta mål. Sådant kunde ej annat, än förtryta mig, och det swed mig i hiertat, att han in för ståndet framförde sådant owett. Jag sade fördenskull därwid någre ord, som jag nu ej så egenteligen kan minnas. Men det wet jag, att de härflöto af en rättmätig ifwer och nit för ståndets rätt. Imedlertid, och detta oacktadt, war deputationen knapt kommen utom ståndets dörr, förrän man berättat baron Cederhielm, hwad jag sagt, och torde hända mera, än mine ord innehöllo. Ware sig härmed huru det kan, så får jag dock lof, att säga, att den, som denna berättelse giordt, warit en nedrig själ, ty han har icke allenast oredeligen upfört sig emot mig, som dess ledamot i ståndet, utan och tydeligen wisat, hwileke släte tanckar han hyser, om ståndets tillständiga rätt och heder.

Herr borgmästaren Schauv: Det gör mig ondt, att sådant skall wara händt, som herr borgmästaren Renhorn nu berättadt. Imedlertid är det oförnekneligen sant, att så skiedt, ty jag har sielf hört af baron Cederhielm, att han wiste alt hwad som förelupit, och torde hända, att man förebragt honom något mera, än det, som wärkeligen sagt war. Detta har och hänt mig wid wisse tillfällen. Jag har knapt hunnit yttra mine tanckar, förrän de warit bragte utom ståndet, och jag har fått dem tillbaka med åtskilliga tilläggingar, som jag på intet sätt bordt eller kunnat widkiännas. Ett sådant upförande är ganska nedrigt. Låt wara, att herr borgmästaren Renhorn fält i hastighet några ord, som tyckts wara för hårde. Men han har ock haft mycken orsak därtill, ty ingen kan neka, att det jämwäl war alt för hårdt, hwad baron Cederhielm talte häri ståndet. Hans sysla hade warit, att anförä ridderskapets och adelens fattade beslut, i det honom anförtrorde ärendet. Men han tog sig den friheten, att moralisera öfwer ståndets resolution. En sådan tilltagsenhet upwäckte upmärksamhet hos någon hwar ibland oss, som hysa någon ömhet för ståndets wederbörlige rätt och heder. Man fin-

ner således nogsamt, att den varit en illasinnad ledamot, som bragt det ut, hwad herr borgmästaren Renhorn talt. Låtom oss fördenskull se till, att wi måge få rätt på en så owärdig ledamot, som så aldeles å sido satt dess skyldighet, ej allenast emot en dess medledamot, utan ock emot sjelfwa ståndet, eljest torde wi än vidare blottställas för sådane nedrige uptåg.

Herr borgmästaren Malmstén: Det är beklageligt och alt för illa, att sådane skola finnas ibland oss, som sqwallra ut det, som i ståndet talas. Och det är aldeles oförswarligt, att swärta sine medledamöter. Ett sådant upförande kan på intet sätt ursäktas. Det är sant, att jag ibland icke tänckt lika med andre, men när jag sagt mine tanckar, och således efter min öfwertygelse fullgiordt min skyldighet, låter jag därwid bero. Det skulle giöra mig hierteligen ondt, ja jag skulle blygas i min siäl, om någon kunde tillwita mig, att hafwa bragt något ut, som i detta rummet under wåre sammankomster blifwit talat. Och önskar jag fördenskull, att man kunde få rätt på den, som detta giordt.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag anser för mindre nödigt, att få namn på den, som giordt detta nedriga steg; och således må saken afstadna härmed. Men det måste jag likwäl säga, att den, som för ingen annan orsak går upp i ståndet än att han skall få något, att sqwallra ut, den må så gjärna ligga hemma, och skiämmas i sin själ, öfwer en så nedrig gärning.

Herr borgmästaren Hanqvist: Jag finner icke rådeligit, att låta saken härmed afstadna, ty om icke mått tages emot sådant upförande, som detta, äro wi alle exponerade, för det wi uti ståndet tala. Jag har af egen ärfarenhet lärt, att hos os så tillgår. Ty en lika händelse har mött mig, som herr borgmästaren Renhorn nu wederfarits. Jag frucktar aldeles icke för hwad jag talat. Ty mitt tal har varit, och skall jämwäl hädanefter blifwa, grundadt på min öfwertygelse. Men det war en förbannad och nedrig siäl, som mistydde mine ord, och satte därpå en sådan mening, som jag icke upgifwit. Hwad mig händt, och androm, torde jämwäl hända flere; och således är det angelägit, att tillse, det wi måge kunna komma på sporr, och få fast på en sådan karl. Jag tror, att wi redan hafwe nog anledning därtill. Låtom oss närmare se efter.

Herr borgmästaren Finerus: Den som således sqwallrat utur ståndet har begåt en skamlig gärning, och bör, om wi få rätt på honom, förwisas utur ståndet, ty eljäst kan ingen wara säker.

Herr borgmästaren Sacklén: Torde hända, att baron Cederhielm upgifwer mannens namn, om han därom anmodas.

Herr talman: Jag tror icke, att baron Cederhielm kan förmås därtill. Och således lærer wara bäst, att låta detta ärende nu afstadna, och öfwerlemna det till framtiden, som torde gifwa ståndet närmare uplysning i detta mål.

Ståndet instämde härmed.

Sex deputerade ankommo från bondeståndet, och aflemnade ordföranden, Mats Larsson,²²⁷⁸ från Wermeland, ett dess stånds extractum protocoll, angående Bielkiske saken, samt recommenderade det samme till bifall, äfwen som ock bondeståndets tillförene afgifne extractum protocoll, angående twisten, emellan capitain Löving och wisse bönder, om bättre rätt till skattekjöp af deras åboende hemman. Hwarjämte ordföranden till bifall anmälte ärendet, angående hemmanet Kottby i Finland.

Herr talman yttrade sig, att ståndet icke lærer underlåta, att, så snart gjörligt är, företaga och afsluta de anmälte ärender.

Deputerade afträdde.

Herr talman anmälte, att löparen till justitiae deputationens extractum protocoll,²²⁷⁹ angående mölnaren Grau och Lunneströms qwarn, wore ankommen.

De påskrefne resolutioner uplästes; och hade ridderskapet och adelen bifallit särskilte votum i detta mål. Men prästeståndet hade bifallit borgare- och bondeståndens extracta protocoll, öfwer detta ärende.

Bondeståndets extractum protocoll, rörande detta mål af den 13 Februarii sidstledne, uplästes;²²⁸⁰ och som detta befants wara af samme innehåll, som borgareståndets under den 15 i samme månad utfärdade protocollstrag, ty pröfwade ståndet nödigt, till förekommande af twetydighet, att låta påskriften å documentet, under detta dato, således inrätta: *yterligare förehaft, och förblef ståndet wid dess afgifne yttrande, den 15 Februarii sidstledne*, hwarjämte bifall lemnades till bondeståndets extractum protocoll i detta mål af den 13 i samme månad.

Uplästes kammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²²⁸¹ angående framledne öfwerstens, baron Mauritz Posses änckefrus,

---

²²⁷⁸ Så även i konc., troligen fel för Mats Matsson.

²²⁷⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 37.

²²⁸⁰ Ibid. Tryckt i *BdP* 9, bil. 12.

²²⁸¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 59.

friherrinnan Anna Christina Flemmings ansökning, om ärsättning för ett halft hemman frälse, uti Ålbrunna by, Lossa sockn, Bro härad och Upsala lähn, som ifrån bemälte friherrinnas förfäder blifwit reduceradt.

Ståndet fant nödigt, att detta ärende skulle hwila, till närmare öfverläggning, af hwilcken fond ärsättning i detta mål skulle tagas. Påstående herrar borgmästaren Renhorn och Carl Gustaf Boberg, att sådant borde skie, af de medel, som kunnat indrifwas, af de fordringar, som cronan hos ridderskapet och adelen äger, men ei af statsmedlen.

Föredrogs ånyo secrete utskottets extractum protocolli af den 9 i denne månad,²²⁸² angående probsten öfwer Kiemi lappmark Henric Wegelii befordran. Tillstyrkandes secrete utskottet, i anledning af anförde skiäl, att probsten Wegelius, som tient i fulla 31 åhr, måtte hugnas med föreskrift till Kongl. Maist., att undfå nådig fullmagt på förste ledige regale pastorat i Åbo, eller Borgå stift, hwartill han sig i underdånighet anmäler.

Ståndet biföll detta tillstyrkande.

Herr borgmästaren Cervin.²²⁸³ Jag har närmare genomsedt kammar-, oeconomic- och commercedeputationens betänckande,²²⁸⁴ angående änckan Karin Pährsdotters ansökning, att till skatte få inlösa hemmanet Mårum Södergården, samt däraf inhämtat, att cronolänsmannen Johan Ulfström, befinnes hafwa boställe Frugården i T[r]åfva ett helt, men förmedlat i alt till ½ mantal, och kan han dermed så mycket mera warda belåten och nögd, som kongl. cammarcollegium intygat, att ingen ländsman i orten anses berättigad, att hafwa mera, än ett enda hemman, såsom boställe, samt Ulfström således icke bör råda eller disponera öfwer hemmanet Södergården i Mårum vidare, än andre indelningshafware öfwer sine löhningshemman. Fördenskull som änckan Karin Persdotter wärkeligen äger åbo och besittningsrätten af Södergården Mårum, som äfwen, efter kongl. cammarcollegii intygande, icke till förmedling från 1 helt till ½ mantal är behörigen pröfwat och fastställdt, och hon fölgackteligen till skattelösen är berättigad, efter sitt anbud af 1 helt mantal, så finner jag för min del skiärligt, att bifalla bondeståndets protocollsutdrag i denna sak af den 23 sidst-ledne Februarii.

---

²²⁸² Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 108.

²²⁸³ Koncept till Cervins yttrande på lös lapp i konceptprotokollet, Borgarståndets arkiv, vol. R 1341.

²²⁸⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 54.

Herr talman hemstälde, om icke ståndet behagade bifalla herr borgmästaren Cervins anförde yttrande i detta mål.

Ståndet swarade härtill Ja.

Förehades å nyo secreta deputationens betänckande,²²⁸⁵ öfwer de beswär, hwilcke öfwersteliutenanten Carl Johan Schmidefelt däröfwer anført, att åtskillige yngre majorer skola framför honom till öfwersteliutenanter blifwit befordrade.

Uplästes bondeståndets extractum protocoll,²²⁸⁶ angående detta mål.

Ståndet pröfwade skiälligt, att bifalla deputationens betänckande, öfwer detta ärende.

Justerades ståndets extractum protocoll, angående adjuncten wid Upsala academie, doctor juris Walls befordran; lydande sålunda:²²⁸⁷

S.d. Lät borgareståndet sig föreläsas, riksens höglofl. ständers secreta deputations betänckande af den 23 Septembris förledit år, angående de beswär, adjunctus juris wid kongl. academien i Upsala, doctor Nils Wall, öfwer liden praejudice anført.

Af detta betänckande hade borgareståndet tillfälle, att inhämta, det adjuncten doctor Wall så mycket mer blifwit i känbart lidande försatt, som honom, icke allenast då han sökte, att under academiesecretarens Klingenberges ärhållne ledighet ifrånienstgiöring få berörde sysla förrätta, en 8 års yngre adjunct honom föredragen blifwit, ehuru Wall syslan förrut förestådt, utan ock, att adjuncten Risell, som till Klingenberges vicarius antagits, fått Kongl. Mai:sts nådiga fullmagt på academiesecretarebeställningen, och efter Klingenberges död, den syslan åtföljande lönen och förmån, utan att antingen wid ena eller andra tillfället, något ordenteligt förslag, enligt lag och förordningar, uprättat blifwit.

Borgareståndet finner wäl således, att adjuncten Wall bör med laglig uprättelse huggas, och att den af secreta deputationen föreslagne utwäg, att meddela Wall secreterarefullmagt, af samma dato, som Risell, samt försäkran om befordran efter förtienst och skickelighet wid yppande tienlige ledigheter, wore den uprättelse, som med lagarne närmast öfwerensstämmer. Men som saken sedermera sig i så måtto

---

²²⁸⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, secreta deputationens expeditioner, nr 87.

²²⁸⁶ Ibid.

²²⁸⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 261.

förändradt, att riksens höglofl. ständer sjelfwe befordrat Risell till ordinarie professor, samt äfwen bortgifwit secreterarebeställningen till en adjunct, som är långt yngre än Wall, så kan borgareståndet ej annat, än den föreslagne uprättelsen för ganska otillräckelig anse. Och som all uprättelse bör mätas efter det öfvergångne lidande, och Wall nu är den älte ordinarie adjunct wid Upsala academie, ty profwar borgareståndet rättwist, det bör adjuncten Wall huggas med professorsfullmagt af samma dato, som Risell, och så wida ingen äldre och mera meriterad competent sökande sig anmäler, ensam upföras på förslag, till juris patriae och romani profession wid meranämde academie, då den framdeles ledig warder, så framt han dessförinnan ej niuter någon honom anständig befordran. Hwilcket med de öfrige respective stånden hörsamt, tienst- och wänligen communiceres.

Herr borgmästaren Schauv: Wid detta tillfälle kan jag ej förbigå, att anmäla, en nästan dylik casus, som denne, wid Lunds academie. Observatorn därstädes magister Schenmark, har länge och wäl tient. Han äger det loford af åtskillige, som äro kännare af astronomiska wetenskapen, i synnerhet af wetnskapsacademiens secreterare, riddaren af Nordstiernaorden Wargentin, att han äger en besynnerlig insigt och skickelighet i sin sysla. Men olyckan för honom är den, att han ej gjerna kan söka någon annan, än matheseos professionen, hwarwid han jämwäl måste komma att lida, igenom den af riksens ständer nyligen gjorde författningen, att doctor Wollin, som undfått den nyss inrättade chemiae professionen, skall ärhålla den först ledig blifwande professorslönen, så att om matheseos professoren först afginge, och Schenmark därtill, som troligit är, blefwe befordrad, måste han tiena med en ringa lön, sedan han likwäl anwänt all sin tid, på de wetnskaper, som till mathesin och astronomien höra. Och som detta wore nog hårdt, hemställer jag, om icke billigheten fordrar, att matheseos professionen må ifrån den författning, som med chemiae professionen giord är, undantagas, och förstnämde profession tillika med den därtill hörande lönen förbehållas observatorn Schenmark.

Ståndet lemnade härtill dess bifall, och herr borgmästaren Schauv åtog sig, att härom upsättia extractum protocolli.

Uplästes secrete utskottets extractum protocolli af den 16 i denne månad,²²⁸⁸ angående upbådat manskap af Jönkiöpings och Westgöthadahls

---

²²⁸⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 111.

regementer, till nödige guarnizoner och fästningsarbete uti Landscrona och Christianstad.

Som detta war blott ad notitiam, så war härwid icke något, att påminna.

Herr grosshandlaren Clason: Som åtskillige ledamöter rest hem, och icke synas wilja komma åter, så hafwa ståndets electorer funnit nödigt, att i deras ställen nämna andre deputerade i deputationerne, på det arbetet därstädes med behörig drift må kunna fortsättias. Hwarpå jag nu will inlemna förteckning.

Berörde förteckning uplästes,²²⁸⁹ och herrar electorene utnämt till

– secreta utskottet:

herr borgmästaren Lars Sacklén, efter herr borgmästaren Thure Hagerdt,

– stora särskildta deputationen:

herr handelsman Heggardt, efter herr borgmästaren Lönroth,

– protocolsdeputationen:

herr rådmän Schenberg, efter herr borgmästaren Nortman,

– allmänna

herr borgmästaren Kröger, efter herr borgmästaren Nortman.

Uplästes Kongl. Mai:sts utslag,²²⁹⁰ uppå borgareståndets ansökning,²²⁹¹ att Sölvvitsborgs stads- och cämnrätsrätt måtte förwandlas uti en rådstufwurätt, och rådmannen sam[t] cämnrätspraeses därstädes, och dess efterträdare i ämbetet, med Kongl. Mai:sts nödige fullmägt på borgmästaresyslan förses, med mera. Förklarandes Kongl. Mai:st sig icke kunna, för anförde orsaker, i nåder härtill samtycka.

Herr talman: Som jag af de anförde orsakerne till afslag i detta mål funnit, att den som föredragit saken, icke begripit rätta meningen af borgareståndets ansökning i detta mål, så har jag anmodat herr borgmästaren Unger, att uti ytterligare skrifwelse till Kongl. Mai:st närmare förklara ståndets tankar, som alldrig warit, eller äro, att, genom cämnrättsens förwandling till rådstufwurätt, stadens borgerskap skola betungas med större afgifter än nu, till magistratens aflönande.

Berörde, af herr borgmästaren Unger författade underdåniga skrifwelse uplästes.

²²⁸⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 262.

²²⁹⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, kungl. remisser, nr 54.

²²⁹¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 201. Se ovan vid not 1717.

Herr borgmästaren Cervin: Jag har icke varit emot denna sökta förwandling, icke äller är jag det nu, men sedan borgerskapet sielfwe anhållit, att med denna förwandling blifwa förskonte, så kan jag icke se huru man skall kunna emot deras wilja twinga dem därtill. Detta torde snarare lända staden till skada, än gagn, i synnerhet om borgerskapet af missnöije flytta ifrån staden. Mig tyckes wara bäst, om de få det de sökt, nemligen en justitiarius. Längre lærer ståndet icke kunna gå.

Herr borgmästaren Hanqvist instämde till alla delar härmed.

Ståndet fant godt, att detta ärende skulle hwila till näste plenidag.

Skilldes åt.

Åhr 1762 den 22 Martii

S.d. Föredrog herr borgmästaren Johan Boberg åtskillige §§ af ståndets allmänne beswär. Hwilket ses af notarien Ahlmarks protocoll i allmänna beswårstomen.²²⁹²

Justerades extractum protocollit till protocolsdeputationen, angående den af herr borgmästaren Finerus i Nykiöpings älf inrättade qwarn, och lydde berörde protocolsutdrag som följer:²²⁹³

S.d. Anmälte riksdagsmannen från Nykiöping, borgmästaren herr Carl Finerus, att ehuru detta ståndet den 16 sidstl. April har ansedt ett memorial, hwilcket probsten doctor Serenius ingifwit uti urskillningen, jämte de beswär, som afledne cammarherren De Besche och någre handwärfkare i Nykiöping anfördt, rörande bemälte borgmästares qwarnbyggnad, af sådan beskaffenhet, att de som riksdagsärender ej kunna uptagas, hwilcket det ärbare bondeståndet äfwen bifallit den 4 Maj 1761, skall likwäl detta oackadt tredje utskottet i protocolsdeputationen sådane omständigheter till afgörande sig företagit, som egenteligen till desse målen höra, hwilcket synes så mycket eftertänkeligare, som två stånd redan förklarar desse mål ej till riksdagen hörande. Ståndet fant derföre godt, att antyda dess ledamöter i protocolsdeputationen, att med desse mål sig ej befatta, emedan så wäl detta, som ärbara bondeståndet dem förklarar icke wara riksdagsmål,

---

²²⁹² Borgarståndets arkiv, vol. R 1357.

²²⁹³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 263.

utan höra till ordinarie domstohl i orten. Hwilcket genom utdrag af protocollet med protocolsdeputationen skulle communiceras.

Herr justitiaeborgmästaren Robeck anmälte, att herrar deputerade öfwer betänckandet, rörande hospitalerne i riket, hade nu författadt deras påminnelser öfwer detta ärende; hemställandes herr justitiaeborgmästaren, om icke desse påminnelser nu måtte upläsas, och målet afgiöras.

Men som härwid ärhinderades, att präste- och bondestånden genom deputationer begärt, att detta ärende måtte hwila, till dess berörde stånd hunnit afgifwa deras yttranden däröfwer; och som desse yttranden torde innehålla något, som behöfde borgareståndets anmärkning, så wore bäst, att låta saken hwila, till dess berörde stånd utlätit sig, då alt sammans på en gång beqwä[m]ligast kunde afgiöras.

I anledning häraf hemstälde herr talman, om icke nödigt wore, att präste- och bondestånden genom en deputation måtte påminnas, att snart aflemna deras anmärkningar öfwer detta ärende.

Ståndet fant godt, att så måtte skie; och herr borgmästaren Unger samt herr fabriqveuren Lindstedt deputerades i detta mål; och fants godt, att wid detta tillfälle jämwäl skulle påminnas, om stapelstadssakens afgiörande.

Uplästes lant- och sjömilitiaoeconomideputationens betänckande,²²⁹⁴ angående lots- och båkafgiftens, samt hamppenningars ärläggande i speciemynt, för utrikes fartyg; hwilcket deputationen således tillstyrkt, att tre daler silfwermynt måge beräknas för en riksdaler och så vidare i högre och lägre proportion.

Herr talman: Jag kan aldeles icke finna mig uti detta deputationens tillstyrkande; ty det förringar rikets mynt hos utlänningen, och gifwer anledning till oreda. Wore det icke bättre, att häldre säga, det utlänningen skall betala mera, eller så mycket, som kan swara emot en specieriksdaler, än att pålägga honom att föra speciemynt med sig, då han likwäl måste emottaga vårt mynt för sine wahrer? Och som saken, angående speciemynts inskaffande är under öfwerwägande i tulldeputationen, och detta ärende hafwer gemenskap dermed, så lærer wara nödigt, att det samma dit remitteras.

Ståndet biföll detta hemställande.

---

²²⁹⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, lant- och sjömilitieekonomideputationens expeditioner, nr 7.

Herr borgmästaren Unger och herr fabriqveuren Lindstedt återkommo med berättelse, att de uträttat de ombetrodde ärender; och hade präste- och bondestånden lofwat, att med det första yttra sig däröfwer.

Uplästes secrete handels- och manufacturdeputationens betänckande,²²⁹⁵ angående den till fiskerifonden manufacturcontoiret anbefaldte utgift; och som denna afgift skall för contoiret vara omöijeligen, att tillwägabringa, ty hemställer deputationen, om icke den afgift, af de fyra öre silfwermynt, som förut för hwarje kanna win och utländskt brännewin, till manufacturfonden influtit, kunde äfwen hädanefter, och ifrån detta års början få warda wid berörde fond bibehållne; och i den händelse fiskerierne icke kunna ännu i deras början vara hulpne med de summor årligen, som inflyta för torre och salte utländske fiskewahrer, för salt, och de ytterligare tillagde fyra öre på win och utländskt brännewin, någon annan utwäg till deras upmuntran och fyllnad härutinnan kunde widtagas.

Uplästes särskilte votum i detta mål.²²⁹⁶

Herr grosshandlaren Classon: Jag ärhindrar mig, att den för secrete handels- och manufacturdeputationen utfärdade instruction förmår, att deputationen skulle upgifwa i hwad tillstånd manufacturcontoiret och fonden sig nu befinner, på det riksens ständer måtte kunna taga i anledning däraf, behörige mått. Deputationen säger wäl, att det skall vara omöijeligt för contoiret, att utbetala till fiskerierne den fond, som riksens ständer därtill förordnat, men deputationen upgifwer icke egentelige orsaken, hwarföre sådant icke kunnat skie, då likwäl riksens ständers sidstledne riksdag gjorda författning, att en tunna guld skulle årligen till fiskerierne betalas, bordt owägerligen wärkställas. Det lærer fördenskull vara nödigt, att deputationen, till fullkomlig uplysning i detta ärende upgifwer specifisce contoirets tillstånd, och huru dispositionen sedan sidsta riksdag blifwit förd.

Herr borgmästaren Kock: Jag har författadt mine tanckar i ett memorial öfwer detta ärende, som ståndet täcktes låta sig nu föreläsas.

Berörde memorial uplästes af innehåll, ut in actis.²²⁹⁷ Hwarefter herr borgmästaren anhölt, att få gå med detta sitt memorial till de öfrige stånden.

---

²²⁹⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufacturdeputationens expeditioner, nr 57.

²²⁹⁶ Ibid.

²²⁹⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 301.

Herr borgmästaren Cervin instämde till alla delar med det nyss upläste memorialet.

Herr borgmästaren Renhorn: Det förekommer mig något hårdt, att herr borgmästaren Kock welat inrätta lika som en concursprocess, imellan manufacturerne och fiskerierne. De senare kunna någorlunda bära sig, änskiönt de fingo ett mindre understöd; men de förre icke så; ty om desse icke på alt möjligit sätt wårdas, måste de snart gå under. Jag tror, att jag gifwit anledning till detta deputationens betänckande, och sanningen att säga, ser jag ingen annan utwäg möjlig, att bibehålla våre fabriqver i någorlunda stånd, än den, som deputationen föreslagit. Contoirets disposition, är icke orsaken, att contoiret häftar för stor skulld. Författningen som togs sidstledne riksdag, och hwarigenom contoiret anbefaldtes, att utbetala mångfalldige store summor penningar, är rätta orsaken därtill, jämte det att manufacturfonden, genom den straxt efter riksdagen utkomne förbudsförordningen på åtskillige wahrors införsel, blifwit så anseentligen förminskad. Det kan ej annat än göra mig ondt, ja det grämer mig i mitt hierta, att jag måste finna uti det upläste memorialet wara anfördt, att fabriqverne kåstadt riket så store summor. Detta är ej annat, än att uplifwa den gamla idée som fabriqvernes hatare, så länge nyttiat, och därmed sökt ruinera dem. Och som wi beklageligen nu lefwa i en så critisk tid, att faran wärdt är, det en sådan idée torde hos andre göra något fördärfweligit intryck, och torde hända aldeles winna approbation, så begär jag, att denna hela meningen må gå ut, innan herr borgmästaren Kock får tillstånd, att gå med memorialet till de öfrige stånden. Eljest torde det hafwa sådane horrible påfölgder, som kunna ruinera både manufacturer och fiskerier på en gång, och således blifwa dom öfwer oss till vår egen olycka, så mycket snarare, som oenigheten fins allestädes, och beklageligen jämwäl innom detta ståndet. För öfrigt hemställer jag, huru så den ene, som andre må kunna hielpas. Mig skall det wara lika mycket, på hwad sätt det skier, allenast manufacturerne icke sakna behörigt understöd, och således måste gå under.

Herr borgmästaren Kock: Min afsigt har aldrig warit, är eller skall blifwa, att wilja betaga fabriqverne det understöd, som dem med rätta tillkommer. Men som fiskerierne hafwa riksens ständers förordnande för sig, hwilcket de likwäl icke till godo niutit och ingen lärer med skiäl kunna neka, att detta nyttige näringsfång, som så anseentligen gagnat riket, för-

tiendar en däremot swarande upmuntran, så har jag allenast jämförelsewis nämnt, att fabriqverne kostat mycket, hwarwid jag likwäl, som hwar ock en lærer medgifwa brukat allt menagement, ehuru jag kunnat gå längre. Således hoppas jag, att ingen lærer hafwa någon skiälilig orsak, att påminna något emot mitt memorial; hwarföre jag ock åter begär, att få gå därmed till de öfrige stånden.

Herr talman: Jag finner icke att något kan påminnas emot hufwudsaken, uti herr borgmästaren Kocks memorial, ty den lærer hwar ock en anse wälgrundad. Men den gamla förhateliga beskyllningen, att fabriqverne kostat riket så mycket, tyckes böra så mycket mera gå ut, som den länder till ingen nytta, utan snarare till skada, både för fiskerierne och manufacturerne; då likwäl afsigten wara bör, att hielpa dem bägge.

Herr borgmästaren Schauv: Hwar redelig och wälsinnad medborgare kan ej annat, än täncka så, att både manufacturerne och fiskerierne böra upmuntras; de äro bägge i sitt ämne högst angelägne, och nyttige. Men wi böre härhos tillse, att den ene ej uphielpes, med den andres destruction. Jag kan omöjliggen tro, att detta warit herr borgmästaren Kocks tancka, ty jag har altid funnit honom wara alt för wälsinnad, att hysa en sådan afsigt. Men som jag med skiäl fruktar, att det äger god grund, hwad herr borgmästaren Renhorn anfördt, så håller jag för rådeligast, att man ej må gifwa någon anledning till sådane idéer, som ej annat kunna, än hafwa skadelige påfölgder. Man måste tillstå, att manufacturerne redan blifwit nog hårdt handterade, ty hafwe efter handen tagit bordt nu det ena, nu det andra, som till manufacturfonden hörer. Detta har upwäckt en fahrlig idée, som redan så utwidgat sig, att man i wetnskapsacademien börjat öfwerläggningar, om det företräde, som näringar i riket böra äga till praemiers undfäende. Och hafwa åtskillige nog tydeligen påstådt, att landtbruket borde äga främsta rummet. Om ett sådant tänckesätt får vidare utbreda sig, huru skola då våre fabriqver bestå, i synnerhet spinnerierne, som äro en aldeles usel näring? Om desse ruineras, förfaller snart all wäfnad. Jag är wäl nögd dermed, att hwad riksens ständer om fiskeriernes understöd förordnat, må äga bestånd. Men wi läre alla finna sjelfwa rättwisan fordra, att manufacturfonden bör få något surrogatum i stället för det, som nu den samma frántages. Eljest förqwäffjas fabriqverne aldeles, hwilcke likwäl, som högstnyttige böra bibehållas och understödjas.

Herr borgmästaren Unger: Den, som jämförer hwad andre länder kåstat på deras fabriqver, och huru långsamt det ändå gådt, med deras inrättning, måste stadna i förundran, att våre fabriqver med mindre summor, och på så kort tid, hunnit till den högd, de nu wärkeligen äga. Wore det då icke ett alt för stort felsteg, om man undandroge dem det understöd, som de ännu oundgängeligen behöfwä, och således, sedan man wisat så mycken nit och omsörg för deras upkomst, skulle nu låta dem i brist af nödig hielp gå under? De böra fördenskull understödias, och man bör wara betänckt på medel och utwägar därtill. Men likwäl icke så, att man tager från fiskerierne hwad de efter riksens ständers förordnande böra undfå. Således finner jag icke något hinder kunna wara, att ju herr borgmästaren Kock må gå med sitt memorial till de öfrige stånden, dock lærer wara nödigt, att hela denna meningen, som rörer de på fabriqverne giorde kostnader, må först uttagas, såsom mere ländande till skada, än nytta.

Herr borgmästaren Kock förklarade sig nögd, att denne mening måtte gå ut, som ock herr borgmästaren den samme genast utur memorialet utströk.

Herr assessoren Anthonsson: Deputationen berättar i sitt betänkande, att manufacturcontoiret ej skall wara i stånd, att utbetala de penningar, som riksens ständer förordnat till fiskerierne upmuntran; och tillstyrker fördenskull ändring häruti. Frågan är således, huru deputationen kunnat afgifwa ett sådant tillstyrkande, som aldeles rubbar riksens ständers faststälta och expedierade författning. För min del kan jag ej annat finna, än att detta är aldeles stridande emot riksens ständers rätt, och länder till rubbning uti regeringssättet. Ett sådant skadeligit försök bör fördenskull afböijas; och som borgareståndet alltid tillförene med sorgfällighet motat dylike anstalter, så twiflar jag icke, att ståndet jämwäl nu tager nödige mått däremot. Herr borgmästaren Kocks memorial grundar sig aldeles på riksens ständers beslut, hwilcket icke bör på något sätt ändras, och fölgakteligen böra fiskerierne bibehållas wid det, som dem blifwit tillagdt. Jag är likwäl härjämte ense med de wärde ledamöter, som wisat nödwändigheten, att täncka på tillräckeligit understöd för manufacturerne. Men härhos tyckes mig, att herr grosshandlaren Clason giordt den bästa påminnelsen, att deputationen bör upgifwa, huru dispositionen wid contoiret sedan sidsta riksdag blifwit förd. Låtom oss infordra detta, så få wi se sammanhanget, och kunnom sedan med bättre uplysning utlåta oss öfwer detta ärende.

Herr borgmästaren Hanqvist: Mig tyckes, att discoursen afwikit ifrån det rätta ämnet, som endast är den frågan, om wi skola, i anledning af deputationens tillstyrkande, återkalla riksens ständers fattade beslut, om fond till fiskeriernes upmuntran. För min del kan jag icke bifalla denna fråga, ty ständers wärdighet fordrar, att deras utfärdade beslut böra stå fast, och fiskerierne böra fördenskull undfå hwad dem blifwit tillagdt. Men härwid måste jag likwäl påminna, att manufacturernes bibehållande icke bör derföre så aldeles förgätas, att man skall taga ifrån dem, nu det ena nu det andra, som så rättwisligen till deras understöd blifwit anslagit, och således på slutet ställa dem i yttersta förlägenhet. Det är wäl sant, att nu och så länge den höga wäxelkursen warar, kunna fabriqverne någorlunda hielpa sig, emedan lurendrägeriet icke lönar mödan, och wåre fabriqver således winna en wig afsättning. Men när den conjuncturen uphörer eller ändrar sig, så måste fabriqverne gå aldeles under, om man icke med behörigt understöd, griper dem under armarne; och då blifwer ju riket jämwäl olyckligt. Den som bäst kan föda sig wid sin näring, utan att behöfwä fruckta, det hans möda och kostnad skola blifwa förgäfwes, den behöfwer minsta upmuntran. Detta kan med skiäl sägas om fiskerierne. Men derföre begär jag icke, att det understöd, som riksens ständer dem tillagdt, skall dem ifråntagas. Låtom oss fördenskull afslå deputationens betänkande, och därjämte täncka uppå, huru fabriqverne måge kunna få något i stället för det de mistat.

Herr rådman Rothstén: Det är icke contoires skuld, att inkomsterne icke swarat emot de anbefaldte utgifter. Rätte orsakerne därtill äro helt andre, som nogsamnt bekandt wara måste, nemligen de stora och många anordningar på contoiret, som utdeltes sidste riksdag, fondens anseeliga förminskning, genom den straxt efter riksdagen utfärdade förbudsförordningen, med mera. Contoiret har söckt i följe af dess instruction, att på det nogaste hushålla, med det som influtit, och som herr assessoren Anthonsson tyckes twifla därom, så hemställer jag, om icke honom må tillåtas, såsom en ledamot af ståndet, att i deputationen genomse den af contoiret sedan sidste riksdag förde disposition.

Herr borgmästaren Cervin: Wid det frågan nu här förewarit, om tillräckelig fond för manufacturerne, påminner jag mig, att hos bewillningsdeputationen kommit under öfwerläggning, om icke de, som bruka klädningar af sammet eller andre tyger, borde anses med någon anseelig afgift. Men i

händelse bewillningsdeputationen icke widtoge detta förslag, tyckes mig billigast och rättast wara, att sådan öfwerflöd belades med någon afgift till manufacturfonden.

Herr talman hemställdte, om icke ståndet behagade närmare täncka på detta ärende till näste plenidag; och att det imedlertid måtte hwila.

Ståndet biföll detta hemställande.

Herr borgmästaren Kock begärdte ytterligare, att honom måtte tillstånd lemnas, att gå med detta dess memorial, angående detta ärende, till de öfrige stånden, nu sedan mening, rörande den på fabriqverne använde kostnad, blifwit utesluten.

Ståndet lemnade härtill dess bifall.

Uplästes secrete utskottets extractum protocollis af den 28 Januarii sidstledne,²²⁹⁸ angående riksdagsfullmäktigen för Carlstad, assessoren Reinhold Anthonssons ansökning, om befrielse för berörde stad, så wäl ifrån cronotijondens ärläggande, af den åker borgerskapet nyttiar, som ock ifrån legofolckets mantalspenningars betalande, för de förflutne sex frihetsåren, hwilcke staden, efter den åhr 1752, timade wådelden, warit, efter Kongl. Maists nådigste resolution d. 11 Februarii 1752, förundte. Hemställandes secrete utskottet, i anledning af anförde omständigheter, om icke Carlstads stad kunde hugnas med eftergift för bägge desse utskylder, hwilcke de sig under frihetsåhren åsamkat, dock med det förbehåll, att sådant, nu eller framdeles, icke må lända denne, eller andre städer, till praejudicat, eller anledning, att wid enahanda tillfälle söka en dylik förmån.

Ståndet biföll detta tillstyrkande.

Herr borgmästaren Wallentein: Hos högtärade ståndet föränlåtes jag, att anmäla följande ärende. Det torde wara bekandt, hos större delen af ståndets ledamöter, att wid början af riksdagen, hade en skomakare ifrån staden Sahla, benämd Peter Fernström, insändt till urskillningsdeputationen en beswärsskrift, däröfwer, att så wäl han som flere, hwilke wid skomakareämbetet däri staden blifwit till mästare antagne, warit nödsakade, att därwid använda ganska dryge och högre kostnader till ämbetet, än kongl. skråordningen befaller, hwaröfwer han om rättelse anhållit. Som hela denna skrift är aldeles oordenteligen författad, så ansågs Fernström för föga klok, och wille deputationen icke befatta sig därmed, utan lät genom

---

²²⁹⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 112.

en dess ledamot tillstålla mig den samma. Wid hemkomsten för juhlehög-tiden anmälte jag saken hos magistraten, som fant nödigt, att upkalla skomakaren Fernström, och giöra honom föreställning, att återtaga skriften. Men oaktadt den föreställning man honom gjorde, att saken ej hörde till ständers uptagande, och att han fördenskull kunde beläggas med pligt, för det han därmed beswärat riksens ständer, så war dock altsammans fåfängt, och han bestod därpå, att wilja afbida riksens ständers utslag. Häröfwer tog jag mig utdrag af rådstufwurättens protocoll, som jag nu will upläsa.

Berörde protocollsutdrag uplästes,²²⁹⁹ af innehåll, som nyss anfördt är; och begärde herr borgmästaren Wallentein att urskillningsdeputationens ledamöter måtte anmodas, att så laga, det Fernström måtte få afslagsresolution, och pliktfällas för dess obefogade beswär. Eljest torde han intala andre stadens enfaldige inwånare, att jag hindrat honom i dess anförde beswär. Skulle detta ej låta sig gjöra, anhåller jag om bewis, genom utdrag af protocoll, att jag detta anmält, och att Fernströms beswär blifwit såsom obefogade ansedde.

Ståndet kunde icke befatta sig härmed, utan fant godt, det måtte herr borgmästaren, om honom så godt syntes, söka aflagsresolution uti urskillningsdeputationen.

Uplästes secrete utskottet[s] extractum protocollis af den 9 i denne månad,²³⁰⁰ angående den af generalen Stiernros hos Kongl. Mai:st giorda, och till secrete utskottet²³⁰¹ remitterade ansökning, att få behålla dess innehafwande generalslön wid cavalleriet, sedan han nu wore sinnad, att taga afskied, med accord och pensionswilckor, till hwilcke Hans Kongl. Maist. äfwen i nåder funnit honom berättigad. Och hade secrete utskottet, i anledning af anförde skiäl, tillstyrkt, det måtte denna af generalen Stiernros, som tient i 60 åhr, som öfwerofficerare, och nu är 78 åhr gammal, gjorda ansökning bifallas.

Uppå gjord proposition af herr talman, biföll ståndet detta secrete utskottets tillstyrkande.

---

²²⁹⁹ Protokollsutdrag daterat Sala rådhus 31 december 1760, Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 343.

²³⁰⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 113.

²³⁰¹ *utskottets* i prot.

Herr talman hemstälde, om icke ståndet nu behagade sluteligen afgiöra den redan upläste tillärnade skrifwelsen till Kongl. Mai:st,²³⁰² angående cämnersrättens i Sölvvitsborg förwandlande till rådstufwurätt.

Denne expedition uplästes nu å nyo, och bifölls.

Som herr borgmästaren Sacklén blifwit wald till secrete utskottets ledamot, uti den hemreste borgmästaren Thure Hagerdts ställe, så framkallades herr borgmästaren nu, att in för ståndet aflägga secrete utskottets ed; hwilcken honom förestafwades af secreteraren, och han med upräckta finger aflade.

Herr talman önskade herr borgmästaren lycka och wälsignelse, till det förestående arbetet.

Uplästes secrete utskottets extractum protocolli af den 10 i denne månad,²³⁰³ hwaruti wid handen gifwes, att sedan Kongl. Mai:st lemnat dess och riksens commercecollegium del af den författning, riksens ständer tagit, till fiskeriefondens förökande, har wälbemälte kongl. collegium hos Kongl. Mai:st anmält, att hos det samme något twifwelsmål upkommit, öfwer följande ord i berörde författning, nemligen: *att alle de umgälder, af hwad namn de wara måge, som ärläggas af 50 000 tunnor inkommande salt, böra till fiskerierne anslås.* Och hade kongl. collegium sig förden-skull förfrågat, om icke härmed tullen förnämligast påsyftas, såsom den hufwudsakeligaste, och under ordet umgälder förstås de afgifter, som wid tullupbörden äro accessoria. Hemställandes secrete utskottet, till riksens ständers bepröfwande, om icke med ordet *umgälder* egenteligen allenast sielfwa tullen i detta fall bör förstås, så att hwarken licent, eller extra licent, eller städernes tolag härunder komma att begripas.

Ståndet biföll detta hemställande.

Uplästes secrete utskottets extractum protocolli,²³⁰⁴ angående den af consistorio i Hernösand gjorda ansökning, att scholaebetienternes i stiftet ringe innehafwande penningelöner, måge förwandlas i spannemåslöner, efter cronowärdering.

Ståndet fant godt, att detta ärende skulle hwila.

Skildes åt.

---

²³⁰² Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 264.

²³⁰³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 114.

²³⁰⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 115.

Åhr 1762 den 27 Martii

S.d. Uplästes secreta deputationens betänkande,²³⁰⁵ öfwer de af lieutenanten wid Wästmanlands regemente, Johan Gustaf Hermelin, andragne beswär, öfwer liden praejudice, i synnerhet genom capitainernes i utrikes tjenst Gardemein, Wittings, och baron Wennerstedts undfångne confirmation, uppå deras i utrikes tjenst ärhålna fullmagter. Men som riksens ständer redan särskildt afgjordt ärendet, angående capitaine Gardemein, och capitaine Witting genom döden afgått, ty hade deputationen funnit, att Hermelins beswär öfwer dem nu mera böra uphöra. Hwad åter capitainen baron Wennerstedt beträffar, så emedan lieutenanten Hermelin är långt äldre tjenstgörande, ty pröfwar deputationen rättwist, det må Hermelin undfå capitainsfullmagt af samme dato, som den förre, jämte tour och rättighet till befordran framför honom, dock att de, som äro äldre lieutenanter än Hermelin, icke blifwa i deras tour härigenom lidande.

Uplästes särskilte votum i detta mål.²³⁰⁶

Uplästes bondeståndets extractum protocoll, rörande detta ärende.

Herr talman hemstälde, om icke ståndet behagade bifalla deputationens betänckande öfwer detta mål.

Ståndet swarade härtill Ja.

Herr talman anmälte, att löparen till secreta utskottets extractum protocoll,²³⁰⁷ angående twisten, imellan öfwerdirecteuren Ehrenpreus och factoriearbetarne i Jönkiöping, wore nu inkommen; och uplästes de af ridderskapet och adelen samt prästeståndet påskrefne resolutioner.

Justerades borgareståndets resolution öfwer detta ärende; lydande, som följer:

Bifallit med den tillägning; att handtwärkarne wid Jönkiöpings factorie för denne gång, af gunst och nåde pardoneras, så wida de hädanefters arbeta, äro flitige och lydige; dock att deras hufwudman Rånge och Hörning böra få en alfvarsam föreställning, och afbedja sitt brott inför konungens befallningshafwanden i orten, hwarmed den anbefaldte undersökningen öfwer handtwärkarnes förehållande må

---

²³⁰⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, secreta deputationens expeditioner, nr 90.

²³⁰⁶ Ibid.

²³⁰⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, secreta utskottets expeditioner, nr 83.

upphöra. Beträffande gratificationer eller praemier samt ärsättning, för skillnad i prisen på materialier för förflutne tiden, ifrån 1758, så remitteras detta ärende, i anledning af öfwersten friherre Funcks och assessoren Linnerhielms memorialer, till secrete utskottet, som så wäl härom, som de flere oeconomiska författningar, framdeles har att förordna, och wärkställa låta till factoriernes bestånd. Men hwad handtwärkarnes fullmäktig, assessoren Höppener, angår, så will ståndet sig öfwer dess brukade skriftsätt utlåta, enär secrete utskottet, efter gjordt förbehåll i betänkandet, framdeles i anledning af 7 § uti instructionen för urskillningsdeputationen, med sitt utlåtande inkommer.

Uplästes secreta deputationens betänckande,²³⁰⁸ angående de beswär, capitainerne wid ammiralitetet, Hans Axel Grüner, Berent Falk och Carl von Treutiger särskildt däröfwer anfördt, att capitainerne Hammarhielm och von Gerdtten blifwit fram för dem på ammiralitetsrullan placerade; med mera ut in actis.

Uplästes ett af capitaine Grüner i detta mål inlemnadt memorial.²³⁰⁹

Uplästes bondeståndets extractum protocoll,²³¹⁰ rörande detta ärende; och hade bondeståndet, i anledning af anförde skiäl, för dess del förklarad, det må capitaine Grüner bibehållas wid sin framför capitaine Hammarhielm ägde tour, så att den af sidstnämde ärhållne uprättelse, ej må lända den förre till praejudice. För öfrigit hade bondeståndet bifallit deputationens betänckande uti det, som rörer capitainerne Falk och Treutiger.

Borgarståndet biföll detta bondeståndets extractum protocoll.

Uplästes secrete utskottets extractum protocoll af den 11 i denne månad,²³¹¹ angående Schiöfdes stads ansökning, genom dess riksdagsfullmäktig Hasselberg, om understöd af statsmedlen till de afbrände publicque husens återupbyggande. Och som, till ett sådant ändamåls vinnande, icke mera af stadens riksdagsfullmäktig blifwit begärt, än 300 daler silfwermynt, hwilcken summa icke syntys wara för högt tilltagen, så framt samme byggnader af sten, efter riksdagsfullmäktigens angifwande, skola kunna

---

²³⁰⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, sekreta deputationens expeditioner, nr 91.

²³⁰⁹ Ibid.

²³¹⁰ Ibid. Daterat 15 februari 1762. Tryckt i *BdP* 9, bil. 13.

²³¹¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 116.

uprättas, så hade secreta utskottet ingen swårighet funnit wara, med mindre Schiöfde stad uti sin ansökning kunde winna benägit bifall.

Herr talman hemstälde, om icke ståndet behagade bifalla detta secreta utskottets yttrande.

Och ståndet beswarade detta hemställande med Ja.

Uplästes secreta utskottets extractum protocollis af den 10 i denne månad,²³¹² angående notariens i kongl. cammarcollegio Carl G. Ehrenhoffs ansökning, att, i anseende till anförde skiäl, ärhålla differencen imellan dess innehafwande cancellistlön, och notarielönen 150 daler silf:rmt, från dess notariefullmag[ts] datum, till dess han till någon annan beställning kan blifwa befördrad. Och hade secreta utskottet funnit sig äga fullkomlig anledning, att tillstyrka, det denna ansökning må bifallas, och att berörde difference af extra statsmedlen må honom tilldelas.

Ståndet biföll detta secreta utskottets tillstyrkande.

Uplästes secreta utskottets extractum protocollis af den 26 i denne månad,²³¹³ hwaruti secreta utskottet wid handen gifwer sig icke kunna dölja det bekymmer, som hos secreta utskottet blifwit upväckt, så wäl i anseende till hwad Hans Kongl. Mai:st, genom utdrag af rådsprotocollet, behagat secreta utskottet meddela, som flere inlupne underrättelser, öfwer så wäl spannemålens stegring till ett owanligt pris, som det, hwilcket ännu torde wara af mer betydelighet, en med mycket skiäl befarad, och kanskie snart förestående, allmän brist på denna så högstnödige och angelägne wahra. Och som Engeland och Dannemark förbudit spannemålsutförsellen, hwarifrån Sverige hittils wid sådane olycklige tillfällen kunnat ärhålla något understöd, så hade secreta utskottet trodt sin skyldighet fordra, att till riksens ständer hemställa, om icke, till förebyggande af en allmän hungersnöd, hwarmed landet hotas, nu genast alt brännewinsbrännande till husbehof och afsalu, så i städerne, som på landet, kunde förbiudas tills widare, och intill dess man får se, huruwida årswäxten wid inbärgningen näste höst kan blifwa tillräkelig, och nytt spannemålsförråd i riket inkommer.

Herr åldermannen Ström: Det är nu mera förgäfwes, att giöra anmärkingar öfwer det, som angående den tillätne husbehofsbränningen förelu-

---

²³¹² Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 117.

²³¹³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 118.

pit. Min mening är icke eller denne, utan jag önskar blott, att det aldrig skiedt, ty därwid har så här, som annorstädes, gådt ganska oordenteligen och alldeles omåtteligen till. De hafwa bränt mäst, som minst, ja ock aldeles icke varit därtill berättigade. Cronan har aldeles förlorat dess tillständiga inkomst, och genom spannemålsens ödande, har priset därpå stigit till en owanlig högd. Änteligen förböds husbehofsbränningen härstädes, sedan största delen af spannemålsförrådet härstädes åtgådt, och brännewinsbrännareämbetet blifwit uppehållet snart i trenne månader, innan de fått börja bränna till saflu. Sedan detta ändteligen skjedt, hafwer brännewinsbrännareämbetet sökt, att skaffa sig något förråd af spannemål, och till en stor del låtit mälta rågen till brännewinsbrännande. Om nu brännandet åter förbiudes, måste wederbörande däri genom stadna i förlägenhet, med den upmåltade rågen och gröpet, samt, således widkiännas ett ganska drygt lidande; hwarföre och emedan sådan mältad råg ej kan till något annat, än brännewinsbrännande nyttias, tror jag mig äga skiäl, att hemställa, om icke brännewinsbrännareämbetet må tillåtas, att få bränna upp det förråd af gröpe och mältad råg, som de nu hafwa.

Herr borgmästaren Brunssell: För ett åhr sedan gåfwo wi brännewinsbränningen lös till husbehof öfwer alt. Nyligen hafwa wi förordnat, att den i wisse städer skulle inskränckas blott till salu, men i de öfrige både till husbehof och salu, äfwen som på landet. Således förordna wi fram ock tillbaka, till dess altsammans stadnar i oordning och det allmännas missnöije. Och som jag tycker mig hafwa orsak att twifla, det de öfrige ständen gå in uti den af secrete utskottet tillstyrkta författningen, så hemställer jag, om icke för os rådeligast wara lärer, att wi ej förhasta oss; hälst wi torde ifrån bränwinsbrännandet kunna uteslutas, änskiönt de öfrige under wisse wilckor därwid bibehållas.

Herr borgmästaren Hanqvist: Här kan ej wara lång tid, att betäncka sig, om wi skola bifalla secrete utskottets tillstyrkande eller icke, enär man wet, att tillståndet i orterne är sådant, och bristen samt dyrheten på spannemål så stor, att önskeligit wore, det förbudet kunde i denna stund utfärdas. Och som jag härhos ändå twiflar, att förbudet kan hafwa så full wärkan, som behöfwes, så lärer blifwa nödigt, att täncka på behörige och tillräckelige mått, hwarom förestälning må giöras hos de öfrige respective ständen. Föröfrigt will jag gärna medgifwa, att herr ålderman Ström äger gode skiäl, till dess begäran, att få till bränwinsbrännande använda den

mältade rågen, och förfärdige gröpet, hälst detta blefwe till ägarens största skada aldeles onyttigt, emedan det ej till något annat, än brännewin kan användas. Men jag finner härhos, att detta skulle hindra det högstnödige hufwudändamålet, som nu påsyftas, hwarförutan ansökningen nu i hast swårligen lærer stå att winna; hwilcket dock framdeles torde kunna låta sig göra.

Herr assessoren Anthonsson yttrade sig i aldeles samme mening, som herr borgmästaren Brunssell nyss förrut anfördt. Och hölt herr assessoren för nödigt, att man först borde göra sig underrättad, om wärkelig brist wore på spannemål i landet. När detta blifwit utrönt, wore tid nog, att utfärda förbådet, och då wille herr assessoren icke vara däremot.

Herr justitiarien Faxell: Som det är oss bekandt, att så wäl Engeland, som Dannemark förbudit spannemålsutförsell, så lærer här så mycket mindre vara tid, att länge betäncka oss, om wi skola bifalla förbudet emot brännewinsbrännandet, hälst det måste vara aldeles owist hwaräst wi nu mera skola få ärhålla tillräckeligit förråd af spannemål. Skier det ej, måste allmänheten råka i hungersnöd. Och är fördenskull nödigt, att tillse, det det lilla, som af spannemål än kan i riket finnas, må bibehållas till bröd.

Herr borgmästaren Brunssell begärde, att detta ärende måtte hwila till dess de öfrige stånden utlåtit sig.

Herr talman: Ståndet har alltid haft den hedren, att vara det första, som giordt föreställningen emot spannemålens ödande till brännewin. Det lærer icke eller nu, wid ett så trängande tillfälle, som detta, wilja vara det sidsta att bifalla en så nödig författning, som secrete utskottet tillstyrkt. Jag bör härhos anmäla, att i secrete utskottet, så wäl som sedermera i sammanträdet imellan herr grefwen och landtmarskalcken, samt de öfrige talemännen, är aftaldt, att detta ärende skall i dag företagas och afgiöras. Låtom oss fördenskull bifalla secrete utskottets tillstyrkande, med den tillägning, att Hans Kongl. Mai:st må i underdånighet anmodas, att emot alt missbruk och underslef widtaga sådane alfwarsamme mått och utwägar, som till deras förekommande kunna vara tillräckelige; då winnes ändamålet snarast. Om detta bifalles, som jag gör mig försäkrad, så lærer vara nödigt, att genast anmäla vårt beslut hos de öfrige stånden, med bifogad föreställning om angelägenheten för dem, att ingå uti en lika författning. Skulle de öfrige stånden göra någon tillägning, eller ändring härwid, så är det oss obetagit, att göra det samme, när löparen kommer.

Herr assessoren Anthonsson: Jag ser icke till hwad ända riksens ständer skulle öfwerlemna till Hans Kongl. Maist., att taga nödige mått emot det befarade missbruket. Mig tyckes detta tillkommer riksens ständer sjelfwe, såsom lagstiftande, hwilcke bäst känna omständigheterna, samt således äro i stånd, att författa en sådan förordning, som närmast passar sig.

Herr borgmästaren Schau: Detta ärende tål icke någon tidsens utdrägt; hwilcken likwäl skulle åstadkommas, om riksens ständer wille åtaga sig, att sjelfwe författa en förordning, till missbrukens förekommande. Jag är fördenskull af den tancka, att bäst wara lärer, att öfwerlämna sådant till Hans Kongl. Maist., och att secrete utskottets tillstyrkande således må bifallas, med den af herr talman gjorda tillägning. Jag finner wäl mycken billighet uti det, som herr ålderman Ström anfördt. Men, som jag härhos med skiäl frucktar, att detta torde alt för mycket hindra den så högstnödige hufwudförfattningen, så finner jag wara bäst, att herr åldermannens hemställande uppskiutes till en annan lägligare tid.

Herr borgmästaren Renhorn: Det är bekandt, att de romare redan i deras tid hållit det för en dåres ordasätt, att säga: non putaram. Jag tänckte icke, att så skulle skie, men imedlertid nyttias detta ordasätt ännu nästan öfwer alt, och mången gång i högst angelagne mål, såsom en god ursäkt, när man oförsigtigt fattat ett beslut, som haft skadelige påföljder. Ingen wille föreställa sig, att lösgifwandet af brännewinsbränningen skulle åstadkomma en så owanligen stor brist och dyrhet på spannemål, som nu likwäl skiedt är. Men förfarenheten har med wår skada wisat oss den nödwändiga påföljden. Och nu stå wi rådlöse, emedan ingen tillgång finnes på tillräckeligt bröd inom riket, och föga kan med wisshet wäntas utifrån. Hwartill dåger då nu den ursakten non putaram?

Herr ålderman Ström: Här talas om, att brännewinsbrännandet borttagit brödet från den fattigas mund. Om brännewinsbrännandet blifwit satt inom sine wederbörande skrankor, hade sådant icke kunnat skie. Men som härmed fortfarits i största oordning, så att den bränt mäst, som minst eller aldeles icke warit därtill berättigad, så har påföljden ej kunnat blifwa annan, än den, som nu wisar sig. Jag beklagar denne brist och dyrhet på bröd. Men jag föranlåtes likwäl att påminna, det, genom detta tillärnade förbudet emot brännewinsbrännandet, borttages jämwäl brödet från bryggareämbetet, och det på ett ganska känbart sätt, i det ämbetet, som skaffat sig nödigt förråd af mältadt råg och gröpe, och nyss fått börja brännandet

till salu, nu icke allenast måste mista denna dess lofliga näring, utan ock med bedröfwelse se en stor del af deras egendom blifwer för dem aldeles onyttiggjord, och således går förlorad. Det är sant, att bryggarne äro få, och att deras wälfärd fölgackteligen icke bör ställas i jämnförelse emot allmänhetens. Detta begär jag icke eller. Men jag tror likwäl, att någon modification för dem kan och bör äga rum, och att dem bör tillåtas, att tillwärka brännewin, af det förråd af mältad råg och gröpe, som de nu wärkeligen äga, hälst detta förråd eljest icke till något bröd kan användas, eller eljest, utan största skada till något annat nyttias; hwarigenom bryggarne likwäl skulle, utan något deras förwållande, försättias i ett ganska drygt lidande.

Herr borgmästaren Malmsten: Jag bör hos ståndet anmäla de bedröfweliga underrättelser, jag fått ifrån Dalarne. Bristen på bröd är beklageligen så stor därstädes, att man befahrar, det allmogen snart lærer nödgas, att öfwergifwa hus och hem, samt komma neder till orterne, att tigga sig bröd. I Fahlu stad fins icke någon spannemål. När någre lass komma dit, är trängselen af köpare så stor, att de slåss derom, hwilcken som skall behålla den inkomne spannemålen. Hwar och en lærer finna, hwad bedröfwelig påfölgd denne brist måste hafwa, om icke tidig bot skaffas därå. Låtom oss fördenskull utan drögs mål bifalla secrete utskottets tillstyrkande i detta förewarande ärende.

Herr talman hemstälde, om icke ståndet behagade bifalla secrete utskottets tillstyrkande, angående förbud tills vidare emot alt brännewinsbrännande, med den tillägning, att hos Hans Kongl. Mai:st anhållas må, det täcktes Hans Kongl. Mai:st widtaga de kraftigaste mått, emot alt underslef och missbruk.

Ståndet biföll detta hemställande.

Herr borgmästaren Cervin: Som jag flere afseenden håller bränneriet för skadeligit, så är jag af den tancka, att det icke allenast borde förbiudas tills vidare, utan och alt brännewinsbrännande för ewärdeliga tider afskaffas.

Herr talman hölt före, att det icke wore rådeligit, att nu komma fram med en sådan proposition; den torde mer hindra, än befordra ändamålet.

Ståndet förenade sig härmed.

Herr talman hemstälde vidare, om icke ståndet behagade, att en deputation måtte afgå, och notificera hos de öfrige stånden det beslut, som ståndet nyss förrut fattat.

Ståndet biföll detta hemställande.

Och herr borgmästaren Malmsten, samt ellofwa herrar ledamöter, afgingo i detta ärende.

Herr talman anmälte, att herr generallieutenanten och landshöfdingen Roxendorff hade inlemnadt ett memorial,²³¹⁴ angående hushållningen och de upodlade nybyggen på Öland, hwaruti han söker, att förlägga de skiäl, som kammar-, oeconomie- och commercedeputationen anfördt emot desse upodlingar; hemställandes herr talman, om icke detta memorial måtte upläsas.

Berörde memorial uplästes, af innehåll, som nyss anfördt är.

Uplästes ett af öfwerdirecteuren Faggot hos kammar-, oeconomie- och commercedeputationen ingifwit memorial i detta ärende.²³¹⁵

Som ståndet af generallieutenantens och landshöfdingen Roxendorffs memorial inhämtade, att, genom deputationens tillstyrkande, torde större delen af de på Öland upodlade nybyggen,²³¹⁶ några och åttatijo till antalet, komma, att åter ödeläggas, så kom hos ståndet under öfwerwägande, på hwad sätt en så högstskaelig tillärnad författning måtte kunna afböijas. Och föreföllo härwid twänne frågor: om herr generallieutenanten och landshöfdingens memorial skulle bifallas, och med ett extractum protocolli beledsagas till de öfrige respective stånden, eller och, om berörde memorial skulle remitteras till kammar-, oeconomie- och commercedeputationen, att sig däröfwer förklara. Och fant ståndet godt, att detta senare måtte skie; åtagandes herr borgmästaren Unger sig att upsättia extractum protocolli i detta ärende till de öfrige stånden.

Herr talman anmälde, att honom blifwit berättadt, det borgareståndets sidsta extractum protocolli,²³¹⁷ angående tienstesakerne, icke skall wara till ridderskapet och adelen inlemnadt; frågandes herr talman, huru härmed hängde tillsammans.

Ståndets secreterare gaf wid handen, att när berörde extractum protocolli skulle afsändas, hade wäl behörige exemplar till samtelige de öfrige stånden warit färdige och underskrefne, men ståndet hade då funnit godt, att herr borgmästaren Unger, som anförde deputationen i detta ärende,

---

²³¹⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 36, bilagor.

²³¹⁵ Ibid.

²³¹⁶ *nybyggen* i prot.

²³¹⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 204. Se bil. 8.

skulle allenast gå till präste- och bondestånden, och därstädes aflemna merberörde extractum protocolli; hwarwid blifwit befaldt, att det exemplar, som warit ärnadt till ridderskapet och adelen, skulle blifwa i cancelliet qwarliggande, till dess ståndet pröfwade nödigt, att afsända det.

Och som herr talman berättade, att ridderskapet och adelen genom en deputation ärnade i dag begära del af detta extracto protocolli, ty anbefaldtes vice secreteraren Hagtorn, att nu genast bära det samme ned till riddarhuset.

Herr borgmästaren Malmstén och herrar deputerade återkommo, med berättelse, att herr grefwen och landtmarskalken swarat, det ridderskapet och adelen lärer icke försumma, att så snart gjörligit är afsluta detta ärende.²³¹⁸ Ärkebiskopen hade yttrat sig i samme ordalag, men därhos begärdt, att saken, angående kyrkioherden doctor Ruthström, måtte afgjöras. Bondeståndet hade lofwat, att straxt företaga det anmälda ärendet.

Tolf deputerade ankommo från ridderskapet och adelen, och gaf ordföranden majoren von Vicken wid handen, att ridderskapet och adelen förhafthet det ceremonielle, som kommer att i ackttagas, wid det tillfälle, då Hans Kongl. Höghet Cronprintsen aflägger dess huldhetsed hos Hans Kongl. Mai:st, samt tager dess inträde i rådet, och hade ridderskapet och adelen bifallit samme memorial, med den tilläggnig wid slutet, att herr grefwen och landtmarskalcken, samt de öfrige respective talemännen, hwar för sig, genom ett författadt lämpeligit tal, lyckönska Hans Kongl. Mai:st. Härjämte aflemnade ordföranden ett af öfwersten baron Löven inlemnadt memorial på riddarhuset, angående subsidiemedlen och bancolånens uphäfwande. Och berättade, att ridderskapet och adelen det samme bifallit.

Herr talman tackade för underrättelsen, och försäkrade, att ståndet icke lärer underlåta, att yttra sig öfwer ceremoniellet, så snart det inkommer.

Deputerade afträdde.

Uplästes ett utdrag af protocollet, hållit i kongl. rådkammaren den 19 Januarii sidstledne,²³¹⁹ angående de swårigheter, hwilcka möta wid wärkställigheten af 83 § uti kongl. resolutionen på allmogens allmänne besvär af den 19²³²⁰ November 1756.²³²¹ Och som detta ärende härrörer af riksens

---

²³¹⁸ Dvs. ärendet rörande brännvinsbränningen.

²³¹⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, kungl. remisser, nr 44.

²³²⁰ Läs: 29.

stånders egen författning, ty hade Hans Kongl. Maist. i nåder welat hänskiuta det samma till deras yttrande.

Ståndet fant godt, att remittera detta mål till landt- och sjömiliciaeoeconomiedeputationens skiärskådande.

Tijo deputerade ankommo från ridderskapet och adelen, och anmälte ordföranden grefwe Frölich, att ridderskapet och adelen kommit i ärfarenhet, att ett extractum protocollii skall ifrån borgareståndet wara utfärdadt, angående tienstesakerne.²³²² Och som ridderskapet och adelen icke fått del af detta extracto protocollii, så wore de nu föranlätne, att det begära. Imedlertid hade ridderskapet och adelen beslutit, att låta trycka det protocollisutdrag, som ifrån dem i detta mål blifwit utfärdadt.²³²³ Berättandes ordföranden härjämte, att ridderskapet och adelen hade förehaft och bifallit secrete utskottets extractum protocollii, angående förbud emot brännewinsbrännandet, med den ändring, att de orden *till husbehof och salu* gå ut, och med tillägning, att hos Hans Kongl. Mai:st anhållas må om eftertryckelig anstalt och mått, till förekommande af alt missbruk.

Herr talman: Det omförmälte extractum protocollii har af en händelse blifwit hos ståndet qwarliggande, men är nu för en stund sedan nedsändt till riddarhuset. För öfrigt kan det ej annars, än fågna borgareståndet, att ridderskapet och adelen instämt med ståndets genom deputation notificerade beslut, angående förbudet emot brännewinsbrännande.

Deputerade afträdde.

Herr talman anmälte, att löparen till ståndets extractum protocollii,²³²⁴ angående en wiss handlandes dotter, som utom fadrens wilja och wettskap blifwit gift, wore nu ankommen. Påskrifterne uplästes tillika med prästståndets extractum protocollii,²³²⁵ rörande detta ärende. Och hade ridder-

---

²³²¹ Tryckt resolution 29 november 1756: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring uppå the allmänne beswär och ansökningar, hwilka thesz trogne undersåtare af riksens allmoge uti Swerige och Finland, igenom theras utskickade fullmäktige, wid sidsthållne riksdag, i underdånighet ingifwa låtit.*

²³²² Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 204. Se bil. 8.

²³²³ Tryckt med titeln *Utdrag af protocollet, hållit hos ridderskapet och adelen den 19 october 1761* (Stockholm 1762).

²³²⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 222. Se ovan vid not 1926.

²³²⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 222, bilaga. Trycks som bilaga i *PrP* 15:2.

skapet och adelen resolverat, att borgareståndets extractum protocolli måtte remitteras till justitiaedeputationen, att hwad qvaestio legis angår sig däröfwer utlåta; hwarmed prästeståndet således instämt, att ärendet kommer, att af berörde deputation uptagas och skiärskådas, samt dess yttrande däröfwer aflemnas.

Löparen, angående förbud emot bränwinsbrännandet, ankom, och befants af påskrifterne, att ridderskapet och adelen hade därå resolveradt, som dess deputation nyss förrut gifwit wid handen; hwarmed ock prästeståndet hade instämt. Och biföll ståndet nu ridderskapets och adelens resolution; hwarmed secrete utskottets extractum protocolli,²³²⁶ sedan ståndets yttrande war påskrifwit, genast afsändes till bondeståndet.

Uplästes justitiaedeputationens utlåtande,²³²⁷ angående twisten, imellan capitainen G. W. Leijonstén, å dess frus, baronessan C. E. Rehbinders wägnar, samt majoren Friedric Rydingsvärd, rörande närmare redogiörelse för det af majoren om händer hafde förmynderskap för bemälte baronessa. Gifwandes deputationen wid handen, att berörde parter gifwit tillkiänna, att de i wänlighet blifwit förlikte, så att härwid nu ej vidare woro att göra.

Ståndet hade icke något, att härwid påminna.

Förehades å nyo secreta deputationens betänckande,²³²⁸ angående de af öfwerstelieutenanten C. G. Jernfeldt anförde beswär, öfwer liden praejudice.

Uplästes bondeståndets extractum protocolli af den 6 i denne månad,²³²⁹ angående detta ärende. Och hade bondeståndet, i anledning af anförde skiäl, funnit godt, att öfwerstelieutenant Jernfeldt, som, genom öfwerstelieutenanten Johan Sparres befordran till öfwerste, blifwit lidande, måtte till uprättelse hugnas med öfwerstefullmagt af samme dato, som öfwersten greffe Sparre.

Detta bondeståndets yttrande hade prästeståndet bifallit, på det sätt, att de öfwerstelieutanter, som wärkeligen haft tour för öfwerstelieutenanten Jernfeldt, och till öfwerstar avancerat, icke blifwa härigenom praejudicerade.

---

²³²⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 118.

²³²⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 41.

²³²⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, sekreta deputationens expeditioner, nr 74.

²³²⁹ Ibid. Tryckt i *BdP* 9, bil. 26.

Borgareståndet pröfwade skiäligit, att bifalla detta prästeståndets utlå-tande.

Uplästes kongl. remissen af den 10 December sidstledit åhr,²³³⁰ angående capitainen Adelhielms ansökning om uprättelse, i anseende till det lidande, som honom skall öfvergådt, i det åtskillige yngre blifwit framför honom befordrade, under des bortowaro i utrikes tjenst.

Detta ärende hade ridderskapet och adelen tillika med prästeståndet remitteradt till secreta deputationen; hwarmed ock borgareståndet nu instämde.

Uplästes kongl. remissen af den 19 sidstledne Februarii,²³³¹ angående öfwerstelieutenantens grefwe Fridric Posses ansökning, att warda hugnad med en lika nåd och ynnest, som riksens ständer tilldelt öfwerstelieutenanten Durietz.

Uplästes å nyo bondeståndet[s] extractum protocolli i detta mål.²³³²

Ståndet fant nödigt, att detta ärende skulle hwila.

Uplästes secreta utskottets extractum protocolli af den 16 i sidstledne månad,²³³³ hwaruti wid handen gifwes, att till bestridande af innewarande åhrs fästningsbyggnadsarbete i Finland, 100 man till Lovisa, och 600 man, jämte 100 båtsmän, till Sveaborg, blifwit commenderade.

Härwid war icke något, att påminna.

Uplästes secreta utskottets extractum protocolli af den 26 i sidstledne månad,²³³⁴ angående ryttmästaren Freijtags, lieutenanten Drakes, samt fourierns Hartmans hos Kongl. Mai:st i underdånighet gjorde ansökningar, om pensioner, i anseende till deras utmärkte förehållande, och undfångne swåre blessurer, de bägge förste i affairen wid Taschenberg, och den sidstnämde wid Ferbelin. Hemställandes secreta utskottet, i anledning af anförde skiäl, om icke ryttmästaren Freijtag kunde warda hugnad med en åhrlig pension, af fem hundrade dahler silfwermynt, lieutenanten Drake likaledes en pension af 200 daler samme mynt, samt fouriern Hartman, som är al-

---

²³³⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, kongl. remisser, nr 45.

²³³¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 76, bilaga.

²³³² Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 76.

²³³³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 119.

²³³⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 120.

lenast 21 år gammal, men mist dess arm, med 200 daler d:o mynt, till dess invalidecorpsen kan warda inrättad.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag finner aldeles billigt, att desse sökande huggas med de föreslagne pensioner. Men frågan är, hwar penningar därtill skola tagas, enär ingen tillgång därpå finnes. Således böra wi wara om-tänckte, att skaffa fond därtill, hwilcket jag håller före på det sättet kunna skje, att wissa officerare och underofficeraresylor, samt såldatenumror hållas vacante, wid hwarje regemente, så af infanterie, som cavallerie, på det lönerne måge kunna användas till pensioner för dem, som sig därtill giordt förtiente. Frågan är ock, om icke hela regementen kunna indragas, till statens lättande.

Herr borgmästaren Fries: Detta nu af herr borgmästaren Renhorn an-mälte ärende, är uti öfwerläggning uti defensionsdeputationen, som snart lærer afgifwa dess yttrande däröfwer. Således lærer wara bäst, att detta secrete utskottets extractum protocolli hwilar.

Ståndet instämde därmed.

Herr borgmästaren Schultén: Ridderskapet och adelen hafwa i dag, genom deras deputation, anmält deras beslut, att willja låta trycka den giorda föreställningen, angående tienstesakerne. Och hemställer jag fördenskull, om icke ståndet torde finna nödigt, till allmänhetens uplysning i detta mål, att jämwäl låta trycka dess genom extractum protocolli lemnade swar, å denna föreställning.

Ståndet fant godt, att detta ärende skulle hwila tills vidare.

Åtta deputerade från prästeståndet ankommo, och aflemnade ordföranden, biskopen doctor Filenius, löparen till det ceremonielle, som kommer att i ackttagas, då Hans Kongl. Höghet Cronprintsen aflägger dess huld-hetsed. Yttrandes sig ordföranden, att prästeståndet bifallit berörde ceremonielle, på lika sätt, som ridderskapet och adelen. Härjämte aflefwere-rade ordföranden ett extractum protocolli, rörande twänne protocollsutdrag af den 6 och 18 i denne månad, inkomne från bondeståndet, angående änd-ring uti twänne Kongl. Mai:sts resolutioner, den förra om prästerättighet-ers upbärande i Wexiö stift, och det senare om sommaringens indragande i Philipstads bergslag. Anhållandes ordföranden, att desse bondeståndets extracta protocolli, icke måtte uptagas, mindre bifallas, hälst desse ären-der, såsom för sent inkomne, icke höra till denne riksdag.

Herr talman: Borgareståndet måste beklaga, att ceremoniellet så sent inkommit, att det nu mera, sedan klockan är en fjerdedel öfwer ett, icke lærer kunna afgiöras. Orsaken härtill är egenteligen riddarhuscancelliet, som icke låtit i rättan tid utfärda behörige afskrifter till de öfrige stånden; hwilcket likwäl, efter riksens ständers tagne beslut, bordt skie. Icke dess mindre lærer ståndet företaga och afgjöra detta ärende bland de första nästa plenidag. I öfrigt twiflar jag icke, att ju borgareståndet lærer instämman med högwördige prästeståndet, angående det senare anmaldte målet, som, i händelse riksens ständer vidare skola öfwerhopas med ärender, som till denne riksdag ej höra, måste riksdagen blifwa alt för långwarig, eller snarare sagt beständig.

Deputerade afträdde.

Och ståndet skildes åt.

Åhr 1762 den 29 Martii

S.d. Föredrogs å nyo secrete utskottets extractum protocollis af den 10 i denne månad,²³³⁵ angående superintendenten doctor Kiörnings och consistorii Hernösandensis ansökning, om collegernes wid Hernösands och Pitheå trivialscholar penningelöningars förwandlande i spannemål, efter cronowärdie beräknadt. Tilstyrkandes secrete utskottet, att denna ansökning måtte bewiljas på sätt som till förene med flere sådane scholars be-tiente skiedt, dock således, att af penningelönerne, som i Hernösand äro 100 daler silf:rmt, och i Pitheå 80 daler samme mynt, så mycket indrages, att de blifwa lika med de öfrige scholar, nemligen 78 daler silf:rmt, och dem därefter spannemål i lähnet, efter cronowärdie, bestås, ifrån innewarande åhrs början, och framgent.

Ståndet biföll detta secrete utskottets tillstyrkande.

Uplästes det ceremoniellet,²³³⁶ som kommer, att i ackttagas, då Hans Kongl. Höghet Cronprintsens aflägger dess tro- och huldhetsed, på rikssalen. Och hade ridderskapet och adelen bifallit detta ceremonielle, med den emot slutet gjorda tillökning, att respective talemännen lyckönska Hans Kongl. Mai:st; hwarmed ock prästeståndet hade instämt.

---

²³³⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 115.

²³³⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, kungl. remisser, nr 46, bilaga.

Men borgareståndet fant nödigt, att härwid giöra följande påminnelser:

1:o att en lika haije formeras af det öfwersten grefwæ Lieven anförtrodge regemente, för prästeståndet från Storkyrkian till gardieswakten, för borgareståndet ifrån gamla rådhuset till Stora Kyrkiobrinken, och för bondeståndet ifrån nya rådhuset till Riddarhustorget, där haijen för riddarhuset tager wid;

2:do att twänne härolder gå wid detta tillfälle framför bondeståndet, så framt icke ridderskapet och adelen behaga först träda up till rikssalen;

3:tio att de orden: *Enär ridderskapet och adelen, tillika med de öfrige stånden*, etc. gå ut, och i det stället sättes: *Enär riksens ständer*; och

4:to: Angående den tillärnade lyckönskan, fant borgareståndet bäst wara, att denne må skie i Deras Kongl. Mai:st[er]s egne rum, och att herr grefwen och landtmarskalcken samt de öfrige respective talemännen måge öfwerenskomma om tiden, när den skall skie, hälst emedan ståndet sig påminte, att detta icke allenast wore huldningssact, utan och en representation af Hans Kongl. Höghets Cronprintsens inträde i rådet; i anseende hwartill det tycktes med regeringssättet mindre öfwerensstämmande, att landtmarskalcken och talemännen skola lyckönska konungen inför rådet, hwilcket nu i riksens ständers närwaro, till undwikande af trängsell på riks[s]alen, församlas.

Herr talman utkallades, och berättade wid återkomsten, att herr grefwen och landtmarskalcken hade genom en utskickad låtit weta, det han, efter aftal wid talemännernes sammanträde, genom öfwerstemarskalcken herr riksrådet grefwæ Horn i underdånighet förfrågat sig hos Hans Kongl. Mai:st, angående lyckönskans afläggande. Och hade Hans Kongl. Mai:st i nåder samtyckt, att det måtte skie i Deras Mai:sters egne rum. Detta hade wäl herr grefwen och landtmarskalcken icke ännu föredragit ridderskapet och adelen, men om borgareståndet genom en deputation wille gifwa anledning därtill, trodde herr grefwen och landtmarskalcken, att ridderskapet och adelen skulle gå in däruti. Och hemstälde herr talman, om icke ståndet nu behagade bifalla ceremoniellet, med de förrut gjorde ändringar; dock hölt herr talman före wara bäst, att påminnelsen angående härolderne måtte gå ut.

Ståndet lemnade härtill dess bifall.

Uplästes projectet till eden för Hans Kongl. Höghet Cronprintsen.²³³⁷
Ståndet gillade detta project.

Herr talman hemställdte, om icke en deputation måtte afgå, och notificera hos de öfrige stånden, att ståndet bifallit ceremoniellet, med de ofwan anförde påminnelser.

Ståndet fant godt, att detta måte skie; och herr borgmästaren Unger, samt ellofwa herrar ledamöter afgingo i detta ärende.

Uplästes å nyo prästeståndets extractum protocollis af den 7 September sidstledit år,²³³⁸ angående landssecreteraren Thure Wennbergs befordran.

Ståndet fant godt, att detta ärende än ytterligare skulle hwila.

Uplästes secreta deputationens betänckande,²³³⁹ angående ryttmästaren wid norre skånska cavallerieregementet, Tornerhielms däröfwer andragne beswär, att den wid berörde regemente, år 1759 ledige wordne secondmajorsbeställningen blifwit till en wid regementet warande yngre ryttmästare, Lave Beckfries förgifwen. Hemställandes deputationen, i anledning af anförde omständigheter, om icke riksens ständer skulle tackas, hos Hans Kongl. Mai:st anmäla ryttmästaren Tornerhielm, till ärhållande af secondmajorsfullmagt under lika dato, med secondmajoren Lave Beckfries.

Herr borgmästaren Schultén: Jag lemnar deputationens yttrande i sitt goda värde, men finner mig likwäl föranlåten att anmäla, det som mig bekant är, nemligen, att ryttmästaren Tornerhielm icke warit siuk, och har han fördenskull aldrig med beswuren fältskiärsattest kunnat något sådant intyga. Dess utan har han warit hemma öfwer halft annat år, och således långt öfwer dess ärhållne permission; hwaremot Beckfries ständigt warit wid arméenienstgiörande, och med mycken distinction sig upfördt, så att han wäl förtient det framsteg, han giordt, och bör fördenskull därwid bibehållas.

Herrar borgmästarne Schauv och Renhorn instämde härmed.

Herr borgmästaren Cervin: Deputationens betänckande är grundat på gode skiäl, ty ryttmästaren Tornerhielm har rest hem med riktig permission ifrån arméen, att få skiöta sin swaga hälsa. Det är ej hans fel, att ingen

---

²³³⁷ Ibid.

²³³⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta deputationens expeditioner, nr 29, bilaga.

²³³⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, secreta deputationens expeditioner, nr 92.

wiss tid till hans återkomst blifwit uti permissionen utsatt, men om så warit, så hade dock hans siukdom warit laga förfall. Han har och giordt ansökning, om secondmajorsbeställningen, och har öfwersten förbehållit honom hans rätt och tour. Men icke dess mindre feck Beckfries syslan, ehuru han är fem års yngre ryttmästare, än den förre. Tornerhielm har och bewist, att han med distinction upført sig, under de twänne campagner han giordt. Hans endaste fel är, att han ej anført beswuren fältskiärsattest, om dess sjukdom.

Herr borgmästaren Schauv: Jag tror mig nogsamnt känna denne sakens sammanhang, och det wet jag wist, att Tornerhielm under sin hemawaru icke warit siuk, åtminstone har han warit frisk, då han farit kring landet, att kjøpa up hästar, till sine ingångne lefwerantser. Detta är en öfwer hela landet bekandt sak, och har krigscollegium fördenskull welat ställa honom under fiscalisk tilltal, för hans uteblifwande från arméen. Icke des mindre, och oaktadt Tornerhielm på detta sätt undandragit sig cronans tienst, söker han dock en lika befordran och framsteg med den, som med utmärkt heder ständigt från krigets början förrättadt sin sysla, och således med all rätt framför honom niutit befordran.

Herr borgmästaren Brunssell: Jag håller det aldeles för trowärdigt, hwad emot ryttmästaren Tornerhielm anfördt är. Men som jag är ledamot i secreta deputationen, och känner sakens sammanhang, så kan jag icke underlåta, att wisa det deputationen haft gode skiäl till dess tillstyrkande. Det står fast, att Tornerhielm är fem åhrs äldre ryttmästare, än Beckfries. Det kan ej eller nekas, att Tornerhielm haft laglig permission, att resa hem, att skiöta sin hälsa. Detta bewiser, att han war siuk, åtminstone då permissionen honom lemnades; och som hans ärhållne permission icke föreskref honom någon wiss tid, till att åter infinna sig, så kan jag ej se, hwaruti hans fel består. Det kan jämwäl icke bestridas, att öfwersten anmält honom till den lediga secondmajorsbeställningen, och förbehållit honom hans tour. Detta alt oaktadt feck likwäl Beckfries sysslan. Detta alt bewisa acta probata, hwarwid deputationen hållit sig, och icke kunnat eller bordt wika därifrån. Det lærer således ej gå an, att kasta öfwer ända ett betänckande, som på så gode skiäl och sakens rätta sammanhang grundar sig.

Herr justitiarien Faxell yttrade sig aldeles i samme mening.

Herr grosshandlaren Clason: Tornerhielm har aldrig med behörige attester bewist, att han warit siuk. Icke dess mindre står det fast, att han warit

hemma öfwer halftannat år, då han likwäl efter förordningen ej bordt wara hemma längre, än trenne månader. En sådan grof försummelse i cronans tjenst hade förtient afskied, men aldeles icke någon befordran.

Efter någon vidare discours mot och med, hwarwid de förrut anförde omständigheter i detta mål uprepades, begärdtes änteligen votering. Och herr talman gjorde följande proposition: Behagar ståndet bifalla secreta deputationens förewarande betänckande, angående ryttmästaren Tornerhielm? Den som skrifwer Ja, bifaller betänckandet; den som skrifwer Nej, afslår betänckandet, i följe hwaraf majoren Beckfries bibehålles wid dess ärhållne befordran och tour.

Propositionen uplästes och godkiändes, hwarefter voteringssedlarne insamlades, öppnades, och antecknades. Och befants däraf, att fiorton röster fallit ut för Ja, men fyratijosju för Nej.

Tijo deputerade ankommo från prästeståndet, och anmälte ordföranden, superintendenten doctor Lütke mann, att prästeståndet förehaft borgareståndets aflemnade anmärkningar, öfwer ceremoniellet, och funnit dem aldeles wälgrundade; hwarföre och prästeståndet dem till alla delar bifallit.

Herr talman tackade för denna lemnade underrättelsen, och yttrade sig därhos, att det ej annat kan än fägna borgareståndet, att dess anmärkningar blifwit bifallne.

Deputerade afträdde.

Herr borgmästaren Unger och ståndets deputerade återkommo, och gaf ordföranden wid handen, att prästeståndet betygat dess nöije öfwer ståndets anmärkningar. Det samma hade och bondeståndet giordt. Och bägge hade lofwat skyndesamt swar. Herr grefwen och landtmarskalcken hade lofwat, att föredraga anmärkningarne, och därhos yttrat sig, att wilja se till, det haije skall formeras, så mycket, möjjeligit är, och tillgången på manskap kan tillåta.

Herr borgmästaren Renhorn: Då herr borgmästaren Cervin, för twänne plenidagar sedan, anmälte ärendet, angående praemier för papperstillwärdningen, sades tillika, att manufacturcontoiret skall hafwa ändrat riksens ständers beslut och förordnande i detta mål. Detta har föranlåtit mig, att närmare efterse, hwad manufacturcontoiret i detta ärende giordt. Och har jag funnit, att contoiret utfärdat twenne skrifwelser, angående praemier, den ena till hallrätten i Stockholm, den andra till hallrätterne i wissa städer. Bägge desse skrifwelser gå därpå ut, att som riksens ständer sig ännu

icke utlåtit, huruwida de, i desse skrifwelser nämnde praemier, än vidare, och ifrån detta åhrs början, kunna af manufacturfonden bestådde warda, så hade contoiret welat hallrätterne derom förständiga, att inge af de nämnde utgiftstitlar kunna bestås, innan riksens ständer beslutit, om de samma än vidare skola hafwa bestånd. I anledning häraf hemställer jag, om man med skiäl kan säga, att manufacturcontoiret ändrat riksens ständers förordnanden, och om contoiret kunnat annorlunda göra, än det giordt, då inge penningar är att tillgå.

Nys berörde skrifwelser²³⁴⁰ uplästes, af innehåll, som nu anfördt är, dock med den skillnad, att i den senare skrifwelsen brukas det ordasätt, att manufacturcontoiret faststaldt, det slike praemier ej kunna meddelas, innan riksens ständer sig utlåtit.

Herr borgmästaren Cervin: Jag har sidst inlemnadt en afskrift, till högtärade ståndet, af detta senare bref; och får jag nu lof, att göra samma anmärkning, som då, nemligen, att det ej lærer tillhöra manufacturcontoiret, att fastställa något emot riksens ständers förordnande, hwilket likwäl i detta mål skiedt. Ståndet behagade då anmoda des ledamöter i deputationen, att se till, huru ändring häruti må kunna ärhållas. Jag hoppas, att detta wärkställes; skjer det icke, förblifwer jag wid mitt förr detta giorda förbehåll, att få gå med mitt memorial i detta ärende till de öfrige stånden.

Herr borgmästaren Renhorn: Det kan ej med skiäl sägas, att manufacturcontoiret ändrat riksens ständers förordnande. Contoiret har hos deputationen upgifwit tillståndet, och wisat, att oss felas en tunna guld och tolf tusende daler silfwermynt, till de mäst trängande och nödigaste utgifter. Contoiret har begärdt, att fond måtte skaffas, och förfrågat sig, hwad det imedlertid borde göra. Som nu inge penningar finnas, har contoiret ej annat kunnat göra, än det giordt, till dess riksens ständer utlåtit sig. När riksens ständer behaga anskaffa penningar, skall alt wärkställas, hwad, som kan förordnas.

Herr rådman Hylphers: Jag har mig icke contoirets tillstånd bekandt, men det wet jag, att jag har en fordran hos contoiret på 963 daler, som icke blifwit betald. Efter förordningen, angående transportpraemier, har jag ock att fordra 1 500 daler, men ehuru tydeligen förordningen är, att præmier

---

²³⁴⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 58.

skola betalas för alle fabriqveswahrer, som handlande transportera till marknaderne, på det priset på wahrerne i orterne ej må blifwa för dyrt, så biuder man mig nu allenast hälften, oansedt jag tillförene fått fult ut.

Herr borgmästaren Renhorn: Efter förordningen har contoiret betalt transportpraemier till fabriqveurerne, för wahrer de fört till marknaderne. De handlande hafwa ock ärhållit sådane praemier, till exempel från Stockholm till Örebro, eller från Ahlingsåhs till Westeråhs. Men att contoiret skulle betala något mera, det blefwe alt för odrägeligit. En borgare och handlande i Westeråhs kunde i Alingsåhs köpa wahrer, och föra dem derifrån till sin hemwist; därför består honom praemier. Men sådane kunna ej honom bestås, när han ifrån Westeråhs förer dem till andre städer, ty om sådant medgåfwes, borde han och få praemier, om han wille föra wahrerne ända up till Tärneå.

Herr rådman Hülphers: Sådane praemier har likwäl contoiret tillförene betaldt, och detta är enligt med förordningen. Frågan är således, hwarföre det icke jämwäl nu skall skie.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag wet icke att contoiret betalt på det sättet, som nu sagt är, men om så skiedt är det i min tancka orätt.

Herr assessoren Anthonsson: Hwad herr rådman Hylphers anfört, tyckes äga skiäl, i händelse sådane transportpraemiers utbetalning är enligt med förordningen. Men i annat fall wore det ganska illa, om contoiret utbetalt mera än det bordt. När detta ärende sidst förhades, sades, att man kunde få se dispositionen i contoiret. Detta torde nu wara nödigt, till riktig uplysning i detta mål.

Herr inspectoren Muncktell: Jag lemna detta af herr rådman Hylphers anförde ärende, såsom icke hörande till²³⁴¹ den qvaestion, hwilcken nu egenteligen förhafwes, och conformerar mig med det som herr borgmästaren Cervin redan i början anfördt. Utom det will jag allenast anmärka, att här säges, det manufacturcontoiret icke har penningar. Men derfor har icke contoiret, utan ständers wetskap, bordt fastställa, att praemier för papper ej skola betalas ifrån detta åhrs början. Contoiret hade bordt afbida riksens ständers utlåtande däröfwer; och kan jag med säkerhet härhos säga, att om praemierne tagas bordt från pappersbruken, måste de snart gå under. Ty de äro den eländigaste näring, som kan gifwas, och som i knapp-

---

²³⁴¹ Upprepat i prot.

aste laget bära sig, ehuru försigtig hushållning därwid föres. Detta wet jag af egen mångåhrig ärfarenhet.

Herr talman hemstälde, om icke ståndet behagade förblifwa wid des sidst fattade beslut, att des ledamöter i secrete handels- och manufacturdeputationen anmodas, att se till, huru desse pappersbrukens beswär, måge kunna afhielpas.

Ståndet swarade härtill Ja.

Herr borgmästaren Cervin förbehölt sig, att få gå med dess memorial i saken till de öfrige stånden, i händelse ståndets ledamöter i deputationen icke kunde hielpa saken till nästa plenidag.

Tijo deputerade ankommo från ridderskapet och adelen, och anmälte ordföranden, lagmannen grefwe Renstierna, att ridderskapet och adelen förhaft borgareståndets giorde anmärkningar wid ceremoniellet, och bifallit borgareståndets yttrande, angående lyckönskningen. Hwad haijen angår, så hindrar bristen på manskap, att taga därwid någon annan författning, än den, som i början af riksdagen skiedde. Ridderskapet och adelen gingo ock in dermed, att i stället för de understrukne orden måtte sättjas ridderskapet och adelen samt de öfrige stånden.

Herr talman tackade för den lemnade underrättelsen.

Och deputerade afträdde.

Herr borgmästaren Renhorn: Ridderskapet och adelens yttrande war det samme, som ett rent afslag, om än tillgång på manskap funnes. Skall man icke söka, att en gång för alla få ett wist stadgat ceremonielle? Så att man må slippa ett sådant beswär, som detta, för hwarje gång ständer skola samlas på rikssalen.

Herr borgmästaren Schulten: Det föreföll mig underligt, hwad lagmannen grefve Renstierna anförde, angående vår anmärkning, om meningen, som skulle gå ut. Hans swar innehöllo ju de samme orden, som förrut stå i ceremoniellet, i hwilckas ställe ståndet begärde, att de orden *riksens ständer* skulle sättias.

Herr talman: Om det myckna beswär, som på alle riksdagar wid ceremoniellet förefaller, skall afhjelpas, måste man söka, att få en stadgad etiqvette, som är öfwerensstämmande med samtelige ståndens lika ägande rätt, så i anseende till ringningen, som haijen, och härolderne. Likaledes huru förhållas bör, när ständer skola spisa wid hofwet. Hittils har warit brukeligt, att ärkebiskoppen, så wäl som landtmarskallcken, spisat wid

konungens bord, men de öfrige talemännen icke. Detta är aldeles obilligt och stridande emot riksens ständers lika wärdighet och ägande rätt. Jag nämner icke detta för min egen skull, utan i anseende dertill, att jag, wid sådane tillfällen, har den äran, att representera ett rikets stånd, som är lika magtägande med de öfrige stånden, och således bör för sin talmans person niuta lika heder. Samme sak är ock med bondeståndet. Låtom oss gjöra föreställning hos de öfrige stånden, och begära ett sådant ceremonielle, som är inrättadt, efter samtelige ståndens lika ägande rätt. Saken kunde remitteras till secreta utskottet, som hade att infordra ett sådant project ifrån cancelliecollegium, till riksens ständers vidare skiärskådande och fastställande.

Ståndet hölt före, att detta torde dragas för långt ut på tiden, och fant bäst, att en eller twänne ledamöter måtte nämnas, till detta ärendets utarbetande, som sedan kunde begära sammanträde till vidare öfwerläggning härom med lika många ledamöter, af präste- och bondestånden, då sedan en behörig expedition kunde afgå, till samtelige ståndens fastställande.

Herr borgmästaren Schauv anmodades, att upsättia project till ett sådant ceremonielle.

Herr talman anmälte, att herr grefwen och landtmarskalcken begärdt, det bewillningsdeputationen i morgon måtte sammanträda, då herr grefwen och landtmarskalcken, samt de öfrige talemännen jämwäl wille infinna sig. Det wore således nödigt, att ståndets ledamöter i deputationen måtte enhälligt komma tillstädes.

Tolf deputerade från bondeståndet ankommo, och berättade ordföranden Sven Håkansson, att bondeståndet förehaft och bifallit borgareståndets gjorda anmärkningar wid ceremoniellet.

Herr talman: Det fågnar borgareståndet, att bondeståndet instämt med detta ståndets yttrande.

Deputerade afträdde.

Förehades å nyo cammar-, oeconomic- och commercedeputationens betänkande,²³⁴² angående framledne öfwersten baron Posses änckefrus, baronessan Flemmings ansökning, om ärsättning för ett halft hemman frälse, uti Ålbrunna by, Lossa sockn, Upsala lähn.

---

²³⁴² Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 59.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag har uti ståndets acter för åhr 1747 eftersedt den författning, som då gjordes, om sättet och fonden till sådane årsättningars betalning. Och finner jag, att den bör skie, af de medel, som genom bytescontoiret insamlas för kronans bortmiste räntor. Således bör ock baronessan Flemming få årsättning af samme fond, och icke annorstädes.

Ståndet fant nödigt, att secreteraren måtte i kongl. kammarcollegio begära afskrift till nästa plenidag, af denna åhr 1747 gjorda författning. I anledning hwaraf extractum protocolli kommer att författas.

Förehades å nyo bondeståndets extractum protocolli af den 8 Februarii sidstledne,²³⁴³ angående riksdagsfullmägtigen Mårten Anderssons memorial, rörande Johan Fischerströms arbeten, om landthushållningens uphielpande,²³⁴⁴ med mera. Och hade bondeståndet remitteradt detta memorial till kammar-, oeconomie- och commercedeputationen.

Ståndet biföll detta extractum protocolli.

Uplästes secreta deputationens betänckande,²³⁴⁵ angående capitainen wid Cronhielmske regementet, baron Börje Ulfsparrés ansökning, om tourens återwinnande framför capitainen wid berörde regemente, Axell Ehrenpohl. Tillstyrkandes deputationen i anledning af anförde skiäl, att denna ansökning måtte bewiljas.

Detta betänckande bifölls.

Uplästes ett utdrag af protocollet,²³⁴⁶ hållit i kongl. rådkammaren den 16 Februarii sidstledne, angående taxeringen för nytttiandet af thée och caffè med mera. Och som Kongl. Mai:st funnit 1756 års bewillning, wid rikets närwarande många och store behof, wara otillräckelig, ty öfwerlemnar Kongl. Maij:stt till riksens ständers ömma försorg, att med någon tillräckeligare och nu högstnödigg bewillning till Kongl. Maist. inkomma, samt det så tidigt, att taxeringarne med det första måge kunna förrättas.

Ståndet remitterade detta ärende till bewillningsdeputationen.

---

²³⁴³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 78.

²³⁴⁴ J. Fischerström: *Påminnelser wid Sweriges allmänna och enskylda hushållning* (Stockholm 1761).

²³⁴⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, secreta deputationens expeditioner, nr 93.

²³⁴⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, kongl. remisser, nr 47.

Herr borgmästaren Malmstén upläste ett af honom författadt extractum protocollii, angående praesidiiiförandet i staden Fahlū.

Efter någon discours, fants godt, att herr assessoren Anthonsson, samt herr borgmästaren Malmstén skulle sammanträda, att närmare jämnka detta ärende.

Tijo deputerade från bondeståndet ankommo, och anmälte ordföranden, Petter Jansson, att ridderskapet och adelen hade hos bondeståndet, genom en deputation, gifwit tillkiänna deras fattade beslut öfwer borgareståndets anmärkningar öfwer ceremoniellet. Men bondeståndet hade blifwit fastståndande wid dess lemnade bifall, till borgareståndets anmärkningar i berörde mål.

Herr talmannen betygade dess fägnad häröfwer.

Och deputerade afträdde.

Ståndet skildes åt.

Åhr 1762 den 2 Ap[r]il

S.d. Uplästes kammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänkande,²³⁴⁷ angående wist antal exemplars inlösen för publiqve räkning, utaf capitaine Winblads författade beskrifning, om ett förbättradt sätt till tegelugnars inrättande. Och som deputationen ansedt detta capitainen Winblads arbete för nyttigt, ty tillstyrker deputationen, att hwart pastorat i riket må för 6 daler kopp:rmnt af kyrkans medel inlösa ett exemplar häraf, samt, att sedan Winblad hos kongl. cancelliecollegium ingifwit så många exemplar, som swara emot pastoraternes antal, och därpå fått qvittance, må han derföre genast undfå full betalning af statscontoiret, hwilcket sedan sitt upgifne förskått, af de från landtränterierne inflytande medel återbekommer.

Detta betänkande hade ridderskapet och adelen bifallit med tillägning, att kammar-, oeconomie- och commercedeputationen inkommer med project till någon särskild belöning för capitain Winblad. Och borgareståndet förenade sig härmed.

---

²³⁴⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 60.

Herr talman anmälte, att löparen till cammar-, oeconomie- och com-
mercedeputationens betänckande,²³⁴⁸ angående indelt lön för häradshöf-
dingen på Åland, wore inkommen, och hade de öfrige stånden bifallit detta
betänckande, utan att taga i öfwerwägande de af borgareståndet häremot
anförde skiäl, uti dess utfärdade extracto protocoll.

Ståndet fant nödigt, att detta ärende skulle hwila, och blifwa i cancelliet
qwarliggande, till dess ståndet finge råderum, att gjöra härom ytterligare
föreställning.

Uplästes secreta deputationens betänckande,²³⁴⁹ angående kammar-
skrifwaren Hans P. Hadelins giorda ansökning, att wid sökande befordran,
få till godo niuta de tjensteår, hwilcke han i rikets tjenst tillbragt, förr än
han för begångne ämbetsfel blef från tjensten dömd.

Uplästes särskildte votum i detta mål.²³⁵⁰

Ståndet fant godt, att detta ärende skulle hwila, till des löparen ankom-
mer.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag har haft hos mig secreta handels- och
manufacturdeputationens betänckande,²³⁵¹ angå consulen Hacksons och si-
denfabriqveuren Oijes gemensamma ansökning, om hjälp till den Oijeska
sidenfabriqvens återuprättande. Jag har däröfwer författadt mine tanckar
till protocollat, hwilcke jag nu, med ståndets låf, will upläsa.

Nyss berörde dictamen uplästes, lydande sålunda:²³⁵²

Wid alla tillfällen, då enskilte personers frägd omröres, på twetydigt
sätt, håller jag angelägit, att på det nogaste efterse omständigheterna,
på det hos riksens ständer, såsom magtägande, icke må utfalla folck
nära rörande utslag, hwarigenom de ohörda kunna lida till sin heder,
någon minskning.

Anledning har jag nu fått af det, som uti manufacturdeputationens
betänckande finnes, rörande Oijes fabriqvets afstannande, hwaruti be-
rättelsewis in praemissis influtit, huru som Hackson ödelagt Gno-

---

²³⁴⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 34.

²³⁴⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, sekreta deputationens expeditioner, nr
94.

²³⁵⁰ Ibid.

²³⁵¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufakturdeputa-
tionens expeditioner, nr 53.

²³⁵² Ibid.

speli linne- och bomulsfabriqve, och, i anseende till Hacksons förfarande, skall den förrymde conduriers sidenfabriqve blifwit förstörd, samt att han för 30 000 dalers skuld på gillstugan inmant Oije, i anledning af hwilcken öfverrumpling, och emot den försäkran Hackson skall blifwit gifwen af manufacturcontoiret, om betalning af Oijes inrättnings- och tillwärkningspremier, så snart medel därtill wore att tillgå, des banqveroutte följt.

Ifrån desse data ledes den slutsats, att de återstående inrättningspraemier icke nu mera kunna komma Oije till godo uti den fabriqve, han för Hacksons räkning drifwer, sammanlagdt med de skiäl, som emot Oijes upförande anförde äro.

Om nu Hackson blifwit frågad, hwarföre han angripit nämnde fabriqveurer, så lærer han naturligitwis swara, att han sådant aldrig giordt, och aldrig ämnat, utan att han sökt säkerhet hos contoiret för sine utlånte penningar. Sådant skier dageligen i alla näringar; det har öfvergådt flere fabriqveurer, utan att däraf tagits tillfälle, till sådane beskrifningar om dem, som welat rädda någon del, af sine förskåtter.

Då blir frågan, om, utan föregångit tilltal och dom, högsta domaren må, uti ett betänckande antaga och stadfästa desse utsagor, tillika med det att penningarne nekades både Hackson och Oije.

För min del, anser jag det wara emot svensk medborgares rätt, att så oförmärkt blifwa utskiämd, och des heder och goda namn, så widt dese saker medgifwa, kränckt, hwarföre jag ödmiukast anhåller, att alt detta, ehwad utslag eljest må blifwa i hufwudsaken, må utur den däröfwer utfärdade expeditionen utgå, såsom därtill obehörigt och till hufwudsaken icke lydande, in till dess, genom en formelig action, om den pröfwat laglig, sådane tillmälen äro bewiste, och sådant wanlig wäg hinner, att komma till ständers bepröfwande.

Wid detta tillfälle kan jag icke undgå anmärka, huru som alt för många omständigheter sammanstött, att befordra Oijens undergång. Dess hushållning känner jag icke, dock kan wäl hända, att han däruti försett sig, som flere oförfarne wederfares. Det war icke mindre oförsigtigt af Oije, att ingå ett otillräckeligt förlagscontract, som twungit honom till uplåningar och annan credit, i synnerhet om förläggaren tillika kunnat hafwa den hårdheten, att emottaga Oijes wahrer under des tillwärkningspris, men Oije för uplåningarne betalt ränta, och således måst stundeligen räkna både den räntan, och sitt underpris sig till last och synlig skada. Hans fallisement war oundwikeligit, sedan Hen. Herbst begynt inlösa dess skulder för 25 procent, fast han den

tiden hos honom icke någon fordran ägt. Sådana accorder hade kunnat allena störta honom, när man besinnar, genom hwad dräpande föreställningar för crediten, de måste wärkställas.

Hade det skiedt till dess skulds minskande, så hade dermed warit något gagn. Men att sådane fordringar böra och kunna högre i concursen antagas, än den witterliga summa de äro inlöste före, med ränta därpå, till des betalningen följer, det förtienar en närmare upmärksamhet, och uti mitt sinne en större anmärkning, än att fordra sitt igen.

Att manufacturcontoiret så wäl kunnat gripa sig an till Oijes hielp, som det wid andre och flere tillfällen giordt, derom har jag icke något twifwel, efter det sammanhang, som saken nu äger. Och lämna därhän, huru wida Hilkes utfästelse, att icke begära till fabriqvens understöd för sig någon penningehielp, bordt äga den wärkan, den haft emot Oije.

De anstalter, som blifwit tagne, hwarigenom fabriqven och huset äro uti Hilkes händer, kunna icke ändras, utan en annan orättwisa emot Hilke, hwarföre han med skiäl hade att fordra hwarjehanda ärsättning; så att bäst är, låta bero wid den gjorda författningen derom.

Medlertid är ännu emellan creditorene och Oije en concourstvist, hwars rediga slut endast ankommer på riksens ständer sjelfwe, så wäl i anseende till contoirets förde talan, som magistratens utslag, hwilket icke kunnat blifwa tydeligt, efter som de ej tilltrodt sig att förklara, huru de Oije gifne penningar uti des hand borde anses. Medlertid har contoiret, den 20 Junii 1759, af de för huset influtne medel lyftat 35 455 daler 7 öre kopp:rmt.

Det som till understöd, och såsom gåfwa kommit uti en fabriqueurs hand, begriper jag icke, huru det mera kan anses, såsom contoirets ägendom, eller fordran, i annan afsigt, än till fabriqvens widmagthållande. Wore contoiret sielf en förlagsman, wore det en annan sak. Men hwad skuldenär eger i hand, som ren gåfwa, det hörer onekeligen hans borgenär till, och kan aldrig i stöd af någon lag återfås af gifwaren. Fölgakteligen ser jag icke någon grund dertill, att contoiret kunnat, såsom sin fordran, upgifwa en ren gåfwa af riksens ständer, som är 15 000 daler.

Afskrifningspraemier under den tid fabriqven drefs för Oijes räkning, till dess fabriqven såldes, upgifwas till 8 076 daler. Hilke, som wid fabriqvens tillträde, aflagt sig all penningehielp, kunde åtminstone den tiden aldrig få desse medel contant, hwarföre de efter

all regel höra Oije till, och bör likaledes efter han likafullt sedan den tiden drifwit, fast än en fabriqve af få stohlar, få afskrifwa resten, såsom praemier. Och således har contoiret icke hos Oije någon fordran, hwarföre de kunnat lyfta af husets värde ofwannämnde 35 455 daler 31 öre.

Riksens ständer hafwa dessutom lofwat Oije inrättningspraemier, hwarpå ock contoiret honom efter råd och lägenhet förskutit. Men då Oijes tillgånger blefwo alt knappare, gaf contoiret ett extractum protocoll den 24 Majj 1758, som wäl stadfäste dess fordran till 18 900 daler kopparmynt, men uti betalningstiden och -sättet war så widsträckt och wilckorligit, att det icke annat kunde, än sättia creditorerne utur alt hopp, och derföre gjorde steg på steg, att få någon mera säkerhet om betalningstiden, emedan de trodde mera wisshet wara uti ständernes försäkran, hwaremot denne förbindelse innehölt ett löfte med bifogat afslag om någon betalning.

Om öfwer Hilkes förlag blifwit liqviderat, banqven fått sine interesserna betaldte, och contoiret användt de medel, hwarmed huset uti banqven betaldtes hos creditorerne, och, igenom de återstående inrättningspraemierna betalning, gripit Oije under armarne, ser jag ej annat, än att de 75 procent, som wisse creditorer cederadt, och de öfrige fått lämpa sig efter tillgången, ju skulle uprätthållit Oije den tiden, med creditorernas samfäldte råd, eller och genom Hacksons anbudne förlag.

Men som nu mera ej något härwid kan åtgöras, så will jag wända mig till sakens nu warande beskaffenhet. Af hwad förrut är anført, finner jag, att contoiret bör till creditorerne återbetala de uti kongl. slottscancelliet lyftade medel, och som det strider emot ständers höghet samt manufacturcontoirets credit och heder, att utgifwa en förskrifning, af obetydelighet, så är ock dermed enligit, att de 18 900 daler, hwilcka contoiret wilckorligen förbundit sig betala, warda ärkiände och betalte. De undanfleckter, som kunna gifwas efter des wilckorliga innehåll, äro så wida under deras wärdighet, att det wore emot ständers höghet nyttia dem, fast det kunde under skien af lag och rätt brukas, helst som enskildte personer, hwilcka wela äga godt namn om sig, altid undwika sådane steg, som inweckla dem uti twetydige omdömen och misstanckar.

Om detta skier, warder nu warande swårigheter utur wägen rögde, då contoiret med creditorerne kunde öfwerenskomma, om Oijes till-

komne säkerhet med creditorerne, som altid lära häldre benöija sig härmed, än finna fördel att hota Oijes person.

Får han sedan på sine wid nya fabriqven gjorda tillwäknings- eller utafskrifning, för sin resterande skuld, och niuta tillwäknings- eller andre praemier, lika med andre, tror jag, honom så mycket möjligit är, wara hulpen. Men att tillägga honom inrättningspraemier för den senare tiden, är så mycket omöijeligare, som contoirets cassa ej kan påläggas, att giöra mera för honom, än andre, så länge dess tillgång på penningar icke kan bestrida andre ej till undwikande utgifter. Hwad sluteligen Oijes skrifsätt angår, så emedan han är utlänninge, som ej förstår språket, och fölgerne af ordens sammanhang, så lærer han för ansvar böra befrias, och fullmägtigen derföre tilltalas, om wederbörande finna det löna mödan.

Ståndet pröfwade nödigt, att detta ärende måtte, än ytterligare hwila.

Uplästes secreta deputationens betänkande,²³⁵³ angående de beswär, hwilcke riksdagsfullmägtigen för Calmare stad, rådmannen Caspar Abraham Hanell däröfwer andragit, att han, wid twänne därstädes anstälde borgmästarewahl, och ett stadssecreterarewahl, skall, genom wahlrösternas olagliga beräkande, blifwit stängd från den förslags- och befodrantsrätt, han annars kunnat niuta. Tillstyrkandes deputationen, i anledning af anförde skiäl, det må rådmannen Hanell, i stöd af 16 § uti 1756 åhr[s] förordning,²³⁵⁴ undfå borgmästarefullmagt och -tour, samt däräst borgerskapet i berörde stad, wid existerande ledighet, lemnar honom laglig kallelse, ensam till syslan hos Kongl. Mai:st i underdånighet föreslås.

Herr talman hemstälde om icke ståndet behagade bifalla detta betänkande; och ståndet swarade härtill Ja.

Uplästes secreta deputationens betänkande,²³⁵⁵ öfwer de beswär, hwilcke ryttmästaren baron Bleckert Casimir Sparre anfördt, öfwer liden praeju-

---

²³⁵³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, secreta deputationens expeditioner, nr 95.

²³⁵⁴ Tryckt förordning 23 november 1756: *Kongl. Maj:ts Nådige Förordning, Angående Hwad som bör i akt tagas wid Förslagers uprättande til lediga tienster och Beställningar samt theras besättande, med mera, i följe af Rikdens Ständers yttrande therom uti 2:ne theras underdånige härhos fogade skrifwelser.*

²³⁵⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, secreta deputationens expeditioner, nr 96.

dice, medelst yngre officerares wundne befordran till majorer, i synnerhet, genom ryttmästaren von Schwartzerns befordran till major wid jägare-corpsen. Och som deputationen funnit det baron Sparre wärkeligen är lidande, ty tillstyrker deputationen, det han må huggas med majorsfullmagt af lika dag, som von Schwartzern, samt touren för honom, dock med det förbehåll, att de officerare, hwilcke innehafte äldre ryttmästarefullmagter, än baron Sparre, icke härigenom i deras tour blifwa lidande och eftersatte.

Uplästes särskilte votum i detta mål.²³⁵⁶

Herr talman frågade, om ståndet behagade bifalla deputationens betänckande öfwer detta ärende.

Ståndet swarade härtill Ja.

Uplästes justitiaedeputationens betänckande,²³⁵⁷ uti ett mål, imellan handelsmannen Johan Metzers änka, hustru Anna Margaretha von Schwindern, och hennes måg, Daniel Hofvings omyndige barns curatorer, fält-skiären Anders Bierboe, och²³⁵⁸ advocatfiscalen Johan Schylander, å den ena, samt handelsmannen uti Amsterdam Johan Hofving å den andra sidan, angående ändring uti Kongl. Maists nådige dom af den 30 Martii 1757, som gillar och stadfästar Swea hofrätts utslag af den 13 December 1755, hwarigenom hustru von Schwinderns påstående, att wara rätter innehafware af en $\frac{1}{4}$ i Landsorts fyrbåk, hwaruti handelsmannen Johan Hofving ärhållit in-teckning, för sin hos brodren Daniel Hofving ägande fordran af 26 664 gulden 15 st. holländskt mynt, blifwit ogilladt och häfwit, och handelsmannen Johan Hofving bibehållen wid den införsel, som han, efter konungens befallningshafwandes utslag den 1 October 1754, uti samma fjerdedel i fyrbåken niutit.

Herr borgmästaren Cervin begärte, att detta ärende måtte hwila och att betänckandet,²³⁵⁹ angående casseuren Dröscher, som äfwen rör en fjerdedel i Landsorts fyrbåk, måtte såsom förrut upläst, men med detta mål ingen gemenskap ägande, nu företagas och afgjöras.

Efter någon discours, fant ståndet bägge desse ärender så widlyftige, och inweklade, att de fordra ett särskildt genomseende och utredning; och

---

²³⁵⁶ Ibid.

²³⁵⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 42.

²³⁵⁸ Upprepat i prot.

²³⁵⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, tulldeputationens expeditioner, nr 8.

1750

1762 den 2 april

remitterade ståndet dem bägge fördenskull till följande herrar deputerade, nemligen:

herr justitiaeborgmästaren Robeck,
herr borgmästaren Cervin,
herr borgmästaren Wallentein,
herr borgmästaren Kiörning,
herr borgmästaren Eek och
herr borgmästaren Brunssell.

Sex deputerade ankommo från bondeståndet, och anmälte ordföranden, Swen Håkansson, det bondeståndet fått underrättelse, att herr generalmajoren och landshöfdingen Roxendorff skall hos borgareståndet hafwa inlemnat ett memorial, angående cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande, rörande nybyggen på Öland. Anhållandes ordföranden, att bondeståndet måtte få del af detta memorial, och att ärendet måtte hwila, till dess bondeståndet hunnit yttra sig däröfwer. Härjämte begärde ordföranden, att borgareståndet täcktes företaga och afgjöra ärendet, angående Österbotns bondeseglation.

Herr talman: borgareståndet har trodt, att bondeståndet fått del af det omförmälte memorialet. Men, som det icke skiedt, så lærer borgareståndet icke göra någon swårighet, att lemna del deraf, samt låta ärendet imedertid hwila. Hwad det senare målet angår, lærer ståndet, så snart giörligit vara kan, det samma företaga, och efter omständigheterna afsluta.

Tijo deputerade från ridderskapet och adelen infunno sig, och anmälte ordföranden, baron Cederhielm, det ridderskapet och adelen förehafte en kongl. remiss, angående präsidenten Arnels sökte afskied, med wilckor, att präsidenten och landshöfdingen Liljenberg måtte undfå den förras innehafwande ämbete, och landshöfdingen baron Funck flyttas till Upsala lähn, samt lagmannen Ehrensvahn blifwa landshöfdinge i Westerbotn, efter baron Funck, med twänne andre, som sedan skulle komma att succedera. Detta hade ej annat kunnat, än åstadkomma största upmärksamhet hos ridderskapet och adelen, som för des del långt förr detta beslutit, att icke emottaga någre remisser, som angå tienstesaker, och hwaruti ridderskapet och adelen wäntat de öfrige ståndens bifall. Ridderskapet och adelen hade wäl fått den underrättelse, att denne kongl. remiss, skall vara af de öfrige trenne stånden bifallen. Men ridderskapet och adelen hade likwäl funnit nödigt, att med detta ärende förfara efter dess skyldighet och samwete.

Och således hade ridderskapet och adelen bifallit presidenten Arnells ansökning, om afskjed, och att han får behålla dess fulla lön, i des öfrige lifstid. Men angående de öfrige sökande wille ridderskapet och adelen icke utlåta sig hwarken med Ja eller Nejj, nu eller framdeles. Härjämte begärdte ordföranden, att det af lagmannen grefwē Renstierna inlemnade memorial, angående manufacturcontoirets förwandlande i ett collegium, måtte företagas och remitteras till secrete handels- och manufacturdeputationens utlåtande.

Herr talman: Det förre målet är hos ståndet afgjordt, och det med så mycket större skiäl, som de samtelige sökande, icke allenast äga all ärfordrerlig skickelighet och förtienst, utan ock ostridig tour till de ämbeten, hwarmed Hans Kongl. Mai:st i nåder welat dem hugna. Det sednare ärendet lærer ståndet icke underlåta att afgjöra efter omständigheterna. Deputerade afträdde.

Tolf deputerade från ridderskapet och adelen anmältes och infördes. Och gaf ordföranden, kongl. secreteraren Wadenstierna wid handen, att ridderskapet och adelen hade förehaft borgareståndets anmärkingar öfwer ceremoniellet, men som ridderskapet och adelen funnit de twänne första anmärkingarne wara stridande emot gammal wahna, så gjorde ridderskapet och adelen sig det hopp, att de öfrige stånden, till enighetens bibehållande, icke lära widare yrka de samma. Aflemnandes ordföranden extractum protocoll i detta mål.

Herr talman: Ståndet lærer icke underlåta, att genast företaga detta ärende, och yttra sig deröfwer efter omständigheterna.

Deputerade afträdde.

Herr borgmästaren Pihlgardt anmälte,²³⁶⁰ att herr borgmästaren och herr rådmannen Hannell fått den underrättelse, att riksdagsfullmäktigen från Calmare lähn, och Södermöre härad Israel Igmundsson skall hos bondeståndet hafwa inlagt ett memorial, som rörer herr borgmästarens och herr rådmannens riksdagsgjöromål. Hwarföre de ock genom memorial anhållit hos bondeståndet, att få del af berörde Israel Igmundssons skrift. Men i bondeståndets cancellie, hade memorialet icke blifwit emottagit, icke eller hade twänne utkallade ledamöter welat gjöra det. Anhållandes herr borg-

---

²³⁶⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 302.

mästaren fördenskull, om ståndets biträde, till att ärhålla del af detta memorial, och föreslog, om icke detta kunde skie genom en deputation.

Men ståndet fant betänckeligit, att begära del af ett memorial, som enskildt i ett annat stånd blifwit inlemnadt. Och hölt före wara bäst, att herr borgmästaren och herr rådmannen måtte söka, att skaffa sig en afskrift, af memorialet qvaestionis. Imedlertid kunde detta ärende hwila.

Uplästes ridderskapets och adelens extractum protocollis af detta dato,²³⁶¹ angående borgareståndets gjorde, och af präst- och bondestånden bifallne anmärkningar öfwer ceremoniellet wid Hans Kongl. Höghets Cronprintsens inträde i rådet, och hade ridderskapet och adelen begärdt, det ceremoniellet måtte förblifwa sådant, som det af Hans Kongl. Mai:st blifwit till riksens ständer öfwerlemnadt.

Uplästes prästeståndets senare resolution af detta dato, på ceremoniellet, och lydde denna resolution sålunda:

Ehuruwäl ståndet bifallit de anmärkningar, som wid ceremoniellet blifwit gjorde, så har dock ståndet, på det bemälte ceremonielle må så skyndesamt, som ärfordras, komma till trycket, welat för denne gång förblifwa wid det upgifne projectet.

Ståndet tog under öfwerwägande, huruwida ståndet skulle gå ifrån dess anmärkningar för denne gång, eller icke. Ståndet fant, att haijen egenteligen blifwit af början inrättad wid sådane tillfällen, för konungens person, då Hans Mai:st farit up från kongshuset till Storkyrkan, men sedermera bibehållen, änskiönt Deras Kongl. Mai:str flyttadt från kongshuset till kongl. slättet. Och som haijen således icke egenteligen tillkommer ridderskapet och adelen, ty pröfwade ståndet, med riksens ständers lika magtägande rätt enligit, att i fall haijen skall bibehållas för ridderskapet och adelen, bör jämwäl en sådan formeras för de öfrige stånden. Icke dess mindre kom ståndet sluteligen öfwerens, om följande påskrift, å ceremoniellet:

Borgareståndet samtycker, att des gjorde och af högwördige präste-, samt det ärbara bondestånden bifallne anmärkningar måge för denna gång hwila; men kan icke gå ifrån sitt tagne beslut, som ständigt uti ceremoniellet bör tagas i akt.

---

²³⁶¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, kungl. remisser, nr 46, bilaga.

Herr talman hemställdte, om icke ståndet behagade nu utnämna de deputerade, som komma att wara herr talman fölgactige, då lyckönskningarne afläggas. Och utnämndes härtill följande herrar ledamöter nemligen:

herr fabriqveuren Appiarie,
herr borgmästaren Biörkman,
herr handelsman Bagge,
herr handelsman Heggardt,
herr rådman Hanell,
herr borgmästaren Unger,
herr borgmästaren Ignatius,
herr borgmästaren Fries,
herr borgmästaren Kihlman,
herr borgmästaren Kiörning,
herr borgmästaren Mollin,
herr fabriqveuren Langlett,
herr rådman Bäck,
herr rådman Schenberg,
herr borgmästaren Torsk,
herr rådman Haeggeroth,
herr bergmästaren Fröberg,
herr borgmästaren Kock,
herr rådman Stenhagen,
herr borgmästaren Groop,
herr borgmästaren Malmstén,
herr borgmästaren Ekman och
herr rådman Pihlson.

Skildes åt.

År 1762 den 3 April

S.d. Uplästes secreta deputationens betänckande,²³⁶² angående krigscommissarien Torbiörn Anderssons däröfwer anförde beswär, att han sin, genom riksens ständers åtgärd wid sidste riksdag, ärhållne tour och uprätelse, framför då warande krigscommissarien, nu krigsrådet Jacob Röök Andersson, icke längre än 16 dagar skall fått behålla, i anseende därtill, att Röök ärhållit fullmagt på krigsråds namn och heder.

Uplästes särskildte votum, rörande detta ärende.²³⁶³

Uplästes bondeståndets extractum protocolli, i detta mål.²³⁶⁴

Uplästes secreta deputationens betänckande,²³⁶⁵ angående krigscommissarien Torbiörn Anderssons anförde beswär, öfwer liden praejudice, wid cammarrådets förslagers uprättande.

Uplästes särskilte votum i detta mål.²³⁶⁶

Förehades ånyo secreta deputationens betänckande,²³⁶⁷ öfwer de beswär, hwilke krigscommissarien Johan Briant anført, öfwer åtskilligt förment lidande.

Ståndet fant nödigt, att desse trenne betänckanden, angående krigscommissariene Andersson och Briant, skulle hwila till des löparen kommer, och anmodade herr borgmästaren Unger, att emedlertid dem närmare genomse, och dess utlåtande däröfwer aflemna.

Uplästes secreta deputationens betänckande,²³⁶⁸ angående de beswär, hwilcka cammarherren Eric Wilh. von Christierson, öfwer förment liden praejudice, anført; hemställandes deputationen, i anledning af anförde skiäl, om icke cammarherren von Christierson må njuta tour, att blifwa föreslagen till lagmansbeställning, ifrån det han till assessor i kongl. Swea hofrätt förordnad blef.

Herr borgmästaren Renhorn: Man lærer med alt skiäl kunna säga, att cammarherren von Christierson blef lidande, då assessoren Gyllenadler

---

²³⁶² Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, secreta deputationens expeditioner, nr 97.

²³⁶³ Ibid.

²³⁶⁴ Ibid.

²³⁶⁵ Ibid., nr 98.

²³⁶⁶ Ibid.

²³⁶⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta dep:s expeditioner, nr 49.

²³⁶⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, secreta dep:s expeditioner, nr 99.

upfördes på lagmansförslag, som då först blef assessor i hofrätten, när von Christierson geck därifrån, och blef cammarherre, ty von Christierson hade då redan varit i nijo åhr assessor i hofrätten. Således lærer ock wara billigt, att icke allenast bifalla deputationens tillstyrkande, angående rättighet till lagmansförslag för honom, utan ock, att lägga därtill, att von Christierson nu genast må ärhålla lagmanstour.

Herr talman hemställte, om icke ståndet behagade bifalla detta herr borgmästaren Renhorns yttrande.

Ståndet swarade härtill Ja, och herr borgmästaren Renhorn åtog sig, att upsättia extractum protocolli i detta mål.

Uplästes secreta deputationens betänckande,²³⁶⁹ angående revisoren Niclas Wexells anförde besvär, öfwer prejudice, wid ett kammererareförslag i kongl. kammarcollegio, hwarpå landscammereraren Ryman, och kammarförwandten Bernegau blifwit upförde. Deputationen hade wäl funnit, att Wexell icke haft orsak, att klaga, öfwer detta förslag, emedan Ryman och Bernegau innehade äldre fullmagter, än han. Dock, emedan Wexell tient i 37 åhr, och twänne gånger stådt på förslag till wärfscmissarius wid flottan i Carlsrona, ty hölt deputationen före, att han, enär framdeles någon sådan, eller annan ledighet yppas, hwartill han kan competera, bör få niuta samma rättighet till godo, och warda på förslag upförd, däräst inge äldre och bättre förtiente då blifwa sökande. Och i händelse han ej eller då warder befördrad, borde han, enligt kongl. förordningen om ledige tiensters besättiande, få den uprättelse, som dem, hwilcke trenne gånger stådt på förslag, tillkomma bör.

Ståndet biföll detta betänckande.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²³⁷⁰ öfwer Eric Ernstssons ansökning, rörande Kåttby hemman i Nylands län och Helsinges sockn.

Uplästes särskilte vota i detta mål.²³⁷¹

Uplästes bondeståndets extractum protocolli af den 26 November sidstledit år, rörande detta ärende.²³⁷²

---

²³⁶⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, secreta deputationens expeditioner, nr 100.

²³⁷⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 61.

²³⁷¹ Ibid.

²³⁷² Ibid. Tryckt i *BdP* 9, bil. 7.

Ståndet fant nödigt, att detta ärende skulle hwila.

Sex deputerade ankomo från prästeståndet, och aflemnade superintendenten doctor Lütke mann, prästeståndets ytterligare resolution, angående de fem tillärnade stapelstäder, hwarmedelst detta mål blifwit, till Hans Kongl. Mai:sts bepröfwande, öfwerlemnadt. Och anhölt ordföranden härhos, det behagade borgareståndet företaga justitiaedeputationens betänckande, angående assessorerne i consistorierne, och derwid bifalla prästeståndets i detta ärende aflemnade extractum protocoll.

Herr talman tackade för den lemnade underrättelsen, och lofwade, att det anmälte målet skall företagas, och efter omständigheterna afgöras, förmodeligen till prästeståndets nöije.

Deputerade afträdde.

Förehades å nyo cammar-, oeconomic- och commercedeputationens betänckande,²³⁷³ angående det bofällige stenhus, som å Lindholm säteri ägor är belägit, och hwaruti högstsalig konung Gustaf den första blifwit född. Tillstyrkandes deputationen, att berörde hus må med tak, dörrar och luckor förses, så att det för röta och owäder må kunna förwaras.

Och som af de påskrefne resolutioner fant, att twänne stånd detta betänckande bifallit, ty fant ståndet nu godt, att jämwäl därtill dess bifall lemna.

Twänne Kongl. Mai:sts kammarherrar anmäls, och infördes efter wanligheten af sex ståndets ledamöter. Yttrandes sig ordföranden, cammarherren baron Knorring: Hans Kongl. Mai:st låter genom oss anmäla dess nådigsta hälsning till dess trogne undersätare af borgareståndet, med begäran, det wille ståndet nästkommande måndag, eller den 5:te i denne månad infinna sig på rikssalen, klockan emellan 10 och 11, då Hans Kongl. Mai:st beslutit, att emottaga den tro- och huldhetsed, som Hans Kongl. Höghet Cronprintsen kommer att aflägga, wid dess inträde i rådet.

Herr talman tackade för den lemnade underrättelsen, och bad desse cammarherrar hos Hans Kongl. Mai:st anmäla ståndets underdånigsta wördnad och beredwillighet, att efterkomma Hans Kongl. Mai:sts nådigste befallning.

Cammarherrarne afträdde, och beledsagades ut.

---

²³⁷³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 12.

Uplästes justitiaedeputationens betänckande,²³⁷⁴ uti det hos Kongl. Mai:st, genom dom den 24 October 1760 afgiorde mål, imellan expeditionscasseuren Jonas Wargs arfwingar, genom controlleuren Botvid Wikman, å ena, samt framledne ammiralitets-, stats- och cammarrådets Johan Lagerbielkes arfwingar, å den andra sidan, angående bättre rätt till en summa af 15 596 daler silf:rmt, hwarmed Wargs cassaräkning, såsom en öfwerlefwerering, efter kongl. cammarcollegii författade liqvidation, sig slutar, och Lagerbielkiske arfwingarne sig påstå böra komma till godo på de förskotter, bemälte deras fader, till ammiralitetet skall gjordt; uti hwilcket mål Kongl. Mai:st faststält kongl. cammarrevisionens, den 14 Augusti 1756, afsagde dom, hwarigenom denne öfwerlefwerering blifwit Lagerbielkiske sterbhuset tillärkiänd, dock att Wikman, för sitt beswär och kostnad med räkningarnes utredande, borde af berörde summa undfå 3 000 daler silf:rmt. Och hade deputationen tillstyrkt, att Kongl. Mai:sts högstberörde dom måtte stadfästas. Hemställandes likwäl härhos, i anledning af anförde skiäl, det Wargs sterbhus, i stället för de i domarne tilldömde 3 000 daler, må af liqvidationens saldo uti kongl. cammarcollegio, undfå 6 000 daler silf:rmt såsom en någorlunda ärsättning, för deras kostnad med räkningarnes utredande, och således en lika summa af 3 000 daler silf:rmt, som Wikman enligt domen redan upburit.

Uplästes ett af herr borgmästaren Dè La Rose projecteradt extractum protocoll i detta mål.²³⁷⁵

Uplästes bondeståndets extractum protocoll af den 8 i sidstledne månad, angående detta mål,²³⁷⁶ och hade bondeståndet, i anledning af anförde omständigheter, pröfwat rättwist, det böra de i qvaestione warande 15 596 daler silf:rmt, hwarmed Wargs cassaliqvidation sig rätteligen slutar, och hwilcke aldrig bewisligen härrört af någre Lagerbielkiske förskåtter, tillärkiännas Wargiske arfwingarne, och till dem utan afkortning af kronan utbetalas, samt att Wikman, å Wargiske arfwingarnes wägnar, lemnas frihet, att söka sin ärsättning af Lagerbielkiske arfwingarne, som, genom en långsam rättegång, hindrat dem från deras rätt, och bragt dem på kånbar kåstnad.

---

²³⁷⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 43.

²³⁷⁵ Ibid.

²³⁷⁶ Ibid. Tryckt i *BdP* 9, bil. 27.

Herr borgmästaren Lönbohm: Justitiaedeputationen har noga granskat alle i detta mål förekomne omständigheter, och har så tydeligen, som rättwisligen yttrat sig däröfwer, att ståndet icke lærer finna betänckeligit, att bifalla deputationens yttrande.

Herr borgmästaren Cervin: Jag har med all noga upmärksamhet genomläsit detta betänckande, och funnit, att förewarande mål blifwit inwecklat uti åtskillige omständigheter, som på intet sätt hördt till saken. Det är ju oförnekligit, att Wargiske arfwingarne, till följe af kongl. cammarcollegii utfärdade liqvidation, haft att fordra 15 596 daler silf:rmt, såsom en gjord öfwerlefwerering till cronan. Som nu detta står fast, huru har då kongl. cammarrevisionen kunnat befatta sig med saken, och tilldöma Lagerbielkiske arfwingarne denna öfwerlefwerering? Om desse hade haft någon talan emot Wargs arfwingar, hade de bordt utföra den samme i lagligit foro, och som detta icke skiedt, så böra ock Wargiske arfwingarne niuta deras rätt till godo, och fölgack[t]eligen undfå, hwad de hafwa att fordra.

Härmed instämde herr justitiaeborgmästaren Robeck till alla delar.

Herr borgmästaren Sacklén: Jag har mig ock denna sakens sammanhang noga bekandt, och finner deraf, att Warg aldrig bewisat, det han gått in uti något förskott, för cronan. Således måste den öfwerlefwerering, hwarpå liqvidationen sig slutar, wara kommen annorstädes ifrån, och twifwelsutan ifrån Lagerbielke, som har bewist, att han gjordt anseenlige förskotter. Men han kunde icke få någon ärsättning därför, innan casseurernes räkenskaper blifwit utredde och afslutne. Saken är i sanning sådan, att om man icke haft commiseration med Wargiske arfwingarne, hade deputationen icke för dem tillstyrkt något, som likwäl nu skiedt, för det, att fullmägtigen på deras bekåstnad utredt detta ärende, hwilcket icke kunnat påläggas kongl. cammarrevisionen.

Herr borgmästaren Renhorn: Här säges, att Lagerbielke wisat, det han gjordt förskåtter till cronan, men måste dock widgå, att han sjelf ändå war cronan anseenliga summor skyldig. Men om ock icke så wore, så följer likwäl icke däraf, att Lagerbielke skall få taga af Warg, hwad han efter liqvidationen öfwerlefwererat, enär Lagerbielke aldrig gittat wisa, att Warg af honom mera emottagit, än det han i räkningarne infört. Detta är rätta knuten, och så länge den ej är upplöst, förfaller hela Lagerbielkes påstående.

Herr borgmästaren Fries: Saken är för mycket inweklad, och begär jag fördenskull, att detta ärende må hwila, på det jag må äga råderum, att betäncka mig.

Herr borgmästaren Hanqvist: Om ståndet icke skulle behaga bifalla deputationens betänckande, så lærer wara bäst, att hänskiuta saken till domaren, som må urskilja, hwilckendera har bästa rätten till den omtwistade summan.

Herr borgmästaren Brunssell: En wärd ledamot har begärt, att detta ärende må hwila. Men jag kan icke se, till hwad ända sådant nu mera skulle skie, sedan alle handlingar äro upläste, och ståndet redan widlyfteligen discoureradt öfwer saken. För min del finner jag detta mål aldeles tydeligit. Wargiske arfwingarne hafwa ju bewist, att de hafwa, enligt kongl. cammarcollegii utfärdade liqvidation, att fordra den summa, hwarom nu frågan är, och bör wara, icke emellan Warg och Lagerbielke, utan imellan Warg och cronan. Som nu detta står fast, hwad har då Lagerbielke, att giöra härmed? Tro hans arfwingar sig äga någon prétention hos Wargiske arfwingarne, så måge de söka dem hos domaren, om de tro sig befogade därtill.

Herr talman: Jag kan ej annat finna, än att bondeståndet wäl utredt detta ärende, i det upläste extracto protocoll. Och hemställer jag fördenskull, om icke ståndet behagar bifalla detta protocollsutdrag.

Ståndet swarade härtill Ja.

Uplästes ett af handelsmannen Jansson inlemnadt memorial,²³⁷⁷ med klagan däröfwer, att magistraten i Wadstena icke ännu giord[t] någon anstalt till det riksdagsarfwode, som herr Jansson har att fordra.

Detta memorial remitterades till herrar deputerade öfwer ståndets cancellie.

Herr borgmästaren Unger: Efter ståndets befallning har jag emottagit handlingarne, angående nybyggen på Öland, att däröfwer projectera ett utdrag af protocollet. Men som bondeståndet begärt del af herr generalens och landshöfdingen Roxendorffs memorial i detta ärende, samt anhållit, att saken måtte hwila, till dess berörde stånd hunnit yttra sig, så är min förfrågan, om jag imedlertid skall hafwa anstånd, med protocollsutdragets för-

---

²³⁷⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 303.

1760

1762 den 3 april

fattande, och om bondeståndet skall få afskrift, af herr generalens och landshöfdingens memorial.

Ståndet biföll, att så måtte skie.

Skilledes åt.

Åhr 1762 den 5 april

S.d. Församlade sig borgareståndet, till att, efter Hans Kongl. Mai:sts nådigsta befallning, träda up på rikssalen, att wara tillstädes, då Hans Kongl. Höghet Cronprintsens aflägger dess tro- och huldhetsed, samt tager dess inträde i rådet.

Sedan ståndet war samladt, yttrade sig herr talemannen: Jag war i går i slottskyrkian. Doctor Schröder hölt en härlig predikan, lämpad till Deras Kongl. Mai:sters och Hans Kongl. Höghets Cronprintsens förestående nattwardsbegående. Han förestälde med kraftiga ordasätt Deras Kongl. Mai:ster och Cronprintsens, deras skyldigheter, både emot Gud och riket. Alle åhörare blefwo häraf hjerteligen rörde, och störste delen bewekte till tårar. Men i synnerhet måste jag nämna den stora andacht, hwilcken Hans Kongl. Höghet Cronprintsens, så under predikan, som sedan wid communionen wisade. Hans Kongl. Höghets hierta war så rördt, att han snart sagt wille smälta i tårar. Detta Hans Kongl. Höghets upförande kunde ej annat, än röra alle närwarande till andackt och upbyggelse. Gud wälsigne Hans Kongl. Höghet och bibehålla honom alt framgent wid sådane tänckesätt, och den diupa wördnad, som han för det gudomeliga maistätet hyser! Så kunna Swea barn wänta uti honom en rättwis och nådig regent, enär han i sinom tid kommer, att intaga sine förfäders trohn.

Ståndet instämde med denne herr talmans trogne önskan, enhälleligen.

Herr borgmästaren Renhorn upläste ett af honom författadt memorial,²³⁷⁸ hwaruti han upmuntrade ståndets ledamöter, att till betygande af deras glädje, på denne så länge saknade och nu efterlängtade, samt redan upgångne frögdedag, ihogkomma frimurarebarnhuset med någon skiänck i penningar, efter hwars och ens råd och ämne.

Ståndet lemnade härtill dess bifall.

---

²³⁷⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 304.

Och en del af ståndets herrar ledamöter antecknade de summor, som de ärnade skiänka, på, en till den ändan efter ordningen i matriculen, inrättad lista.

Under detta skiedde, anmälte herr talman, att ärkebiskoppen hade i går, uti talemännens sammanträde, på sitt stånds wägnar, begiärt, att icke något plenum hädanefter måtte hållas, förrän måndagen efter instundande påskhelg. Och hade herr grefwen och landtmarskalken, samt herr talman och bondeståndets taleman låfwat, att föredraga denna prästeståndets begäran, hwar i sitt stånd, hwilcket herr talman fördenskull nu welat efterkomma, med hemställande, om icke ståndet behagade lemna dess bifall därtill.

Ståndet swarade hertill Ja.

Herr talman upläste de tal, som han hos Deras Kongl. Maist:er ärnade hålla i Kongl. Maist:ers rum, efter sluten act på rikssalen. Och lydde berörde tal, som följer:²³⁷⁹

Stormächtigste Allernådigste Konung!

När Eders Kongl. Mai:st i dag wederfarits den för dess glorwyrdigste företrädare så sälsynte wälsignelsen, att få lämna Hans Kongl. Höghet, rikets älskade kronprints, inträde uti dess rådcammare, täcktes Eder Kongl. Maist. allernådigst emottaga borgareståndets underdåniga lykönskan, öfwer en för Eder Kongl. Mai:st och riket så glädiefull händelse.

Eder Kongl. Mai:st, som uti Hans Kongl. Höghets upforstran, beredt för detta rike dess tillkomma[n]de sällhet, hämtar härwid en wälsignad skiörd af dess nådiga omsorg, och igenom Hans Kongl. Höghets handledande uti en närmare kundskap, om rikets styrelse, beseglar Eder Kongl. Mai:st dess konungsliga ömhet för födde och ofödde undersåtars wälgång.

Under ett så glädjefullt utseende förnyar borgareståndet dess underdånigste tacksäijelse, för Eder Kongl. Mai:sts nådigste omwårdnad för rike och undersåtare, då Eder Kongl. Mai:st i dag högtideligen helgar Hans Kongl. Höghets ungdom, till deras sällhet. Och återstår för borgareståndet ingenting uti deras oskattbara glädje häröfwer, än att kunna ärnå dess underdåniga önskan, det Hans Kongl. Höghet, under Eders Kongl. Mai:sts spira, må i lånliga tider äga tillfälle, att

---

²³⁷⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 265.

lära hwad som gör en konung rätsligen stor, och land och folck i timmelig måtto lycksaligt.

Uti Eders Mai:sts höga konungsliga nåd inneslutar sig borgareståndet underdånigst.

Stormägtigste Allernådigste Drottning!

När Hans Kongl. Höghet Cronprintsen i dag gör ett närmare steg, att upfylla det höga wärf, hwartill försynen honom utsedt, och det hopp, hwarmed Hans Kongl. Höghet, under 16 år, glädt alla trogna undersåtares hiertan, derigenom winner lika som en förnyad styrka, är ingen undersåte, som icke af underdånig glädje röres öfwer denna wälsignelse, som Eder Kongl. Mai:st i dag wederfares.

Borgareståndet räknar för en oskattbar nåd, att inför Eder Kongl. Mai:st få nedlägga dess underdåniga lyckönskan, öfwer denna glädjefulla händelse, och frambär i lika underdånighet af willige hiertan den oändeliga ärkiäntsla, hwilcken Eder Kongl. Maist., igenom dess nådigste omwårdnad för Hans Kongl. Höghets upforstran, med så mycken rätt af alla dess trogne undersåtare har att förwänta.

Uti Eders Kongl. Maists höga konungsliga nåd och ynnest, inneslutar sig borgareståndet underdånigst.

Bud ankom, att bondeståndet nu gingo up till rikssalen, och ståndet afträdde nu jämwäl dit upp. Hwarwid herr talman hemstaldte, om icke ståndet behagade besluta, att icke några främmande skola intagas bland ståndets ledamöter i processionen, men att de, som fått lof att följa med, måge gå efteråt, bland cancelliebetieningen.

Ståndet lemnade härtill dess bifall, och anbefaldte ståndets secreterare, att hafwa upsigt, det ståndets beslut efterlefwes.

Klockan wid pass half try, återkom ståndet från rikssalen.

Och skildes åt.

Åhr 1762 den 20 April

S.d. Uplästes ett af herr borgmästaren Renhorn inlemnadt memorial,²³⁸⁰ angående medel och utvägar, till förekommande däraf, att icke någre andre tienstesaker måge hos riksens ständer kunna anmälas och uptagas än de, som ordinaria via genom urskillningen inkomma. Begärandes herr borgmästaren Renhorn, att få med detta dess memorial gå till de öfrige respective stånden, hwartill ståndet lämnade dess bifall, ehuru herr borgmästaren Kock begärde, att detta ärende, såsom helt granlagat, måtte hwila till närmare genomseende, hwarwid herr borgmästarens, genom memorial, för detta anmälte tanckar uti detta ämne, kunde tillika tagas under öfwerwägande.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag är skyldig, att närmare gifwa ståndet wid handen de orsaker och anledningar, jag haft, till detta mitt nu upläste memorial, och har jag fördenskull författat dem skrifteligen och omständeligare, än de i det upläste memorialet kunnat anföras. Om ståndet behagar, will jag upläsa desse mine tanckar.

Ståndet samtyckte härtill, och herr borgmästaren upläste dess memorial, lydande ut in actis.²³⁸¹

Sedan detta skiedt war, yttrade sig herr borgmästaren Renhorn vidare. Jag har ock, i följe af desse mine tanckar, projecterat ett extractum protocolli. Skulle ståndet behaga antaga det samme, och låta det afgå, så har jag orsak, att fägna mig och tro, att det skulle wärka något gådt. Åtminstone måste wederbörande, som uprätta förslager och äga att bortgifwa tienster, blifwa något wahrsammare, om de af mig föreslagne botemedel blifwa en stadfästad lag. Skulle ståndet icke behaga antaga detta project, inlemnar jag det till protocollet, såsom mitt votum i detta mål. Gud wet, att jag därmed ej haft eller hafwer annan afsigt, än oredors afböjande, som ej annat kunna, än störta riket i yttersta fördärf.

Detta projecterade extractum protocolli uplästes.²³⁸²

Herr borgmästaren Cervin: Jag har wid alle tillfällen då tienstesaker förekommit, gjordt mitt förbehåll emot deras uptagande. Af samme tanckar är jag jämwäl nu. Och fägnar det mig således mycket, att hafwa hördt herr

---

²³⁸⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 305. Se bil. 11.

²³⁸¹ Ej återfunnet.

²³⁸² Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 266.

borgmästaren Renhorns mogne tanckar, till förebyggande af all den oreda, som tiensters immediate bortgifwande af ständer nödwändigt måste åstadkomma. Ett allenast håller för nödigt, att lägga till det af herr borgmästaren föreslagne botemedel, hwarigenom gamle och orkeslöse ämbetsmän kunde ändtledigas från tjenstgörande, och ändå hafwa, att i sin öfrige lifstid fägna sig af någorlunda utkomst. Detta kunde skje om en civil pensionscassa inrättades, eller ock om stadgat blefwe, att en, som tient i trettijo år, borde få afskjed, och behålla hela lönen. Då den, som wore närmast i tour, borde succedera honom, men tjena med sin innehafwande lön, och så vidare efter ordning till den nedersta.

Herr borgmästaren Kock förestäldte, att hela detta ärende, angående tienstesakerne, wore granlagadt, och fordrade betänketid, hwarföre herr borgmästaren begjærde, att det samme måtte hwila, till närmare genomseende.

Tijo deputerade ankommo från ridderskapet och adelen, och upläste ordföranden, majoren von Vicken, samt aflemnade ett extractum protocoll, med ytterligare föreställning, att tienstesakerne måtte aldeles nedläggas. Yttrandes sig ordföranden, det ridderskapet och adelen hyste det förtroende för medständer, att de, i anledning af de i detta extracto protocoll anförde skiäl, lära foga sig till ridderskapets och adelens yttrande.

Herr talman tackade för lemnad del af ridderskapets och adelens extracto protocoll, samt yttrade sig, det ståndet icke lærer underlåta, att wisa dess benägenhet, att gå in uti alt det, som länder till lagarnes wärkelige beskydd.

Deputerade afträdde.

Herr groshandlaren Clason: Det är owanligt och en sielftagen myndighet, af en ordförande för en deputation, att hos andre stånd upläsa ett extractum protocoll. En sådan osed bör förebyggas.

Herr borgmästaren Schauv instämde härmed. Och hölt före, att detta kunde förebyggas, om herr grefwen och landtmarskalcken samt de öfrige talemännen, i sammanträde komma öfwerens, att sådant hädanåt ej må skie.

Ståndet förenade sig härmed. Och herr talman åtog sig, att härom öfwerlägga med herr grefwen och landtmarskalcken, samt de öfrige talemännen.

Uplästes ett af herr borgmästaren Finerus inlemnadt memorial,²³⁸³ om nödwändigheten af en civil pensionscassas inrättning. Hemställandes herr borgmästaren, om icke ståndet skulle finna rättwist, 1:mo att civilbetiente nu imedlertid, och till dess deras pensionscassa blifwer inrättad, måge få, efter wisse utsatte tiensteåhr, accordera bort sine tienster till sådane personer, som efter wederbörandes bepröfwande äga skickelighet och förtienst, att komma på förslag till sådan sysla, och att 2:do nu må fastställas, det en deputation förordnas, som till näste riksdag utarbetar, och inkommer med förslag, huru fond till en civil pensionscassa må winnas.

Herr talman: Bägge nys anförde ämnen, så wäl af herr borgmästaren Renhorn, som af herr borgmästaren Finerus, äro angelägne, och torde så wäl det ena, som det andra fordra någon jämnkning. Jag håller fördenskull före nödigt wara, att wisse deputerade måge nämnas, som kunna närmare genomse desse ärender, och jämnka dem efter omständigheterna, således, att de oredor, som af tienstesakerne nödwändigt måste härflyta, måge kunna förebyggas. Jag gör mig försäkrad, att ståndet lærer så mycket snarare gå in uti sådane mått och utvägar, som ståndet har minsta nyttan af desse tienstesaker, hwilcke likwäl åstadkomma så mycket missnöije och oro i landet, och fördenskull nödigt, att ståndet wisar rätte sammanhanget, och uptäcker nödige botemedel emot sådane oredor. Hwad herr borgmästaren Fineri memorial angår, lærer något, rörande det ämnet, warit före sidsta riksdag, i anledning hwaraf saken jämwäl hos Hans Kongl. Mai:st blifwit anmäld. Hwad vidare kan wara tillgiordt, kan jag ej weta. Men det tycker jag minnas, att ståndet hölt sidste riksdag denne sak, för nästan omöijelig.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag påminner mig, att ståndet sidste riksdag discourerade pro et contra öfwer detta ärende, men fant wärkställigheten alldeles omöijelig, så länge ingen fond därtill finnes. Icke dess mindre beslöto de öfrige stånden, att hemställande härom till Hans Kongl. Mai:st skulle afgå. Utgången har wisat, att saken ej kunnat wärkställas, åtminstone kan sådant icke skie hos magistraterna.

Herr borgmästaren Fries: Det är alt rigtigt, att saken war före sidste riksdag, och hemställes till Hans Kongl. Maist., som och hört kongl. hofrätterne och collegierne, öfwer de förordnade deputerades project,

---

²³⁸³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 306.

hwilcke förre alle således yttrat sig, att saken icke kunde wärkställas, på det föreslagne sättet.

Herr taleman: Lika så förhåller det sig med magistraten i Stockholm. Där blifwer en pensionscassas inrättning omöijelig, ty där ankommer ledamöternes nämmande på borgerskapets fria wahl. I banqven gifwas pensioner, för dem, som länge och wäl tient, men huruwida det annorstädes kan låta sig giöra, ser jag icke. Imedlertid kunde ärendet öfwerlemnas till Hans Kongl. Mai:st, som må infordra samtelige wederbörandes utlåtande, huruwida de wilja gå in uti en sådan inrättning, och stadfästa deras beslut, som finna sig däruti.

Herr borgmästaren Renhorn: Det är bekandt, att militairpensionscassan icke kan bära sig, ehuru den likwäl har fond, och derföre wilja ridderskapet och adelen nu så gerna få det, som brister, af statsmedlen. Huru kan det då blifwa möijeligit, att en civil pensionscassa skulle kunna bära sig, som har aldeles ingen fond, och hwartill icke eller någre tillräckelige utwägar lära finnas? Hofrättens förslag torde kunna wärkställas, enär den älste finge afskjed med sin fulla lön, och de öfrige succedera alle i ordning efter hwarannan med sine löner, samt sammanskiuta något till lön för den yngste skrifwaren. För öfrigit håller jag före, att mitt project, angående tienstesakerne, icke bör blandas tilsamman med detta ämne, utan särskildt handteras; eljest råka bägge ärenderne i oreda.

Herr borgmästaren Malmsten instämde härmed.

Herr assessoren Anthonsson: Här äro twänne särskilte qvaestiones, den ena, angående pensionscassan, den andre, angående tienstesakerne. Och som jag hördt af herr borgmästaren Fries, att deputerade öfwer förre ärendet wid sidste riksdag blifwit förordnade, så må det och nu gå dit, till deras vidare öfwerläggning och yttrande, sedan alle wederbörande blifwit hörde. Hwad tienstesakerne angår, så är det ärendet laggrant, och bör man fördenskull få tid och råderum, att betäncka sig. Det stridde ju emot lagen, att ridderskapet och adelen inskaffade herrar riksens råd, grefwar Bonde och Bielke i rådet, hwilcke likwäl förrut afsagt sig, att någonsin söka, att komma dit in. Ridderskapet och adelen hafwa under denne riksdag gjordt flere sådane steg, dem jag, som nog bekandte, nu will gå förbi. Men måste jag nämna, som skall förwisso wara på riddarhuset förelupit, nemligen, att man haft under deliberation, om man icke skulle kunna afsättia alle de öfrige ståndens ledamöter, som icke wille foga sig uti ridderskapets och

adelens föreställning, angående tienstesakerne. Detta är för groft. Är då icke högst angelägit, att wi se oss före, innan wi aflemne swar? Jag menar, att detta är så mycket nödigare, som i händelse wi swara nu straxt, få wi genast en ny föreställning, och således nytt beswär. Hwad trenne stånd beslutit, bör stå fast, och som präste- och bondestånden bifallit vårt extractum protocollii, så bör det på intet sätt rubbas, innan wi hört dem först, om de icke stå fast wid deras beslut. Föröfrigit, och som expeditionerne redan äro afgångne för en del sökande, någre hafwa trenne stånd för sig, andre åter mindre antal, men likwäl kunna äga lika rätt till befordran som de öfrige, så fordrar rättwisan, att de böra företagas och afgiöras, så mycket mera, som det icke är deras skulld, att de icke redan för detta kunnat få expedition, utan talemännernes, som af mera eller mindre benägenhet fördragit den ena ansökningen, den andre sednare, och låtit de öfrige ligga.

Herr borgmästaren Schauv: Förewarande ärende delar sig sielft i twänne särskildte ämnen. Tienstesaken må efter åtskilliges begäran hwila. Men jag måste likwäl säga, det jag tror, att om herr assessoren Anthonsson hade hört det af herr borgmästaren Renhorn projecterade och upläste extractum protocollii, wore herr assessoren icke däremot, ty det rör icke de nu inkomne tienstesaker, utan innehåller allenast botemedel för framtiden, emot sådane ansökningar. Hwad den af herr borgmästaren Finerus föreslagne civile pensionscassan beträffar, böra wi tänka uppå, huruwida en sådan inrättning må kunna wärkställas. Den wore så nyttig som nödig, om den kunde skje. Men jag twiflar på, att den saken på annat sätt kan hielpas, än att man medgofwe, det den älste, som länge och wäl tient, må äga rättighet, att få afskied, och behålla hela lönen, men att detta icke må sträcka sig längre, ty då kunna snart alle ledamöterne i en hofrätt eller collegio blifwa lönlöse, hwilcket skulle medföra alt för eftertänckelige påfölgder. Jag är således, hwad civilpensionscassan angår, af samme tanckar, som herr borgmästaren Renhorn. Men i den delen kan jag icke wara ense med honom, att militairpensionscassan icke kan äga bestånd, ty om denna cassa lemnas orörd, eller får behålla sin fond, kan hon, i anseende till pensionerne, wisserligen bestå. Men med accorderne är det en helt annan sak, där äro alt för dryge summor utsatte: en landshöfdinge skall få sjuttijo tusende daler, och så i öfrigit. Det är för drygt. Och har jag räknat, att genom en omgång öfwer hela militairstaten, som wist kan skie innom 18 till 20 åhr, ärfordras till detta behof aderton millioner daler kopparmynt. Bäst wore,

att låta en afskiedstagande behålla lönen, och det understöd, som han tillika kan af cassan undfå.

Herr borgmästaren Hanqvist: Förewarande ärende tyckes fördela sig i trenne qvaestioner: 1:mo om det af herr borgmästaren Renhorn projecterade extractum protocolli skall afgå, 2:do om något af herr borgmästaren Fineri memorial, angående en civil pensionscassas inrättande, skall uti berörde extracto protocolli införas, eller ock, 3:tio om icke desse ämnen måge öfwerlemnas till wisse deputerades närmare genomseende och yttrande. För min del håller jag före, att desse ämnen böra skiljas ifrån hwarannan, och således särskilt handteras. Jag finner likwäl icke nödigt, att det projecterade extractum protocolli må remitteras till deputerade, ty det är sådant, att det wäl kan jämnkas här i ståndet. Dess innehåll går ut på sådana botemedel, hwarigenom beswär öfwer praejudice, och tienstesakers immediate uptagande hos ständer, skall kunna för framtiden förekommas. Man säger wäl, att det ej rör de redan uptagne, men det är likwäl sådant, att när det är gilladt, måste jämwäl desse med det samma genast uphöra. Detta skall på intet sätt wara mig emot, och till att wisa, att detta är mitt alfware, så förklarar jag mig nu beredd, att till ståndet inlemna och återgifwa den fullmägt, som jag, genom detta ståndets föreskrift, ärhållit, och det så mycket hållre, som jag måste tillstå, att detta hindradt mig, att hittills yttra mine tanckar öfwer tjenstesakerne.

Efter någon vidare discours, om detta ärende skulle i dag företagas och afgjöras, stadnade ståndet ändteligen i det beslut, att det skulle hwila till nästa plenidag.

Tolf deputerade ankommo från prästeståndet, och anmälte ordföranden, biskopen doctör Bentzelstierna, att prästeståndet gjerna sedt, om riksdagen efter dess önskan hade kunnat slutas, den sidste i denne månad. Men som detta nu ej mera kunde låta sig göra, så hade än ytterligare kommit hos prästeståndet under öfwerwägande, de dryge omkostnader, som hemmawarande committenter hafwe måst under denne långsamme riksdag widkiännas, till deras fullmägtiges underhåll, här å denne dyre ort. Och hade prästeståndet, i anseende härtill, för des del beslutit, att riksdagen må slutas, så snart bewillningen kan blifwa afgjord, hwilcket nu mera innan kort lærer kunna skie, emedan prästeståndet fått den underrättelsen, att bewillningsdeputationen hade dess project färdigt, att inlemna, förmodeligen till näste plenidag. Men i händelse härmed kommo något att utdragas, wore

dock prästeståndets mening, att riksdagen måtte wara sluten till nästkommande pingstehögtid.

Herr talman tackade för den lemnade underrättelsen, om prästeståndets tagne beslut, och yttrade sig därhos: Jag tror mig med wisshet kunna försäkra, att borgareståndet lærer till alla delar instämma med prästeståndet i det anmälte ärendet, och lærer ståndet icke underlåta, at snart lemna swar.

Deputerade afträdde.

Herr talman hemstälde, om icke ståndet behagade nu företaga och afgjöra det af prästeståndet nyss anmälte ärende.

Herr borgmästaren Schauv: Jag tror icke, att någon ibland oss finnes, som icke af hiertat önskar, att riksdagen snart måtte slutas, och således lära wi alle gärna bifalla prästeståndets yttrande, att riksdagen må slutas till pingsthelgen, eller lögerdagen för pingstdagen, som är den 29 nästkommande Maj. Men om detta skall kunna skie, måste det återstående riksdagsarbetet med alfware angripas, och ståndet till den ändan sammanträda klockan 8 hwar plenidag.

Herr borgmästaren Malmstén: Jag samtycker gärna, att riksdagen må slutas till nästkommande pingsthälg. Men jag fruktar, att wi icke till den tiden kunna få slut på våre beswär, som hittils icke ens blifwit hos de öfrige stånden widrörde. Afbrytes riksdagen, innan våre beswär blifwit afslutade, så har vår härwaro warit förgäfwes, och våre committenter kunna ej särdeles fagna sig öfwer vår hemkomst.

Herr borgmästaren Kiörning biföll prästeståndets ofwanberörde yttrande, med det wilkor, så wida ståndets beswär kunde till den tiden blifwa afslutade.

Herr talman: De öfrige stånden lära så wäl, som detta ståndet, söka, att få deras beswär afgiorde, innan riksdagens slut. Och således hafwa wi medel och magt i händerne, att få våre beswär jämwäl afgiorde. Ty om de öfrige stånden wilja wänta wilfarighet af oss, måste de ock bewisa oss den samme igen. I anseende härtill hemställer jag, om icke ståndet behagar bifalla prästeståndets yttrande, angående riksdagens slut, och att en deputation må afgå, som notificerar de öfrige stånden detta beslut.

Ståndet biföll detta hemställande.

Herr assessoren Anthonsson: Jag är aldeles ense med ståndets lemnade bifall till prästeståndets yttrande, angående riksdagens slut. Men jag wet icke, om det skickar sig, att genom en deputation kundgiöra detta vårt be-

slut, innan wi, så wäl som de öfrige ständen, fått swar från ridderskapet och adelen på vår förre proposition, om riksdagens afslutande till den sidste i denne månad. Detta tyckes böra ankomma förrut, innan wi gå vidare.

Herr talman. Denna herr assessoren Anthonssons påminnelse är wälgrundad, och kan wäl med deputationens afsändande hafwas anstånd, till dess swaret ankommer; hwilcket snart lærer skie. I sidsta sammanträde påminte jag och de öfrige talemännen derom. Herr grefwen och landmarskalcken utlät sig, att han icke i dag wist kunde lofwa swar. Men det skulle säkert skie näste plenidag; åtminstone wille herr grefwen och landmarskalcken göra därom föreställning hos sitt stånd.

I anledning häraf uppskiöts deputationen tills vidare.

Tijo deputerade ankommo från ridderskapet och adelen. Ordföranden baron Cederhielm anmälte, att hos ridderskapet och adelen warit under ömt öfwerwägande, huru den i flere landsorter öfwerklagade stora brist och dyrhet på salt, måtte kunna afhielpas. Ridderskapet och adelen hade härwid icke rättat sig efter blotta ryckten, utan fått grundelig anledning, att tro denne klagan hafwa sin rigtighet, af inkomne laglige häradstingsundersökningar, hwarigenom bewises, att de handlande tagit sex daler kopparmynt för lispundet, och påstådt, att få denna betalning i speciemynt, eller ock efter wärdet i spannemål, men ej i bancosedlar, hwarigenom de jämwäl yttrat deras mistroende för banqven, och gifwit honom en dryg stöt.

Ordföranden fortfor vidare: Af historien i konung Gustaf den förstes tid är bekandt, hwad saltbristen åstadkommit, och hwad allmänhetens klagan wid dylikt tillfälle i Dalarne uträttadt, i det menigheten förfallit till upror. Wi lemne därhän, hwad wärkan den nu warande brist och dyrhet på salt kan hafwa, och wilje hoppas det bästa. Men wi finna likwäl högst angelägit, att en så billig, som wälgrundad klagan må ju förr des hållre afhielpas, emedan man icke bör förrackta vox populi, utan fästa sin upmärksamhet därå. Saltbristen lærer bäst kunna förebyggas, om flere stapelstäder inrättas, såsom i Kongelf och annorstädes, som wi redan bifallit. Wi hafwa förehaft secrete handels- och manufacturdeputationens betänkande, angående detta ärende, men icke funnit något skiäl, att ändra vårt i detta mål tagne beslut, och skulle fördenskull gärna se, att detta ärende snart afgjörres, så att saken kan komma till expedition. Det har förekommit os något sällsamt, att ett saltcontoir här i staden blifwit inrättadt, utan riksens ständers wettskap och bifall, hwarigenom saltet blifwit betungadt, och köparne

skattlagde, med en daler kopparm:ts afgift på hwarje tunna. Och ehuruwäl vår mening icke är, att i högsta måtton relevera denna således tagne författning, så finna wi likwäl nödigt och angelägit, att detta saltcontoir må genast uphäfwas, och afgiften aldeles annulleras. Hälst emedan den länder till saltprisets stegring i orterne, och de handlande kunna jämwäl däraf taga sig anledning, att öka priset mera, än afgiften sig wärkeligen belöper. Ridderskapet och adelen lemnar detta till borgareståndets ompröfwande och yttrande, ju förr dess häldre.

Herr talman yttrade sig, det han sedan förleden höst, hade för dess del allena 5 000 tunnor salt, dels uplagde, dels ännu i skieppen qwarliggande, men att ingen infunnit sig, att wilja köpa salt, ehuru tunnan warit till sahu för trettijo tre daler kopparmynt i bancosedlar, och ingen betalning i speciemynt, eller eljest, blifwit begärd. Hwaraf med fullkomlig wisshet kunde slutas, att ingen brist på salt wore, och att den samma således i orterne måste häröra deraf, att wederbörande icke giordt behörige anstalter, om saltets anskaffande. För öfrigit försäkrade herr talman, att ståndet icke lærer underlåta, att med det första afgjöra detta ärende.

Baron Cederhielm utlät sig widare, det han icke kunde finna, att saltbristen egenteligen härrörde af något fel i anstalterne, om saltets anskaffande till orterne, utan fast mera af brist på stapelstäderna. Hwarföre ock saken aldrabäst skulle kunna afhielpas, om flere stapelstäder i orterne inrättades, hwilcka icke kunde underlåta, att draga behörig försårg, om nödigt salts anskaffande, hwar för sin ort.

Deputerade afträdde.

Herr borgmästaren Hanqvist: Baron Cederhielm sade, att ridderskapet och adelen och adelen fått den underrättelse från orterne, att de handlande icke welat sälja salt emot sedlar, utan fordrat i betalning speciemynt, eller spannemål. Jag lämnar därhän, om någon warit så obetäncksam. Men om ock så wore, så borde en sådan namngifwas, och straffas för sitt brott, men icke anföras, såsom ett mera gängse fel. Alldraminst war baron Cederhielm berättigad, att komma fram med sådant här. Och håller jag förden skull före, att ståndet icke lærer lemna detta opåtaladt, ty om wi gå det med tysthet förbi, kunde illwiljoge däraf draga den slutsats, att wi hafwa ärkiändt det wara sant, hwad han sagt.

Herr borgmästaren Schauv: Baron Cederhielms tal innehölt twenne momenta: 1:mo en berättelse, om den wisse kundskap, som ridderskapet

och adelen skall undfått, om brist och dyrhet på salt i orterne, och 2:do om botemedlen, hwarigenom sådant skulle kunna förekommas, nemligen flere stapelstäders inrättande, med mera. Öfwer det förre momentet gjorde baron Cederhielm en widlyftig predikan, och lade därtill, att de handlande icke welat sälja saltet, emot betalning i sedler, utan fordrat speciemynt, eller spannemål. Jag twiflar mycket, att detta alt är sant. Men om ock någon del deraf wore san, så war han dock icke berättigad, att anföra det här in för ståndet, lika som en beskyllning, att ståndet varit orsaken, till både dyrheten och bristen på saltet. Det kan wäl hända, att saltet i en eller annan ort felar. Men detta är icke stapelstädernes fel, hwilcke jag tror äga däraf ett nog tillräckeligt förråd, utan det är wederbörandes egit fel, som icke försedt sig dermed i tid. Jag kan icke finna, att städerne äro skyldige, att föra salt ända öfwerst upp till ryske gräntsen. Man klagar, att saltet är dyrt. Låt så wara. Men detta härflytar²³⁸⁴ af wexelkursen, hwilcken gör därhos, att städerne, rätteligen tillsägandes, få mindre nu för denne wahra, än då hon förrut kåstade femton daler kopparmynt. Icke dess mindre skyller man städerne för alt sammans. Detta är odrägeligit. Här är tywärr en stor brist och dyrhet på spannemål i riket. Men aldrig har borgareståndet skylt ridderskapet och adelen därför, ehuru de äro landtmän, som, genom ett rätt jordabruk och en förnuftig hushållning, borde laga så, att tillräckeligt bröd funnes i landet, åtminstone för landtmannen sielf.

Herr assessoren Anthonsson: Jag hade aldrig trodt, att någon skolat wåga komma fram, med en sådan djerf föreställning, som denna, inför ståndet. Han talade om upror, som skall skiedt i Dalarne, i konung Gustaf den förstes tid för brist på salt. Hans tal geck nog tydeligen därpå ut, att sådant jämwäl nu kunde skie. Är wäl ett sådant yttrande anständigt? Jag lemnar därhän, om de öfrige af honom anförde historier äro sanna; ehuru jag tycker mig hafwa mycken orsak, att twifla därpå. Men wara dermed, huru det will, så war han dock ej berättigad, att komma fram dermed inför ståndet, åtminstone så länge saken icke i laglig ordning war undersöckt och bewist. Herr talmans swar fägnade mig högeligen, ty därmed bewistes owedersägeligen, att åtminstone i denna och kringliggande orter icke kan wara någon saltbrist, när fem tusende tunnor, sedan förleden höst, ännu ligga osålde, ehuru de blifwit utbudne för 33 daler kopparmynt tunnan.

---

²³⁸⁴ Läs: *härflyter*.

Men Cederhielms yttrande däröfwer, att saken borde hjelpas, genom flere stapelstäder, war så oskickeligit, som djerft. Hwad wilja de tillärnade stapelstäder uträtta? När de icke hafwa tillräckelige fartyg, att hämta salt härifrån, lära de så mycket mindre kunna göra det ifrån utländske orter och första handen. Med få ord, Cederhielms tal war odrägeligit, och wi böra aldeles icke taga hans beskyllningar, på vår räckning. Hwarföre nödigt wara lärer, att wi begära del af hans anförde historier, på det wi måge kunna lemna därå swar.

Herr handelsman Bagge: Man har jämwäl sagt, att i Giötheborg wore också brist och dyrhet på salt. Men att detta aldeles icke är sant, kan inhämtas däraf, att wisse handlande här i Stockholm hafwa fartyg lastade med salt, liggande i Giötheborg. De hafwa budit ut saltet för 10 daler silf: rmt tunnan, men icke fått sälja. Jag har jämwäl 1 800 tunnor ännu oförsålde, och flere andre äfwen så ännu förråd på denne wahra. Men icke dess mindre måste man höra sådane ogrundade beskyllningar.

Herr assessoren Anthonsson: Jag bör besanna herr handelsman Bagges utsago, att ingen brist warit på salt i Gjötheborg i denne förledne winter, hwarföre ock Wermeland icke haft någon orsak att klaga, emedan inwånarne fått hwad de behöft.

Herr borgmästaren Kiörning. En ledamot har behagat utlåta sig, att han icke wiste, hwad de tillärnade stapelstäderna wille uträtta, när de icke hade tillräckelige fartyg, att hämta salt härifrån Stockholm. Hade denne ledamot haft riktig underrättelse, om desse omrörde städers tillstånd, hade han icke brukat en sådan utlåtelse. Jag föranlåtes fördenskull, att underrätta honom, att berörde städer icke allenast hafwa nu aldeles tillräckelige fartyg, till deras handel och sjöfart, utan och egne skiepswharf, hwaräst de kunna bygga flere, när så behöfwes. Bewis därpå är, att Stockholms handlande åfta kiöpa fartyg därifrån, till sin utrikes fart. I öfrigit, och som saltbristens förekommande är en angelägen sak, så hemställer jag, om icke ståndet skulle nu behaga företaga och afgiöra detta ärende, tillika med målet, angående saltcontoirets uphäfwande.

Herr borgmästaren Johan Boberg: Jag bör gifwa wid handen, att ärendet, angående saltcontoiret, har warit före hos secrete handels- och manufacturdeputationen, som endera dagen lärer inkomma, med dess betänckande däröfwer; hwilcket fördenskull, enligt riksdagsordningen, bör afbidas.

Herr borgmästaren Kock: I Uddevalla stad är aldeles ingen brist på salt. Wi hafwa däråf ett mer än tillräckeligt förråd. Wi hafwa budit ut den samma för aldeles skiäligit pris, men ej fått sälja. Hwarföre jag wart nödsakad, att låta en saltladning gå till Malmö stad, hwaräst jag henne försåldt för 8 daler 24 öre silf:rmt tunnan.

Herr borgmästaren Schauv: Detta pris lærer böra förstås således, att tullafgiften icke däruti inberäknas; och då blifwer priset, när tullen lägges därtill, 33 daler kopparm:t tunnan.

Herr rådman Stenhagen: Att brist och dyrhet yppat sig i Österbotn på salt, det är icke den ortens städers skull; icke eller härörer det af brist på fartyg, af hwilcke de hafwa ett så tillräckeligt antal, att de jämwäl kunna sälja åt androm. Utan härflyter den nu därstädes warande saltbristen förnämligast däråf, att tillräckeligt salt icke fants häri staden förleden höstas, hwarföre fartygen, för den sena årstiden, sedan de i det längste wäntat, woro nödsakade, att gå hem utan salt. Sedermera hafwa de österbotniske handlande icke kunnat få något salt härifrån, för wägens längd, som är inemot 100:de mil.

Herr borgmästaren Schauv: Jag har mig icke desse österbotniske städernes omständigheter, så noga bekandte, att jag kan utlåta mig däröfwer. Och som jag redan yttrat mig, angående baron Cederhielms tal, så will jag nu allenast lägga därtill, att det war en den grofwaste insimulation, som någonsin emot ett stånd kunnat göras; hwarföre ock nödigt är, att ståndet afskuddar sig en så oförtient beskyllning.

Herr borgmästaren Hanqvist: Baron Cederhielm war så oförsynt, att han hade, det ridderskapet och adelen icke fatat sin tancka af ogrundade ryckten, utan af lagliga tingsundersökningar; huru härmed egenteligen förewetter, kan jag ej weta. Men hans tal war för hårdt, och det bör icke undslippa behörige anmärkningar.

Herr talman hemstälde, om icke bäst wore, att detta ärende måtte hwila, och att herr borgmästaren Schauv imedlertid måtte anmodas, att projectera ett utdrag af protocollet härom, till näste plenidag.

Ståndet lemnade härtill dess bifall, och herr borgmästaren Schauv åtog sig, att författa det åstundade extractum protocolli.

Skildes åt.

Åhr 1762 den 24 April

S.d. Herr talman yttrade sig: Ståndet har wäl tillförene, under den 20 sidst-ledne Februarii, remitteradt till bergsdeputationen bondeståndets extractum protocoll²³⁸⁵ och tillstyrkande, angående det generalmajoren baron Wolter Reinhold Stackelberg måtte, till blandning få uphandla åhrligen, utur Nora bergslag 600 skieppund tackjärn, till dess stångjärnshamrars förnödenhet. Men, som de öfrige stånden bifallit detta bondeståndets extractum protocoll, så kan ju mera med ståndets remiss ej mera uträttas, än att expeditionen utdrages till riksdagens slut. Och hemställer jag fördenskull, om icke ståndet skulle behaga ändra dess yttrande, och jämwäl bifalla bondeståndets ofwanberörde extractum protocoll.

Ståndet lemnade härtill dess bifall.

Herr talman anmälte, att löparen uti saken, angående de fem tillärnade stapelstäder, wore nu ankommen, och att fördenskull ståndets sluteliga utlåtande nu ärfordrades.

De öfrige ståndens påskrefne resolutioner uplästes, och ståndet fattade nu häröfwer följande sluteliga resolution:

Ståndet bifaller, att med detta mål, som på det ömmaste rörer både rikets handelssysteme, och ett stånds wälfångne privilegier, alldeles må förfaras på det sätt, som det ärbare bondeståndet, uti dess extracto protocoll af den 5 sidstledne Novembris,²³⁸⁶ för nödigt ansedt, på det riksens ständer sedermera, efter inhämtad tillräckelig uplysning, måge därutinnan med säkerhet kunna fatta ett sådant beslut, som sakens wigt och egenskap, likmätigt grundlagarne, kräfwer.

Och påskrefs denne resolution, å bondeståndets extractum protocoll af den 9 Martii 1761,²³⁸⁷ hwaruti frågan, om desse tillärnade stapelstäder, blifwit börjad.

Uplästes ett af herr borgmästaren Brunsell inlemnadt memorial,²³⁸⁸ angående belöning, för de nitefulle tienster, som generalmajoren baron Berent Otto Stackelberg, under nu påstående krig, wisat. Tillstyrkandes herr

---

²³⁸⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 70, tr. *BdP* 9 bil. 10.

²³⁸⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 24.

²³⁸⁷ Tryckt i *BdP* 8, bil. 17.

²³⁸⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 307.

borgmästaren, att wälbemälte generalmajor måtte hos Hans Kongl. Mai:st i underdånighet anmälas, till ärhållande af grefweligit stånd, med de därwid förknippade rättigheter. Och begärde föröfrigit, att med detta dess memorial få gå till de öfrige respective stånden.

Ståndet lemnade dess bifall till denne herr borgmästaren[s] begäran, men förbehöll sig, att framdeles yttra sig öfwer den föreslagne belöningen för generalmajoren baron Stackelberg.

Herr borgmästaren Schauv: Ståndet behagade, sidste plenidag, committera mig, att projectera ett extractum protocoll, angående det tal, som baron Cederhielm då häri ståndet hölt. I anledning häraf har jag af ståndets secreterare begjart och ärhållit i concept det protocoll, som då öfwer nyss berörde tal härstädes fördes. Om detta protocoll nu får justeras, kan jag med så mycket större säkerhet författa expeditionen.

Ståndet samtyckte härtill, och berörde protocoll justerades, samt lydde, som det under sidste plenidag finnes infördt.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²³⁸⁹ angående présidentens och commendeurens af kongl. Nordstiernaorden, baron Carl Fredrich von Höpkens ansökning, att få utbyta lagmansbostället Borg, och ängen Hästholmen, uti Stockholms lähn, Swartlösa härad, och Botkyrka sokn, tillika med ett frälshemman Wiby i Södermanland, Österrekarne härad, och Kjula sockn; hwilcket deputationen med wisse wilckor, som uti detta betänckande widlyfteligen anföres, tillstyrkt.

Herr talman hemstaldte, om icke ståndet behagade bifalla detta betänckande.

Och ståndet swarade härtill Ja.

Herr justitiaeborgmästaren Robeck anmälte, att deputerade förehaft och genomsedt cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande, angående hospitalerne i riket, samt författat däröfwer deras anmärknin-gar; hemställandes, om icke detta ärende nu måtte företagas och afslutas.

Härwid påmintes, att präste- och bondestånden hade begärt, att detta ärende måtte hwila, till dess de kunna inkomma med deras påminnelser däröfwer.

Och fant ståndet fördenskull godt, att afsända en cancellist till berörde stånd, med begäran, att de wille ju förr dess häldre inkomma med deras påminnelser. Imedlertid skulle detta ärende hwila tillswidare.

---

²³⁸⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 62.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²³⁹⁰ angående framledne cammarrådets Barthold Ruths arfwingars ansökning, om hemmansräntor in natura, för deras hos Kongl. Maist. och cronan ägande underdånige fordringar.

Ståndet fant nödigt, att detta ärende skulle hwila, till närmare genomseende.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²³⁹¹ angående de af ryttmästaren Hans Ramell gjorde upodlingar i Skåne och Malmöhus lähn. Tillstyrkandes deputationen, i anseende till ryttmästaren Ramels i detta mål wiste besynnerliga insigt i landthushållningen, samt de af honom gjorde så anseeliga, som kostsamme förbättringar, det måtte han, till egen och andras upmuntran, huggas med fullmagt på öfwerste-caractère, -heder och -rang.

Ståndet pröfwade aldeles skiälligit, att bifalla detta betänckande.

Herr borgmästaren Schauv: Ryttmästaren Ramell förtienar aldeles den upmuntran, som deputationen för honom tillstyrkt. Han har anlagt anseelike plantager af ek, bok och furu, till öfwer 100 tunnelands widd. Han har upbyggt 16 torp af sten; han har lagt 50 000 famnars stengjårdsgård, och utom årliga dikningen, uptagit öfwer 60 000 famnar nye diken. Han har upodlat öfwer 900 tunneland oländig mark, med mera. Men han har likwäl haft jord, att gripa till. Jag will nämna en annan äfwen så hederwärd man, som gådt så långt, att han på sielfwa hälleberget anlagt så beqwämlige och wackre wåningsställen, att folck med nöije trifwas där, och finna sin utkomst för en ringa betalning. Denne hederwärda mannen är capitainen von Kocken i Skåne, som på hafsklippor inrättat fyra fiskelägen, byggt hus, och skaffat dit fiskare, som gjöra landet gagn, medelst anskaffandet af anseelike qvantiteter fisk. En sådan man tyckes mig, i anseende till dess använde omkåstnader, och den ringa betalning han tager, hafwa förtient en lika upmuntran, som ryttmästaren Ramell.

Ståndet lemnade härtill dess bifall.

Herr borgmästaren Schauv åtog sig, att härom upsättia extractum protocoll.²³⁹²

---

²³⁹⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 63.

²³⁹¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 64.

²³⁹² Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 342.

Tijo deputerade ankommo från bondeståndet, och anmälte ordföranden, Joseph Hansson, att bondeståndet förehaft och bifallit cammarherren Hassenkampfs memorial, angående redogiörelsen för de influtne subsidiemedel; äfwen som ock öfwersten baron Lövens memorial, angående upgifwandet af orsakerne till statsbristen. Bondeståndet önskade, att desse ärender måtte snart afgiöras, på det de kunde komma till expedition.

Herr talman: Borgareståndet lærer icke underlåta, att, enligt lagarne, afgöra desse mål, så snart möjligit är.

Deputerade afträdde.

Herr talman: Jag föranlåtes, att hos ståndet anmäla ett ärende, hwaruti jag utbeder mig ståndets benägne råd. Jag har på Gripsholm 300:de angoriske bockar och getter, hwartill jag ifrån sielfwa orten Angora i Asien inskaffat sielfwa stammen, ehuru deras utförsell därifrån är wid lifsstraff förbuden. De af denne stam, här på Gripsholm komne getter, trifwas därstädes ganska wäl, frambära årligen mästadels twänne killingar, och deras ull är nästan bättre här, än i Turkiet. Hwaremot de angoriske getter, som Frankrike, Engeland och Holland sig förskaffat, mycket förändrat sig, och slagit från den art, de i deras stambygd äga. Nästan likaledes har det gått med angoriska getterne wid Ahlingsåhs. Som jag är redan till ålders kommen, och owist är, huru länge jag lefwer, så önskar jag högeligen, att se denne geteafwelen, innan min bortgång från werlden, wara bragt i sådane händer, och satt under sådan wård, att den, till rikets båtnad, må alt mer ock mer förkofras, och framgent äga bestånd. Jag är fördenskull sinnad, att giöra en présent deraf till riksens ständer, allenast en sådan ort till stam för dem utses, hwaräst de kunna trifwas, och de i öfrigit blifwa wäl skiötte. Hwarföre jag ock beder, att ståndet wille närmare täncka häruppå.

Herr borgmästaren Hanqvist yttrade sig: Herr talman har, genom denne geteafwelens inskaffande från stamorten, samt den oförtrutne besynnerlige wård, han om dem sedermera haft, oförnekneligen giordt ett det störste steg, till våre manufacturers befordran, så att denne afwelens bibehållande och förkofran är ett ibland de angelägnaste ämnen, som riksens ständer böra tänka uppå. Men derföre kan jag likwäl icke styrka därtill, att herr talman skulle af desse getter giöra en présent till riksens ständer, ty jag fruktar, och det med skiäl, att de icke så wäl, som wederbör, blifwa skiötte, under publiqve tillsyn. Och håller jag fördenskull före, wara bäst, att de blifwa

qware i den ort, hwaräst de så wäl trifwas. Man lærer ju kunna finna någon sådan egendom där i neigden, att de kunna få ett vidare utrymme.

Herr borgmästaren Cervin: Herr talman förtienar all tack och heder, för en så nyttig afwels inskaffande, och wårdande, äfwen som ock för det goda anbud, herr talman nu giordt. Men som wi icke här lära kunna besluta något wist, så håller jag för bäst, att ärendet remitteras till secrete handels- och manufacturdeputationen, som kan inkomma med dess betänckande däröfwer.

Ståndet instämde härmed, och ledamöterna i berörde deputation anmodades, att därstädes anmäla detta mål.

Justerades resolutionen å cammar-, oeconomic- och commercedeputationens betänckande,²³⁹³ angående framledne öfwerstens baron Posses änkefrus, baronessan Flemmings ansökning om ärsättning för reducerade frälsehemmanet i Ålbrunna by och Upsala lähn. Och lydde denne resolution sålunda:

Betänckandet bifalles, dock att ej någre andre medel till denna ärsättning tagas, än de, som riksens ständer, wid 1727 och 1739 åhrens riksdagar, utsedt, så att denne fordran warder uti bytescontoiret rescontrerad.

Uplästes secrete utskottets extractum protocoll,²³⁹⁴ angående ryttmästaren Johan Hindric Winters, å egne och de öfrige krigscommissarien Korss arfwingars wägnar, giorda ansökning, om betalning för en fordran, som Korss i lifstiden hos Kongl. Maist. och cronan ägt. Och hade secrete utskottet, af anförde skiäl, funnit, att Korss arfwingar, till betalnings ärhållan[de] för denna deras fordran, äro berättigade, bestigande sig till en summa af trettijofyra tusende åtta hundra sjuttioåtta daler 4 öre 3/5 penningar silf:rmt.

Ståndet biföll detta secrete utskottets yttrande.

Uplästes bewillningsdeputationens betänckande,²³⁹⁵ med des författade project, till en allmän bewillning²³⁹⁶ för 1763 och de följande åhren.

Uplästes nyssberörde deputationens project, till en bewillningsförordning för de nämnde åhren, och stadnade läsandet wid slutet af 11 §.

Skildes åt.

---

²³⁹³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 59.

²³⁹⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 121.

²³⁹⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, bewillningsdep:s expeditioner, nr 7.

²³⁹⁶ *bewillningen* i prot.

Åhr 1762 den 26 April

S.d. Föredrogs åter secreta deputationens betänckande,²³⁹⁷ öfwer de beswär, som capitainen wid kongl. artilleriet, Johan Lohm anført däröfwer, att wid åtskillige majorsledigheter innom regementet, blifwit på förslagen förbigången.

Uplästes prästeståndets extractum protocoll²³⁹⁸ angående detta ärende, och hade prästeståndet bifallit, att capitaine Lohm må huggas med öfwersteliutenants namn och heder. Men att honom skulle tilläggas, wid afskjedstagandet, majorsaccord och -pension, därtill hade prästeståndet icke kunnat samtycka.

Och som borgareståndet, redan under den 12 Octobr. sidstledit åhr, yttrat sig i lika mening, ty anbefaldtes nu, att å prästeståndets extractum protocoll²³⁹⁹ bifall skulle påskrifwas.

Uplästes secreta deputationens betänckande,²³⁹⁹ angående de beswär, hwilcke åtskillige capitainer däröfwer andragit, att de, genom yngre officerares befordran till majorer, blifwit lidande.

Uplästes särskilte votum i detta mål.²⁴⁰⁰

Uplästes bondeståndets extractum protocoll²⁴⁰¹, rörande detta ärende.

Ståndet pröfwade rättwist, att bifalla nyss berörde betänckande öfwer detta ärende.

Justerades extractum protocoll²⁴⁰², angående cammarherren von Christier-sons befordran, lydande sålunda:

S.d. Föredrogs secreta deputationens betänckande af den 7 October förledit år, hwaruti deputationen ärkiändt, att cammarherren von Christierson skjedt för när, igenom assessoren Gyllenadlers befordran till lagman, men dock icke tillagt bemelte cammarherre annan up-

---

²³⁹⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta deputationens expeditioner, nr 59.

²³⁹⁸ Ibid.

²³⁹⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, secreta deputationens expeditioner, nr 101.

²⁴⁰⁰ Ibid., bilaga.

²⁴⁰¹ Ibid., bilaga. Tryckt i *BdP* 9, bil. 29.

²⁴⁰² Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 267.

rättelse, än att få räkna tour till lagman ifrån 1747, då han blef assessor.

Sant är wäl, att von Christierson då nyligen bytt sig till hofstaten, hwaräst han, som gammal domare, war mera i stånd än någon annan att göra tjenst wid borgrätten, som han ock så lång tid, det honom blifwit ombetrodt, fullgjordt. Men att, hwad deputationen i anledning deraf anfört, att kongl. hofrätten, af wanlig praxis om hofbetientes²⁴⁰³ befordran, haft anledning att föreslå Gyllenadler framför Christierson, det äger icke bestånd, så därför att han så nyligen war flyttad, som i synnerhet i anseende till dennes hos kongl. hofrätten wälbekandte skickelighet uti domaresyslor, hwarom frågan då war, och hwaruti Gyllenadler icke något företräde påstådt eller påstå kunnat.

Borgareståndet kan därför icke anse detta för något skiäl härwid, emedan det icke war lämpeligit wid en hoftienst, som innehades af en så gammal domare, och finner därför rättwist, att von Christierson icke allenast bör äga tour framför Gyllenadler, och dem, som sedan den tiden blifwit hofrättsråd, utan ock, att han bör få lagmansfullmagt och -tour ifrån samme datum, som lagman Gyllenadler. Hwilket med de öfrige respective stånden hörsamt, tjenst- och wänligen comuniceras.

Justerades extractum protocolli, angående det af baron Cederhielm här i ståndet förde tal, rörande brist och dyrhet på salt.

Herr rådman Thölberg tog sig häraf anledning, att yttra sig: Jag ser icke, till hwad ända detta extractum protocolli skall afgå, ty ingen kan neka, att jämwäl häri staden war förleden höst så stor brist på salt, att icke en kappa fants till kiöps för de handlande ifrån Österbotn och Norrland. Fartygen woro nödsakade, att ligga här och wänta långt öfwer tiden, ända in uti October månad, och mitt fartyg hade ändå måst gå hem utan salt, om icke herr talman benägit hade låtit mig få 140 tunnor. Wid så fatte omständigheter är ej att undra, det brist i förleden winter i hemorterne warit på salt. Jag beder fördenskull, att detta extractum protocolli måtte hwila.

Herr grosshandlaren Clason: Jag begriper icke huru man kan begiära, att detta protocollsutdrag skall hwila; det är ju aldeles enligit med ståndets förrut öfwer ärendet fattade resolution, och bör fördenskull afgå. För öfrigit måste jag säga rent ut, att det är osant, hwad herr rådman Thölberg an-

---

²⁴⁰³ *hofbetientes* i prot.

fördt, att här i staden förleden höstas icke fants en kappa salt till saflu. Här war tillgång på salt och mera, samt ändteligen tillräckeligit, ja öfwerflödigt salt kom in straxt efteråt. Ingen kunde råda därför, att saltfartygen blefwo någon liten tid af motwäder uppehållne. Aldraminst hade rådman Thölberg orsak, att klaga, som sidstledne sommar upkiöpte 4 000 tunnor salt, och således förmodeligen långt mera, än hans hemort behöfwer.

Herr borgmästaren Schauv: Här förelöper någon irring, i det man will sammanblanda saken, angående saltbristens afhielpande, med detta extracto protocolli, som likwäl icke går derpå ut, utan allenast är ett swar på den oanständiga föreställning, som baron Cederhielm hos ståndet, på ridderskapets och adelens wägnar, giordt. Och således kan jag ej se, hwad som kan hindra, att detta extractum protocolli må afgå. Ärendet, angående saltbristens afhielpande, bör handteras särskildt för sig, och detta kan ståndet giöra, när så godt synes.

Herr talman hemstälde, i anledning häraf, om icke ståndet behagade bifalla det nyss upläste extractum protocolli.

Ståndet swarade härtill Ja.

Och detta extractum protocolli lydde, som följer:²⁴⁰⁴

S.d. Såsom ordförande för en från höglofl. ridderskapet och adelen afsänd deputation den 20 uti innewarande månad, har friherre Cederhielm hos ståndet anfördt, huru som höglofl. ridderskapet och adelen funnit sig föranlåt, att under ömt öfwerwägande taga, på hwad sätt den i flere landsorter öfwerklagade stora brist och dyrhet på salt afhielpas måtte, hwarwid icke blotta ryckten, utan inkomne lagliga undersökningar ifrån häradsrätterne tient höglofl. ridderskapet och adelen till anledning, då af desse sednare fullleligen intygat blifwit, det de handlande tagit 6 d:r koppar:mt för ett lispund salt, och påstådt betalningen uti speciemynt eller efter wärdet i spannemål, men wägrat antaga betalning i bancotransportsedlar; igenom hwilcket ytrade misstroende, de på ett eftertänkeligit sätt förfördelat detta wärks²⁴⁰⁵ credit och anseende.

Friherre Cederhielm förde härjämte ståndet till minnes, hwad saltbristen uti konung Gustaf den förstas tid åstadkommit, och hwad allmänhetens klagan i den delen i Dalarne uträttat, då menigheten däri-

---

²⁴⁰⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 268.

²⁴⁰⁵ Dvs. bankoverket (rikets ständers bank).

genom förfallit till upror. Han lämnade wäl därhän, hwad wärkan den nu öfwerklagade saltbristen kunde medföra, och wille hoppas det bästa. Men som vox populi icke wore att förrackta, och ridderskapet och adelen funnit, det den nu warande saltbristen bäst afhjelpas kunde, om flera stapelstäder inrättades uti Kongelf och annorstädes, hwilcket hos högloflige ridderskapet och adelen wore bifallit, och oaktadt ett sedermera inkommit betänckande ifrån secreta handels- och manufacturdeputation öfwer samma ärende, ännu ytterligare stadfäst, så skulle ridderskapet och adelen gjärna se, att detta mål ju förr dess hällre afgjordes, på det expeditionen därutinnan skie måtte.

Borgareståndets ompröfwande och yttrande har friherre Cederhielm²⁴⁰⁶ likaledes förestäldt, att det förekommit ridderskapet och adelen något sälsamt, det ett saltcontoir här i Stockholm blifwit, utan riksens ständers kundskap och bifall, inrättadt, hwarigenom saltet blifwit betungat och köparen skattlagd med 1 daler kopp:rmts afgift på tunnan. Och ehuruwäl ridderskapets och adelens mening icke wore, att i högsta måtto relevera denna författning, eller beifra deras ansvar, som härtill warit orsak, så har det likwäl funnit angelägit, att detta contoir nu genast uphäfwes, och afgiften aldeles annulleras, såsom tienande till saltets stegring i orterne, och till anledning för de handlande, att öka saltpriset mera, än hwartill afgiften sig nu bestiger.

Borgareståndet, som i giörligaste måtto är därom angelägit, att medel och ändamål måtte ware emot hwarannat swarande, och att icke, genom misstag om orsakers rätta beskaffenhet, ingå uti fruchtlösa författningar, hwarigenom riket lemnas ohulpit och wördnad för lag efter handen spilles, har med behörig granskning eftersedt, huruwida den öfwerklag[ad]e saltbristen med någon grund kunde tillskrifwas någon efterlåtenhet af stapelstäderna, uti denna wahras anskaffande, om priset äro skiäligit och drygare, än det borde wara, och om flere stapelstäders inrättande kan bidra till ömno gare salttillgång och ett lindrigare pris. Af förteckningarne öfwer inkommit salt till hela riket under de förflutne 20 åren, har borgareståndet intagit, att förledit åhr 1761 inkommit 46 347 tunnor mera salt, än hwartill ett tagit medium af samtelige 20 årens införsel sig bestiger och hwarefter rikets egentliga saltbehof i det närmaste determineres, och 54 423 tunnor mera, än det föregångne åhret 1760, då ingen brist i orterne förspordes.

---

²⁴⁰⁶ *Cerderhielm* i prot.

Det är icke ståndet obekant, att igenom saltskieppens längre utblifwande förleden höst än wanligt warit, de öster- och wästerbotniska städer, som hämta sitt saltbehof från Stockholm, nödgades för en sådan orsak skull blifwa wäntande. Men ehuru ingen kan stadna i ansvar för händelser, som mennisklig åtgärd icke kan styra, eller förekomma, och samma olägenhet kunnat hända desse städer, äfwen om stapelstäder där warit inrättade, så intygar emedlertid förteckningen öfwer förpassadt salt härifrån till meranämnde städer, hwilcken ståndet för de 5 förflutne åren låtit sig förewisa, det ej allenast desse städers wanliga afhämningsquantum blifwit fylldt, utan och, att förledit år 1761 2 500 tunnor blifwit härifrån afsändt till de botniska städer, utöfwer 1760 åhrs hämtade behof.

Likaledes har ståndet af förteckningarne öfwer reexporterad salt inhämtat, det förledit år 1761 blifwit återutfört utur riket 22 023 tunnor salt, hwilcket, efter den enfaldigaste kundskap om handel och dess beskaffenhet, icke gärna kan wara öfwerensstämmande med en wärkelig brist häruti riket.

Hwad åter angår saltpriset, så har ståndet låtit sig förete flere uträkningar öfwer saltets nu warande rätta pris, i anledning hwaraf en tunna portugisisk salt, här behörigen förtullat, kostar ägaren, då alt gådt lyckeligen och wäl, 32 daler kopp:rmt utlagde penningar, hwilcket, då det jämföres med försälgningspriset i partie häruti Stockholm, 33 daler kopp:rmt, så lærer ingen skiälig anledning kunna gifwas till klagan öfwer stegring, ej eller öfwer saltets stegring och dyrhet, sedan denne wahras nu upstigne wärde helt och hållit härrörer af den allmänna orsaken till alla främmande wahrors dyrhet häruti riket.

Och när därtill kommer den omständighet, att härifrån blifwit till främmande orter åter utskjeppat, under de 5 förflutne åren, 122 958 tunnor salt, så äga, efter ståndets tancka, rikets inbyggare den påliteligaste wisshet, om ett emot inkiöpskostnaden swarande försälgningspris, sedan det icke med skjäl antagas kan, att någon säljer på utrikes orter en wahra, som han hemma i landet kan få bättre betalt, och till en wahras afsättning på utrikes orter, i concurrence med främmande, nödwändigt fordras ett lika pris derå med utländske.

Af desse upgifter har icke borgareståndet kunnat neka sig den öfwertygelse, det den öfwerklagade dyrheten och bristen uppå salt icke härrörer af ett mindre införskrifningsquantum än rikets behof i allmänhet fordrar, ej eller af ett drygare stapelstadspris än som emot

kostnaden är swarande, men att de åberopade tingsbewisen öfwer ett lispund salts wärde i landsorterne, till 6 daler kopp:rmt, utwisar, antingen wederbörandes efterlåtenhet, hwars åliggande det är, att förse orterne med salt, eller ock fel uti police och ordning wid wahrans försälgning. Hwarföre ock, som uti ståndets sinne det altid blifwer ifrån hwart annat behörigen åtskildt, hwad som är fel uti lag och hwad som är fel uti lags wärkställighet och efterlefnad, och rättelse uti police och ordning icke bör sammanblandas med de orsaker, som antingen kunna af- eller tillstyrka flere stapelstäders anläggande, så har borgareståndet icke gärna kunnat hämta, af högloflige ridderskapets och adelens andragande, det slut, att för saltets dyrhet och brist i en eller annan landsort flere stapelstäder anläggas borde, när således som förut är wist, orsakerne därtill icke hwila uti en otillräckelig salttillförsell för riket, men uti en bristande tillförsell för landsorterne, eller uti en eller annan säljares omåtteliga begär till winning, hwilcket flere stapelstäders inrättande äfwen så litet kan förekomma, som deras hitils ej skjedde anläggande kan för orsak dertill anses.

Hwad saltcontoiret och saltcontoirets afgifters uphörande angår, så lærer icke borgareståndet, af hwars ledamöter så wäl enskilte, som allmänna besvär blifwit, wid nu påstående riksdag, däröfwer anförde, utur agt låta, att när wederbörande med sine yttrande däröfwer inkommit, detta mål företaga och afgiöra, innom den ordning, som både riksdagsordningen föreskrifwer, och med angelägnare måls utredande mäst är öfwerensstämmande.

I anledning af höglofl. ridderskapets och adelens betygade ömhet för rikets undersåtares förhjelpande till ett lindrigare saltpris, har det icke kunnat undfalla borgareståndets eftersinnande, huru som samma berömwärda omwårdnad, till äfwentyrs med bättre skiäl och någon wärkeligare rikets inbyggares hielp, skulle kunna wändas in på den spanmålsdyrhet och brist, hwaraf riket i allmänhet nu tryckes. Det är icke utan, att menighetens lidande, genom ett så oskiäligt saltpris, som för höglofl. ridderskapet och adelen är upgifwit, förtienar ömhet och hielp, men då under en osäker och omåttelig dyr brödföda, medbröders lif stå i fara, och de, till ett uselt lifs uppehållande i det längsta nödgas tillgripa onaturlig föda, uphörer snart all jämnförelse emellan bägge desse omständigheter. Åtminstone rörer denna senare olägenheten närmare menniskligheten, förtienar ett alfwarsammare behiertande, och kräfwer en snarare bot.

Höglofl. ridderskapet och adelen täcktes föreställa sig menighetens förestående öde, innan ny bärgning blifwer, då alla berättelser instämma, om ett uttömt förråd i landet, och ett dyrt sädespris, hwars dyrhet anseentligen ökes, genom afgifterne af främmande spannemål, hurudan den fattiges lott dessförinnan må blifwa, som redan utgifwit sin sidsta penning, och hwad fölgerne i allmänhet blifwa för rikets folckhop, och näringarnes bestånd.

Borgareståndet gör sig därom försäkrad, att höglofl. ridderskapet och adelen lärer härutinnan finna ett värdigt ämne för dess omsorg, och att des kärlek för fädernesland och medborgare, icke wid ett så ömande tillfälle blifwer stillatigande.

Sluteligen finner ståndet nödigt, att af ridderskapet och adelen wänligen begära, att dess andragande, ehuru det skjer igenom deputerade, måtte hädanefter blifwa skrifteligen författade, på det icke något twifwelsmål upkomma måtte hos det stånd, som beskickningen undfår, huru wida ordförandes skiäl kunde wara ståndets, eller ock des egne, och derjämte icke saknas eller ock tilläggas något i det, som det ena ståndet kan agta nödigt, att det andra tillkiänna gifwa.

Borgareståndet får härtill anledning af den utlåtelse, som friherre Cederhielm brukat, som ordförande, för deputationen, som ridderskapet och adelen, den 20 innewarande, till borgareståndet afsändt, då han såsom skiäl till sitt andragande, låtit gälla att i konung Gustafs tid skiedt upror i Dalarne för saltbristen skull, hwarwid han likwäl lemnat därhän, hwad af den nu warande hända måtte, och hoppades det bästa.

Borgareståndet känner icke uti des öfwerläggningar andre skiäl, än wördnad för lag och kärlek för fädernes land och des bästa, och finna det stridande emot en fri och otwungen öfwerläggning, sådan som riksens ständers wara bör, att determineras af räddhoga och hot, hälst af ohyggeliga exempel, hwars uprepande kasta en förhatelig åtanka uppå trogne undersåtare, innehålla warning till riksens ständer, som ej annat redogjörande känna, än inför Gud och sine samweten, och ändteligen utgjör ett tungomål, hwars bruk riksens ständers wärdighet, och den agtning, det ena ståndet är det andra skyldigt, alldeles förkastar.

Och som denna senare omständigheten rörer samtelige de öfrige respective stånden, i anseende, till en god ordnings ärhållande, så beslöts, att äfwen deraf lemna dem del.

Herr rådman Stenhagen hemstälde, om icke ståndet nu behagade afgiöra ärendet, angående saltcontoirets uphäfwande.

Herr talman: Detta lærer icke låta sig giöra i dag. Ärendet ligger ju under utarbetande uti secrete handels- och manufacturdeputationen, som med betänckande snart lærer inkomma, och således böre wi, till följe af riksdagsordningen, wänta med vårt yttrande, till dess deputationen aflämnat dess betänckande.

Herr borgmästaren Lange: Handelsutskottet i deputationen har haft ärendet före, och öfwerenskommit, att med det första afsluta det samme, hwilcket snart nog lærer skie, så att saken icke längre kan blifwa uppehållen.

Herr rådman Stenhagen begärdte, att ståndets ledamöter i deputationen måtte anmodas, att så laga, det detta ärende först och framför alla andre måtte företagas.

Herr borgmästaren Lange: Ståndets ledamöter i deputationen kunna icke föreskrifwa de öfrige ståndens ledamöter därstädes någon sådan lag, att det ena eller andre ärendet just framför alle andre skall företagas. Detta beror på öfwerenskommelse. Imedertid skola ståndets ledamöter giöra sitt bästa; och tror jag, att med saken icke länge skall dröijas.

Uplästes ridderskapets och adelens extractum protocollis af den 24 i denne månad,²⁴⁰⁷ angående saltbristens afhielpande, och de tillärnade stapelstädernes inrättande.

Ståndet fant godt, att detta ärende skulle hwila.

Herr borgmästaren Renhorn: Ståndet har tillförene behagat, att låta sig föreläsa det af mig projecterade extractum protocollis angående tienstesakerne. Detta ärende kom då att hwila, till vidare öfwerläggning. Och hemställer jag fördenskull, om icke ståndet skulle nu wilja afgiöra detta ärende. Skulle ståndet icke finna sig däruti, förbehåller jag mig, att så förwandla mitt projecterade extractum protocollis till memorial, och gå dermed till de öfrige stånden.

Herr assessoren Anthonsson: Som herr borgmästaren Renhorns inlemnade memorial lägger grunden till det projecterade extractum protocollis, så är nödigt, att berörde memorial först ånyo upläses, innan man

---

²⁴⁰⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, ridderskapets och adelns protokollsutdrag, nr 33.

ingår uti någon öfwerläggning om det projecterade extractum protocollii, hålst emedan detta senare icke är något annat, än en fortsatt och sammanhängande idé med det förra.

Herr borgmästaren Unger: Mig tyckes, att herr borgmästaren Renhorns memorial har ingen relation med det projecterade extractum protocollii. I det förre har herr borgmästaren förklarat sin enskilda tancka angående de uptagne tienstesakers nedläggande; i det senare talar herr borgmästaren icke något om desse tienstesaker, utan föreslår allenast medel och utvägar, huru sådant för framtiden må förekommas. Och således som desse mål icke hafwa någon gemenskap med hwarannan, så kan jag icke finna nödigt, att något mera upläses, än allenast det senare.

Herr assessoren Anthonsson påstod här[e]mot, att detta projecterade protocollsutdrag wore en fortsatt idé af memorialet, och således borde man följa herr borgmästaren Renhorns antagne ordning, och upläsa dem bägge.

Herr borgmästaren Cervin: Jag har aldrig varit för desse tienstesaker, tager icke eller nu däruti någon del, utan wille fast hållre önska, att de aldrig kommit å bahne. Imedlertid tror jag wara bäst, att saken hwilar. Här är redan nog eld och oenighet. Wi böra se till, huru den först må kunna dämpas, innan wi gå vidare.

Herr assessoren Anthonsson: Saken bör vidare undersökas, innan något beslut fattas däröfwer. Det är bekandt, att präste- och bondestånden hafwa bifallit detta ståndets swar på ridderskapets och adelens extractum protocollii, och bör fördenskull detta trenne stånds beslut äga bestånd, och aldraminst ändras af en enda ledamot. Detta är för mycket tilltagit, och om så skall gå, måste alle afgjorde saker stadna i osäkerhet. Hwad wärkan denna påfölgd måste hafwa, faller hwarjom och enom nog tydeligen i ögonen, nemligen att alt hwad gjordt är kan blifwa ogjordt, och sakerne stadna i yttersta oreda.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag wet nog, hwarföre detta mitt project gör så mycken rörelse. Men jag will dock nu gå detta förbi. Min afsigt har varit och är i sig sielf god och alldeles oskyldig. Jag har welat föreslå medel och utvägar, hwarigenom den oreda måtte kunna förekommas, som af tienstesakers immediate uptagande hos ständer nödwändigt måste följa. Jag har welat söka, att förmå ridderskapet och adelen till en närmare förklaring, och wilja, att skullden icke egenteligen berodt på oss. Detta är

rätta innehållet af mitt project, som således på intet sätt strider mot ståndets tagne beslut, angående tienstesakerne.

Herr assessoren Anthonsson upläste dess memorial²⁴⁰⁸ och anmärkningar, öfwer herr borgmästaren Renhorns memorial²⁴⁰⁹ och projecterade extractum protocoll²⁴¹⁰ i detta ärende.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag will ej säga mera nu, än att jag nog fått höra oförtiente anmärkningar öfwer mine memorialer och tal, ifrån ett annat stånd. Men alldrig hade jag wäntat någon libell emot mig af en ledamot i detta ståndet. Dock det må förblifwa därwid, framtiden skall nog wisa, hwilcken som haft rätt på sin sida.

Ståndet fant godt, att detta ärende skulle hwila.

Uplästes secrete utskottets extractum protocoll af den 6 november sidstledit år,²⁴¹¹ angående angelägenheten, att hus i städerne hädanåt måge byggas af sten, hälst emedan secrete utskottet hållit före, att de hittils, tid efter annan städerne öfwergångne eldskador, mästadels däraf härrört, att husen i städerne äro nästan öfweralt byggde af trä, och som skogarne härigenom ganska mycket medtages; ty hemställer secrete utskottet, om icke den författning borde widtagas, att alle hus i städerne hädanefters böra upföras af sten, samt att den, som antingen bygger af trä, eller med korswirke, icke må för den skada, han wid händande eldswådor kan taga, hafwa att förwänta minsta publiqve hielp och understöd af penningar eller frihetsår.

Herr inspectoren Muncktell: I Fahlu blifwer åtminstone omöijeligit, att wärkställa denna författning, ty där finnes föga något dugeligit ler till tegel, och aldeles ingen kalk, som måste föras en ganska lång wäg, så att inwånarne äro knapt i stånd, att anskaffa nödige materialier till skorstenar, och således fast mindre till stenhushusbyggande. Hwaräst nödige materialier finnas, måge inwånarne påläggas att bygga af sten, men de öfrige böra wara derföre frie. Sådant bör först undersökas, innan någon författning widtages, och sedan måge specielle, men ingen generelle, förordning utfärdas.

Härmed instämde herr borgmästaren Johan Boberg till alla delar.

---

²⁴⁰⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 305, bilaga. Se bil. 12 nedan.

²⁴⁰⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 305. Se bil. 11.

²⁴¹⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 266.

²⁴¹¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 122.

Herr borgmästaren Cervin: Jag wille önska, att ståndets herrar ledamöter i secrete utskottet något närmare sedt på detta ärende, innan expeditionen blef däröfwer utfärdad. Nu är det så mycket nödigare för ståndet att göra påminnelse emot denne författning, som af löparen, hwilcken nu är här, finnes, att twänne stånd redan bifallit denna af secrete utskottet tillstyrkta författning, hwaraf påfölgden måste blifwa den, att en stor del städer, enär eldswåda dem träffat, måste blifwa öde, och icke kunna åter uprättas, enär de ej få bygga sig hus af sådane ämnen, som möjliggen kunna anskaffas, och dessutom uteslutas ifrån alt publicque understöd och frihetsår.

Herr borgmästaren Renhorn yttrade sig i samma mening, som herr inspectoren Munktell nyss förut anfördt, med den tilläggning likwäl, att mycken onödig byggnad i städerna funnos, som efter handen borde indragas. De bygga store och widlöftige wåningshus, af hwilcke knapt tu eller try rum bebos, de öfrige stå ständigt tome. De hafwa bagarestuga, brygg- och bränhus i hwarje gård, med flere mindre nödige hus, som borde utmönstras, till skogarnes besparing, hwilcke i fåfången därtill medtagas. I det stället borde bagerier i städerna wara inrättade, hwaräst hwar ock en, mot wiss betalning, kunde få låta baka och brygga; då ock en anseelig myckenhet wed blefwe bespard, som nu i hwarje hushåll till desse behof i fåfången ödes.

Herr borgmästaren Schauv: Det wore önskeligit, om denna af secrete utskottet föreslagne författningen kunde wärkställas. Ingen kan ju neka, att det wore wäl, om alle husen i städerna wore byggde af sten. De äga icke allenast längre bestånd än trähus, utan de kunna och lättare skyddas wid upkommande wådeld; och om den olyckan händer, att grundmurade hus afbrinna, så har man dock murarne och teglet qwar. Således är wäl något godt och nyttigt uti detta secrete utskottets tillstyrkande. Men som det är bekandt, att många städer icke äga tillgång på materialier, icke eller utan alt för dryg kostnad kunna dem anskaffa, så låter det sig icke göra, att härwid taga en generelle författning; utan bör först undersökas, hwilcke städer kunna äga eller ärhålla materialier att bygga af sten, och desse böra därtill förbindas, men de öfrige derifrån befrias. På desse grunder kunde man göra föreställning hos de öfrige stånden, då jag tror, att de skola gå in med oss.

Herr borgmästaren Hanqvist förestälte, att bäst wore, det man hölle sig wid 1757 års förordning²⁴¹² i detta mål; den anginge så wäl städerne som landet, och grundade sig på upmuntran och icke på twång, som denne föreslagne författningen.

Herr borgmästaren Fries: Jag är aldeles ense med det, som redan under discoursen är anfördt; författningen kan icke blifwa generelle, utan måste lämpas efter städernes omständigheter. Men nu återstår egenteligen den frågan, huru saken skall kunna hielpas, sedan twenne stånd bifallit secrete utskottets tillstyrkande. Min mening är, att det borde låta sig gjöra, om hwar ock en af os talar med ledamöterne af bondeståndet ifrån sin ort, och disponerar dem till wåre tanckars antagande, samt att saken må hwila, till dess wi kunna inkomma med wåre påminnelser.

Herr borgmästaren Malmstén: Jag frucktar, att bondeståndet lærer så mycket mindre gå in med oss, som de och måste contribuera till afbrände städers uphielpande, och således gärna se, att de, efter secrete utskottets förslag, kunna warda ifrån en sådan afgift befriade. Hwad sielfwa saken angår, så begriper jag icke, huru secrete utskottet kunnat gifwa anledning till en sådan allmän förordning, utan att hafwa förrut undersökt, om wärkställandet är möjjeligit.

Herr talman hemställte, om icke föreställning i detta ärende, i anledning af discoursen, måtte afgå.

Och ståndet swarade härtill Ja, samt anmodade herr borgmästaren Cervin, att härom upsättia extractum protocolli, hwilcket han sig åtog.

Sex deputerade ankommo från prästeståndet, och anmälte ordföranden, superintendenten doctor Lütkemann, att hos prästeståndet kommit under öfwerwägande det höga pris, hwartill socker nu på en tid upstigit, och som dyrheten på denna wahra wore för stor och känbar, så hade prästeståndet för dess del funnit nödigt, att till Hans Kongl. Mai:st öfwerlemnas må, att taga sådane författningar, som kunna pröfwat lämpelige och nödige, att afböija denna dyrhet; samt att Hans Kongl. Mai:st där så nödigt finnes, i en eller annan förekommande omständighet, må inhämta riksens ständers utlåtande däröfwer. Prästeståndet wille härom aflemna dess extractum protocolli näste plenidag. Och anmälte ordföranden widare, att prästeståndet

---

²⁴¹² Tryckt förordning 19 januari 1757: *Kongl. Maj:ts nådige Förklaring, Angående Stenhus-bygnaden i Städer och på Landet.*

förehaft borgareståndets extractum protocoll, angående Nora pastorat, men icke kunnat lämna dess bifall därtill, utan anhöllo, att borgareståndet täcktes bifalla prästeståndets i detta ärende aflemnade protocollutdrag. För öfrigit begärdtes, att saltsaken måtte med det första afgjöras.

Herr talman tackade för underrättelsen, och lofwade, att de anmälte målen skola företagas, och efter omständigheterna afgjöras så snart möjligt är.

Deputerade afträdde.

Herr borgmästaren Herkepaeus begärdte lof, att resa hem på 14 dagar, hwilcket bewiljades.

Herr grosshandlaren Clason justerade herrar deputerades projecterade bref till landshöfdingen i Östergöthland, angående handräkning till utbekommandet af handelsmannen herr Janssons riksdagsarfwode; och lydde brefwet sålunda:²⁴¹³

P.t. Under den 27 October förledit år, har wäl borgareståndet tillagt handelsmannen Johan Jansson, såsom riksdagsfullmäktige för Wadstena stad, 9 daler kopp:rmt om dagen i arfwode, samt anmodat magistraten i berörde stad, att det samma upbära, och Jansson tillställa låta. Men ehuru borgareståndet, under den 12 December därpå följande, därom ytterligare påmint, och änskiönt Jansson dess arfwode för fyra månader eftergifwit, berättar dock bemälte riksdagsfullmäktig, uti dess till ståndet den 3 i denna månad ingifne memorial, att han alt hittils ej njutit fruckten däraf, utan nödgats sakna det understöd, staden till honom ärlägga bör. Och som borgareståndet icke gärna beswärar Kongl. Mai:st med underdånig ansökning i ett mål af så ringa betydelighet, hwilcket magistraten i Wadstena utan påminnelse hade ålegat att wärkställa, så anhåller borgareståndet wänligen, herr landshöfdingen och ridaren benägit täcktes antyda bemälte magistrat, att skyndesammast föranstalta om ofwannämde riksdagsarfwodes upbärande, och Janssons lika skyndesamma och ofelbara tillfredsställelse.

Uplästes 12 § af bewillningsdeputationens project till en bewillning för året 1763 och de följande,²⁴¹⁴ och continuerades läsandet till slutet af denna projecterade förordning.

---

²⁴¹³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 269.

²⁴¹⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, bevillningsdep:s expeditioner, nr 7.

Uplästes bewillningsdeputationens betänckande,²⁴¹⁵ angående capitainen Jägerhorns project till inkomst för Kongl. Maist. och cronan af brännwinsbrännande.

Uplästes bewillningsdeputationens extractum protocollii,²⁴¹⁶ innehållandes ett särskildt votum, angående det lidande, som i anseende till myntet tyckes löntagarne, genom den projecterade bewillningen, öfwergå.

Uplästes bewillningsdeputationens extractum protocollii,²⁴¹⁷ angående posttaxans förökande, till någon inkomst för Kongl. Mai:st och cronan.

Uplästes secrete utskottets extractum protocollii,²⁴¹⁸ hwaruti orsakerne till nuwarande statsbrist upgifwas.

Skilldes åt.

---

²⁴¹⁵ Ibid.

²⁴¹⁶ Ibid.

²⁴¹⁷ Ibid.

²⁴¹⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 123.

Åhr 1762 den 29 April

S.d. Herr borgmästaren Wallentein begärdte lof, att få resa²⁴¹⁹ hem på fjorton dagar, hwilcket bewilljades.

Herr borgmästaren Cervin upläste ett af honom, uppå ståndets anmodan, författadt extractum protocolli, angående den af secrete utskottet föreslagne författningen, om stenhusbyggnad i städerna.

Ståndet fant godt, att detta ärende måtte hwila, och anmodade herr borgmästaren Cervin, att imedlertid genomse cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande, rörande samme ämne, och se till, att detta härjämte på en gång kunde afslutas; hwilcket herr borgmästaren sig åtog; och låfwade herr talman härhos, att wilja tala med bondeståndets taleman, att ärenderne måge hwila, till dess borgareståndet kan hinna afgifwa des påminnelse därwid.

Herr talman: Jag bör hos ståndet anmäla, hwarföre ståndet i dag allenast på en timmas tid blifwit sammankalladt. Orsaken är denne: I förre sammanträdet anmodades herr grefwen och landtmarskalken, att hos Hans Kongl. Mai:st anhålla om underrättelse, enär Hans Kongl. Mai:st, förr dess afresa härifrån residencet till Drottningholm, i nåder skulle täckas låta de kongl. printsarnes examen i ständernes deputerades närwaro försiggå. Härå hade Hans Kongl. Mai:st i nåder swarat, att det kunde skie i dag klockan 10, emedan Hans Kongl. Mai:st ärnade i morgon eller sidst om lögerdagen resa ut. Sedan talemännen i går ärhållit del af detta Hans Kongl. Mai:sts nådigste yttrande, fant jag nödigt, att anmoda ståndets electorer att sammanträda och utnämna de fyra ledamöter, som komma att wid examen wara tillstädes; hwilcket och herrar electorerne lära hafwa gjordt.

Herr grosshandlaren Clason: Electorerne hafwa wäl haft åtskillige ledamöter i förslag. Men de hafwa mästadelen afsagt sig; ändteligen hafwa electorerne nämt följande fyra ledamöter:

herr rådman Rothstein,
herr rådmannen Backman,
herr borgmästaren Wiggman och
herr fabriqveuren Langlett.

Herr talman påminte desse nämnde herrar deputerade, att de för hofsårgen skull borde wara swartklädde, och lät därhos förstå, att Kongl.

---

²⁴¹⁹ *resa* i protokollet.

Mai:sts wilja wore, det ingen, som bodde i hus, hwaräst koppor wore, måtte infinna sig.

Herrar deputerade försäkrade, att inge koppor wore i de husen, hwaräst de bodde.

Herr rådman Thölberg hemstälde, om icke ståndet skulle nu behaga företaga och avsluta saken, angående saltcontoirets uphäfwande; hållandes herr rådman före, att detta ärendets skyndesamma afgörande woro så mycket mera nödigt, som åtskillige saltskiepp woro nu hemkomne, och deras innehafwande last icke borde betungas med den dahlern, som hittils för hwarje tunna blifwit till contoiret ärlagd.

Herr borgmästaren Kiörning instämde härmed, och lade härtill, det emedan ståndet anfördt en § bland allmänne beswären, om saltcontoirets uphäfwande, och ståndet således afgjort detta ärende; prästeståndet jämwäl dermed hade instämt; så wore icke nödigt, att afbida secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande häröfwer.

Herr grosshandlaren Clason påminte, att ståndet redan, genom afsändt extractum protocoll, hade fastställt, att med detta ärendets företagande skall hafwas anstånd, tills deputationen inkommit med dess yttrande. Det wore således något för mycket tilltagit, att man nu wille rubba detta ståndets beslut; hwilcket så mycket mera borde äga bestånd, som borgareståndet icke ännu fått swar på des protocollsutdrag af prästeståndet.

Herr rådman Hylphers yttrade sig i samme mening, med herr borgmästaren Kiörning, påståendes därhos, att det wore aldeles orätt, att köparen skulle ärlägga merbemelte daler på hwarje tunna salt.

Herr borgmästaren Schauv: Jag önskar, att deputationen hade redan afgjort detta ärende, men ehuru det icke skiedt, får man likwäl ej lof, att gå med detta ärende en annan wäg, än den riksdagsordningen utstakar. Jag wet ej, hwarifrån den oreda under denne riksdag kommit, att man aldrig will följa någon ordning: det ser så ut, som wille man, att alt skall afgöras in plenis, utan någon beredning förrut i deputationerne. Hwad påfölgd en sådan oordning måste hafwa, är nog begripeligit för hwar och en, som allenast något litet will betäncka sig. Ståndet har beslutit, att deputationen skall höras, detta bör skje, och ståndets beslut bör stå fast i den delen, så wäl som eljest. Det ömar, som jag förmärkt, wisse ledamöter, att de skola betala dahlern. Men tror man wäl, om denne dahlerns betalande uphörer, att man därför just kan få bättre pris på salt? Mig tyckes, att conjucturen

lärer öfwertyga hwar och en, att saltet ändå måste blifwa dyrt, och törhända dyrare, när saltcontoiret upphörer.

Herr borgmästaren Kiörning förklarade sig nögd, att detta ärende måtte hwila, allenast ståndets ledamöter i deputationen anmodades, att laga så, det betänckandet häröfwer, ju förr dess hällre, måtte inkomma.

Men herr rådman Thöllberg begärte, att documenterne i detta ärende måtte upläsas, och saken nu afgöras.

Herr borgmästaren Hanqvist: Här kan icke nu wara någon qvästion om sjelfwa hufwudsaken, utan allenast om den samma skall nu företagas, eller dermed hafwas anstånd, till dess deputationen inkommit med dess betänckande. Detta senare bör så mycket mera skie, som det är ståndets egit beslut, hwilcket så mycket mer bör stå fast, som det är öfwerensstämmande med riksdagsordningen: dock hade det warit godt, om deputationen för detta aflemnat dess yttrande.

Herr borgmästaren Johan Boberg: Ståndets ledamöter i deputationen hafwa tidt och ofta begärdt, att detta ärende måtte företagas och afslutas, och är det således icke deras skuld, att det ej skiedt; äfwen som ledamöterne icke skola underlåta, att påminna om ändteligit slut i saken.

Herr assessoren Anthonsson: Saken kan bäst hielpas, om ståndets ledamöter i deputationen anmodas, att begära, det saken snart företages och afslutas; och i händelse sådant wägras, måge ståndets ledamöter äska utdrag af protocollet däröfwer.

Herr talman hemstälde, om icke ståndet behagade bifalla detta herr assessoren Anthonssons yttrande.

Ståndet swarade härtill Ja.

Herr rådman Stenhagen: Jag bifaller jämwäl denna proposition: dock med den tilläggnig, att som med sakens afgjörande något kunde komma att dragas ut på tiden; så måge de redan hemkomne och hädanåt hemkommande saltskieppen slippa, att ärlägga afgiften till saltcontoiret, enär de därföre ställa giltig borgen, att dalerer skall betalas, i fall saltcontoiret bibehålles.

Men herr rådman Thölberg begärdte, att saken nu genast måtte afgöras.

Herr borgmästaren Renhorn: Oss åligger det, att, såsom riksdagsmän, handtera sakerne i den ordning, som lagarne oss föreskrifwa, eljest måste alt sammans stadna i yttersta oreda. Det är illa giordt, att man söker genwägar, som strida emot lagen. Mången torde tycka, att sådant wore qwickt,

och wäl: men han kommer ej i hog, att ett sådant steg kan nyttias jämwäl af androm, till hans skada, en annan gång. Det är beklageligt, att man under denne riksdag börjat uptaga saker in plenis, utan [att] afbida wederbörande deputationers yttrande. Wi hafwa ock flere rön i handom, hwad påföljder slike företaganden haft. Låtom oss fördenskull följa ordningen, och laga så, att deputationen, ju förr dess häldre, inkommer med dess betänckande; då kunna wi sedan med all nödig uplysning yttra oss i saken.

Herr talman: Det är en fast grundregel, att enskildt interesse bör wika för allmänt wäl; och som saltet är en högstnödig och oumgängelig wahra för riket, så wore det ganska illa giordt, om ständer skulle taga en sådan författning, att icke något lager af salt kunde hållas. Detta måste nödwändigt skie, om salthandelen icke upmuntras. Tryckes den, måste all speculation afstadna, och fölgackteligen ett mindre förråd inskaffas. Om nu Gud skulle i en sådan conjunctur straffa riket med krig, hwar skall man då taga tillräckeliget salt? Min mening är fördenskull, att alla inkommande skiepp böra lägga upp en åttendedel af deras ladningar, till dess uplaget blifwer så stort, att det är tillräckeligt för ett helt år.

Herr Clason påminte, att en åttendedel af hwarje inkommande saltladdning skulle ej stort utgiöra mera, än 15 000 tunnor, hwilcke aldeles wore otillräkelige till ett åhrs provision.

Herr talman öfwerlemnade till ståndets närmare öfwerläggning, att närmare täncka på medel och utwägar, hwarigenom ett åhrs provision af salt, för framtiden kunde ärhållas.

Och som klockan war redan tijo, då herr talman och ståndets deputerade skulle träda upp på kongl. slottet, att biwista kongl. printsarnes examen, ty skildes ståndet åt.

Åhr 1762 den 4 Maij

S.d. Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²⁴²⁰ angående en allmän författning, till att upmuntra stenhushusbyggnad i städerne och på landet. Ut in actis.

Uplästes den af deputationen tillika projecterade taxa på träwirke, till fond för stenhushusbyggnade[r]s upmuntran.²⁴²¹

Herr borgmästaren Cervin: Ståndet har behagat committera mig, att genomse desse documenter, tillika med secrete utskottets extractum protocoll i af den 6 November förledit åhr,²⁴²² angående stenhushusbyggnad i städerne. Jag har ock författadt ett utdrag af protocollet, hwilcket jag nu will öfwerlemna till ståndets skiärskådande. Skulle ståndet finna, att ärendet fordrar någon widare öfwerläggning, torde wara bäst, att hänskiuta det samma till wisse deputerade, som från hwarje lähn kunde utnännas.

Nyssberörde projecterade extractum protocoll i upplästes.²⁴²³

Herr talman påminte, att twänne stånd redan hade bifallit secrete utskottets ofwanberörde extractum protocoll i detta mål. Och således wore nödigt, att täncka uppå, huru man må kunna förekomma, att ärendet ej warder expedieradt. Herr talman hade talt med bondeståndets taleman, och förestält sakens omständigheter, och hade bondeståndets taleman lofwat, att wilja se till, huru saken måtte kunna hielpas. Men imedlertid wore härjämte angelägit, att hwar ock en af detta ståndets ledamöter talte med sine bekandte i bondeståndet, och förmådde dem, att gjöra ett med os. Föröfrigt hemstälde herr talman, om icke det nu upläste extractum protocoll i måtte bifallas och afgå.

Ståndet lemnade des bifall härtill, och lydde detta protocollsutdrag som följer:

S.d. Uplästes utdraget af secrete utskottets protocoll, den 6 Nov:br nästledit år, hwarmedelst till riksens ständers ompröfwande hemställes, om icke, i anseende till andragne omständigheter, den författning borde widtagas, att alle hus i städerna, som hädanefters byggas, böra af sten upföras, samt att den, som antingen bygger af trä eller med

---

²⁴²⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 65.

²⁴²¹ Ibid.

²⁴²² Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 122.

²⁴²³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 270.

korswirke, icke må för den skada, han wid händande eldswådor kan taga, hafwa att förwänta minsta publiqve hielp och understöd, på penningar eller frihetsåhr.

Jämwäl uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande af den 15 Octobr. sidstledit år, angående en allmän författning, till att upmuntra stenhusbyggnad i städerna och på landet, hwarigenom denne deputation, af andragne orsaker, och i synnerhet att de förrut, genom kongl. förordnandet af den 10 Julii 1753 samt den 19 Januarii 1757,²⁴²⁴ bewiljade förmåner, nemligen tullfriheten på alla erforderlige byggningsmaterialier och frihet för alla personliga crono-utskylder, på 20 åhrs tid icke haft tillräckelig wärkan, till riksens ständers ompröfwan upgifwit sitt förslag, huru någon sådan fördel dem, som bygga stenhus, kunde lemnas, hwaraf de åtminstone hade lisa i räntan för deras förlag, till slik kostsamare byggnad, då det skulle wara att förmoda, det alle slike fördelar, tillika med den winning ägarne sielfwe tillflöte, genom husens waracktighet och högre wärde, flere skulle upmuntras till så nyttig anläggning. Och detta förslag består däruti, att för alle byggningsämnen och träwärke, efter en bifogad projecterad taxa, skulle i tullarne betalas en wiss afgift, att samlas uti en särskilt cassa i hwarje stad, under magistraternes och städernes älstes wård och disposition, däraf de byggande, för murarbetets wärde och arbetslön, i praemium skulle anordnas tijo procent, samt för tullfriheten få ärsättning af generaltullarrendesocieteten. Dessutom skulle utsyning bewiljas på cronoskogar, af det werke, som till stenhusbyggnad ärfordras, utan betalning, och tillstånd lemnas, att ifrån utrikes orter införskrifwa alle de slags arbeten, som till stenhusbyggnad behöfwas, samt detta alt till en början allenast på försök i alla städer utom Stockholm wärkställas till nästa riksdag, med mera.

Alt hwad secrete utskottet, så wäl som cammar-, oeconomie- och commercedeputationen således anfördt, har ståndet i öfwerwägande hos sig komma låtit, befinnande wid det förra, att trä- och korswärksbyggnaden för sig sjelf, icke kan wara enda orsaken, till de olyckor, som genom eldswåda i städerna härtills händt, emedan ärfarenheten wisat, att ock stenhusen i Stockholm och annorstädes undergått så olyckligt öde.

---

²⁴²⁴ Tryckt förordning 19 januari 1757: *Kongl. Maj:ts nådige Förklaring, Angående Stenhus-bygnaden i Städer och på Landet.*

De författningar, som blifwit tagne om stenusbyggnaden, sträcker sig icke så wida, att trä- och korswärksbyggnaderne, som för tiden befinnes, skola ruineras, och stenbyggnader i stället upföras. Men om uti de städer, som eldswåda undergått, samt trä- och korswärksbyggnader afbrunnit, alle förolyckade inwånare icke funnit sig i stånd att bygga af sten, hwilcket, utom andra orsaker, i anseende till närwarande tids beswärliga och tryckande omständigheter, är mindre sälsamt, så bör likwäl deraf icke slutas till alle städerna i gemen, eller dem därmedelst någon last och underlåtenhet tilläggas, äfwen som det icke är grundat, att skogarne, sedan författningarne om stenusbyggnaden widtogos, till trähusbyggnader i de öfrige städerna, utom Stockholm, deraf äro så medtagne, att allmänheten redan saknar nödig tillgång wid deras oumgängeligaste behof. Och desse med flere omständigheter, som wid ett så ömt och²⁴²⁵ granlaga ärendes afgjörande, innan dermed skrides till någon så sträng författning eller beslut, som secrete utskottet föreslagit tarfwa wisseligen nogare öfwerläggning, hälst all hielps undandragande wid händande olyckstillfällen, föga skulle annat betyda, än att de städer, som sådant öde kunde undergå, liksom för all tid skulle blifwa utom uprättelse, har gifwit borgareståndet nog anledning, att icke kunna lemna sitt bifall till secrete utskottets hemställande, utan i det ställe håller borgareståndet rådeligast wara, att framdeles, äfwensom härtills, må ankomma på wederbörligit bepröfwande, huru, wid händande eldswådor, de förolyckade²⁴²⁶ till hielp och uprättelse, måge hugnas, med understöd och frihetsår. Imedlertid förmodar ståndet, att de författningar, som om stenusbyggnader i städerna och på landet, redan giorde äro, efter den önskelige fredens återwinnande, och då tid och omständigheter sådant medgifwa, icke blifwer utan werkan, hälst å de orter, hwarest nödig tillgång kan finnas på kalck och sten.

I anseende hwartill, och som cammar-, oeconomic-, och commercedeputationens förberörde förslag till praemiefond, genom den projecterade taxan på alle byggningsmaterialier af träwirke, mera skulle hindra och betunga, än befordra stenusbyggnaden, utom owishet med upbörden däraf, samt att rikets inwånare nu blifwa af hwarjehanda dryga utlagor dessutom nog beswärade; så finner borgareståndet äfwen betänkeligit, att till samma förslag nu lemna något

---

²⁴²⁵ Upprepat i prot.

²⁴²⁶ I prot. *förolyckede*.

bifall. Och beslöts, att detta med öfrige respective stånden hörsamt och vänligen skulle communiceras, till benägen willfarighet.

Herr borgmästaren Renhorn anmälte, att sexton gåssar från frimurarebarnhuset woro i förmaket, och anhöllo om tillstånd, att få inkomma och afläggas hos ståndet deras ödmjukaste tacksägelse, för det rundeliga sammanskott, som ståndet behagat till deras hielp och understöd göra, å den dag, då Hans Kongl. Höghet Cronprintsen tog dess inträde i rådet.

Berörde gåssar inkallades och aflemnade deras skrifteligen författade tacksägelse, hwilcken uplästes, ut in actis.²⁴²⁷

Herr talman önskade dem samtelige, så när-, som frånwarande all ymnig Guds wälsignelse, att de måtte tillwäxa i gudsfrucktan, dygd och skickelighet, och således med tiden blifwa nyttige medlemmar i riket.

Herr åldermannen Ström: Jag är directeur wid detta barnhus, och bör således härjämte, å directionens wägnar, aflägga wördsam tacksägelse, för det gunstbenägna sammanskott, som ståndet, till desse uslingars understöd, behagat göra.

Frimurarebarnhusgossarne afträdde.

Hwarefter herr talman med ömme ordalag begärdte, att de herrar ledamöter, som icke ännu å listan uptecknat, hwad de ärnade, till desse fattige barnens understöd, sammanskiuta, wille nu göra det, på det man måtte få se, huru högt sammanskottet sträcker sig.

Uplästes justitia- samt secreta handels- och manufacturdeputationernes betänckande,²⁴²⁸ angående förklaring öfwer kongl. fö[ro]rdningen af den 10 December 1756,²⁴²⁹ att alle gröfre och mindre bråttmål, som röra fabriqvesfolck, och ej angå ära och lif, skola wid hallrätterne uptagas. Hemställande deputationerne i anledning af anförde skiäl, om icke Hans Kongl. Mai:st i underdånighet måtte tillstyrkas, att således i nåder förklara högstberörde förordning, att hallrätterne hädanefter icke med någre andre brottsmåls uptagande måge sig befatta, än sådane, som uti 3:dje articeln

---

²⁴²⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 308.

²⁴²⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 44.

²⁴²⁹ Tryckt förordning 10 december 1756: *Kongl. Maj:ts Nådige Förordning, Angående Wid hwad Domstol Fabriquers Förläggare, Betjenter och Arbetare, uti wisza mål måge Lagsökas.*

4 § kongl. hallordningen upräknas, och att alle andre criminalier, som skie utom fabriqverne, måge till wederbörande domstolar förwisas.

Herr borgmästaren Unger: Hos ståndet är för någon tid sedan upläst, ett af lagmannen grefwe Renstierna inlemnadt memorial²⁴³⁰ och tillstyrkande, angående, det manufacturcontoiret må förwandlas till ett collegium. Detta memorial lærer wara af de öfrige stånden remitteradt, till secrete handels- och manufacturdeputationens skiärskå[da]nde; men hos oss har det blifwit liggande. Och som, i händelse detta memorial blefwe remitteradt, och förslaget af deputationen blefwe för nyttigt ansedt, samt af riksens ständer bifallit, fabriqvesaffairene nödwändigt få en hel annan ställning; så håller sig före, att detta betänckande, som med saken mycken gemenskap äger, bör imedlertid hwila, till des man får se, huru grefwe Renstiernas förslag kan afslutas.

Herr borgmästaren Lönbohm: Detta betänckande har ingen gemenskap med grefwe Renstiernas memorial; ty betänckandet innehåller allenast hwilcke bråttmål af hallrätterne böra uptagas, och hwilcke till wederbörande domstolar förwisas böra. Häruti hafwa deputationerne grundadt sine tanckar på kongl. hallordningen; och lära de finnas så mycket billigare, som hallrätterne hafwa nog dessutom att giöra, och beswären öfwer deras gjöromål skulle annars komma att gå, dels till hofrätterne, dels till commercocollegium; hwilcket ej annat kunde än medföra yttersta oreda.

Härmed instämde herr fabriqveuren Appiarie, och anhölt, att deputationernes betänckande måtte bifallas.

Herr borgmästaren Hanqvist yttrade sig i samme mening, som herr borgmästaren Unger nyss anført, och begärte, att grefwe Renstiernas memorial måtte remitteras till secrete handels- och manufacturdeputationen, som kunde gifwa uplysning huruwida förslaget wore nyttigt eller icke.

Herr talman: Det upläste betänckandet är ett särskildt mål, som på intet sätt rörer manufacturcontoiret, utan allenast ärender, som angå hallrätterne. Jag kan fördenskull icke finna, hwarföre desse mål skola sammanblandas, eller hwarföre betänckandet, wid så fatte omständigheter, skal hwila.

Herr borgmästaren Schauv: Mig tyckes, att herr borgmästaren Ungers anförde yttrande är aldeles wälgrundat; ty om manufacturcontoiret förwandlas till ett collegium, med domsrätt, så blifwer deputationens till-

---

²⁴³⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 238.

styrkande mindre nödigt, emedan alle mål, som efter 1756 års förordning böra af hallrätterne uptagas, böra och kunna då gå till manufacturcollegium, och där afslutas. Och begär jag fördenskull, att grefwe Renstiernas memorial måtte nu remitteras, till secrete handels- och manufacturdeputationens utlåtande.

Herr borgmästaren Johan Boberg yttrade sig i samme mening, som nyss anförd är.

Herr borgmästaren Cervin: Jag kan aldeles icke bifalla, att grefwe Renstiernas memorial remitteres. Och mine skiäl äro därtill trenne efterföljande: 1:mo har ståndet fastställt, att icke remittera någre flere mål, på det riksens ständer ej måge belastas, med alt för mycket arbete, och riksdagen således icke till den utsatte tiden kunna afslutas. 2:do strider den föreslagne manufacturcontoirets förvandling till ett collegium, emot regeringsformen, som tydeligen stadgar, huru många riksens collegier skola wara. 3:io måste denna förvandling blifwa alt för kostsam för riket, som dessutan redan med alt för stor tunga är belastad[t].

Herr borgmästaren Unger: Som här nu allenast är frågan, om grefwe Renstiernas memorial skall remitteras, så behöfwer jag icke gå in uti något skiärskådande, om hans förslag kan wara nyttigt, eller icke. Men så mycket bör jag likwäl påminna, att hos ståndet icke något beslut är gjordt, att icke någre flere mål skola remitteras. Jämwäl ock, att man i fåfången åberopar sig, at det skulle strida emot regeringsformen, om ett manufacturcollegium inrättades. Ständer äga rättighet, att om sig förordna, som de bäst och nyttigast finna. Detta hafwa de förbehållit sig. När regeringsformen författades, kunde ständer icke tänka på ett manufacturcollegium, ty fabriqver funnos här icke, mindre så många, att de en sådan tillsyn ärfordrade. Men icke dess mindre blef manufacturcontoiret sedermera inrättadt, när fabriqverne hunnit så långt, att omständigheterna en sådan inrättning behöfde.

Herr borgmästaren Brunssell: För min del, håller jag denna förvandling för alldeles onödig, och onyttig. Onödig i anseende dertill, att alla affairer kunna nu rätt så wäl, om icke bättre, afgiöras. Onyttig derföre, att den föreslagne collegii-inrättning skulle lända till alt för stor kostnad för riket, som ock afsigten dermed ej är någon annan, än att skaffa löner för adelen, ehuru wi redan hafwa tienster, och flere än wi behöfwe. Ja dermed är redan så långt kommit, att wi snart hafwa en löntagare, för hwar ock en af

de öfrige undersåtare. Jag håller fördenskull före, att detta memorial bör aldeles nedläggas. Ty om wederbörande få saken remitterad, så drifwa de honom nog igenom, både hos deputationen och plena.

Herr borgmästaren Finerus: Jag will allenast lägga till ett skiäl emot denna föreslagne förwandlingen: Det är bekandt att manufacturcontoirets inrättning är sådan, att den kan indragas, enär omständigheterne kunna sådant medgifwa. Men om ett collegium inrättas, så blifwer det ewärdeligt; omkostningarne måste ock blifwa ganska dryge, till odrägelig last för riket. Ett collegium bör hafwa president, vice président, råder, assessorer, med flere; desse skola alla hafwa tillräckelige löner. Men hwaräst skola desse tagas, och hwartill blifwer en så dryg omkostnad nyttig, enär manufacturcollegium ej kan uträtta mera, än det som contoiret nu tillika med commercecollegio, efter deras instructioner, böra och kunna åstadkomma? Utom detta bör jag ock påminna, att contoiret står under riksens ständers egen wård och tillsyn. Men ett collegium ställes under konungen, och således icke allenast undandrages ständers uppsigt, utan ock sättes i wist afseende öfwer dem; hwilcket alt kunde lända till fabriqvernes undergång.

Herr assessoren Anthonsson: Så länge wi icke fått behörig uplysning ifrån deputationen, som bäst måste hafwa sig saken bekandt, lærer det blifwa swårt, om icke aldeles omöijeligt, att med wisshet säga, hwilcket wore nyttigare, antingen ett collegium eller det nuwarande manufacturcontoiret. Och som förslaget nu icke kan förkastas; så bör det remitteras, till deputationens yttrande däröfwer; sedan få wi tillfälle, att utlåta oss. Imedlertid måste jag likwäl påminna, att man wäl har sagt, men aldeles icke bewist, att contoirets förwandling skall leda till fabriqvernes undergång: detta behöfwer en närmare pröfning, och öfwertygelse, så mycket mera, som ingen lærer hafwa orsak att twifla, det ju collegium äfwen så ömt skulle wårda ärenderne, som hittils skiedt.

Herr borgmästaren Lönbohm begärdte, att detta ärende måtte hwila, och att deputationernes gemensamma betänckande, angående brottmålen up>tagande i hallrätterne, måtte afgjöras; hälst emedan detta med det förre ingen gemenskap äger.

Herr borgmästaren Renhorn: Det är ståndet så wäl, som deputationen bekandt, att i manufacturcontoiret nu mera ingen tillgång finnes på penningar, icke ens till de nödigaste utgifter. Om grefwe Renstiernas memorial remitteres, och förslaget winner bifall, måste fördenskull staten belastas

med lönernes betalande, och hwaräst skola då penningar därtill tagas, när penningebristen tryter oss odrägeligen på alle sidor? Härhos måste jag säga, att det ser så ut, som wille man med flit ruinera våre fabriqver; ty om hufwudinseendet öfwer dem, drages undan riksens ständers egen wård, måste wärket förr eller sednare förlora sig, och fölgackteligen fabriqvesrörelserne tillika efter handen afstadna. Wi hafwe redan haft åtskillige conflictus imellan manufacturcontoiret och commercecollegium: oss är icke obekandt, hwad påfölgd sådant haft. Nu äro likwäl desse wärkens gjöromål ifrån hwarannan skilde; och därwid bör det jämwäl förblifwa; ty det är nu mera försent, då riksdagens slut snart annalkas, att såsom sig bör granska och afsluta ett sådant wigtigt ärende, som detta. Låtom oss fördenskull afgjöra det upläste betänckandet. Men grefwe Renstiernas memorial må hwila; bewiljes icke detta, begär jag votering.

Herr borgmästaren Schauv: Det skulle icke wara mig emot, att betänckandet afgjöres. Men jag får likwäl lof, att nu, som tillföre, begära, dett grefwe Renstiernas memorial, må remitteras, till secrete handels- och manufacturdeputationens utlåtande. Jag tror mig härtill äga så mycket större skiäl, som det är en blott remiss, hwilcken de öfrige stånden redan bifallit, och fördenskull icke kan eller bör längre af ett stånd uppehållas. Man har sagt, att contoires förwandling till ett collegium, wore stridande emot regeringens formen. Jag känner ock nog denne grundlag. Ett sådant collegium kunde, då denne lag författades, icke nämnas, emedan det då ej war nödigt, och fölgackteligen icke påtänckt. Men det wet jag ock härhos, att riksens ständer förbehållit sig, att göra sådane författningar om sig och riket, som de finna nödige; och i stöd häraf inrättades manufacturcontoiret år 1739. Större delen af ärenderne droges då dit ifrån commercecollegium, och affairene trasslades sedan emellan collegium och contoiret. Hwad oreda däraf kommit, är allom bekandt. År 1752 ingaf herr borgmästaren Cervin ett memorial, och i anledning däraf blefwo gjöromålen någorlunda skilde. Men icke dess mindre yppades nye oredor sidste riksdag dem imellan. Betäncken, mine herrar!, om icke sådane conflicter skola nödwändigt förr eller sednare bryta halsen af fabriqverne, och om det fördenskull icke är högstnödigt, att skilja desse wärken alldeles åt, och lemna contoiret domrättighet. Jag kan icke finna, att ständer derföre gifwit bort sin rätt, hwilcken de altid äro i stånd att sig förbehålla, och sjelfwe utöfwa. Men det har jag orsak, att tro, det fabriqvesaffairene då skola få en hel annan drift och

ordning, än nu, då de allenast på ett par timmar i weckan handteras, som en bisysla. Man har sagt, att collegii-inrättningen skulle blifwa kostsamare, än nu. Men ehuru jag icke detta kan tro, wil jag icke vidare yttra mig däröfwer, innan saken blifwit remitterad, och deputationen inkommit med des utlåtande.

Herr borgmästaren Renhorn: Här är allenast den frågan, om detta memorial skall remitteras till deputationen, eller icke; och häröfwer begär jag votering.

Herr borgmästaren Hanqvist: Om jag skulle följa den öfwertygelse jag hittils äger, så hölle jag före, att contoirets förvandling wore nyttig och nödig. Men som jag i en och annan omständighet icke kan äga tillräckelig kundskap, så begär jag, att saken må remitteras till deputationen, som äger att gifwa fullkomlig uplysning om dess sammanhang. När det skiedt, wil jag närmare utlåta mig.

Herr talman hemstälde, om icke deputationernes gemensamma betänckande måtte först afgiöras, och öfwerläggningen sedan afslutas, om grefwe Renstiernas memorial skall remitteras, eller icke.

Herr borgmästaren Renhorn begärde, att propositionen måtte blifwa sådan: om oftaberörde memorial skall remitteras denne riksdag, elle[r] icke.

Efter widlyftig discours mot och med, hurudan propositionen skulle blifwa, förenade sig ståndet ändteligen, om följande af herr talman gjorda proposition till votering: Behagar ståndet företaga grefwe Renstiernas memorial, angående manufacturcontoirets förvandling till ett collegium? Den som skrifwer Ja, will att berörde memorial remitteras till secreta handels- och manufacturdeputationens utlåtande däröfwer. Den som skrifwer Neij, will, att samme memorial hwarken företages eller remitteres, under denne riksdag.

Propositionen uplästes och godkiändes. Voteringssedlarne insamlades, och öppnades, hwaraf befants, att sjutton röster warit för Ja, och femtijo en för Neij.

Herr talman hämstälte vidare, om icke ståndet nu behagade bifalla justitiae- samt secreta handels- och manufacturdeputationernes betänckande, angående brottmålen's uptagande i hallrätterne.

Ståndet swarade härtill Ja.

Åtta deputerade ankommo från bondeståndet, och aflemnade ordföranden, Jonas Persson, twänne extracta protocolli,²⁴³¹ det förre angående secreta utskottets tillstyrkte författning, om det så kallade Cajana compaignie; det senare angående scholaebetjenternes penningelöners förvandling i spannemål; anhållandes därhos, att ärenderne angående augmentshemmanens inlösen till skatte, samt hemmanet Kåttby och Malma måtte afgjöras.

Herr talman lofwade, att de anmälte ärender skola företagas och afslutas, så snart gjörligt är.

Deputerade afträdde.

Uplästes bergsdeputationens betänckande,²⁴³² angående borgmästarens i Stockholm och ståndets talemans, herr Gustaf Kiermans gjorda ansökning, om tillökning i smidet wid Aspa och Ahlgrena stångjärnswärken i Nerike och Sundbo härad. Tillstyrkandes deputationen, i anledning af anförde skiäl, det måtte herr borgmästaren, efter föregången undersökning i orten, på dess egne hemmansågor, få låta upbygga en stångjärnshammare med twänne härdar, samt derå ärhålla så många skieppunds åhrlig hammarskatt, emot wanlige utskylders betalande, som swarar emot dess egne kohl- och tackjämstillwärdningar, med bestånd i längden.

Herr talman afträdde, och herr borgmästaren Renhorn gjorde följande proposition: Behagar ståndet bifalla bergsdeputationens nyss upläste betänckande?

Ståndet swarade härtill Ja.

Herr talman inkom, och intog åter sin stohl.

Uplästes secreta deputationens betänckande,²⁴³³ öfwer de beswär, hwilcke hofjunkaren och vice advocatfiscalen i kongl. Götha hofrätt, baron A. F. Kurk däröfwer anfördt, att han af Kongl. Maist. blifwit utesluten från det af hofrätten till advocatfiscalsämbetet därstädes, sidstledit år, uprättade förslag.

Uplästes bondeståndets extractum protocolli af den 27 Martii, rörande detta mål.²⁴³⁴

---

²⁴³¹ Bägge daterade 24 april 1762. Tryckta i *BdP* 9, bil. 37–38.

²⁴³² Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, bergsdeputationens expeditioner, nr 25.

²⁴³³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, sekreta deputationens expeditioner, nr

²⁴³⁴ Ibid. Tryckt i *BdP* 9, bil. 33.

Ståndet fant nödigt, att detta ärende skulle hwila.

Uplästes kammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²⁴³⁵ angående herr riksrådets baron Löwenhielms med Kongl. Mai:st och cronan sökte hemmansbyte.

Åtskillige herrar ledamöter begärdte, att detta ärende skulle ligga på bordet, till närmare genomseende.

Hwilcket ståndet bewiljade.

Herr borgmästaren Cervin anmälte, att han och herr borgmästaren Lange hade genomsetd kammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²⁴³⁶ angående en förnyad tiggareordning, tillika med project till berörde förordning, och hade herrar borgmästarne funnit nödigt, att göra därwid åtskillige påminnelser och tilläggningar, hwilcke de författadt i form af ett protocollsutdrag.

Nyss berörde projecterade extractum protocollu uplästes och bifölls, lydande, som följer:²⁴³⁷

S.d. Uplästes riksens ständers kammar-, oeconomie- och commercedeputations betänckande af den 28 Januarii innewarande åhr, jämte widfogade project till en förnyad tiggareordning hwarwid ståndet fant nödigt göra följande anmärkningar och ändringar.

§ 1. I stället för orden *eller någon tid näring idkat*, sättes: mästa tid näring idkat, eller tient hafwer.

Råkar arbetshjon, sättes: arbets- eller legohion.

Men är legohion, sättes: arbets- eller legohion.

§ 2. Wid orden: *prästerskap i hwar sockn*, tillägges: å landet.

Orden *samt med kyrkioråd i städerne* gå ut.

§ 3. Wid början näst efter orden *ingen af hwad stånd den wara må*, tillägges: i städerne eller.

Samt magistraterne i städerne, att så af, tillägges: städernes inwånare, som på landet af.

I stället för ordet *kyrkorådet* sättes: magistraten.

4 §. Näst efter orden *obotelige siukdomar, behäftade personer böra genast intagas*, tillsättes: i kronohospitalerne.

I stället för orden *så snart*, sättes: innan.

---

²⁴³⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 66.

²⁴³⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 67.

²⁴³⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 271.

Meningen *Men eljest* till och med *upgifwas* går ut.

Wid slutet af denne § tillsättes: tillfaller fattighion dem rätte arftagare eller anhörige icke wårdat, något arf, bör sådant likaledes hospitalet eller fattigcassan tillfalla.

Ståndet håller nödigt, att näst efter 4 § en särskilt § införes, i anseende till enskilte eller private hospitaler och fattighus, som i äldre eller senare tider kunna wara inrättade uti wisse städer eller å landet, af sådant innehåll: Uti de städer hwaräst inwånarne sjelfwe uprättat hospitaler, dem de efter deras redan gjorde ordningar låta wårda, och widmagthålla, jämwäl de hospitaler, som å landsbygden af enskilte personer äro anlagde, och efter deras särskilte författningar underhållas och disponeras, så kommer det, att förblifwa wid hwad derom redan stadgat och fastställt är, så att denna wår nådige förordning icke må gjöra någon ändring uti sådana hospitalers författningar vidare, än hwad allmänhet derefter lämpeligen iakttagas kan, dock utan ringaste rubbning eller förtydning uti fundationsbrefwen, och deras tydeliga innehåll.

§ 5. I stället för ordet *fästning*, sättes: spin- eller allmänt arbetshus.

Wid slutet af denne § näst orden *pröfwe socknemän*, tillsättes: å landet.

Näst efter sidsta ordet *måge* tillsättjas: men i staden pröfwat sådant af magistraten.

§ 9. I stället för ordet *fästning*, sättes: spinn- eller almänt arbetshus.

§ 10. *Och niute en sådan fånge förtäring, tills lägenhet gifwes till dess utförsel.* Denna mening rättas således: Och njute en sådan underhåll af den, som finnes hafwa befordrat dess inkomst, i riket, samt hwilcken äfwen bör widkiänna omkostnaden å dess utresa.

Sluteligen finner ståndet, till hämmande af utländske tiggares inbringande i riket, nödigt att tillägga, det alle skieppare, som ifrån utrikes orter ankomma, böra wara skyldige, att wid det tillfället de hos magistraten med sine besättningar sig inställa, tå tillika wid tijo daler silf:rmts böter, anmäla medbragte passagerare, hwarefter magistraterna, om sådanas frägd och ärender, måge sig behörigen underrätta.

I öfrigit bifölls projectet.

Och skulle detta med de öfrige respectue stånden till bifall hörsamt, tjenst- och wänligen communiceras.

Fjorton deputerade ankommo från ridderskapet och adelen, och anmälte ordföranden, baron Cederhielm, att hos ridderskapet och adelen kommit under öfwerwägande, det riksdagen redan ganska länge påstådt, och att så-

ledes naturligit wore, det hwar och en af ledamöterne längtade efter dess slut, och att få resa hem till sine hemwister. Och hade fördenskuil ridderskapet och adelen önskatt, att riksdagsarbetet måtte kunna snart slutas, till hwilcken ända ridderskapet och adelen funnit för dess del nödigt, det deputationerne måge flitigt arbeta till den 15 i denne månad, men secrete utskottet må i dess gjöromål fortfara efter wanligheten, så att riksdagen må slutas den 29 i denne månad, så framt riksens ständer kunna innan dess med säkerhet se, att friden kan återwinnas. Föröfrigt begärte ordföranden borgareståndets benägne swar, å ridderskapets och adelens yttrande, angående tienstesakerne.

Herr talman tackade för den lemnade underrättelsen, och försäkrade, att ståndet lærer med nöije bidraga, till alt det, som kan befordra denne långwariga riksdagens slut.

Deputerade afträdde.

Herrar borgmästarne Sacklén och Kiörning, jämte flere herrar ledamöter, begärdte, att saken angående saltcontoiets uphäfwande, måtte nu företagas och afslutas.

Härwid yppades en lång discours, i det å ena sidan påstods, att man, till följe af ståndets beslut, borde afbida secrete handels- och manufacturdeputationens betänckande, öfwer detta mål, till nödig uplysning ärhållande innan det sluteligen kunde företagas och afgjöras. Å andra sidan anfördes, att detta ärende wore genom en § ibland ståndets allmänne beswär redan afslutadt, och dess utom af de öfrige stånden afgjordt, så att därwid nu mera ej återstodo, än att ståndet låtit teckna dess påskrift å prästeståndets extractum protocollis af den 4 Februarii sidstledne, angående detta mål. Hwaremot vidare påmintes, att prästeståndets nyss berörde extractum protocollis innehölle mycket, som ståndet aldrig kunde bifalla, såsom att utlänningar skola äga frihet, att emot helfri tull och umgälder införa salt, med mera, hwilket alt wore högst skadeligit för riket. Hwilket ståndet redan, genom dess extractum protocollis, wisat, men ej fått swar därå.

Prästeståndets ofwanberörde extractum protocollis²⁴³⁸ uplästes nu åter, tillika med borgareståndets derå lemnade swar, genom protocollisutdrag af den 11 sidstledne Februarii.²⁴³⁹ Och som de öfrige stånden sig icke ännu

---

²⁴³⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, prästeståndets protokollsutdrag, nr 25.

²⁴³⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 238. Se ovan vid not 2078.

ytrat öfwer borgareståndets swar, ty begärdtes nu ytterligare, att detta ärende måtte hwila, åtminstone till dess deputationen inkommit med dess betänckande i saken, hwilcket, om det ej skiedde till näste plenidag, kunde ärendet då företagas och afslutas. Men åtskillige herrar ledamöter påstodo votering, om icke förewarande ärende skulle i dag sluteligen afgiöras.

Herr talman förestälde, att den frågan wore snart afgjord, om saltcontoirets uphäfwande. Men därmed wore icke det öfrige, som prästeståndets merberörde extractum protocollii innehölle, afhulpit, hwilcket likwäl på intet sätt borde eller kunde bifallas, utan att på det kändbaraste skada riket, genom handelens och sjöfartens ruin.

Åtskillige herrar ledamöter förklarade sig härmed ense, och nöjde dermed, att saltcontoiersafgiften måtte uphäfwas, hwilcket wore så mycket nödigare nu, som redan en stor hop fartyg wore inkomne med salt, och således wid aftullningen borde betala en daler af hwarje tunna, så länge saltcontoiret ägde bestånd; hwarifrån de likwäl så wida borde tills vidare befrias, att dem tillåtas måtte, att sätta borgen för afgiften.

Åtta deputerade ankommo från prästeståndet, och betygade ordföranden, biskoppen doctor Benzelstierna dess stånds fägnad däröfwer, att ridderskapet och adelen samtyckt till riksdagens slut till den 29 i denne månad, så framt någon liknelse till fred intill den tiden kan ärhållas. Samt anmälte härhos, att prästeståndet detta ridderskapets och adelens beslut bifallit,²⁴⁴⁰ och jämwäl förenat sig däruti med ridderskapet och adelen, att deputationernes arbeten måge uphöra till den 15 hujus, med den tillägging, att deputationerne måge, när plenidagar icke infalla, imedlertid flitigt arbeta, både förr- och eftermiddagar, på det de inom den utsatte tiden måge kunna sluta, hwad som än kan återstå; dock secrete utskottet förbehållit, att efter wanligheten fortfara i sine gjöromål. Föröfrigt anhölt ordföranden, att följande ärender måtte företagas och afgiöras, nemligen 1:mo angående kyrkioherden doctor Ruthström, 2:do angående cancellierådet Ihre, och det af honom förfärdigade lexicon, samt 3:tio justitiaedeputationens betänckande, angående assessorerne i consistorierne.

Herr talman: Som denne riksdag så ganska länge påstådt, föreställer jag mig, att ståndet jämwäl med nöije lærer bifalla ridderskapets och adelens

---

²⁴⁴⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, prästeståndets protokollsutdrag, nr 32.

yttrande, angående riksdagens slut. De öfrige anmälte ärenderne lærer ståndet icke underlåta, att företaga och afgiöra, så snart gjörligit wara kan.

Deputerade afträdde.

Och herr talman hemställte, om icke ståndet nu behagade bifalla ridderskapets och adelens genom deputation aflämnade yttrande, angående riksdagens slut, och att en deputation må afgå, och hos de öfrige stånden anmäla detta ståndets fattade beslut.

Ståndet swarade härtill Ja, och herr borgmästaren Unger, samt sju herrar ledamöter, afgingo i detta ärende.

Discoursen, angående saltcontoirets uphäfwande, återtog, och anfördes lika skiäl mot och med som förrut.

Herr talman yttrade sig: Ifrån riksdagens början hafwa de orsaker till saltcontoirets uphäfwande blifwit anförde, att detta contoир blifwit inrättadt, utom ständers wetskap och samtycke, att afgiften förorsakat dyrhet på salt, att brist därpå sedermera yppat sig, och som nu nyligen åtskillige fartyg med salt äro hemkomne, så begäres, att contoiret må uphäfwas, på det det hembragte saltet må ifrån afgiften befrias. Jag hemställer fördenskull, om icke ståndet behagar bifalla denna begäran, och låta derom afgå dess extractum protocoll, hwaruti ståndet likwäl lærer finna nödigt, att förbehålla sig den rättigheten, att widare yttra sig, huru brist och dyrhet på salt för framtiden rätteligen må förekommas, samt ett tillräckeligt lager däraf ständigt finnas.

Ståndet biföll detta hemställande.

Men härwid påmintes ännu, att nödigt wore, det saltcontoiret, så snart möjligit wore, finge befallning, att icke af de nyligen inkomne saltskiep upbära afgiften.

Herr grosshandlaren Clason förklarade sig wilja tala med grosshandlaren Lefebure, som ock är directeur wid saltcontoiret, och laga så, att bref må afgå från contoiret till tullcammaren, med begäran, att contoirets afgift ej må af det hemkomne saltet upbäras.

Här[e]mot ärhindrades, att saltcontoirets inrättning hade Hans Kongl. Mai:st giordt, och hwilcken fördenskull icke af directionen, utan af riksens ständer sjelfwe borde uphäfwas.

Till att afhielpa denna swårighet, föreslogs, att herr talman måtte anmodas, att i sammanträde med herr grefwen och landtmarskalcken samt de öfrige talemännen kundgiöra ståndets beslut i detta mål, samt att ståndet hop-

pas, det de öfrige stånden gå in med detta ståndet, uti sådane mått, hwarigenom productplacatet, och fölgakteligen rikets handel och sjöfart må kunna bibehållas. Wid hwilcket tillfälle jämwäl kunde öfwerläggas, om den anstalt, att afgiften af det hemkomne saltet icke vidare må upbäras.

Ståndet gillade detta förslag.

Herr borgmästaren Unger och herrar deputerade återkommo, och gaf ordföranden wid handen, att deputationen hos ridderskapet och adelen hade anmält det anförtrodde ärendet, hwaröfwer herr grefwen och landtmarskalcken hade betygat dess fågnad. De öfrige stånden hade warit åtskilde, innan deputationen ankom.

Ståndet skildes åt.

Åhr 1762 den 7 Maij

S.d. Anmälte herr talman, att Hans Kongl. Mai:st i nåder låtit weta, det Hans Kongl. Höghets prints Carls examen, som wid sidste tillfället för åkommen sjukdom uppskiöts, kommo att för sig gå i dag efter middagen klockan 4 och som ståndet redan walt dess deputerade till denna examens biwistande, begärde herr talman, att desse herrar deputerade wille sig hos honom infinna, på det de, tillika med herr talman, måtte sedan å berörde stund kunna gå up till kongl. slottet.

Uplästes bondeståndets extractum protocollis af den 6 Martii sidstedne,²⁴⁴¹ angående riksdagsfullmäktiges för allmogen i Jönkiöping[s] och Cronobergs läner gjorda ansökning,²⁴⁴² om uphäfwandet af Kongl. Mai:sts den 20 December 1760 utfärdade resolution för prästerskapet i Wexiö stift, som tillåter dem, twär[t]emot 1721 åhrs träffade förening, att få upbära sine rättigheter i persedlar. Anhållandes bondeståndet, att denna kongl. resolutionen måtte uphäfwas, och berörde förening bibehållas, samt ytterligare confirmeras.

Herr talman hemstälde, om icke ståndet behagade bifalla bondeståndets ofwananförde extractum protocollis.

Ståndet swarade härtill Ja.

---

²⁴⁴¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 79.

²⁴⁴² Memorial tryckt i *BdP* 9, bil. 18.

Uplästes justitiaedeputationens extractum protocolli af den 21 April sidst-ledne,²⁴⁴³ hwaruti deputationen, i anledning af anförde omständigheter, hemställer, om icke hofrättsrådet i kongl. Gjötha hofrätt Johan von Strokirck, till någon hugnad wid des annalkande ålder, må hädanefter, så länge han widienstgjörandet förblifwer, och till dess han ser sig nödsakad med någon förmån söka vidare lugn, förunnas, att årligen få niuta twänne månaders ledighet, om sommartiden, enär han sig hos hofrätten derom anmäler.

Ståndet biföll detta extractum protocolli.

Justerades extractum protocolli, angående saltcontoirets uphäfwande, så lydande:²⁴⁴⁴

S.d. I anseende till en del städers gjorde påminnelse, och i anledning därpå i ståndet upkommen fråga, om saltcontoirets uphäfwande, samt den afgifts uphörande, som af alt utifrån inkommande salt betalt blifwit, pröfwade borgareståndet rättwist besluta, det må saltcontoiret, och den till bemälte contoirit hittills ärlagde afgift, af 1 daler kopp:rmt för hwarje tunna salt, med innewarande års början aldeles uphöra. Och som tiden nu är inne, då de fläste öster- och wästerbotniske samt wästernorrländske, jämte de wid Mälaren belägne städer, härifrån förse sig med behörigt förråd af salt, till landets behof, och borgareståndet för sin del gierna widtager alle utvägar, som kunna leda till saltprisets fällande, så tyckte borgareståndet bäst wara, att nu genast underdånigt bref härom till Kongl. Maist. afgår, att om saltcontoirets uphäfwande, och berörde afgifts uphörande, wederbörande i nåder förståndiga, låta, på det i fall någon redan uti innewarande år denna afgift ärlagt, han derföre må kunna ärhålla behörig restitution. Wiljandes ståndet sig framdeles utlåta, till widtagande af sådane medel och utvägar, att saltet alltid må blifwa för rikets behof både tillräckligt, och för lindrigaste pris kunna säljas.

Hwilcket med de öfrige respective stånden hörsamt, dienst- och wänligen communiceras.

Uplästes tulldeputationens betänkande,²⁴⁴⁵ angående apotheqvaren Svans uti Tavastehus sökte tullfrihet på medicinalier och franskt brännewin. Till-

---

²⁴⁴³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 45.

²⁴⁴⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 272.

²⁴⁴⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, tulldeputationens expeditioner, nr 9.

styrkandes deputationen, i anledning af anförde skiäl af andragne skiäl, det må berörde apotheqvare till medicinaliers inkiöp och framförande, förunnas 100 daler silfwermynts tullfrihet.

Ståndet lemnade härtill des bifall.

Herr borgmästaren Sacklén begärte, att ärendet,²⁴⁴⁶ angående Kottby hemman nu måtte företagas, och upläste följande dess dictamen ad protocollum:²⁴⁴⁷

Såsom jag läsit handlingarne om Kåttby hemman, och därhos känner de därwid warande omständigheter, så har jag korteligen welat utdraga och omröra de hufwudsakeligaste delarne deraf, och sedan fälla däröfwer mitt enfäldiga omdöme.

Obestriddt är det, att Eric Ernstssons fader år 1724, efter ryska krigsmagtens ströfwande i Finland, uptagit af blått öde Kåttby då [än]²⁴⁴⁸ oindelte cronohemman.

Likaledes är det medgifwit, och en bewist sanning, att sedan Eric Ernstsson och dess broder, efter fadrens död år 1734, tillträdt hemmanet, ryska arméen år 1742, då Helsingfors inspärrades, totaliter ruinerat hemmanet, på hwars ägor den fiendliga arméen då stod, och afhändt åboen alt hwad han ägde.

Ostridigt är det ock, att Eric Ernstssons broder, som förestod halfwa gården, blef samma tid ihjäl slagen, och dess späda barn, samt hemmansandelsskiötslen derefter endast ankom på Eric Ernstsson, hwilcken ej mindre än andre då än hade ondt om arbetsfälc.

Så står det och fast, att häradsrätten år 1748, efter hållen husesyn, pröfwat Eric Ernstsson böra, i anseende till dess besynnerliga lidande, utöfwer alle andre, af fiendtliga medfarten, niuta 3:ne frihetsår, utom de 3:ne allmänna, eller sex halfwa frihetsåren, men att konungens befallningshafwande år 1749 samme skiälige frihetsåren honom förment, och NB tillika resolveradt, att cronobefalningsmannen borde förese hemmanet med en annan åbo, så framt denne icke wille betala fulla räntan. Hwarefter genast en annan strängare husesyn blef hållen,²⁴⁴⁹ som icke kom öfwerens med den syn häradsrätten förrut be-

---

²⁴⁴⁶ Se Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 61.

²⁴⁴⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 61, bilaga.

²⁴⁴⁸ Supplerat efter Sackléns diktamen i vol. R 1353.

²⁴⁴⁹ *hållan* i prot.

pröfwat, och med hwad häradsrätten, om hämmanets och åboens besynnerliga lidande genom fienden, intygat.

Oagtdt åboen stälde genast borgen för allt hwad som, efter det strängaste bepröfwandet, fants brista, blef han dock uppsagd ifrån hemmanet, såsom den där icke förmådde sin skyldighet fullgjöra. Och som landssecreteraren Cedervall då än icke hade skien till rättmätig praetention på hemmanet, emedan det då än icke war indelt, så blef han icke synlig, utan en åbo insattes på Kåttby, den en och hwar såg icke kunna eller ämna där länge qwarblifwa. Han skulle dock utestänga den förre åboen, och rödja hans praetentioner ur vägen; åtkomsten²⁴⁵⁰ till hemmanet blefwe då för Cedervall lättare, och finge ett mera rättwist utseende, enär han kunde få hemmanet af den usle åboen, hwilcken och icke mera där uträttade, än att han tog ett års afkastning därifrån. Men Eric Ernstsson gick dock icke ifrån hemmanet, utan satte sig åter i dess besittning, emedan han klagat öfwer utslagen.

Sedan finnes, att en utmätning och auction honom öfwergådt, men att han lika fult satt sig åter i stånd med sine anhöriges biträde, och uprättat hemmanet, till dess åter år 1751 honom öfwer gick en grufwelig eldswåda. Och just då Eric Ernstsson om hösten år 1752 hos häradsrätten sökte brandstod, samt emedlertid till des förnämsta behof åter bebyggt gården, upstedde landssecreteraren Cedervall, som sedan riksens höglofl. ständer år 1751 förundt landsstaten i Nyland indelt lön, samma år fick Kåttby på sin lön indelt, för häradsrätten sin äfwen samma tid erhållne immission i Kåttby, och tillwælde sig jämwäl i grund deraf den bewiljade brandstoden.

Att landssecreteraren, som wid löningshemmanens första utdelning år 1752 ägde tillfälle, att wälja för sig de bästa hemmanen i orten, tog Kåttby på sin lott, bewisar tydeligen icke allenast, att den nästomförmälte medfart blifwit af landssecreterarens åtrå till hemmanet Eric Ernstson tillskyndad, utan och, att hemmanet icke warit så wanskiött och förlamat, eller åboen så lat och wårdslös, som landshöfdingen, både i dess resolutioner af åren 1749 och 1752, samt i Cedervalls immission föregifwit. Twertom kan man sluta, att Kåttby war af de bästa, ty annars skulle det blifwit någon cronoländsmans lått.

Jag har sedt wid acten flere bilagde gode mäns löftesskrift för hemmanets bruk, samt utskyldernes betalande af Eric Ernstsson, änskiönt det icke finnes i högloflige deputationens betänckande upta-

---

²⁴⁵⁰ åtkomsten i prot.

git, och Eric Ernstsson har äfwen ärbudit skattelösen för hemmanet, samt kan få så många löftesmän, ännu, och så mycken försträckning han åstundar; har och än hos sine anhörige nödig boskap och drägter²⁴⁵¹ samt redskap, till hemmanets häfdande, och kan således fullgiöra alt, hwad som landssecreteraren i thy är i stånd till.

Jag har ock sedt wid acten bilagt fullständigt bewis deruppå, att Eric Ernstsson blifwit förment resa ifrån orten till sista riksdag, och att han derföre måst antaga soldatetienst wid det i Helsingfors liggande wärfwade regementet, med wilckor, att få öfwerresa till Stockholm, hwilcket ock blifwit honom tillåtit. Hans ärhållne ytterligare permission har jag här till hands.

Alt detta är mera landskunnigt, än man önskar, och ligger menige man så ömt på hjertat, att ett rättwist slut i denne sak, och denne orättwist fördrefne jordbrukares uprättelse hade hos dem en synnerlig wärkan, och blifwer desto mera nödig, som finska allmogen i dess trägna ansökning, om ändring i den sidsta skattekiöpsförordningen och de därpå skjedde följder, icke lærer kunna skie något till fullt nöije. Ja saken är sådan, att den sielfmant synes draga till sig hwars och ens, men i synnerhet riksens höglöfl. ständers synnerliga upmärksamhet, och ömmaste granskning, såsom ock riksens ständer redan wid sidste riksdag funnit Eric Ernstsson så mycket lidande, att han borde emedlertid niuta publiqt understöd.

På landssecreteraren Cedervalls sida finner jag inge andre skjäl, än att han, såsom indelningshafware, och hwilcken skulle med en utmärkt hushållning warda androm till eftersyn, förskaffat sig sjelf immision i hemmanet, och derefter undfått skattebref. Men han har endast för den orsak antagit och bragt sig till Kåttby hemman på lön, att han, under skjen af laglig wårdnad, om dess löningshemman, kunde tränga sig till dess besittning, såsom nära till staden belägit och för honom beqwämligit. Blott den omständigheten, jämförd med kongl. brefwen af åren 1744,²⁴⁵² 1747 och 1752, som förbiuda, att landsstaten eller cronobetieningen må under sig slå någon cronans lägenhet, kastar hela hans åtkomst och intag öfwerända. I betractande af alt sådant, samt hwad det hederwärda bondeståndets ledamöter uti

---

²⁴⁵¹ Rättat efter Sackléns diktamen i vol. R 1353; i prot. *drägte*.

²⁴⁵² Se *Kongl. Maj:ts nådige Bref Til Thesz och Riksens Cammar-Collegium Angående Hemmans-Förmedlingarne. Gifwit Stockholm i Råd-Cammaren then 3. januarii 1744* (Stockholm 1765).

det särskilte voto anfördt, dömmet jag fördenskull, af godt samwetes drift, af högaktning för lag och rätt, af billigt medlidande för en förtryckt medborgare, och af rättwis ifwer, öfwer en wrång ämbetsmans misbrukade magt, att landssecreteraren Cedervall bör mista des olagligen förwärfwade åboe- och skatterätt till Kåttby hemman, och genast utan upsägning, eller laga fardag afträda samma hemman till Eric Ernstson, samt derhos ärsättia Eric Ernstssons skada och kostnad med 1 000 daler silf:rmt.

Herr borgmästaren Cervin förklarade sig aldeles ense med detta dictamen, och lade härtill, att landssecreteraren Cedervall hade sig så oförsvarligen i detta mål upfördt, att rättwisan fordrade, det han af justitiaeancellern borde tilltalas. Hemställandes herr borgmästaren, om icke sådant hos Hans Kongl. Maist. borde begäras.

Herr borgmästaren Eek: Herr rådman Burtz, som har documentet om händer, rörande detta mål, och lofwat därwid afgifwa dess påminnelser, är nu sjuklig, och fördenskull bortowarande. Och anhåller jag fördenskull, att detta ärende må hwila, till dess han kan komma up i ståndet.

Ståndet biföll, att detta ärende skulle hwila, till dess han komme upp i ståndet. Men om han ej snart kunde infinna sig i ståndet, så anmodades herr borgmästaren Eek, att begära de lofwade påminnelser af herr rådman Burtz.

Herr borgmästaren Renhorn begärdte, att saken, angående consulen Hacksons och fabriqveuren Oijes ansökning, måtte nu afgiöras. Och uplästes å nyo herr borgmästarens den 2 April sidstledne redan ingifne dictamen ad protocollum,²⁴⁵³ hwilcket under berörde dag finnes intagit.

Herr grosshandlaren Clason: Jag har genomläsit documenterne, och finner alt det herr borgmästaren Renhorn anfördt, wara wälgrundadt, hwarföre jag ock förklarar mig dermed ense.

Herr borgmästaren Lange: Deputationen har på intet sätt gådt Hackson för när; det är aldeles sant, hwad deputationen sagt, och enligt med handlingarne. Således kan jag ej finna, att han förtienar något försvar, och det så mycket mindre, som hans afsigt går nu därpå ut, att han måtte få prae-mierne i sine händer, då han ej mera lærer fråga efter Oije, utan låta fabriqven å nyo ödeläggas.

---

²⁴⁵³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 53, bilaga.

Herr rådmän In De Betou yttrade sig i samme mening, som nyss anförd är, och lade härtill, att handelsmannen Hilke har, sedan han börjat drifwa fabriqven, hushållat wäl och ordenteligen, hwilcket alt, om så nödigt pröfwat, med hans räkenskaper skall till fullo bewisas. Och har Hilke icke sökt att få denne fabriqve, utan han blef dertill obligerad af manufactur-contoirtet, på det fabriqven ej måtte ödeläggas, sedan Hackson afsagt sig, att vidare befatta sig dermed.

Herr borgmästaren Sacklén yttrade sig i samme mening, som herr borgmästaren Renhorn i dess dictamen ad protocollum. Hwarmed ock herr borgmästaren Cervin sig förenade.

Herr assessoren Anthonsson: Jag finner detta ärende nog granlagadt; och som det tillika är widlyftigt, ty begär jag, att det må hwila, och att mig må tillåtas, att taga documenterne till mig, till närmare genomseende.

Ståndet lemnade dess bifall till denna begäran.

Herr groshandlaren Clason utlät sig: Ståndet har wäl tillförene, under den 26 sidstledne April, behagat bifalla secreta deputationens betänckande,²⁴⁵⁴ angående de beswär, hwilcke åtskillige capitainer däröfwer andragit, att de, genom yngre officerares befordran till majorer, blifwit lidande. Men sedan jag närmare genomseet det wid betänckandet bifogade särskilte votum, har jag befunnit, att capitainen wid Jönkiöpings regemente Leonhard G. Dougliez wärkeligen haft full orsak, att klaga. Och hemställer jag fördenskull, om icke ståndet således skulle behaga förklara dess förrut tagne beslut, hwad Dougliez angår, att särskilte votum bifalles, på sätt, som bondeståndets extractum protocollum, angående detta mål af den 18 Martii sidstledne, innehåller.²⁴⁵⁵

Nys berörde extractum protocollum uplästes; och pröfwade ståndet skiäligit att det samme bifalla.

Uplästes secreta utskottets extractum protocollum af den 5 i denne månad,²⁴⁵⁶ hwaruti secreta utskottet uppgifwer summan af de lån, som banqven, till rikets högstträngande behof, sedan sidste riksdag, gifwit. Tillstyrkandes secreta utskottet, i anledning af anförde skiäl, att den författning för framtiden må tagas, att banqven hädanåt ej må till rikets behof utgifwa någon lån, utan riksens ständers wettskap och lemnade bifall.

---

²⁴⁵⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, secreta deputationens expeditioner, nr 101.

²⁴⁵⁵ Ibid. Tryckt i *BdP* 9, bil. 29.

²⁴⁵⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, secreta utskottets expeditioner, nr 123.

Herr grosshandlaren Clason upläste följande dess dictamen till protocollet:²⁴⁵⁷

Det nu upläste secrete utskottets extractum protocolli gifwer mig anledning att bedja, det högtärade ståndet täckes med tålmod åhöra, hwad jag ärnar wördsammast anföra.

Edert förtroende, mine herrar!, satte mig wid sidstledne riksdag, att som fullmäktig, å Edra wägnar, och i Eder frånwaro, bewaka det angelägna bancowärket.

Lydnad för Eder befallning, mine herrar, och skyldigheten för mitt fädernesland, förbant mig, att öfwerlemnna min tid friwilligt till Eder och rikets tjenst.

Huru jag skiött detta mitt ombetrodda wärf, hafwen I²⁴⁵⁸ mine herrar hört, af det upläste extracto protocolli. Jag anhåller dess utan wördsammast, att de wärda herrar ledamöter, af detta högtärade ståndet, som warit förordnade, att skiärskåda mine gärningar, måge på sin dyrt aflagde ed, blifwa pålagde, att för det högtärade ståndet berätta, om jag skiött detta mitt kall med bekymmer, nijt och trohet, och om mina rådslag warit riktade på rikets och banqvens förknippade och gemensamma wälfärd och bästa. Utaf Eder mine herrar är fullmäktigskapet mig updragit, till Eder hembär jag nu det samme igen.

Tagen ej till mistycke, att jag så hastigt undanbeder mig det beswär I mig ålagt. Det skier hwarken af lättja eller mindre tillgifwenhet för Edra befalningar. Men mina omständigheter torde framdeles blifwa, att jag ej så ständigt, som sakernes angelägenhet fordra, kan biwista öfwerläggningarne. Dess utom bör ej mistyckas, att en ärlig man, som i sitt samwete wet sig efter yttersta förstånd fullgiordt sine skyldigheter, swårligen kan fördraga, att blifwa traducerad icke allenast uppenbarligen, utan och genom ohemula wisklekar, som denna tiden warit fälde om bancofullmäktige.

Jag är skyldig upoffra både lif och egendom för mitt fädernesland, men ingalunda min heder; den har följt mig i alle mine gärningar, och med den Högstas bistånd skall den följa mig till grafwen.

Herr talman: Som jag efter ståndets förordnande sidstledne riksdag, warit fullmäktig i banqven, och detta extractum protocolli angår mine och de öfrige bancofullmäktiges giöromål, så will jag så länge öfwerläggningen

---

²⁴⁵⁷ Ibid.

²⁴⁵⁸ Upprepat i prot.

om detta ärende påstår, öfwerlemna klubban åt den, som ståndet behagar till dess förande imedlertid utnämna.

Ståndet utnämnde härtill herr borgmästaren Renhorn, som i följe deraf intog talemans rum.

Herrar borgmästarne Cervin och Kiörning begärde, att detta ärende måtte hwila, till des ridderskapet och adelen, som väckt denne qvaestion, utlåtit sig.

Herr borgmästaren Schauv: Jag bör lemna den uplysning, att secrete utskottet icke afgifwit detta dess yttrande till följe af något riksens ständers fattade beslut, i anledning af den, om de gifne bancolånen, hos ridderskapet och adelen upväckte frågan. En sådan befallning ifrån riksens ständer har secrete utskottet icke fått, icke eller är någon sådan expedierad, utan har secrete utskottet af egit bewåg upgifwit denna skuld, hwaruti riket står, på det riksens ständer därpå måge finna, huru högstnödigt och angelägit det är, att skrida till en sådan bewillning, som kan wara tillräckelig, att afhjelpa rikets tarfwor. Man har begärt, att detta ärende skall ligga på bordet, men jag hoppas, att man icke längre will hindra bewillningens afslutande, och låta riket ännu längre qwäljas i wanmagt. Utom detta får jag lof, att härhos hemställa, om det kan wara rådeligit, att låta ett sådant wigtigt och betydande document, som detta, ligga på bordet. Om det skier, lära wi snart få se dess innehåll uti tyska gazetterne, och²⁴⁵⁹ hwad skadelig påföljd det skulle medföra, lærer h[w]ar ock en af oss nogsamant finna.

Herr rådman Stenhagen begärte, att detta ärende måtte hwila, till des ridderskapet och adelen yttrat sig.

Herr borgmästaren Unger: Om ståndet så nyttigt finner, skall det icke wara mig emot, att detta ärende må hwila, men det tror jag mig med skiäl böra och kunna påstå, att ärendet icke bör ligga på bordet, till dess ridderskapet och adelen yttrat sig däröfwer. Ty af dem behöfwe wi alldeles icke någon uplysning, icke eller någon uplysning, huru och när wi skole afgjöra de förekommande mål. Sådant beror endast på ståndets bepröfwande, efter förekommande skiäl och omständigheter, och är jag fördenskull af den tancka, att detta ärende såsom högstangelägit, i anseende till bewillningsdeputationen, bör nästa plenidag ibland de första företagas och afslutas.

---

²⁴⁵⁹ Upprepat i prot.

Härhos lærer wara nödigt, att ståndet gör den författning, att imedlertid inge afskrifter få tagas af detta document, eller summorne utskrifwas.

Herr borgmästaren Fries: Jag är aldeles ense med det, som nyss är anfördt, och håller jag före, att documentet bör för säkerhetens skull förseglas. För öfrigit måste jag anmäla, att det förefaller mig något besynnerligt, att man begär, det wi skole afbida ridderskapets och adelens yttrande öfwer detta ärende. Skole wi dependera af dem uti våre beslut? Gud låte aldrig den dagen komma! Hwad hafwa de att göra med våre fullmäktige? Skola de ställas under ridderskapets och adelens dijudication? Oss tillhör det endast att utlåta oss öfwer våre fullmäktiges gjöromål, och håller jag den för en owärdig ledamot i ståndet, som will bortgifwa vår rättighet åt androm.

Herr borgmästaren Kiörning: Ärendet är af högsta wigt och wärde. Det angår ganska store penningesummor, som äro ifrån banqven utlånte, utom ständers wettskap, och bifall; och således behöfwer man wäl något råderum, att betäncka sig, hwarföre jag ock begär, att discoursen må afstadna, och att ärendet må hwila.

Herr borgmästaren Kock yttrade sig aldeles i samme mening, som herrar borgmästarne Unger och Fries nys förrut anfördt.

Åtskillige ledamöter ansågo för afgjordt, att ärendet skulle hwila, och begärdte, att discoursen måtte afstadna.

Herr borgmästaren Hanqvist: För min del, finner jag det icke ännu wara afgjordt, att detta ärende skall hwila, ty här är ännu icke någon proposition skjedd därom, än mindre är den samme bifallen. Jag begriper icke eller, hwarföre saken skall hwila. Secrete utskottets extractum protocolli innehåller icke något annat, än en blott uplysning, sådan, som den kunnat upgifwas, om de låhn, som banqven utgifwit till rikets behof, sedan sidste riksdag. Om man än aldrig så länge wille täncka på saken, kan man dock icke få någon större kundskap därom, än den, som secrete utskottet af egit bewåg gifwit, och mera har man icke efter lagarne att fordra. Wi behöfwe icke eller afbida de öfrige ståndens yttrande. Det förer oss endast till att utlåta os, om våre fullmäktiges gjöromål; och jag kan icke se något, som hindrar os, att göra det nu. Låtom oss fördenskull nu afsluta detta ärende. Väre fullmäktige hafwa upfört sig som redelige och ömsinte män för riket, i dess högsträngande nöd. De hafwa derföre förtjent tack af os. Men icke att blottställas för någon obehagelig medfart.

Härmed instämde herrar borgmästarne Sundblad och Sacklén, samt herr rådmannen Hanell.

Herr assessoren Anthonsson: Jag finner aldeles ingen twetydighet i detta ärende. Secrete utskottet har upgifwit hwad det kunnat och bordt, efter lagarne, och således, af egen drift, fullgjordt riksens ständers rätt, medelst den lemnade uplysningen. Kriget är rätta källan till alle de oredor, som sedan där af härflutit. När det war beslutit, behöfdes penningar till arméens utrustning och transport till Pommern, samt widare underhåll därstädes. När penningar till desse behof icke funnos, i rikets cassa, gjorde rådet trägne föreställningar hos fullmäktige i banqven om penningelåhn, till afhjelpande af rikets högsträngande behof. Jag kan nog föreställa mig, att fullmäktige icke så hastigt bewiljat denna begäran. Men hwad skulle fullmäktige giöra i en sådan eftertänckelig belägenhet, som riket då war stad uti? Arméen behöfde kläder och föda, om den icke skulle swälta och frysa i hjäl, och fölgackteligen landet öfwerlemnas åt fienden. Jag hade hållit den för en förrädare, som wid så beskaffade omständigheter sagt Neij till de begärdte lånen. Som nu riksens ständer hafwa eftergifwit rådets gjorda felsteg, medelst dess tillstyrkande till krigets början, som är sourcen till all vår olycka, hwad hafwa wi då mera att säga, om de af fullmäktige bewiljade lån, till afböijande af armeens undergång? De hafwa ju upfördt sig, som redelige och wälsinnade män. Jag må ej tro, att någon will tilltala dem, sedan rådet fått tillgift. Men det håller jag för högstnödigt, att den författning nu fastställes för framtiden, att bancofullmäktige icke skola gifwa någre låhn åt riket, uppå konungs eller råds föreställningar, imellan riksdagar, och eljest, utan riksens ständers wettskap och uttryckeliga bifall. Föröfrigit är jag ense med herr borgmästaren Unger, att inge afskrifter måge tagas af secrete utskottets extractum protocollii, angående detta ärende, icke eller summorne utskrifwas. Men att detta document skulle förseglas, det finner jag ei nödigt. Ty den, som ändteligen will, bör ju få läsa det igenom.

Herr borgmästaren Lange: Till att undwika onödig widlyftighet, will jag förklara det jag är aldeles ense med det, som herr borgmästaren Hanqvist och herr assessoren Anthonsson anfört. Dock måste jag gjöra en påminnelse, att den summa, som bancofullmäktige, uppå rådets föreställningar, utlånt, icke bestiger sig till 115 tunnor guld, utan allenast till 73; emedan

43 tunnor guld böra därifrån afdragas, hwarpå riksens ständer sielfwe sidste riksdag lemnat creditiv.

Herr borgmästaren Brunsell: Ingen kan neka, att ju fullmäktige bordt understödja riket i dess trängande nöd. Arméén war utcommenderad, den borde underhållas, om den icke skulle frysa och swälta i hiäl. Således hafwa ju fullmäktige icke giordt något annat, än det som redelige och wälsinnade män anstår; och böra derföre undfå tacksäjelse. Wid så fatte omständigheter ser jag icke någon orsak, hwarföre detta ärende skall hwila; wi hafwe ju redan fått all anledning och den uplysning, som wi kunna wänta och begära ifrån secrete utskottet. Icke eller böra wi wänta på de andre ståndens yttrande. Ty wåre fullmäktiges gjöromål höra icke under deras dijudication, utan endast under wår egen.

Herr borgmästaren Johan Boberg: Jag håller före, att om secrete utskottets extractum protocollii än en gång upläses, lära alle få tillräckelig uplysning, och icke finna orsak, att widare begära, det ärendet skall hwila. Documentet innehåller twänne momenta. Det förre angår fullmäktige, och är blott ad notitiam. Det senare rörer lagen för framtiden. Det förre måste snart kunna afgiöras, ty ingen ibland oss lärer kunna annat säga, än att fullmäktige giordt rätt och wäl, och däröfwer har widare icke någon att yttra, utan ståndet allena. Det senare lärer och utan swårighet bifallas. Ty då slippa bancofullmäktige hädanåt sådane föreställningar och försök om penningelån, som nu skiedt.

Herr borgmästaren Malmstén: Secrete utskottets extractum protocollii innehåller åtskillige omständigheter, både i förre och senare momentet, som icke kunna sägas wara upgifne blott ad notitiam. För min del kan jag icke yttra mig, om fullmäktige gjordt wäl eller illa, så länge jag ej sedt, de protocoller, som blifwit hållne, då lånen bewilljades. Härom kan jag icke dömma blott af den upgifne summan. Men så mycket kan jag säga, att den är dryg nog. Och det wet jag, att den lag, som sådane lån förbiuder, är sträng. Imedlertid blifwer det swårt så wäl för mig, som alle andre, att utlåta mig häröfwer, så länge jag icke äger riktig uplysning, om sakens wärkeliga sammanhang.

Herr handelsman Bagge: Det är bekant, att när krig skall börjas, ärfordras därtill gode anstalter. Desse kunna icke wärkställas, utan tillräckelige penningar. Desse funnos icke, hwarken till armééns lön eller underhåll, med flere behof. Häröfwer klagade armééns befählhafware hos rege-

ringen, och regeringen, sedan alla andra resourcer brusto, gjorde, hos bancofullmäktige trägna föreställningar och requisitioner om penningelån. Om fullmäktige icke bewiljadt lånen, hade contributioner måst utskrifwas. Således äro de bewiljade lånen icke skjedde till cronan, utan äro förskotter, gjorda till rikets undersåtare, som dem genom bewillning bör ärsättja. När nu bewillningen warder wärkstäld, kan det mästa efter han[d] afbetalas. Ty summan är icke 115 tunnor guld, utan, som herr borgmästaren Lange påmint, 73 tunnor guld. Således lærer det förra momentet af secrete utskottets yttrande snart wara afgjort. Det senare kan tagas under vidare öfwerwägande.

Herr vice talman: Discoursen har i början warit, om detta ärende skulle hwila, eller icke. Somlige hafwa trodt secrete utskottets yttrande wara blott ad notitiam, andra hafwa hållit före, att det innehöllo sådane omständigheter, hwaröfwer ståndet borde yttra sig. Documentet innehåller twänne momenta. Det förre angår fullmäktige, och det senare rör den tillstyrkte lagen för framtiden. Öfwer det förre momentet har secrete utskottet gifwit all nödig uplysning, och sagt, att fullmäktige icke kunnat göra anorlunda, än de gjordt, så framt icke rikets armée skulle undergå, och landet lemnas i fiendens händer. Wåre fullmäktige känne wi nogsamt; de äro redelige män. De stodo emellan twänne eldar: anten att frälsa riket, eller ock att stadna för ansvar, om de sådant wägrat. Det senare momentet går därpå ut, att som konung och råd ej äga magt, att ingå uti någre andre, än nödwärnskrigs anstalter, hwilcket likwäl nu skiedt, och till hwilckas utförande regeringen föranlåt it bancofullmäktige att låna penningar, så håller secrete utskottet före, på det ett dylikt företagande hädanåt må aldeles kunna förebygas, den författning wara nödig, att bancofullmäktige förbudas, att, på regeringens requisitioner, låna ut någre penningar, utan ständers wettskap och lemnade tillstånd. Denna författning tyckes wara ganska nyttig och ländande till rikets säkerhet i framtiden, så jag icke kan se, hwarföre wi icke skulle kunna bifalla secrete utskottets yttrande. Wi böra handtera banqven wisligen, och se till, att detta högstangelagne wärk, icke igenom något vårt felsteg decediteras. Och som wi weta rikets högstträngande behof, och wi så ofta pousserat därpå, att bewillningen²⁴⁶⁰ måtte afgiöras, så låtom oss icke hindra secrete utskottets med oss gemensamt

---

²⁴⁶⁰ bewillningen i prot.

hysande afsigt, uti denna des sjelfmant upgifne uplysning. Behagar då icke ståndet nu afgjöra detta förewarande ärende?

Härtill swarade[s] Ja och Nej.

Herr borgmästaren Kihlman förklarade sig wara af enahanda mening, med herr assessoren Anthonson.

Herr borgmästaren Schauv: Här är redan påmint, att secrete utskottets extractum protocolli innehåller twänne momenta; således will jag dem icke vidare uprepa. Jag will allenast wid det förre århindra, att secrete utskottet, som noga genomsedt handlingarne, sagt, det bancofullmäktige länge warit i twekan öfwer de bedröfwelige alternativer, antingen af arméens och rikets wåda och undergång å ena sidan, eller ett oundgängeligit penningeförskott å den andra. Det senare hade ändteligen, efter långt och bekymmersamt betänckande, hos dem praevaléradt. Jag wet icke, om någon af oss hade i en dylik belägenhet kunnat giöra annorlunda. Det är sant, som herr borgmästaren Malmsten sagt, att det är swårt, att jugera om detta ärende, när man ej sedt protocollerne. Men det är ock swårt, att låta saken ligga, när man ej kan få se mera, än det, som efter lagarne upgifwas kan. Secrete utskottet har sagt, att fullmäktige giordt wäl, och jag menar, att hwar ock en, som will ömsint se på saken, lærer säga det samme. Det senare momentet, angående lagen för framtiden, lærer ståndet finna angelägit, att bifalla. Detta länder till rikets säkerhet, och bancofullmäktige slippa jämwäl sådane försök, som nu förorsakat dem så mycket bekymmer. Låtom oss fördenskull afgjöra saken.

Herr borgmästaren Cervin: Jag och flere med mig hafwa begärdt, att detta ärende skulle hwila; däruti hafwe wi riksdagsordningen för os, och jag hoppas, att wi så mycket mera därwid bibehållas, som detta extractum protocolli icke är blott ad notitiam, utan innehåller sådane omständigheter, som wäl förtiena, att tänckas uppå. Det rörer bewillningen; det angår bancofullmäktiges gjöromål. Därwid har jag ej något att påminna. Dess utom tillstyrkes här lag för framtiden. Bör icke sådant noga skiärskådas?

Herr borgmästaren Pihlgardt: Wi känna nogsamt våre fullmäktige i banqven; de äro redelige och wälsinnade män. Secrete utskottet, som sedt handlingarne, har ock intygat, att de giordt wäl, och tror jag mig kunna lägga därtill, att om de icke understödt riket, i dess trängande nöd, hade de kunnat stadna för ansvar. Hwad den tillstyrkte lagen för framtiden beträffar, så lærer därwid ej mera behöfwes, att vidare tillgiöras, än att den lag

wi redan, angående bancolån äge, stadfästes. Som nu emot det jag anfördt icke lærer wara något att påminna, så ser jag icke, hwarföre saken skall hwila. Låtom oss afgiöra den samma i enighet.

Herr borgmästaren Kock: Sedan discoursen så wida gådt in uti hufwudsakerne, att wi redan äga i det mästa all nödig uplysning, så finner jag ej, huru man nu mera kan begära, att saken skall hwila. I öfrigit bör jag ej underlåta, att anmäla, det jag på mitt samwete kan betyga, att fullmäktige, ej så lätteligen låtit öfwertala sig, att bewilja de begärte lånen. Jag har befunnit af protocollerne, att fullmäktige giordt åtskillige alfwarsamme föreställningar däremot. Men de hafwa ändteligen måst wika för regeringen, som giordt den föreställning, att de skulle stadna i answar, om de icke understödde riket i dess trängande nöd. Fullmäktige hafwa således upfört sig redeligen och wäl, samt förtiena derföre beröm. De hafwa icke giordt mera, än hwad fullmäktige i förre kriget, på regeringens föreställning, gjorde, hwarföre de då finge beröm af secrete utskottet. Wi böra förden skull förmå dem, att blifwe qwar wid deras fullmäktigskap.

Herr ålderman Ström: Jag kan ock på mitt samwete intyga det samme, som herr borgmästaren Kock nu anfördt. De hafwa upfördt sig, som redelige och wälsinnade män. Och jag wet icke, om någon kunnat, i en riket högstträngande nöd, gjöra annorlunda, än nu de gjordt.

Härmed instämde herr inspectoren Muncktell, och lade härtill: Jag har i bancodeputationen genomläsit handlingarne, och funnit, att fullmäktige länge brukat ståndactighet, emot regeringens föreställningar. De hafwa begärt betäncketid, och i flere weckor twekat, om de skulle bewilja regeringens begäran. Men sedan nöden blef alt för stor, woro de nödsakade, att rädda riket från undergång. Sådant har deras upförande warit; de förtiena beröm, och wi få aldrig tillförläteligare fullmäktige. Låtom os afgiöra saken.

Herr borgmästaren Kiörning. Jag har begärdt, att saken skall hwila, däruti har jag lagen för mig. Men jag har dessutom andre skiäl. Uti secrete utskottets extracto protocollis förekomma flere ämnen, som förtiena den ömmaste öfwerläggning. Det rörer icke allenast fullmäktige, utan ock bewillningen, samt lag för framtiden. Således bör os lemnas tid, att täncka häruppå, hwarwid jag förbehåller mig min riksdagsmannarätt, och i följe hwaraf här ingen annan proposition bör skje, än att ärendet skall hwila.

Herr borgmästaren Lönbohm: Efter min tancka, hafwa wi redan nog discourerat öfwer detta ärende, och det bör afgiöras. Det är sant, att lagen

förmår, det ett ärende skall hwila, enär en eller flere ledamöter sådant begära. Men därwid bör man ärhindra sig, att ett sådant ärende bör ej längre hwila, än till des man fått behörig uplysning. Den har man nu redan genom discoursen ärhållit, och således kan ej något vidare wara att påminna, emot målets afslutande. Jag will allenast säga, hwad bancofullmägtiges giöromål angår, att necessitas caret lege. Nöden har ingen lag. Nöden förmodde dem att rädda riket utur dess wåda; och däruti hafwa de giordt wäl. Ty om de icke då hade med penningar understödt riket, hade armeen warit ruinerad, och landet lemnadt i fiendens händer. Låtom oss fördenskull anmoda fullmägtige, att blifwa qwar wid deras fullmägtigskaper, och för öfrigit bifalla secrete utskottets extractum protocollii.

Herr rådman Hylphers förklarade sig wara af samme tancka med herr borgmästaren Cervin.

Och herr borgmästaren Wetterblad yttrade sig wara ense, med herrar borgmästarne Cervin och Kiörning.

Herr borgmästaren Unger: Jag har mig wäl redan praeliminariter yttrat, att det icke skulle wara mig emot, om ståndet så godt funne, att detta ärende måtte hwila. Men min tancka har warit och är därwid, att man ej annars kan med skiäl begära, att ett ärende skall hwila, än då omständigheterna wärkeligen äro af den beskaffenhet, att de sådant ärfordra. Och som wi nu twärtom finna för oss sådane skiäl, som äska af oss, att saken skall afgiöras, så ser jag icke hwad, som kan hindra, att det ju må skie. Hwad hufwudsaken beträffar, will jag, till att undfly widlyftighet, allenast säga, att jag är ense med det, som herr borgmästaren Kock, herr ålderman Ström, och inspectoren Muncktell anfördt, nemligen, att fullmägtige icke brutit emot lagen, genom låhnens bewiljande; och håller jag twärtom före, att om de det ej gjordt, i den högsträngande nöd, som riket då war stadt, hade de begått den största orättwisa i werlden.

Herr borgmästaren Finerus: Första delen af secrete utskottets extractum protocollii, är blott ad notitiam, och däröfwer är all discours onödig och onyttig. Hwad fullmägtige angår, så wet jag icke att de brutit emot lagen, så länge jag icke känner någon lag, som förbudit dem, att gripa riket under armarne i dess högsträngande nöd. De hafwa således hederligen, och som wälsinnade män upfördt sig. Hwad åter den tillstyrkte lagen för framtiden beträffar, så må qvaestio an bifallas, men qvaestio qvomodo öfwerlemnas till secrete utskottet. Låtom oss utan vidare upskof afgiöra detta ärende.

Herr borgmästaren Fries förklarade sig ense, med herr assessoren Anthonsson och herr borgmästaren Lönbohm.

Herr borgmästaren Hanqvist: Jag har i början yttrat mig, det jag icke funne, att lagen gåfwe rätt anledning till deras begäran, som påstodo, att detta ärende skulle hwila. Sedermera hafwa åtskillige herrar ledamöter gådt in uti discours öfwer sielfwa saken. Och får jag således jämwäl tillfälle, att gifwa wid handen, det jag bifaller secrete utskottets extractum protocolli i detta mål. Ty jag kan aldeles icke finna, att fullmäktige handlat emot lagen, enär de afwändt den fahra och nöd, hwaruti riket då wärkeligen war stadt. Om arméen, för brist på underhåll och andre nödwändigheter, hade blifwit ruinerad, och landet fölgackteligen öfwerlemnadt i fiendens händer, hade fullmäktige kunnat dragas till ansvar och mången torde ifrigt nog hafwa påstådt, att de borde mista hufwudet. Utom detta bör man komma i hog, att fullmäktige warit twungne till detta steg, genom regeringens trägne föreställningar. Will man taga den författning, att sådant hädanåt alldeles icke skall skie, så är jag jämwäl däruti ense med secrete utskottet.

Herr assessoren Anthonsson: Jag har icke kunnat märka af discoursen, att någon welat draga fullmäktige till ansvar. Och att sådant icke eller bör skie, det har jag redan förut till en del bewist, hwilcket jag mig nu åberopar. Jag will allenast lägga detta härtill: Wi wete, att regeringen har utcommenderat wåre medbröder. Månge af dem hafwa stupat i fält. Men kunna wäl deras anhörige derföre fordra ärsättning? Jag tror ej, att någon kan falla på en så dåractig tancka. Här är samma sak, ty fullmäktige hafwa warit twungne, af rådets trägne requisitioner, och föreställningar af ansvar,²⁴⁶¹ om de icke understödde riket i des högstträngande nöd. Första delen af detta extracto protocolli är blott ad notitiam, och däröfwer kunna wi så mycket mindre raisonera, som wi icke kunna begära, att det skall uppenbaras, som enligt grundlagen hemligt wara bör. Wi måste komma i hog, att förwetenhet leder oftast till undergång. Således återstår nu ej annat, än att wi afgiöre detta ärende.

Herr borgmästaren Malmstéin: Det måste wara sensibelt för fullmäktige, att närwarande åhöra så mycket talas till deras beröm. Jag för min del kan ej säga, om de giordt illa eller wäl, så länge jag icke af handlingarne

---

²⁴⁶¹ Rättat efter konc.; i renskr. *sanswar*.

fått riktig uplysning i saken. Men det kan jag begära, att saken enligt riksdagsordningen skall hwila.

Herr vice talman: Flere herrar ledamöter hafwa påstådt, att förewarande ärende skall afgiöras, och åtskillige hafwa begärt, att det skall hwila. Det wore wäl, om desse sednare wille begifwa sig. I annorhändelse, måsta jag göra följande proposition: Anser ståndet saken sådan, att den bör hwila?

Herr borgmästaren Schauw begärdte, att propositionen måtte blifwa sålunda: Bifaller ståndet secrete utskottets extractum protocolli, angående förewarande mål, eller icke?

Och härmed instämde en stor de[ ] af ståndets ledamöter.

Herr borgmästaren Malmstén begärte, att saken måtte hwila, till näste plenidag, då han trodde sig kunna försäkra, att secrete utskottets extractum protocolli blefwe unaniment bifallit.

Och herr borgmästaren Kiörning påstod, att detta ärende borde hwila, enligt riksdagsordningen, samt att i händelse någon proposition skulle göras nu, borde den, som herr vice talman nyss gjordt, stå fast.

Herr vice talman: I början war frågan, om riksdagsordningen rätteligen applicerades i detta mål, af de ledamöter, som begärdte, att detta ärende skall hwila. Men nu sedan en stor del ledamöter gådt in i sielfwa hufwudsaken, hwilcket jämwäl herr borgmästaren Kiörning sielf gjordt, så finner jag mig berättigad, att göra följande proposition: Behagar högtärade ståndet bifalla secrete utskottets extractum protocolli, angående de till Kongl. Mai:st och cronan af bancofullmäktige bewiljade låhn?

Härtill swarades Ja och Neij.

Hwarefter herr rådmannen Stenhagen upstod, och trädde fram till bordet, samt yttrade sig: Åtskillige ståndets ledamöter hafwa begärdt, att detta ärende skall hwila. Därtill äro de berättigade, enligt riksdagsordningen. Och således är denna proposition olaglig; hwarföre jag ock deremot protesterar. Och om wi icke få niuta lagen till godo, täncker jag, att genom memorial, sådant anmäla hos de öfrige stånden.

Ändteligen,²⁴⁶² efter någon discours mot och med, om förewarande ärende skulle afgiöras, eller icke, gjorde herr vice talman följande proposition: Behagar ståndet antaga den af mig nyss förut giorda proposition öfwer secrete utskottets extractum protocolli, angående de af bancofull-

---

²⁴⁶² Ändteligen i prot.

mägtige till Kongl. Maist. och cronan bewiljade låhn? Den som skrifwer Ja, antager nyss berörde proposition. Den, som skrifwer Ja, antager nyss berörde proposition. Den, som skrifwer Nej, afslår den samme.

Propositionen uplästes och gillades.

Häröfwer skreds till votering. Sedlarne insamlades och öppnades, samt antecknades, hwarefter befants, att fyratjofem röster utfallit för Ja, och aderton för Nej.

Herr vice talman frågade, om icke ståndet behagade nu bifalla secreta utskottets förehafde extractum protocolli, angående de af bancofullmäktige bewiljade låhnen.

Ståndet swarade härtill Ja.

Tolf deputerade ankommo från bondeståndet, och anmälte ordföranden Swen Håkansson, att bondeståndet förehaft ärendet, angående riksdagens slut, och därwid bifallit ridderskapets och adelens yttrande, och gjorde förbehåll, dock med den tilläggning, att allmänne beswären, samt bewillningen, innan den utsatte terminen warda riktigt afgjorde. Härjämte aflemnade ordföranden ett extractum protocolli, angående saltpettersjudare,²⁴⁶³ samt anhölt, att dess stånds extractum protocolli, angående cronohemmanen Flarken och Hertzånger i Wästerbotn och Bygdeå sochn måtte bifallas.

Herr vice talman tackade för den lemnade underrättelsen, om bondeståndets fattade resolution, angående riksdagens slut, och lofwade, att de anmälte ärenderne skola, så fort giörligit är, företagas och afslutas.

Herr vice talman upstod, och herr talman intog sitt rum, samt hämstälte, om icke ståndet behagade låta en deputation afgå till de öfrige respective stånden, med detta stånds extractum protocolli, angående saltcontoirets uphäfwande.²⁴⁶⁴

Ståndet swarade härtill Ja.

Herr talman påminte vidare, att Hans Kongl. Maists födelsedag infölle den 14 i denne månad, och som det torde hända, att icke någon plenidag kommo att hållas i nästa wecka, men undersäteliga skyldigheten likwäl fordrade af riksens ständer, att på berörde hugneliga dag genom deputerade upwagta Hans Kongl. Mai:st på Drottningholm, och aflägga deras

---

²⁴⁶³ Daterat 7 maj 1762. Tryckt i *BdP* 9, bil. 40.

²⁴⁶⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 272. Se ovan vid not 2444.

underdåniga lyckönskan, ty wore nödigt, att härom göra ärhindran hos de öfrige stånden. Hwilcket beqwämligen nu tillika kunde skie.

Ståndet lämnade härtill jämwäl dess bifall, och herr assessoren Ant-honsson, samt ellofwa herrar ledamöter afgingo i detta ärende.

Herr borgmästaren Schauv: Det är obehageligt, att instituera talan emot en ståndsledamot. Jag kan icke ens wisa hårdhet emot min fiende, fast mindre mot en min wän, som herr rådmannen Stenhagen är. Men hans tal war sådant, då han motsade den af herr vice talman gjorde propositionen öfwer secrete utskottets extractum protocollii, angående bancolåhnen, att jag tror ståndet lærer beifra sin rätt och heder. Han förklarade propositionen för olaglig, han protesterade däremot, och sade sig willja genom memorial anmäla hos de öfrige stånden, att han och de öfrige, som begärdt, att²⁴⁶⁵ ärendet skulle hwila, ej fått niuta lagen till godo. Detta war för hårdt. Frågan är wäl, om hans tal war stäldt emot herr vice talman, eller och emot ståndet. Men hwilcket dera det och war, så är det dock ett sådant steg, som ej bör tolas. Och som således nödigt blifwer, att ståndet utlåter sig däröfwer, så bör och herr rådmän Stenhagen afhålla sig ifrån ståndet, till dess saken kan warda afgjord.

Herr borgmästaren Hanqvist: Man lærer icke kunna utlåta sig öfwer detta ärende, innan protocollet blifwit justeradt för herr rådmän Stenhagen, och man får höra hwad han däraf widkjännes, samt huru hans förklaring lyder.

Herr borgmästaren Schultén: Som jag märkte, war han något het, och lærer han ej eftersinnadt, hwad han sade. Således tror jag wara bäst, att eftergifwa detta hans fel, som härflutit af en hastig öfwerilning.

Herr borgmästaren Malmstén: Innan man går vidare, fordrar billigheten, att protocollet för honom först justeres, och hans förklaring afhöres. Om han sagt det, som herr borgmästaren Schauv anført, så war det illa giordt. Men han har en het complexion, och en litet öfwerilning kan snart öfwerfalla något hwar. För min del skulle det förefalla mig något hårdt, om wi skola företaga os, att utvotera ledamöter utur ståndet. Om sådant börjas, torde den bästa af oss ej wara säker. Och som det nu snart lider till riksdagens slut, så tycker mig wara bäst, att öfwerse härmed, och nedläggga detta ärende.

---

²⁴⁶⁵ Upprepat i prot.

Herr borgmästaren Renhorn: Det kan wäl ingen neka, att han ju bar sig orätt åt. Han kom fram till bordet, och rakte ut handen med en hotande mine, öfwer axelen på en ledamot, som stod framför honom. Han förklarade propositionen olaglig, och protesterade däremot, samt hotade, att willja anmäla hos de öfrige stånden, det han ej fått rätt. Han är het, det märker jag. Men jag wet icke, om man skall gå så långt, att utesluta honom utur ståndet; kan hända hans fel torde kunna försonas med något proportionelle penningebot.

Herr borgmästaren Schauv: Jag är wäl ense med herr borgmästaren Hanqvist, att protocollet bör för honom justeras, och hans förklaring afhöras. Men hwad uträttas därmed? Det är ju hos oss i friskt mi[n]ne, hwad han sagt, och huru kan han neka däremot, när femtijo hördt hans utlåtelse? Wi böra icke tåla insulter. Jag påstår, att han skall absentera sig, till dess ståndet yttrat sig öfwer hans fel.

Herr borgmästaren Fries: Näfrätten bör aldeles inskränkas. Får den komma i gång, så blir ej gådt, att wara längre här. Protocollet må justeras för honom; han må förklara sig. Men hans fel bör beifras. Låtom os remittera saken till herrar deputerades yttrande.

Herr borgmästaren Pihlgardt yttrade sig i samme mening, som herr borgmästaren Schauv nys förrut anfördt.

Herr borgmästaren Kiörning: Jag påminner mig icke egenteligen, hwad herr rådmän Stenhagen sade, och således kan jag ej weta, om det war rätt eller orätt; ty jag kan ej hafwa mig hans mening bekandt. Men som det målet, hwarom då twistades, nu är afgjordt, så hoppas jag, att ståndet öfwerser med honom, enär han fått wederbörligen förklara sig.

Ståndet fant godt, att detta ärende skulle hwila, till dess det hållne protocollet för honom blifwit justeradt, och han däröfwer förklarat sig.

Herr assessoren Anthonsson och herrar deputerade återkommo med berättelse, att deputationen hos ridderskapet och adelen, samt prästeståndet, anmält de ombetrodde ärender. Men bondeståndet hade warit åtskildt, innan deputationen ankom.

Uplästes secreta utskottets extractum protocolli,²⁴⁶⁶ hwaruti secreta utskottet, uppå riksens ständers begäran, aflemnar dess berättelse, om de en-

---

²⁴⁶⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 123.

ligit med fremmande magter slutne tractater, influetne och ännu återstående subsidier.

Herr talman hemstälte, om icke detta document tillika med det förrut upläste och afgiorde extracto protocolli, angående de af banqven skiedde lånner, måtte förseglas, och lemnas till cancelliet, att förwaras.

Ståndet lemnade härtill dess bifall.

Ståndets secreterare anhölt, att innan desse documenter förseglades, få därutur taga kortel. ämnet, att införas i protocollet, dock utan att nämna någre summor.

Detta bewiljades.

Herr borgmästaren Malmsten begärte lof, att få resa hem på någre dagar.

Denna begäran bifölls.

Uplästes bondeståndets extractum protocolli af den 18 Martii sidst-ledne,²⁴⁶⁷ angående riksdagsmannen för Philipstads bergslag, Johan Johanssons ansökning,²⁴⁶⁸ om sommaringets indragande, och hade bondeståndet remitteradt detta ärende till justitiaedeputationen.

Borgareståndet instämde härmed.

Tolf deputerade ankommo från ridderskapet och adelen, och berättade ordföranden, kongl. secreteraren Wadenstierna, att ridderskapet och adelen bifallit borgareståndet[s] proposition, angående riksens ständers underdåniga lyckönskans afläggande hos Hans Kongl. Maist., på dess hugneliga födelsedag. Kommandes sådant att skie, genom herr grefwen och landtmarskalcken, samt de öfrige respective talemännen, och samteliga ståndens deputerade. För öfrigit anhölt ordföranden, om slut uppå capitainen Lannerstiernas ansökning, rörande kungsgården Uranieborg.

Herr talman tackade för den lemnade underrättelsen, och låfwade, att det anmälte målet skall afgiöras.

Deputerade afträdde, och ståndet skildes åt.

---

²⁴⁶⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 80.

²⁴⁶⁸ Memorial tryckt i *BdP* 9, bil. 31. Undertecknaren där kallad *Jean Jeansson*.

Åhr 1762 den 8 Maij

S.d. Uplästes ett af inspectoren Lexell inlemnadt memorial,²⁴⁶⁹ angående en tillärd stenbrobyggnad i Åbo stad; hwaruti anhålles om ståndets biträde, till ärhållande af något understöd och fond till denna brobyggnad.

Herr talman: Som flera böra öfwer detta ärende höras, så lærer det ej gå an, att immediate uptaga detta ärende här i ståndet, utan lærer wara nödigt, att det hänskiutes till Hans Kongl. Mai:st, som lærer tackas, sedan wederbörande blifwit hörde, widtaga härom sådan författning, som till det nyttige ändamålets winnande nödig pröfwat kan.

Ståndet biföll detta herr talemans yttrande.

Herr justitieborgmästaren Robeck anmälte, att präst- och bondestånden nu mera inkommit med des yttrande, uti hospitalssaken, och som ståndets deputerade redan långt för detta haft deras utlåtande färdigt, så hemställte herr borgmästaren, om icke ståndet nu behagade företaga och afgjöra detta ärende.

Men som en eller annan ledamot war frånwarande, hwilcke wid detta ärende haft något att påminna, så fants nödigt, att det samma skulle hwila till näste plenidag, då och alle herrar deputerade, som öfwer detta mål sutit, borde infinna sig, enär det kommer att företagas.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,²⁴⁷⁰ angående den wid Mariaeberg af J. E. L. Ehrenreich anlagde porcellainsfabriqve. Och emedan deputationen så af handlingarne, som wid anställd besiktning funnit, att denna inrättning är ganska wäl och försigtigt anlagd, och att tillwäkningsarne hafwa en besynnerlig och oförwäntad godhet, ty är deputationen af den tancka, att interessenterne, som till denna fabriqve anseelige penningesummor förskutit, böra i deras ansökning niuta all möjlig willfarighet. Hwarföre ock deputationen tillstyrker, att interessenterne af manufacturfonden må tilläggas femton procent tillwäknings-, och tiugufem procent utskiepningspraemier, för äckta porcellaine, och tijo procents tillwäknings-, men femton procents utskiepningspraemier för fajance, samt 300 daler silfwermynt i läropraemier för hwardera af fyratijo lärlingar, hwilcke böra underwisas uti styckearbete af alle till äckta porcel-

---

²⁴⁶⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 309.

²⁴⁷⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufacturdeputationens expeditioner, nr 59.

laines-tillwärkningen hörande delar. Dock håller deputationen före, att berörde tillwärknings- och läropraemier böra efter tijo åhrs förlopp, uphöra. I öfrigit tillstyrker deputationen, att interessenterne böra få full ärsättning för hwad en så kallad sattsarbetares inskaffande kostar, med mera, som manufacturprivilegierna förmå.

Ståndet biföll detta betänckande.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,²⁴⁷¹ angående porcellainsfabriqven wid Rörstrand. Tillstyrkandes deputationen, i anledning af anförde skiäl och omständigheter, det måge interessenterne i berörde fabriqve, ej mindre, än andre porcellainswärc, ifrån tullafgift för deras tillwärkningar befrias, samt att det af interessenterne år 1730, i banqven uptagne lån, af 36 000 daler kopparmynt, må af manufacturfonden betalas, och interessenterne ifrån alt vidare ansvar därföre frikallas. Och sluteligen hemställer deputationen, att assessoren Ingman, som wid detta wärc förer styrselen, må utan anmärkning få ledighet ifrån tienstgiörande i kongl. kammarrevisionen, enär han är hindrad, eller ock få afstå sin sysla med lönen, till någon competent sökande, inom eller utom wärket.

Ståndet biföll jämwäl detta betänckande.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,²⁴⁷² angående af Deras Kongl. Maj:ster wid Drottningholm anlagde fabriqvesinrättningar. Gifwandes deputationen wid handen, att Hennes Kongl. Mai:st, under dess egen höga tillsyn, behagat i de framflutne, i synnerhet sidstledit åhr, å kongl. lustslottet Drottningholm, underhålla silkesmatskar, som frambragt ett in för deputationen upwist oförmodat quantum, wäl och ordenteligen redat och hasplat silke. Utom detta har Hennes Kongl. Mai:st nådigst behagat, uppå egen kostnad, införa en fabriqvesbranche, som tillföre icke varit kiänd i riket, nemligen den särdeles i Holland med så mycken winst högt updrifne finare spetsknöpling, hwarifrån knöplerskor med mycken kostnad äro införskrefne, och på Drottningholm med årlig lön underhållas, att tillära swenske barn, och hwarest nu de finaste sorter spetsar tillwärcas. Sidenbandwäfveri har ock Hennes Kongl. Maist. någon tid därstädes wid magt hållit, så att flit och arbete på Drottningholm, under Hennes Kongl. Mai:sts egen höga och nådiga tillsyn, fått deras inrymme. I

---

²⁴⁷¹ Ibid., nr 60.

²⁴⁷² Ibid., nr 61.

lika måtto har Hans Kongl. Mai:st nådigst behagat å Lofön, strax bredewid Drottningholm, låta på egen kostnad, till järnsförädlingens befordran, tilreda ässjor, upbygga fil- och polerwärkstäder, inrätta slipwärk, giöra wåningsrum åt arbetare, så att därstädes finnes en fullkomlig inrättning för al-lehanda finare polerarbeten, med tijo stycken svenska läringar, utom engelske mästare, och gesäller. De arbeten, som därstädes förfärdigas, har deputationen funnit äga yttersta fin- och godhet, så att de trotsa det, som i sjelfwe Ängeland blifwit tillwärdadt. I anseende till detta alt, håller deputationen före, att riksens ständers tacksamhet, för sådane nyttiga inrättningar lysande efterdöme, kunde till någon del, fast alldrig tillfyllest, ådaga läggas, om till ewärdelig hugkomst häraf twänne guldmedailler, en för Hans Kongl. Mai:st och en för Hennes Mai:st Drottningen, af femtijo ducater wigt hwardera, blefwe uppå manufacturfondens bekostnad slagne, och till Deras Kongl. Mai:ster i underdånighet öfwerlemnade. Föreslåendes deputationen till devise på den förre, å ena sidan Kongl. Mai:sts bröstbild, med konungatitulens öfwerskrift, och å den andra en gruppe af gewähr såsom hielm, skiöld och spiut, samt af redskap, såsom plogbilar, liar, yxor, med mera, med öfwerskrift utur Lactetio: Nostro grandescunt aucta Labore. Och för Hennes Mai:st Drottningen, å ena sidan dess bröstbild, med wanlig öfwerskrift, samt å den andra Pallas, som betracktar en tapet eller wäfnad, hwarwid man ser någon del af en wäfstol, härfwel, silkesbundtar, med mera, och öfwerskrift utur Ouidio: Ingenium pretiosius Auro. För öfrigt, och i den händelse Deras Kongl. Mai:st[er] skulle i nåder tilllåta dess undersåtare, att få på något sätt bidraga, till de wid Drottningeholm warande wackre inrättningar ytterligare iståndsättjande och utwidgande, föreslår deputationen därtill af manufacturfondsmedlen 20 000:de daler silfwermynt, som kunde tillställas herr riksrådet och öfwerstemarskalken, till disposition i berörde ämne, sedan likwäl hos Deras Kongl. Mai:ster, genom riksens ständers deputerade, under herr landtmarskalckens och samtelige talmännens anförande, underdånig compliment blifwit aflagd.

Ståndet lämnade härtill med nöije dess bifall.

Herr talman yttrade sig: Ut i bewillningsdeputationens betänckande, angående en allmän bewillning, lærer någon ändri[n]g wara giord, ut i den år 1747 faststälde classification, städerne imellan. Och således hemställer jag, om icke ståndet behagar utnämna wisse deputerade af hwarje lähn,

som hafwa, att närmare efterse detta ärende, och det samma efter omständigheterna reglera till ståndets vidare fastställande.

Åtskillige herrar deputerade nämndes.

Men herr borgmästaren Hanqvist förestäldte, att man icke utan widlyftige disputer kunde nu inrätta en ny classification, och således wore bäst, att den gamle och wanlige blefwe bibehållen.

Uppå gjord proposition af herr talman, biföll ståndet detta herr borgmästaren Hanqvists yttrande.

Herr talman påminte, att nödigt wore, det en deputation måtte afgå till bondeståndet, med detta ståndets extractum protocoll²⁴⁷³ angående salt-contoires uphäfwande; wid hwilket tillfälle jämwäl ståndets beslut, angående den tillärnade underdåniga lykönskans afläggande hos Hans Kongl. Mai:st, på dess hugneliga födelsedag den 14 i denne månad, samt ståndets resolution, angående riksdagens slut, kunde tillkiänna gifwas.

Ståndet fant godt, att så måtte skie, och afträdde herr assessoren Ant-honsson, samt sju deputerade, i detta ärende.

Föredrogs å nyo kammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²⁴⁷⁴ angående herr riksrådets, baron Löwenhielms med Hans Kongl. Mai:st och cronan sökte hemmansbyte uti Elfsborgs län.

Och biföll ståndet nu detta betänckande.

Uplästes ridderskapets och adelens extractum protocoll²⁴⁷⁵ angående secreta deputationens betänckande, öfwer de af ryttmästaren Ahlberg anförde beswär, öfwer liden praejudice utaf majoren Beckfries, samt berörde deputations betänckande, öfwer de beswär, hwilcke ryttmästaren Tornerhielm, Philip Bonde och Schmitterlou äfwen andragit, öfwer samme lidne praejudice.

Herr talman påminte, att ståndet hade, redan den 4 Septembris sidstledit år, genom protocollsutdrag, afgjordt det förre ärendet, rörande Ahlberg; och hemställte herr talman, om icke ståndet behagade förblifwa wid des då fattade beslut.

Ståndet swarade härtill Ja.

---

²⁴⁷³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 272. Se ovan vid not 2444.

²⁴⁷⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 66.

²⁴⁷⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, sekreta deputationens expeditioner, nr 44, bilaga.

Herr assessoren Anthonsson och herrar deputerade återkommo, med berättelse, att deputationen hos bondeståndet utträttat det ombetrodde ärendet.

Uplästes secreta deputationens betänckande,²⁴⁷⁶ angående ryttmästarnes Philip Bondes och Gustaf Adam²⁴⁷⁷ Schmitterlovs beswär öfwer tillskyndad præjudice.

Uplästes särskilte votum i detta mål.²⁴⁷⁸

Ståndet fant godt, att detta ärende skulle hwila.

Uplästes secreta deputationens betänckande,²⁴⁷⁹ öfwer auditeurens, nu mera advocatfiscalen Alexander Morats beswär, angående förment liden præjudice: 1:o i anseende därtill, att borgmästaren Weslou blifwit ensam föreslagen, till den ledige domsagan i Kronobergs län, och 2:do därigenom, att advocatfiscalen wid kongl. amiralitetet Furman, fram för honom kommit på förslag, till en i Halland ledig blefwen jurisdiction. Men som Weslou, uppå riksens ständers egen föreskrift, fått härads höfdingebeställningen, ty hade deputationen funnit, att inge klagomål i den delen böra ägarum; och hwad förslagsrättigheten framför Furman angår, så emedan Morath sedan blifwit advocatfiscal, och således framför härads höfdingar wunnit företräde, ty håller deputationen före, att hans beswär jämwäl i den omständigheten skiäligen böra förswinna.

Uplästes särskilte votum i detta mål.²⁴⁸⁰

Uplästes secreta deputationen[s] betänckande,²⁴⁸¹ angående hofjunckarens och vice advocatfiscalens i kongl. Götha hofrätt, baron A. F. Kurcks däröfwer anförde beswär, att han af Kongl. Maist. blifwit utesluten, ifrån det af håfrätten till advocatfiscalsämbetet därstädes uprättade förslag. Och som deputationen, i anledning af anförde skiäl, funnit, att baron Kurk härigenom skjedt förnär, och han än vidare därigenom blifwit lidande, att han derföre ej kunnat söka det i hofrätten sedermera ledigt blefne secreteriatet, ty tillstyrker deputationen, att han till uprättelse må ärhålla advocatfiscalsfullmagt och -tour. Hemställandes derhos, emedan denne uprättelse blefwe mindre tillräckelig, i händelse någre hans yngre cammerater, genom

---

²⁴⁷⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, secreta deputationens expeditioner, nr 103.

²⁴⁷⁷ Läs: *Adolph*.

²⁴⁷⁸ *Ibid*.

²⁴⁷⁹ *Ibid.*, nr 104.

²⁴⁸⁰ *Ibid*.

²⁴⁸¹ *Ibid.*, nr 102.

riksens ständers egen åtgärd, blefwo befordrad till assessorer, om icke baron Kurck då jämwäl må af en sådan förmån blifwa delacttig.

Uplästes bondeståndets extractum protocollis af den 27 Martii sidst-ledne,²⁴⁸² angående detta ärende, och hade bondeståndet detta betänckande på det sättet bifallit, att baron Kurck må blifwa extraordinarie assessor, med säte och stämma i kongl. Giötha hofrätt, hwarwid han likwäl kommer att åtnöija sig med sin innehafwande lön, till dess han wid yppande ledighet kan med full assessorslön blifwa hugnad.

Herr borgmästaren Brunsell uprepade de i betänckande för baron Kurck anförde skiäl, och hemställte, om icke bondeståndets extractum protocollis måtte bifallas.

Herr borgmästaren Unger: Jag känner baron Kurck, och har mig hans meriter bekante. Han är en skickelig och wälförtient man. Således skall det icke wara mig emot, om bondeståndets extractum protocollis bifalles, dock likwäl med den tillägning, att touren förbehålles protonotarien von Schaij, som är den älste betienten innom hofrätten, i händelse någre yngre betiente blifwa, genom riksens ständers egen åtgärd, befordrade. I denne händelse kunde man ock bifalla att vice advocatfiscalen Morath, som äger touren näst efter von Schaij, må jämwäl blifwa extraordinarie assessor.

Herr talman hemställte om icke detta herr borgmästaren Ungers yttrande finge bifall.

Och ståndet swarade härtill Ja.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,²⁴⁸³ om indragning af åtskillige hittils af manufacturcontoiret bestridde utgifter.

Uplästes särskilte votum i detta mål.²⁴⁸⁴

Ståndet fant nödigt, att detta ärende skulle hwila, till närmare genomseende.

Uplästes öfwerstens baron F. Lövens memorial,²⁴⁸⁵ angående rikets skuld, med påstående, att secreta utskottet måtte påläggas, att till plena uppgifwa, när, och af hwem, samt till hwad, och på hwad skiäl de summor blifwit låntagne, hwarföre riket nu häftar.

---

²⁴⁸² Tryckt i *BdP* 9, bil. 33.

²⁴⁸³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, handels- o. manufacturdep:s exp., nr 62.

²⁴⁸⁴ Ibid.

²⁴⁸⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 310. Tryckt i *RAP* 23, bil. 17.

Uplästes schoutbynachten N. Psilanderschiölds memorial,²⁴⁸⁶ rörande detta mål, med föreställning, att alt åtal uti de mål, som af närwarande krig leda sitt ursprung, må nu mera uphöra, och genom ständernes tagne beslut för afgjordt anses.

Uplästes cammarherren Johan Christoph. Hasenkampfs memorial²⁴⁸⁷ och hemställande, om icke secrete utskottet bör till plena upgifwa, hwad och huru mycket riket ännu har att fordra af de belofwade och öfwerenskomne subsidier, samt huru och på hwad sätt, de som influtit, blifwit betalte och använde.

Detta memorial hade ridderskapet och adelen bifallit men prästeståndet hade remitterat det samme till secrete utskottet, som har att dermed förfara, enligt 1 § af dess instruction.

Herr talman yttrade sig: Sedan ståndet sidste plenidag förehaft och afgjordt secrete utskottets sielfmant upgifne, utlåtanden, angående de ärenden, som desse nu upläste trenne memorialer innehålla, så kan jag icke afse, till hwad ända desse memorialer nu mera skola remitteras till secrete utskottet. Det första har ridderskapet och adelen bifallit, men prästeståndet har däröfwer stadnat i paribus votis; det sidste har så wäl ridderskapet och adelen, som prästeståndet remitteradt till secrete utskottet. Imedlertid har secrete utskottet redan fullgjordt hwad det bör, och kan gjöra.

Ståndet instämde härmed, men fant likwäl godt, att bifalla prästeståndets påskrefne resolution, å Hasenkampfs memorial.

Herr talman hemställte, om icke ståndet behagade nu företaga och afgjöra secrete handels- och manufacturdeputationens betänckande,²⁴⁸⁸ angående consuln Hackson och fabriqveuren Oije.

Ståndet samtyckte härtill.

Och herr assessoren Anthonsson upläste följande dictamen ad protocolum: Lydande ut in actis.²⁴⁸⁹

Herr rådman Rothstein: Sedan consulen Hackson börjat hålla efter Oije, då sammanstötte alla denne sednares creditorer på en gång. Och som Oije icke längre kunde drifwa sin fabriqve, mindre hålla honom wid magt, så ålåg det contoiret, att wara omtänckt, det fabriqven icke måtte nedläggas,

---

²⁴⁸⁶ Bilaga till föregående memorial. Tryckt i *RAP* 23, bil. 18.

²⁴⁸⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 311.

²⁴⁸⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, handels- o. manufakturdep:s exp., nr 53.

²⁴⁸⁹ Ibid.

utan så mycket möjligt war bibehållas i drift. Detta har ock contoiret giordt, och man lærer ej med skiäl kunna annat säga, än att contoiret giordt rätt och wäl, då det anförtrodde fabriquen uti handelsmannen Hilkes händer, som war kiänd för att äga både drift och förmögenhet, och därhos icke begärte något penningeunderstöd.

Härmed instämde herr rådman In De Bethou.

Herr talman: Frågan är nu egenteligen, om deputationens betänckande, eller herr borgmästaren Renhorns dictamen i detta mål bifalles.

Ståndet biföll herr borgmästaren Renhorns dictamen ad protocollum.

Herr assessoren Anthonsson påstod, att herr borgmästaren Renhorn hade gådt förbi några poster penningar, som borde tillkomma Oije.

Herr talman: Om något sådant är skiedt, kan det jämnkas, när expeditionen justeras.

Uplästes ett utdrag af protocoll²⁴⁹⁰ hållit i Kongl. Mai:sts rådkammare, angående den alt för stora brist och dyrhet sig i landsorterne yppat på spannemål, och hwaruti Kongl. Majj:st i nåder på det ömmaste föreställer angelägenheten, att förbiuda brännewinsbrännandet.

Herr borgmästaren Renhorn begärte, att detta ärende måtte hwila.

Herr handelsman Tottie: Detta ärende har warit före uti kammar-, oeconomie- och commercedeputationen; och jag wet ej, hwem där egenteligen är, som hindrar, att saken ej kunnat komma till slut. Det lærer således blifwa angelägit, att hos bondeståndet begära, det berörde stånd wille sluteligen utlåta sig öfwer detta ärende.

Herr talman: Saken är angelägen, och det går ej an, att härmed längre draga ut på tiden. Ty det är redan så långt gångit, att bröd icke finnes. Try stånd hafwa förr detta redan beslutit, att brännewinsbrännandet skall uphöra, låtom oss fördenskull giöra föreställning hos bondeståndet om angelägenheten, att ärendet ju förr dess hälldre må afgjöras.

Herr borgmästaren Fr. Cervin hölt före, att man kunde gifwa hos bondeståndet tillkiänna, det i händelse berörde stånd icke snart yttrade sig, sågo de öfrige stånden sig nödsakade, att gå till Hans Kongl. Mai:st, och i underdånighet anhålla, om förbud emot brännewinsbrännandet. Skulle icke denna min tancka winna bifall, så låtom oss genom en deputation begära,

---

²⁴⁹⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, kungl. remisser, nr 48.

det bondeståndet wille, för angelägenhetens skull, nästa plenidag företaga och avsluta detta ärende.

Herr assessoren Anthonsson: Det lærer ej gå an, att hota bondeståndet därmed, att de öfrige stånden wilja särskilt gå till Hans Kongl. Maist., och begära förbud emot brännewinsbrännandet, ty inge saker kunna eller böra expedieras under riksdagen, ehuru de äro af trenne stånd bifallne, så länge det fierde icke utlåt it sig.

Herr borgmästaren Fries: Låtom oss bruka samma process med bondeståndet, som de öfrige stånden brukade med oss i ärendet, angående herrar riksens råd, grefwar Bonde och Bielke. Låtom oss hos ridderskapet och adelen samt prästeståndet begära, att de med en gemensam deputation wille biträda oss, och giöra en alfvarsam föreställning hos bondeståndet. Jag tror att det skulle hafwa god wärkan.

Herr borgmästaren Sacklen hölt före wara bäst, att herr talman, i sammanträde måtte påminna bondeståndets taleman och secreteraren, att föredraga och expediera ärendet. När herr grefwen och landtmarskalcken, samt prästeståndets talman gjorde det samma, kunde bondeståndet icke undandraga sig att afgjöra saken.

Herr talman frågade, om icke ståndet behagade bifalla detta herr borgmästaren Sacklens yttrande.

Och ståndet swarade härtill Ja.

Herr borgmästaren Cervin: Jag har sagt min mening till protocollet, hwilcken utwäg jag trodt wara bäst. Om detta nu bifallne förslag icke wärker det påsyftade ändamålet, så förbehåller jag mig, att wara utan skulld.

Uplästes kammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²⁴⁹¹ angående ändring i Kongl. Mai:sts nådige utslag af den 21 Februarii 1760, för borgaren i Marstrand Johan Levander, att därstädes få idka handel.

Ståndet fant nödigt, att detta ärende skulle hwila.

Skildes åt.

---

²⁴⁹¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 68.

Åhr 1762 den 10 Maij

S.d. Uplästes secreta deputationens betänckande,²⁴⁹² öfwer de beswär hwilcke capitainen wid Uplands regemente, samt riddaren Ulric Adelheim²⁴⁹³ anført, öfwer tillfogad praejudice, medelst yngre officerares framför honom wundne befordran till majorer. Öfwer detta ärende hade ridderskapet och adelens samt bondeståndets ledamöter icke vidare yttrat sig, än att capitaine Adelhielms ansökning, såsom ett särskildt mål, må till rikens ständers godtfinnande öfwerlemnas, men deputationens ledamöter af präste- och borgarestånden hade warit af den tanka, att så wäl i anseende till Adelhielms lidande, genom yngre officerares befordran, som de mångårige trogne och utmärkte krigstienster, det borde han, enligt 1756 års förordning,²⁴⁹⁴ undfå majjorsfullmagt.

Uplästes prästeståndets extractum protocollis af den 29 April sidstledne,²⁴⁹⁵ hwaruti prästeståndet förklarar dess bifall, till dess och borgareståndets i deputationens betänckande anförde yttrande.

Herr talman hemstälde, om icke ståndet behagade bifalla detta prästeståndets extractum protocollis.

Och ståndet swarade härtill Ja.

Twänne kongl. cammarherrar anmäldes, och emottogos, samt infördes efter wanligheten af sex ledamöter. Ordföranden, kammarherren baron Reuterholm, yttrade sig: Hennes Kongl. Maij:st Drottningen låter, genom oss sine utskickade, förmåla hos borgareståndet, dess nådiga hälsning. Hennes Kongl. Mai:st har fått den underrättelse, att rikens ständer beslutit, att hos Hans Kongl. Mai:st, på dess födelsedag, den 14 i denne månad, aflägga deras lyckönskan. Och som Hennes Mai:st med mycken fågnad sig förestält den lycka och förmån, som nu wisar sig, det Hans Kongl. Mai:st Gudi lof är wid hälsan, emot den bedröfwelse, som Hennes Mai:st träffade

---

²⁴⁹² Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, secreta deputationens expeditioner, nr 105.

²⁴⁹³ Läs: *Adelhielm*.

²⁴⁹⁴ Tryckt förordning 23 november 1756: *Kongl. Maj:ts Nådige Förordning, Angående Hwad som bör i akt tagas wid Förslagers uprättande til lediga tienster och Beställningar samt theras besättande, med mera, i följe af Rikens Ständers yttrande therom uti 2:ne theras underdånige härhos fogade skrifwelser.*

²⁴⁹⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, secreta deputationens expeditioner, nr 105, bilaga.

förledit år, då Hans Kongl. Mai:st å samma dag befant sig i sjukligt tillstånd, så har Hennes Mai:st welat dela dess glädje å denna dagen, med riksens ständer, och låter fördenskull biuda riksens ständers deputerade, som komma, att resa ut till Drottningholm, till middagsmåltid därstädes.

Herr talman tackade för den lemnade underrättelsen, och bad cammarherrarne, hos Hennes Kongl. Mai:st anmäla ståndets underdåniga wördnad. Skolandes ståndets deputerade efterkomma Hennes Kongl. Mai:sts nådiga wilja.

Desse cammarherrar afträdde och beledsagades ut.

Herr talman gaf wid handen, att cammarherren baron Reuterholm särskilt låtit weta, det herr riksrådet öfwerstemarskalken hade dragit försorg, att nödige slupar skola wara å berörde dag till reds, kl. 10, att föra ståndens deputerade till Drottningholm; och föröfrigt berättade herr talman, att ridderskapet och adelen utnämt fyratijoåtta deputerade till detta ärende, i följe hwaraf de öfrige stånden kommo att utse tiugufyra, hwilcke nu kunde nämnas.

Härwid yppades wäl den frågan, om desse deputerade skulle nämnas i ordning efter lähnen, eller ock elljest. Men ståndet förenade sig änteligen om det senare, och utnämndes följande herrar ledamöter, nemligen:

herr rådman Rothstéin,
herr borgmästaren Biörkman,
herr handelsman Heggardt,
herr inspectoren Lexell,
herr handelsman Tottie,
herr borgmästaren Cervin,
herr borgmästaren Wiggman,
herr borgmästaren Ignatius,
herr rådman Hylphers,
herr borgmästaren Fries,
herr borgmästaren Kellander,
herr borgmästaren Kiörning,
herr fabriqveuren Langlett,
herr borgmästaren Sundblad,
herr rådman Schenberg,
herr borgmästaren Wennberg,
herr borgmästaren Torsk,

herr rådman Haeggeroth,
herr bergmästaren Fröberg,
herr handelsmannen Norberg,
herr borgmästaren Kröger
herr borgmästaren Brunsell,
herr borgmästaren Ekman och
herr rådman Pihlson.

Herr talman: Jag bör hos ståndet anmäla, att secrete utskottet fått den underrättelse, att ett wapnestillestånd är slutit imellan Hans Kongl. Mai:st vår nådigste konung, och konungen i Preussen, genom de å ömse sidor en chef commenderande generaler. Detta är wäl för någon tid sedan skiedt. Men secrete utskottet har icke kunnat lemna riksens ständers plena därom underrättelse, innan stilleståndet af konungarne å bägge sidor blifwit ratificerad, hwilcket nu så nyligen skiedt, att secrete utskottet i des sidsta sammankomst aldri först feck del deraf, och således icke handt skriftligen gifwa detta ärende riksens ständers plena tillkänna, utan kom öfwerens, att sådant skulle skie in plenis, genom herr grefwen och landtmarskalcken, samt de öfrige talemännen.

Ståndet betygade häröfwer sitt goda nöije.

Justerades ståndets resolution, å ridderskapets och adelens extractum protocolli, angående ryttmästaren Ahlberg, och majjoren Beck-Fries med flere, och lydde denna resolution sålunda:

Upläst hos borgareståndet den 8 Majj 1762, och förblef ståndet, hwad ryttmästaren Ahlberg angår, wid dess förrut, å secreta deputations betänkande, rörande bemälte ryttmästares beswär, gifne yttrande, och protocollsutdrag af den 4 September 1761, men angående ryttmästarna Bonde och Schmitterlov, wille ståndet sig framdeles utlåta, då secreta deputationens betänckande, som dem angår, kommer under öfwerwägande.

Herr talman gaf wid handen, att sedan ståndet, under den 16 Octobris sidstledit år, bifallit bondeståndets extractum protocolli, angående lagmannen Woltemat,²⁴⁹⁶ och detta ärende nu mera gådt genom alla stånden, hade sluteligen yppat sig, att bondeståndets yttrande uti nyssberörde protocollsutdrag icke wore tydeligit nog; hwarföre bondeståndet sig genom ny

---

²⁴⁹⁶ Tryckt i *BdP* 8, bil. 52.

påskrift, å secreta deputationens betänkande,²⁴⁹⁷ rörande detta mål, förklarar dess rätta mening hafwa warit, att lagman Woltemat kommer att göra kammarrådssysla i kongl. kammarcollegio, med des förr innehafwande lön, till dess ordinarie kammarrådslön blifwer ledig, och som herr talman ej annat kunnat förstå, än att detta jämwäl warit ståndets mening och beslut, tå saken sidst förehades, ty hemställte herr talman, om icke ståndet nu, genom ny påskrift, behagade förena sig med detta bondeståndets yttrande.

Ståndet swarade härtill Ja.

Herr borgmästaren Renhorn: Som det torde hända, att jag, efter sluten riksdag, öfvergifwer min nu innehafwande sysla, men likwäl kan blifwa någon tid här wistande, ty hemställer jag, om icke ståndet skulle täckas tillåta mig, att ändå få sittaa i ståndets cancellie, och läsa acterne därstädes, samt därutur annotera hwad jag kan finna nödigt, till ett af mig tillämnadt arbete, angående städerne i riket. Protocollerne begär jag icke att se, mindre, att något därutur utdraga, eller afskrifwa.

Ståndet lemnade härtill dess bifall, med det af herr borgmästaren sielf tillagde wilckor; och kommer utdrag af protocollet, häröfwer, att meddelas.

Skilldes åt.

---

²⁴⁹⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta deputationens expeditioner, nr 48.

Åhr 1762 den 17 Maij

S.d. Uplästes secreta deputationens betänckande,²⁴⁹⁸ angående ryttmästarens wid södre skånske cavallerieregementet, Evert August Francs beswär, öfwer tillfogad praejudice, genom yngre officerares befordran till majorer. Tillstyrkandes deputationen, i anledning af anförde skiäl, det måge de fullmagter, hwilcke majorerne von Blixen och von Schwartzern ärhållit, icke på något sätt ligga ryttmästaren Franc i wägen, att efter sin förrut innehafde tour niuta för dem wärkelig befordran, dock utan någon äldre sökandes förfördelande.

Ståndet biföll detta betänckande, med den tillägning, att ryttmästaren Franc må nu genast tillika ärhålla majorsfullmagt af samme dato, med majoren von Schwartzers, såsom en emot dess lidande proportionerad uprättelse.

Föredrogs åter ett utdrag af protocollet,²⁴⁹⁹ hållit i kongl. rådkammaren, den 29 i sidstledne månad, angående den i åtskillige rikets provincier sig yppade brist och dyrhet på spannemål, samt nödwändigheten af förbud emot brännewinsbrännandet. Begärandes Hans Kongl. Mai:st riksens ständers swar härom.

Herr borgmästaren Renhorn upläste dess häröfwer i form af extracto protocolli författade tanckar,²⁵⁰⁰ hwilcke ståndet ansåg för aldeles wälgrundade, men fant likwäl nödigt, att med detta protocollsutdrags utfärdande måtte hafwas anstånd, till dess bewillningen wore afgjord; i annor händelse torde wid detta senare ärende, i synnerhet hos bondeståndet, åtskillige swårigheter yppa sig.

Herr borgmästaren Cervin hemstälde, om icke imedlertid nu wore nödigt, att, till dyrhetens afhielpande på spannemål, den författning widtages, att afgiften därpå genast må uphöra, hwarom fördenskull underdånig skrifwelse till Hans Kongl. Maist. kunde afgå. Och begärde herr borgmästaren, att herr talman måtte härom öfwerlägga med herr grefwen och landtmarskalcken, samt de öfrige talemännen.

Herr talman lofwade, att sådant skulle skie.

---

²⁴⁹⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, sekreta deputationens expeditioner, nr 106.

²⁴⁹⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, kungl. remisser, nr 48.

²⁵⁰⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 334.

Föredrogs kammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²⁵⁰¹ om hospitals- och barnhuswärket i riket.

Uplästes herrar deputerades anmärkningar, rörande detta ärende.

Första puncten: Angående olika utdelning af kronoförläningar, hospitalerne imellan, i det somliga hafwa fått stora förläningar, andre däremot ganska ringa, ty äro deputerade af den tanckan, att af de hospitaler och barnhus, der något öfwerskått blifwer, kunde till nästa riksdag 6 procent årligen, af sådane öfwerskottsmedel ärläggas, att af hospitals- och barnhusdeputationen disponeras.

Denna puncten bifölls.

Andra puncten: I anseende därtill, att landshöfdingarne och biskopparne woro dels så wida skilde ifrån hospitalen, dels med trägne och wigtige gjöromål syselsatte, hwarföre ock deputationen tillstyrker, att uti de städer, där hospitaler eller barnhus äro, måtte jämte kyrkioherden och borgmästaren, en rådmän och twenne consistoriales, der consistorier äro, åtaga sig närmaste tillsynen öfwer hela hushållningen wid desse wärk. Men herrar deputerade anse säkrast wara, att hwad styrelsen angår, måtte förblifwa efter kyrkiolagens förordnande, och hwad hittills wanligt warit.

Detta herrar deputerades hemställande bifölls.

3:dje puncten: Angående förvaltningen af de här i staden warande inrättningar, nemligen stora barnhuset, Danvikshospitalet och husfattigcasan, som stå under herr öfwerståthållarens och magistratens inseende, måtte efter förra wanligheten förblifwa, så att herr öfwerståthållaren och magistraten åligger, att om styrelsen och upsigten öfwer desse wärk besörja. Härwid hade deputerade ej något att påminna, emedan detta är grundat på privilegier, foundationer, samt ålder och senare författningar. Men emedan herr öfwerståthållaren och magistraten icke förer någon omedelbar direction öfwer förenämde wärk, utan medelbar, genom stadens collegier och ämbetsmän, så hämställa herrar deputerade, om icke nödigt wara will, att då det säges, det herr öfwerståthållaren och magistraten åligger därom besörja, gjöra följande tillägning: Genom de stadens collegier, som närmaste directionen wid berörde wärk är updragen, hwilcket ock aldeles öfwerensstämmar med riksens ständers förordnande, wid sidstledne riksdag.

---

²⁵⁰¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 35.

Och som stora barnhuset och Danviks hospitaler äro något aflägsse ifrån bemälte collegiers och directeurers ämbetsställe på rådhuset, ty hemställa herrar deputerade, om icke sammanträdet bör skie, wid hwart och ett af berörde wärk. I synnerhet, at bygnings- och ämbetscollegium en gång i hwarje wecka sammanträder på stora barnhuset.

Den förra delen af denna punct, fant ståndet nödigt, att hwila; men den sednare, angående sammanträdet på barnhuset, bifölls.

Fjerde puncten, angående dubbla tiensteårs beräkande för hospitalprästerne och syslomännen, hade deputationen tillstyrkt. Men herrar deputerade funno wäl det wara billigt, att de niuta någon förmån, men tillika betänckeligit dertill samtycka, hälst gymnasii- och scholaebetieningen samt capellanerne i städerne skulle därigenom hafwa någon minskning af den förmån och rättighet de wunnit, utan i det stället tillstyrkt, det hospitalspredikanter, som tillika äro sysломän, skulle få räkna twenne tiensteår för tre.

Denna punct bifölls.

Uplästes femte puncten, rörande det hospitals- och barnhusfastigheter ej måge på något annat sätt uplåtas, än genom skattekiöp, eller arrende på öppen auction. Men emedan kammar-, oeconomie- och commercedeputationen icke gjordt någon skillnad emellan landt- och stadsägendomar, utan nämt alle slags hospitaler och barnhus tillhörige fastigheter, så kunna dock herrar deputerade, så mycket mindre däraf draga den mening, att tomter i städerne, samt annan stadsjord, skulle därunder wara begrepne. Men hospitals- och barnhusdeputationen har uti sin, till riksens ständer ingifne berättelse, endast yttrat sig, om landtägendarne, och att desse måtte genom skattekiöp eller arrende uplåtas.

Kammar-, oeconomie- och commercedeputationen har jämwäl uti dess betänckande betiänt sig af de orden: skattekiöp och arrende, hwilcka, efter deras allmänna notion, äro förnämligast lämpelige till fastigheter å landet. Tomterne i städerne och annan stadsjord äro af helt annan beskaffenhet. Sådane tompter tillhöra innehafwarne, ej som fri, utan som ofri grund, men åbyggnaden är hans. Ty äro herrar deputerade, i anledning af anförde skiäl, af den tancka, att stadsägendomar, som tillhöra hospitaler och barnhus, må, till desse wärks förmån och tillökning af inkomst, utan innehafwarens rubbande uti dess lagligen förwärfwade ägendom och rättighet, dels säljas, dels arrenderas på följande sätt:

1:mo. När tomt 3 eller 4 år lemnas obebygd, eller innehafwarens rätt på annat sätt upphör, bör den genom offentlig auction upplåtas den mästabudande, antingen till fri köp, eller emot åhrligt afgift, hwarwid dock iakttagas, att om åbyggnaden, genom wådeld eller annan olykshändelse, blifwit förlorad, så att innehafwaren därigenom råkat i oförmögenhet att fullgjöra dess skyldighet, med tomtens bebyggande, må honom dertill längre tid förunnas.

2:do. Då en tomt innehafware åstundar köpa den samma fri, emot en sådan friskilling, som hospitals- och barnhusföreståndarne pröfwa kunna af sig kasta mera inkomst, än de tomtören, som ärläggas, må frikiöp efterlåtas.

3:tio. Annan stadsjord, bestående af åker eller andra ägor, bör genom auction upplåtas, emot årlig afgift på wiss tid, 10, 15 eller 20 år, dock så att den jord, hwilcken blifwit apterad till plantager, lemnas ägaren utom auction, att behålla emot så högt arrende, som ärhållas för äfwen så mycken, och i anseende till läge och beskaffenhet lika god jord. Wid alt detta är likwäl nödigt, att så wäl städerna i gemen, som hwar ock en i synnerhet förbehållas deras privilegier och rättigheter, aldeles oförkränkte, samt att intet sådant köp eller arrende, som förbemält är, fastställas, innan hospitals- och barnhusdeputationen det pröfwat och bifallit.

Herr borgmästaren Cervin påstod, att de städer, som hafwa egne hospitaler, böra härifrån undantagas, hälst de ej af kronan niutit något understöd; och begärte tillika, det detta förordnande måtte tryckas.

Detta bewiljades.

Uplästes bondeståndets extractum protocollis, angående hospitals- och barnhusinrättningen i riket.²⁵⁰²

Herr grosshandlaren Clason: För min del kan jag ej samtycka till bondeståndets hämställande, angående spannemålens inlösande efter markegångstaxan. Spannemålens inlösande i Skåne skjer efter markegångstaxan. Men på alle andre orter har den blifwit bortsåld på auction, då altid hospitalerne fått 10 a 12 daler silf:rmt högre pris för hwarje tunna. Hwarföre jag ock bifaller kammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande i den delen.

---

²⁵⁰² Ibid. Daterat 3 april 1762. Tryckt i *BdP* 9, bil. 36.

Herr borgmästaren Brunssell förenade sig med herr groshandlaren Clasons yttrande.

Herr talman hemstälde, om icke den delen af betänkandet finge bifall, som rörer hospitals- och barnhusspannemåls försäljande genom auction.

Härtill swarade ståndet Ja.

Herr borgmästaren Brunssell: Hwad ärbare bondeståndet, i dess protocollsutdrag anført, om skattelösen å hospitalsägendomar på landet, bifaller jag till alla delar.

Herr borgmästaren Carl Gustaf Boberg: Jag håller före, att meliorationerne böra godtgiöras den afträdande, af den, som köper fastigheten på auctionen. Men därtill kan jag ej samtycka, att hemmanet skall säljas efter de utsatte åren.

Herr justitiaeborgmästaren Robeck biföll herr borgmästaren Carl Gustaf Bobergs nys förut anförde yttrande, med den tilläggning, att hwad den förre åboen giordt öfwer sin skyldighet, bör honom godtgiöras; detta bör fastställas, innan auction försiggår.

Herr assessoren Anthonsson förenade sig med herr justitiaeborgmästaren Robecks nys anförd yttrande, med tilläggning, att när åboen antager högsta budet, som på auctionen skiedt, han och bör blifwa närmast till besittningen.

Herr talman hemställte, om icke meliorationerne, hwilcka innan auctionen böra wara pröfwade och fastställte, samt betalas åboen af inropssumman, och att innehafwaren bör äga option, efter högsta auktionspriset.

Detta hemställande beswarades med Ja.

Och herr justitiaeborgmästaren Robeck åtog sig, att upsättia extractum protocoll i detta ärende.

Uplästes kammar-, oeconomic- och commercedeputationens betänkande,²⁵⁰³ angående hospitals- och barnhusdeputationens betiening. Tillstyrkandes deputationen, 1:mo att secreteraren Johan Briant, i anledning af andragne skiäl och omständigheter, må undfå lika rang med secreterare wid de öfrige riksens högloflige ständers wärk, samt des befordringsrättighet, räknad ifrån 1756 den 21 Octobris, då han blef förordnad till secreterare wid hospitals- och barnhusdeputationen. 2:do att cammereraren Busch måtte undfå ettusende daler silfwer:mts lön åhrligen, beräknad ifrån den

---

²⁵⁰³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 69.

tid, han blifwit af hospitalsdeputationen antagen, och tillika honom åhrli- gen måtte bestås 300 daler silf:rmt till skrifwarehjelp, som äfwen ifrån dess fullmagts datum måtte räknas; samt att cammereraren Busch kunde tilläggas lika rang och heder samt tour med cammererarne uti Kongl. Mai:sts krigs- och kammarcollegier, ifrån dess fullmagts datum, dock så, att den nu dem bägge tillagde tour, heder och rang må endast personelt sträcka sig till secreteraren Briant, och cammereraren Busch. 3:tio hwad den öfrige betieningen angår, som deputationen föreslagit, har deputationen funnit att en notarius härtill warit nyttiad, men att en cancellistsysla wore nödigare hädanefter. Ty föreslår deputationen, om icke notarie- och cancellistsyslorne kunde förenas, och sexhundra daler silfwermynts årlig lön anslås, och att denne cancellist får beräkna denne lön ifrån den tid, han blifwit antagen och med deputationens fullmagt försedd. Utwäg till desse löners anslående finner deputationen wara nog ömmande, att föreslå riksens ständer; men hemställer dock, om icke desse löner tills vidare kunde anslås af den projecterade fond, af fyra procents afdragning af en del utaf hospitalernes och barnhusets inkomster.

Ståndet fant godt, att detta ärende skulle hwila.

Justerades ståndets extractum protocoll²⁵⁰⁴ angående consuln Hacksons gjorde förskåtter till Öije²⁵⁰⁵, och de penningar han af manufacturcontoiret derföre fordrat. Och bifölls detta extractum protocoll²⁵⁰⁴, lydande sålunda:

S.d. Föredrogs secrete handels- och manufacturdeputationens betän- kande, angående consulens Hinric Hacksons och sidenfabriqveuren Jean Baptiste Oijes gemensamma ansökning, om hielp till den Oijeska sidenfabriqvens återuprättande. Och fant borgareståndet nödigt, att öfwer detta betänckande, på följande sätt sig yttra.

Som alle tillmälen ej annorlunda kunna eller böra anses, än som en blott utsago, innan de lagligen blifwit bewiste, och dom däröfwer ut- fallit, hälst emedan oskyldiges goda namn, och ryckte härigenom kränkas kan, ty finner borgareståndet rättwist, att alt hwad in pra- emissis af detta betänckande berättelsewis influtit, som skulle consu- len Hackson ödelagt gnospelii- och conduriersfabriqver, samt att han låtit för skulld inmana Oije på gildstugan, med mera, som härmed gemenskap äger, må uti den expedition, som härom kommer att slute-

---

²⁵⁰⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 273.

²⁵⁰⁵ Läs: *Oije*.

ligen utfärdas, aldeles gå ut, och det så mycket mera, som det till saken utom des icke hörer.

Hwad sjelfwa hufwudsaken angår, lemnar ståndet därhän, huruwida manufacturcontoiret kunnat eller bordt således hjelpa och understödja Oije, att han wid dess inrättade fabriqve blifwit bibehållen. Men som de tagne anstalter, hwarigenom berörde fabriqve och huset råkat uti handelsmannen Hilkes händer icke kunna ändras, utan att begå orättwisa emot honom, hwarföre han med skiäl hade att fordra hwarjehanda ärsättning, ty pröfwar ståndet bäst och skiäligast, att låta bero wid den härom gjorde författning.

Således återstår imellan Oije och dess creditorer warande concurstvist, hwars redige slut ankommer på riksens ständers åtgjörd, så wäl i anseende till manufacturcontoirets förde talan, som denne stadens magistrats utslag, hwilcket icke kunnat blifwa tydeligit, emedan magistraten ej tilltrodt sig att förklara, huru de Oije gifne penningar, uti dess hand borde anses.

Manufacturcontoiret har, under den 20 Junii 1759, af de för huset på auctionen influat medel, lyftat 35 455 daler 31 öre kopparmynt, som nu det är en widkiänd sanning, att hwad som till understöd och såsom gofwa kommit uti en fabriqveurs hand, icke sedermera kan anses, såsom en manufacturcontoirets ägendom, eller fordran, i annan afsigt, än till fabriqvens widmagthållande, hälst manufacturcontoiret sielf ej warit förlagsman, och det står fast, att hwad skuldenär äger i handom, såsom ren gåfwa, det hörer oförnekelig hans borgenär till, och kan alldrig afgifwaren återtagas. Så följer häraf aldeles tydeligen, att manufacturcontoiret icke kunnat eller bordt, såsom sin fordran, upgifwa en ren gåfwa, af 15 000 daler, som riksens ständer skiänkt fabriqveuren Oije, och som till mästa delen redan lærer med tillwärkningspraemier wara betalt.

Afskrifningspraemier under den tid fabriqven drefs för Oijes räkning, till dess den såldes, upgifwes till 8 016 daler kopparmynt, och som handelsmannen Hilke wid fabriqvens tillträde, afsagt sig all penningehjelp, kunde honom desse medel på intet sätt tilläggas, hwarföre ock ståndet finner med rättwisan öfwerensstämmande, att berörde 8 016 daler böra komma Oije till godo. Börandes Oije härhos på samme grund, emedan han sedan den tiden, han blef ifrån den förre fabriqven skild, lika fullt drifwit en fabriqve, änskiönt af få stolar, få afskrifwa resten, såsom praemier, så att manufacturcontoiret således

icke ägt eller har hos Oije någon fordran, hwarföre det kunnat lyfta ofwannämnde summa, af husets värde.

Riksens ständer hafwa jämwäl lofwat Oije inrättningspraemier, hwarpå ock manufacturcontoiret efter råd och lägenhet något förskuttit, men sedermera har manufacturcontoiret, genom utdrag af protocollet, den²⁵⁰⁶ 24 Majj 1758, wäl stadfäst Oijes fordran, till 18 900 daler kopparmynt, men tillika gjordt betalningstiden och sättet så widsträckte och wilckorlige, att ingen betalning därå följt. Och som det strider emot riksens ständers höghet, samt manufacturcontoirets credit och heder, att utgifwa en förskrifning af obetydelighet, ty pröfwat ståndet skiäligit, att nys berörde summa, hwilcken manufacturcontoiret wilckorligen förbundet sig att betala, må warda ärkiänd och ricktigt utbetald.

Således bör contoiret straxt återbetala de lyftade 35 455 daler 31 öre, och fullgjöra sin utgifne revers af 18 900 daler koppar:mt, däremot bör creditorerne, efter sitt gifne löfte, lemna Oije fri för widare tilltal och fordran.

Enär nu Oije på sine wid dess nye fabriqve gjorde tillwärkningar får niuta afskrifning för återstoden af sin skuld, och han hädanåt undfår tillwärknings- eller andre praemier, lika med andre, håller ståndet före honom wara hulpen, så wida möjjeligit är. Och om tillwärkningspraemier för den förre tiden gifwes till andre, bör han med dem niuta lika rätt, för de nu inrättade stohlar.

Sluteligen, hwad det af Oije i dess memorial brukade skrifsätt angår, så emedan han är en utlänninge, som ej förstår svenske språket, och fölgenderne af ordens sammanhang, håller borgareståndet före, sielfwa billigheten fordra, det han ifrån tilltal därföre befrias, men däremot finner ståndet, att fullmägtigen, som lagarne och språket känner, wäl kan för dess tilltagsenhet ställas under laga answar, om wederbörande sådant pröfwa mödan wärdt. Hwilcket alt, hos de öfrige respective ständen, till gunstbenägit bifall, hörsamt, tjenst- och wänligen skulle anmälas.

Uplästes prästeståndets protocollsutdrag af den 20 sidstledne April,²⁵⁰⁷ angående riksdagens slut, och hwaruti pingstehelgen utsättes till en oryggelig termin, till riksdagens slut.

---

²⁵⁰⁶ Upprepat i prot.

²⁵⁰⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, prästeståndets protokollsutdrag, nr 32.

Å löparen hade ridderskapet och adelen resolverat, att det bifallit detta protocollsutdrag, med förbehåll, att riksens ständer, till den utsatte termin få säkerhet om fred; hwarjämte fants nödigt, att deputationerne måtte till den 15 i innewarande månad med sitt arbete uphöra, som därtill både förr- och eftermiddagarne kunna fortsättja, till deras arbetens afslutande. Prästeståndet hade bifallit detta ridderskapets och adelens giorda förbehåll.

Och ståndet förenade sig äfwen med denne ridderskapets och adelens resolution och förbehåll.

Herr assessoren Anthonsson: Ridderskapet och adelen hafwer genom protocollsutdrag af den 20 April sidstledne²⁵⁰⁸ lemnat meublehandlaren Tellerstedt frihet och rättighet, att i fyra års tid ensam, och utan något intrång uppå marknaderne i samtelige städerne i riket, der han sig infinner, få genom lotteri, sina meubler och nipper försälja och afyttra, under hwilcken tid ingen, eho det wara må, sig derutinnan inblanda bör. Jag för min del finner detta adelens beslut wara ganska skadeligit för landsorterne, där man skall wara twungen, att af honom ensam kjøpa meubler. Hwari-genom många inledas, att giöra onyttige omkostnader. Hwad han begär måste man gifwa för waran. Och hemställer jag derföre, om icke proposition till afslag på detta extractum protocollis må skie.

Men ståndet fant nödigt, att detta ärende skulle hwila.

Justerades ståndets skrifwelse, till magistraten i Lund, angående arfwode för herr borgmästaren Leonhard De la Rose, hwilcket bifölls, lydande, som följer:²⁵⁰⁹

P.t. Under den 8 sidstledne Martii, har borgareståndet anmodat loflige magistraten, att, öfwer borgmästarens och riksdagsmannens De La Roses ansökning, om tillökning i dess arfwode, såsom stadens Lunds riksdagsfullmäktige, höra stadens borgerskap, samt ifall borgerskapet ej skulle finna sig däri, att sielfwilligt öka ett, i anseende till riksdagens långwarighet, ganska otillräckeligt blefwet arfwode, då infordra borgerskapets utlåtande, och det jämte egne tanckar och några protocoller, borgareståndet till handa sända. Men som borgareståndet alt hitintills måste sakna wärkställigheten af denna dess begäran, så anförlåtes ståndet än ytterligare anmoda loflige magistraten, att med det

---

²⁵⁰⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 10, bilaga.

²⁵⁰⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 274.

aldra första densamma fullgiöra, på det ståndet, innan riksdagens slut, sig öfwer borgmästaren De La Roses ansökning behörigen må kunna utlåta.

Justerades ståndets skrifwelse till herr landshöfdingen Lagerberg, angående herr borgmästaren Wennbergs riksdagsarfwode af staden Hio, som bifölls, och lydde sålunda:²⁵¹⁰

P.t. På borgmästarens och riksdagsfullmäktigen, för Hio stad, herr Johan Gustaf Wenbergs ansökning, har wäl borgareståndet, den 9 November 1761, anmodat magistraten i bemälte stad, att till borgmästaren Wennberg utbetala det honom tillslagne riksdagsarfwode, till October månads slut förledit år, 200 daler silfwermynt, samt sex daler silf:rmts afgift, som han, å stadens wägnar, till borgareståndets cancellie ärlagt. Men som sådant ej haft någon wärkan, så föränlåtes ståndet tiensteligen begära, herr grefwen, landshöfdingen och riddaren benägit behagade åfwannämnde 206 daler silf:rmt af borgerskapet i Hio uttaga, och borgmästaren sedermera tillställa låta.

För den sedan förflutne och ännu återstående tiden af denna långwariga riksdag, har borgareståndet pröfwat skiäligit tillägga bemälte borgmästare i ett för alt 100 daler silf:rmt, hwarom herr grefwen landshöfdingen, och riddaren behagade magistraten och borgerskapet förståndiga låta, samt i fall de innom riksdagens slut till borgmästaren Wennberg ej ärlagde warda, då, på dess ansökning, lämna honom behörig handräkning, till deras utbekommande.

Uplästes ståndets tillärnade extractum protocoll, angående tillökning af råder i kongl. commercecollegio.

Ståndet fant godt, att detta ärende skulle hwila.

Uplästes ridderskapets och adelens extractum protocoll,²⁵¹¹ angående meublehandlaren Tellerstedts sökte förmåner, af innehåll, som herr assessoren Anthonsson kort förut anmält.

Herr borgmästaren Lange begärte, att detta ärende måtte hwila, hwilcket ståndet bewiljade.

---

²⁵¹⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 275.

²⁵¹¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 10, bilaga.

Herr borgmästaren Johan Boberg föredrog åtskillige §§ af ståndets allmänne beswär, som ses af notarien Ahlmarks däröfwer förde protocoll i allmänne beswärstomen.²⁵¹²

Sex deputerade ifrån bondeståndet ankommo, och anmälte ordföranden, Sven Håkansson, det bondeståndet hade, genom desse sine deputerade, welat begära hos högtärade borgareståndet, att expeditionen, angående nyby[g]gen på Öland måtte hwila, tills borgareståndet behagat taga under ömsint öfwerwägande det nu af deputerade aflemnade bondeståndets extractum protocoll,²⁵¹³ som ordföranden recommenderade till önskeligit slut. Tillika aflemnades ett dess stånds extractum protocoll, angående skattemannarätt till skogarnes nytta.

Herr talman tackade för de meddelte underrättelser, och yttrade sig härhos, det ståndet ej lærer underlåta, att giöra alt hwad möjijeligit och rätt är, samt bad dem förmåla ståndets wänliga hälsning tillbaka.

Deputerade afträdde.

Ståndet discourerade något öfwer det af deputationen anmälte ärendet,²⁵¹⁴ angående nybyggen på Öland, men sedan herr talman berättat hwad som hittils förelupit i denne sak, resolverade ståndet, att detta ärende skulle hwila.

Tolf deputerade från ridderskapet och adelen ankommo och infördes, anmälandes ordföranden, commendeurcapitainen Tersmeden, att, som riksdagen snart lede till ända, så wore desse utskickade, att begära swar på ridderskapets och adelens föreställning, rörande tienstesakerne, samt hämstälte tillika, om icke deputationerne finge fortfara med deras arbeten till nästa lögerdag, dock utan anslag allenast första gången, sedan kunna de komma öfwerens sinsemellan, om tiden, att sammanträda, på det de måge kunna få justera betänckander, protocoller och öfrige arbeten. Och aflämnade härjämte ett ridderskapets och adelens extractum protocoll, angående den af secreta deputationen tillstyrkte uprättelse, för öfwersteliutenanten Durietz.

Herr talman tackade för de medelte underrättelser, och yttrade sig, det ståndet lærer, så snart gjörligit är, taga de anmälte ärender under öfwerwägande. Hwarjämte ståndets hälsning anmältes.

---

²⁵¹² Borgarståndets arkiv, vol. R 1357.

²⁵¹³ Daterat 10 maj 1762. Tryckt i *BdP* 9, bil. 44.

²⁵¹⁴ Se Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 36.

Deputerade afträdde.

Herr talman hemställte, om icke ridderskapets och adelens nys anmälte yttrande, angående deputationernes arbeten²⁵¹⁵ finge bifall, med tilläggning att inge nye mål måge uptagas och remitteras från urskillningsdeputationen.

Ståndet biföll detta hemställande.

Herr talman frågade vidare, om icke sex deputerade af ståndets herrar ledamöter måtte afgå, att notificera hos de öfrige stånden, det ståndet bifallit ridderskapets och adelens yttrande, angående deputationernes fortfarande med deras arbeten till nästa lögerdag, samt att ståndet tillagdt, det inge nye saker skola från urskillningsdeputationen remitteras och afgjöras.

Härtill swarade ståndet Ja, och herr borgmästaren Malmstén, och fem herrar ledamöter afgingo i detta ärende.

Herr borgmästaren Johan Boberg continuerade med föredragandet af ståndets allmänne besvär, som ses af notarien Ahlmarks protocoll i allmänna beswårstomen.²⁵¹⁶

Herr borgmästaren Malmstén och herrar deputerade återkommo, med berättelse att prästeståndet låfwat företaga det anmälte ärendet i dag. Bondeståndet hade afgjordt och bifallit våre tilläggningar, och ridderskapet och adelen hade warit af samma tancka, som detta ståndet.

Herr talman tackade för herrar deputerades hafde besvär.

Herr assessoren Anthonsson påminte, att som riksdagen snart lider till slut, nödigt wara wille, det ståndet nu måtte afgjöra ärendet, rörande bancolånens uphörande tills vidare.

Häröfwer discourerades något, och herr borgmästaren Renhorn berättade, att banqven indrager en fierdedel af lånen; på detta sätt skola snart sedelstocken minskas.

Herr borgmästaren Schauv: Saken hörer ej hit, utan till secrete utskottet, som lærer nog, innan riksdagen slutas, yttra sig öfwer detta ärende.

Ståndet fant godt, att detta mål skulle hwila tills vidare.

Uplästes justitiaedeputationens extractum protocoll,²⁵¹⁷ angående assessoren i Giötha hofrätt, Olof von Nackrejs ansökning, om tjenstefrihet

---

²⁵¹⁵ Jfr Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 50 samt R 1353, nr 75.

²⁵¹⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1357.

²⁵¹⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 46.

på sex månaders tid efter riksdagens slut. Och tillstyrkar deputationen, i anledning af anförde skiäl, det assessoren von Nackreij måtte förunnas tjenstefrihet på den nämnde tiden.

Herr borgmästaren Sacklen: Assessoren von Nackreij har tagit sig härtill anledning af ständernes bewilljande för håfrättsråderne Ridderstolpe och Rappe. Men omständigheterna äro olika. Desse hafwa waritienstgiörande i hofrätterne, alt sedan 1748; är derföre ej underligt, att tjenstfrihet för dem bewiljades. Men herr assessoren von Nackreij accorderade sig 1755 till häradshöfdinge, och under denne riksdag har han blifwit äfwen igenom accord assessor. För min del kan jag ej därtill samtycka, utan håller före, det herr assessoren von Nackreij, efter slutna riksdag, bör intaga sitt säte i kongl. Giötha hofrätt, och förrätta sin sysla.

Herr borgmästaren Schauv: Assessoren von Nackreij har, alt sedan riksdagen[s] början, ständigt warit här wid riksdagen; är derföre ej underligt, att han begär någon tid tjenstefrihet, att se efter sina hushåldssaker, med mera. Jag kan derföre ej annat, än bifalla justitiaedeputationens extractum protocoll.

Herr talman hemstälde, om icke detta protocollsutdrag rörande assessorens Nackreijs sökte tjenstefrihet, finge bifall.

Härtill swarades både Ja och Neij.

Beslöts derföre, att detta ärende skulle hwila.

Och ståndet skildes åt.

Åhr 1762 den 18 Maj

S.d. Justerades resolutionen å secreta deputationens betänckande,²⁵¹⁸ angående håfjunckaren och vice advocatfiscalen baron A. F. Kurcks anförde beswär, så lydande:

Borgareståndet bifaller secreta deputationens betänckande i detta mål, så att baron Kurck får advocatfiscalsfullmagt, men om de öfrige i Gjötha hofrätt tillärnade accorder och befordringar för sig gå, bifaller borgareståndet, att baron Kurck blir extraordinarie assessor, på sätt, som detta bondeståndets extractum protocoll²⁵¹⁹ innehåller.

Uplästes secreta deputationens betänckande,²⁵²⁰ angående de beswär, assessoren och landssecreteraren Johan Mathesius, krigsfiscalen och secreteraren Jacob Boberg, secreteraren och krigsfiscalen Z. O. Chytraeus, håfjunckaren F. C. Crusbjörn, härads höfdingen C. J. von Wallvik, landssecreteraren Olof Benjamin Westman, registratoren i justitiaerevisionen Emanuel Deutsch, advocatfiscalen uti kongl. kammarcollegio Joachim Wilhelm Bröms och fältsecreteraren Wilhelm Freijtag, hwarför sig särskildt anført, öfwer det förslag, öfwerståthållaren och commendeuren af kongl. Swärdsorden von Lantingshausen, till den åhr 1759, här i Stockholm ledige slottsfogdesyslan, uprättat, hwilcket af herrar riksens råd är wordet bifallit, och hwarigenom assessoren och fältsecreteraren Axellson beställningen sedermera ärhållit. Och berättar deputationen, att af handlingarne befants, det på berörde förslag blifwit upförde actuarien och vice slottsfogden Hans H. Standert i första rummet, secreteraren i riksens ständers manufacturcontoir Kling i andra, samt assessoren och fältsecreteraren Axell Axelson i det tredje rummet. Större delen af de klagande finnes haft flere tiensteår, än Kling och Axelson, men som ej flere, än två, jämte Standert, kunnat på förslaget upföras, altså föreslår deputationen, endast twänne af de älste beswärande, för hwilcke någon reparation bör tillstyrkas.

Af alle klagande skulle wäl hofjunckaren Crusbiörn äga bästa rättigheten, men som han nyligen blifwit till assessor i kongl. Giötha hofrätt befordrad, så kan honom icke någon mera uprättelse skiäligen tilläggas. As-

---

²⁵¹⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, sekreta deputationens expeditioner, nr 102.

²⁵¹⁹ Daterat 27 mars 1762. Tryckt i *BdP* 9, bil. 33.

²⁵²⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, sekreta deputationens expeditioner, nr 107.

sessoren och landssecreteraren Mathesius, samt krigsfiscalen och secreteraren Boberg äro dännäst i ordningen, och som de, wid förslaget uprättande, blifwit lidande, hemställer deputationen, om icke Boberg må undfå assessorsfullmagt, och bägge för deras lidande åtnjuta tour till vidare befordran, af samma dag, som Axelson till slottsfogde förordnades. Men hwad assessoren och landssecreteraren Mathesius andragit, att han år 1750 blifwit till assessor i kongl. Åbo hofrätt af Kongl. Mai:st i nåder utnämnd, utom förslag, men af rådet utvoterad, i anledning därpå, att secreta deputationen, wid 1747 års riksdag, gjordt anmärkning öfwer Mathesii befordran år 1743 till landssecreterare, men som riksens ständer, igenom underdånig skrifwelse till Kongl. Maist. af den 4 Junii 1752, förklarar, det ej något hinder till befordran skulle vidare läggas honom i vägen, ty förmenar han, att assessors tour kunde honom tillärkiännas från år 1750. Men emedan Mathesius ej däröfwer förrut beswär andragit, ty har deputationen, enligt 3 § i kongl. förordningen om riksdagars förkörtande af den 6 October 1738,²⁵²¹ och 13 § i urskillningsdeputationens instruction, denna omständighet till bepröfwande ej kunnat uptaga. Hwad härads höfdingen von Wallvik, krigsfiscalen Chytraeus, advocatfiscalen Bröms, och landssecreteraren Westman angå, hwilcke alle äga flere tiensteår, än Axelson, dock emedan ej flere än twänne kunna niuta uprättelse, ty finner deputationen sig icke eller böra någon uprättelse för dem föreslå.

Uplästes prästeståndets protocolsutdrag i detta mål.²⁵²²

Uplästes bondeståndets extractum protocolli, angående detta ärende.²⁵²³

Uplästes assessoren Mathesii memorial i förewarande ärende.²⁵²⁴

Ståndet fant godt, att detta ärende skulle hwila.

Uplästes secreta deputationens betänckande,²⁵²⁵ angående majoren wid fortificationen samt riddaren Axell Arbins däröfwer anförde beswär, att Kongl. Mai:st tillagt majorerne och riddarne friherre Carl Ribbing samt

---

²⁵²¹ Tryckt förordning 6 oktober 1738: *Kongl. Maj:ts Ytterligare nådige Förordning, Angående Hwad wid tilkommande Riksdagar, til theras förkortande, vidare bör i acht tagas.*

²⁵²² Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, sekreta deputationens expeditioner, nr 107, bilagor.

²⁵²³ Ibid.

²⁵²⁴ Ibid.

²⁵²⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, sekreta deputationens expeditioner, nr 108.

Carl Magnus Råberg tour fram för honom. Tillstyrkandes deputationen 1:mo hwad touren för friherre Ribbing beträffar, det majoren Arbin må blifwa bibehållen wid dess, fram för friherre Ribbing, ägande tour i anledning af uprepade skiäl och omständigheter. Men widkommande Arbins beswär öfwer Råberg, så förekomma här aldeles enahanda omständigheter, som wid de af majoren Nordencreutz öfwer Råberg andragne beswär, i thy att Råberg tient längre, warit både äldre officerare och capitaine, än Arbin, men att Arbin på samma grund, som Nordencreutz, ärhållit majorsfullmagt, för giordienst wid nya fästningsbyggnaden. Och tror deputationen, att Arbin och Nordencreutz, enligt riksens ständers egen författning, angående slike fullmagters medförande rättighet, om företräde till befordran, böra niuta, genom slik fullmagts wundne tour, framför Råberg, till godo. Och som det nu ankommer på riksens ständers egit godtfinnande, i hwad slut de behaga stadna, om den emellan Nordencreutz och Råberg warande twist om touren, däröfwer deputationen förrut afgifwit dess betänckande, ty anser deputationen onödigt, att något annat och särskilt yttrande afgifwa, emedan detta mål är af lika beskaffenhet med det förra. Och lära riksens ständer finna författningen enahanda, att den, emellan majorerne Arbin och Råberg, nu yppade fråga, om företräde därefter kommer att regleras och fastställas.

Herr borgmästaren Lange: Detta högtärade ståndet har, redan i October månad, förledit år, utlåtitt sig öfwer secreta deputationens betänckande, angående majoren och riddaren Nordencreutz anförde beswär emot Råberg; begärer jag derföre, att det därwid måtte förblifwa.

Herr borgmästaren Schauv: Major Arbin har riksens ständers författning för sig, som påbiuder, att de officerare af fortificationen, som låter bruka sig wid nya fästningsbyggnaderne, skola få högre fullmagter. Arbin har arbetat trogit, och blifwit ständigt brukad wid nya fästningsbyggnaden i Landscrona, men, oackadt ständers författning, feck ändå majoren Ribbing touren för honom. Arbin är en ganska kjäck officerare, har stor insigt i fortificationswetenskaperne, och tör jag tillika säga, att Råberg aldrig blir Arbin, eller bör med honom jämnföras.

Herr talman gjorde proposition på betänckandet.

Men ståndet resolverade, att saken skulle hwila.

Uplästes Ulricaehamns riksdagsfullmagt af den 9 September sidstledit år,²⁵²⁶ för herr borgmästaren och riksdagsfullmäktigen ifrån Jönkiöping, Nils Kellander. Som gillades.

Herr borgmästaren Brunssell: Ståndet har, redan wid riksdagens början, remitteradt till herrar deputerades utlåtande, huru många fullmagter en ledamot bör få antaga, samt, att den, som är fullmäktig för²⁵²⁷ större städer, ej få åtaga sig fullmäktigskap för mindre städer. Och som riksdagen snart lider till slut, wore angelägit, att herrar deputerade snart inkommo med sitt betänkande i detta ärende.

Herr borgmästaren Renhorn: Högtärade ståndet har utfärdadt ett extractum protocoll, hwaruti restitutio fatalium i Bromanska concursen lämnas handelsmannen här i staden Schiön. Detta är af trenne stånd remitteradt till justitiaedeputationen, men ridderskapet och adelen har ännu ej tagit den före. Så at trenne stånds åtgärd derwid blifwer för honom onyttig, i fall det ej företagas hos ridderskapet och adelen. Begär derföre, att en deputation måtte få afgå, att derom påminna. Herr talman hemställte, om icke tränne ledamöter kunde afgå, till at hos ridderskapet och adelen begära slut i förenämnde ärende, samt tillika påminna, att ståndets extractum protocoll, angående skuldfordringen, emellan bokhållaren Borre och Wachtmeisterske arfwingarne, måtte företagas och remitteras.

Detta hemställande bifölls, och herrar borgmästarne Renhorn och Sundblad afgingo i detta ärende.

Uplästes capitainen Anders Frants Sinklairs memorial²⁵²⁸ och ansöking, att riksens höglofl. ständer wille låta hos Hans Kongl. Maj:st anmäla honom, till extraordinarie assessor i kongl. Gjötha hofrätt, i anseende till liden praejudice.

Ridderskapet och adelen hade detta memorial på det sättet bifallit, att sökanden till någon civil sysla må niuta befordran. Prästeståndet hade bifallit ridderskapets och adelens yttrande.

Hwarmed ock borgareståndet sig nu förenade, efter skiedd proposition af herr talman.

---

²⁵²⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1361.

²⁵²⁷ *förr* i prot.

²⁵²⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 312.

Uplästes bergsdeputationens betänckande,²⁵²⁹ öfwer allmogens uti 72 §, wid innwearande riksdag, deröfwer anförde beswär, att kohlprisen äro för låge, och att allmogen därföre måtte niuta betalning för sine kåhl, i proportion af andre wahrors gångbarhet. Deputationens tancka är, att allmogen och bruksägare böra sluta rigtige och fasta kohlcontracter, på huru stort quantum hwar ock en åbo, hwars skog under wissa bruk lyda, eller endast lofgifwit är, att få sina kohl därtill försälja efter sin skogs beskaffenhet, kan sig åtaga och årligen lefwerera. Och att sådane contracter ställas på wisse år, efter öfwerenskommelse. Bruksägaren kan gifwa någon tillökning i priset, i stället han förrut warit twungen köpa hemmansdelar för kohls skulld. Och tillstyrker deputationen widare, det ej skogsdelar från skattehemman måtte försäljas, samt kjøparen derå lagfart lemnas, som är aldeles stridande emot 1677 års förordning,²⁵³⁰ angående skattskyldig jords delning, och att ett särskilt förbud häremot måtte utkomma, samt all sådan handel för olaglig och kraftlös förklaras.

Herr talman hemstaldte, om icke detta betänckande finge bifall.

Hwilcket med Ja beswarades.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,²⁵³¹ angående 3 § i kongl. reglementet af den 12 Januarii 1730²⁵³² om edens afläggande för algeiriska sjöpas; hemställandes deputationen, om icke riksens ständer täktes tillstyrka Kongl. Maist., att så förklara 3 § i ofwannämnde reglemente, att skiepsreddarne häri staden med deras skjeppare på lika sätt, som i andre städer skier finge hädanefter hos magistraterne aflägga de eder, som till ärhållande af algeiriska sjöpass äro påbudne.

Herr talman frågade, om icke förewarande betänckande finge bifall, och ståndet swarade härtill Ja.

Herr inspectoren Muncktell begärdte, att få upläsa ett af honom projecterad extractum protocoll, rörande tillwärkningspraemier för papper, i an-

---

²⁵²⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, bergsdeputationens expeditioner, nr 26.

²⁵³⁰ Tryckt förordning 21 juli 1677: *Kongl. Mayst:tz Förnyade Placat, och Förordning, emoot skattskyldigh JordzDeelning och Förminskande.*

²⁵³¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, secreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 63.

²⁵³² Tryckt reglemente 12 januari 1730: *Kongl. Maj:ts nådige Reglemente, Huru som med Algeriske Passens uttagande och utfärdande till Handelens och Siöfarrens säkerhet bör förhållas.*

ledning af secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,²⁵³³ om indragning af åtskillige riksens ständers manufacturcontoir hittils bestridde utgifter.

Herr borgmästaren Hanqvist påminte, att betänckandet innehöllo flere omständigheter, som böra observeras på en gång, och ej afgjöras plockewis.

Herr inspectoren Muncktell upläste dess projecterade extractum protocolli, rörande detta ärende.²⁵³⁴

Föredrogs å nyo secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,²⁵³⁵ angående wisse hittils af manufacturcontoiret bestridde utgifters indragande.

Efter noga granskning och jämkning, biföll ståndet detta betänckande, med åtskillige ändringar, som genom utdrag utur protocollet hos de öfriga stånden skola communiceras. Och lydde detta protocollsutdrag, som följer:²⁵³⁶

S.d. Föredrogs secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande, angående indragning af åtskillige manufacturcontoirets hitintills bestridde utgifter, och efter ett noga öfwerwägande häraf, fant ståndet nödigt, att punctewis häröfwer sig yttra, som följer:

Förre delen af första puncten, angående resepenningar för inkommande utländske fabriqvesarbetare, fant ståndet skiäligit, att bifalla. Men pröfwade därhos nödigt, att med wärkställandet af senare delen, i denne punct, angående de så kallade resestipendier må hafwas anstånd, till näste riksdag.

2:dra och 3:dje puncterne biföllos.

Äfwen wäl biföllos den fierde puncten, angående afskrifning för det meddelta förskottet till Schenshytta gallmeijewärk, med förbehåll likwäl, att detta wärk hålles wid magt och i behörig drift.

5:te punctens första moment biföllos. Andra momentet likaledes, dock att tillwärkningspraemierne för Ahlingsåhs riktigt utbetalas till detta riksdagsårets slut. Tredje momentet af denne punct biföllos. Fjerde momentet, angående praemier för äggjärn, med mera, biföllos

---

²⁵³³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, secreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 62.

²⁵³⁴ I protokollet hänvisas till R 1351, secreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 62, men det projekterade protokollsutdraget ligger inte som bilaga där.

²⁵³⁵ Ibid.

²⁵³⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 276.

på det sättet, att femton procents tillwäkningspraemier bewiljas åhr-ligen, för hwarje sådan fabriqve, så wida summan icke öfwerskrider ettusende daler silfwermynt, men härifrån fant likwäl ståndet skiäli-git, att undantaga Wiskafors wid Boråhs wäl inrättade kniffabriqve, hwilcken aldrig niutit något understöd, af manufacturfonden, och hwars ägare fördenskull tillika med instrumentmakaren Wahlbom böra niuta någon upmuntran, och få praemierne fult ut, för deras åhr-liga tillwäknningar, om de ock skulle öfwerstiga nyss berörde summa. Till femte momentet i denne punct kunde borgareståndet icke lemna dess samtycke, utan böra sådane praemier genast aldeles indragas. Men 6 och 7 momenterne biföllos.

Widare, och hwad 8 momentet af denne punct angår, fant borgareståndet aldeles betänckeligit, att någon ändring gjöres, uti de hittills bestådde praemier för inhemskt pappers tillwäknning, och det i anledning af följande skiäl. Inhemske pappersbruken måste ännu, i jämförelse med alle öfrige inrättningar, strida emot flere dem mötande swårigheter. På de fleste ställen tryta ännu lumpor, besynnerligen af de finare sorter, hwilcke dessutom måste hämtas från aflägsne orter till 15, 20 och flere mil, samt merendels öfwer taxan betalas. Oftast saknas nödige arbetare, som i denne dyre tiden dubbelt måste lönas. Klädesfiltar, former med hwad mera, måste till ett högt pris betalas, ej att förbigå den dryga kostnad inrättningen af desse wärk och deras widmagthållande ärfordrar, om de skola wara wäl och på holländske wiset bygde, hwarpå nu mera hwar ägare lærer wara omtänckt, sedan de för banqvens papperswärk inskaffade holländske arbetare, kunna om rätta byggnadssättet och arbetets behöriga drift gifwa all nödig underrättelse. Utom detta föranlåtes borgareståndet, att påminna, att tillwäkningspraemier icke på enahanda grund med de öfrige inrättningar, blifwit pappersbruken tillagde, hälst emedan dem i samme måhn är ålagt, att högre betala lumporne, så att enär man rätteligen betracktar swårigheten, att få ett tillräckeligit ämne af fine klutar, tillika med de skiäl, som redan anförde äro, kan med fog, det hitintills bestådde praemium af 8 öre silfwer:mt för riset på skrif- och tryck-papper, snarare anses för litet, än sådant, som nu bör förminskas, hälst då manufacturfonden på utländskt papper, till hälften emot hwad derföre hittills blifwit betaldt, warder indragen. Hwilcket alt ej annan påfölgd kan hafwa, än att papperswärsägarne måste stadna i tröghet och ledsnad, att fortsättia ett så magert arbete, som ibland alle näring-

ar i sanning oftare slutes med förlust, än det gifwer någon emot kostnad och möda någorlunda swarande winning.

Hwarföre ock förfarenheten wisat, att flere pappersbruk blifwit nedlagde, eller och lamt drefne, hwilcket alldrig kunnat hända, om därwid wore något att förtjena.

Första och andra momentet af 6:te puncten, angående läropraemier, bifölls.

3:dje momentet af denne punct bifölls äfwenwäl, dock med den tilläggning, att inge läropraemier tilldelas androm, än dem, som med riktige bewis bestyrka, att de lärlingar, för hwil[k]a praemier begäras, wärkeligen finnas och wistas wid fabriqven, samt där ständigt arbeta, och giöra godt framsteg i handlaget. Skulle något underslef härwid finnas hafwa förelupit, pröfwade ståndet rättwist, att alt vidare understöd för en sådan bör uphöra.

4:de, 5:te, 6:te, 7:de och 8:de momenterne af nys berörde punct biföllos.

Wid 9:de momentet, som jämwäl bifölls, fant ståndet nödigt, att tillägga, det inge sådane praemier böra bestås för flere, eller längre tid, än till dess, desse i momentet nämde lärlingar, enligt hallrättens bepröfwande, böra utskrifwas.

10:de och 11:te momenterne biföllos på sätt, som det nys föregående momentet.

7:de puncten, angående inventionspraemier, bifölls.

8:de puncten, angående inrättningspraemier, bifölls med den tilläggning, att sådane praemier måge hälst tilldelas dem, som sjelf kan wederwåga något af egne medel, hälst man då kan wara bäst försäkrad, om inrättningsens behörige drift och bestånd. Hwilcket alt med de öfrige respective stånden hörsamt, tjenst- och wänligen communiceres.

Åtta deputerade från prästeståndet ankommo, och anmälte ordföranden, kyrkjoherden doctor Celsius, att prästeståndet förehaft och bifallit justitiaedeputationens betänckande, angående dueller, i anledning af den förelupne duell, imellan lieutenanten baron Flemming och fendricken Sass. Hwarwid prästeståndet warit betänckt, huru angelägit det är, att på alt möjligit sätt inplanta dygd och sed[l]ighet hos medborgare, hwarföre prästeståndet, som funnit detta ärende wara af ganska stor wigt och betydighet, giärna skulle önska, att borgareståndet med det första, som möjligit wore, wille företaga och bifalla detta betänckande, hwilcket om det blefwe liggande oafgjordt, skulle torde hända hafwa flere olycklige försök och

fölgder med sig. Hemställte äfwen, om icke, till vinnande af riksdagens slut, hos Hans Kongl. Mai:st må anhållas, att wis²⁵³⁷ dag må warda utsatt, till riksdagspredikan och ständernes sammanträden på rik[s]salen.

Herr talman yttrade sig: Ståndet är beredwilligt, att företaga prästeståndets begäran och hemställande, såsom ländande till ett så nyttigt ändamål. Men det lærer ej²⁵³⁸ kunna skie, förr än freden förrut blifwit slutad. Och som detta ståndets herrar ledamöter, äfwen längta hem, så lærer och ståndet desto snarare det samma företaga. För öfrigit bad herr talman deputerade förmåla ståndets tjenst- och wänliga hälsning tillbaka.

Hwarmed de afträdde.

Herrar borgmästaren Renhorn och Sundblad återkommo, och berättade, det herr grefwen och landtmarskalcken hade lofwat, att nästa plenidag företaga de anmälte ärenderne.

Sex deputerade ifrån prästeståndet ankomo, och berättade ordföranden, biskopen doctor Bentzelstierna, det prästeståndet hade afgjordt kammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande, angående barnhus och hospitalerne i riket, på sätt, som deras extractum protocollii innehåller, hwilcket nästa plenidag skulle aflämnas. Anmälandes tillika, att deputationen blifwit anmodade berätta, det ridderskapet och adelen hade bewiljat Freudenfelt, att få, emot nijo års ränta, inlösa ett hospitalshemman, men, som detta wore stridande emot kongl. förordningarne, så hade prästeståndet bemålte ansökning afslagit, samt begärde, att detta ståndet täcktes gjöra ett med prästeståndet.

Herr talman swarade, att ståndet har förehaft kammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande, angående hospitalerne, men wäntat därpå, att få inhämta prästeståndets tanckar. Lära derföre nu se till, att instämma med prästeståndets tanckar. Det senare målet har icke ännu warit före, men twiflar ej därpå, att ju icke ståndet gör ett med högwördige prästeståndet, så snart det skiedt, skall ståndets beslut straxt communiceras med prästeståndet.

Deputerade afträdde.

Herr talman hemställte, om icke ståndet behagade bifalla prästeståndets proposition, om riksdagens slut.

---

²⁵³⁷ Läs: *wiss*.

²⁵³⁸ Upprepat i prot.

Herr borgmästaren Schauv: Jag kan ej se giörligheten, att riksdagen kan slutas, förrän den 8 eller 9 nästkommande Junii. Ty wi kunna ej arbeta något i helgedagarne.

Dock biföll ståndet herr talmans hemställande, och anmodade herr talman, att i sammanträde med herr grefwen och landtmarskalcken, samt de öfrige talemännen, att tillse, när riksdagen kan slutas.

Herr talman lofwade, att detta skulle skie. Och frågade ytterligare, om icke en deputation måtte afgå, att hos de öfrige stånden notificera detta ståndets beslut.

Ståndet samtyckte härtill, och herr borgmästaren Unger samt sju herrar ledamöter, afdingo i detta ärende.

Åtta deputerade ifrån bondeståndet ankommo, samt berättade ordföranden, Joseph Hansson, näst wanlig hälsning, det bondeståndet förehaft och bifallit prästeståndets yttrande, angående riksdagens slut. Önskandes dock bondeståndet, att innan riksdagen slutas, få någon säker underrättelse om freden. Härjämte recommenderade bondeståndet, till benägit bifall och slut, bondeståndets extracta protocoll, 1:mo angående skogarne, och 2:do angående Wadstena krigsmanshushemmans försäljande till skatte.²⁵³⁹ Hwaremot bondeståndet lofwade att företaga och afgjöra alt det, som rörde borgareståndets ärender.

Herr talman tackade deputerade för den lemnade underrättelsen, och försäkrade, det borgareståndet ej lærer underlåta, att se till, att kunna till bondeståndets nöije afgjöra de anmälte ärender.

Deputerade afträdde.

Herr borgmästaren Unger och herrar deputerade återkommo, och berättade, det herr grefwen och landtmarskalcken swarat, att saken icke ännu warit före, men skulle dock snart skie. De andre ståndens talemän hade tackat för den lemnade underrättelsen.

Åtta deputerade från ridderskapet och adelen ankommo, och anmälte ordföranden, häfmarskalcken baron Reuterholm, det ridderskapet och adelen förehaft ärendet, rörande ryttmästaren Cronackers ansökning om säteriet Sannegården. Och som ridderskapet och adelen funnit den af biskopen Lamberg påstådde rättigheten, alldeles stridande emot ridderskapets och adelens privilegier, så begära de, det borgareståndet behagade gjöra ett

---

²⁵³⁹ Daterat 15 januari 1761. Tryckt i *BdP* 8, bil. 9.

med dem, samt bibehålla ridderskapet och adelen, wid deras privilegier och rättigheter.

Herr talman swarade, det ståndet ej lærer underlåta, att taga det anmänte ärendet under närmare öfwerwägande. Bad för öfrigit herrar deputerade förmåla ståndets hörsamma hälsning tillbaka.

Hwarmed de afträdde.

Uplästes ridderskapets och adelens extractum protocollis af den 7 i innevarande månad,²⁵⁴⁰ med underrättelse, att ridderskapet och adelen öfwerenskommit, att ombyte af deras fullmäktige i ständernes allmänne wärk skall skie på det sätt, att hälften wid hwarje riksdag komma att afgå, då de, som riksdagen förrut blifwit bibehållne, warda först endtledigade, samt tillika faststaldt, att jämnka antalet af desse sine fullmäktige, så att hädan efter uti banqven skola blifwa fyra, uti ständernes contoirt två, uti manufacturcontoiret fyra, och uti slottsbyggningsdeputationen fyra.

Herr talman yttrade sig, att detta tyckes gå därpå ut, det ridderskapet och adelen wilja winna pluraliteten i banqven, ty där voteras per capita. Det är derföre högst angelägit, att wi täncka på detta wigtiga ärende, och i det afseende hemställer jag, om icke detta ärende måtte hwila.

Hwartill ock ståndet lemnade dess bifall.

Uplästes brukspatronen E. E. Borgströms memorial,²⁵⁴¹ däruti han berättar sig hafwa på egen kostnad inrättadt en oeconomie profession, wid Upsala academie, samt därtill anslagit lön. Begärer, att äfwen få till denna profession inrätta en adjunctssysla, samt därtill anslagit sexhundrade daler silfwermynts åhrlig lön på sätt, ut in actis. Och därtill utnämnt philosophie magisteren Emanuel Ekman; dock med förbehåll att denna adjunctssyslan endast med wermelänningar måtte besättjas.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag bifaller memorialet, dock med de[t] wilckor, att författningen blifwer lika, som med professionen förrut faststaldt är.

Herr assessoren Anthonsson: Jag har tagit mig den friheten, och projecteradt ett extractum protocollis i detta ärende, och begär, att få det samma upläsa.

---

²⁵⁴⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, ridderskapets o. adelns prot.utdrag, nr 34.

²⁵⁴¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 313.

Och berörde extractum protocollī uplästes och bifölls, lydande sålunda:²⁵⁴²

S.d. Wardt hos borgareståndet anmält, att sedan brukspatronen Eric Borgström ifrån Wermeland, af egne medel, med Hans Kongl. Mai:sts nådigste tillstånd af den 3 Septembr. 1759, wid Upsala academie inrättat en särskild profession, under namn af oeconomie practices, hafwer under nu warande riksdag, genom utdrag af ärbara bondeståndets protocoll, hos de andre respective stånden blifwit föreslagit, att wid denna profession wore en adjunctus högstnödig och nyttig, hwarföre ock bondeståndet föreslagit wermelandus, magister Emanuel Ekman, hwilcket ock uti borgareståndet wunnit bifall, hwaremot åter högwördige prästeståndet, genom utdrag af dess protocoll, anført, att en adjunctus oeconomie nu mera ej wore nödig, i synnerhet, som för twenne år sedan en adjunctus oeconomie skall blifwit förordnad, och det så mycket mindre wärkställas kunde, som hwarken uti räntekammaren, eller ifrån någon annan fond lön för en sådan adjunctus gifwes. Hwarföre ock högwördige prästeståndet finner denna sysla icke böra inrättas, utan skulle studerande af Wermelands nation, hafwa fullkomlig anledning göra sig uti oeconomiska wetenskapen kunnoge, och skickelige, under det hopp, då ledighet existerar, wid det af brukspatron Borgström inrättade professorat blifwa hulpen. Hwarefter brukspatron Borgström genom underdånigt memorial anhållit, att som han kommit uti ärfarenhet, att den af honom inrättade profession wore till utwidgande af riksens höglofl. ständer företagen, så förklarar han dess ändamål äfwen warit det samma, och som han förnämligast wid denne wetenskaps uphielpande, haft afseende på egen födelseort, och dess specielle landsmän, af Wermelands nation, så utfästar han sig nu straxt insättia sextusende daler kopparmynt, som en fond till årlig lön och ett tusende daler dito mynt, hwars ränta bör slås årligen till hufwudstohlen, tills capitalet wuxit så stort, att sex hundra daler silfwermynt årlig afkastning därå kan gifwas, hwilcka 600 daler silf:rmr sedermera blifwer den årliga lön, som denna adjunctur för framtiden bör åtfölja. Hwarföre han ock begärt, att den redan föreslagne magister Emanuel Ekman härtill må förhielpas, som både skall äga bepröfwad wetenskap och skickelighet, samt att denna adjunctur ständigt af Wermelands nation må besättias. Och som borgareståndet

---

²⁵⁴² Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 277.

anser, genom en sådan brukspatron Borgströms benägenhet, alla hinder på en gång wara undanrögde, som emot denna inrättning skulle kunna andragas, och Borgström ej mindre, till adjuncts inrättande, än till sjelfwa professionen för första gången till besättiande äga rättighet, och högwärdige prästeståndet ej bestridt magister Ekmans skickelighet eller wetskap så finner borgareståndet för sin del skiäligit till styrka, det må magister Ekman, efter brukspatron Borgströms wilja och förslag, till adjunctus uti denna wetenskap warda förordnad, och att samma adjunctur, lika som professoratet, framdeles må af Werme-lands studerande ungdom besättias, hwarigenom så wäl testatoris wilja upfylles, som andra upmuntras följa ett så berömligit exempel, att använda någon del af sin egendom, till wettenskapers eller handaslögders uphielpande, i vårt kiära fädernesland. Hwilcket alt, med de öfrige respective stånden hörsamt, dienst- och wänligen communiceres.

Uplästes secreta deputationens betänckande,²⁵⁴³ angående kammarherren baron Axell Reuterholms sökte befordran. Hemställandes deputationen om icke cammarherren baron Axell Reuterholm, i anseende till de för honom anförde gällande skiäl och omständigheter, måtte hos Kongl. Mai:st i underdånighet anmälas, att i nåder undfå cammarrådsfullmagt, med säte och stämma i Kongl. Mai:sts och riksens cammarcollegio, med den lön han nu innehafwer, jämte nådig försäkran, att wid första ledighet ärhålla ordinarie cammarråds-lön, näst efter dem, som nu innehafwa cammarrådsämbeten. Dock om riksens ständer skulle finna godt, att lagmännen Benzelstierna och Woltemath ärhålla reparationsfullmagter, eller företräde för Reuterholm, till ordinarie cammarråds-beställningar och -lön, att han då närmast må winna förberörde befordran, om han dess för innan på anmälan, till något annat lika wärdigt ämbete, icke skulle kunna förhjelpas.

Uplästes twenne af cammarherren baron Reuterholm inlemnade memorialer, rörande detta ärende.²⁵⁴⁴

Å löparen hade ridderskapet och adelen tecknat dess bifall till secreta deputationens tillstyrkande, med förbehåll af lagman Woltemats tour, enligt friherre Reuterholms egit begifwande. Prästeståndet hade bifallit betänckandet med ridderskapets och adelens giorda förbehåll, hwarmed och borgareståndet sig nu förenade, efter skiedd proposition af herr talman.

²⁵⁴³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, secreta deputationens expeditioner, nr 109.

²⁵⁴⁴ Ibid.

Cammarherren baron Reuterholms memorialer hade ridderskapet och adelen bifallit, likmätigt påskriften på secreta deputationens betänkande, och hwad den omförmälta lönen widkommer, det remitteras med bifall till secrete utskottet. Prästeståndet hade bifallit ridderskapets och adelens yttrande, borgareståndet förenade sig härmed, som påskrefs och löparen expedierades.

Uplästes justitiaedeputationens extractum protocolli,²⁵⁴⁵ angående nödige lius för håfrätternes ledamöter. Deputationen anser billigt, att tillstyrka, i anledning af andragne skiäl och omständigheter, det åt hofrätternes ledamöter måtte anslås af expencemedlen, nödige lius efter sådan fördelning, som hofrätterne i sparsammaste måtto finna arbetet för referenterna fordra.

Herr talman hemställte, om icke detta justitiaedeputationens extractum protocolli finge bifall.

Hwilcket med Ja beswarades.

Uplästes secrete utskottets extractum protocolli af den 10 sidstledne Majj,²⁵⁴⁶ hwaruti secrete utskottet anmäler, det herr riksrådet öfwerstemarskalcken, samt riddaren och commendeuren af Kongl. Mai:sts orden grefwe Horn, till secrete utskottet inlemnadt en verificerad räkning, öfwer de omkostnader, som till Hans Kongl. Mai:sts förledit år skiedde resa till Loka hälsobrun åtgått, af hwilcken räkning det befinnes, att utöfwer den därtill af riksens ständer emot redogiörande anslagne summan af 40 000 daler silfwermynt, tiugufemtusende femton daler 15 $\frac{2}{3}$ öre samma mynt upgått. Secrete utskottet anmäler widare, det herrar riksens råd gifwit secrete utskottet wid handen, huru, enligt herr riksrådet öfwerstemarskalcken grefwe Horns skiedde anmälan, archiatoren Rosen sig för honom utlåtit och tillkiännagifwit, det oumgängeligen nödigt är, att Hans Mai:st äfwen innewarande år må nyttia Loka hälsobrun, och att bemälte archiater icke wet något annat medel, till bibehållande af Hans Mai:sts dyra hälsa. Hans Mai:st har jämwäl pröfwat och befunnit angelägenheten af detta hälsowattnets nyttiande, i anseende hwartill riksrådet grefwe Horn blifwit föranlåten, upgifwa den till wärkställande häraf nödige kostnaden, den han, i anseende till den uptagne dyrheten på alla wahror, trodt sig icke kunna requi-

---

²⁵⁴⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 47.

²⁵⁴⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, secreta utskottets expeditioner, nr 124.

rera till ringare belop, än sextio tusende daler silfwermynt. Och föreslår secrete utskottet de 25 000 daler silf:rmt, som årligen i staten till Kongl. Mai:sts resor på mönstringar anslås, och för nästledit år är bespard, kunde till årsättning för det, som öfwer de bewiljade 40 000 daler silf:rmt till Lokaresan förledit år upgått. Och i afräkning för i år på de föreslagne 60 000 daler silf:rmt, kunde användas 1:mo 25 000 daler silf:rmt af det, som till mönstringsresor för i år eljest skulle i staten uptagas, och 2:do fyllnaden eller 35 000 daler samma mynt, af andre statsmedel anslås.

Herr talman frågade, om icke secrete utskottets extractum protocolli finge bifall. Och ståndet swarade härtill Ja.

Uplästes kammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²⁵⁴⁷ angående Åhs härads allmoge i Westergjöthland gjorde ansökning, om befrielse för hållskiutsningen i Borås stad. Och fant deputationen att Borås stad, i anseende till anförde skiäl, icke kan umbära det understöd i hållskiutsen, som den samma hittils niutit, af den nästgräntsande allmogen, till fyra hästar om dygnet, dock bör å stadens sida ett lika antal hästar dageligen wara att tillgå, till de resandes forthielpande, dock så, att allmogens hästar altid först böra gå ut, då skiuts ärfordras, samt gästgifwaren tillhållas, att med beskedelighet omgås med allmogen. Samt att konungens befallningshafwande åligger, att häröfwer hålla noga och alfvarsam hand.

Herr talman proponerade, om icke ståndet behagade bifalla förewarande betänckande.

Hwartill bejakades.

Förehades å nyo justitiaedeputationens extractum protocolli,²⁵⁴⁸ angående assessoren i kongl. Giötha hofrätt von Nacreijs sökte tjenstefrihet på sex månaders tid, efter riksdagens slut. Denna ansökning hade deputationen bifallit.

Och ståndet biföll detta protocollsutdrag, efter giordt hemställande af herr talman.

Skilldes åt.

---

²⁵⁴⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 77.

²⁵⁴⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 46.

Åhr 1762 den 21 Maij

S.d. Justerades ståndets extractum protocolli, angående ryttmästaren Francs besvär öfwer praejudice. Hwilcket bifölls, lydande som följer:²⁵⁴⁹

S.d. Uplästes secreta deputationens betänckande, angående ryttmästarens wid södre skånska cavallerieregementet, samt riddarens Evert August Francs anförde besvär, öfwer tillfogad praejudice, genom yngre officerares befordran till majorer. Tillstyrkandes deputationen, i anledning af anförde skiäl, det måge de öfwerklagade fulmagter, hwilcke majorerne von Blixen och von Schwartzer ärhållit, icke på något sätt ligga ryttmästaren Franc i vägen, att efter sin förrut innehafde tour, niuta för dem wärkelig befordran. Dock utan någon äldre sökandes förfördelande.

Borgareståndet tog detta betänckande under behörigt öfwerwägande, och som ståndet fant, att deputationen sträckt dess tillstyrkande så långt, som det ryttmästaren Franc öfwergångne lidande ärfordrar, ty pröfwade ståndet rättwist, att bifalla detta betänckande, med den tilläggnig, att ryttmästaren Franc må hos Hans Kongl. Mai:st i underdånighet anmälas, att nu tillika ärhålla majorsfullmagt af samme dato, med majoren von Schwartzer. Hwilcket med de öfrige respective stånden, hörsamt, dienst- och wänligen communiceres.

Herr borgmästaren Johan Boberg föredrog åtskillige §§ af städernes, samt projecter till resolutioner på allmogens allmänna besvär, som ses af notarien Ahlmarks protocoll i allmänna beswärsstomen.²⁵⁵⁰

Herr talman hemställte, om icke en deputation²⁵⁵¹ kunde till bondeståndet afgå, och recommendera till benägit slut, herr rådman Schenbergs ansökning, om understöd för Schenninge stad.

Detta hemställande bifölls, och herr borgmästaren Wallentein, samt fem herrar ledamöter afgingo i detta ärende, som efter någon stund återkommo, och berättade herr borgmästaren Wallentein, det bondeståndets taleman hade låfwat föredraga det anmälte ärendet, och det med all ömhet handtera.

---

²⁵⁴⁹ I protokollet hänvisas här till Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 278, men detta nummer avser ett annat protokollsutdrag (se ovan vid not 714).

²⁵⁵⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1357.

²⁵⁵¹ *deputatione* i prot.

En och annan af ståndets herrar ledamöter påminte, om icke nödigt wore, det en deputation måtte till bondeståndet afgå, att påminna och begära slut och bifall till ståndets protocollsutdrag, om bönedagarnes transporterande²⁵⁵² på lögerdagarne.

Efter ganska widlyftigt discourerande fant ståndet nödigt, att detta ärende måtte hwila.

Uplästes herrar deputerades öfwer stridige fullmagter projecterade bref till magistraten i Kongsbacka,²⁵⁵³ rörande det af berörde stad, af herr rådmän Pihlsson begärde riksdagsarfwode.

Men ståndet fant godt, att detta bref måtte förwandlas i skrifwelse till landshöfdingen i orten, såsom recommendation, att förmå staden, för den långa riksdagen skull, att tillöka dess riksdagsarfwode, med någon summa.

Åtta deputerade från bondeståndet ankommo. Ordföranden Sven Håkansson recommenderade, näst wanlig hälsning till benägit och sluteligt afgjörande, följande bondeståndets extracta protocoll, nemligen 1:mo angående capitaine Löfvings sökte skattekiöp, 2:do angående augmentshemmanstwisten,²⁵⁵⁴ 3:tio angående skattekiöp å Kottby hemman,²⁵⁵⁵ 4:to om barnhus och hospitalerne i riket,²⁵⁵⁶ 5:to angående swedjeland och swedjeland's uptagande,²⁵⁵⁷ och 6:to angående ryttares och soldaters cassering, i anseende till mindre längd.²⁵⁵⁸ Och begärte ordföranden, det detta högtärade ståndet behagade handtera desse anmälte ärender med all ömhet, samt hwad det sidsta anmälta målet angår, bondeståndet måtte blifwa behållne och handhafde, wid de i detta mål utkomne kongl. förordningar.

Herr talman bad deputerade förmåla ståndets wänliga hälsning tillbaka, och försäkrade, det ståndet ej lærer underlåta, att taga de anmälte ärender snart före, samt med all ömhet dem handtera.

Deputationen afrädde.

---

²⁵⁵² *transproterande* i prot.

²⁵⁵³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 279.

²⁵⁵⁴ Daterade 16 december 1760 och 1 juni 1761. Tryckta i *BdP* 8, bil. 7 resp. 28.

²⁵⁵⁵ Daterat 26 november 1761. Tryckt i *BdP* 9, bil. 7.

²⁵⁵⁶ Daterat 3 april 1762. Tryckt i *BdP* 9, bil. 36.

²⁵⁵⁷ Trol. avses protokollsutdrag daterat 17 maj 1762. Tryckt i *BdP* 9, bil. 46.

²⁵⁵⁸ Daterat 12 maj 1762. Tryckt i *BdP* 9, bil. 45.

Fyra deputerade ankommo från bondeståndet, och begärte ordföranden Olof Ericsson, till afgjörande och remitterande, kongl. remissen, angående Täfte ödesägor wid Sundsvall. Tillika anmältes till benägit slut cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande, angående säterifrihet, på de af kyrkjoherden Wollenius i Mora sockn i Dalarne uptagne och upodlade kjärr och måssar.

Herr talman försäkrade derom, att ståndet lærer gjöra i saken hwad rätt och billigt är.

Deputerade afträdde.

Herr talman: Rycktet säger, att karlar i Finland, som haft riktig längd, blifwit casserade, blått för egennyttan, och andra afsigter skull, så att de sedan för andras numrer blifwit antagne.

Uplästes bondeståndets protocollsutdrag af den 12 i innewarande månad,²⁵⁵⁹ angående ryttares och soldaters längd, hwaruti anmäles till bifall bondeståndets, under den 1 Junii förledit år, utfärdade extractum protocolli.

Herr borgmästaren Schauv: Jag bifaller gärna bondeståndets protocollsutdrag, under den 1 Junij förledit år, dock, att det utur secreta utskottets extractum protocolli införes, som rör karlarnes antagande och cassering.

Uplästes åter secreta utskottets extractum protocolli af den 18 Maj förledit år, rörande detta ärende.²⁵⁶⁰

Föredrogs åter bondeståndets extractum protocolli af den 1 Junij förledit år,²⁵⁶¹ angående det nys upläste secreta utskottets extractum protocolli, och hwaruti bondeståndet hemställer, om icke, hwad mått och längd på karlar angår, må förblifwa efter hwad förr stadgat blifwit, och finner ej eller bondeståndet någon anledning, att ändra det, som förrut afgjort är, om hästares rekruterande, utan funnit, att det bör äfwen förblifwa, efter hwad för stadgat blifwit.

Herr borgmästaren Fries: Mig tyckes, att med manskapets längd må förhållas efter förra förordningar. Men hwad antagandet, så ock cassation af

---

²⁵⁵⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 38, bilaga. Tryckt i *BdP* 9, bil. 45.

²⁵⁶⁰ Ibid.

²⁵⁶¹ Ibid.

manskap och hästar beträffar, bör det stadna på wederbörandes answar, enligt secrete utskottets extractum protocoll.

Herr borgmästaren Cervin biföll herr borgmästaren Fries hemställande, med tillägning, att karlar öfwer 40 år jämwäl böra antagas.

Herr talman hemställte, om icke herr borgmästaren Fries yttrande jämte herr borgmästaren Cervins tillägning, finge bifall.

Ståndet swarade härtill Ja.

Och herr borgmästaren Fries påtog sig att upsättia resolutionen, hwilken kommer att påskrifwas, å secrete utskottets extractum protocoll.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²⁵⁶² angående cronodagswärbens utgiörande i allmänhet in natura.

Ståndet fant godt, att detta ärende skulle hwila.

Herr borgmästaren Kihlman upläste ett af honom inlemnadt memorial, angående lazaretsdeputationens betänckande,²⁵⁶³ rörande lazaretsinrättningen här i staden, och de därwid nödwändiga förbättringar.

Ståndet fant godt, att detta memorial hwilar, till dess lazaretsdeputationens betänckande blifwer företagit till afgörande.

Och ståndet åtskildes.

---

²⁵⁶² Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 70.

²⁵⁶³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, lasaretsdeputationens expeditioner, nr 1.

Åhr 1762 den 22 Maij

S.d. Uplästes landt- och sjömilitiaoeconomideputationens betänkan-
de,²⁵⁶⁴ rörande tillsynen öfwer lotswärket i södra och östra finska skiärgår-
darne. Hemställandes deputationen, i anledning af anförde skiäl och om-
ständigheter, om icke 1:mo wederbörande lotsofficerare böra anbefallas,
att fyra månader hwarje år med en esping, till fem à sex mans besättning,
med en eller twänne underofficerare, förrätta visitation i bemälte skiärgår-
dar. Denna visitation bör taga dess början i Maij månad, med plicktande
och upprämnande söder- eller härifrån, continuerande norr- eller österut, alt
som tillfället medgifwer, då de förnämligast böra undersöka och inöfwa
lotsmännen, samt upremma farwattnet, och där remmare eller prickar fat-
tas, andre sättes i stället; äfwen som, att de lägga sig win om, att observera
latitud på uddar och ifrån holmar, som ligga något nära nord och syd, och
det på 3, 4 a 5 mils distance ifrån hwarandra, och böra desse observationer
skie med den så kallade Hadlejs octant. Och tilkommer lotsofficeraren, att
examinera lotsarne, och de oskickeligas förafskiedande, samt wid åter-
komsten insända relation, om dess förrättning och gjöromål, till kongl.
ammiralitetscollegio. 2:do att lotsofficeraren anmodar någon skickelig
karl, som han därtill kan förmå, att hafwa uppsigt på lotsarne under dess
frånwaro, sedan visitationen gådt för sig, hwilcken bör tillhålla lotsarne,
att passa upp och fullgiöra sin skyldighet, samt genast genom skrifwelse
till lotsofficeraren inberättar, då någon lots ej fullgjör sin skyldighet.
Hwarföre denne mannen måtte bestås fri postporto. Men wid staden Lo-
visa, som är gräntseskilnaden, tyckes böra wara en uppsyningsman, som
kan hålla ordning med lotsarne. Till denna syssla, tillstyrker deputationen,
en årlig lön, af 120 daler silfwermynt, och som kongl. ammiralitetscolle-
gium kommer, att för denna uppsyningsmanssyslan utfärda instruction, så
kunde och collegium till denna syslan alldra hälst utse någon af farwattnet
kunnig förafskiedad sjöofficerare. 3:tio hwad processen angår, då en lots
försedt sig, finner deputationen, att wederbörande landshöfdingar kunde
updragas, att sedan den brottsliga öfwer klagomålet hörd blifwit, och sig
förklarar, straxt låta utsökning försiggå, enligt kongl. lotsförordningen,
dock att lotsofficeraren derom kundgjordt warder, hwilcken med sitt ytt-

---

²⁵⁶⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, lant- och sjömilitieekonomideputationens expeditioner, nr 8.

rande däröfwer må till landshöfdingeämbetet inkomma. 4:to. Stationen för lotsofficeraren bör wara så stäld, att sedan visitationen blifwit förrättad, och wid återkomsten dess relation till kongl. ammiralitetscollegio inlemnad, samt uti wederbörande collegier utredd och bewakadt alla de mål, som tiena till detta lotswärbets nytta, må hafwa alt i ordning till nästa års visitation, då han af ammiralitetscollegioinstruction undfår, hwart åt dess pligtning och upremning då skall anställas.

Herr talman frågade, om det nu upläste betänckandet finge bifall.

Hwilcket ståndet med Ja beswarade.

Herr borgmästaren Johan Boberg föredrog ståndets allmänna beswär, som ses af notarien Ahlmarks däröfwer förde protocoll i allmänna beswärestomen.²⁵⁶⁵

Sex deputerade från bondeståndet ankommo. Ordföranden Sven Håkansson recommenderade, till benägit bifall, kammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande, angående 1:mo skattekiöp å de kring Gotthland belägne holmar; 2:do rörande nybyggen på Öland. Och anmälte tillika till benägit bifall bondeståndets extractum protocolli, angående assessoren Wettrings skattekiöp.²⁵⁶⁶ Härjämte aflemnades bondeståndets extractum protocolli, rörande Wargiska kronofordringen.

Herr talman: Ståndet skall företaga, så desse, som andre, af ärbare bondeståndet anmälte ärender. [Ståndet har]²⁵⁶⁷ i går och i dag förehaft bondeståndets allmänna beswär.

Näst wanlig återhälsning, bad herr talman, det deputerade wille påminna dess taleman, att borgareståndets extractum protocolli, rörande understöd för Schenninge stad, måtte blifwa företagit och bifallit.

Deputerade afträdde.

Herr talman berättade, det i dag lærer komma en deputation från ridderskapet och adelen, med ytterligare föreställning, rörande tienstesakerne. Och hemstälte, om icke då kunde swaras, att jag²⁵⁶⁸ icke twiflar, det ståndet med det första lærer företaga det anmälte målet, och tillika berätta, att ståndet i går och i dag endast warit syselsatte med allmänna beswären.

Ståndet samtyckte härtill.

---

²⁵⁶⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1357.

²⁵⁶⁶ Daterat 29 januari 1762. Tryckt i *BdP* 9, bil. 11.

²⁵⁶⁷ Enligt konc. I det renskrivna protokollet står: *Och berättade, det ståndet ...*

²⁵⁶⁸ Läs: *han*.

Åtta från ridderskapet och adelen ankommo, anmälandes ordföranden baron Cederhielm, det ridderskapet och adelen förehaft kammar-, oeconomic- och commercedeputationens betänckande, angående nybyggen på Öland, men funnit godt, att bifalla herr landshöfdingen Roxendorffs memorial, med anhållan, det täckes borgareståndet likaledes bifalla berörde memorial. Härhos begärte ordföranden, att ståndet wille företaga och bifalla ryttmästaren Cronackers memorial och ansökning, angående besittningen till säteriet Sannegården, hwilcket är ett ridderskapets och adelens privilegier rörande mål.

Herr talman: Ståndet har förehaft målet, rörande nybyggen på Öland, men det har kommit, att hwila, i anledning af herr landshöfdingen Roxendorffs memorial. Tror ej annat, än att ståndet till alla delar öfwerensstämmer med ridderskapets och adelens fattade beslut.

Hwarmed deputerade afträdde.

Tålf deputerade från ridderskapet och adelen ankommo, anförde af fältmarskalcken baron von Ungern Sternberg, som yttrade sig: Ridderskapet och adelen har utsändt oss sine deputerade, att hos högtärade borgareståndet påminna, om slut och swar på ridderskapets och adelens giorde föreställning, rörande tienstesakerne, och som detta ärende är en, emot riksdagsordningen och riksens ständers en gång cederade rätt, stridande sak, så har ridderskapet och adelen för dess del funnit sig nödgade, att än ytterligare begära, att med det aldra första, som möjjeligit är, få swar. Hälst riksdagens slut snart instundar.

Herr talman yttrade sig icke twifla, det ståndet med det aldra första, som giörligit är, lärer företaga detta ärende, men i går och i dag har ståndet förehaft allmänna beswären, som hindrat denna saks föredragande. Bad om ståndets hälsning tillbaka.

Och deputerade afträdde.

Uplästes bondeståndets extractum protocoll²⁵⁶⁹ angående ett af riksdagsmannen Michel Nilsson Spikbacka inlemnadt memorial,²⁵⁷⁰ rörande wederbörande arfwingars återinställande i deras skatterättigheter i Österbotn, som under kriget i Finland ifrån år 1714 till 1721 deras förfäder frångådt. Till denna ansökning hade bondeståndet lemnat sitt bifall.

---

²⁵⁶⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 81.

²⁵⁷⁰ Memorialet tr. i *BdP* 8, bil. 44.

Och uppå gjord hemställan af herr borgmästaren och talemannen, förenade sig ståndet härmed.

Herr borgmästaren Lange upläste ett af honom inlemnadt memorial,²⁵⁷¹ angående dess riksdagsarfwode af staden Calmare för sidsta riksdag; hwaruti han afsäger sig alt honom tillkommande arfwode af bemälte stad.

Förehades ånyo secrete handels- och manufacturdeputationens betänckande,²⁵⁷² angående medel och utvägar till de inrikes spinneriernes uphielpande och förkofring.

Uplästes prästeståndets extractum protocolli i detta ärende.²⁵⁷³

Uplästes bondeståndets protocollsutdrag, rörande förewarande sak.²⁵⁷⁴

Herr borgmästaren Finerus: Jag håller före, att districter äro ganska skadelige, ty då måste allmogen wara nödgade, att taga hwad den biuder, som har districtet under sin disposition. Och detta är icke någon upmuntran för allmogen till spånad. Utan bifaller jag för min del bondeståndets extractum protocolli.

Herr borgmästaren Hanqvist: Districter böra bibehållas, ty skulle fabriqveurene få, den ena öfwer den andra, uphöija betalningen för spånaden, skulle till slut dess wahra bli så dyr, att ingen kiöpare funnos, som kunde betala wahan. Och fabriqveuren till slut se sig sielf ruinerad.

Herr grosshandlaren Clason: Jag är ense med det bondeståndet i dess protocollsutdrag anfördt, angående skadan af districter, emedan det ej kan blifwa gagneligit, att sätta de spinnerskor under twång, som friwilligt spinna.

Herr borgmästaren Schauv: Jag är aldeles ense med det herr grosshandlaren Clason anfördt, att det är orätt, sättia folck under twång. Men enär wi eftersinna, det folck blifwit inlo[c]kade till spinneriers inrättande, lærer wara bewisligit, att sådant skiedt med anläggarens dryga kostnad och hans förlag af penningar. När det sedan lyckats för honom, will en annan komma och taga districtet från honom. Det wore för hårdt. Hwarföre och den förre bör bibehållas. Och hemställes derföre, om icke prästeståndets extractum protocolli må winna bifall.

---

²⁵⁷¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 314.

²⁵⁷² Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 54.

²⁵⁷³ Ibid.

²⁵⁷⁴ Ibid.

Herr borgmästaren Renhorn: Det skulle förordsaka stort besvär, för manufacturcontoiret, om flere admitterades i en spinneridistrict, wid utdelandet af spinneripraemieerne. Bifaller derforø præsteståndets extractum protocollii.

Herr talman hemstälde, om icke præsteståndets protocollsutdrag i förevarande ärende finge bifall.

Men härtill swarades både Ja och Neij.

Herr borgmästaren Hanqvist yttrade sig i samma mening, som förrut, med tillägning, att om districter ej bibehålles, går alla fabriqver snart öfwer ända, och då lägges spinnerierna neder.

Herr borgmästaren Finerus hemställte, om icke bondeståndets protocollsutdrag finge bifall.

Men ståndet uppskiöt saken till nästa plenidag.

Föredrogs ånyo secreta deputationens betänckande,²⁵⁷⁵ angående assessoren Mathesii, med fleres klagan öfwer assessoren Axelsons utnämmande till slottsfogde här i staden.

Uplästes präste- och bondeståndens extracta protocollii,²⁵⁷⁶ i förevarande ärende.

Herr borgmästaren Wallentein: Jag finner, att härads höfdingen von Wallvik ej blifwit nämnd. Hemställer därförø, om icke härads höfdingen von Wallvik må sättias i samma situation, som för assessoren Mathesius föreslagit är.

Herr talman hemställte, om icke ståndet behagade bifalla bondeståndets extractum protocollii i detta mål, med den tillägning, att härads höfdingen von Wallvik må njuta samma uprättelse, som assessoren Mathesius.

Ståndet lemnade des samtycke härtill och skilldes åt.

---

²⁵⁷⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, secreta deputationens expeditioner, nr 107.

²⁵⁷⁶ Ibid.

Åhr 1762 den 24 Maij

S.d. Uplästes underconduc-teuren wid fortificationen, Carl Fr. Mörcks an-sökning och böneskrift,²⁵⁷⁷ om understöd och befordran, hwaruti han an-drager, det han i 21 år tient Kongl. Maist. och cronan, samt i ett 19-åhrikt gifte af allmagten blifwit begåfwad med 15 arfwingar, men äger inga me-del till dessa barns upforstran och föda, utan hoppas på riksens ständers omwårdnad i detta målet.

Efter någon discours, hemstälte herr talman, om icke underconduc-teuren Mörck hos Hans Kongl. Maist. måtte anmälas, till ärhållande af först le-dige sysla, hwartill han efter förtienst äger tour, och sig anmäler. Samt att des barn, af nåd och medlidande, kunde af extra utgiftsmedlen tilläggas en nådegofwa af trettijo daler silfwermynt, tills de hunnit till den ålder, att de sjelfwa kunna förtiena sig födan och uppehälle, då denna nådegåfwan in-dragas.

Härtill lämnade ståndet dess bifall. Och kommer bemälte ståndets be-slut, genom protocollsutdrag, hos de öfrige respective stånden, att anmä-las.

Uplästes secrete handels- och manufacturdeputationens betänckande,²⁵⁷⁸ angående Carlshamns spinhus. Deputationen finner det i bemälte spinhus ett barnhusinrättning skulle medföra staden större gagn och nytta, samt hemställer derföre, om icke berörde spinhus kunde förwandlas till barnhus, emot det till denna inrättning[s] iståndsättiande eftergifwes de år 1743 re-dan af manufacturcontoiret till spinhuset lemnade fyra tusende dahler sil-fwermynt, som det haft utan interesse. Skulle ej detta förslå, så lærer riksens ständer nästa riksdag bepröfwä, om och huru wida de till någon hi-elp och ärsättning gjordt sig förtiente.

Herr talman frågade om ståndet behagade bifalla detta betänckande.

Härtill swarades Ja.

Uplästes kammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckan-de,²⁵⁷⁹ angående hofsecreteraren och borgmästaren Carl Gustaf von Palm-cronas sökte hemmansbyte; tillstyrkandes deputationen berörde byte.

---

²⁵⁷⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 315.

²⁵⁷⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufakturdeputa-tionens expeditioner, nr 64.

²⁵⁷⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 71.

Uppå giord proposition af herr talman, biföll äfwen ståndet bemälte betänckande.

Uplästes kammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²⁵⁸⁰ angående kronosäterihemmanet Kroppkiärr och afgärda hemmanet Svinbecken, hemställandes, i anledning af anförde skiäl och omständigheter, om icke staden Carlstad, emot 8 års ränta, i anseende till säteriesfriheten, som Kroppkiärr kommer att åtfölja, till skatte inlösa kronosäteriet Kroppkiärr och afgärda hemmanet Svinbäcken.

Uppå herr talmans hemställande, biföll ståndet detta betänckande.

Uplästes bergsdeputationens betänckande,²⁵⁸¹ rörande riksdagsfullmäktigens från Carlstads stad, assessoren Reinhold Anthonssons giorda ansöknings, att med Åmåls stad uti Byelfs wäg och frakterne därifrån vara lika delaktig. Tillstyrkandes deputationen, det Byelfs wägs rättigheter och frackter böra hädanefter vara på sätt, som då föreningen slöts år 1722, städerna Carlstad och Åmål emellan, lika delte.

Öfwer detta giordes af herr talman proposition, och betänckandet bifölls.

Uplästes secreta deputationens betänckande,²⁵⁸² rörande de besvär, vice cronofogden Carl Magnus Pahl anfördt, deröfwer, att han blifwit förbigången, wid förslagets uprättande till fältbokhållaresyslan åhr 1758, wid arméén i Pommern. Deputationen kan ej styrka riksens ständer till någon uprättelse för Pahl, i anledning af andragne skjäl och omständigheter. Dock som Pahl har tient länge, och mycket blifwit brukad, och förty med Hans Kongl. Mai:sts egna nådiga befallningar af den 28 Augusti 1744 och 22 Januarii 1746, till dess och riksens amiralitetscollegium och amiralitetscommissariatet, om hugkomst wid tienlig öppning försedd blifwa borde, ty håller deputationen före, att underdånig föreskrift till Hans Kongl. Mai:st, om förnyad nådig befallning för wederbörande amiralitets- och kammarcollegierne måtte afgå, att efter förtienst och skickelighet, sökanden till lediga beställningar föreslå.

---

²⁵⁸⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 72.

²⁵⁸¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, bergsdeputationens expeditioner, nr 27.

²⁵⁸² Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, secreta deputationens expeditioner, nr

Uplästes bondeståndets extractum protocoll²⁵⁸³ angående bemälte Pahls besvär; hwaruti bondeståndet pröfwat godt, det Pahl bör undfå hela expectancelönen femhundra dähler silfwermynt åhrligen, ifrån den tid hans expeditionscommissarielön indrogs, till dess han kan blifwa förhulpen till någon anständig sysla.

Efter något samtal, skiedde proposition, då bondeståndets extractum protocoll²⁵⁸⁴ bifölls.

Uplästes bergsdeputationens betänckande,²⁵⁸⁴ angående harnisk- och plåtslagarehandtwärket i städerne Arboga och Säter, hwilcka, i anseende till hwarjehanda öfwerklagade intrång och olägenheter, skola icke allenast wara mycket lidande, utan äfwen af sig komme. Deputationen hemställer derföre, samt i anledning af andragne skiäl och omständigheter, det, till förkommande, att lärlingar ej måge öfwergifwa och löpa bort ifrån sine mästare, samt af andre i tjenst tubbas, det den en sådan lärling öfwertaler må wara förfallen till femtjoto daler silfwermynts pligt, som icke utan laglig afskiedssedel i sin tjenst antager samt lärlingen genom tienliga medel återhämtas. Hwad gessällerne beträffar, så kunna de icke hindras, att flytta ifrån en till annan manufacturwärkstad, då de arbeta för weckolön, men om de sättia sig å landet, att idka manufacturwärk, som bönhas, då han ej af någon riddersman, enligt privilegierne, blifwit antagen, så bör en sådan gesäll wara till krigstjenst förfallen. Men de öfwerklagade olägenheter af wägningen finner deputationen, det ej någon wägning bör skie på upstads-, utan stapelstadswäg, då dylike manufacturwäror till utrikes orter utskieppas, och styrka tillika därtill, att desse manufacturarbeten, hwilcka äro i samma praedicament med de på landet warande, måtte få niuta alla förordningar till godo, som i gemen äro antagne, samt wid utskieppningen äfwen till godo niuta alla de förmåner, som dem äro tillagde, samt njuta en sådan tulfrihet, som öfwerensstämmen med slike stadgade lagar, och icke mindre tienande till god rikshushållning, än som dylike nyttige manufacturiers uphjelpande och iståndsättiande, såsom grunden uti järntillwärkningen.

Herr talman hemstälte, om detta betänckande finge bifall.

Och ståndet swarade härtill Ja.

---

²⁵⁸³ Ibid. Daterat 28 november 1761. Tryckt i *BdP* 9, bil. 8.

²⁵⁸⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, bergsdeputationens expeditioner, nr 28.

Uplästes secreta deputationens betänckande,²⁵⁸⁵ rörande de beswär, öfwerstelieutenanten Gyllenpamp anfördt, öfwer liden praejudice.

Ståndet fant godt, att detta ärende måtte hwila, till närmare genomseende.

Herr borgmästaren Schauv: Hwarföre skall detta betänckande hwila? Han är en gammal man, han har tient länge. Det secreta deputationen föreslagit är ganska billigt, och ber jag fördenskull, att ståndet behagar bifalla deputationens betänckande.

Men icke dess mindre förblef ståndet wid sitt förenämde beslut, att detta ärende skall hwila.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,²⁵⁸⁶ angående det staden Biörneborg ålagde stamschäferi, emot arrende af åtskillige deromkring belägne holmar. Och tillstyrker deputationen, att det med staden Biörneborg slutne arrendecontract, efter borgerskapets egit begifwande, således måtte förklaras, det bemälte borgerskap ålagde antal fårs underhållande, af ettusende stycken, må till hälften eller femhundra förminskas, med den förbindelse å borgerskapets sida, att ej allenast efter tijo år hafwa sidst nämnde antal af fullgode spanska får anskaffade, samt dem sedermera framgent i gådt stånd underhålla, utan ock att derjämte, medelst större och fördelactigare boskapscreatures anskaffande och widmagthållande, förbättra den mindre afwel de därstädes förrut äga, samt sedermera dermed landets inwånare tillhanda gå.

Uppå herr talmans hemställande, biföll ståndet detta betänckande.

Uplästes secreta deputationens betänckande,²⁵⁸⁷ angående håfjunckaren och extranotarien Johan Ehrenpohls anförde beswär, deröfwer så wäl, att han ifrån det den 27 Majj 1756 till landssecreterarebeställningen i Elfsborgs lähn, uprättade förslag, blifwit utesluten, som wid bortgifwandet af den efter lagmannen och härads höfdingen Danckvardt ledige jurisdiction blifwit förbi gången. Deputationen anmälte härhos, det hofjunckaren

---

²⁵⁸⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, secreta deputationens expeditioner, nr 111.

²⁵⁸⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, secreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 65.

²⁵⁸⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, secreta deputationens expeditioner, nr 112.

Ehrenpohl varit obefogad att beswär anföra, så öfwer det förra, som sednare målet.

Uplästes bondeståndets extractum protocolli, rörande detta ärende.²⁵⁸⁸

Herrar borgmästaren Lönbohm och Saklén begärte, att detta betänkande måtte hwila, och härtill lemnade ståndet dess bifall.

Herr talman anmälte, det secreta handels- och manufacturdeputationens betänkande,²⁵⁸⁹ angående spinnerierne, wore förrut hos ståndet upläst och ganska mycket discoureradt²⁵⁹⁰ i detta ärende, så att ståndet redan fått de uplysningar i förberörde mål, som det kunnat äska, och jämwäl nu löparen ankommit, hwaraf jag ser, det ridderskapet och adelen bifallit prästest:s extractum protocolli. Ty hemställer jag, om icke ståndet behagade jämwäl bifalla prästeståndets protocollutdrag,²⁵⁹¹ rörande detta ärende.

Hwilcket bifölls.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commerce- samt bergsdeputationernes betänckande,²⁵⁹² angående de af lieutenanten Johan Brelín hos rikens ständer anmälte förbättringar wid eldstäder, med mera, jämte den derföre sökte förmånen, och belöningen. Och hemställer deputationerne, om icke Brelín måtte, så i anseende till dess förtienst, som vidare upmuntran, ärhålla 1:mo caractèr af capitainemechanicus, dock utan annan tour, än den han nu för sin beställning äger; 2:do att honom måtte efterlåtas hålla marmästarewærkstad här i staden, och därwid antaga lärlingar och gesäller, samt tillstånd lemnas, att underwisa och gå dem tillhanda här i staden, som honom anlita, med dylickt arbete, hwarjämte Brelín, wid förefallande examina i embetscollegio, till antagande af gesäller och mästare, därstädes wara närwarande, och bemälte collegium wid berörde tillfällen biträda; 3:tio att en årsättning för dess hafde utgifter och använde kostnad, wid dess upsatte prof spisar, måtte honom tilläggas på ett år tre öre silfwermynt på hwarje famn wed, som hit till staden ankommer, sedan den såld och af köparen emottagen är, emedan Stockholms stad har genom lieutenanten Brelíns härwaro, af honom bästa nyttan, hwilcken afgift af 3 öre

---

²⁵⁸⁸ Ibid. Daterat 7 maj 1762. Tryckt i *BdP* 9, bil. 41.

²⁵⁸⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 54.

²⁵⁹⁰ *discouretadt* i prot.

²⁵⁹¹ Ibid.

²⁵⁹² Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 73.

silf:rmt utgör 8 000 daler silf:rmt, som kan wara swarande emot Brelins kostnad, och den nyttia köparen, genom wedbesparingen, ärhåller.

Herr talman hemställte, om detta deputationernes betänckande finge bifall, med tilläggning af de orden, *utan votum*, wid det ordet *biträda* wid slutet af 2:dra puncten.

Detta hemställande bifölls.

Uplästes kammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande, öfwer borgmästaren Thure Hagerdts ansökning, att inge utom åboerne, måtte hädanefter wara tillåtit, att omkring Nystad köpa kronohemman till skatte. Och tillstyrker deputationen, det bör härads höfdinge och borgmästare, hwar med half nämnd, sedan å predikstolarne förrut kundgiordt blifwit, så wäl dagen till undersökningen, som ock de, som målet kan angå, infunnit sig å utsatt dag och ställe, hålla en behörig och noga undersökning, hwarwid så wäl borgerskapet i Nystad, som allmogen och de, som i detta mål kunna del hafwa, blifwit hörde, må hela saken derifrån afgå till landshöfdingen, ifrån honom till kongl. kammar- och bergscollegierne, och sedermera till Kongl. Mai:st, som i nåder täcktes, så wäl sitt eget nådiga utlåtande, som förrberörde till Kongl. Mai:st inkomne betänckanden, jämte hela undersökningen till riksens ständers sluteliga afgiörande, wid nästa riksdag öfwerlemna, och bör emedlertid icke något hemman till skatte säljas, dock så, att hemmansåboernes lagliga skatteköp härigenom icke warder hindrad.

Herr talman frågade, om icke betänckandet finge bifall, med tillägning, att inge skatteköp måge bewiljas, innan den föreslagne undersökningen, med det mera för sig gådt, och Kongl. Mai:st sig deröfwer utlåtite.

Ståndet fant godt att bifalla betänckandet, med den af herr talman proponerade tillägningen.

Uplästes secreta deputationens betänckande,²⁵⁹³ angående de af härads höfdingen Peter Bröms Isacsson anförde beswär deröfwer, att han ej fått tillgodo niuta twänne riksens ständers föreskrifter till befordran. Och tillstyrker deputationen, det Bröms, hwilcken haft ostridig rättighet till förslag, för Folcher och Brander, wid nästa förefallande ledighet, kunde på förslag upföras, som bör anses, såsom den där tredje gången på härads höf-

---

²⁵⁹³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, secreta deputationens expeditioner, nr 113.

dingeförslag blifwit upförd, samt i fall han derå icke blefwe utnämnd, nästa gång ensam presenteras.

Herr borgmästaren Renhorn: Riksens ständer hafwa, redan wid 1747 års riksdag, anmält häradshöfdingen Bröms hos Hans Kongl. Mai:st till häradshöfdingebeställning. Han är gammal och tient länge, fordrar derföre, att han desto förr kan blifwa befordrad, till någon jurisdiction. Jag hemställer fördenskull, om icke häradshöfdingen Bröms kunde få räkna sin häradshöfdingetour ifrån år 1747, då riksens ständers föreskrift för honom hos Kongl. Mai:st anmältes, och hwarpå han undfeck sin nu innehafwande häradshöfdingefullmagt, samt tillika, att han nu kunde anses lika som transportsökande.

Detta herr borgmästaren Renhorns hemställande fant ståndet skiäligit, att bifalla, och herr borgmästaren Renhorn åtog sig, att till nästa plenidag upsätta extractum protocolli härom.

Herr talman anmälte, det löparen hade nu till ståndet ankommit, rörande kronans gjäld, och fordringar, samt subsidiemedlen, och bancowärket.

Ridderskapet och adelen hade resolveradt, att de af secrete utskottet upgifne uplysningar²⁵⁹⁴ åter remitteras till secrete utskottet, att med utförligare uplysningar, instämmande med de hos ridderskapet och adelen förr bifallne memorialer, i desse ämnen skyndesammast inkomma. Prästeståndet hade påskrifwit och resolverat, att ståndet anser detta, såsom ad notitiam upgifwit, men bondeståndet hade warit ense med ridderskapets och adelens fattade beslut.

Herr talman hemställte, om icke ståndet behagade förena sig med prästeståndets tanckar i detta mål.

Härtill swarades Ja, som straxt påskrefs, samt ståndets exemplar blef genast försegladt, och i säkert förwar lagt.

Föredrogs å nyo ridderskapets och adelens extractum protocolli,²⁵⁹⁵ angående tillökning af fullmäktige i ständernes egne wärk.

Herr grosshandlaren Clason: I banqven voteras per capita. Det kunde ju hända, att paria vota existerade, när det blir lika antal. Och håller jag derföre före, wara bäst, att antingen tre eller fem fullmäktige böra wara af hwart stånd, ty då skall decision på någondera sidan blifwa.

---

²⁵⁹⁴ Se Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 123.

²⁵⁹⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, ridderskapets o. adelns prot.utdrag, nr 34.

Öfwer detta ärende discourerades ganska widlyftigt, då till slut herr talman frågade, om icke ståndet behagade afslå alt sammans, undantagandes fullmäktiges antal i banqven.

Herr groshandlaren Clason yttrade sig i samme mening, som förrut, om nödwändigheten och angelägenheten af uddetal i banqven.

Herr handelsmannen Bagge förenade sig härmed.

Herr borgmästaren Schauv: Det går ej an, att nämna fem, ty sällan händes det, att alla kunna wara närwarande, och hemställer jag derföre, om icke förewarande protocollsutdraget får bifall.

Herr grosshandlaren Clason: Altsedan år 1757 hafwa icke någre af fullmäktige warit borta 6 gånger.

Herr talman frågade, om ståndet behagar förblifwa wid det antal fullmäktige, wid riksens ständers wärk, som hittils wanligt warit.

Härtill swarades Ja och Nej.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag hemställer, om icke en deputation kunde till bondeståndet afgå, att göra föreställning, det riksens ständers wärk ej tåla större antal fullmäktige, och att ståndet således förblifwer wid det antal, som förr wanligt warit.

Herr talman proponerade om icke bäst wore, att en deputation kunde till bondeståndet afgå, med denna förestälning.

Hwilcket bifölls. Och herr borgmästaren Unger samt fem herrar ledamöter afgingo i detta ärende.

Uplästes secreta deputationens betänckande,²⁵⁹⁶ angående advocatfiscalen och auditeuren Ubbmans deröfwer anförde beswär, att han icke allena blifwit på förslag upförd, till secreterare uti kongl. cammarcollegio, och tillstyrker deputationen, i anledning af anförde skiäl och omständigheter, det må Ubbman nu förordnas till assessor i kongl. cammarrevisionen, med dess innehafwande fulla auditeurslön, intill dess för honom kan blifwa tillfälle, att undfå assessorslön.

Detta betänckande hade ridderskapet och adelen bifallit, så att i fall Ubbman ej skulle, i anseende till riksens ständers immediate handläggande, kunna ärhålla secreteraresyslan i kammarcollegio, hwartill deputationen funnit honom berättigad, han må, enligt deputationens sluteliga

---

²⁵⁹⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, secreta deputationens expeditioner, nr 114.

tillstyrkande, niuta befordran. Denna ridderskapets och adelens tilläggning hade prästeståndet bifallit, hwarmed och ståndet sig förenade, uppå gjord[t] hemställande af herr talman.

Herr borgmästaren Unger och herrar deputerade återkommo, och berättade herr borgmästaren Unger, det han hade förestält bondeståndet alla de considerationer i det committerade ärendet, och bondeståndets talman låfwade lämna snart swar.

Herr talman: Ibland hwilande målen finner jag secreta deputationens betänckande,²⁵⁹⁷ angående kammarskrifwaren Hadelins anförde beswär, öfwer liden praejudice; hemställer, om icke ståndet behagade bifalla detta betänckande, på det wi efter handen kunna blifwa af med de många hwilande målen.

Ståndet lemnade dess bifall härtill.

Sex deputerade ankommo ifrån ridderskapet och adelen, och anmälte ordföranden, assessoren Olof von Nacrej, det ridderskapet och adelen förehaft secreta utskottets extracta protocoll, angående ordsakerne till statsbristen, och det andra rörande subsidiemedlen och bancolånen, och funnit nödigt, att remittera desse ärender åter till secreta utskottet, att med utförligare uplysningar, instämmande med de hos ridderskapet och adelen förr bifallne memorialer i desse ämnen, skyndesammast inkomma. Härhos gaf ordföranden wid handen, det vice häradshöfdingen Lindelöfs memorial, om brännewinsbrännandets frigifwande öfwer hela riket, blifwit hos ridderskapet och adelen förehaft och bifallit, och begärde derjämte ordföranden, det borgareståndet behagade företaga och afgjöra ärendet, rörande de fem tillärnade stapelstäder i Öster- och Wästerbottn.

Herr talman tackade för de lemnade underrättelserne, och yttrade sig härhos, att ståndet ej lærer underlåta, att taga de anmälte ärenderne i behörigt öfwerwägande, och föröfrigt behagar deputationen anmäla ståndets hörsamma hälsning tillbaka.

Deputerade afträdde.

Herr talman hemstälte, om icke ståndet nu behagade företaga och afgjöra cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²⁵⁹⁸ angående besittningsrätten till hemmanet Kåttby i Nylands län.

---

²⁵⁹⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, secreta deputationens expeditioner, nr 94.

²⁵⁹⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 61.

Herr borgmästaren Sacklen upläste åter dess dictamen i detta mål.²⁵⁹⁹

Uplästes herr rådman Burtz memorial,²⁶⁰⁰ och bondeståndets extractum protocoll²⁶⁰¹, rörande detta ärende.

Herr borgmästaren Renhorn: Herr borgmästaren Sacklén har i des dictamen ad protocollum så tydeliga wist bonden Eric Ericssons rätt till hemmanet Kåttby, att jag för min del finner, det ståndet redan fått tillräckelig uplysning om bondens äganderätt. Jag hemställer derföre, om icke det bifogade särskilte votum, jämte bondeståndets protocollsutdrag, få bifall.

Herr borgmästaren Unger: För min del bifaller jag gärna bondeståndets extractum protocoll²⁶⁰¹, allenast ärsättningen af etthundra plåtar blifwer undantagen.

Herr borgmästaren Fries yttrade sig i samma mening, som herr borgmästaren Sacklén i dess dictamen anført. Hwarföre ock herr borgmästaren biföll bondeståndets extractum protocoll²⁶⁰¹.

Herr borgmästaren Hanqvist: Jag har ej sedt någon undersökning, som wisar, att bonden gjordt sig oberättigad till hemmanets åboende. Detta bör ju gå förrut; och som det ej skiedt, så bör han wara orubbad i sin besittning.

Herr borgmästaren Schauv: Saken har gådt genom laga wägar hit, som syns tydeliga af betänckandet och det särskilte votum. Men skulle ock bonden försummat sig, så har dock landssecreteraren Cedervall ingen rättighet att borttaga annans lagligen förwärfwade ägendom. Frågan är då, om icke Ericsson skall och bör hafwa sitt hemman igen. Jag för min del bifaller bondeståndets extractum protocoll²⁶⁰¹, undantagande de föreslagne ärsättningen af 100:de plåtar.

Herr borgmästaren Cervin yttrade sig i samma mening, som herr borgmästaren Unger.

Herr rådman Burtz yttrade sig i samma mening, som han förrut i sitt memorial anført.

Herr borgmästaren Sacklén: Hwad herr rådman Burtz anført, är bygt på aldeles origtig grund, ty här kan ej bewisas, att bonden blifwit uppsagd, då han ytterligare begjarte, de trenne sednare frihetsåren, i anseende till dess lidne olyckor under sidsta kriget. Denna bondens begäran hade häradsrät-

---

²⁵⁹⁹ Se protokollet ovan i anslutning till not 2446.

²⁶⁰⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 61, bilagor.

²⁶⁰¹ Ibid. Daterat 26 november 1761. Tryckt i *BdP* 9, bil. 7.

ten tillstyrkt, men landshöfdingen afslog bondens anhållan, hwarpå en ny husesyn anställdes. Då gjordes bonden skyldig 900 daler silfwe[r]mynt, men att detta varit ett ganska origtigt och olagligt steg af landshöfdingeämbetet, har jag tydeliga wist i mitt inlemnade dictamen ad protocolum.

Herr borgmästaren Lönbohm: Jag är till alla delar ense med hwad herr borgmästaren Sacklen anført; och hemställer jag derföre, om icke saken nu må remitteras till justitiaecancellairen, att beifra landssecreteraren Cedervalls upförande i detta målet.

Herr talman gjorde följande proposition: Behagar ståndet bifalla, bondeståndets extractum protocollii, angående besittningsrätten till hemmanet Kottby, dock undantagande den föreslagne ärsättningen af etthundrade plåtar?

Härtill swarades både Ja och Neij.

Votering begjardtes. Och herr talman gjorde samma proposition, som nys förrut, nemligen: Behagar ståndet bifalla bondeståndets extractum protocollii, angående besittningsrätten till hemmanet Kåttby i Finland, dock undantagande den föreslagne ärsättningen af etthundrade plåtar? Den som skrifwer Ja, bifaller bondeståndets extractum protocollii, med undantagandet. Den som skrifwer Neij, bifaller deputationens betänckande.

Voteringsedlarne insamlades, öppnades och uplästes, hwaraf befants, att femtjootta röster utfallit för Ja, och fem för Neij.

Herr talman: Ståndet har, redan den 17 Septembris förledit år, bifallit secreta deputationens betänckande,²⁶⁰² angående de beswär, capitainen Gustaf Gierta anført, öfwer liden praejudice. Men emedan nu både ridderskapet och adelen, som bondeståndet, genom extracta protocollii²⁶⁰³ wist, att för många skulle blifwa lidande, om Gjerta skulle få den föreslagne reparationen. Ty hemställer jag, om icke de förenämde extracta protocollii nu måtte upläsas.

Ståndet samtyckte härtill.

Och uplästes ridderskapets och adelens, samt bondeståndets extracta protocollii,²⁶⁰⁴ angående detta ärende.

---

²⁶⁰² Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, sekreta deputationens expeditioner, nr 41.

²⁶⁰³ Ibid.

²⁶⁰⁴ Ibid. Bondeståndets protokollsutdrag tryckt i *BdP* 9, bil. 19.

Herr talman hämstälte, om icke bondeståndets extractum protocollii finge bifall, på det sätt, att de uti detta extracto protocollii nämnde officerare niuta lika tour med majoren Gierta.

Ståndet biföll detta hemställande.

Uplästes secreta deputationens betänkande,²⁶⁰⁵ angående de besvär, öfwersten och riddaren friherre Clas Eric Silfverhjelms öfwer liden praejudice anført. Och tillstyrker deputationen, i anledning af anförde skiäl, om icke differencen emellan öfwerste- och öfwerstelieutenantslönen kunde öfwersten Silfverhjelms tilläggas.

Herr talman hemstälde, om icke detta betänkande finge bifall, i det öfrige, men ej den föreslagne ärsättningen i penningar.

Ståndet fant godt, att härtill samtycka.

Herr borgmästaren Malmstein upläste ett af honom projecterad extractum protocollii, angående praesidiiförandet i Fahlu stad.

Herr assessoren Anthonsson: Detta strider aldeles emot den emellan staden och Bergslagen, träffade förening år 1720. Begär därför proposition till afslag på detta projecterade extractum protocollii.

Herr inspectoren Muncktell: Jag har, då detta ärende förrut war före hos högtärade ståndet, inlämnat ett extractum protocollii ifrån bergsrätten i Fahlun, och ber därför, att detta protocollsutdrag först må upläsas, då ståndet torde finna nödigt, att förrut höra bergsrätten derstädes, innan ståndet går in uti något wist slut, samt tillika, att de blifwa bibehållne wid den, Bergslagen och staden emellan, uprättade förening.

Herr borgmästaren Malmstén upläste puncten i contractet, och yttrade sig härhos: Borg- och bergmästarne hafwa bägge blifwit i collegio hörde. Skulle ej nu borgmästaren få höra ordet i bergsrätten, då stadens oeconomica förehafwas, kunde wi snart få en bergmästare, som intet kiände städernes näringar och rörelse, till ledamot i detta ståndet.

Herr borgmästaren Unger: Jag för min del bifaller till alla delar herr borgmästaren Malmsténs projecterade extractum protocollii.

Herr talman frågade, om icke ståndet behagade bifalla det af herr borgmästaren Malmstén projecterade extractum protocollii.

Men härtill swarades Ja och Neij.

---

²⁶⁰⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, secreta deputationens expeditioner, nr 115.

Sex deputerade ifrån bondeståndet ankommo, och anmälte ordföranden, Johan Mårtensson ifrån Calmare län, det bondeståndet förehaft cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande, angående kungsgårdarne i riket, hwaröfwer bondeståndet stadnat i det beslut, som deras nu aflemnade protocollsutdrag innehåller. Härhos begärte ordföranden, det ståndet behagade företaga och afgiöra, bondeståndets extracta protocoll, angående arbetshemmanen under Smedstorps gods i Skåne,²⁶⁰⁶ och 2:do om beneficiihemmanen.²⁶⁰⁷

Herr talman tackade för den lemnade underrättelsen, och yttrade sig vidare, att ståndet lærer se till, det bondeståndets begäran må winna sin fullbordan.

Deputerade afträdde.

Discoursen återtogs, angående praesidiiförandet i Fahlun bergsrätt, och sedan ganska mycket hade blifwit anfördt mot och med i denne sak, så begärtes votering.

Herr talman gjorde följande proposition: Behagar ståndet bifalla, det af herr borgmästaren Malmsten projecterade extractum protocoll? Den, som skrifwer Ja, bifaller det uplästa projectet. Den, som skrifwer Nej, förblifwer wid det, som redan fattadt är.

Denna proposition bifölls. Voteringssedlarne insamlades, öppnades, uplästes och antecknades, då det befants, att sextijotwå röster utfallit för Ja, och tijo för Nej.

Och således blef detta extractum protocoll bifallit, lydande sålunda:²⁶⁰⁸

S.d. Gafs borgareståndet wid handen, att af det protocollsutdrag, som afgick den 5 Decembris nästledit år, rörande praesidiiförandet wid bergsrätten i Fahlun, kunde dragas den följd och mening, att borgmästaren allenast skulle föra ordet och hafwa votum decisivum, då bergsrätt hölts på rådstufwan, och de då uti berörde utdrag upräknade, eller stadsens gjöromål förekommo. Men aldenstund borgareståndet wid detta tillfället hufwudsakeligen haft sitt afseende derpå, att hwar ock en skulle vara ordförande i sitt ämne, nemligen bergmästaren uti det, som tillhörde bergswäsendet, och borgmästaren, uti de mål, som höra staden och borgerskapet till, samt rummet således ej deruti med-

---

²⁶⁰⁶ Daterat 29 januari 1762. Tryckt i *BdP* 9, bil. 11.

²⁶⁰⁷ Daterat 9 april 1761. Tryckt i *BdP* 8, bil. 21.

²⁶⁰⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 280.

föra någon ändring, fördenskull finner ståndet för sin del nödigt, merberörde utdrag i så måtto förklara, det bör bergmästaren föra praesidium, och hafwa främsta rummet, då bergsrätt hålles wid grufwan, samt borgmästaren deremot tillkomma det samma, nemligen praesidium, och föresäte, då bergsrätt hålles på rådstufwan. Men om det händer, att sådane borgerskapets oeconomica, som uti förr berörde ståndets extracto protocollu upnämnde finnas, företagas wid grufwerätten. Bör det af sig sielf följa, att rummet icke kan gjöra ändring uti ärendernes beskaffenhet, utan att borgmästaren deruti förer ordet, och äger votum decisivum, på lika sätt, som bergmästaren derwid bibehålles, om Bergslagens ärender förekomma på rådstugan.

Hwilcket borgareståndet, såsom närmare uplysning, om dess rätta afsigt, med de öfrige respective stånden, hörsamt, tjenst- och wänligen skolat communicera.

Herr justitiaeborgmästaren Robeck: Jag har på ståndets anmodan genomläsit justitiaedeputationens betänckande,²⁶⁰⁹ angående rättegångssättets förbättrande wid concurstwister. Betänckandet innehåller twenne momenta, dem jag uptagit och yttrat mine tanckar skrifteligen, och begär jag nu ståndets tillstånd, att få upläsa desse mine tanckar.

Berörde anmärkingar uplästes, lydande, ut in actis.²⁶¹⁰

Ståndet fant godt, att detta ärende skulle hwila.

Herr borgmästaren Lönbohm begärdte, att få taga detta till sig, till genomläsande.

Hwilcket bewiljades.

Herr talman: Secreta deputationens betänckande,²⁶¹¹ angående hofjunkaren och häradshöfdingen Carl Gustaf Reutercronas beswär, äro redan i December månad hos ståndet upläst, hemställer derföre, om icke detta betänckande nu må företagas.

Efter något samtal, biföll ståndet betänckandet.

Och åtskildes.

---

²⁶⁰⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 24.

²⁶¹⁰ Ibid.

²⁶¹¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, sekreta deputationens expeditioner, nr 79.

Åhr 1762 den 26 Maij

S.d. Justerades ståndets extractum protocolli, angående understöd och befordran för underconducteuken Mörck, och lyder som följer:²⁶¹²

S.d. Lät borgareståndet sig föredraga, en af underconducteuken Carl Fridric Mörck inlemnad böneskrift, hwaruti andrages, det ehuru han, i 21 åhrs tid, med sine förmäns goda låford trogit tient Kongl. Mai:st och cronan, samt wid flere tillfällen, på underdånige förslager till befordran, hos Hans Kongl. Mai:st blifwit anmäld, har likwäl det widriga öde honom hittills alltid legat i vägen, att han måste se sig stadd ibland rikets minste löntagare, och således med hustru och tijo stycken små omyndige barn i ett torftigt och aldeles brödlöst tillstånd. Anhållandes fördenskull, det riksens ständer af nåd och medlidande täcktes, på ett eller annat sätt, rädda honom, hans hustru och barn utur deras beträngde wilckor.

Borgareståndet tog denna böneskrift under ömsint öfwerwägande, och som ståndet kunde nogsamst föreställa sig, huru swårt, om icke aldeles omöijeligt det wara måste, för underconducteuken Mörck, att nu, sedan hushyror, och alle ätande samt nötande wahrer stigit till en så owanlig stor högd, i prisen, kunna försörja sig och de sina, med dess innehafwande ringa lön, som är det endaste han har att lita uppå, i dess torftige och medellösa tillstånd. Ty rördes ståndet af ett så ömt, som billigt medlidande, och fant sig föranlåtitt, att hos de öfrige respective stånden, till ett lika ömsint bifall hemställa, om icke underconducteuken Mörck kunde hos Kongl. Mai:st anmälas i underdånighet, till ärhållande af första lediga sysla, hwartill han efter förtjenst äger tour, och sig anmäler. Och emedan hans torftiga wilckor härigenom ändå icke kunna blifwa så förbättrade, att de äro tillräckelige för hans många små barns tarfweliga underhåll och upforstran, ty hölt borgareståndet före, ett christeligt medlidande fordra, det hans barn må tilläggas hwardera en årlig nådegofwa, af 30 daler silfwermynt, af extra utgiftsmedlen, till dess de hunnit till den ålder, att de sjelfwa kunna förtjena sig föda och kläder, då efter handen, eller wid deras timande dödsfall, en sådan nådegåfwa kommer, att uphöra.

Riksens ständer tillhör det, att understödja fattige och nödlidande, efter omständigheterna; och gjorde ståndet sig fördenskull försäkradt, om de öfrige respective ståndens ädelmodiga samtycke i

---

²⁶¹² Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 281.

1900

1762 den 26 maj

denne casu speciali. Hvilket hos de öfrige respective stånden hörsamt, tjenst- och wänligen skulle anmälas.

Justerades extractum protocolli, angående lieutenantens Brelins upfundne förbättringar wid eldstäder, lydande sålunda:²⁶¹³

S.d. Lät borgareståndet sig föredraga cammar-, oeconomie- och commerce- samt bergsdeputationernes betänckande, öfwer de af lieutenanten Brelin anmälte förbättringar wid eldstäder, med mera, jämte den derföre sökte förmånen och belöningen. Och pröfwade ståndet skiälligit, att detta betänckande bifalla, dock med förbehåll, att wid de orden emot slutet i betänckandet, *och bemälte collegium wid berörde tillfällen biträda*, tillägges följande mening, *dock utan votum*, så att lieutenanten Brelins biträde ej må annorlunda uttydas, än att han äger frihet, att wid sådane examina wara tillstädes, och därwid aflemna de uplysningar, som han kan finna nödige. Hvilket med de öfrige respective stånden, till gunstbenägit bifall, hörsamt, tjenst- och wänligen communiceres.

Herr borgmästaren Johan Boberg föredrog åtskillige §§ af ståndens allmänna beswär, som ses af protocollet uti allmänna beswårstomen.²⁶¹⁴

Uplästes secrete utskottets extractum protocolli af den 25 i innewarande månad,²⁶¹⁵ angående 440 man båtsmäns af Ölands roteringscompagnier upbådande, till flottans behof.

Som detta endast war ad notitiam, ty lades bemälte extractum protocolli ad acta.

Herr talman anmälte, det en ny resolution wore projecterad å justitiaedeputationens betänckande,²⁶¹⁶ rörande assurancesaken i Carlsrona, hemställandes, om icke densamma finge bifall, och lyder sålunda:

Borgareståndet förblifwer wid dess förra bifall till justitiaedeputationens betänckande i detta ämne, dock med den tillägning, att secrete utskottet må anmodas, att af Hans Kongl. Maist. i underdånighet begära, det de handlande i Carlsrona Jonas Olofson, Örtner Joh. Grahn, Benedict Brödersson och Jonas Krok, såsom Kongl.

---

²⁶¹³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 282.

²⁶¹⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1357.

²⁶¹⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 125.

²⁶¹⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 11.

Mai:sts och rikets undersåtare, må, genom rikets ministrers understöd, befordras till den ärsättning, som de af assurancecompagniet med flere i London kunna hafwa rättighet att påstå.

Herr borgmästaren Cervin: Som detta ärende långt för detta är hos ståndet afgjordt, så påstår jag, att det må stå fast, som redan är resolverat. Det skulle till slut dragas dit hän, att cronan komme att betala hela assecurancesumman; exempel hafwa wi med Jacobsson i Giötheborg, emot franska handelsmannen Derbet, sidstledne riksdag.

Häröfwer discourerades ganska widlyftigt, och ståndet förblef till slut wid dess förrut fattade beslut.

Uplästes ridderskapets och adelens, samt prästståndets resolutioner, å secreta utskottets extractum protocoll,²⁶¹⁷ angående soldaters mått, som antages i krigstienst.

Justerades och bifölls ståndets resolution å detta document, så lydande: Bifallit, utom hwad karlarnes ålder och wäxt widkommer, och hwarmed det bör förhållas, efter hwad förr derom stadgat är.

Herr borgmästaren Ekman upläste dess memorial,²⁶¹⁸ angående den emellan Carlstad och Åmål upkomne fråga, om delaktighet i Byelfs wåg, i anledning af bergsdeputationens häröfwer afgifne betänckande, och anhölt herr borgmästaren, det detta ärende måtte åter remitteras till deputationen, emedan jag, som staden Åmåls fullmäktig, däröfwer ej hörd blifwit.

Herr assessoren Anthonsson berättade, att år 1722 uprättades ett contract, emellan Carlstads och Åmåls städer, angående delactighet uti Byelfswågen, detta contract hafwer Carlstads stad för sig, och nyttiat förmånen alt tills år 1735, då Åmål gjorde Carlstad intrång, och hwaröfwer staden Carlstads fullmäktig, wid 1738 års riksdag, hos riksens ständer sig beswärat, men alt sedan hafwer denne twist warit hos ständerne anhängig. Jag har wid denne riksdags början anmält saken uti urskillningsdeputationen, och därifrån fått remiss till bergsdeputationen. Det har herr borgmästaren Ekman kunnat inhemta, dels af listorne uppå remitterade mål ifrån urskillningsdeputationen, hwilcka blifwit här i ståndet upläste, dels af riksdagstidningarne. I bergsdeputationen hafwer målet blifwit utarbetadt, och dess betänckande till samtelige ständen öfwerlemnadt. Bemälte be-

---

²⁶¹⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 38.

²⁶¹⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 316.

tänckande har redan förledne plenidag blifwit hos ståndet upläst och bifal-
lit. Och som saken således är afgjord, bör den ej vidare widröras, eller
herr borgmästaren lemnas tillstånd, att gå till de öfrige stånden. Jag har
haft fullmagt hos mig, det hafwer herr borgmästaren Ekman haft sig be-
kandt, och som ärendet redan är hos ståndet afgjordt, bör det derwid för-
blifwa och ej vidare uprifwas.

Herr borgmästaren Ekman: Här är allenast qvaestion, om de twenne öre
silfwermynt wågpenningar, som nu tillhöra staden Åmåls stat, sedan år
1735. Om detta tages bort, så blifwer hela magistraten utan lön. Begär der-
före, att ärendet måtte åter remitteras, på det staden måtte blifwa hörd och
ingen ohördan mista sitt.

Herr borgmästaren Hanqvist: Här blifwer rätta frågan, om nu, sedan de-
putationerne uphördt, ärendet kan åter remitteras till bergsdeputationen.
Och som det ej kan skie, måste saken förblifwa uti det slut ståndet stadnat.

Herr assessoren Anthonsson yttrade sig i samma mening, som förrut,
och anmärkte derjämte wisse honom rörande omständigheter, hwarföre
han begärdte satisfaction.

Herr borgmästaren Ekman yttrade sig i samme mening, som han förr ut
anförde, med tillägning, att han på intet wis gådt herr assessoren förnär,
utan endast förswarat stadens rätt.

Herr talman: Här är endast frågan, om en afgjord sak skall uprifwas, och
om borgmästaren Ekman skall få gå till de öfrige respective stånden med
sitt memorial.

Herr borgmästaren Brunssell yttrade sig i samme mening, som herr
assessoren Anthonsson, det staden Carlstad hafwer 1722 års förening för
sig, och således bör wara därwid säker.

Herr assessoren Anthonsson yttrade sig, att om fyra herrar ledamöter af
ståndet utnämnes, som kunna decidera saken, så är jag för min del nögd.

Men ståndet fant godt, att herr borgmästaren Ekman ej kan få gå med
sitt memorial till de öfrige stånden, emedan deputationernes arbeten hafwa
nu uphördt.

Herr borgmästaren Herkepaecus begärdte tillstånd, att få resa hem öfwer
helgen.

Hwilcket bewiljades.

Justerades ståndets extractum protocollii, angående Vachtmesterske arfwingarne och bokhållaren Borre. Och lyder som följer:²⁶¹⁹

S.d. Borgareståndet har, genom protocollsutdrag den²⁶²⁰ 27 Julii förledit år, af anförde skiäl, till justitiaedeputationen förwisat saken, emellan bokhållaren Borre och Vachtmeisterska arfwingarne, hwaruti Kongl. Mai:sts nådige dom, den 7 Maj berörde åhr, uphäfwer Gjötha hofrätts utslag, som tillåter Borre med penningar gälda sin borgen, för öfverauditeuren Östenson på 5 000 daler kopparmynt, men gillar Lösings häradsrätts, som tillärkiänner Wachtmeisterska arfwingarne Borres skattehemman Vrimmevid, hwari denne fordran blifwit in-tecknad och lagfaren. Högwördige präste- och ärbara bondestånden instämde med borgareståndet genast i denne remiss. Men hos höglofl. ridderskapet och adelen har målet sedermera hwilat. I följe hwaraf, sedan deputationerne nu med sine arbeten uphördt, Borre skulle till nästa riksdag blifwa satt ur nyttjandet af sin egendom, och göras huswill, med hustru och barn, ehuru hustrun ej underskrifwit cautionen, hwarföre hemmanet är utmätt.

Och som ej någon bör böta annars brott, och ett praejudicat af denne beskaffenhet skulle göra giftorätten osäker för alla stånd, hwarjämte Borre, som icke warit wällande till detta drögsål, oskyldigt skulle derigenom störtas i ganska känbart lidande, så att ärendet i gemen är eftertänckeligit för hwar och en jordägare, så pröfwar borgareståndet, att Borre må blifwa orubbad uti sin besittning å Vrimmevid, emot de redan i Lindkiöpings landträneri för gälden nedsatte penningar, 6 502 daler kopparmynt, till dess wid nästa riksdag hufwudsaken kan hos riksens ständer blifwa sluteligen afgjord. Hwilcket hos de öfrige respective stånden hörsamt, tienst- och wänligen anmäles.

Föredrogs å nyo secrete utskottets extractum protocollii,²⁶²¹ angående Wira bruk, hwaruti secrete utskottet tillstyrker, i anledning af andragne skiäl och omständigheter, det Wira bruk må orubbadt och utan intrång bibehållas, wid de tid efter annan meddelte och stadfästade privilegier wid lefwarrantserne, hälst de samme i ingen måtto äro förwätkade.

---

²⁶¹⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 283.

²⁶²⁰ Upprepat i prot.

²⁶²¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 106.

Uplästes herr åldermannen M. Holtz memorial i detta ärende,²⁶²² hwaruti han will bewisa swärdsfäijareämbetet wara berättigade, till denna lefwerrants af wärjor och fästen.

Uplästes de öfrige ständens resolutioner uti samma mål. Ridderskapet och adelen hade bifallit secreta utskottets extractum protocolli, med den tilläggnig, att till sidogewährs munderande wid cronolefwerantser, krigscollegium äger, sedan wederbörande äro hörde, att derom sluta contract, med den eller de, som lemna det bästa och Kongl. Mai:st och cronan lindrigaste priset. Denna ridderskapets och adelens tilläggnig hade prästståndet bifallit.

Herr å[l]dermannen Holtz begärde, det swärdsfäijareämbetet måtte bibehållas wid sine privilegier.

Herr talman hemställte, om icke ridderskapets och adelens resolution finge bifall.

Härtill swarades både Ja och Neij.

Votering begärdtes.

Herr talman förnyade samma proposition, med tilläggnig, att den som skrifwer Ja, bifaller ridderskapets och adelens resolution, den som skrifwer Neij, will, att swärdsfäijareämbetet bibehålles wid dess sidst ärhållne resolution och rättighet, utan Vira bruks intrång.

Voteringssedlarne öppnades, antecknades och uplästes, hwaraf befants, att aderton röster utfallit för Ja, och fyratijo för Neij, så att swärdsfäijareämbetet blifwer wid deras resolutioner och privilegier bibehållen.

Uplästes justitiaedeputationens betänckande,²⁶²³ angående Philipstads bergslags ansökning, om sommaringens indragande. Hwilcket deputationen tillstyrkt.

Uppå giord proposition af herr talman, biföll ståndet betänckandet.

Uplästes bondeståndets extractum protocolli,²⁶²⁴ angående ryttmästarne baron Philip Bonde och Gustaf Adolph Schmitterlous beswär, i anledning af secreta deputationens betänckande,²⁶²⁵ rörande detta ärende, hwari förmäles, det bondeståndet bifallit secreta deputationens betänckande, dock med förbehåll af ryttmästaren Ahlbergs tour framför desse nämde ryttmä-

---

²⁶²² Ibid.

²⁶²³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 48.

²⁶²⁴ Bilaga till nedan nämnda betänckande.

²⁶²⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, sekreta deputationens expeditioner, nr 103.

tare, samt att desse må undfå majorsfullmagter, dock utan åldrespraedice.

Herr talman hemställdte, om icke bondeståndets protocollsutdrag finge bifall.

Hwilcket med Ja beswarades.

Uplästes bondeståndets extractum protocoll²⁶²⁶, hwaruti bondeståndet communicerar dess gifne bifall, till secreta deputationens betänckande,²⁶²⁷ angående öfwersteliutenanterne wid fortificationen Berg von Lindes och Glantzenstiernas beswär, och sökte tour framför öfwersteliutenanten Bläsing.

Uppå giord proposition af herr talman, förenade sig ståndet med bondeståndets beslut i detta ärende.

Justerades och bifölls ståndets extractum protocoll²⁶²⁸, angående restitutio fatalium för handelsmannen Schiön, lydande sålunda:²⁶²⁸

S.d. Sedan borgareståndet, genom utdrag af protocollet den 25 Novembr. 1761, till justitiaedeputationen remitterat handelsmannen Joh. Mart. Schiöns ansökning, om sin försuttne tids återställande, till delactighet med de öfrige creditor[er]ne, uti framledne praesidentens Erland Bromans egendom, emedan Kongl. Mai:sts höga utslag icke till bepröfwande uptagit, om den handel utom landet, som Schön, på Kongl. Mai:sts och kronans vägnar, blifwit anförtrodd, borde gälla, såsom laga förfall, eller att rätten icke kundgiordt honom dagen. Högwördige präste- och ärbara bondestånden, hafwa äfwen remitterat detta ärende. Men som det ännu hwilar hos höglofl. ridderskapet och adelen, och deputationernes arbeten uphördt, ty har borgareståndet funnit godt, att detta ärende hufwudsakeligen uptaga. Fördenskull, och emedan laga förfall böra blifwa gällande, när det är bewist, och Schön dess utom, enligt 16 capit. 1 § handelsb. såsom witterlig borgenär, icke niutit särskildt kundgiörelse, ty pröfwar ståndet med lag och rättwisa enligt, det Schön må äga rättighet, att uti concursen med de öfrige Bromanske borgenärer, sin rätt lagligen bewisa och bewaka. Hwilcket med de öfrige respective stånden hörsamt, tjenst- och wänligen skulle comuniceras.

---

²⁶²⁶ Bilaga till nedannämnda betänckande.

²⁶²⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, sekreta deputationens expeditioner, nr 25.

²⁶²⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 284.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,²⁶²⁹ angående frihet för Runneby sockerbruks interessenter, att få bränna brännewin eller romm, af säckeraffall. Och tillstyrker deputationen, det så wäl Runneby, som de öfrige säckerbruksidkare måge de tider, då brännewinsbrännande i gemen förbjudes, obehindrade få af säckeraffall tillwärka brännewin till apotheqvens förnödenhet, och till export på utrikes orter.

Herr talman hemställte, om icke betänckandet finge bifall, med den tilläggnig, att säckerbruken uti riket måge alt framgent äga den rättigheten, att bränna brännewin eller romm af säckeraffall, utan afseende derpå, om förbud emot brännewins brännande af spannemål skulle framdeles utfärdas.

Ståndet fant godt, att bifalla detta hemställande.

Justerades ståndet[s] resolution, å secreta utskottets extractum protocoll,²⁶³⁰ angående Vira bruk och swärdsfäijareämbetet i Stockholm, lydande som följer:

I borgareståndet är detta protocollsutdrag således afgjordt, att swärdsfäijareämbetet bibehålles wid den år 1738, uppå riksens ständers egit tillstyrkande dem meddelte kongl. resolutionen, och således komma, att rättwisligen till godo niuta kongl. resolutionerne af åren 1729 och 1732, at få giöra lefwerantser till regementerne, af klinge- och hirschfängaremunderingar, med mässingsfästen.

Uplästes bondeståndets extractum protocoll,²⁶³¹ angående Väckärö hemmans och Koifvaniemi bys åboers ansökning, om restitutio fatalium uti målet om Väckärä ödeshemman. Bondeståndet hade bifallit, det Väckärö byamän skulle åter få de förlorade fatalier, samt sin sak i kongl. Åbo hofrätt fullfölja.

Häröfwer begärdtes votering, och discourerades nog widlyftigt, då herr borgmästaren Schauv utlät sig: Om wi hade sedt acterne i detta mål, så kunde saken cognosceras. Ty innan detta skier, äro wi i owisshet, hwem som har rätt. Det kan wara möjjeligit, att klagande kunde komma att lida.

---

²⁶²⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, secreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 66.

²⁶³⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, secreta utskottets expeditioner, nr 106.

²⁶³¹ Daterat 22 maj 1762. Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 82. Tryckt i *BdP* 9, bil. 55.

Lät häldre saken hwila, till nästa riksdag, då de kunna få inkomma med sine skiäl.

Herr talman: Bönderne skulle ändå något hjälpas, om de finge i urskillningen anmäla sig nästa riksdag, emedan denne riksdagen nu snart är till slut. Och hemställer derföre, om icke ståndets resolution således kunde inrättas:

Som riksdagen snart lider till slut, så att detta mål nu icke kan uptagas, så finner ståndet, att sökanderne få niuta bondeståndets remiss af den 16 Martii 1761, till godo, wid nästa riksdag.

Ståndet swarade härtill Ja.

Uplästes bergsdeputationens betänckande,²⁶³² angående bergshushållningen med skogarne, och de ädlare värken, samt tillika om bruks anläggande i Nordmaling.

Ståndet fant godt, at detta ärende skulle hwila.

Uplästes justitiaedeputationens betänckande,²⁶³³ angående det nyttjanderätten till Lunnströms qwarn blifwit mölnaren Jacob Phil[i]p Grau och dess hustru fråntagen, emot Kongl. Mai:sts nådige dom af den 17 Novembr. 1751. Tillstyrkandes deputationen, det mölnaren Grau, likmätigt högstberörde Kongl. Mai:sts dom af den 17 Novembr. 1757, samt 1731 års afhandling, må nu genast inrymmas uti nyttjanderättigheter af hela Lunnströms qwarn, och derwid oqwald nu och i ewärdeliga tider bibehållas, utan någon annan rättighet för Esketorps gods, än att årligen upbära den betingade jordskylden 24 daler silfwermynt, samt utan Lunaströms åtal, uppå sin egen qwarn för tulltäckt fritt få mala. Och blifwer Grau öppet lemnadt, att med jägmästaren Sven Humble lagligen utföra så wäl för afkomsten som ock skada å qwarnen, under den tid Humble, i anledning af underrättens domar, haft bemälte qwarn i besittning. Hwarföre alla bewisliga witen och expencer, som efter konungens befallningshafwandes utslag, hos Grau i denne sak blifwit utmätte, böra honom forderrammast återställas.

Uplästes bondeståndets extractum protocoll i detta mål,²⁶³⁴ hwaruti bondeståndet lemnar dess bifall till betänckandet, jämte tillägning, det

---

²⁶³² Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, bergsdeputationens expeditioner, nr 29.

²⁶³³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 49.

²⁶³⁴ Ibid.

Grau bör af sin wederpart undfå i ärsättning, för åbragt rättegångskostnad, ettusende tuhundra daler silfwermynt.

Herr borgmästaren Unger: Jag håller före wara bäst, att wi bifalla justitiaedeputationens betänckande simpliciter. Ty qwarnen måste årligen betala för qwarnstället till Esketorp 24 daler silf:rmt. Kongl. Mai:sts resolutioner hafwa warit mindre tydelige, så att konungens befallningshafwande kunnat sig derpå mistaga.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag har genomläsit alla acta i förewarande ärende, men funnit Humles förhållande så tilltagsit, att hwad bondeståndet tillstyrkt, bör bifallas, ty annars skulle det fattiga folcket blifwa satte i för kjändbart lidande.

Herr borgmästaren Pihlgardt förenade sig härmed.

Herr borgmästaren Schauv: Hwad bondeståndet tillstyrkt, bifaller jag till alla delar, och håller härhos före, att de föreslagne 1 200 daler silfwermynt böra delas och utgifwas af landshöfdingeämbetet och Humble. Ty igenom Humbles dierfwa begär, och landshöfdingeämbetets mindre aktning för Kongl. Mai:sts dom, har Grau blifwit försatt i det lidande, hwaruti han sig nu befinner. Skulle ej ständer någon gång anse sådane olagligheter med näpst och ärsättning, så finge wi flere dylige djerfwe försök.

Herr borgmästaren Lönbohm: Som i betänckandet alle skiäl mot och med äro uptagne, och deputationens tillstyrkande billigt, ty bifaller jag betänckandet till alla delar.

Herr borgmästaren Cervin yttrade sig i samma mening, som herr borgmästaren Lönbohm nys förrut anfördt, jämte tillägning, det för oss är ganska swårt, att dömma om expenserne. Jag håller före, att landshöfdingeämbetet ej bör tilltalas, men wäl kongl. Götha hofrätt.

Herr borgmästaren Fries: Graus ärsättning bör reparteras på landshöfdingeämbetet, håfrätten och Humble.

Herr talman frågade: Behagar ståndet bifalla bondeståndets extractum protocolli i förewarande ärende?

Och ståndet beswarade denne fråga med Ja.

Uplästes ridderskapets och adelens extractum protocolli af den 18 uti innewarande månad,²⁶³⁵ angående krigsbefällets gjorde ansökning, att någon af betiäningen wid kongl. krigsexpeditionens cancellie, måtte blifwa

---

²⁶³⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, ridderskapets o. adelns prot.utdrag, nr 35.

utsedd, att bestrida arméens till lands angelägenheter. Och som rikens ständer, wid innewarande riksdag, utsedt en secreterare för ammiralitetsstaten, ty hemställer ridderskapet och adelen, om icke en secreterare måtte utses, till bewakande af de angelägenheter, som kunna röra arméen till lands.

Herr talman hemställte, om icke detta protocollsutdrag kunde bifallas.

Hwilcket allmänt bejakades.

Hwarefter ståndet skildes åt.

Åhr 1762 den 27 Maij

S.d. Uplästes secreta deputationens betänckande,²⁶³⁶ angående cancellierådet von Oelreichs anförde beswär däröfwer, att han, wid åtskillige ledige wordne ordinarie cancellierådsämbetens föregifwande, blifwit förbigången. Och tillstyrker deputationen, det von Oelreichs extraordinarie cancellierådsfullmagt, nu mera och efter denne dag, må för wärkelig ansees, och han, antingen wid nästa ledige canc[ell]ierådsämbete, som har att wårda, enligt cancellieordningen, antingen underwisingswärket, och latinska språket, med mera, eller inrikes ärender och collegii oeconomica, till tjenstgörande och lön, eller ock till någon i dess competence ledig blifwande sysla, hwartill han sig i underdånighet anmäler, ensam föreslås och befordras. Hwad widkommer cancellierådet von Oelreichs beswär, rörande förbudet emot den af honom censurerade och tryckte skriften *Borgerliga friheten* kallad,²⁶³⁷ så har deputationen öfwerlemnad den samma till justitiaedeputationen, som, i anseende därtill att de i samma ämne på revisionssidan hållne rådsprotocoller till dess öfwerseende, enligt riksdagsordningen, egenteligen höra, äger bästa tillfället, att efter målets beskaffenhet sig deröfwer utlåta.

Uplästes de särskilte vota wid detta betänckande.²⁶³⁸

Uplästes de andre ståndens påskrefne resolutioner. Och hade ridderskapet och adelen resolverat, att cantzlierådet von Oelreich får statssecretarefullmagt och -tour, utom collegio, af det datum herrar von Hermans-

---

²⁶³⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, secreta deputationens expeditioner, nr 116.

²⁶³⁷ Petter Forsskål: *Tankar om borgerliga friheten* (Stockholm 1759).

²⁶³⁸ Ibid.

son och Benzelstierna blefwo statssecreterare, jämte differencen emellan des nu innehafwande och statssecreterarelönen; samt att han förblifwer wid censuren. Prästeståndet hade samtyckt, att cancellierådet von Oelreich får statssecreterarenamn och -heder, samt att, jämte det han hugnas med frihet ifrån censorstiensten, hans på staten bestådde lön, fylles med årlig tillökning af 2 000 daler silfwermynt.

Herr borgmästaren Unger: Det skall ej wara mig emot, om detta ärende skall i dag företagas och afgöras, men jag tror, att något lärer wara emot herr cancellierådet von Oelreich i protocolsdeputationen. Och hemställer jag derföre, om icke det wore bättre, att detta ärende finge hwila, till dess protocolsdeputationen inkomme med sitt betänckande i detta ärende.

Herr borgmästaren Schauv: Jag kan ej bifalla, det cancellierådet von Oelreich skall få någon tillökning i lönen, och att riket, som är utblåttat förut på penningar, skall graveras härmed.

Herr borgmästaren Unger upläste en af honom projecterad resolution i detta ärende, så lydande:

Resolwerat, att cancellierådet Oelreich får statssecreterarenamn och -heder, samt att, jämte det han hugnas med ledighet ifrån censors-syslans förwaltande, om han så åstundar, honom tillägges skillnaden emellan dess nu innehafwande och statssecreterarelön.

Herr talman proponerade om denna resolution får bifall.

Härtill swarade ståndet Ja.

Uplästes secreta deputationens betänckande,²⁶³⁹ angående de beswär, ryttmästarne, nu mera majorerne baron Eric Julius Cederhielm och A. H. Ulfclou, hwar för sig andragit, däröfwer, att yngre officerare dem praejudicerat. Men deputationen hafwer icke funnit några skiäl, att för baron Cederhielm kunna styrka till någon reparation. Men beträffande majoren Ulfclous anförde beswär, så tillstyrker deputationen, det majoren von Blixen gifne fullmagt kunde förklaras icke böra ligga Ulfclou på något sätt i vägen, att i sin tour, utan äldres förfördelande, niuta för von Blixen företräde, wid tillfälle till wärkelig befordran. Dess utom har ock majoren Ulfclou uti ett särskilt till secreta deputationen ingifwit memorial beswärat sig öfwer majoren von Schwartzers befordran, och för honom sökt uprät-

---

²⁶³⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, secreta deputationens expeditioner, nr 117.

telse. Men emedan detta skall wara en särskild sak, som ifrån urskillningen ej blifwit remitterad, ty hafwer secreta deputationen icke kunnat emot 5 § den samma uptaga.

Uplästes det särskilte votum i detta mål.²⁶⁴⁰

Herr borgmästaren Pihlgardt: Hwad hafwer majoren Cederhielm för strid om tour med majoren Beck-Fries, han är ju ej wid samma regemente? Ej eller kunna hans anförde beswär wara af något värde, emedan majorsledigheten timade år 1759. Samma år den 8 Novembris afgaf öfwersten Barnecou dess underdåniga förslag till Hans Kongl. Mai:st, och öfwerstens sednare anmälan, angående Beckfries befordran till major, skjedde ej, förr än den 21 Martii 1760. Hwarefter syslan bortgafs den 19 derpå följande April. För öfrigt har ju majoren Cederhielm sjelf, efter egit widgående, hwarken hos chefen i tid giordt ansökning, eller hos Kongl. Mai:st directe sig anmält.

Herr borgmästaren Schauv: Hwad herr borgmästaren Pihlgardt anfördt, äger alt sin rigtighet. Med majoren Ulfclou, är det annorlunda beskaffadt. Ståndet har redan i förledne wecka giordt ryttmästaren Franc till major, och fullmagt af samma dag, som Schwartzer. Och emedan Franc är yngre ryttmästare, än Ulfclou, som ock äro wid ett och samme regemente, så hemställer jag, om icke Ulfclou måtte få lika lydande resolution, som Franc undfätt, nemligen majorsfullmagt af samma dag, som major Schwartzer.

Herr borgmästaren Unger frågade, om icke betänckandet finge bifall, med den tillägning, att majoren Ulfclou kunde få fullmagt, af lika dato med majorerne von Schwartzer och Franc.

Uppå giord proposition af herr talman, biföll ståndet detta betänckande, med den tillägning, att major Ulfclou får majorsfullmagt och tour, framför major von Schwartzern, dock alle äldres och bättre meriterades rätt därwid förbehållen.

Herr talman: Klagomål och ansökningar om uprättelser öfwer praejudice, har icke litet blifwit ökat, igenom det ständerne ej observeradt förbehåll af andras tour och bättre rätt, som ej klagat. Derigenom hafwer alla desse klagomålen blifwit anförde, och hemställer jag derföre, om icke ett extractum protocollii kunde författas, det inge expeditioner hädanåt måge utfärdas, med mindre att alle äldres och bättre rätt förbehålles.

---

²⁶⁴⁰ Ibid.

Ståndet fant godt, att bifalla detta hemställande. Och herr borgmästaren Schultén åtog sig, att upsättia extractum protocolli härom, till nästa pleni-dag.

Herr borgmästaren Johan Boberg föredrog ståndens allmänna beswär, som ses af stadssecreteraren Ahlmarks protocoll uti allmänna beswärstomen.²⁶⁴¹

Herr talman hemstälde, om icke nödigt wara will, det deputerade måtte nu utnämnas, att igen[om]se justitiaedeputationens project till förordning rörande storskiiftsdelingarne i riket, samt cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande i samme ämne.

Detta hemställande beswarades med Ja, och utnämndes följande herrar ledamöter, nemligen:

herr handelsmannen Tottie,
herr borgmästaren Carl Gustaf Boberg,
herr borgmästaren Renhorn,
herr assessoren Anthonsson,
herr borgmästaren Sacklén,
herr borgmästaren Lönbohm och
herr borgmästaren Kröger.

Herr talman frågade vidare, om icke kammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande²⁶⁴² och project till tjenstehionsstadgan, jämwäl kunde öfwerses af samme herrar deputerade.

Hwilcket bewiljades.

Herr borgmästaren Schauv upläste dess project till en förnyad tjenstehionsordning.²⁶⁴³

Herrar borgmästarne Kröger och Sacklen höll före, att den 10 Novembris wore lämpeligast, till flyttningstid i Finland och Västerbotn.

Men uppå herr talmans proposition, biföll ståndet detta project.

Herr talman förestälte vidare, om icke ett extractum protocolli kunde härom afgå, med begäran, att de öfrige stånden behagade afgifwa deröfwer deras påminnelser, på det projectet således må kunna jämncas, att deraf en allmän lag kan författas.

Detta bifölls.

---

²⁶⁴¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1357.

²⁶⁴² Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 76.

²⁶⁴³ Ibid.

Herr borgmästaren Cervin upläste det af honom och deputerade, utom herr justitiaeborgmästaren Robecks närvaro, projecterade extractum protocoll, angående casseuren Dröschers ballance, och Landsorts fyrbåk.

Herr justitiaeborgmästaren Robeck frågade, om det icke tillkomme honom, såsom ordförande, att låta göra anslag.

Herr borgmästaren Cervin: Jag hemställer till ståndets godtfinnande, hwad rättighet herr justitiaeborgmästaren Robeck kan hafwa, att tala i förevarande ärende, emedan han varit förmyndare för assessoren Heder-schiölds barn.

Herr justitiaeborgmästaren Robeck: Så wäl af justitiae-, som tulldeputatione[r]nes betänckander, finne wi, huru med saken sig förhåller. Att Dröscher kommit på ballance, igenom sitt eget förwällande, syns och tydeliga, hwarföre och saken bör gå ordinaria via, och de få sitt, som det bör hafwa. Härhos begär jag, det justitiae- som och tulldeputationernes betänckander nu måtte upläsas, och föröfrigit, at detta ärende måtte hwila tills i morgon, på det jag då häröfwer kunde få aflemna mine skrifteliga tanckar och påminnelser.

Herr borgmästaren Brunsell: Herr justitiaeborgmästaren Robeck kan nu straxt afgifwa sine påminnelser; saken har ju legat så länge och bör derföre afgöras.

Men ståndet fant godt, att detta ärende hwilar tills i morgon, då det skall sluteligen afgöras.

Herr talman frågade, om icke ståndet behagade företaga och afgjöra cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²⁶⁴⁴ angående nybyggen på Öland, emedan löparen nu ankommit.

Detta bewiljades.

Uplästes de öfrige respective ståndens å betänckandet tecknade resolutioner. Ridderskapet och adelen hade resolveradt, att, i anseende till de af generalen och landshöfdingen Roxendorf uti dess memorial häremot anförde goda skiäl och grunder, funnit billigt, att detta betänckande afslå. Men prästeståndets resolution, lydde sålunda:

Att wid den på Öland tillämnade ref- och skattläggningen, som innom sex år bör wara förrättad, de nu warande nybyggen därstädes skola

---

²⁶⁴⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 36.

fram för andre uti möjligaste måtto förhielpas till egen jord; men imedlertid förblifwa de såsom torpare, under de gamle bohlstäder.

Generalen och landshöfdingen Roxendorfs memorial hade ridderskapet och adelen bifallit, men prästeståndet resolveradt, som påskriften å cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande, utwisar.

Uppå skiedd hemställan af herr talman, förenade sig ståndet med ridderskapets och adelens gifne bifall till herr generalen och landshöfdingen Roxendorfs memorial.²⁶⁴⁵

Herr talman: Till ståndet hafwer inkommit löparen till secreta deputationens betänckande,²⁶⁴⁶ angående regementspastorn Holmqvists anförde beswär, öfwer liden praejudice. Ridderskapet och adelen hade resolveradt, att magister Holmqvist må få hos Kongl. Mai:st i underdånighet anmäla sig till anständig befordran, med oafkårtadt beräknande af dess tienstear. Prästeståndet hade yttrat sig på sätt, som dess protocollsutdrag af den 20 April, utwisar. Och som ståndet, redan den 8 Martii sidstledne, utfärdat dess extractum protocoll i detta mål, ty hemställer jag, om icke ståndet behagade härwid förblifwa, med tilläggning, och bifall, hwad högwördige prästeståndet uti dess protocollsutdrag, angående lönen sig yttrat.

Detta hemställande bifölls.

Herr talman: Likaledes är inkommit secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,²⁶⁴⁷ angående indragningen af åtskillige manufacturcontoiret bestridde utgifter.

Uplästes ridderskapets och adelens, samt prästeståndets påskrefne resolutioner.

Men ståndet fant godt, att detta ärende hwilar, till dess de öfrige stånden lemnat swar, på ståndets extractum protocoll i detta mål.

Herr talman föredrog, att löparen till G. J. Freidenfels memorial,²⁶⁴⁸ angående ett hospitalshemmans inlösande till skatte, wore likaledes inkommit. Och att ridderskapet och adelen detta memorial bifallit, att herr Freidenfelt må efter dess anhållan få sig utom auction tillösa kronohospi-

---

²⁶⁴⁵ Ibid.

²⁶⁴⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, sekreta deputationens expeditioner, nr 89.

²⁶⁴⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufacturdeputationens expeditioner, nr 62.

²⁶⁴⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 317.

talshemmanen Kohlstad ½ med Grytmålen och torpet Rothemmanet, emot nijo års ränta.

Prästeståndet hade resolverat, öfwer cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²⁶⁴⁹ om barnhus- och hospitalswärket, och förklarar, att hwad sådane hemmans skattekiöp angår, må dermed förhållas efter 6 § uti 1723 års kgl. förordning,²⁶⁵⁰ och derföre icke kunnat gifwa bifall till herr Freudenfeltz ansökning.

Uppå herr talmans proposition förenade sig ståndet med ridderskapets och adelens yttrande.

Herr borgmästaren Fries hemställte, om icke secreteraren kunde straxt expediera de löpare, som inkomma på sådane mål, som hos ståndet äro afgiorde, och ingen stridighet fins i resolutionerne.

Ståndet fant godt, att härmed förhållas hädanefter, som hittills skiedt.

Uplästes justitiaedeputationens extractum protocoll²⁶⁵¹ angående ridarhusfiscalen Svedenstiernas befordran. I anseende till det han förrättadt actorssyslan wid twistens afgiorande, emellan rusthållarne wid lifdragonegementet och afledne generallieutenanten Muhls sterbhus, med flere.

Ståndet fant godt, att detta justitiaedeputationens extractum protocoll²⁶⁵² lägges ad acta, för riksdagens slut, och andre sakers större angelägenheter.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²⁶⁵² angående Haga kungsgård på Åland. Och förmåler deputationen, det, igenom ingifwit memorial, presidenten och commendeuren baron Carl Ridderstolpe anhållit, i anledning af anförde skiäl, om prolongation å arrendecontractet på bemälte Haga kungsgård. Och styrker deputationen denna ansökning till bifall.

Uppå herr talmans proposition samtyckte ståndet till detta betänckande.

Uplästes secrete handels- och manufacturdeputationens betänckande,²⁶⁵³ angående ett stamschäfferies anläggande å kungsgården Strömsrum i Calmare län, och tillstyrker deputationen, det må öfwerstelieutenanten Rappe

---

²⁶⁴⁹ *betänckandet* i prot.

²⁶⁵⁰ Tryckt förordning 19 september 1723: *Kongl. Maj:ts nådige förordning, huru med de hemman och cronolägenheter, som til skatte försäljas, förhållas skal.*

²⁶⁵¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 31.

²⁶⁵² Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 78.

²⁶⁵³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufacturdeputationens expeditioner, nr 67.

undfå tillstånd, att inlösa sig skatterättigheten af Strömsrums kungsgård med dess tillhörigheter, emot 45 000 daler kopparmynts lösen, och tretusende daler samma mynts årlig ränta, under förbindelse, att därwid ständigt hålla wid magt, ett schäfferie af spanska och engelska får till tre och fyra hundra.

Herr rådman Hylphers begärde, att detta ärende måtte hwila, men begaf sig sedermera ifrån sitt påstående.

Och uppå herr talmans proposition, bifölls betänckandet.

Uplästes justitiaedeputationens betänckande,²⁶⁵⁴ angående duellsbrått, och hur de hädanefter måge förekommas.

Äfwen uplästes den projecterade förordningen i detta mål.²⁶⁵⁵

Ståndet fant nödigt, att detta ärende skulle hwila, tills löparen kommer.

Uplästes justitiaedeputationens betänckande,²⁶⁵⁶ angående någon vidare författning, till förekommande af olagliga wigningar och giftermål, utan föräldrars och andre wederbörandes wettskap och samtycke. Och styrker deputationen till en förordnings utgifwande, som skulle innehålla följande fem puncter.

1:mo att lagens förordnande uti VII capitlet 2 § giftermålsbalken, det lysning bör skie i den församling, der bruden tages, eller mästadels wistas, bör noga och utan förtydning efterlefwas. Hwarjämte kunde stadgas, det ingen präst, wid straff af ett halft års suspension ifrån ämbetet, borde anställa någon lysning, utan fadrens eller andre wederbörande giftomäns kundskap och samtycke. 2:do den präst, som utan bewis och laglig föregången lysning, och utan föräldrars eller giftomän[s] wettskap och minne, sammanwiger sådane personer, som icke på ordenteligit sätt äktenskaps fullbordan söka, bör mista sin tjenst och ämbete, som lag säger, samt aldrig wara wärdig, att få det åter, och dertill med pligta 14 dagars fängelse wid wattn och bröd. Men har sådan präst ännu icke någon tjenst, miste prästeämbetet, utan att vidare därtill komma, och pligta med 21 dagars fängelse wid wattn och bröd. 3:tio warder den till wigsell brukad, som ej är präst, straffes, efter lag, 2 cap. 12 § giftermålsbalken, med 3 eller 4 års arbete i konungens fäste. Och som härwid synes en art af bedrägeri, särdeles om qwinnan derigenom äfwen warder förledd, mannen[s] straff, som

---

²⁶⁵⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 51.

²⁶⁵⁵ Ibid.

²⁶⁵⁶ Ibid., nr 52.

sig wiga låter, i anledning af lag, efter omständigheterna böra skiäras. 4:to den man, som på förenämnde sätt låtit sig sammanwiga med qwinna, som sig sjelf ej råda må, straffes med 14 dagars fängelse wid watten och bröd, och qwinnan hafwe förwärvat alt det arf i löst och fast (som henne antingen redan tillfallit, eller framdeles tillfalla kunde), och det tage fader och moder, samt närmaste arfwingar, om de det påstå, och henne dess brått icke förlåta. Men äro de döde, gånga härmed, som lag uti 6 cap. 3 § giftermålsbalcken stadgar. 5:to den, som rådt och hulpit i sådane mål, eller gärningen på något sätt främjat, pligte med 8 dagars fängelse wid watten och bröd, utan att ifrån detta straff, få sig med penningar lösa.

Uplästes det bifogade särskilte votum i detta mål.²⁶⁵⁷

Öfwer detta ärende fattades en ganska widlyftig discours, i synnerhet angående dottrens arflösgörande.

En del woro af den tanckan, att ett sådant straff wore nödigt, andre åter hölo före, att det wore farligt, ty girige och samwetslöse arfwingar kunde göra den tillställningen, att ett ungt barn blefwe förledt dertill, för sådan afsigt, skull, och då hade det en sådan lagstridig wärkan emot det lagstiftaren påsyftadt. Åtminstone borde det ej extenderas längre, än till både föräldrar och ett tillkommande arf. Högst kunde det förwändas till wisse penningböter af arfwet för de fattiga.

Men herr borgmästaren Schauv hölt före, att både den, som lysner utom föräldrars eller förmyndares wettskap, och jämwäl den, som wiger, utan lysning, böra bägge mista sina ämbeten, i grund af de i betänckandet gifne skiäl. Men beträffande det uti betänckandet nämnde laglig lysning håller jag före, att ordet laglig, bör gå ut; hwarjämte tycker jag, att det wore för hårdt, det hon skulle mista sin egen ärfde egendom, hwilcket ej eller öfwerensstämmar med Guds och Sweriges lag. Denna sednare biuder ju tydeligen, att laglig ärfd ägendom icke kan eller bör någon frantagas. Dylike giftermål blir nog hämmade, om wi bifalla betänckandet.

Herr borgmästaren Lange biföll herr borgmästaren Schauvs yttrande, med den tilläggnig, det den, som förrättar olaga lysning, hwarpå wigsell följer, bör mista sitt ämbete.

Herr borgmästaren Renhorn: För min del bifaller jag herr borgmästaren Langes giorda tilläggnig uti den casu, då wigsell påföljer. Men skier ej

---

²⁶⁵⁷ Ibid.

wigsell, håller jag före wara bäst, att förblifwa wid betänckandet i den delen, och hemstälde härhos, om icke, där betänckandet nämner ordet *qwinna* wore bättre sättja ordet *dotter*, eller *jungfru*, och att de orden (*som henne redan tillfallit, eller framdeles tillfalla kunde*) böra gå ut.

Detta bewiljades, och åtog herr assessoren Anthonsson sig, att upsätta extractum protocoll i detta mål.

Herr borgmästaren Renhorn upläste dess inlemnade memorial²⁶⁵⁸ och swar, uppå probsten doctor Serenii ingifne memorial, rörande utrikes födde, men här i riket blefne borgares deltagande i riksdagsmannawal, och att sådane utlänske födde, men här borgare blefne män, ej böra till något ämbete i städerne befordras, utan dess efterkommande i tredje led niuta denna förmån till godo.

Uppå giord proposition af herr talman, biföll ståndet detta herr borgmästarens memorial, som påskrefs, samt med de andre respective stånden communicerades.

Herr borgmästaren Lange berättade, det majoren wid kongl. artilleriet här i staden baron Danckqvardt, anmodat honom, att hos högtärade ståndet anmäla, det capitainen wid artilleriet härstädes Lohm blifwit död, och att wid dess begrafning i dag skiutning för honom kommer att skie.

Uplästes cammar-, oeconomic- och commercedeputationens betänckande,²⁶⁵⁹ angående belöning till capitain Vinblad, för dess författade beskrifning,²⁶⁶⁰ om ett förbättradt sätt, tegelugnars inrättande, och tillstyrker deputationen, i anledning af anförde skiäl, det capitaine Winblad kunde hugnas med 12 000 daler silfwermynts belöning.

Ståndet fant godt, att detta ärende skulle hwila.

Uplästes secrete utskottets extractum protocoll af den 6 Octobris förledit år,²⁶⁶¹ angående den af majoren och riddaren Rydingsvärd sökte belöning, för ett nytt upfunnit och utrönt bryggningsätt, hwarigenom dubbelt mera skiepsdricka skulle kunna ärhållas, efter hwarje tunna godt och förswarligt malt. Och finner secrete utskottet, det majoren Rydingsvärd, genom detta sitt upgifne påfund, tillskyndat det allmänna mycken gagn

---

²⁶⁵⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 318. Se bil. 13.

²⁶⁵⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 79.

²⁶⁶⁰ C. Winblad: *Afhandling om mur- och tak-tegelbruks inrättande ...* (Stockholm 1761).

²⁶⁶¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 126.

och nytta, men huru stor dess belöning måtte blifwa, och hwad fond dertill kunde utses, är en sak, som på riksens ständer sielfwe må ankomma.

En och annan af ståndets herrar ledamöter begärte, att detta ärende måtte hwila, hwilcket bewiljades.

Och ståndet åtskildes.

Åhr 1762 den 28 Maij

S.d. Uplästes bergsdeputationens betänckande,²⁶⁶² angående brukspatronen Nils Kocks gjorda ansökning, om skadestånd för hwad han skall lidit uppå des förr afgifne påfund, wid förbättrandet af stångjärnssmidet, som ock, att för någon ytterligare upfinning uti samma ämne warda, med någon särskild belöning, ihugkommen. Och afslår deputationen Kocks ansökning om skadestånd. Men för den nya upfinningen tillstyrker deputationen det brukspatronen Kock lämnas frihet, att på en sådan egendom, han sig lagligen förwärfwa kan, sedan wederbörlig undersökning om kohltillgången för sig gådt, anlägga ett järnmanufacturwärk, med ämneshammare af tre skjjeppunds årlig hammarskatt. Hwarföre till Kongl. Mai:st och cronan de deraf gående årliga utskylder komma att ärläggas, samt att kongl. bergscollegium dertill utser tackjärnsfång, uti den bergslag, som bäst kan tåla. Hwaräst Kock åligger att söka wärkställa de upgifne förbättringar och inventioner, kohls, arbetslöners, och bränningars besparande wid järnmanufactursmidningen.

Herr talman frågade om icke förewarande ärende finge bifall.

Ståndet swarade härtill Ja.

Uplästes bondeståndets extractum protocolli af den 26 Novembr. sidstedit år,²⁶⁶³ angående hofjunckaren Axell Lagerhielms ansökning, att få flytta den af honom tillkjöpte Åmmeqvarns nedlagde hammare med twenne härdar, till någon sådan ort i riket, utom bergslagarne, där, efter bergmästarens hållne undersökning och kongl. bergscollegii pröfning, finnes tillgång wara på tillräckelige, samt förr odisponerade säteri-, frälse- eller skatteskogar, samt att där utsmida 600 skjjeppund Leke och Nora bergslags tackjärn. Och hade bondeståndet till alla delar bifallit denna ansökning.

---

²⁶⁶² Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, bergsdeputationens expeditioner, nr 30.

²⁶⁶³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 83.

Men ståndet fant godt, att detta ärende måtte hwila.

Uplästes bergsdeputationens betänckande,²⁶⁶⁴ angående öfwersten och riddaren Fridrich Ulrich Vrangells ansökning, att, såsom ägare af Rams-hytte bruk uti Nora sokn, derstädes få återuptaga ett år 1721 nedlagt smide, af 300 skieppund årligen, och tillstyrker deputationen, att denna ansökning måtte bewiljas, så framt det befinnes, att han därtill nu mera kan äga tillräckelig skog. Hwarföre wederbörlig undersökning bör skie förrut, samt kongl. bergscollegium derefter sitt utslag afgifwa.

Herr borgmästaren Fries begärdte, att detta mål måtte hwila.

Och ståndet samtyckte härtill.

Uplästes bergsdeputationens betänckande,²⁶⁶⁵ rörande Garphytte bleckbruk, så till sina förre privilegier, som nu sökte förmåner, och tillstyrker deputationen 1:mo det brukspatronen Uggla, som är ägare till Garphytte bruk, må tillåtas, få komma öfwerens med ägaren af Smedstorps hemman, antingen genom byte af annan ägendom, eller annorledes, att tillträda, och detta wärk, såsom en dess tillhörighet underlägga, och 2:do det må brukspatronen Uggla hafwa ärsättning för dess gjorde kostnader, wid de utifrån inkomne tyske arbetares införskrifwande, efter gifwen räkning till 6 000 daler silfwermynt, äfwen som ock läropraemier 2 000 daler samma mynt, sedan behörigen är bewist, att de nu antagne tjugu stycken lärlingar uti denna smideshandtering försvarligen tillärde blifwit. Och bör Uggla hos kongl. commercecollegium anmäla sig, som hafwer, att tillse det de fordrade summor af den därtill anslagne fonden skyndesammast betalte blifwa.

Herr borgmästaren Renhorn påminte, att penningar finnes ej uti manufacturcontoirets cassa. Derföre hemställes, om icke de föreslagne summor kunna utbetalas af järncontoiret, och om det bewiljas, bifaller jag gärna betänckandet.

Men herr borgmästaren Lönbohm hölt före, det denna summan kunde utbetalas af kgl. bergscollegii cassa.

Efter någon discours, proponerade herr talman, om icke förewarande betänckande finge bifall, med det uttryckeliga förbehåll, att den föreslagne ärsättningen af järncontoiret utgifwes, af den fond, som på järnet till den ändan lagd är.

---

²⁶⁶⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, bergsdeputationens expeditioner, nr 31.

²⁶⁶⁵ Ibid., nr 32.

Ståndet swarade härtill Ja.

Uplästes secrete handels- och manufacturdeputationens betänckande,²⁶⁶⁶ angående någon upmuntran för rådmannen Kohl wid dess i Norkiöping anlagde hwita mulbärsträdsplantage, och tillstyrker deputationen, i anledning af anförde skiäl, det rådman Kohl kunde af manufacturfonden undfå i ett för alt 800 daler silfwermynt, hwaraf han må betala skiepparehustrun Anna Catharina Utter, som han till någon belöning anmält, för dess användna flit och möda, wid silckesmateskeskiötselen, så mycket han sjelf finner för godt. Härhos anser deputationen nödigt, det rådman Kohl igenom manufacturcontoiret må blifwa underrättad, att han ej vidare har att förwänta någre praemier för sine mulbärsträd, hwilcka endast äro tillslagne plantagerne i Skåne.

Efter giord proposition af herr talman, biföll ståndet detta betänckande.

Föredrogs å nyo secrete handels- och manufacturdeputationens betänckande,²⁶⁶⁷ som förrut, under den 30 Novembr. förledit år, blifwit hos ståndet upläst, om interessenterne uti cattunstryckeriet i Giötheborg sökte tillökning, uti det förut till införsel tillätne quantum, af två tusende femhundra stycken hwita cattuner.

Uplästes det bifogade särskilte votum.²⁶⁶⁸

Herr borgmästaren Schauv: Som detta bidrager till wäxelcoursens stegring, så borde ej deras ansökning bewiljas. Men emedan för Stockholms cattunstryckeriinteressenter, wid innewarande riksdag, en sådan förmån redan blifwit bewiljad, ty bör Giötheborgs cattunstryckeri skie lika förmån och rätt, om wi ej eljest wilja giöra mannamån. Och derföre bifaller jag för min del, det wid detta betänckande bifogade särskilte votum.

Herr handelsmannen Bagge yttrade sig i samme mening, som herr mästaren Schauv nyss förrut anført, med den tillägning, att om ej Gjötheborg förunnades denne förmån, wore till befarandes, att af detta förbud kunde ganska stora lurendrägerier existera, och begärdte derföre proposition på det särskilte voto.

Herr talman hemstälte, om icke det wid betänckandet bifogade särskilte votum kunde bifallas.

---

²⁶⁶⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 68.

²⁶⁶⁷ Ibid., nr 45.

²⁶⁶⁸ Ibid.

Hwartill swarades Ja.

Uplästes ridderskapets och adelens extractum protocoll²⁶⁶⁹ jämte project till en förnyad tjenstehionsordning.

Ståndet fant godt att detta ärende måtte hwila.

Uplästes lazaretsdeputationens betänckande,²⁶⁷⁰ angående lazaretsinrättningen häri staden, och de därwid nödige förbättringar.²⁶⁷¹

Uplästes baron C. Fr. Leijonhielms särskildte votum i detta mål.²⁶⁷²

Sex deputerade från ridderskapet och adelen ankommo, och anmälte ordföranden, baron Cederhielm, det ridderskapet och adelen förehaft cammar-, oeconomic- och commercedeputationens betänckande, jämte wällofl. borgareståndets protocollsutdrag, angående lieutenanten Brelins sökte belöning för dess upfundne konst, att spara wed i kakelungnar, och eldstäder. Och hade ridderskapet och adelen ansedt denna belöning för en bewillning, hwilcken ridderskapet och adelen för dess del förklarade sig icke kunna åtaga. Ej eller hafwer ridderskapet och adelen kunnat samtycka till dess befordran till capitainmechanicus, utan funnit det wara likare, att lieutenanten Brelin häldre kunde tilläggas rådmansfullmagt, såsom mera öfwerensstämmande med den af honom upfundne konst, emedan murare är en borgerlig näring. Härhos begärdte ordföranden slut i rytmästaren Cronackers ansökning, rörande säteriet Sannegården.

Herr talman tackade för den meddelte underrättelsen, och yttrade sig widare, det ståndet ej lærer underlåta, att snart afgjöra det anmälte ärendet.

Deputerade afträdde.

Föredrogs bondeståndets extractum protocoll²⁶⁷³ angående secrete utskottets protocollsutdrag af den 10 sidstledne Martii,²⁶⁷⁴ det lönerne för scholaebetjäningen i Hernösand och Piteå scholar, måtte dem beräknas uti spannemål. Och hade bondeståndet stadnat i det slut, att löningsspannemålen kunde tagas af cronans behållne jordeboks- och afracsspannemål.

---

²⁶⁶⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 76.

²⁶⁷⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, lazaretsdeputationens expeditioner, nr 1.

²⁶⁷¹ Daterat 29 april 1762. Tryckt: *Riksens ständers lazarets deputations betänckande angående lazarets inrättningen här i staden och de därwid nödwändige förbättringar* (Stockholm 1765).

²⁶⁷² Ibid.

²⁶⁷³ Daterat 24 april 1762. Tryckt i *BdP* 9, bil. 38.

²⁶⁷⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 115.

Men ståndet förblef wid dess till secrete utskottets protocollsutdrag af den 10 Martii sidstledne lemnade bifall.

Åtta deputerade ifrån prästeståndet ankommo, och anmälte ordföranden, kyrkioherden doctor Celsius, det prästeståndet förehaft protocollsdeputationens betänckande, rörande någon i Calmare consi[s]torio af lectoren Stagnell upkommen oro. Och som prästeståndet inhämtat af de i protocollsdeputationen upwiste exercitiaeböckerne, hwilcke af Stagnells egen hand corrigerade blifwit, samt befunnit dem utwisa mångfalldiga och synbara wedermälen, af bemälte lectors föga kundskap i de stycken, som till denna lections bestridande ärforderlige äro, ty hade prästeståndet ansedt nödigt, att en vicarius måtte förordnas i Stagnells ställe. Men emedan saken rör Stagnells suspension, som hos Kongl. Mai:st långt för detta wore inlemnad, ännu hwilar oafgiord, så kunde riksens ständer hos Kongl. Mai:st anmäla denne sak, sedan samtelige acterne inkommit, till skyndsamt afgjörande. Hwarigenom det lugnet kunde blifwa återställt, som en tid warit saknad. Härjämte aflemnade ordföranden prästeståndets extractum protocoll i detta mål, och tillika ett protocollsutdrag, rörande prästewahl här i staden. Och recommenderade till benägit bifall prästeståndets protocollsutdrag, rörande 7 § af prästeståndets allmänna besvär, om den delen af prästegårdsbyggnaden innehafwarne sjelfwe böra hålla. Samt berättade, det ridderskapets och adelens extractum protocoll, angående ryttmästaren Cronackers ansökning, om säteriet Sannegården, warit före, men prästeståndet hade ej funnit något skiäl wara anfördt, att gå ifrån dess förr fattade beslut, och anhöll, det detta högtärade ståndet behagade instämma härmed.

Herr talman tackade för de meddelte underrättelser, och försäkrade, det ståndet ej lærer gå ifrån det beslut, hwari de stadnat, angående ryttmästaren Cronackers ansökning.

Deputerade afträdde.

Uplästes ridderskapets och adelens extractum protocoll,²⁶⁷⁵ angående ryttmästaren Cronackers ansökning om säteriet Sannegården.

Herr borgmästaren Fries: Att tillfredsställa ridderskapet och adelen, hemställer jag, om icke ett nära belägit cronohemman kunde förwandlas till säteri.

---

²⁶⁷⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, ridderskapets o. adelns prot.utdrag, nr 36.

1924

1762 den 28 maj

Men herr talman frågade, om icke ståndet behagade förblifwa wid dess fattade beslut i detta mål.

Härtill swarade ståndet Ja.

Herr talman hemställte vidare, om icke ståndet behagade uptaga, och discourera öfwer de af baron Cederhielm hos ståndet brukade utlåtelse.

Ståndet fant godt, att denna qvaestion måtte hwila.

Uplästes directuren Kirsteins memorial,²⁶⁷⁶ rörande lazaretsinrättningen här uti staden.

Föredrogs åter herr borgmästaren Kihlmans inlemnade memorial, rörande detta mål.²⁶⁷⁷

Förehades herr borgmästaren Kihlmans afgifne påminnelser uti lazaretsdeputationen.²⁶⁷⁸

Uplästes Carlheim Gyllenskiölds memorial i förewarande ärende.²⁶⁷⁹

Ståndet fant godt, att detta ärende måtte hwila, till närmare genomseende. Och lämnades herr borgmästaren Unger tillstånd, att taga desse documenter till sig, och att, jämte biträde af herr borgmästaren Kihlman, aflämna dess tanckar häröfwer.

Justerades ståndets resolution, å secreta deputationens betänckande, angående majoren Ulfclous anförde besvär, öfwer liden praejudice, så lydande:

Borgareståndet bifaller betänckandet, med den tillägning, att major Ulfclou får majorstour framför majoren von Schwartzern; dock alle äldre och bättre meriterades rätt därwid förbehållen.

Likalydande resolutionen kommer äfwen att påskrifwas på secreta deputationens betänckander,²⁶⁸⁰ angående majorerne Strömhielm och Åkerhielms, ryttmästaren Francs, och capitaine Lagerswärds, anförde besvär öfwer praejudice.

---

²⁶⁷⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, lasaretsdeputationens expeditioner, nr 1.

²⁶⁷⁷ Ibid.

²⁶⁷⁸ Ibid.

²⁶⁷⁹ Ibid.

²⁶⁸⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, secreta deputationens expeditioner, nr 106, 118 och 119.

Herr justitiaeborgmästaren Robeck upläste ett af honom ingifwit memorial,²⁶⁸¹ angående casseuren Dröschers ballance, samt justitiaedeputationens betänckande,²⁶⁸² rörande Landsorts fyrbåk.

Tijo deputerade från ridderskapet och adelen ankommo, och anmälte kongl. secreteraren Vadenstierna, det ärendet, angående riksdagens slut, hade hos ridderskapet och adelen varit före. Det hade för ridderskapet och adelen varit ganska fägnensamt, att kunna instämman med de öfrige respective ståndens beslut, att riksdagen måtte slutas den 15 nästkommande Junij. Men emedan wi ännu hwarken fått säker underrättelse om freden, ej eller bewillningen blifwit upgifwen, och bewiljad, så hade ridderskapet och adelen funnit betänckeligit, bewilja riksdagens slutande, innan dess twänne hufwudsakelige målen blifwit afgjorde. Skulle säker underrättelse om freden [fås],²⁶⁸³ och bewillningen [blifwa]²⁶⁸⁴ bifallen innan den tiden, hade ridderskapet och adelen samtyckt, att riksdagen då kunde slutas, samt herr grefwen och landtmarskalcken och de öfrige respective talemännen då måge hos Hans Kongl. Mai:st begära dag, att ständerne få uppträda på rikssalen.

Herr talman tackade för den meddelte underrättelsen, och försäkrade sig wara öfwertygat, att ståndet säkert lærer instämman med höglofl. ridderskapets och adelens yttrande. Och anmälte wanlig hälsning.

Deputerade afträdde.

Och herr talman hemstälte, om icke ridderskapets och adelens gjorda förbehåll får bifall, att riksdagen ej kan slutas, innan wi fått säker underrättelse om freden, samt bewillningen blifwit faststald.

Ståndet swarade härtill Ja.

Herr talman förestälte vidare, om icke en deputation kunde afgå, och notificera detta ståndets förbehåll, angående freden och bewillningen. Och herr assessoren Anthonsson samt siu herrar deputerade afgingo, att communicera de öfrige respective stånden detta tagne beslut.

---

²⁶⁸¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, tulldeputationens expeditioner, nr 8, bilaga.

²⁶⁸² Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 42.

²⁶⁸³ Tillagt av utgivaren.

²⁶⁸⁴ Tillagt av utgivaren.

Herr justitiaeborgmästaren Robeck continuerade med läsandet af dess ingifne memorial,²⁶⁸⁵ rörande casseuren Dröschers ballance och Landsorts fyrbåk.

Herr borgmästaren Cervin: Herr justitiaeborgmästaren Robeck förebrår deputerade, att något skall wara infört uti dess projecterade extracto protocolli, som ej bordt af dem decideras, utan af domaren. Men jag begär om ståndets lof, att få åter upläsa det projecterade extractum protocolli. Härhos får jag påminna, att herr justitiaeborgmästaren Robeck på detta sätt gifwit sin tancka tillkiänna, kan jag ej undra på, emedan jag af hofrättens dom finner, att herr justitiaeborgmästaren har warit part i denna sak, såsom förmyndare för assessoren Hederskiölds barn.

Uplästes åter det projecterade extractum protocolli i förewarande ärende.

Äfwen uplästes landt- och sjömilitiaeoconomiedeputationens, wid sidst-ledne riksdag, afgifne betänckande,²⁶⁸⁶ rörande fyrbåkarne i riket.

Herr talman hemställte, om icke ståndet behagade bifalla, att hos Hans Kongl. Maist. kunde begäras, det befallning till kongl. Swea hofrätt kunde afgå, att skyndesammeligen afgjöra detta ärende, och att emedlertid kongl. camarrevisionen må innehålla med dess utlåtande öfwer Dröschers ballance.

Herr borgmästaren Cervin: Jag bifaller gärna herr talmans proposition, dock med det förbehåll, att advocatfiscalen uti kongl. cammarcollegio ej må befatta sig med casseuren Dröschers twist.

Herr justitiaeborgmästaren Robeck: Hwad jag i mitt memorial anfördt, är alldeles enligt med acta. För öfrigit åberopar jag mig de uti mitt inlemnade memorial uprepade skiäl, hwad jag om advocatfiscalen uti cammarcollegio anfördt. Och om herr borgmästaren Cervin behagar läsa igenom de fälte utslagen och domar i förewarande ärende, lärer herr borgmästaren lätteligen finna, att hwad jag i mitt memorial anfördt, äger grund.

Herr borgmästaren Cervin: Jag håller före, det alt detta är onödigt, ej eller böra wi gå in uti domarne.

Herr borgmästaren Schauv: Landsorts båk är upbygd af von der Hagens änka, och som Hans Kongl. Mai:st hafwer confirmerat henne besittningsrätten i ewärdeliga tider, med det förbehåll, att båken skall hållas wid

---

²⁶⁸⁵ Ibid.

²⁶⁸⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1331, lant- och sjömilitieekonomideputationens expeditioner, nr 21.

magt, så följer här af, att ägendomen ej kan tagas åter, utan att cronan skall köpa båken. Hwarföre och Landsorts båk är af sådan beskaffenhet, att den kan och bör wara börd underkastad. Men beträffande denna qvestion, imellan Hederschiöldarne och Brattarne, finner jag ej, att advocatfiscalen i kongl. cammarcollegio bör blanda sig häruti.

Herr assessoren Anthonsson och herrar deputerade återkommo med berättelse, det deputationen hade anmält ståndets tagne beslut, om riksdagsterminen, och hade så wäl landtmarskalcken, som de öfrige talemännen betygat dess nöije häröfwer.

Tålf deputerade ifrån bondeståndet ankommo, och berättade riksdagsbonden Joseph Hansson, det bondeståndet förehaft ärendet angående riksdagens slut, och bifallit den af ridderskapet och adelen genom en deputationen notificerade förbehåll om freden och bewillningen, och aflemnade härjämte ett promemoria, om wisse ärender, med begäran, att de med det första, som möjligit är, måtte afgjöras. Och berörde promemoria uplästes, samt följande ärender till bifall recommenderade: 1:mo påminnes om allmogens allmänna beswärs afgjörande; 2:do cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande om skogarne; 3:tio Vastena krigsmanshushemans skatteköp; 4:to om skatteköp å beneficieman; 5:to om skatteköpen å augmentshemman; 6:to om Snaflunda brobygnad; 7:mo om twisten emellan capitaine Löfving och åtskillige bönder i Finland rörande skatteköp; 8:vo om åtskillige holmar wid Gothland; 9:no cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande om Danvikshemmanet Skiörby; 10:mo om protocolsdeputationens betänckande, angående forum för allmogen i Risinge i Östergöthland, uti mål, som angå kohlförsälgning; 11:mo om hemmanet Malma i Upland, och 12:mo om cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande, angående storskiten i Blekingen.

Herr talman tackade för den meddelte underrättelsen, samt lofwade förredraga de anmälte ärender, och bad deputerade förmåla ståndet[s] wänliga hälsning tillbaka.

Deputerade afträdde.

Herr borgmästaren Renhorn återtog discoursen, angående casseuren Dröschers ballance, och Landsorts fyrbåk, och yttrade sig, att orden *ewärdeliga tider*, bör ej sträcka sig till andre, än von der Hagiske arfwingarne, så länge denne slägt lefde och ej gick ut. Men det hade cammarcollegii fis-

cal bordt hindra, att ej någon utländning bordt få inteckning däruti, än mindre tillstånd, att blifwa ägare af denne båk, och bifaller jag derföre herr talmans giorda hemställande.

Herr borgmästaren Schauv yttrade sig i samme mening, som han nys förrut anfördt, med tillägning: Jag kan derföre ej annat finna, än att den som haft rätt till ägendomen, har skiedt wåld och oförrätt. Hwarföre jag ock bifaller, att detta ärende hänskiutes till domaren, endast att det går fort.

Herr talman gjorde samma proposition, som förrut.

Men häröfwer återtogs discoursen. Och herr borgmästaren Cervin upläste å nyo dess projecterade extractum protocolli.

Herr borgmästaren Malmstén förklarade sig, till alla delar ense med det herr borgmästaren Schauv anfördt, och tillade: Det swårt wore, att folck skulle blifwa försatte i lidande, af den de borde niuta beskydd af. Jag finner ej annat, än att de konstlat i den afsigt, att cronan skall komma in med i denna affairen, till att gjöra henne så mycket swårare för rätta arfwingarne.

Herr justitiaeborgmästaren Robeck: Som jag tycker, att casseuren Dröschers är lidande, så tillstyrker jag häldre, att han befrias, emot det cronan får sitt igen af det som inflyter af Bromanske sterbhuset.

Herr borgmästaren Schauv frågade, hwar den skulle få ärsättning, som oskyldigt traduceras af en publicve actor.

Herr borgmästaren Renhorn upläste en af honom författad resolution i detta mål, med hemställan, om icke detta project kunde bifallas.

Men herr borgmästaren Brunssell swarade, det han ej kunde gå i från det af herr borgmästaren Cervin projecterade extractum protocolli. Och begärte proposition till votering.

Herr talman: Jag kan ej twingas att gjöra en proposition, hwarigenom en uteslutas ifrån sin lagliga rätt.

Herr borgmästaren Cervin begärte proposition på herrar deputerades projecterade extractum protocolli.

Men herr talman gjorde samma proposition, som tillföre.

Och uplästes åter herrar deputerades projecterade extractum protocolli.

Hwarpå herr talman hemstälte, om det nu upläste extractum protocolli finge bifall.

Ståndet biföll detta protocolsutdrag, så lydande:²⁶⁸⁷

S.d. Föredrogs å nyo tulldeputationens betänckande af den 25 Februarii, samt cammarherren Carl Hindr. Vachtschlagers derom inkomne memorial, dat. den 3 April innewarande år, angående casseuren Barthold Dröschers ballance, och hwad därwid rörer den omförmälte andelen uti Landsorts fyrbåk, om hwilcken rättegångstvist är, emellan framledne assessoren Hederschiölds arfwingar och Brattarne, eller de senares rättsinnehafware bemälte Dröscher.

Efter öfwerwägande af denne sak, och hwad däruti således anfördt är, fant ståndet, att tulldeputationen, i anseende till casseuren Dröschers ballance, haft nogsam anledning, att därom lemna sitt yttrande till riksens ständers ompröfwande. Och althenstund rättegångstwisten förnimmes redan warit nog widlyftig, och den ännu först skall bero uppå kongl. Swea hofrätts utslag, ty finner ståndet nödigt, att berörde kongl. hofrätt må undfå Kongl. Mai:sts nådige befallning, att låta denne långwariga rättegång, emellan Hederschiöldar och Brattar, eller bägges rättsinnehafware, utan vidare hinder, hwarken af cammarfiscalen, eller andre, fordarsammeligen komma till lagligit afslutande, hwarefter, i anledning af riksens ständers sidstledne riksdag till Kongl. Mai:st aflätne underdåniga skrifwelse af den 21 Octobr. 1756, angående denne Landsorts fyrbåk, kan uti närmare öfwerwägande komma, om och huru wida berörde fyrbåk må kunna till cronan inlösas.

Föröfrigit och uppå de af tulldeputationen anmälte bewekande omständigheter för casseuren Dröscher, finner borgareståndet äfwen skiäligt, det må saken, hwad bemälte casseurs ballance angår, uti kongl. cammarrevisionen imedle[r]tid hwila.

Hwilcket genom utdrag af protocollet, med de öfrige respective stånden, hörsamt, dienst- och wänligen communiceres.

Åtta deputerade ifrån prästeståndet ankommo, och anmälte ordföranden, superintendenten doctor Lütke mann, det ärendet, angående riksdagens slut hos prästeståndet warit före, och hade prästeståndet bifallit ridderskapets och adelens samt wälloflige borgareståndets gjorda tilläggningar.

Herr talman betygade sin fågnad öfwer prästeståndets meddelte beslut, och bad deputerade, förmåla ståndets tienstwänliga hälsning tillbaka.

---

²⁶⁸⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 285.

1930

1762 den 28 maj

Deputerade afträdde.
Hwarefter ståndet åtskildes.

Åhr 1762 den 29 Majj

S.d. Uplästes ståndets extractum protocollī, angående assessoren Mathesii anförde beswär.

Ståndet fant godt, att detta protocollsutdraget måtte hwila.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²⁶⁸⁸ angående Gripsholms kungsgård, och tillstyrker deputationen, det öfweradjutanten baron Duvall måtte få denna kungsgård under perpetuelt arrende, emot ränta af hward markegången galler.

Uplästes det wid betänckandet bifogade särskilte votum.²⁶⁸⁹

Herr talman proponerade bifall till betänckandet.

Och ståndet swarade härtill Ja.

Uplästes bondeståndets protocollsutdrag af den 21 i innewarande månad,²⁶⁹⁰ angående twisten om touren till vidare befordran, emellan assessorerne i kongl. Götha hofrätt, Wettring, Linnerhielm och Nackreij, och hemställer bondeståndet, om icke bemälte trenne assessorer må undfå hofrättsrådsfullmagter af en dag, dock så, att Wettring anses för älst, därnäst Linnerhielm och sedan Nackreij.

Uppå herr talmans proposition, biföll ståndet detta extractum protocollī.

Herr talman anmälte, det löparen till secreta deputationens betänckande,²⁶⁹¹ angående rytmästaren Schmitterlous beswär öfwer praejudice, till ståndet ankommit. Men emedan så wäl ridderskapet och adelen, som prästeståndet stadnat i annat beslut, än detta ståndet förrut fattadt, ty hemställte herr talman, om ståndet behagade förblifwa wid dess förrut gifne bifall till bondeståndets extractum protocollī af den 24 April sidstledne.

Ståndet beswarade detta hemställande med Ja.

Uplästes secreta utskottets extractum protocollī af den 19 sidstl:ne April,²⁶⁹² angående 267 mans upbådande på sjöcastellet wid Carlsrona.

---

²⁶⁸⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 80.

²⁶⁸⁹ Ibid.

²⁶⁹⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 84. Tryckt i *BdP* 9, bil. 50.

²⁶⁹¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, secreta deputationens expeditioner, nr 103.

²⁶⁹² Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, secreta utskottets expeditioner, nr 127.

Som bemälte protocollsutdrag war blott ad notitiam, ty lades detta ad acta.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²⁶⁹³ angående Svartsjö kungsgård, och tillstyrker deputationen, det landshöfdingen Broman kunde tillåtas, att i dess lifstid få under arrende behålla Svartsjö kungsgård, samt dess fru och barn efter honom, till dess riksens ständer annorlunda förordna.

Uppå giord proposition af herr talman, bifölls betänckandet.

Uplästes utdrag af protocollet, hållit i kongl. rådcammaren den 12 i innewarande månad,²⁶⁹⁴ angående prästerskapets i Lindkiöpings stift ansökning, det Husberga frälsejord måtte till Husberga prästebord anslagen blifwa, eller ock, att samma prästebord, genom byte med cronan, må få den deraf gående räntan årligen till cronan ärlägga, med mera. Denna ansökning hade Kongl. Mai:st, till riksens ständers egit bepröfwande, öfwerlämnadt.

Efter skiedd proposition, af herr talman, biföll ståndet detta protocollsutdrag.

Uplästes secreta utskottets extractum protocollis,²⁶⁹⁵ angående chartae sigillatae-recognitionsafgiftens förhögande.

Uplästes project till en förordning rörande chartae sigillatae-recognitionsafgiftens förhögande.²⁶⁹⁶

Herr talman hemställte, om icke detta protocollsutdrag kunde bifallas.

Och ståndet swarade härtill Ja.

Uplästes bondeståndets extractum protocollis af den 21 i denne månad,²⁶⁹⁷ angående twisten emellan casseuren Vargs arfwingar, å ena, och framledne ammiralitétscammarrådet Lagerbielkes arfwingar, å andra sidan, hwaruti bondeståndet förmäler, det bemälte stånd, genom protocollsutdrag af den 8 Martii sidstledne,²⁶⁹⁸ hufwudsakeligen sig yttrat, men emedan Vargs arfwingar skulle å nyo inweklas i ny process, hwad rätte-

---

²⁶⁹³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 81.

²⁶⁹⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, kongl. remisser, nr 49.

²⁶⁹⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 128.

²⁶⁹⁶ Ibid.

²⁶⁹⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 43, bilagor.

²⁶⁹⁸ Ibidem.

gångskostnaden angår, ty tillstyrker bondeståndet, det denna ärsättning bör utsättas till 16 000 daler silf:rmt, hwilcken summa Lagerbielkiske sterbhuset bör till wederparterne betala.

Herr talman: Jag måste tillstå, att casseuren Warg blifwit försatt i ganska stort lidande. Men så har ock bondeståndet tagit anseenligt till. Och hemställer jag derföre, om icke högtärade ståndet behagade på det sättet bifalla detta extractum protocollii, att den omnämde ärsättningen utsättes till 16 000 daler kopparmynt.

Ståndet biföll detta hemställande.

Uplästes secreta deputationens betänckande,²⁶⁹⁹ öfwer de beswär, anatomie och chirurgiae professoren doctor Roland Martin deröfwer anfördt, att han, uppå giord underdånig ansökning, icke ärhållit säte och stämman i collegio medico. Men som professor Martin sine beswär återkallit, ty kan deputationen ej för honom tillstyrka någon uprättelse.

Efter giord hemställan af herr talman, biföll ståndet betänckandet.

Föredrogs löparen till fiskerideputationens betänckande,²⁷⁰⁰ rörande sjöfågelsäggens utödande, eller den så kallade äggningen. Och hade ridderskapet och adelen bifallit betänckandet med tillägning wid 5 §. Äfwen skola wederbörande wåre crono- och jägeribetiente hafwa noga tillsyn däruppå, att de i skiären boende ej må under äggetiden låta hundar gå lösa, som hafwa det okynne, att upsöka och förstöra fogeläggen, och de späda ungarne. Men prästeståndet hade äfwen bifallit betänckandet med de i protocollsutdrag af den 29 sidstl:ne Martii gjorda tillägningar och ändringar.

Uplästes prästeståndets extractum protocollii,²⁷⁰¹ angående förewarande ärende.

Herr talman proponerade, om icke betänckandet, med ridderskapets och adelens samt prästeståndets gjorda tillägningar må winna bifall.

Härtill swarades Ja.

Uplästes justitiaedeputationens betänckande,²⁷⁰² öfwer 11 § af borgarståndets allmänna beswär, huru praesidiiförandet uti accisrätten här i staden måtte regleras, och bemelte rätt, med owälduga ledamöter warda för-

---

²⁶⁹⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, sekreta deputationens expeditioner, nr 120.

²⁷⁰⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, fiskerideputationens expeditioner, nr 9.

²⁷⁰¹ Ibid.

²⁷⁰² Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 53.

sedd. Och kan deputationen så mycket mindre styrka till någon ändring i det, som om praesidiiförandet i accisrätten här i staden förrut stadgat blifwit, som 1734²⁷⁰³ och 1727²⁷⁰⁴ årens resolutioner ej angår Stockholm, utan allenast de öfrige städerna i riket. Men hwad de öfrige ledamöterna widkommer, anser deputationen, både med 1689 års processordning²⁷⁰⁵ och sjelfwa inrättningen närmast instämmande, att denne blandade rätt bör bestå af lika många ämbetsmän af stadens medel, som från tullwäret. I följe hwaraf, näst efter öfwerdirecteuren, twänne rådmän skola sittaa, och då öfwerdirecteuren är frånwarande, bör älsta rådmannen altid praesidera, i hans ställe, och wara ordförande. Men att i öfwerinspectorens ställe en tullnär blifwe i rätten till ledamot förordnad, emedan genom öfwerinspectoren går nästan alla beslag för sig, då han tillhåller sine underhafwande, att fullgiöra sina skyldigheter. Men att öfwerinspectoren allenast måtte få tillträde till rätten, så ofta han på ämbetes wägnar har något att anmäla, eller domstolen finner nödigt, att af honom begära uplysning. Men hwad notarien i denna rätt widkommer bör den af staden lönas, och altid äga röst och stämma, samt wara den tredie af stadens medel.

Herr borgmästaren Schauv: Betänckandet innehåller twenne momenta. För min del finner jag betänckeligit, att bifalla, det accisrätten, efter deputationens tillstyrkande, skall bestå af hälften tullbetiente, och hälften magistratens medel. Likaledes lærer det blifwa swårt, att notarien skall i rätten blifwa ledamot, och få votum. Hwarföre jag och hemställer, om icke desse momenta böra aldeles gå ut.

---

²⁷⁰³ Tryckt resolution 17 december 1734: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring på de allmenna beswär, som städerna uti Swerige och Finland, igenom theras fullmächtige hafwa wid thenna riksdagen i underdånighet andragit*, § 3.

²⁷⁰⁴ Tryckt resolution 28 augusti 1727: *Kongl. Maj:ts nådige Resolution Och Förklaring Uppå De allmänne Beswär, som Städerna uti Swerige och Finland, igenom deras Fullmächtige hafwa wid denna Riksdagen i underdånighet andragit*, § 28.

²⁷⁰⁵ Tryckt förordning 29 november 1689: *Kongl. May:tz nådigste Förordning, Innehållandes den Process, hwilken wid Rättegångz Sakerna uti Cammar och Commercie Collegierne, jempte Revisionen, sampt Tull- och Accijs Rätter skall brukas*.

Herr grosshandlaren Clason: Det angår endast Stockholm och ej de öfrige städerne. Hwarföre jag begär, att deputationens tillstyrkande i denna delen må bifallas.

Herr borgmästaren Hanqvist: Bifalles detta, blir ju pluralitéten på tullbetieningens sida. Och då sådane jäfacktiga personer ha votum och säte i rätten, får ej den lidande niuta lagen tillgodo. Det säges wäl, att det ej angår de öfrige städerne, men bifalles detta, blefwe det ett ganska farligt praejudicat, hwartill jag ej kan samtycka.

Herr borgmästaren Kiörning: Winner betänckandet i denna delen bifall, beklagar jag samtelige norrländske städernes handlande. För öfrigit har jag sagt min tanka i deputationen, det städernes ledamöter böra äga pluralitéten och håller jag härhos före, det notarien bör lönas af staden, och således ballancera. Det är bekandt, huru tullbetienterne bära sig åt. Tullinspectoren och öfrige förmän wid tullwärdet gifwa sina underhafwande planer, hwarefter de wid confiscationerne böra gå. När confiscationen är skiedd, sitta desse, som domare öfwer målet. Det är ju twärt emot lagen. När betieningen förgått sig, får den lidande aldrig någon uprättelse, ty tullsocieteten påstår alltid sig äga magt, att eftergifwa deras brått. Hwartill jag finner dem icke vara berättigade, utan böra de förblifwa wid lagen, och de owäldige ledamöterne bibehållas wid pluraliteten.

Herr borgmästaren Brunssell: Deputationen har brukat all upmärksamhet wid detta måls granskning. Och att de följt lagen, syns ju tydeliga af betänckandet, då det bygt sitt tillstyrkande på 1689 års förordning samt andre resolutioner. Låtom oss derföre förblifwa derwid. Men beträffande notarien, att han skall få votum, i deputationen tillstår jag, att det är något nytt. Men deputationen har grundat sitt utlåtande i denna omständigheten därpå, att det skier på lika sätt i kämnarsrätterne här i staden, der äfwen notarierne äga votum; och som deraf intet något klagomål upkommit, så låtom oss bifalla betänckandet. Skulle ståndet så finna skiäligit, kunde det förbehåll härwid göras, att de öfrige städerne härunder ej måge begripas.

Herr borgmästaren Sundblad förenade sig med det af herr borgmästaren Brunssell gjorde förbehåll, och att för öfrigit betänckandet kunde bifallas.

Herr assessoren Anthonsson: Lagen bör wara lika i alle städer. Af förfarenheten har man ärfarit, det betieningen följer sällan lagen, utan merendels sine förmäns befallningar. Detta är ju orätt, att jag skall dömma i min

egen sak. När så skier, är ju ingen säkerhet mera för medborgarena att förwänta, och således är herr borgmästaren Kiörnings förslag det bästa.

Herr borgmästaren Lönbohm yttrade sig i samme mening, som herr borgmästaren Brunssell nyss förrut anfördt, med den tilläggnig, att detta ej influerar på andre städer: Wi hafwa ju 1738 års resolution på städernes allmänna beswär,²⁷⁰⁶ hwarwid städerna böra bibehållas, utom Stockholm, som har 45 § af resolutionen på städernes allmänne beswär af den 3 Februarii 1748, på sin sida. Och som desse resolutioner till fulllo skilja Stockholms accisrätt ifrån de öfrige städernes, så hemställer jag, om icke det därwid bör förblifwa.

Herr borgmästaren Fries hölt före, att den, som äger del i saken bör ej sittia domare, och som lagen i detta mål är tydelig och klar, ty håller jag före, det tullbetjeningen bör aldeles uteslutas ifrån domen, men wara med i det öfrige till uplysning, såsom auditeurerne wid krigsrätterne, hwilcke böra nämna lagen och förordningarne, hwarpå, wid hwarje måls afgörande, domen bör grundas, och äga derföre votum deliberativum, men ej decisivum, och då går det laga wägar.

Herr borgmästaren Schauv: Jag gjorde i början mina anmärkningar, hwarpå jag mig beropar, att betänckandet innehåller twenne momenta. Denna påminnelse gör jag ock nu. Man tror wäl, att detta ej kan appliceras, till de öfrige städerna, men de förre resolutionerne gifwa ju anledning härtill. Och hwartill tienar då exception, när en sådan ändring nu börjas här i staden? Man säger, att tullbetjenten ej skall dömma, men wi hafwe ju bewis därpå, att en sådan mistat syslan för sin dom. Och när flere af de andre äfwen sittia i rätten, så voterar han in contrarium. Detta blefwe ett fahrligit praejudicat. Hwarföre jag för min del omöijeligen kan härtill samtycka.

Herr borgmästaren Johan Boberg: Detta influerar mäst på de andre städerna. Öfwerdirecteuren har votum decisivum, och håller jag före, att antingen bör han mista denna rättigheten, eller bör en magistratsperson sätias dit till.

Herr borgmästaren Ekman förenade sig med herr borgmästaren Boberg på det sättet, att en magistratsperson i rätten borde tillökas.

---

²⁷⁰⁶ Tryckt resolution 12 april 1739: *Kongl. Maj:ts nådiga resolution och förklaring uppå the allmenna beswär, som städerna uti Swerige och Finland, igenom theas fullmächtige, hafwa wid thenna riks-dagen i underdånighet andragit.*

Herr borgmästaren Hanqvist: Tullbetieningen har alltid anstaltat så, att de ständigt haft pluralitéten på dess sida. Desse exempel bewisa, att wi få det samme i alle städer. Och är jag ense med det herr borgmästaren Fries anfördt, det de måtte endast få votum deliberativum, ty de ärkänna aldrig lagen, utan sine förmäns ordres. Hwarföre och pluralitéten bör wara hos owälduge domare.

Herr borgmästaren Kihlman yttrade sig i samme mening, som herr borgmästaren Brunsell förrut anfördt, och lade därtill: Jag hyser lika godt förtroende för betieningen, som de öfrige af stadens medel, och som deputationens betänckande är grundadt, och enlig med 1689 års förordning, så begär jag, att ståndet därwid måtte förblifwa.

Herr borgmästaren Unger: Rangtwisten är anledningen till hela saken. Denne wore snart afgjord, men det andre är swårare, och hemställer jag, om icke bäst wara will, det saken kunde remitteras till wisse deputerade, som ståndet nu kunde utse, hwilcke med sitt yttrande sedermera kunde inkomma, ty här skulle det blifwa för widlyftigt, att afgjöra saken.

Ståndet fant godt, att detta ärende skulle hwila, och remitteras till herrar deputerades genomseende.

Och utnämndes följande herrar ledamöter, nemligen:

herr justitiaeborgmästaren Robeck,

herr rådman Backman,

herr borgmästaren Hanqvist,

herr borgmästaren Unger,

herr rådman Burtz,

herr borgmästaren Fries,

herr borgmästaren Johan Boberg,

herr assessoren Anthonsson,

herr borgmästaren Wallentein,

herr rådman Thölberg och

herr borgmästaren Kröger.

Herr borgmästaren Brunsell förbehölt sig, att få wara med.

Uplästes secrete handels- och manufacturdeputationens betänckande,²⁷⁰⁷ ang:de tobaksspinnerierne i riket.

---

²⁷⁰⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufacturdeputationens expeditioner, nr 69.

1938

1762 den 29 maj

Uplästes särskilte votum i detta mål.²⁷⁰⁸

Ståndet fant godt, att detta ärende skulle hwila.

Justerades och bifölls extractum protocollii, ang:de härads höfdingen Bröms Isaacsons anförde beswär, öfwer liden praejudice, lydande, som följer:²⁷⁰⁹

S.d. Föredrogs secreta deputationens betänkande af den 27 Febr. förl:t år, rörande härads höfdingen Petter Bröms Isaacsons anförde beswär, öfwer praejudice. Och som han blifwit vide härads höfdinge redan 1731, och 1747, efter riksens ständers utslag, såsom uprättelse erhållit härads höfdingefullmagt, oagtadt hwilcket han, wid flere tillfällen är, sedan den tiden præjudicerad, fördenskull finner borgareståndet honom fullkomligen berättigad, att niuta wärkelig befordran till härads höfdinge- eller annat ämbete, enär han, efter sin innehafwande tour, ifrån år 1747, sig till befordran anmäler, hwilcket blott är wärkställighet af det, som riksens ständer då redan faststält. Hwilcket med de öfrige respectue ständen, hörsamt,ienst- och wänligen communiceres.

Uplästes bergsdeputationens betänkande,²⁷¹⁰ rörande, så wäl slussbyggnaden häri staden, wid Söderström, som den år 1756 af öfwerståhållaren och magistraten för genomfarten uprättade nya taxa, och tillstyrker deputationen, i anledning af anförde skjäl, det Kongl. Mai:sts nådiga resolution af år 1757 till sitt innehåll må hwila, till nästa riksdag, då riksens ständer kunna få tillfälle ärfara, huruwida stadens omständigheter tå kunna tåla, att slusstaxan, efter det däruti utsatte sättet, blifwer lämpadt, och att magistraten nu emedlertid, efter 1751 års författade taxa, må äga rättighet slusspenningar upbära.

Herrar borgmästarne Renhorn och Fries begärde, att detta ärende måtte hwila, emedan det rörer wåre städers anförde beswär, och att saken måtte afgjöras ordinaria via.

Ståndet samtyckte, att detta ärende måtte hwila.

---

²⁷⁰⁸ Ibid.

²⁷⁰⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 286.

²⁷¹⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, bergsdeputationens expeditioner, nr 33.

Föredrogs åter lant- och sjömilitiaoeconomideputationens betänckande,²⁷¹¹ ang:de lotspenningarnes upbärande i speciemynt.

Och fant ståndet godt, att aflämna detta betänckande till herrar handelsmännen Bagge och Tottie, att inkomma med deras påminnelser, i form af extractum protocollii.

Uplästes ett af öfwersten T. G. Rudbeck hos ridderskapet och adelen inlemnadt memorial,²⁷¹² angående en wiss förordnings utfärdande, om myntet och betalning af hwarjehanda skulder, efter cours.

Herr assessoren Anthonsson: Som detta allenast är en afskrift, så hemställer jag, om icke ett original må infortras från ridderskapet och adelen.

Herr borgmästaren Schauv gjorde samma hemställan, som herr assessoren Anthonsson nys förrut anfördt, och påminte tillika, att nödigt wore, det herr talman i sammanträde med herr grefwen och landtmarskalcken samt de öfrige talmännen kunde anmodas, att fråga efter detta memorial, samt begära del deraf.

Herr talman lofwade, att så skulle skje.

Föredrogs löparen till cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²⁷¹³ rörande höförsälgningen, efter wigt, och ej efter lass, eller parmning. Samt de öfrige ståndens påskrefne resolutioner uplästes.

Men ståndet förblef wid dess, under den 13 Martii förledit år, fattade beslut.

Uplästes justitiae- och protocollsdeputationernes gemensamma betänckande,²⁷¹⁴ ang:de ett nytt förordnande, det alle assessores i domcapitlen böra hädan efter wara präster, och med prästaed förbundne. Och tillstyrker deputationen, det ingen lector bör äga säte, stämma och votum i consistorio ecclesiastico, som ej icke är prästwigd, och antagit sacros ordines.

Uplästes prästeståndets extractum protocollii,²⁷¹⁵ rörande detta ärende.

---

²⁷¹¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, lant- och sjömiliteeekonomideputationens expeditioner, nr 7.

²⁷¹² I protokollet hänvisas till Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 319, men memorialet saknas där. Tryckt i *Åtskillige memorialer angående myntet och wäxel-coursen...* (Stockholm 1762), nr 4.

²⁷¹³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 4.

²⁷¹⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 54.

²⁷¹⁵ Ibid.

Herr grosshandlaren Clason och herr borgmästaren Lange begärte, att förewarande ärende måtte hwila. Hwilcket bewiljades.

Herr handelsman Tottie påminte, att nödigt wore, det ståndet behagade företaga ärendet, rörande husvisitationernes uphörande.

Och fant ståndet godt, att detta mål skall tagas under öfwerwägande nästa plenidag, om tulldeputationen inkommer med dess betänckande, eller icke.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande²⁷¹⁶, angående hållskiutsen wid Åby gästgifwaregård i Östergöthland. Och tillstyrker deputationen, det skatteägaren till Åby gästgifwaregård, hwilcken tillbudit sig, att hålla 16 hästar dagel:n, om honom till skattelösen efter kronowärdie, kunde uplåtas cronohemmanen Östby $\frac{1}{4}$ och Rundby²⁷¹⁷ $\frac{1}{2}$ mantal. Och bör derjämte uttryckeligen betingas, att den inlöste skatterättigheten, och det underlagde hemmanet, ägare efter ägare, aldrig får ifrån gästgifweriet åtskiljas. Och att han bör wara ansvarig, det ingen åbo får leija ifrån sig sin börd, till skiutsning, samt då han brister i underhållande af fullt antal hästar, första gången pligta 100 daler silf:rmt, andra gången dubbelt, angifwarens ensak, och tredje gången förklaras sin skatterätt förlustig.

Herr borgmästaren Cervin hölt före, det betänckandet på det sättet kunde bifallas, att i stället för den af deputationen projecterade hemmanslösen, gästgifweriet kunde få understöd af spannemål, hö och halm. Skjer detta, bör gästgifwaren wara ansvarig för skiutsen, men wid infallande riksdagar och annars stark skiuts, bör det få hielp af allmogen.

Åtskillige herrar ledamöter begärdte, att detta ärende måtte hwila.

Och ståndet fant godt, att så skulle skie.

Herr talman: Ståndet har redan, genom extractum protocollii, afgjordt casseuren Dröschers ballancesak, och som justitiaedeputationens betänckande,²⁷¹⁸ angående Landsorts fyrbåk härmed någon gemenskap äger, och detta betänckande, den 2 Apr. sidstl:e blifwit i ståndet upläst, så hemställer jag, om icke detta betänckande nu finge bifall.

Och ståndet swarade härtill Ja.

---

²⁷¹⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 82.

²⁷¹⁷ Läs: *Kuddby*.

²⁷¹⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 42.

Uplästes secreta deputationens betänckande,²⁷¹⁹ rörande öfwerstelieutenanten och riddaren L. J. Giös beswär, öfwer Kongl. Mai:sts, den 6 Novembr. 1760, gifne nådiga utslag, hwarigenom öfwerstelieutenant Giös ansökning, om dess förlorade tours återwinnande, blifwit afslagen. Till denna ansökning har deputationen ej kunnat styrka till bifall.

Uplästes det bifogade särskilte votum,²⁷²⁰ hwaruti tillstyrkes, det öfwerstelieutenanten Giös måtte återfå den af honom sökte touren, och fullmagt af samme dato, med öfwerstelieutenanten von Gjerdtens.

Efter giord proposition af herr talman, biföll ståndet det wid betänckandet bifogad särskilte votum.

Föredrogs å nyo secreta deputationens betänckande,²⁷²¹ angående öfwersten Ramsaijs anförde beswär, deröfwer, att han 1:mo wid husarecorpsens uprättande år 1758, icke kommit i nådig åtancka, 2:do wid landshöfdingeförslaget till Lovisa uprättande år 1757, från förslaget blifwit utesluten, och 3:tio wid Savolax och Jemtlands regementers bortgifwande år 1760, måst se yngre blifwa sig på förslaget föredragne. Tillstyrkandes deputationen, det öfwerste Ramsaij må få sin öfwerstetour, räknad ifrån den 5 December 1759, då husareregementet bortgafs, och att nu antingen undfå differencen emellan²⁷²² dess nu innehafwande öfwerstelieutenants- och öfwerstelönen wid husarerne, eller och undfå först ledigt blifwande infanterieregemente. Ridderskapet och adelen å löparen hade tecknat sitt bifall, det öfwerste Ramsaij får öfwerstefullmagt och -tour af den 5 Decembr. 1759. Prästeståndet hade bifallit på sätt, som dess protocollsutdrag af den 7 December 1761 utwisar.

Herr talman proponerade, om icke secreta deputationens betänckande får bifall. Hwilcket med Ja beswarades.

Uplästes secreta deputationens betänckande,²⁷²³ ang:de det af afskiedade capitainen Friedrich von Rosen, anförde beswär, att han ej, enligt riksens

---

²⁷¹⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, secreta deputationens expeditioner, nr 121.

²⁷²⁰ Ibid.

²⁷²¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta deputationens expeditioner, nr 75.

²⁷²² *emellen* i prot.

²⁷²³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, secreta deputationens expeditioner, nr 122.

stånders wid sidstledne riksdag meddelte föreskrift, fått återträda uti rikets tjenst. Och har deputationen ej kunnat styrka till bifall i denne ansökning.

Ståndet fant godt, att detta ärende måtte hwila, till dess löparen kommer.

Föredrogs å nyo cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²⁷²⁴ angående framledne cammarrådets Barthold Ruths arfwingars ansökning, om hemmansräntor in natura, för deras hos Kongl. Maist. och cronan ägande underdåniga fordran.

Herr assessoren Anthonsson begärdte, att förewarande ärende måtte hwila till nästa plenidag, då han med sine tanckar öfwer detta ärende wille inkomma.

Ståndet samtyckte härtill.

Uplästes secreta deputationens betänckande,²⁷²⁵ öfwer de beswär, advocatfiscalen i kongl. commercecollegio, Magnus Valtinsson anfört, angående assessorerne Ehrenfalk, Dragman, Freser och von Steijern, hwilcke alle framför honom till assessorer blifwit befordrade, och tillstyrker deputationen, det Valtinsson må undfå assessorsfullmagt, af samme dag, som von Steijern, samt tour och säte för honom niuta, och sin nu innehafwande advocatfiscalslön behålla, in till dess någon ordinair lön kan blifwa ledig, hwilcken honom efter ordning tillfalla kan, med mera.

Uplästes det särskilte votum i detta mål.²⁷²⁶

Uplästes herrar riksens råds swar på deputationens förfrågan i detta mål.²⁷²⁷

Herr talman hemstälde, om icke deputationens betänckande på det sättet kunde bifallas, att advocatfiscalen Valtinsson får assessorsfullmagt af samme dato, och lika tour med assessoren von Steijern; dock med dess nu innehafwande lön.

Härtill swarades både Ja och Neij.

Herr talman gjorde återigen samme proposition. Och biföll nu ståndet denna proposition.

Justerades ståndets extractum protocoll, angående tillökning af råder i kongl. commercecollegio.

---

²⁷²⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 63.

²⁷²⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, sekreta deputationens expeditioner, nr 123.

²⁷²⁶ Ibid.

²⁷²⁷ Ibid.

Herr assessoren Anthonsson begärdte, att detta protocollsutdrag måtte hwila, till dess den i tour warande assessoren fullgiordt det till framledne commercerådet Bungenrona bewiljade accordet: Låtom oss fråga wederbörande, om de wilja fullgiöra accordet.

Herr borgmästaren Unger: Det är alt godt, hwad den wärda ledamoten behagat påminna, men detta bör ej hindra denna expeditionen. Ty det angår icke ståndet, om de hafwa något accord sin emellan. Derföre begärer jag, att detta protocollsutdrag må winna bifall.

Ståndet biföll detta protocollsutdrag, men kommer att hwila, till dess commercecollegii ledamöter fullgiordt sin lofwen, emot commercerådet Bungenronas änka. Och lyder bemälte protocollsutdrag, som följer:²⁷²⁸

S.d. Kom hos borgareståndet uti behörigt öfwerwägande, den olikhet, som är emellan Kongl. Mai:sts och riksens collegier, deri bestående, att uti hofrätterne och bergscollegio rådernes antal finnes wara dubbelt större, än assessorerne; men uti kongl. commercecollegio förehåller det sig, i anseende till desse sednare, twärtom, emedan antalet af hofrättsråd är i Swea hofrätt faststält till 15 och assessorernes till 7; Götha hofrätt består af 10 ordinarie hofrättsråd och 4 assessorer; i kongl. bergscollegio är nu förtiden 11 råd och 3 assessorer. Deremot har kongl. commercecollegium ej flera än 2:ne ordinarie och 2:ne extraordinarie commerceråd, som dock för de 2:ne sednare är personelt, men assessorernes antal i berörde collegio är 8. Äfwenledes består en betydande skillnad uti förmånerne, ledamöter emellan däruti, att när något hofrätts-, bergs- eller cammarrevisionsrådsämbete blifwer ledigt, är altid den älste assessoren sjelfskrifwen till succession, samt undfår Kongl. Mai:sts nådige fullmagt, blott uppå hofrättens eller kongl. collegii underdåniga anmälan, att han är den älste i ordningen, hwilken rättighet hofrätterne ägt sedan år 1720, cammarrevisionen sedan 1727 och bergscollegium sedan sidste riksdag. Uti commercecollegio deremot äga icke assessorerne denna med billighet öfwerensstämmande rättighet, hwarigenom händer, att de uti deras tour och wälförtiente befordran, i anseende till deras wederlikar i de öfrige collegier, blifwa känbart lidande. I betragtande hwaraf och som nogsam är bekandt, att de mångfaldige, widsträkte, granlage och betydande gjöromål, hwilcka uti kongl. commercecollegio förefalla, icke äro af mindre wigt och angelägenhet för riket i gemen, samt

---

²⁷²⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 287.

hwar ock en medlem i samhället i synnerhet, än de syslor, hwilcka uti kongl. hofrätterne och de öfrige kongl. collegierne handteras, jämwäl ock, att ledamöterna uti kongl. commercecollegio icke äro mindre ansvar för deras gjöromål underkastade, än ledamöterna uti kongl. hofrätterne och de öfrige kongl. collegierne. Altså pröfwar borgareståndet med rättwisan och billigheten öfwerensstämmande, att äfwen commercecollegii ledamöter böra, till deras skiälige hugnad och upmuntran, under så mångfalldige, trägne och mödosamme förrättningar, äga enahanda förmåner och befordran med deras wederlikar i de öfrige riksens collegier, och således Kongl. Mai:st i underdånighet tillstyrkas, att hädanefter, wid yppande ledigheter, alltid den älste assessoren må till commerцерåd i nåder warda befordrad, på samma sätt, som det skier uti hofrätterne, bergscollegio och cammarrevisionen, samt att antalet af commerцерåd nu må till en någorlunda jämlikhets ärhållande, collegierne emellan, fastställas till 8, och de fyra älsta tjenstgörande assessorer i commercecollegio således huggas med commerцерådsfullmagter, på det commercecollegium, hwilcket, äfwen som bergscollegium, arbetar på 2:ne divisioner, må på hwarje division, hafwa ett proportioneradt antal commerцерåder, dock detta alt utan statens ringaste gravation, nu eller framdeles, samt utan hinder eller ringaste ändring i ståndets förledit år tagne beslut, om successionen efter framledne commerцерådet Bungencrona. Hwilcket med de öfrige respective stånden hörsamt, tjenst- och wänligen comuniceres.

Uplästes justitiae- samt bergsdeputationernes gemensamma betänckande,²⁷²⁹ öfwer 98 § af städernes allmänna beswär, rörande förklaring öfwer 6 och 14 §§ af kongl. förordningen af den 24 Februarii 1748, om förslag wid bergs- och brukshandteringar. I anledning af anförde skjäl hafwa deputationerne låtit författa ett project²⁷³⁰ till Kongl. Mai:sts nådige förklaring, öfwer desse 6 och 14 §§ i förlagsförordningen, som wid detta betänckande bifogadt blifwit.

Ståndet tog detta ärende under öfwerwägande. Och uppå giord proposition af herr talman, bifölls så wäl betänckandet, som den projecterade förordningen.

Hwarefter ståndet åtskildes.

---

²⁷²⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 55.

²⁷³⁰ Ibid.

Åhr 1762 den 4 Junij

S.d. Uplästes secrete utskottets extractum protocolli,²⁷³¹ af detta dato, hwaruti secrete utskottet wid handen gifwer, att den önskelige freden blifwit slutad, emellan Hans Kongl. Mai:st vår Allernådigste Konung, och konungen i Preussen. Och är dermed nu så wida hunnit, att en formelig fredstractat är uprättad, och redan den 22 Majj sidstledne i Hamburg tecknad, af bägge höga delars fullmäktige. Innehållet är alt lika med 1720 åhrs fredstractat.²⁷³² En så lyckelig utgång har riksens ständer, näst den Högstas wälsignelse, att tillskrifwa först Hans Kongl. Mai:st vår Allernådigste Konung, hwars lius och faderliga huldhet yppat för secrete utskottet de bästa utvägar, att komma till ändamålet, och dernäst Hennes Kongl. Mai:st Drottningen, som welat nyttia wänskapen och blodsbandet, att bereda och lätta ett så hälsosamt wärk. I anseende härtill har secrete utskottet författadt en underdånig skrifwelse uti riksens ständers namn.

Och bemälte project uplästes.²⁷³³

Herr talman proponerade, om projectet finge bifall. Och ståndet swarade härtill enhälligt Ja.

Uplästes secrete utskottets extractum protocolli,²⁷³⁴ angående arfprintsarnes och Hennes Kongl. Höghet Printsessans stat.

Ståndet fant godt, att detta ärende måtte hwila.

Ståndets secreterare anbefaltes, att ståndets extractum protocolli, rörande assessoren Mathesii med fleres anförde beswär, nu måtte expedieras, och lydde bemälte extractum protocolli, som följer:²⁷³⁵

S.d. Föredrogs secreta deputationens betänckande, ang:de de beswär, assessoren och landssecreteraren Johan Mathesius jämte flere anfördt, öfwer det uprättade förslaget, till den år 1759 här i Stockholm ledige

---

²⁷³¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 129.

²⁷³² Fredstraktat ratificerad 30 juni 1720, tryckt som: *Traité de paix, entre sa majesté le roy & la couronne de Suede, et sa majesté le roy de Dannemarc/Freds fördrag, emellan Kongl. Maj:t och cronan Swerige, och Kongl. Maj:t af Danmark.*

²⁷³³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 129, bilaga.

²⁷³⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 130.

²⁷³⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 288.

slottsfogdesyslan, wid hwilcket tillfälle ståndet jämwäl lät sig föreläsas, det högwördige prästeståndets och det ärbara bondeståndets extracta protocoll af den 4 och 15 sidstledne Februarii, tillika med ett af häradshöfdingen C. J. von Wallwijk inlemnadt memorial. Och efter detta målets noga öfwerwägande, pröfwade borgareståndet rättwist, att i så måtto förena sig, med det högwördige präste- och ärbara bondeståndens yttranden, uti förbemälte protocollutdrager, till bifall af betänckandet, att assessoren och landssecreteraren Mathesius må huggnas med lagmansfullmagt och -tour af samme dato, med hofrättsrådet Cedermark, den 27 Martii 1759, samt att secreteraren Kling tillkommit rättighet, såsom transportsökande, att på slottsfogdeförslaget upföras. Finnandes borgareståndet i öfrigit skiälligt, att tillägga, det häradshöfdingen von Wallvik må huggnas med en lika förmån, som assessoren Mathesius, och således undfå lagmansfullmagt och -tour, ifrån den dag, då assessoren Axelson till slottsfogdesyslan befordrades. Och gjorde ståndet sig försäkradt, så mycket mera, om de öfrige respective ståndens rättwisa bifall härutinnan, som de af häradshöfdingen Wallwijk uti berörde dess memorial anförde skiäl och omständigheter nogsammt därtill styrka, dock detta utan förfång af andras bättre ägande rätt. Hwilcket med de öfrige respective stånden hörsamt, tienst- och wänligen anmäles.

Herr borgmästaren Cervin påminte, det ärendet, rörande krigsbegynnelse, utan ständers sammankallande, måtte gå i fullbordan för framtiden.

Och anmodades herr talman, att i sammanträde med herr grefwen och landtmarskalcken samt de öfrige talemännen härom påminna.

Herr borgmästaren Unger: Jag har, i form af extractum protocoll, upsatt mine tanckar, rörande det, af herr borgmästaren Schauv med Kongl. Mai:st och cronan slutne arrendecontract, på 50 år på Uranieburgs kungsgård på öen Hven, men åstundar, att få samma kungsgård under skattemannarätt inlösa.

Detta protocollutdraget uplästes och bifölls, lydande sålunda:²⁷³⁶

S.d. På gifwen anledning, och då borgareståndet ett mål af lika beskaffenhet till afgjörande förehade, kom hos ståndet uti behörigt öfwerwägande, det borgmästaren och riksdagsmannen herr Arfved Schauv, hwilcken på 50 år af Kongl. Mai:st och cronan arrenderadt

---

²⁷³⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 289.

Uranieburgs kungsgård, på öen Hveen belägen, åstundar, att få samma kungsgård under skattemannarätt inlösa. Härvid ärhindrede sig ståndet, att borgmästaren Schauv åtagit sig en arrendesumma af 500 daler silf:rmt, hwilcken är anseeligt större, än hwad de förre arrendatorerne ärlagt, och att på dess arrendeår 49 ännu återstå. Och som denna kungsgård är en ibland de magrare, och minsta cronolägenheter, emedan alle gårdens både in- och utägor, ej utgjöra i ondt och gådt, mer än 300 tunnelands area, hwartill ej finnes den ringaste hwarken skog, eller torfmåsse, att således all wedbrand eller och byggningswirke måste ifrån fasta landet, ej utan särdeles beswär och kostnad, afhemtas, som och all den spannemål, som på gården förtäres, måste öfwerföras till faste landet, att förmalas, altså och emedan borgmästaren Schauv äfwenledes ärbiuder sig, att på kongsgården, ehuru ringa tillgång på foder därtill gifwes, så fort det sig giöra låter, hålla ett schäfferi af 100 fullgoda får, hwilcket till 50 öfwerstiger det antal, han wid contractets ingående sig åtagit, samt söka förmå de öfrige öens inwånare, att äfwen förse sig med utländsk fåreafwel, hwartill han utan betalning will hålla dem utländske utländske baggar tillhanda, ty pröfwade ståndet, för det allmänna nyttigt, och till fabriq[v]ernes upkomst angelägit, hälst uti en landsort, der flere yllefabriqver anlagde blifwit, att emot 15 åhrs arrendesummas, 7 500 daler silf:rmts, ärläggande, och det årliga arrendets, 500 daler silf:rmts rigtiga praesterande, updraga honom skattemannarätt på Uranieburgs kungsgård, som utom dess, både i anseende till sin belägenhet och beskaffenhet, till nyttigare behof ej användas kan, och hwartill kommer, att cronan, hwilken ej på 49 år kan disponera denna kungsgård, likwäl nu, wid närwarande penningebrist, straxt får 7 500 daler silfwermynt, hwilcka på 49 år, med interesse räknade efter bancostyl, utgiöra inemot 2 tunnor gälds nytta och förmån för cronan. Hwilcket med de öfrige respective stånden hörsamt, tjenst- och wänligen communiceres.

Herr borgmästaren Fries påminte angående Åhs kloster, och att herr handelsmannen Bagge samma wilckor derpå lemnas måtte.

Herr handelsman Bagge berättade sammanhanget, huru han kommit dertill, som kåstat honom 16 000 daler silf:rmt samt tillika, huru kostsamma förbättringar han derpå anlagt med mera.

Herr talman gjorde proposition på herr borgmästaren Fries andragande. Och ståndet biföll detta hemställande.

Åtta deputerade från prästeståndet ankommo, och förklarade ordföranden biskopen doctor Benzelstierna, dess stånds innerliga glädje öfwer den hugneliga freden. Den ömhet Hans Kongl. Mai:st så wäl som Hennes Mai:st Drottningen, härwid anwänt, med mera, hade hos prästeståndet upwägt²⁷³⁷ allmän fägnad, och derföre bifallit den underdåniga skrifwelsen till Hans Kongl. Mai:st, och höll härhos före, det hos Hans Kongl. Maist. kunde anhållas, att en allmän tacksägelsedag kunde begäras, öfwer den hugneliga fredens härställande, sedan ratificationerne ankommit.

Herr talman tackade för den lemnade underrättelsen, berättade tillika, det detta ståndet äfwen så mycken fägnad wid detta tillfället betygat, och lofwade föredraga den anmälte tillägningen. Deputerade afträdde.

Tolf deputerade från ridderskapet och adelen ankommo, och yttrade sig assessoren Nacreij, det ridderskapet och adelen ansedt för en ibland de gladaste dagar, denne dagen, då de blifwit underrättade om den lyckeliga fredens återställande. Och hade ridderskapet och adelen bifallit det projecterade brefwet, med den af prästeståndet giorda tillägningen.

Herr talman tackade för den lemnade underrättelsen, samt berättade, det detta ståndet äfwen bifallit den projecterade skrifwelsen, men lofwade, att prästeståndets tillägning skulle tagas under öfwerwägande.

Hwarmed de afträdde.

Och ståndet skildes åt.

---

²⁷³⁷ Läs: *upwäckt*.

Åhr 1762 den 5 Junij

S.d. Uplästes landt- och sjömilitiaoeconomideputationens betänckande,²⁷³⁸ öfwer Söderteljes stads ansökning, att för sine båtsmän få ärlägga vacancepenningar, och undslippa recruterade de vacante rotarne, som och att få någon lindring uti båtsmanshållet. Och hade deputationen öfwerlemnadt detta ärende till Kongl. Mai:st.

Uplästes det bifogade särskilte votum,²⁷³⁹ deruti tillstyrkes, i anledning af anförde skiäl, det staden Södertelje må hädan efter få ärlägga vacancepenningar för de vacante rotar, som nu äro eller framdeles ledige blifwa.

Uppå giord proposition af herr talman, biföll ståndet det wid betänckandet bifogade särskilte votum.

Justerades och bifölls ståndets extractum protocoll, ang:de den emellan assessoren Anthonsson, som fullmäktig för staden Carlstad, och herr borgmästaren Ekman, som riksdagsfullmäktig för Åmåls stad, slutne förening och öfwerenskommelse, rörande deltagandet i Byelfs wåg, och lyder, som följer:²⁷⁴⁰

S.d. Riksdagsfullmäktigarne ifrån Carlstad och Åmål, hafwa hos borgareståndet anmält, att sedan riksens ständer, wid sidstledne riksdag, afgjortt alla de twistigheter, som desse städer emellan, ifrån år 1741, wid då warande riksdag warit yppade, för utan den af Carlstad påstådde halfwa rättigheten af Byelfswåg och de ifrån Byelfwen afgående frackter, hwilcken qvaestion wid nu warande riksdag blifwit afgjord, hwarwid riksens ständer, enligt den förening år 1722, städerna emellan, blifwit träffad, tillagt städerna lika rättighet, så uti all trähandel uti wattudragen som leda till Byelfwen och uti Kongl. Mai:sts nådige resolution af den 28 Martii 1757 äro omförmälte, som hälften uti Byelfs wågrättighet och alle ifrån Byelfwen utgående fragter, i följe hwaraf desse städers fullmäktige nu hos borgareståndet anhållit, att som förledit år mycken kostnad blifwit nedlagd för bruksägarnes mera beqwämlighet, med en ny wågs uppbyggande, städerna derföre förunnas måtte härefter dela Byelfs wåg och ståndpenningar, till hälften sin emellan, efter denna wåg nu mera kommer, att ställas

---

²⁷³⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, lant- och sjömiliteeekonomideputationens expeditioner, nr 9.

²⁷³⁹ Ibid.

²⁷⁴⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 290.

under bägge städernes disposition och lagliga ansvar, och ehuru denna wåg skall falla kostsammare underhålla, än wågen i sielfwa Åmåls stad, så förklara de sig icke wid denna wåg begära mera stånd- och wågarepenningar, än Åmål på sin enskilte wåg i staden njuter, som är 5 öre s:rmt skieppundet, hwilcka 5 öre s:rmt de anhålla wågaren må hafwa rättighet af bruksägarna, till städernes beqwämlighet, upbära, emedan wågaren månateligen, å städernes wagnar, betalar järndragarna deras arfwode och dragarepenningar, på det han sedermera till städerna må kunna aflefwerera resten af de där fallande wågpenningar. Städernes riksdagsfullmäktige anhålla likaledes, att som järnfrakten från Byelfs wåg alltid warit 2 öre s:rmt mindre för hwarje skjeppund, öfwer Wennern till Wengersborg, än wid Carlstads wåg, blifwit betalt, att samma proportion hädanefter må blifwa till rättelse. Borgareståndet fant skiäligit, att som denna riksdagsfullmäktigarnes ansökning är bidragande till enighet och förtroende städerna emellan, dertill bifall lemna, att denna Byelfs wåg hädanefter bör sortera under bägge städernes ansvar gemensamt, och att städerna således komma att upbära lika stånd- och wågarepenningar, tillsammans 5 öre s:rmt, som wid Åmåls stads enskilte wåg ärläggas, och dem till hälften sin emellan dela, i synnerhet som städernes skyldighet är, icke allenast wid wågarna i städerna, utan äfwen wid alle de under städerna liggande och hörande lastage- och utskjeppningsplatser, der öfwer hand hålla, att ej mera årl:n blifwer afwägit och utskjeppadt, emot lika wågpenningars ärläggande, än som swarar emot hwarje brukshammars skatt. Och beträffande järnfrakterne frå[n] Byelfs wåg, så aldenstund riksdagsfullmäktigarna förmåla, att frackterne hitils ifrån Carlstads och Byelfs wågar alltid differeradt 2 öre s:rmt på skieppundet, som ifrån Byelfwen är mindre betalt, så finner och ståndet för sin del skjäligit, att Byelfs järnfrakter, för hwarje skjeppund till Wengersborg, hädanefter alltid bör betalas med 2 öre s:rmt mindre, än ifrån Carlstads wåg, antingen järnfrakterne ifrån Carlstads wåg hädanefter höijes eller minskas. Hwilcket med de öfrige respective stånden till gunstbenägit bifall, genom utdrag af protocollet, skulle anmälas, på det riksens ständers stadfästelse, ang:de städernes åliggande, rörande Byelfs wåg, dess fragter och rättigheter, städerna till rättelse, må warda faststält.

Föredrogs ånyo bergsdeputationens betänckande,²⁷⁴¹ rörande Söderströms slussar här i staden. Hwilcket betänckande, under den 29 i förledne månad, blifwit upläst.

Herr talman frågade, om detta betänckande finge bifall, och hwartill ståndet swarade Ja.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²⁷⁴² ang:de de swårigheter, som i allmänhet wid gästgifwaregårdarne möta de resande. Och tillstyrker deputationen det den nya, och uti detta betänckande införde och projecterade gästgifwareordning, kunde widtagas, till hämmande af de olagligheter, som af hållkarlar på gästgifwaregårdarne föröfwas.

Herr borgmästaren Cervin upläste dess gjorde anmärkningar och ändringar, i detta ärende.²⁷⁴³

Uppå gjord proposition af herr talman, biföll ståndet betänckandet, med de af herr borgmästaren Cervin gjorda flere anmärkningar. Kommandes extractum protocolli härom, att afgå.

Föredrogs åter cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²⁷⁴⁴ rörande gästgifweriet i Åby.

Och fant ståndet godt, att hærtill lämna sitt samtycke, med tillägning, att possessorerne af Östby och Kudby hemman wederbörligen blifwa hörde, samt att om någre ägor och förmåner gästgifweriet äro olagligen frångångne, sådane måge lagligen återwinnas.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²⁷⁴⁵ om jämnkning med hållskiutsen i Fittia. Tillstyrkandes deputationen, i anledning af andragne skiäl och omständigheter, det Hans Kongl. Mai:st må låta afgå nådig befallning till kongl. cammarcollegium, att ju förr dess häldre låta anställa noga undersökning wid Fittia gästgifwaregård, om gästgifwarens skyldigheter till spisning, natthärberge, med mera, för de resandes beqwämlighet och forthjelpande, och hwad annars kan nödigt finnas, och ehuru desse skyldigheter tid efter annan blifwit fullgjorde, samt huruwida med de förmåner, som förrut warit bestådde, ändamålet må

---

²⁷⁴¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, bergsdeputationens expeditioner, nr 33.

²⁷⁴² Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 56.

²⁷⁴³ Ibid.

²⁷⁴⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 82.

²⁷⁴⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 83.

kunna winnas, som är de resandes forthjelpande, förplägning och beqwäm-
lighet, eller åtminstone, huru wida Ekerö sokn kunde befrias, ifrån skiut-
sens utgjörande in natura, emot en penningeafgift, i jämlikhet emot den
öfrige delen af Swartsjö län, alt sammans i närwaro af alle de wederbö-
rande, som nu bidraga till gästgifweriets underhållande i Fittia, hwilcka
igenom offentelige kundgjörelser i tillräckelig tid förrut böra wara därtill
kallade, och äga frihet, att anföra och bewisa, alt hwad som till uplysning i
saken lända kan, hwilcken undersökning af konungens befallnings-
hafwande bör öfwerses, och tillika med dess utlåtande till kongl. ca-
marcollegium insändas, och till Kongl. Mai:sts nådige bepröfwande un-
derställas, i fall någon oreda derigenom skulle yppas, som kunde gifwa an-
ledning till förklaring i någon af de omständigheter, Kongl. Mai:sts nådiga
skrifwelse af den 9 Novembr. 1757, i detta mål till wärkställighet anbefalt.

Herr borgmästaren Cervin: Jag har genomläst detta betänckande, och
däröfwer projecteradt en påskrift hwilcken jag nu får lof, att upläsa.

Bemälte påskrift uplästes, och uppå gjord proposition af herr talman,
gillades, lydande sålunda:

Borgareståndet bifaller deputationens betänckande, med den tilläg-
ning, att gästgifwaren i Fittia altid bör sielf wara tillstädes, att be-
fordra de resandes beqwämlichkeit, och icke endast låta ankomma på
en wårdslös hållkarls bestyrande, dess utan, att landshöfdingen,
twenne eller flere gånger årligen, låter noga undersöka, huru gäst-
gifwaren i alla delar sin skyldighet efterkommer.

Justerades ståndets extractum protocollii, rörande Södertelje stads båts-
manshåll, och lydde, som följer:²⁷⁴⁶

S.d. Uplästes det af riksens ständers landt- och sjömilitiaoeconomie-
deputationen afgifne betänckande af den 15 Maj sidstledne, jämte det
derwid bifogade särskilte votum, rörande Södertelje stads ansökning,
att för dess båtsmän få, efter förra wanligheten, ärlägga vacancepen-
ningar, och undslippa recruterade de vacante rotarne, med mera.

Wid nogaste öfwerwägande häraf, fant borgareståndet för sin del,
både rättwist och billigt, förberörde särskilte votum till alla delar bif-
alla, så i anseende till de däruti för Södertelje stad anförde bewekelige
omständigheter, som ock, att de af berörde stad, så wäl redan ärlagde,

---

²⁷⁴⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 291.

som hädanefter vidare ärläggande båtsmäns vacancepenningar äro tillräkkelige, till båtsmansantalets recruterande för den staden, i händelse nödvändigheten det fordra skulle.

Hwilcket genom utdrag af protocollet med de öfrige respective stånden, till gunstbenägit bifall, hörsamt, dienst- och wänligen communiceras skulle.

Uplästes fiskerideputationens betänckande,²⁷⁴⁷ ang:de tunnebinderierne, och nödige kärill till fiskewahrors insaltning, samt derå befintelig brists och dyrhets förekommande, med mera. Och hemställer deputationen, i anledning af andragne skiäl och omständigheter, 1:mo det till tunnbindareämbetets bibehållande och conservation, alle möjijelige utwägar widtagas måtte, och med god ordning så underhjelpas, att de kunna nu och framdeles med deras handtwärck tillskynda allmänheten den förmån och nytta, som med deras inrättning är påsyftad. 2:do till förekommande af brist och dyrhet på nödige fiskekjarill, i bohusländska skjärgården, så anser deputationen ej allena för nödigt, det landtmännen uti Bohuslän och annorstädes måge tillåtas, att få försälja alle slags fiskekjarill, endast de förrut blifwit wederbörligen justerade och krönte samt märkte, och att desse kjarill innehålla sitt rigtige mått, samt med fiorton band försedde, utan ock, att de i denna skjärgård nu warande eller hädanefter anlagde större fisk- och salterier må äga tillstånd, att låta inrätta sine egne tunnbindarewärkstäder, wid sine wärk, af förrberörde beskaffenhet, men dertill hålla egne arbetare, dock utan att från ämbeten i städerna bortlocka eller till sig draga deras folck och arbetare, wid förbudsbrotts böter, jämte det arbetaren återställes, emedan den ene inrättningen icke bör skada eller hindra den andra. 3:tio anmäler deputationen, det 2:ne personer, benämde Carl och Daniel von Hoghen, ingifwit och ifrån urskillningsdeputationen dit remitteradt memorial och project, till tunnbinderiernes upkomst, samt sedermera med ett ytterligare memorial till deputationen inkommit. Men som deputationen, af samma memorialer och förslager, ej kunnat inhämta någon nytta och förmån för riket, ty hade ock deputationen funnit betänckeligit riksens ständer dermed beswära. 4:to hemställes, om icke den af²⁷⁴⁸ trenne deputationer, under sednaste riksdag, projecterade nya skogsord-

---

²⁷⁴⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, fiskerideputationens expeditioner, nr 12.

²⁷⁴⁸ Upprepat i prot.

ningen, nu kunde öfwerses. Imedlertid är deputationen af den tanckan, att alle skogsämnena, som från utrikes orter till fiskefartyg, båtar, kjarill och band, samt äfwen förfärdigade eek- och bokkjarill, för fiskeriidkarnes behof, som kunna införskaffas, måtte inkomma, utan tull och omgälder, åtminstone till nästa riksdag. Och 5:to som wärkelig brist är att befara på tjenlige ämnen till tunneband, hemställer deputationen, det landtmannen måtte upmuntras, hälst å skoglöse orter, på sidlänt och sumpig mark, att plantera wide, såsom till tunneband tjenlige, och fortwäxande, samt ganska wäl trifwas, och öker sig, med mera. Och den landtman, som med wederbörliga attester bewisar sig hafwa anlagt så stor ny plantering, att han bewisligen till städerna årligen kan införa 1 000:de, till tunneband tjenlige widjestakar, har att förwänta, att praemium af tijo daler silf:rmt utaf fiskefondsmedlen.

Uplästes det wid betänckandet bifogade särskilte votum.²⁷⁴⁹

Herr borgmästaren Schauv: Det i betänckandet projecterade praemium för wideplanteringen, finner jag för min del intet allenast onödig, utan och ganska skadelig, men hwad hasselkjäppar angår, är jag ense med deputationens yttrade tankar. Och hämställer jag för öfrigit, om icke 5:te puncten kunde aldeles gå ut.

Herr borgmästaren Hanqvist: Deputationens tillstyrkande, rörande tunnobinderiwärkstädernas anläggande i skjärgårdarne, är ej stort skildt från det bifogade särskilte votum, men som desse tanckar äro aldeles stridande emot städernas privilegier och rättigheter, så begär jag, att denna mening måtte aldeles gå ut, och extractum protocollii afgå.

Men herr borgmästaren Kock begärte proposition på betänckandet, och ståndet samtyckte till de af herr borgmästaren Schauv gjorde anmärkingar.

Herr borgmästaren Lange påminte om tullfrihet och befrielse, för alle omgälder på införskrefne kjarill.

Herr grosshandlaren Clason hölt före, det hasselkjäppars införande utifrån, borde äfwen frigifwas till tobaksplantagernes behof.

Ståndet biföll herr borgmästaren Langes och h:r groshandlaren Clasons anmärkingar, hwilka genom extractum protocollii komma, att med de

---

²⁷⁴⁹ Ibid.

öfrige stånden communiceras. Och herr borgmästaren Cervin åtog sig, att upsättja berörde protocollsutdrag.

Herr talman anmälte, det Hans Kgl. Mai:st utsatt den 18 i innewarande månad för ständerne, att träda up på rikssalen. Och påminte härhos, det nödigt wore, att en deputation måtte afgå, till de öfrige respective stånden, att anmäla, det detta högtärade ståndet bifallit secrete utskottets extractum protocoll, rörande freden.

Men ståndet fant godt, att detta hemställande kunde hwila, tills bondeståndet häröfwer yttrat sig.

Uplästes bergsdeputationens betänckande,²⁷⁵⁰ ang:de 119 § af allmogens wid innewarande riksdag anförde beswär, rörande de wid Melderstens bruk i Westerbotn utsatte ständige taxor, på den bruksbetienings löner, hwaruti allmogens räntor blifwit förwandlede, måtte uphäfwas, och de kohl, wed, och dagswärken, med mera, som de, utom hwad jordeboken dem påförer, måste till bruket lefwerera och utgiöra, må dem på deras skatt beräknas och crediteras, efter den, i anledning af gångbara priset i orter utsatte årliga markegången. Och som deputationen i anledning af anförde skjäl, funnit, det denna är en enskild ansökning, så borde den först hos Kongl. Mai:st afgjöras. Men, som målet är både ömt, och angelägit, och riket samt undersåtares wäl därunder beror, så tillstyrkes, det den oindelta allmogens persedelränta, hwilcken bruket äger, att infordra, bör aldrig stegras öfwer 1749 års Wästerbotns läns markegångstaxa, utan må bruksägaren blifwa skyldig bemälte persedelränta in natura af allmogen, nu som förr, af cronan skjedt, emottaga, och äga rätt att den utfordra, eller om han ej will emottaga räntepersedlarne in natura, ej hafwa rättighet debitera dem högre, än de finnas utförde i förr berörde 1749 års persedeltaxa, med mera, ut in actis.

Uppå gjord proposition af herr talman, biföll ståndet detta betänckande.

Justerades ståndets extractum protocoll, ang:de gästgifwerierne i allmänhet, lydande sålunda:²⁷⁵¹

S.d. Lät ståndet sig föredragas cammar-, oeconomie- och commerce-deputationens betänckande, rörande de swårigheter, som i allmänhet wid gästgifwaregårdar möta de resande, och, efter öfwerwägande af

---

²⁷⁵⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, bergsdeputationens expeditioner, nr 45.

²⁷⁵¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 292.

detta mål, pröfwades godt, att wid berörde betänckande gjöra följande anmärkningar:

Wid 1 § näst ordet *tillsätta* införes: hwar konungens befallningshafwande pröfwar en sådan nödig.

Näst orden *gjöremål hans*, tillsättes: samt med egen närwaru och tillsyn befrämja de resandes beqwämlighet.

7 §: I stället för ordet *länder* sättes *län*.

9 §: Näst ordet *färdas* tillsättes: eller tinga sig hästar af hwem, som skjutsa will.

13 §: Näst ordet *den resande* tillsättes: som först ankommer.

20 §: Näst ordet *häradet* tillsättes: *eller staden*.

Föröfrigit fant ståndet nödigt, att wid slutet af denna tillämnade skjutsordning tillägga: Att det må lemnas till allmogens och gästgifwarnes öfwerenskommelse, hwar det med konungens befallningshafwandes bepröfwande kan låta sig gjöra; att gästgifwarne sjelfwe måge åtaga sig all skjutsning, och därtill städse hålla tillräckelige dugelige hästar, i synnerhet i de orter, hwarest farten icke är mycken, såsom sådant å en del orter redan skall wara skjedt.

Hwilcket med de öfrige respective stånden, hörsamt, tjenst- och wänligen communiceres.

Uplästes justitiaedeputationens betänckande,²⁷⁵² öfwer de emot kyrkjoherden uti Hedvig Eleonorae församling, doctor Anders Carl Ruthström, gjorde angifwelser, att hafwa, så wäl uti en på palmsöndagen, år 1757, hos hans excellence, riksrådet academiecancelleren, samt riddaren och commendeuren af Kongl. Mai:sts orden, högwälborne friherre herr Nils Palmstierna hållen predikan, haft anstötelige utlåtelse, som ock uti flere predikningar, dem doctor Ruthström uti Ladugårdslandsförsamlingen föreställt, brukat främmande lärosätt, och meningar emot vår sanna tros lära, och christendomsstycken stridande. Hwilcka bägge angifningsmål consistorium häri staden, till Kongl. Mai:sts och riksens Swea hofrätt, refererat, och i anledning hwaraf wälbemälte håfrätt samma mål till undersökning företagit, men Kongl. Mai:st, uppå Ruthströms imellankomne underdåniga beswär, genom nådigt rescript till berörde hofrätt, anbefalt, det denna undersökning borde aldeles inställas, emot hwilcket Kongl. Mai:sts nådige förordnande, 3:ne af angifwarne, uti det senare målet, wändt sig med

---

²⁷⁵² Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 56.

besvär till rikens ständer. Och har deputationen, i anledning af anförde skiäl, pröfwat, det consistorium icke allenast haft skiälig anledning, att ställa Ruthström till förhör, utan och att förwisa de fyra Ladugårdslands församlings ledamöters emot doctor Ruthström gjorda angifwelser, till kongl. Swea hofrätt, däräst det bordt uptagas och afgjöras, och ej derifrån till Kongl. Mai:st evoceras. Hwarföre och hemställes, det denne sak bör lemnas i det stånd, hwaruti den, genom Kongl. Mai:sts nådiga författning blifwit försatt, och således all vidare undersökning, uti förrberörde emot doctor Ruthström angifne mål, förfalla, dock att detta ej må lända till praejudicat för framtiden. Och tillstyrkes vidare, det Ruthström icke allenast bör sättias under consistorii synnerliga alfvarsamma tillsyn och uppsigt, och i sådant afseende betagas säte och stämma uti consistorio, till rikens ständers föranstaltande, wid näste riksdag, utan äfwen förpligtas, att hålla redige concepter till sine predikningar, och dem wid påfordran till consistorii öfwerseende aflemna, samt i fall han hädanefter skulle finnas skyldig till wilfarelse i läran, då, utan vidare warning, ifrån sitt ämbete suspenderas, eller, om brått hans det förtient, aldeles derutur sättias.

Föredrogs de trenne wid betänckandet bifogade särskilte vota.²⁷⁵³

Uplästes prästeståndets extractum protocolli, ang:de förewarande ärendet.²⁷⁵⁴

Uplästes ridderskapets och adelens resolution å betänckandet, så lydande:

Att saken, rörande doctor Ruthström, hänskiutes till kongl. hofrätten, som efter lag dermed har att förfara, utan att Kongl. Mai:sts nådiga yttrande må däremot ligga i vägen, och att imedlertid doctor Ruthström behåller säte och stämma i consistorio.

Herr talman frågade, om icke ridderskapets och adelens yttrande finge bifall, med det i betänckandet gjorde förbehåll, af praejudicat för framtiden.

Ståndet swarade härtill Ja.

Föredrogs secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,²⁷⁵⁵ angående öfwerklagad brist och dyrhet på läder och papp.

---

²⁷⁵³ Ibid.

²⁷⁵⁴ Ibid.

²⁷⁵⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufacturdeputationens expeditioner, nr 35.

1958

1762 den 5 juni

Uplästes secrete handels- och manufacturdeputationens betänckande,²⁷⁵⁶ angående den på Kongsholmen här i staden inrättade lädergarfweri-fabriqve.

Föredrogs det wid betänckandet bifogade särskilte votum.²⁷⁵⁷

Uplästes prästeståndets extractum protocolli, ang:de detta mål.²⁷⁵⁸

Uplästes ridderskapets och adelens resolution, så lydande:

År 1762 den 17 Maj föredrogs hos r. och ad:n secr. handels- och manuf.deput:s 2:ne betänckande[n] af den 16 Septembr. 1761, ett ang:de öfverklagad brist och dyrhet på sälläder, och pappa, det andra, angående den på Kungsholmen härstädes inrättade lädergarfweriefabriqven, jämte de flere, detta mål rörande, bifogade handlingar. Och resol:des att r. och ad:n på lika sätt, som det högwördige prästeståndet, bifalla det förre bet:det, jämte det särskilte votum wid det senare; dock med uteslutande af det däruti emot bem:te fabriqvesinteressenter påstådde tilltal och rättegång, för deras brukade skrifart.

Prästeståndet hade resolveradt, enligt dess stånds protocollsutdrag af den 16 Octobr. förledit år.

Efter gjord proposition af herr talman, biföll ståndet högwördige prästeståndets extractum protocolli af den 16 Octobr. 1761, samt ridderskapets och adelens yttrande, wid det senare betänckandet.

Uplästes secrete utskottets extractum protocolli af den 3 i innewarande månad,²⁷⁵⁹ rörande den af riksens ständer, under sidstl:e riksdag, bewiljade summan, till bestående uppå rikets beneficie- och benådningstat, till pensioner åt wälförtiente ämbetsmäns och betientes efterlemnade fattige änkor och omyndige barn, af militair-, civil-, samt ecclesiastiqve- och städernes stater, har, igenom åtskillige timade dödsfall ibland dem, som då med pensioner derå blefwo benådade, någon, fast än ganska ringa vacance, sedan den tiden sig tilldragit, och hwarföre hemställes, om icke secrete utskottet må tillåtas, att tillsättia bemälte ledige rum, med andra mäst nödlidande änkor, på samma sätt, som sidstl:e riksdag skjedde.

Ståndet lemnade dess bifall till detta extractum protocolli.

---

²⁷⁵⁶ Ibid., nr 70.

²⁷⁵⁷ Ibid.

²⁷⁵⁸ Ibid.

²⁷⁵⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 131.

Uplästes secreta utskottets extractum protocoll²⁷⁶⁰ angående constituerade officerares ansökningar, om confirmationer å deras i Pommern ärhållne constitutorialer, och tillstyrker secreta utskottet, i anledning af anförde skiäl, det alle constituerade officerare, af första graden i hwarje militairstat, böra wara berättigade, undfå Kongl. Mai:sts nådiga confirmationsfullmagter af samma dag, som deras wärkeligen innehafwande constitutorialer, dock att de efter ärhållen fred åtnöijes med den lön, hwarföre de på ordinarie stat äro upförde, till dess de enligt förordningarne och efter tour, kunna, wid förefallande ledighet, blifwa befordrade, och i fall detta winner bifall, så har secreta utskottet afsedt bäst, att de efter slutad fred, propotionaliter delas på samtelige regementerne i arméen.

Herr talman proponerade bifall, till förewarande protocollsutdrag.

Och ståndet samtyckte härtill.

Föredrogs löparen till bondeståndets extractum protocoll²⁷⁶¹ rörande hofjunkaren Axell Lagerhielms sökte hammarflyttning.

Ståndet biföll detta extractum protocoll.

Uplästes justitiaedeputationens betänckande,²⁷⁶² rörande twisten, emellan bonden Olof Andersson i Afraby, å egne och dess medinteressenters wägnar, emot hofmarskalcken baron Johan Abraham Hamilton, swarande, angående ändring uti Kongl. Mai:sts nådige utslag af den 13 Maj 1756, som gillar och fastställer kongl. cammarcollegii den 30 Octobr. 1754 meddelte utslag, hwarigenom en fri och obehindrad disposition, såsom öfwerwälfängen frälseägendom, blifwit framledne hofmarskalcken Carl Fridr. Hamiltons arfwingar tillärkiänd, öfwer sökandernes 2 ½ mantal i Afraby, Swinewads sokn, Skyllerstad härad och Örebro län, för hwilcket purt gammalt frälse, både med jord och ränta, skall till cronan wara afstådt, derutinnan bemälte åboer om ändring anhållit. Och anmäler deputationen, det sökandernes ombud, Olof Andersson med hofmarskalcken baron Hamilton inför deputationen träffat förlikning, och hwarå stadfästelse af parterne äskad blifwit, hwilcken förening af deputationen till bifall öfwerlemnad blifwit. Men hwad hofmarskalkens påstående angår, att twisten, parterne emellan, ändå måtte af deputationen bepröfwas, och wederbörligen utrönas, huruwida cronan, då Afreby, emot gammalt frälse, utbyt-

---

²⁷⁶⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 132.

²⁷⁶¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 83.

²⁷⁶² Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 57.

tes, gifwit fult gen fullo, så emedan detta är ett särskilt mål, som till deputationens widrörande nu icke hörer, ty kan deputationen icke eller något yttrande deröfwer meddela.

Herr talman hemställdte, om förevarande betänckande finge bifall.

Hwartill ståndet bejakade.

Uplästes justitiaedeputationens betänckande,²⁷⁶³ angående för detta capitainen Lars Hendr. Hestekos beswär, så däröfwer, att Kongl. Mai:st uppå hans hustrus fru Elisabetha Charlotta Renstiernas underdåniga ansökning, genom utslag den 13 Januarii 1757, tillåtit bemälte fru, att få ifrån honom skiljas, som ock deröfwer, att oansedt han, hos Kongl. Mai:st sökt ändring uti kongl. Åbo hofrätts utslag den 24 Novembr. 1756, hwarigenom den af honom till öfwersten och riddaren Anders Hindr. Ramsaj updragne förvaltning af hans ägendom blifwit bemälte öfwerste ifråntagit, och fruen, emot stäld borgen, samt under biträde af en curator tillagd, Kongl. Mai:st samme beswär icke uptagit. Deputationen finner wäl, hwad ägtenskapsskillnaden angår, icke tillräckeliga skiäl, hwarföre ägtenskapsskillnaden borde bewiljas, men i anseende till andre anförde skiäl, tycker deputationen någon anledning wara, att riksens ständer, efter sin högsta ägande magt, kunde i detta mål, utan att det för wederbörande domare och ämbetsmän kunde dragas till praejudicat, så wida dispenceras, att detta olyckliga ägtenskap finge uplösas. Men i fall han ändå widare hänskiuter sig under laga domstol, wågar deputationen intet tillstyrka, att honom en sådan undersåtelig rättighet må förnekas. Hwad den senare puncten af hans beswär beträffar, rörande fullmagten, och egendomens disposition, så finner deputationen capitaine Hesteko haft till sine beswär i detta mål full anledning. Och är deputationen af den tanckan, att i brist af wänlig förlikning, honom till alla delar må öppet stå, att lagligen utföra sin talan, uti det, som egendomens disposition och fördelning angår, utan att något, som under hans frånwaro i den delen förelupit, må honom i wägen ligga.

Uplästes det wid betänckandet bifogade särskilte votum,²⁷⁶⁴ hwaruti tillstyrkes, att låta den emellan capitaine Hästesko och fru Renstierna bewiljade ägtenskapsskillnaden fast och stadig förblifwa, med förbehåll, att sådant icke till praejudicat lända må, dock att capitaine Hesteko må öppet

---

²⁷⁶³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 58.

²⁷⁶⁴ Ibid.

lemnas, att fulltyga, det fru Renstierna varit mera wällande till ägten-skapsskillnaden, än han, och sin rätt utföra för wederbörlig domstol, som har, utan att de, angående boskillnaden fälde utslag, måge i wägen ligga, sig om hwarderas rätt och fördel i boet, samt barnens understöd, lagligen utlåta. Men rörande senare målet, så emedan capitaine Hesteskos fängelse-tid snart är ute, då han sjelf sin egendom kan förwaldta, ty blifwer något utlåtande häröfwer nu mera ej nödigt.

Herr borgmästaren Unger: Jag har genomläsit detta widlyftiga be-tänckande, och funnit, det fru Renstjernas tagne steg hafwa varit aldeles lagliga, ehuru deputationen det ej kunnat finna. Anledning dertill har hon haft, af hans besynnerliga hushållning och sällsamme handel, derigenom han skall försatt sin egendom, och af hans wrånga förhållande emot henne, i flere år, jämte någre henne tillagde swåra beskyllningar, för hwilcka hon förrut varit nödsakad, arrendera sig en gård i Finland och sät-tia sig i en särskild hushållning med sine barn, hwartill kommer den öfwer honom fälde domen, wid sidstl:e riksdag; hwarföre jag hemställer, om icke det bifogade särskilte votum finge bifall.

Och uppå herr talmans proposition, biföll ståndet detta särskilte votum.

Herr talman anmälte, det löparen, till landt- och siömilitiaeoconomie-deputationens betänckande,²⁷⁶⁵ rörande cammarskrifwaren i artillerie-contoirtet, Sigfrid Gahms sökte arfwode, under den tid han är sysslosatt med militiaeförordningarnes samlande, nu wore inkommen.

Och hade ridderskapet och adelen bifallit betänckandet, dock att krigs-collegium qvartaliter efterser och pröfwar, huru Gahm detta dess arbete fortsätter, och derefter låter honom des arfwode tilldelas. Prästeståndet hade instämt med ridderskapet och adelen.

Och borgareståndet förenade sig jämwäl härmed, efter skjedd proposi-tion af herr talman.

Herr borgmästaren Johan Boberg föredrog åtskillige §§ af de projec-terade resolutionerne, å bondeståndets allmänna beswär, som inhämtas af stadssecreteraren Ahlmarks däröfwer förde protocoll i allmänna beswärs-tomen.²⁷⁶⁶

---

²⁷⁶⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, lant- och sjömilitieekonomideputationens expeditioner, nr 5.

²⁷⁶⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1357.

Föredrogs ånyo secreta deputationens betänckande,²⁷⁶⁷ rörande öfwers-telieutenanten Gyllenpamps anförde beswär, öfwer liden praejudice.

Herr borgmästaren Schauv: Om ståndet will följa den principe, det hit-tils gjordt, att hjelpta de, som lidit, så bör han och hielpas. Han är äldre än öfwerste Lieven, som nu är hans öfwerste. Lät honom derföre få öfwers-tecaractère och blifwa tjenstfri.

Men ståndet fant godt, att detta ärende må hwila, till dess löparen kommer.

Uplästes kongl. remissen,²⁷⁶⁸ rörande krigsbefällets beswär, angående åtskilligt, rörande militairske lagar och inrättningar, samt andrager tillika, det secreta utskottet, genom underdånig skrifwelse den 10 april förledit år äfwen hos Kongl. Mai:st föreslagit, det wise personer borde sammanträda, att rådpläga och utarbete ett project, till de i arméen yppade bristers afhielpande. Och som Kongl. Maist. funnit åtskillige omständigheter i krigsbefällets beswär wara anförde, som af secreta utskottet blifwit förbigångit, så har Kongl. Maist. welat detta, med riksens ständer communicera, på det att mera wisshet wid utarbetandet af denna inrättning måtte winnas, och fölgaktel:n wärkställigheten med större skyndsamhet befordras.

Ridderskapet och adelen hade å löparen resolveradt, att detta remitteras till secreta utskottet, med tillägning, att i fall någre sådane swårigheter, i anseende till sjelfwa grunderne wid wärkställigheten här af, skulle möta, hwarwid riksens ständers yttrande erfordrades, då ännu wid denne riksdag måtte hos riksens ständers plena anmälas. Prästeståndet hade bifallit ridderskapets och adelens yttrande, hwarmed och borgareståndet nu instämde.

Uplästes landt- och siömilitiaoeconomiedeputationens betänckande, öfwer 46 § af krigsbefällets, wid denne riksdag, ingifne beswär, rörande, det en officerare, enär han hos chefen eller dess högste förman, för sine förrättningar nöjacketig redo aflagt, må från vidare tilltal och efterräkning befriad wara; och tillstyrker deputationen denna ansöknings bewiljande.

Herr talman hemstälte, om detta betänckande finge bifall.

Hwilcket med Ja beswarades

---

²⁷⁶⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, secreta deputationens expeditioner, nr 111.

²⁷⁶⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, kongl. remisser, nr 50.

Uplästes landt- och sjömiliteaeoeconomideputationens betänckande,²⁷⁶⁹ öfwer 56 § af krigsbefällets wid denne riksdag ingifne allmänna beswär, rörande det hwar och en regementschef eller flaggman må, roteringsbåtsmän undantagne, obehindrad få antaga och approbera alt det manskap, som till des corps lyder, samt äga disposition därwid i lika fullkomlig måtto, som öfwerstar i arméen, och wara för alt sådant till generalmönstringen ansvarig. Och tillstyrker deputationen denna ansökning.

Såwål ridderskapet och adelen, som prästeståndet hade denna ansökning bifallit. Men ståndet fant skiälligt resolvera, att härmed förhålles, efter de förr härom utfärdade förordningar.

Uplästes justitiae-, samt cammar-, oeconomie- och commercedeputationernes gemensamma betänckande,²⁷⁷⁰ om en wiss tid till cronoräkenskapernes reviderande, och observationernes utfärdande deröfwer. Hemställandes deputationen, att en cronans upbördsman, bör i hela sin lifstid wara Kongl. Mai:st och cronan ansvarig, för alle de observationer, som öfwer hans förvaltning och räkenskaper utfärdas kunna, samt fölgaktel:n cronan, så länge han lefwer, hafwa rättighet, honom derföre tilltala, utan afseende på någon längre eller kortare tid, innom hwilcken observationerne skjedt. Men att deremot, sedan en upbördsman genom döden afgåt, hans änka och arfwingar icke med någre observationer eller gravationer böra beswäras, som icke innom tre år, sedan den afledne upbördsmannens räkenskaper till cammarrevisionen inkommit, blifwit utfärdade, och sterbhuset communicerade. Och att hos Kongl. Maist. anhållas må, om ytterligare befallning till wederbörande collegier, att lägga alfwarsammaste hand derwid, att räkenskaperne på föreskrefne terminer, enligit de förr derom stadgade lagar och wid de förelagda witen, ofelbart warda infortrade, både till förekommande af ballancer, som ock des snarare uptäckande.

Herr borgmästaren Fries: Jag bifaller gärna detta betänckande, dock med den tillägning, att observationer icke må göras på den upbördsman, som på så lång tid haft afskied.

Herr handelsman Bagge: Utom hwad herr borgmästaren Fries anfördt, finner jag nödigt påminna, det här äro åtskillige andre, som giordt lefwerantser, till Kongl. Maist. och cronan, antingen under entreprenade, sär-

---

²⁷⁶⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, lant- och sjömiliteaeconomideputationens expeditioner, nr 11.

²⁷⁷⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 59.

skilta accorder, eller genom publicque auctioner, hwilcka jag håller före, måge hwarken sielfwe, eller deras arfwingar beswäras med någre observationer, eller gravationer, som icke blifwit utfärdade, och med dem communicerade inom 3 år ifrån den dag, då räkenskaperne eller räkningarne blifwit, till wederbörande öfwerseende, öfwerlemnade.

Herr talman frågade, om ståndet behagade bifalla förewarande ärende, med de af herr handelsman Bagge och herr borgmästaren Fries gjorde tilläggningar.

Ståndet samtyckte härtill.

Herr assessoren Anthonsson påminte om slut i saken, angående kongl. commercecollegii ledamöters utgifne förskrifning, att förnöija afledne commerцерådet Bungencronas arfwingar.

Berörde förskrifning uplästes, hwaraf befants, det assessoren G. Hegardt hade låfwat betala 36 000 daler silf:rmt.

Herr assessoren Anthonsson anmälte vidare, det herr assessoren Hegardt nu wille ändra sitt gifne löfte, sedan högtärade²⁷⁷¹ ståndet bewiljat tillökning af råder i kongl. commercecollegio.

Herr justitiarien Faxell hölt före, det han ej trodde sin bror wilja begära denna syssla.

Herr borgmästaren Cervin påminte, det ståndet, i det sidsta extracto protocolli i detta ärende, har förbehållit commerцерådet Bungencronas arfwingar dess bewiljade accordsumma.

Herr borgmästaren Unger: Saken hänger så till sammans: Riksens ständer hafwa förledit år lemnat commerцерådet Bungencrona tillstånd, att bortaccordera sin commerцерådssyssla. Åtskillige sökande anmälte sig både af commercecollegio, som andre i tour warande ämbetsmän, att få med honom accordera, men commercecollegium wandt likwäl den förmån, att en inom collegii wärk skulle bibehållas wid sysslan, med ofwan anförde wilckor. Straxt derpå dör Bungencrona. Alt sedan har ingenting kunnat blifwa åtgjordt, men sedan högtärade ståndet d. 29 i sidstl:e månad gick in i den författning, att öka antalet af råderne i kongl. commercecollegio, hafwa de dragit sig tillbaka, och wilja ej fullgjöra sin förskrifning. Önskar högeligen, det hon måtte få ut bemälte summa, men wi kunna ej pålägga dem, att betala, utan håller jag före, att det bör skje af ständer. Härjämte

---

²⁷⁷¹ högtärare i prot.

får jag anmäla, att 300 daler silfwermynt nu äro borta af lönen, som ock förändrar saken.

Herr assessoren Anthonsson berättade det han tillika med slottsfogden Axelsson hade gifwit commercerådet Bungencronas änka sin förskrifning, å commissionssecreteraren Faxells vägnar, men sedermera hade Faxell afsagt sig, och derpå favoriserades commercecollegii ledamöter, som gaf förskrifning ifrån sig, men nu vägrade, att betala. De af herr borgmästaren Unger anmälte 300 daler s:rint angå ej lönen. Och begärte derföre, att en deputation måtte afgå till prästeståndet, att recommendera till bifall ståndets extractum protocolli, angående Bungencronas accordssummas utbetalande till änkan, innan ståndets nu färdigt skrefne extractum protocolli afgår.

Herr borgmästaren Fries förenade sig härmed.

Herr borgmästaren Schauv yttrade sig i samma mening, som herr assessoren Anthonsson nyss anfördt.

Herr borgmästaren Cervin: Ståndet kan ej ensamt, utom de andre ståndens åtgärd, pålägga wederbörande i commercecollegio, att utbetala summan, utan alt sammans stadnar på assessoren Hegardt ensam. Emedertid hafwa Holmér och Valtinsson gådt en annan genväg.

Herr talman: Änkan bör utbekomma hela accordsumman, derom bör ej wara någon fråga, utan rätta qvaestionen här lærer blifwa, hwem som skall utbetala penningarne. Och håller jag före, i anseende till hwad redan anmält blifwit, det ståndet borde gjöra commercecollegium en föreställning. Och wille herr talman åtaga sig, att den samma wärkställa.

Men herr borgmästaren Cervin påminte, att denna ej borde skie i ståndets namn.

Votering begärdtes.

Och herr talman gjorde följande proposition: Behagar ståndet bifalla, att jag gör föreställning, i ståndets namn, till kongl. commercecollegium? Den som skrifwer Ja, bifaller, att föreställningen skjer i ståndets namn; den som skrifwer Nej, will, att föreställningen skjer för herr talmans egen räkning.

Propositionen uplästes, och godkiändes. Voteringsedlarne öppnades och antecknades, hwaraf befants, att 46 röster utfallit för Ja och 24 för Nej.

Föredrogs åter cammar-, oeconomie och commercedeputationens betänckande,²⁷⁷² rörande framledne cammarrådets Ruths arfwingars ansöknings, om hemmansräntor in natura, för deras hos Kongl. Mai:st och cronan hafwande underdåniga fordran. Och tillstyrker deputationen, i anledning af anförde skiäl och omständigheter, denna ansökning.

Herr assessoren Anthonsson: Jag har giordt mig om förewarande ärende behörigen underrättad, af den act, som finnes i kongl. cammarcollegio. En hop documenter äro wäl borta, men jag skall biuda till, att gifwa alt nödigt lius i saken. Ruths arfwingar hafwa ej något, att fordra, utan snarare cronan skyldige, hwilket jag nu will bewisa. Och upläste herr assessoren dess författade dictamen ad protocollum lydande ut in actis.²⁷⁷³

Herr talman: Som wi nu fått en ny uplysning, så hemställer jag, om icke så mycket mera nödigare wara will, det en deputation kunde afgå, till de öfrige stånden, och giöra föreställning, det förewarande mål må komma under en närmare granskning, emedan de öfrige stånden redan bifallit detta betänckande.

Herr borgmästaren Renhorn: Det är en stor åtskillnad imellan reducerad ägendom, och den som gått i betalning för skuld. Jag har förrut warit af annan tancka, men nu fått uplysning af herr assessoren Anthonssons dictamen, och begär fördenskull, att betänckandet måtte afslås.

Herr borgmästaren Brunsell: Jag beklagar högeligen, om kongl. collegierne och deputationen origtigt upgifwit denna saken. Konungens resolution har wunnit laga kraft, och kan jag ej ingå med herr assessoren Anthonsson, såsom enskilt sak. Wi böra hålla oss wid ordinaira wägen, och det är betänckandet, som lagligen kommit till ständerne.

Herr borgmästaren Fries: Jag har genomsedt acten. Irringen har kommit deraf, att man tagit reductions- och liquidationscommissionen för ett och det samma, och består föröfrigit däruti, att Ruths egendom har gådt till cronan, i afbetalande för des hos cronan iråkade gäld, hwilcket med ägarens wilja skjedt, och bör ej blifwa ansedd, som någon reducerad ägendom. Låtom oss se på cronans bästa, och ej gifwa bort räntor, men wäl penningar, om de hafwa att fordra. Jag är derföre ense, att föreställning härom hos de öfrige respective stånden må giöras.

---

²⁷⁷² Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 63.

²⁷⁷³ Ibid., bilaga.

Herr borgmästaren Sacklén biföll betänckandet, med yttrande: Jag känner ej saken annorlunda. Kongl. cammarcollegium har ock medgifwit fordringens rigtighet, och betänckandet wisar tydeligen Ruthiske arfwingarnes rättighet, hwarföre jag ej kan gå in med herr assessoren Anthonson. Kongl. Mai:st. och cammarcollegium hafwa, så wäl som deputationen, genomsedt acta, och är det dristigt att bestrida dem deras rätt. Begär derföre²⁷⁷⁴ proposition på betänckandet.

Herr borgmästaren Finerus berömde herr assessoren Anthonssons flit och ömhet för cronans rätt, men som här ej är frågan, att uptaga konungens resolution, som wunnit laga kraft, actor har ej eller haft något härwid att påminna, utan är här allenast frågan, om arfwingarne skola hafwa räntor eller penningar, och häröfwer begär jag proposition.

Herr borgmästaren Schauv: Herr assessoren Anthonsson har ju tydeligen utrönt saken. Frågan bör då blifwa, om Ruth har att fordra, eller är skyldig. Cronan bör hafwa samma rättwisa, som Ruth. Men om liqvidationerne äro origtige, så böra ständer se till, att cronan icke kommer att lida. Han har äfwen wist, att Ruth warit cronan skyldig för tjäruhandelen 1707, 22 349 d:r s:rmt. Låtom oss fråga efter huru denna summa blifwit betald. Om collegierne således bygt liqvidationerne på reductionscommissionens utslag, så är det orätt och bör ändras. Och som saken är mycket mörk och invecklad, så hemställer jag, om icke detta ärende är af mera betydighet, än att låta målet ankomma på winst och förlust.

Herr borgmästaren Pihlgardt: Man will ej lita på collegiernes och deputationens yttranden, men huru skall jag lita på herr assessoren Anthonssons, och huru skola wi då giöra? Låtom oss ej förhasta oss.

Herr borgmästaren Hanqvist: Här är frågan, om sökanden skall få sin fordran betald i penningar eller räntor. Deputationen grundar sitt tillstyrkande på collegiernes liqvidation. Men de säga ej, huru han betalt sin hos Kongl. Maist. och cronan ihäftade skuld. Nu böra wi gå till acten. Jag bör weta, om och hwad han förlorat, och som wi böra alla få giöra oss underkunige af acten om sakens beskaffenhet, så begär jag, att ärendet må hwila.

Herr assessoren Anthonsson: Jag har sagt min tancka, utan att stöta någon. Jag har ej gått till år 1707, ty år 1710 har saken warit före, uti cam-

---

²⁷⁷⁴ derförde i prot.

marcollegio, och till större delen afgjord, efter 1701 års liqvidation. Sedan kom borgmästaren Bunge med sin ansökning och fordran, som ärkiändes och bewiljades honom, att få sitt ut. Men Ruth kunde ej få någon liqvidation, emedan han afstådt sin ägendom för skulden. År 1715 begärtes Kongl. Mai:sts förklaring, men kom aldrig. Derpå hwilade twisten till år 1738, då sökte man efter acten af år 1710, men acten fants ej igen. Nu begyntes ny liqvidation å nyo, och då blandade de in reductionsmål. De satte up fordringar, men contoiren sade då, att han war skyldig. Räkningen bör anses för sluten, och hafwa de något att fordra, för reducerade hemman, så må de det wisa, men ej blanda sakerne tillsammans.

Herr talman hemställte, om icke bäst wore, det deputerade måtte utses, som närmare genomse detta ärende.

Men ståndet fant godt, att förewarande mål måtte hwila och skildes åt.

Åhr 1762 den 7 Junij

S.d. Uplästes secreta deputationens betänkande,²⁷⁷⁵ rörande borgmästaren herr Johan Wennbergs anförde beswär, öfwer liden praejudice. Och hemställer deputationen, om icke borgmästaren Wennberg må hos Kongl. Maist. anmälas, till häradshöfdingefullmagts undfående, af samma dato, som häradshöfdingen Moback den samma undfått, och framför hwilcken han bordt på förslag upföras, samt om icke Wennberg, efter denne ärhållne fullmagt, må ensam anmälas till någon jurisdiction under Swea eller Götha Hofrätt, enär han därom gör ansökning.

Herr talman hemställte, om förewarande betänckande finge bifall.

Ståndet swarade härtill Ja.

Uplästes secreta deputationens betänckande,²⁷⁷⁶ angående capitainen Carl Fr. Aminhofs ärhållne belöning, för en af honom upgifwen invention af geschwinde skott och brandbomber, hwilcket ärende äfwen af secrete utskottet till denna deputation blifwit öfwerlemnad. Men som denna invention ej medfört den påsyftade nyttan, som man förmodat, så tillstyrkes, om icke riksens ständer så skulle förklara den af capitaine Aminhof är-

---

²⁷⁷⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, secreta deputationens expeditioner, nr 124.

²⁷⁷⁶ Ibid., nr 125.

hållne fullmagt, att den ej bör ligga dem i vägen, som, innan han ärhølt samma framsteg, framför honom kunnat äga företräde, att efter deras förut innehafwande tour för Aminhoff niuta befordran.

Uppå herr talmans proposition biföll ståndet detta betänckande.

Herr talman anmälte, att i går i talemännens sammanträde blifwit afgjordt, det i dag swar skall lemnas, på ridderskapets och adelens föreställning, rörande tienstesakerne; och hwarföre nödigt är, det en deputation till bondeståndet måtte afgå, som förklarar, det ståndet ej går ifrån sitt förrut fattade beslut, samt tillika påminner om slut i ansökningen, angående understöd för Schenninge stad.

Herr assessoren Anthonsson och 7 herrar ledamöter afgingo i detta ärende.

Justerades ståndets extractum protocollii angående fiskerideputationens betänckande, rörande tunnobinderierne, samt nödige kiärill till fiskeriernes behof, lydande, som följer:²⁷⁷⁷

S.d. Uplästes deputationens öfwer fiskerierne inkomne betänckande af den 7 April sidstl:e, med derwid fogade en ledamots särskilte mening, angående tunnobinderierne.

1 § i betänckandet bifölls.

2 § bifölls äfwen, allenast desse understrukne orden, *uti bohuslänske städerne så wäl som*, gå ut, emedan Kongl. Mai:sts nådige specielle resolution d. 8 Septembr. 1756, så wäl som handtwärksämeters tillhörige fri- och rättigheter icke tillåter införsslen i städerne.

3 § bifölls.

4 § sammaledes.

5 § kunde ståndet så mycket mindre bifalla, som det omförmälte widje på fläste orter i riket så ymnogt wäxer, ofta till jordägarnes känbara hinder, att det swårligen kan utrotas; och dess utan fiskefonden, genom det utsatte praemium, skulle alt förmycket minskas, i synnerhet, som däröfwer ingen controll hållas kan, samt fiskerierne deraf blifwa lidande; kunna[n]de[s] ståndet ej eller finna derwid någon hushållning, utan twärtom mera skada, att hassell skulle förbiudas till tobacstorkning, hälst spröten af furu eller gran icke fås å alla orter, segelgarnet med en brukning uprutnar, men hassellkjäppen kan nyttjas en mansålder, hwarförutan icke någon brist på trindlagde

---

²⁷⁷⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 293.

brandstakar är kunnog. Hwilcket genom utdrag af protocollet, hos de öfrige respective stånden hörsamt-, tjänst- och wänligen anmäles.

Uplästes cammar-, oeconomic- och commercedeputationens betänckande,²⁷⁷⁸ rörande dagswärkens utgiörande till Smedstorps berustade säteri i Skåne, och anmäler deputationen, det desse dagswärken blifwit wid 1720 års riksdag Smedstorp underlagt, men sedan den tiden har åboerne å Tius-torp, Gårdslösa, Stickö, Stensberg och Källero, alt till innewarande riksdag, inge beswär anført, och hwarföre deputationen funnit dem nu wara obefogade, däruti ändring söka, utan böra i alla delar fullgiöra 1688 års arbetscontract, samt således Kongl. Mai:sts nådige utslag bör gillas och fastställas. Men hwad angår sökandernes klagan deröfwer, att någre af de i contractet upnämde gamla arbetshemman, hofweriet frångådt, och hwarföre de förmena sig nu mera icke kunna förbindas, till så många dagswärken, och så mycket arbete, som då de wore alle tillhopa; så emedan det är en särskild sak, som förrut ej blifwit wid någon domstohl anmäld eller pröfwad, så måge bemälte åboer derom anmäla sig hos wederbörande, som i händelse sig så bewisligen förhåller, äga att tillse, det klaganderne tå måge i arbetet niuta lindring i proportion, som emot de, sedan 1688 års afgångne hemmansarbete, kan swara.

Uplästes 2:ne särskilte vota i detta mål.²⁷⁷⁹

Herr talman proponerade bifall till betänckandet, och ståndet samtyckte härtill.

Herr assessoren Anthonsson och herrar deputerade återkommo, och berättade, att de uträttadt ärendet, och begärt, att de öfrige stånden wille afgiöra saken, samt recommenderade ansökningen, om understöd för Schenninge till bifall, hwilcket bondeståndets talman låfwat.

Uplästes bondeståndets extractum protocoll,²⁷⁸⁰ angående tillstånd för Gysinge bruk i Gestrikeland, att årligen få uphandla 400 skjoppund tackjärn i Östra²⁷⁸¹ och Wästra Bergslagerne, och af bondeståndet till bifall recommenderas.

---

²⁷⁷⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 84.

²⁷⁷⁹ Ibid.

²⁷⁸⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 85.

²⁷⁸¹ *östrä* i prot.

Herr grosshandlaren Clason: Saken är icke ordenteligen inkommen, och som detta lärer de andre där belägne bruken till förfång, och som hwarken kongl. bergscollegium häröfwer hördt blifwit, eller bergsdeputationen häraf haft del, och mindre yttrat sig, ty kan jag ej se, huru ståndet kan med denna sak sig befatta.

Herr borgmästaren Kock: Saken är billig, och lärer så wäl Gysinge bruk, som bergsallmogen till förmån, samt fölgakteligen någon winning för cronan, och begär jag derföre proposition till bifall.

Men herr borgmästaren Brunsell begärte, att saken måtte hwila.

Hwilcket bewiljades.

Uplästes secrete handels- och manufacturdeputationens betänckande,²⁷⁸² angående rådmannen här i staden, Anders Rothsteins ansökning, om frihet uppå sockerbruksinrättning i Stockholm. Tillstyrkandes deputationen denna ansöknings bewiljande.

Uppå giord proposition af herr talmannen, biföll ståndet detta betänckande.

Uplästes secrete utskottets extractum protocolli af den 3 i innewarande månad,²⁷⁸³ med hemställande, det secreteraren i kongl. cancelliecollegio Sten Rabbe, måtte förunnas ledighet ifrån secreteraresysslans förrättande, *så ofta och länge, han sielf finner sin hälsa sådant ärfordra*, med åtniutande af lönen, samt att hugnas med cancellieråds namn och heder, såsom det närmaste steg, hwartill han i sin tour kan warda befordrad, och hwartill han redan warit Kongl. Mai:st föreslagen.

Herr borgmästaren Unger påminte, att ståndet förrut, under nu warande riksdag, tillstyrkt cancelliescreteraren Rabbes befordran.

Herr talman hemställte, om icke secrete utskottets extractum protocolli finge bifall, dock, att de orden, *så ofta och länge han sielf finner sin hälsa sådant ärfordra*, gå ut.

Ståndet samtyckte härtill.

Uplästes secrete utskottets extractum protocolli af den 3 i innewarande månad,²⁷⁸⁴ angående en historias²⁷⁸⁵ utgifwande öfwer conung Carl den

---

²⁷⁸² Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 71.

²⁷⁸³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 133.

²⁷⁸⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 134.

²⁷⁸⁵ *historias* i prot.

XI:tes regering, och föreslår secrete utskottet till denna historia[s] författande, amanuensen wid kongl. bibliotheqvet, Anders Schönberg, som, under kongl. cancelliecollegii styrsel och inseende, bemälte wärk utarbetar, och nu emedlertid kunde hugnas med namn och fullmagt af historiographeus regius, samt wid werkelig ledighet med bemälte syssla hugnas.

En och annan af ståndets ledamöter påminte, det kongl. bibliotheqvarien Wilde skulle blifwa för mycket lidande, om Schönberg finge den föreslagne touren.

Herr talman frågade, om icke secrete utskottets extractum protocollifinge bifall, med det förbehåll, att kongl. bibliotheqvarien Wilde bibehålles wid sin framför Schönberg ägande tour, och att till den ändan Wilde hugnas med kongl. secreterarefullmagt.

Ståndet samtyckte härtill.

Uplästes bondeståndets extractum protocollif af den 18 sidstl:e Maji,²⁷⁸⁶ angående riksdagsfullmäktigen från Christianstads län, Mårten Anderssons, å egne och flere hemmansåboers wägnar, anförde beswär, öfwer Kongl. Mai:sts nådige utslag af den 23 sidstl:e Sept., om sökt befrielse ifrån det dem emot 1695 års reglemente ålagt arbete af hofweri wid Tomarps öfwerstesäte där i länet, och hemställes, det denne sak förrut måtte till cammar-, oeconomie- och commercedeputationen remitteras, som med dess betänckande häröfwer skulle inkomma, men i anseende dertill, att alle stånden sig ännu icke hunnit ytra öfwer dess remitterande, så har bondeståndet uptagit och bifallit, det desse dagswärens beräknande må förhållas, efter 1695 års reglemente.

Ståndet fant godt, att detta ärende skulle hwila.

Justerades ståndets påskrift, å secrete utskottets extractum protocollif,²⁷⁸⁷ angående cancelliesecreteraren Sten Rabbes befordran, af innehåll: Ståndet bifaller secrete utskottets tillstyrkande, dock att de orden, *så ofta och länge han sielf finner sin hälsa sådant ärfordra*, gå ut.

Justerades resolutionen, å secrete utskottets protocollisutdrag,²⁷⁸⁸ angående konung Carl XI:tes historiae förfärdigande, af amanuensen Schönberg, lydande ut in actis.

---

²⁷⁸⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 86. Tryckt i *BdP* 9, bil. 49.

²⁷⁸⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 133.

²⁷⁸⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 134.

Föredrogs secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,²⁷⁸⁹ angående änkehustru Nordboms sökte hjelp af manufacturfonden, till des afbrände flannelstryckeries återuphielpande, och har deputationen icke funnit någon anledning, att för henne tillstyrka någon hielp och ärsättning.

Å löparen hade ridderskapet och adelen tecknad dess bifall, att i anseende till bewekande omständigheter, hustru Nordbom må huggas med ett understöd af 2 000 d:r silfrmt. Prästeståndet hade resolveradt, att ehuruwäl ståndet ej kan bifalla, det manufacturfonden skall medtagas, genom ärsättning för liden skada af eldswåda, så will dock ståndet, i anseende till bewekande omständigheter, af medlidande bifalla, hwad högl. ridderskapet och adelen för hustru Nordbom föreslagit, och borgareståndet förenade sig jämwäl med detta ridderskapets och adelens yttrande.

Föredrogs ånyo cammar-, oeconomic- och commercedeputationens betänckande,²⁷⁹⁰ ang:de dagswærkspenningarnes beräkande i Wästerbotns höfdingedöme. Tillstyrkandes deputationen den ändringen, att ett ökedagswærke bör beräknas till 8 öre s:rmt och ett dränge- till 4.

Uplästes bondeståndets extractum protocollii af den 31 Julii sidstl:t år,²⁷⁹¹ rörande detta ärende, hwaruti tillstyrkes, det dagswærkspenningarnes beräkande i Wästerbotn må hädanefter förhållas, efter Kongl. Mai:sts, uppå riksens ständers sidstl:e riksdag underdåniga tilstyrkande, under den 3 Martii 1757, gjorde författning, innehåller:

Å löparen hade ridderskapet och adelen tecknat dess bifall till betä[n]ckandet, men prästeståndet bifallit bondeståndets extractum protocollii.

Herr talman frågade, om ståndet behagade bifalla bondeståndets extractum protocollii i detta mål.

Och ståndet swarade härtill Ja.

Uplästes landt- och sjömilitiaoeconomicdeputationens betänckande,²⁷⁹² öfwer 34 § af krigsbefällets beswär, angående den för regementskrifwa-

---

²⁷⁸⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, secreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 72.

²⁷⁹⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 50.

²⁷⁹¹ Ibid.

²⁷⁹² Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, lant- och sjömilitieekonomideputationens expeditioner, nr 12.

ren, till regementsräkningarnes afgifwande, utsatte tid, till den 1 Julii året påföljande, måtte prolongeras till d. 1 September. Tillstyrkandes deputationen, det tiden för lifregementet, adelsfane-, och de finska indelta regementerna kunde utsättias till den 1 Novembr., men de öfrige regementerna rätta sig, efter 1733 års regementsskrifwareinstruction.²⁷⁹³

Hos ridderskapet och adelen har detta betänckande icke kunnat bifallas, utan har funnit bäst wara, att låta förblifwa wid det som förrut häröfwer stadgat är, men prästeståndet hade bifallit betänckandet.

Uppå giord proposition af herr talman biföll ståndet ridderskapets och adelens yttrande.

Föredrogs å nyo ridderskapets och adelens extractum protocoll af den 13 sidstl:e Februarii,²⁷⁹⁴ ang:de ett måls expedierande i expeditionsdeputationen, hwaröfwer 3:ne stånd sig sluteligen yttrat, men det 4:de med remiss infordrat en deputations yttrande. Och är ridderskapet af den tancka, det berörde expedition innehålles, till deputationen med sitt yttrande inkommit.

Uplästes bondeståndets protocollutdrag af den 8 sidstl:e Martii,²⁷⁹⁵ rörande samma ärende. Och anser bondeståndet 17 § riksdagsordningen, samt expeditionsdeputationens instruction så klar och tydelig, att härom ej kan göras twifwelsmål; så beslöt bondeståndet, det har expeditions-[deputationen] att ställa sig berörde § och instruction till noga efterrättelse.

Prästeståndet hade bifallit detta bondest. extractum protocoll, och ståndet förenade sig jämwäl härmed.

Föredrogs ett utdrag af protocollet, hållet i kongl. rådkammaren, d. 4 Decembr. 1761,²⁷⁹⁶ angående directeuren Caméens änkas ansökning, det hennes 2:ne ålderstigne döttrar måge, efter hennes död, få behålla den pension och understöd, af 300 d:r silf:rm, som henne blifwit anslagen uppå avancan af auctionswärket här i staden, hwilcket hennes förfäder ifrån långlig tid tillbaka skolat inrättat, och hennes man i lifstiden innehaft.

---

²⁷⁹³ Tryckt instruktion 15 februari 1733: *Kongl. Maj:ts Nådige Instruction För Regementz-Skrifwarne Wid de Indelte Regementerna till Häst och Fot, hwarefter de i deras Tienst hafwa sig i underdånighet at rätta.*

²⁷⁹⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, ridderskapets o. adelns prot.utdrag, nr 29.

²⁷⁹⁵ Ibid.

²⁷⁹⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, kongl. remisser, nr 51.

Öfwer denna ansökning har Kongl. Mai:st welat inhämta riksens ständers underdåniga yttrande.

Denna kongl. remiss är af ridderskapet och adelen remitterad till secreta utskottet, men af prästeståndet till cammar-, oeconomie- och commerce-deputation.

Men ståndet resolverade, efter giord proposition af herr talman, att som tiden redan är förfluten till ärenders vidare remitterande, altså kan ståndet sig icke härmed befatta.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänkan-²⁷⁹⁷ de, öfwer 25 § af krigsbefällets allmänna besvär, och finska regemen-²⁷⁹⁸ ternes ansökningar, det hofsmeder och trumslagare måge undfå ett af sine cronoindelningshemman till boställe, änskiönt knecktebeswäret medföljer. Denna ansökning har deputationen icke kunnat tillstyrka, såsom stridande emot 1684 års kongl. reglemente,²⁷⁹⁸ men som krigsbefålet uti 27 § af Kongl. Mai:sts nådiga resolution, den 18 augusti 1752,²⁷⁹⁹ härom fått försäkran, så tillstyrker deputationen, det Kongl. Mai:sts befallningshafwande måtte anbefallas, att, sedan landet blifwit afmätt och refwadt, tillse, hwad tillfälle och lägenhet till boställen för hofsmeder och trumslagare kan blifwa, och om wärkställigheten behörigen föranstalta.

Herr talman frågade, om förewarande betänckande finge bifall.

Och ståndet swarade härtill Ja.

Herr talman hemställte vidare, om icke ståndet skulle finna godt, att till vinnande af tiden remittera cammar-, oeconomie- och commercedeputa-²⁸⁰⁰ tionens betänckande, angående Adlersalviske cronofordringen, till wisse deputerades genomseende, som med sine tanckar häröfwer måge till ståndet inkomma, och hwilcka nu kunde utnämnas.

---

²⁷⁹⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 85.

²⁷⁹⁸ Tryckt förordning 5 januari 1684: *Kongl. Maj:tz Nådigste Förordning och Reglement För des Betiänte under Militien och Lands-Staten, angående dee dem anslagne hemmans häfd och nyttjande.*

²⁷⁹⁹ Tryckt resolution 18 augusti 1752: *Kongl. Maj:ts nådige resolution uppå the allmänne besvär, som thesz trogne krigs-befäl af the indelte regementer til häst och fot, i Swerige och Finland, samt ammiralitets staten, wid nu öfwerståndne riksdag, i underdånighet andragit.*

²⁸⁰⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 86.

Ståndet samtyckte härtill, och utwaldes följande herrar ledamöter, nemligen

herr borgmästaren Lange,
herr borgmästaren Cervin,
herr borgmästaren Sacklén,
herr borgmästaren Lönbohm och
herr borgmästaren Brunssell.

Uplästes justitiaedeputationens betänkande,²⁸⁰¹ öfwer de af tullinspectoren Stoltz deröfwer anförde beswär, att, sedan kongl. commercecollegium uti twisten, emellan honom och skiepparen i Carlscrona Petter Zelltrecht, genom dom den 3 Martii 1756, tillärkiändt Zelltrecht beslagareandelen af åtskillige fundne och för förbrutne ansedde wahror, samt ålagdt Stoltz, som deremot sökt Kongl. Mai:sts revision, att nedsättia revisionspenningar med mera. Oansedt Stoltz påstådt sig, å ämbetes wägnar föra sin talan, så har Kongl. Mai:st äfwen förklarad Stoltz sin talan förlustig i anseende der till, att han ej skrifwit sin underdåniga inlaga på stämplat paper.

Ståndet pröfwade godt, att detta betänkande måtte hwila.

Uplästes ridderskapets och adelens extractum protocolli af den 5 i innevarande månad,²⁸⁰² angående ryttmästaren Schmitterlows anförde beswär, öfwer praejudice, med förklarande, det Schmitterlow må undfå majorsfullmagt och tour af samma dato, som majoren von Schwartzern, äfwen på samma sätt, som ryttmästarne Ulfclou, Åkerhielm, Cederhielm, Strömhielm, och Franc, dock utan äldre ryttmästares praejudice.

Uplästes prästeståndets resolution, å detta protocollsutdrag, att prästeståndet bifaller detta extractum protocolli, på det sätt, att det icke ändrar, hwad ståndet för ryttmästaren Ahlberg förrut resolveradt.

Herr borgmästaren Unger: Hölt wäl detta för billigt, men trodde, att majorerne Ahlberg och Beckfries kommo att lida. Wi hafwa ofta haft försök från ridderskapet och adelen, ang:de major Ahlbergs tour, så att jag nödgas hemställa, om icke, till undwikande af vidare försök, föreställning härom måtte skje.

---

²⁸⁰¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 60.

²⁸⁰² Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, sekreta deputationens expeditioner, nr 103, bilaga.

Ståndet lämnade dess bifall till detta herr borgmästarens hemställande, och anmodades herr borgmästaren Unger, att till nästa plenidag uppsätta extractum protocollii och föreställning härom.

Justerades och bifölls ståndets resolution å justitiae- och cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²⁸⁰³ ang:de tid till cronoräkenskaperne reviderande, så lydande:

Bifallit med den tillägning, att jämwäl den upbördsman, som tagit afskjed, samt de, hwilcka gjordt lefwerantser till Kongl. Mai:st och cronan, antingen under entreprenade, särskilte accorder eller genom publique auctioner, måge hwarken sjelfwe eller deres arfwingar beswäras, med någre observationer eller gravationer, som icke blifwit utfärdade och dem communicerade inom 3 år ifrån den dag, då räkenskaperne eller räkningarne blifwit, till wederbörande[s] öfwe[r]-seende,²⁸⁰⁴ aflemnade.

Uplästes justitiaedeputationens betänckande,²⁸⁰⁵ angående de utkomne kongl. förordningarnes öfwerseende och gillande.

Ståndet fant godt, att detta betänckande må hwila.

Uplästes secrete utskottets extractum protocollii,²⁸⁰⁶ ang:de Cajane compagnies inlifwande, med Österbotns regemente, samt det derstädes uprätade knecktecontract. Och anser secrete utskottet nödigt, det skickelige personer utses, som måge undersöka, så wäl om Cajane fästnings istånd-sättjande, som rätta sammanhanget af allmogens öfwerklagade twång, och på hwad sätt förswarsanstalterne där i länet bäst kunna inrättas, samt att landet må imedlertid geometrice aftagas, om hwilcket alt secrete utskottet wid näste riksdag kunde ärhålla omständelig berättelse, och derefter nytigaste mått widtagas, men imedlertid förblifwer contractet aldeles orubbadt.

Uplästes bondeståndets extractum protocollii af den 24 sidstl:e Aprill, rörande detta ärende.²⁸⁰⁷

---

²⁸⁰³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 59.

²⁸⁰⁴ Rättat efter konc.

²⁸⁰⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 61.

²⁸⁰⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 135.

²⁸⁰⁷ Ibid. Tryckt i *BdP* 9, bil. 37.

1978

1762 den 7 juni

Herr rådman Stenhagen: Jag bifaller så mycket mera bondeståndets extractum protocolli, som det har med tydeliga skiäl bewist sakens sammanhang.

Herr borgmästaren Brunsell begärde, det bondeståndets protocollsutdrag måtte bifallas, dock att officerarne wid Cajane compagnie ej måtte komma att lida.

Herr borgmästaren Sacklén ansåg nödigt wara, det länet bibehålles wid det förrut öfwerenskomne contractet, med förbehåll, att officerarne ej komma att lida.

Men herr borgmästaren Renhorn hölt före bäst wara, att bifalla secreta utskottets extractum protocolli, samt anförde historien af denne sak, på sätt secreta utskottet uti dess tillstyrkande anfört.

Herr talman yttrade sig i samme mening, som herr borgmästaren Renhorn, rörande soldaternas föröfwade swedjande, samt deras förseende med wissa tillhåll och torp.

Herr borgmästaren Sacklén: Jag kan ej finna mig i secreta utskottets extractum protocolli, utan finner bondeståndets protocollsutdrag på bättre skjäl grundat. Där är ju cronobetiente, som kunna hafwa upsigt och tillsyn, att sådant olaga swedjande ej måtte föröfwas.

Hwarefter proposition begärdes; och herr talman hemställte, om icke secreta utskottets protocollsutdrag kunde bifallas.

Ståndet swarade härtill Ja. Men herrar rådmännen Stenhagen och Töhlberg protesterade häremot, och herr borgmästaren Finerus begärte proposition på bondeståndets extractum protocolli.

Uplästes secreta utskottets extractum protocolli af den 4 i denne månad,²⁸⁰⁸ rörande 85 § af allmogens wid denne riksdag anförde beswär och påstående, det städerne hädanefter, som till år 1747 skjedt, måtte påläggas hålla båtsmän in natura, men secreta utskottet hafwer ej funnit någon anledning, att denna ansökning tillstyrka, såsom stridande emot riksens ständers förr tagne steg.

Uppå herr talmans proposition, biföll ståndet detta protocollsutdrag.

Åtta deputerade ankommo från bondeståndet, och anmälte ordföranden, bergsmannen Otto Olofsson, det bondeståndet ytterligare förehaft ärendet, rörande tiensters besättiande af ständer, men hade ej funnit några skjäl af

---

²⁸⁰⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 136.

ridderskapet och adelen wara anförde, som kunde wärka någon ändring i bondeståndets förrut gifne bifall, till borgareståndets extractum protocolli af den 16 November förledit år, och hemstälte tillika, om icke nödigt wore, det en gemensam deputation i detta mål måtte afgå till ridderskapet och adelen.

Herr talman tackade för den lemnade del af bondeståndets tagne beslut, och bad om ståndets hälsning tillbaka.

Deputerade afträdde.

Åtta deputerade ankommo från prästeståndet, och berättade biskoppen, doctor Benzelstierna, det prästeståndet förehaft tienstesaken, men förblifwit wid dess förrut lemnade bifall, till borgareståndets extractum protocolli, rörande detta ärende. Och anmälte härhos, det ridderskapets och adelens yttrande, om belöning för lieutenanten Brelin förewarit, men att prästeståndet instämt, med borgareståndets protocollsutdrag i detta mål. Äfwenledes har prästeståndet tagit under öfwerwägande ärendet, rörande prästerättigheterne i Jönkiöpings län, hwilcken sak prästeståndet till benägit bifall recommenderade. Samt att hos prästeståndet har qvaestion upkommit, ang:de de under sidstl:e riksdags olyckelige statsfångars frigifwande utur häkte, hwarom prästeståndet i morgon will meddela extractum protocolli.

Herr talman tackade för de meddelte underrättelser, och hemstälte, om icke en förenad deputation till ridderskapet och adelen måtte afgå, med de öfrige respective ståndens fattade beslut, angående tienstesakerne.

Men herr biskopen Benzelstierna berättade, det han gifwit ridderskapet och adelen munteligen tillkiänna prästeståndets tagne beslut, och lofwat i morgon extractum protocolli.

Hwarmed de afträdde.

Herr talman frågade om icke en deputation kunde till ridderskapet och adelen afgå, och notificera, det ståndet, nu sedan så wäl präste-, som bondestånden bifallit detta ståndets protocollsutdrag, förblifwit wid sitt, den 16 Novbr. förl:t år, utfärdade extractum protocolli.²⁸⁰⁹ Och kunde deputationen, wid samma tillfälle gå up till bondeståndet och berätta, det ingen gemensam deputation kan nu till ridderskapet och adelen afgå, seda[n]

---

²⁸⁰⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 205. Se ovan vid not 1774.

prästeståndet, genom sine deputerade, hos ridderskapet och adelen redan anmält dess beslut.

Ståndet samtyckte härtill, och herr assessoren Anthonsson samt sju herrar ledamöter afgingo i detta ärende.

Herr talman hemställte, om icke ståndet behagade bifalla ridderskapets och adelens extractum protocoll²⁸¹⁰ angående uprättelsefullmagt för rytmästaren Schmitterlow.

Men ståndet fant godt, att bifalla prästeståndets påskrefne resolution.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,²⁸¹¹ ang:de indragning af de 3 000 d:r silf:rmt årliga utgift, som manufacturfonden sedan sidsta riksdag till kongl. collegium medicum ärlagt. Hwilcken indragning deputationen ansedt ganska nödig, sedan manufacturfonden blifwit så medtagen; men hwad friheten för manufacturfondens ärläggande, för 2 000 bouteiller eller krus främmande hälsowattn angår, så hemställes, det måtte samma frihet till nästa riksdag continuera.

Herr borgmästaren Hanqvist påminte, det afgiften på wattn har aldrig varit manufacturfond, utan afgift, till medicinalwäret, hwarföre den hwarken kan eller bör indragas.

Herr grosshandlaren Clason anmärkte, att denna afgift alltid varit hörande till manufacturfonden, hwilcken och nu bör indragas, ty collegium medicum har ändå tillräckelig fond af statswäret.

Herr borgmästaren Unger berättade, huru härmed tillgick sidstl:e riksdag, och yttrade sig vidare, som riksens ständer ansåg sidstl:e riksdag medicinalwärets upkomst, för ett ibland de angelägnaste riksdagsärender, så går det ej an, att taga desse penningar bordt ifrån collegium medicum. Jag har sedt i mindre secreta deputationen, att de användt penningarne wäl. Och emedan medicinalfonden ej är tillräckelig, så wore angelägnare, att gifwa dem mera, på det de måtte få giöra flere nyttige inrättningar.

Herr borgmästaren Schauv: Herr borgmästaren Ungers berättelse är aldeles riktig. Men det är i sanning, att wattnen betalt manufacturfond. Sidstl:e riksdag undfeck collegium medicum 3 000 daler, sedan hafwa de fått frihet forskrifwa 2 000 bouteiller hälsowattn, hwilcka blefwo frie från ma-

---

²⁸¹⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, sekreta deputationens expeditioner, nr 103, bilaga.

²⁸¹¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufacturdeputationens expeditioner, nr 73.

nufacturfondsafgiften. Wi tro, att manufacturfonden är stor, men behofwen äro långt större. Föröfrigit tror jag, det collegium medicum användt penningarne wäl, men collegium har giordt nya löner, och brydt sig om lazarettsinrättningen här i staden, och det går ej an.

Herr grosshandlaren Clason förenade sig härmed.

Herr borgmästaren Brunsell hölt före, wara bäst, att denna fonden aldeles indragas, ty det går till slut så långt, att den fattige ej är i stånd, att betala sine medicamenter och hälsowattn.

Herr borgmästaren Lange yttrade sig i samma mening, som herr borgmästaren Schauv nyss förrut anfördt.

Herr borgmästaren Hanqvist: Om wi nu taga bordt den af riksens ständer sidstl:e riksdag bewiljade 3 000 d:r, af manufacturfonden, som till collegii medici disposition anslagen är, så måste nödwändigt några deras inrättningar komma att lida. Wi se ju, huru medicinska wettenskaperne tilltagit sedan sidste riksdag. Af denna summan är en anatomiae profession härstädes inrättad, den måste nu således indragas. Manufacturcontoiret har wärkeligen fått mera, än de betalt ut. Och begär jag fördenskull, att detta ärende måtte hwila, till des mindre secreta deputationen hunnit inkomma med sitt betänckande, öfwer medicinalwärbets tillstånd.

Herr borgmästaren Pihlgardt yttrade sig i samme mening, som herr borgmästaren Brunsell, att wattn ej bör belastas med manufacturfondsafgiften.

Och ståndet resolverade, att förewarande mål måtte hwila.

Herr assessoren Anthonsson och herrar deputerade återkommo med berättelse, att deputerade uträttat de dem committerade ärender.

Föredrogs å nyo secreta deputationens betänckande[r],²⁸¹² öfwer krigscommissarierne Johan Briant och Torbjörn Andersson anförde beswär, som redan den 7 Septembr. förl:t år hos ståndet blifwit upläste.

Herr borgmästaren Unger upläste dess dictamen ad protocollum i detta mål, lydande sålunda:

Jämte säte och stämman uti kongl. krigscollegio uti alla de mål, som de sielfwa föredraga, och hwarutinnan de å ämbetes wägnar afgifwa deras utlåtande och betänckande, på samma sätt som det sig förhåller

---

²⁸¹² Borgarståndets arkiv, vol. R 1349 och R 1350, secreta deputationens expeditioner, nr 49 resp. 97.

med cammererarne så wäl uti krigscollegio, cammarcollegio, enligt det derom wid senaste riksdag gjorde förordnande. NB. Krigsfiscalen uti krigscollegio har där ganska sällan någon action inom collegio, utan afgifwer des betänckande uti rusthållstwister, och flere angelägne mål, hwarutinnan qvaestiones juris inlöpa.

Herr borgmästaren Cervin begärte, att det wid ena betänckandet bifogade särskilte votum, ang:de krigscommissarien Torbiörn Andersson, måtte upläsas, och kunde föröfrigit ej gå in med herr borgmästaren Unger.

Herr borgmästaren Unger: Jag håller det särskilte votum för ett besynnerligt raisonnement. Och håller före bäst wara, att desse krigscommissarier äga säte och stämma i de saker, som de sielfwa föredraga.

Herr talman hemställte, om icke ståndet behagade bifalla herr borgmästaren Ungers dictamen.

Härtill swarades Ja, och påtog herr borgmästaren Unger sig, att uppsätta extractum protocollii härom.

Uplästes secreta handels- och manufactur- samt tulldeputationernes gemensamma betänckande,²⁸¹³ om kgl. förordningarne af den 18 Nov. 1754²⁸¹⁴ och 28²⁸¹⁵ August. 1758²⁸¹⁶ rörande hemmande af lurendrägerier och husvisitationer. Och håller deputationerne betänckeligit, att wedertaga kgl. förordningen af d. 18 Nov. 1754, utan hemställer om icke bemälte förordnings efterlefnad hädanefter må uphöra. Och hwad den senare förordningen, af år 1758, angår, så tillstyrka deputationerne, det riksens ständer bemälte förordning behagade gilla och fastställa till alla delar.

Herr talman påminte, att 1:sta puncten redan är afgjord ibland ståndets allmänna beswär, och frågade, om icke den senare puncten finge bifall.

---

²⁸¹³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 74.

²⁸¹⁴ Tryckt förordning 18 november 1754: *Kongl. Maj:ts Nådige Förklaring, Öfwer 8. §. uti Kongl. Förordningen af then 21. Maji 1739, angående hämmande af Lurendrägerier och utrikes Warors inpracticeringar.*

²⁸¹⁵ Läs: 29.

²⁸¹⁶ Tryckt kungörelse 29 augusti 1758: *Kongl. Maj:ts nådige Kundgiörelse, Angående Thet, som, i anseende til Tull och Accis samt flere umgälders erläggande, i akttagas bör af them, som, å Cronans wägnar, sluta köp eller Contract om någre Waror, hwilka komma ifrån Landet til någon Stad at införas.* Jfr protokollet 15 juni 1762 nedan.

Ståndet samtyckte hertill.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande²⁸¹⁷ öfwer 8 § af krigsbefällets allmänna beswär, ang:de samma rättighet och förmån för indelningshafwaren af sine wid indelningen till lön förlänte hemman, som Kgl. Mai:st och cronan niuter af sine egne förbehållne hemman. Tillstyrkandes deputationen, det må, enligt 1756 års förordning,²⁸¹⁸ af de indelte hemman, som längre äro än 2 mil från indelningshafwaren belägne, i stället för dagswärkesförhögnings²⁸¹⁹ efter markegången, upbäras lika med hwad cronan sig förbehållit, af sine immediate förbehållne hemman.

Uplästes bondeståndets protocollutdrag i detta mål.²⁸²⁰

Uppå herr talmans proposition, biföll ståndet deputationens betänckande.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²⁸²¹ rörande cammarwärbets förbättrande, och berättar deputationen, det cammarskrifwaren Homaenius upgifwit ett förslag, till cammarwärbets förbättrande, som skulle medföra mycken nytta för riket, och hwarföre tillstyrkes för honom frihet, att ifrån behöriga ställen få söka sig det lius, han i detta ämnet kan ärhålla, och häraf till fördubblad flit upmuntras.

Ståndet biföll detta betänckande.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²⁸²² rörande cammarwärbet och cammarcommissionen. Och tillstyrker deputationen, i anledning af andragne skiäl, det må assessoren i antiqvi-tetsarchivo, And. Botin hos Kongl. Maist. anmälas, till cammarrådsfullmagts undfäende, med säte och stämma i kgl. cammarcollegio, dock att derwid icke wara bunden vidare, än det för honom lägligit falla kan, och att han måtte åtniuta differencen emellan dess nu innehafwande lön och

---

²⁸¹⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 87.

²⁸¹⁸ Tryckt förordning 15 december 1756: *Kongl. Maj:ts Nådiga Förklaring och Påbud, Angående The oindelte Hemmansröntornes så wäl som öke- och hjälpedagswerkens utgjörande, efter årliga markegången.*

²⁸¹⁹ *dagswärbets förhögnings* i prot.

²⁸²⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 87, bilaga. Daterat 17 maj 1762. Tryckt i *BdP* 9, bil. 48.

²⁸²¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 88.

²⁸²² Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 89.

1 000 d:r s:rmt, men att han sig sysselsätter med det, som till cammarwärbets förbättring och allmänhetens uplysning bidrager.

Uplästes fiskerideputationens betänkande,²⁸²³ ang:de cammarskrifwaren uti kongl. commercecollegii cammererarecontoir, Bergs ansökning om befordran, och att blifwa förhulpen till mera lön, än han nu innehafwer. Tillstyrkandes deputationen, i anledning af andragne skiäl, det må kammarskrifwaren Berg befordras till bokhållare uti bemälte contoir, och wid samma syssla årligen åtniuta 400 daler s:rmts lön, som kan tagas af manufactur- och fiskerifonderne.

Ståndet fant godt att detta ärende måtte hwila.

Herr borgmästaren Finerus återlemnade acten,²⁸²⁴ rörande Ruthiske arfwingarnes hos Kongl. Mai:st och cronan hafwande fordran.

Men herr assessoren Anthonsson begärdte, det deputerade måtte utnämnas, som utreda och genomse detta ärende.

Och utnämndes följande herrar ledamöter:

herr grosshandlaren Clason,

herr borgmästaren Finerus,

herr borgmästaren Omnberg,

herr borgmästaren Cervin,

herr assessoren Anthonsson och

herr borgmästaren Brunssell.

Herr talman berättade, det i dag skall ankomma en deputation från ridderskapet och adelen med proposition, om plenum plenorum i morgon, i anseende till tienstesakerne.

Hwaröfwer ståndet sig yttrade, det ståndet deruti icke kan ingå, så wäl för riksdagens snart annalkande slut, samt andre giltige skiäl, och anmodade herr talman, att aflemna till deputationen ett sådant swar.

Herr talman hemstälte, om icke en deputation kunde till präste- och bondestånden afgå, och notificera detta ståndets beslut.

Härtill samtyckte ståndet, och herr borgmästaren Unger, samt 7 herrar ledamöter afgingo i detta ärende.

Uplästes bondeståndets extractum protocoll,²⁸²⁵ angående tillstånd för capitainen wid Jämtelands regemente, Hofverberg, att få afstå dess syssla,

---

²⁸²³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, fiskerideputationens expeditioner, nr 13.

²⁸²⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 63.

till lieutenanten wid kongl. artillerieregementet, Bellander, emot accordsummans ärläggande, sedan de tour ägande officerarne wid bemälte regemente cederat sin tour till bemälte lieutenant.

Ståndet biföll detta protocollsutdrag.

Tålf deputerade ankommo från ridderskapet och adelen, och yttrade sig ordföranden, generalmajoren Hamilton: Som ridderskapet och adelen har ett annat begrep om grundlagarne i ärendet, rörande tiensters bortgifwande af ständer, än de öfrige stånden, så begär ridderskapet och adelen, att ständerne wille i morgon kl. 10 före middagen träda tillsammans in pleno plenorum, att därom öfwerlägga.

Herr talman yttrade sig: Ståndet har fått kundskap, att en sådan proposition skulle skie, och befalt mig swara, det ståndet ej kan härtill samtycka, i anseende till riksdagens snart tillstundande slut, emedan Hans Kongl. Mai:st redan utsatt den 18 i denne månad till riksdagens slut, och så många saker ännu finnas oafgjorde, hwartill tiden nyttigare användas kan. Deputerade afträdde.

Herr borgmästaren Unger och herrar deputerade återkommo med berättelse, det prästeståndet hade sagt, att saken ej företagas i dag. Hos bondeståndet märkte deputerade, att de lära göra ett med oss.

Herr talman påminte, att nödigt wore, det en deputation borde å nyo gå till prästeståndet samt bondeståndet, att så wäl notificera det swar ridderskapets och adelens deputerade här undfått, som ock att wisa nödwändigheten af wiss fattad resolution i dag.

Detta bifölls, och herr borgmästaren Schultén, samt fem ståndets herrar ledamöter, afgingo i detta ärende.

Uplästes fiskerideputationens betänckande,²⁸²⁵ om förvaltningen och redogjorelsen wid fiskepraemiaefonden, med mera, som derwid kan wara, att i akt taga. Föreslåendes deputationen assessoren i kongl. commercecollegio, Jacob Hultstedt, som af fiskefonden kunde undfå någon lön, till att hafwa inseende öfwer räkenskaperne för fiskerifonden, jämte dess ständiga controll och årliga revision, samt att assessoren Hultstedt kunde undfå af fiskerifonden 800 d:r s:rmts årlig lön, ifrån den tid manufacturcontoirets honom bestådde 1 000 daler s:rmt indragits, till dess han till ordinarie lön

---

²⁸²⁵ Daterat 22 maj 1762. Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 87. Tryckt i *BdP* 9, bil. 52.

²⁸²⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, fiskerideputationens expeditioner, nr 14.

kan warda förhulpen, som dock på det sättet bör minskas, att då han undfår commissarielönen, honom tilldelas allenast 200 daler s:rmt årligen, som helt och hållit indrages, då han kommer till assessorslön, men likafult hafwa upsigten öfwer fiskerifondens förvaltning. Och änteligen, att kongl. commercecollegium ej utgifwer af fiskerifonden till andre, än de utgifter riksens ständer tillstyrkt.

Uplästes det särskilte votum i detta mål.²⁸²⁷

Herr borgmästaren Renhorn förestälte, huru riksens ständer, som giordt Hultstedt till assessor, äfwen woro skyldige, att förse honom med lön, sedan de indragit, hwad han förrut haft. Han förtiente des utom det högtärade ståndets wälwilja, som uti frågan om rättigheten för städerne i Mälaren, att föra brukens järn hit, med wett och heder, i kraft af lag, förswarat denna rättigheten, då andra swinkat, och hwarföre han haft mycken förtret, som kan ses af kgl. commercecollegii bref derom till Hans Kongl. Maist.

Men ståndet fant nödigt, att detta ärende måtte hwila.

Herr borgmästaren Schultén och herrar deputerade återkommo, och berättade, det prästeståndet hade lofwat företaga detta ärende, men bondeståndet hade målet före, och trodde bondeståndets taleman, det bondeståndet säkert går in med detta högtärade ståndet.

Uplästes secreta deputationens betänckande,²⁸²⁸ ang:de rang och tour för wisse riksens ständers betiente, wid riksens ständers egne wärk.

Ståndet fant nödigt, att förewarande betänckande måtte hwila.

Skildes åt.

---

²⁸²⁷ Ibid.

²⁸²⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, secreta deputationens expeditioner, nr 126.

Åhr 1762 den 8 Junij

S.d. Förehades å nyo bergsdeputationens betänckande,²⁸²⁹ ang:de öfwersten Fridric Ulric Wrangells ansökning, att å Ramshytte bruk uti Nora sokn få åter uptaga ett, år 1721, nedlagt smide, af 300 skjeppund årligen; tillstyrkandes deputationen denna ansökning, så framt han derwid nu mera kan äga tillräkelig skog, och hwarföre wederbörlig undersökning bör förut anställd blifwa, samt kgl. bergscollegium anbefaldt, derefter sitt utslag afgifwa.

Herr borgmästaren Fries begaf sig ifrån dess giorde påstående, att ärendet måtte hwila.

Och herr talman hemstälte, om icke betä[n]ckandet finge bifall.

Hwartill swarades Ja.

Uplästes bondeståndets extractum protocoll²⁸³⁰, ang:de Wadstena läns domsagus i Östergöthland delande i 2:ne särskilte jurisdictioner, och anmäles däruti, i anledning af anförde skiäl och omständigheter, att nuwarande häradshöfdingen Trolle måtte tillstånd lemnas, att få afstå Lysings och Dahls härader, som förr utgiordt en särskild domsagu, till vice notarien i kongl. cammarrevisionen Elias Magnus Ingman, som derföre utfäst sig, att hålla honom skadeslös, och hade bondeståndet samtyckt till bemälte jurisdictions delande och afstående, på det sättet, att vice notarien Ingman måtte, i anledning af andragne skiäl, huggas med ett rum å samma förslag.

Efter giord proposition af herr talman, samtyckte ståndet till detta protocollsutdrag.

Justerades ståndets extractum protocoll²⁸³¹, rörande lieutenanten Silander, och dess förlorade tours återfående, lydande sålunda:

S.d. Kom hos borgareståndet i öfwerwägande, huru som constituerade lieutenanten wid Uplands regemente, Gabriel Silander, hwilcken år 1743 kommit uti Kongl. Mai:sts och cronans tjenst, utan något sitt förwällande, ej allenast icke niutit någon emot dess tjenstetid swarande befordran, utan och nu befinner sig aldeles bröd- och tjenstlös.

---

²⁸²⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, bergsdeputationens expeditioner, nr 31.

²⁸³⁰ Daterat 22 maj 1762. Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 88. Tryckt i *BdP* 9, bil. 53.

²⁸³¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 294.

Ståndet gjorde sig om beskaffenheten häraf behörigen underrättadt, och af lagliga bewis och handlingar inhämtade, att Silander år 1748 den 30 April, genom accord, blifwit till fendrick befördrad wid Hesensteinske regementet, och som accorder den tiden woro tillätne, så träffade han år 1749 nytt accord med en lieutenant, wid ett annat regemente, på det sätt, att han emot penningar skulle få afträda dess innehafwande fändriksbeställning. Efter contract blef ock den summa deponerad, lieutenanten borde hafwa för sin tjenst, som af honom efter ärhållit afsked lyftas skulle, och till säkerhet för Silanders successor, lemnades honom Silanders afskjeds memorial, dock med det förbehåll, att det samma ej ingifwa, förr än efter en wiss tid, uträknad efter den tid han kunde förmoda, att dess accord med lieutenanten kunde wara afslutat och wärkstält. Men emot förmodan och för ärhållne fördelacktigare wilkor, ändrade, Silander oåtspodt, denne lieutenant dess med honom ingångne accord, och Silanders tilltänckte successor gaf icke dess mindre in afskjeds memorialet, så att Silander blef så mycket mer lidande, som han icke allenast blef utan tjenst, och d. 31 Augusti 1749 emot sin wilja ärhölt afsked, utan han har äfwen alt hitintills warit i mistning af den öfwerenskomne accordsumman, hwilcken han af sin förordnade successor executive måst utsöka, och ej ännu till fullo ärhållit. Sådane swårigheter oaktadt, har dock Silander sedermera söckt, att genom accord åter komma i tjenst. Till den ändan accorderade han med framledne capitainen wid Savolax regemente von Hempel, och betalte till honom för lieutenantsbeställningen 9 000 d:r kopp:rmt, men förr än accordet hant sin fullbordan, dog von Hempel, och Silander blef andra gången både utan sysla och penningar, warandes allmänt bekandt, att von Hempel ej lemnade någon egendom efter sig, hwarmed dess anseelige gäld betalas kunde. Ett så besynnerligt öde och oskyldigt lidande kan ej annat, än öma borgareståndet, i synnerhet, som Silander alt sedan krigets början wid arméen giordt tjenst, först såsom constituerad officerare, och på egen bekostnad sig därtill eqviperad, ägandes han de hederligaste certificater och intygande om sitt wälförehållande, så wäl af commenderande generaler en chef, som flere sine förmän, men ehuru han på alt sätt gjort sig till befördran och åtancka wärdig, har han dock fruktlöst under kriget sökt flere befordringar. Då ståndet ärhindrar sig hwad för andre officerare, som sig i kriget distingverat, denna riksdag skiedt, och i synnerhet, att riksens högl. ständer tillagt constituerade fendriken Silfverlås tour ifrån dess constitutionsbrefs datum, så hade

wäl ståndet skjäl, att tillägga Silander samma tour, som den innehar, hwilcken efter honom avancerade till fändrick wid Hessensteinske regementet. Men på det ingen må sägas härigenom må blifwa lidande, pröfwar borgareståndet rättwist, det må Kongl. Mai:st i underdånighet tillstyrkas, att wid första vacance af lieutenantsbeställning wid något infanterieregemente, gardiet undantagit, hwartill Silander sig i underdånighet anmäler, honom därtill i nåder utnämna, och att han imedlertid må ärhålla lieutenantsfullmagt, tour samt lön på extra stat. Och som Silanders förtienster och wälförehållande ej mindre, än dess olyckor och lidande, äro talande skiäl för den ringa uprättelse borgareståndet honom tillagt, så förmodar och ståndet därutinnan winna de öfrige respective ståndens benägna bifall.

Herr borgmästaren Boberg föredrog åtskillige §§ af allmänna beswären, som ses af stadssecreteraren Ahlmarks protocoll i allmänna beswärstomen.²⁸³²

Förehades ånyo fiskerideputationens betänckande,²⁸³³ ang:de inseendet öfwer fiskeripraemiernes distribuerande.

Och blef betänckandet nu bifallit.

Föredrogs ånyo fiskerideputationens betänckande,²⁸³⁴ ang:de cammarskrifwaren Bergs befordran till bokhållarefullmagts un[d]fäende, jämte tillökning på dess nu innehafwande lön.

Herr talman hemställte, om icke betänckandet finge bifall, med den ändring, att Berg ärhåller hela projecterade lönen af fiskerifonden, och manufacturfonden således derifrån befrias.

Ståndet samtyckte härtill.

Herr borgmästaren Renhorn yttrade sig: En borgare här i staden, wid namn Anders Sjöberg, har till mig lemnadt en underdånig supplique,²⁸³⁵ hwaruti han anhåller, att få till ägta taga en af honom häfdad qwinna. Jag har genomläsit detta hans memorial, och bifaller för min del det samma, emedan Sjöbergs hustru, hwilcken efter skillnaden trädt i annat ägtenskap, redan länge sedan är död, samt i hänseende derpå, att hans oskyldige barn kunna befrias ifrån den nesa, som deras födsell åtföljer.

---

²⁸³² Borgarståndets arkiv, vol. R 1357.

²⁸³³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, fiskerideputationens expeditioner, nr 6.

²⁸³⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, fiskerideputationens expeditioner, nr 13.

²⁸³⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 320.

Herr talman hemställte, om icke Siöbergs böneskrift kunde bifallas, på de skjäl herr borgmästaren Renhorn anført.

Härtill swarades Ja.

Herr borgmästaren Brunssell: Jag kan ej finna, hwarföre denna hans böneskrift bör vinna bifall, och begär derföre, att min särskilta tancka må anföras uti protocollet, ty han har icke allenast lägrat qwinnan under äcktenskapet, utan och 2:ne gånger, sedan ägtenskapet war upplöst.

Herr borgmästaren Wetterblad instämde med detta herr borgmästaren Brunssells yttrande.

Herr handelsman Bagge biföll herr borgmästaren Brunssells yttrande, med tillägning: Wi böra komma i hog, hwad som hände med supercargeuren Beijer i Götheborg sidstl:e riksdag, och ber derföre, att ej något sådant praejudicat må vidare gifwas.

Men herr rådman Thölberg swarade Neij.

Uplästes landt- och sjömilitiaoeconomideputationens betänckande,²⁸³⁶ öfwer krigscasseuren Orells ansökning, om fyllnad uti dess nu innehafwande casseurslön, med mera. Och styrker deputationen därtill, att låta krigscasseuren Orell, ifrån 1756 års början, komma till åtniutande af de 1 125 daler silf:rmt, som riksens ständer, honom en gång rättwist lofwat, då riksens ständer tydeliga sagt, att han bör få lika lön med casseurerne i banqven, hwarigenom riksens ständers beslut går i wärkställighet, samt att krigscasseuren, wid förfallande ledighet, befordras efter dess innehafwande rang, på samma sätt, som casseurerne i banqven.

Uplästes bondeståndets extractum protocollii,²⁸³⁷ rörande detta ärende, hwaruti bondeståndet funnit billigt, att bifalla detta betänckande, med tillägning, att krigscasseuren Orell må, till en stadgad lön få beräkna hwarje riksdaler, till 3 ½ daler silf:rmt, hwarmed han nu och framgent har sig att åtnöija, utan vidare ärsättning af den difference, som existerar genom förhöjning af riksdalermynstet, och samtycker vidare, det bemälte Orell måtte befordras till cammererare wid kongl. krigscollegii beklädningscontoire, efter cammereraren Pernovius, enär han antingen blifwer befordrad, eller med döden afgår, hwilcket är en blott transport, emedan Orell innehafwer lika rang med cammererarne i kongl. collegierne.

---

²⁸³⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, lant- och sjömilitieekonomideputationens expeditioner, nr 13.

²⁸³⁷ Ibid.

Ståndet fant godt, att detta ärende måtte hwila.

Uplästes bondeståndets protocollsutdrag af den 26 sidstl:e Maij, ang:de twisten,²⁸³⁸ emellan fru Ingrid Baz och hennes söner å ena, och borgaren Ekelin, eller herr hofrättsrådet Falkengren å andra sidan, rörande Anneboda säteri i Cronobergs län. Och förklarar bondeståndet dess tancka wara, att sedan ståndet, genom extracto protocolli den 6 Augusti förl:t år, communicerat dess tagne beslut i hufwudmålet, att hwad reconventionsmålet angår, så bör detta mål i kongl. Gjötha hofrätt tillika uptagas, när nu hufwudsaken dit blifwit återförwist, samt fru Baaz tilläggas full ärsättning af Ekelin, för det henne och hennes söner, medelst mera nämnde olaga afhandling, tillskyndade rättegångskostnad.

Uppå herr talmans proposition, biföll ståndet bemälte protocollsutdrag, så att kongl. Götha hofrätt må tillika med hufwudsaken pröfwa, om och hwad ärsättning fru Baaz och dess barn kunna, efter lag, wara berättigade, att niuta.

Uplästes secrete utskottets extractum protocolli af d. 3 i denne månad,²⁸³⁹ rörande allmogens på Gothland, genom deras riksdagsfullmäktige, anförde beswär, dels deröfwer, att ehuruwäl markegången på Gothland, för år 1756, af wederbörande i orten blifwit utsatt på råg och korn, till 5 daler silf:rmt tunnan, och allmogen, i stöd deraf, efter sådant pris betalt och löst cronans behållne räntespannemål, allmogen ändock sedermera, efter Kongl. Mai:sts nådige förordnande af d. 9 Martii 1757, måst ärlägga en förhöjning af 8 daler 10 $\frac{2}{3}$ öre silf:rmt på hwarje tunna korn; dels ock, att allmogen icke, efter justitiaecancellerens till landsfiscalerne afgång[n]e circulairebref af d. 18 Octobr. 1756, fått betala den af cronan lånte spannemålen om våren 1757, antingen med 25 d:r kopp:rmt tunnan, eller in natura, med 2:ne kappars mellangift, utan måst lösa den med 40 d:r kopp:rmt tunnan, hwarom nu ärsättning och rättelse sökes. Men secrete utskottet har ej funnit, hwarken i det förre eller senare målet, någre sådane skjäl wara anförde, som kunde styrka till bifall i deras ansökningar.

Herr talman gjorde proposition, till bifall på detta extractum protocolli.

Och ståndet samtyckte härtill.

---

²⁸³⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 3.

²⁸³⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 137.

Föredrogs åter secreta handels- och manufacturdeputationens betänkande,²⁸⁴⁰ angående tobaksspinnerierne i riket. Tillstyrkandes deputationen, i anledning af anförde skjäl, det 1741 års förbud, emot flere tobaksspinneriers inrättande,²⁸⁴¹ i så måtto kunde förklaras, att kongl. comercecollegium kunde frihet lemnas, utaf de sökande, som om tobaksspinneriers inrättande sig redan anmält, eller hädanefter anmälandes warder, sedan wederbörande magistrater hörde blifwit, förse dem med behörigt tillstånd, som dertill äga alla ärforderliga requisita. Deputationen håller äfwenledes före, att afsättningen häri staden wäl medgifwer någon tillökning uti de redan warande spinneriers antal, och tillstyrkes derföre, att handelsmannen Hans Wilhelm Grubb, notarien Abr. Faxé, assessoren Didrich Willhelmij, och fabriqvesidkaren Johan Söderberg, som hwar för sig sökt tillstånd på tobaksspinnerier, och handelsmannen Diedrich Rahm, som begärt tillwärkning af cardus- och snustobak här i staden, uti desse sine ansökningar kunde willfaras, men emedan i Stockholm icke är tillfälle till tobaksplantager, som i de mindre städerne, ty tillstyrkes, att tobaksspinneriernes antal till näste riksdag ej måge ökas.

Uplästes det särskilte votum i detta mål.²⁸⁴²

Herr borgmästaren Schauv: Om det förnämste ändamålet, som är, att befästa tobaksspinnerierne emot undergång, skall winnas, så kan jag ej samtycka dertill, att nya spinnerier skola här i Stockholm anläggas, ty då skulle det ena spinneriet ruinera det andra. Och om wi ej förblifwa wid 1741 års förordning, är frucktan wärdt, att spinnerierne dragas ifrån borgerliga näringarne och komma i adeliga eller ståndspersoners händer.

Herr handelsmannen Tottie biföll herr borgmästaren Schauvs yttrande.

---

²⁸⁴⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 62.

²⁸⁴¹ Se *Utdrag af hans Kongl. Maj:ts til thes och Rikens Commercie Collegium under then 16. septembris år 1741. aflåte nådige skrifvelse angående Tobaks spinnerierne i riket, och the medel som böra i akt tagas, at hädanefter erhålla god och försvarlig tobak, samt således vidare klagomål öfwer thes odugelighet förekommas.*

²⁸⁴² Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 62, bilaga.

Herr grosshandlaren Clason begärte proposition till afslag på betänckandet, hwad spinnerierne angår, men hölt före bäst wara, att bifalla det samma, hwad cardus- och snusfabriqven beträffar.

Herr borgmästaren Kiörning: Skulle ej 1741 års förordning blifwa bibehållen, så måste ju nödwändigt desse inrättningar aldeles gå under, hwarföre jag och bifaller det särskilte votum.

Herr borgmästaren Renhorn: Ståndet är ense, att ingen tillökning skier i Stockholm, men att det wäl må tillåtas i andre orter, där inga nu finnes. Men beträffande cardus- och snusfabriqven, så samtycker jag dertill, emedan därtill endast behöfwes gamle blader.

Herr borgmästaren Unger: Grunden till spinnerier, är upmuntran till plantagers anläggande, och emedan här fela blader, huru kunna då flere tobaksspinnerier inrättas?

Herr borgmästaren Hanqvist hölt före wara bäst, att det särskilte votum finge bifall, dock, att handelsmannen Rahm kunde tillstånd lemnas, att få inrätta en cardus- och snusfabriqve.

Herr borgmästaren Malmstén: Det är ganska nödigt, att 1741 års förordning bör häfwas, på det sättet, att frihet till tobaksspinneriers anläggande i orterne, der de behöfwes, må tillåtas, men hwad spinneriernes inrättande i Stockholm angår, håller jag före bäst wara, att det afslås.

Herr borgmästaren Renhorn upläste dess projecterade resolution å detta betänckande.

Herr talman hemstälte, om icke bäst wore, det kongl. brefwet af år 1741 måtte förblifwa i sin fulla kraft och wärkan, dock att de städer härifrån undantages, hwarest inga spinnerier äro inrättade, hwilcka dertill måga ärhålla frihet, när magistraten och borgerskapet hos Kongl. Mai:st derom ansökning giöra.

Men ståndet fant godt, att detta ärende hwilar, tills löparen ankommer.

Herr handelsman Tottie upläste ett af honom författadt extractum protocoll, rörande båkafgiftens och lotspenningarnes ärläggande i speciemynt, af utländska fartyg, som bifölls och lyder, som följer:²⁸⁴³

S.d. Förekom till öfwerwägande landt- och sjömilitiaoeconomie-deputationens betänckande,²⁸⁴⁴ rörande lots- och båkafgifter, samt

---

²⁸⁴³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 295.

hamnpenningarnas ärläggande i speciemynt för utrikes fartyg, hwarwid deputationen till grund tagit, att svenska fartyg, som på utländska farwatn betjena sig af lotsar, betala afgiften uti speciemynt, och att den båk- och hamn-, samt lotsafgift, som svenske skjjepp uti utländske hamnar betala, stiga till långt större summor, än hwad främmande nationer uti svenska farwattn hittils betalt, tillstyrkandes fördenskull, att desse afgifter för främmande skjjepp hädan efter böra betalas, med en specieriksdaler, för hwarje 3 d:r silf:rmt, och det af den grund, att 3 d:r s:rmt bör wara swarande emot en riksdaler specie.

Detta mål har borgareståndet uti granlagaste öfwerwägande tagit. Och hwad det angår, att svenska fartyg på utländska farwatn betala lots- och andre afgifter uti speciemynt, så har borgareståndet sig alt för noga bekandt, att desse afgifter betalas med det mynt, som på hwarje särskildt ort i Europa gångbart är. Hwad det åter beträffar, att desse afgifter, som svenske skjjepp uti utländske hamnar ärlägga, skall stiga till långt högre än utländske nationer härstädes betala, så är det borgareståndet lika noga kunnogt, att, efter de författningar och gjorde förhöjningar på båk- och andre afgifter, som riksens ständer wid förre riksdagar påbudt, en ganska nära reciprocite är träffad, uträknad efter då warande wexelcours. Dock som samma sig alt sedan så märkeligen förökt, så är det oförnekeligit, att när utländske skieppen betala de utlagde afgifterne med främmande mynt och creditiver, så hafwa de wunnit, och riket förlorat i samma proportion. Men att samtycka till den af landt- och sjömilitiaedeputationen föreslagne ändring uti lots-, båk- [och] hamnpenningebetalande, af främmande skjjepp, med en r:dr specie för hwarje 3 d:r s:rmt, finner borgareståndet orådeligit, hälst detta sätt, till afgifternas beräkande, skulle innom riket medföra mycken irring och oreda, samt det, som wärre är, våra i handel och wandel nu gängse och på kopparmynt grundade banco-sedlar warda decederade. I det stället, håller borgareståndet för lämpeligare, att förenämde afgifter för främmande skjjepp ökas till hälften uti svenskt mynt, och det allenast till näste riksdag, då förmodeligen rikets belägenhet blir bättre, och wäxelcoursen lindrigare, och hwarefter då vidare författande tagas kan, efter som omständigheterna då gifwa anledning till, dock med uttryckeligit förord, att denne tillökning samlas uti en särskild cassa, och uti banqven förrän-

---

²⁸⁴⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, lant- och sjömilitieekonomideputationens expeditioner, nr 7.

tas, till riksens ständers disposition, utan att af ammiralitetscollegio få förwaltas. Denna på skiäl grundade tancka har borgareståndet således skolat, till de öfrige respective ständens benägna bifall, hörsamt ti-
enst- och vänligen recommenderat.

Åtta deputerade från bondeståndet ankommo, och berättade ordföranden, bergsmannen Otto Olofsson, det bondeståndet förehaft ridderskapets och adelens gjorde proposition, ang:de plenum plenorum, men hade ej kunnat instämna med ridderskapet och adelen, i anseende till riksdagens snart tillstundade slut, och den stora myckenhet af ännu oafgiorde mål. Hwarjämte anmäles till bifall följande mål:²⁸⁴⁵ 1:mo om beneficiehemmans skattekjöp; 2:do om Kottby hemman; 3:tio cammaroeconomiedeputationens betänckande wid sidstledne riksdag, om skogarne i riket; 4:to Löfwingske saken; 5:to om augmentshemman; 6:to Snaflunda bro- och dambyggnad; 7:o om Malma hemman; 8:vo Wadstena krigsmanshushemman; 9:no protocolsdeputationens betänckande, om forum för allmogen i Risinge utom Bergslagen, i mål som angår kohlhandelen; 10:mo ståndets extractum protocollum om Tomarps öfwersteboställe;²⁸⁴⁶ 11:mo Wettrings- eller Smedstorpssaken.

Herr talman tackade för den meddelte underrättelsen, och lofwade, att de anmälsde målen skola tagas under öfwerwägande, samt bad om ståndets hälsning tillbaka.

Hwarmed deputerade afträdde.

Föredrogs å nyo landt- och sjömilitiaoeconomiedeputationens betänckande,²⁸⁴⁷ ang:de lindring uti mantalspenningar för lotsar, som icke hafwa hemmansbruk, samt deras öfrige wilkors förbättrande.

Herr handelsmannen Tottie upläste ett af honom projecterat extractum protocollum i detta mål, som efter någon jämnkning bifölls så lydande.²⁸⁴⁸

S.d. Uplästes landt- och sjömilitiaoeconomiedeputationens betänckande af den 27 Maj sidstle,²⁸⁴⁹ ang:de lindring i mantalspenningar

---

²⁸⁴⁵ Promemoria i Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 89.

²⁸⁴⁶ Daterat 18 maj 1762. Tryckt i *BdP* 9, bil. 49.

²⁸⁴⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, landt- och sjömilitieekonomiedeputationens expeditioner, nr 14.

²⁸⁴⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 296.

för de lotsar, som icke hafwa hemmansbruk, samt deras öfrige wilckors förbättrande. Hwad det första eller mantalspenningarne angår, så emedan riksens ständer, redan wid sidst förflutne riksdag i underdånighet funnit, att då ingen ändring med mantalspenningar, för oreda och brist uti ordinaire staten, samt bewillning, ske kunde, så håller borgareståndet före, att samma betänckeligheter uti närwarande tid ännu mera subsistera, och att således Kongl. Mai:sts bref derom till samtel. landshöfdingarne af den 15 april 1757, bör blifwa i sin kraft och wärkan. Beträffande det andra, eller deras öfrige wilckors förbättrande, hwilcket deputationen föreslagit, deruti att alla inländske skjjepp, de öster- och wästerbottniske dock undantagne, som icke nyttja lots, skola lika fult betala $\frac{1}{4}$ part af 1748 års lotstaxa, samt öppna båtar, som draga 40 famnar wed, eller annat uti rymd och tyngd deremot swarande, tu öre silf:emt för hwarje fot djuggående, så finner borgareståndet för högst betänckeligit, samtycka till de af deputationen föreslagne medel, såsom ej allenast stridande, så wäl emot 10 § af resolutionen på städernes beswär af år 1748, som 3 § af samma års förordning, om lotswärket, hälst ny pålaga äfwen anseenligen skulle betunga den inrikes handelen, och seglationen, som dess förutan är uti nog lägerwall. Föröfrigit, när lotsinkomsten öfwer hela riket rätteligen uptages, såsom den tid efter annan blifwit förhögd, särdeles af utländske skjjepp, är det wäl bekandt, att samme inkomst årligen utgiör en anseelig summa, hwaraf ej allena lotsstaten kan ärhålla tillräckelig utkomst, utan ock amiralitetsinquarteringscassan niuta god hielp, af hwad som ifrån lotsstaten öfwerskiuter. Fördenskull, och som därom sidste riksdag är förordnat, men deputationen icke wid handen gifwit, huru dermed är förfarit, ty anser ståndet för nödigt, att Kongl. Mai:sts nådige befallning afgår till ammiralitetscollegium, om dess underdåniga berättelses afgifwande, åtminstone innom nästa riksdag, huru wärkställigheten skiedt, samt att fullkomlig redogjörelse för hela lotsupbördens alla åhren till öfwerseende inlemnas, så att riksens ständer deraf må hafwa tillfälle, med wisshet finna, huru lottswärket tillbörligen förwaltas, hwilcket genom utdrag af protocollet med de öfrige respective ständen, hörsamt-, dienst- och wänligen communiceras.

---

²⁸⁴⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, lant- och sjömilitieekonomideputationens expeditioner, nr 14.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²⁸⁵⁰ ang:de den Lovisa stad förunte marknaden vid Sysmä kyrka. Tillstyrkandes deputationen, i anledning af andragne skiäl, att Kongl. Mai:sts nådige stadgande, genom dess resolution, under den 18 Septembr. 1756, må i så måtto warda gillad, att jämte det marknaderne bibehållas, ej allena uti Sysmä, utan och i Anianpeldo, samt borgerskapet i Lovisa, Borgå och Hellsingfors, må uppå samma marknader i Sysmä och Anianpeldo hafwa gemensam handelsrättighet.

Herr rådman Backman biföll betänckandet, med det uttryckeliga förbehåll, att marknaden sträcker sig allenast till landtmannawahrer.

Men herr borgmästaren Gabriel Hagerdt påstod, att om detta af herr rådman Backman gjorda förbehåll bifalles, så begär jag, att samma förbehåll giöres emot Lovisa stad.

Herr talman proponerade bifall till betänckandet, och ståndet samtyckte härtill.

Uplästes secrete handels- och manufacturdeputationens betänckande,²⁸⁵¹ ang:de schäfferierne i riket, hwaruti deputationen berättar om schäfferierne nu warande tillstånd, och dess tarfwor, med mera, samt funnit betänckeligt tillstyrka de af manufacturcontoiret bestådde praemiers indragande, i anseende till anförde skiäl och omständigheter.

Herr borgmästaren Renhorn yttrade sig: Denna staten är ganska widlyftig och kostsam. Jag tror ock, att schäfferierne ej fullgiöra sin syssla på det sätt man förmodat. Manufacturcontoiret har begärt, att de efter handen måtte indragas, men ännu har sådant ej skiedt.

Herr borgmästaren Lange begärte, att hallrätterne måtte befrias från, att wara commissionairer för fabriqveurerne.

Men ståndet fant godt, att detta ärende måtte hwila.

Herr borgmästaren Carl Gustaf Boberg: På högtärade ståndets befallning hafwa deputerade förehaft och genomsedt ärendet, rörande storskiiftsdelen i riket. Och hemställer jag, om icke så wäl deputationernes betänckander, ridderskapets och adelens project, som deputerades gjorde anmärkningar nu kunde upläsas, men hwad cammar-, oeconomie- och

---

²⁸⁵⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 90.

²⁸⁵¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 75.

commercedeputationens betänckande,²⁸⁵² angående storskiftsdelningen i Finland, beträffar, hafwa deputerade ej haft det under öfwerläggning, emedan fullmäktige från Finland wilja genom finska beredningsdeputationen,²⁸⁵³ inkomma med deras särskilte project i förewarande mål.

Detta hemställande bifölls.

Och uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²⁸⁵⁴ ang:de storskiftsdelningen i Blekingen. Och anmäler deputationen, att deputerade af alla stånden ifrån²⁸⁵⁵ Blekingen ingifwit ett wid betänckandet bifogat project, till storskiftsdelningen i Blekingen, hwilcket och af deputationen till bifall anmäles.

Uppå herr talmans proposition biföll ståndet detta betänckande. Men de öfrige betänckande tages under vidare öfwerläggning.

Föredrogs cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²⁸⁵⁶ ang:de oeconomiedeputationerne i Finland. Berättandes deputationen, det samtel. oeconomiedeputationerne, som under sidstl:e riksdag af riksens ständer förordnades, hafwa till fullkomligt nöije uträttat det, som till storskiftsdelningen hörer, och hemställer deputationen, det capitainen och riddaren Herman Roos, som warit ordförande i den österbotniske deputationen, och där å daga lagt mycken nit, möda och bepröfwad ärfarenhet, måtte hugnas med majorsfullmagt, utan äldres praejudice, och på lika grund fältwäbelen Clementioff tilläggas fändricksfullmagt. Och emedan vice landssecreteraren och håfrättsadvocaten, Reinhold Wilhelm Beckman, hwilken gådt österbotniska deputationen tillhanda, med protocollers förande, samt därwid användt mycken flit, möda och arbete, ty anmäles han till landssecreterarefullmagts undfående.

Ståndet fant godt, att detta ärende måtte hwila.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²⁸⁵⁷ ang:de, det vice härads höfdingen Leopold må förordnas, till allmän ref- och skattlägnings förrättande i Österbotn.

Äfwen fants godt, att detta ärende hwilar.

---

²⁸⁵² Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 97.

²⁸⁵³ *beredningsdeputationen* i prot.

²⁸⁵⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 91.

²⁸⁵⁵ *oifrån* i prot.

²⁸⁵⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 92.

²⁸⁵⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 93.

Föredrogs cammar-, oeconomie- och commercedeputationernes betänckander,²⁸⁵⁸ rörande 1:mo storskiftsdeleningen i Carelen, och 2:do storskiftsdeleningen i Scaraborgs län, 3:tio storskiftsdeleningen på Åland.

Men ståndet fant nödigt, att desse ärender hwila.

Uplästes justitiaedeputationens betänckande,²⁸⁵⁹ ang:de någon vidare författning, om hemmansägors läggande i storskifte, jämte project till bemälte förordning.

Uplästes hwarje § särskildt af ridderskapets och adelens, samt herrar deputerades projecterade förordning i detta mål.²⁸⁶⁰

Och fant ståndet godt, att bifalla ridderskapets och adelens project, jämte åtskillige af herrar deputerades gjorde anmärkningar, hwilcket alt uti extracto protocolli närmare²⁸⁶¹ finnas uptagit. Och lyder, som följer:²⁸⁶²

S.d. Sedan ståndet låtit sig föredragas de till riksens ständer inkomne betänckanden och projecter, rörande storskiftedeleningarne i riket, fant ståndet för godt, att bifalla den af kongl. ridd. och adelen härom projecterade stadga och förordning, med följande ändring och tilläggning.

Wid 2 § näst efter de orden: eller den byamän, införes *enhälligt*. Likaledes efter de orden: tillstädes är, tillägges följande: skatteägare så wäl som rusthållare, så å skatte- som cronorusthåll, böra icke med regementsfulmäktige beswäras, utan swara i alla delar sjelfwe.

14 §. I stället för den meningen: men hwaräst grannarna icke weta något annat byamål sig emellan, till rättelse, än det som en hwar förr innehaft, låte då domaren tilldela hwar jordägare uti större skiften lika innehåll af ägor, som han i jämförelse emot dess grannar ifrån äldre tider oklandrat innehaft, håller ståndet före, att följande införes: men hwaräst ej någon delningsgrund af förenämde omständigheter kan utrönas, bör gammalt oförmedlat hemmantal tagas till grund, in till dess en riktigare och efter hwar province lämpad delningsgrund kan blifwa fast[st]äld, hwarom våre befallningshafwande anbefallas, att utan uppehåll giöra sig underrättade, höra alla wederbörande, samt till vårt nå[di]ga fastställande behörige projecter insända.

---

²⁸⁵⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 94–96.

²⁸⁵⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 62.

²⁸⁶⁰ Ibid.

²⁸⁶¹ *närmare* i prot.

²⁸⁶² Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 297.

Skiälen härtill har borgareståndet funnit i synnerhet wara desse, att allom bekandt är, huru i by tillgår, när ett eller flere hemman blifwa öde, eller med fattige och wårdslöse åboer försedde, att de åboer eller jordägare, som äro af förmögenhet och flit, då litet efter handen draga under sine hemman ödeshemmanens jord, hälst då sådant ankommer på flere år, och längre tid, hwaraf och händt, att så mångfaldige både cron- och frälsehemman så aldeles förswunnit, att icke ens wid jordransakningar, sielfwe tomterne stå att igenfinnas. Skulle nu hwar ock en få behålla, hwad han på ett så olagligit sätt tagit och inkräcktat,²⁸⁶³ så blifwer af sådant djerft tillgrepp ett laga fång, och uti allmänna lagen, jordabalckens 1. cap. 1. §. skjer en stor rubbning, men deremot tycker ståndet, att delningssättet, efter gl. oförmedlat hemmantal har så mycket mera billighet med sig, som mästadels hemmanens halfwa skatt består i mantalsröntan, hwilcken hwar ock en, efter sitt hemmans storlek i hemmantalet, årligen betalt, såsom ock alle contributioner, bewillningar, inqvarteringar och gärder i samma proportion.

18 §. Som storskiftsdelningen på flere ställen, efter öfwerenskommen delningsgrund, kan redan wara begynd, samt till större och mindre del i wärket stäld, så skulle synas swårt, om alle de storskiftedelningar, hwilcka icke blifwit slutade, och faststälde skulle få af en eller flere trätegiruge uprifwas, och i anseende till den²⁸⁶⁴ nya stadgan nya delningsgrunder utsökas, som gjorde den redan använde kostnaden onödig och formerade flere rättgångar. Borgareståndet håller fördenskull för sin del före, att denna § sålunda kunde inrättas:

De storskiften, som redan förrättade och faststälte blifwit, eller och till någon del så wida gångne i fullbordan, att en hwar tillträdt och brukat sine wid nye storskiftedelningen i ett eller annat gärde, wång eller äng tillfallne skiften, böra oaktadt den härutinnan tagne författning icke blifwit fölgd, dock ej derföre ändras eller uphäfwas, utan hwad gjordt är, blifwa ståndande, och det öfrige, efter den öfwerenskomne delningsgrunden, till slut bringas. Men de storskiften åter, om hwilckas delningsgrund ännu är twist och rättgång, böra efter denna stadga rättas och afgiöras.

Borgareståndet håller och före, att sluteligen kunde i förordningen införas, att Blekingen med flere orter, hwars inwånare öfwerens-

---

²⁸⁶³ *inkräncktat* i prot.

²⁸⁶⁴ Rättat efter konc.; i renskr. *dem.*

1762 den 8 juni

2001

kommit, om en särskild delningsgrund, och därå undfått vår nådiga stadfästelse, blifwa ifrån denna allmänna stadga undantagne.

Uplästes ridderskapets och adelens extractum protocoll²⁸⁶⁵ rörande Kongl. Mai:sts nådiga remiss, öfwer praesidenten Arnells underdåniga ansökning, att, i anseende till dess långliga tienster, höga ålder och aftagande krafter med wisse wilckor, wid successionen efter honom, få dess ämbete nedlägga, hwartill Hans Kongl. Mai:st lemnat dess nådiga bifall, och hwarmed de öfrige 3:ne stånden instämt, men ridderskapet och adelen förklarar sig bifalla, det presidenten Arnell, wid dess afskjedstagande, må i anseende till dess långliga tjenster, få behålla hela lönen, men med den föreslagne successionen gradatim kunna ridderskapet och adelen sig ej befatta, emedan det icke är att anse för ett riksdagsärende, eller hörande till riksens ständers uptagande.

Efter herr talmans gjorde proposition, yttrade sig ståndet förblifwa wid dess till kongl. remissen af den 22 Septembr. förl:t år lemnade bifall.

Och skildes åt.

---

²⁸⁶⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, kungl. remisser, nr 32, bilaga.

Åhr 1762 den 9 Junij

S.d. Föredrogs å nyo cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²⁸⁶⁶ ang:de oeconomiedeputationerne i Finland.

Herr talman hemställte, om betänckandet får bifall.

Hwartill Jakades.

Förehades å nyo landt- och siömilitiaeoeconomiedeputationens betänckande,²⁸⁶⁷ samt bondeståndets extractum protocoll,²⁸⁶⁸ ang:de krigscasseuren Orells sökte fyllnad i dess nu innehafwande lön.

Efter giord proposition af herr talman, biföll ståndet bondeståndets protocolsutdrag.

Uplästes secrete handels- och manufacturdeputationens betänckande,²⁸⁶⁹ ang:de sidenfabriqvesidkaren Arnold Fridrich Pastelbergers ansökning, om understöd. Tillstyrkandes deputationen, det Pastelberger måtte tilldelas 1 000 d:r silf:rmt af manufacturcontoiret, och emedan det kunde hända, att de af Pastelberger tillärde arbetare, kunde sig ifrån hans till andre fabriqver sig begifwa, ty anser deputationen billigt, att den för honom giorda inskränckning i sådan händelse icke bör ligga honom i vägen, att på sätt kongl. hallordningen föreskrifwer, få antaga andre arbetare, som genom lagligt afskjed, från sine förre principaler skilde äro.

Herr talman proponerade bifall, till förewarande betänckande.

Hwilket ock af ståndet samtycktes.

Uplästes ridderskapets och adelens extractum protocoll,²⁸⁷⁰ rörande den af ryttmästaren och riddaren Cronacker påstådde besittningsrätten, till Haglösa hemman i Skåne, hwaruti ridderskapet och adelen frikallat bemälte ryttmästare ifrån de, honom af cammar-, oeconomie- och commercedeputationen pålagde skadestånd och böter.

Men ståndet förblef wid dess, å cammar-, oeconomie- och commercedeputationens bet:de påskrefne resolution.

---

²⁸⁶⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 92.

²⁸⁶⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, lant- och sjömilitieekonomideputationens expeditioner, nr 13.

²⁸⁶⁸ Ibid.

²⁸⁶⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 76.

²⁸⁷⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 47, bilaga.

Uplästes staden Stockholms magistrats extractum protocolli,²⁸⁷¹ hwaruti magistraten anmodar sine riksdagsfullmäktige, att hos högtärade ståndet anmäla, samt till bifall, och orubbad[t] efterlefwande, hos de öfrige respective stånden recommendera, det magistraten warit nödsakad, i anseende till denna dyra tiden, föröka arbetslönerne för järnbäranne, så att de nu in alles undfå 16 öre kop:rmt skieppundet. Tackjärnsbäranne, för hwart skieppund, undfå 14 öre k:mt. Och begärer härjämte, det mätarepenningar förökas till 1 ½ öre kopp:rmt för tunnan, samt för bodmätning af köparen en lika förhöging. Silpackarnes arfwode föreslås ifrån 6 til 9 öre, och torgpenningar ifrån 4 till 6 öre, alt kopparmynt. Tiäruwräkarne från 2 till 3 öre, och tiärukullarne, ifrån 2 till 3 öre.

Herr talman hemställte, om icke ståndet behagade bifalla denna ansökning, så länge denna dyra tiden warar, och att bemälte förhöging sedermera måtte uphöra, samt att extractum protocolli härom må afgå.

Ståndet samtyckte härtill.

Men herr rådman Thölberg gjorde sitt förbehåll häremot.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²⁸⁷² ang:de ammiralitetskrigsmanscassans af cronan praetenderade fordringar. Berättandes deputationen, att till commissarier woro utsedde, å cronans wägnar, öfverkrigscommissarien och cammereraren i 3:dje provinciecontoiret, E. Iggström, för afskjedade bokhållaren Stejjer, som nyligen med döden aflidit, samt cammarskrifwaren i bemälte contoirt, Ekbom, å ammiralitetskrigsmanscassans wägnar, vicepraesidenten i kongl. cammarrevisionen Ruth, cammarrevisionsrådet Wahlgren, och commissarien därstädes Olof Lettström. Och hemställer om icke denna sak, ju förr dess häldre, måtte afgjöras. Men som öfverkrigscommissarien Iggström är så till ålder kommen, att han hwarken äger kropps- eller sinnesstyrka, med mera, så tror deputationen bäst wara, att bemälte öfverkrigscommissarie må ifrån detta angelägne gjöromålet entledigas, och befrias, samt att kongl. cammarcollegium får Kongl. Maists befallning, att, både uti hans och Stejfers ställen, utse och constituera andre owälduge och bepröfwade män, däräst så många cronans commissarier skulle pröfwas nödige, sedan kgl. cammarcollegium fått befallning, att afdömma alla twistigheter, och

---

²⁸⁷¹ Daterat 7 juni 1762. Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 298.

²⁸⁷² Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 98.

cammarskrifwaren Ekbon derwid bibehållas, att han går cronans commissarier till handa i skrifwande. Men hwad ammiralitetskrigsmanscassans fullmäktige angå, så finner deputationen, i anledning af andragne skiäl, desse män jäfaktige, att emot cronans rätt agera.

Herr talman hemställte, om icke betänckandet finge bifall.

Och härtill swarades Ja.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²⁸⁷³ rörande de äldre påstballancers utredande, till att antingen indrifwas eller utballanceras. Häruti anmäler deputationen, det revisoren wid generalpåtcontoiret, Carl Gustaf Schylander, hafwer begynt bemälte påstballancer öfwerse, men till fullbordandet häraf blifwit hindrad, medelst felande acta, och anser deputationen detta hinder bäst kunna utur vägen rödjäs, då alle de böcker och handlingar, som tillhöra 1718 och 1724 årens posträkenskaper, af kgl. cammarcollegio blifwa till revisoren Schylander, emot qvittance och dess recipisse, inwenterade. Men rörande sielfwe påstballancernes utredande, så har deputationen påsedt det af Schylander påbegynte arbetet, och funnit honom hafwa nedlagt mycken flit på det samma, så tillstyrkes derföre, om icke Schylander för sitt besvär och möda, måtte undfå, utom de redan honom bestådde 500 d:r s:rmt skrifwarehielp och materialier, en summa af 1 000 d:r s:rmt jämte 25 procent af alt det han i cronans cassa kan indraga, genom sine observationer, dock att han till näste riksdag har arbetet uti den redighet bragt, att det fullbordadt, då kan af riksens ständer granskat blifwa, om så påfordras skulle. Och böra de för honom projecterade 500 d:r s:rmt, för ballancernes afliquerande in credito, honom tilläggas, när han har arbetet fullbordadt, och till kongl. cammarcollegio inlemnadt.

Herr talman frågade, om ståndet behagade bifalla betänckandet

Och härtill swarades Ja.

Uplästes justitiaedeputationens betänckande,²⁸⁷⁴ uti twisten emellan framl:e landshöfdingen Adam Leijells änkefru, Hedvig Lohe, samt jungfru Johanna Lohe, såsom ägare af Hellefors styckebruk, Smedstorps hemman, tillika med öfwersten och riddaren Conrad G. von Siegeroth, såsom ägare af Skogstorp, nu mera Rosenbergs stångjärnshammare, och brukspatronen

---

²⁸⁷³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 99.

²⁸⁷⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 63.

Jonas Hallenius, såsom ägare af Tunafors eller Eskillstuna stångjärns- eller plåthammare, å ena, och brukspatronen Fridrich Rothoff, såsom ägare af Carl Gustaf stads manufacturwärk, å andra sidan, ang:de öfwerklagat intrång och förfång uti kohllhandelen, och huruwida Rothof finge nyttia redskapshammaren till ämnessmide för manufacturwäret, och blifwa bibehållen wid de därstädes warande 4 stålugnar. Styrkandes deputationen till bifall på Kongl. Mai:sts nådige utslag af den 1 April 1757, men beträffande den af kongl. bergscollegio utdömde och af Kongl. Maist tills vidare wid manufacturwäret bibehållne 2:ne stålugnar, så hemställer deputationen, om icke parterne kunde öppet lemnas, sin sak lagligen utföra, och att Rothoff imedertid äger fri disposition och rättighet, att dem nyttia, tills han derifrån lagligen kan warda förwunnen, och bör äfwen stridigheten, om köpekohlen och kohlprisets stegring, wid wederbörlig domstohl skyndesammast uptagas och afgiöras.

Uppå herr talmans proposition, biföll ståndet detta betänckande.

Föredrogs å nyo prästeståndets extractum protocolli af den 4 Septembris förl:it år,²⁸⁷⁵ hwaruti tillstyrkes, i anledning af anförde skiäl, det härads höfdingen på Åland Samuel Ehrenmalm måtte undfå assessorsfullmagt, dock utan att praejudicera dem, som, i anledning af secreta deputationens betänckande, kunna genom uprättelse få lika wärdighet.

Efter skiedd proposition af herr talman, samtyckte ståndet härtill.

Förehades å nyo prästeståndets extractum protocolli af den 4 Septembr. förl:it år,²⁸⁷⁶ hwaruti anmäles hofrättsrådet friherre Ridderstolpe, till att blifwa hugnad med landshöfdingefullmagt och -tour.

Uppå herr talmans hemställande, biföll ståndet bemälte protocollsutdrag.

Anmäletes öfwerstyrmannen wid kongl. amiralitetet, och coopverdiecapitainen Lindblad, till att undfå lieutenantsfullmagt wid kgl. amiralitetet, som af ståndet bifölls, och kommer extractum protocolli, att till nästa dag upsättias.

Förehades å nyo bondeståndets extractum protocolli af d. 25 September förl:it år,²⁸⁷⁷ hwaruti anmäles, det cammarherren baron Fridrich Ridderstolpe, måtte, i anledning af andrage skiäl, wid dess nu innehafwande

---

²⁸⁷⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, prästeståndets protokollsutdrag, nr 22.

²⁸⁷⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, prästeståndets protokollsutdrag, nr 20.

²⁸⁷⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 56.

cammarherresyssla, tilläggas lika befordringstour med ceremoniemästaren och collegiiråder.

Ståndet biföll detta protocollsutdrag.

Uplästes bondeståndets extractum protocollis af den 25 Septembris förledit år,²⁸⁷⁸ rörande cammarherren Johan Christopher Hasenkampffs befordran. Hwaruti samtyckes, det cammarherren Hasenkampff, i underdånighet kunde hos Hans Kongl. Maist. anmälas, till något rums vinnande på lagmans eller i wärdighet dermed jämlikt ämbetes förslag, enär han derom ansökning gör, och imedlertid huggas med lagmansfullmagt, -wärdighet samt -tour.

Efter gjord proposition af herr talman, instämde ståndet härmed.

Uplästes bondeståndets extractum protocollis af den 1 Martii sidstl:e,²⁸⁷⁹ hwaruti bondeståndet, på gifwen anledning och anförde skiäl, samtyckt, och recommenderat, det må härads höfdingen Carl Caspar Gyllenbåth hos Hans Kongl. Maist i underdånighet anmälas, till åtnjutande af lagmansnamn och -heder, samt, att honom må frihet lemnas, då hans krafter ej wida tillåta honom, att förestå dess nu innehafwande domareämbete, det samma till någon skickelig man afstå, med sådane wilckor han för sig finner fördelagtigast.

Ståndet förenade sig härmed, med tillägning, att härads höfdingen Gyllenbåth, wid nästa ledighet, hwartill han sig anmäler, må få ett lagmansämbete med lön.

Uplästes bondeståndets protocollsutdrag af den 4 Septembris förledit år,²⁸⁸⁰ hwaruti bondeståndet till bifall anmäler, det härads höfdingen Carl Engelbrecht Grevesmöhlen, måtte tillstånd lemnas, att enär han finner sig icke längre kunna med den drift, som wederbör, förestå sin härads höfdingesyssla, få afstå sin nu innehafwande jurisdiction till någon skickelig person, med hwilken han kan derom öfwerenskomma, samt att han derhos må hos Kongl. Maist. i underdånighet anmälas, att nu genast i nåder warda huggad med lagmansfullmagt, och att wid nästa ledighet, hwartill

---

²⁸⁷⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 90. Tryckt i *BdP* 8, bil. 53.

²⁸⁷⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 91. Tryckt i *BdP* 9, bil. 23.

²⁸⁸⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 92.

han sig anmäler, få ett sådant ämbete, med dertill hörande lön och förmåner tillträda.

Ståndet biföll detta protocollsutdrag.

Anmäldes capitainen och riddaren Wolrath Willhelm von Haij, till majors befordran i arméen. Ståndet biföll äfwen detta. Och kommer extractum protocollii att härom afgå, hwilcket herr borgmästaren Unger sig åtog, att uppsättia.²⁸⁸¹

Härjämte gjorde ståndet förbehåll, att de öfrige till befordran anmälte ämbetsmän, äfwen måtte komma under öfwerläggning.

Men herrar borgmästarne Cervin och Wetterblad protesterade häremot.

Förehades å nyo justitiaedeputationens betänckande,²⁸⁸² rörande concourstwister, jämte projecterad förordning, huru dermed förehållas bör.

Uplästes ståndets herrar deputerades i detta ärende afgifne yttrande.²⁸⁸³

Hwilcket, efter giord proposition af herr talman, bifölls.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²⁸⁸⁴ ang:de numera afledne assessoren Richardsons giorda ansökning, om en cronofordran efter afledne vice corporalen wid drabantecorpsen, Johan Ehrenschöld. Och tillstyrker deputationen det af cronan till Richardsson gjorde förskott, af 2 000 d:r silf:rmt, som äntå aldrig lära kunna utgå, måge blifwa eftergifne, och att hos Hans Kongl. Mai:st i underdånighet anhållas må, att med nådigt utslag afhjelpa bemälte fordringsmål.

Herr talman hemstälte, om icke ståndet behagade bifalla betänckandet.

Hwartill ståndet swarade Ja.

Uplästes secreta deputationens betänckande,²⁸⁸⁵ ang:de förbättring i rangen, för såwål den första secreteraren wid hwarje expedition i kgl. cancelliet, som och presidentssecreteraren dersammastädes, och hade de fleste af ridderskapet och adelens, samt bondeståndets ledamöter i deputationen tillstyrkt, att bemälte secreterare blifwa flyttade ifrån n:o 31, där de nu stå, till n:o 25. Men präste- och borgareståndens ledamöter styrka, i anledning af anförde skiäl, bifall till Kongl. Mai:sts för första expeditionssecreterarne

---

²⁸⁸¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 337.

²⁸⁸² Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 24.

²⁸⁸³ Ibid.

²⁸⁸⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 100.

²⁸⁸⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, secreta deputationens expeditioner, nr 127.

d. 1 Septembr. 1760 i rådcammaren tagne beslut. Men för praesiden[t]s-secreteraren kunna de ej tillstyrka någon tillökning i rangen.

Efter skjedt hemställande af herr talman, biföll ståndet det af präste- och borgareståndets ledamöter gjorde tillstyrkande.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²⁸⁸⁶ ang:de kopparslagaren Jerlströms sökte belöning, för dess upfundne förbättring wid eldsprutor.

Uplästes det särskilte votum i detta mål.²⁸⁸⁷

Uplästes bondeståndets extractum protocoll, rörande förewarande ärende.²⁸⁸⁸

Ståndet fant godt, att detta ärende må hwila.

Uplästes justitiaedeputationens betänckande,²⁸⁸⁹ rörande rang och tour för vice advocatfiscalerne uti kongl. hofrätterne, och tillstyrker deputationen, det måge vice advocatfiscalerne i hofrätterne tilläggas lika heder och tour med protonotarierne dersammastädes.

Herr borgmästaren Renhorn begärte bifall till betänckandet, med tilläggning, at vice fiscalen i bergscollegio med en sådan förmån äfwen warder hugnad.

Men herr borgmästaren Pihlgardt yttrade sig: Jag har begärt rang för rådmännen i Carlsrona, som har långt större skjäl med sig, än desse, och begär jag derföre, att förewarande ärende måtte hwila, tills jag fått swar på min gjorda ansökning.

Ståndet fant godt, att detta ärende må hwila.

Föredrogs löparen till secrete handels- och manufacturdeputationens betänckande,²⁸⁹⁰ ang:de indragning af de 3 000 d:r silf:rmts årliga utgift, som manufacturcontoiret, sedan sidstl:e riksdag, till kongl. collegium medicum ärlagt.

Ridderskapet och adelen hade resolveradt, att det ej kan bifalla indragningen af den, till fattige siukas hielp, årligen anslagne fond, af 3 000 d:r s:rmt, men remittera föröfrigit detta mål, till secrete utskottets besörjande,

---

²⁸⁸⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 101.

²⁸⁸⁷ Ibid.

²⁸⁸⁸ Ibid.

²⁸⁸⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 64.

²⁸⁹⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufacturdeputationens expeditioner, nr 73.

som äfwen har att öfwer desse upburne medel af collegio medico infordra behörig redo. Prästeståndet hade instämt härmed, och borgareståndet förenade sig jämwäl med detta ridderskap[et]s och adelens yttrande. Men till den föreslagne friheten, från manufacturfonds ärläggande, för 2 000 bouteiller främmande hälsowattn kunde ståndet icke samtycka.

Uplästes ridderskapets och adelens extractum protocollum af den 8 i innevarande månad,²⁸⁹¹ rörande den, emellan borgaren Nils Ekelin och vice praesidenten i kgl. Götha hofrätt Falkengren, slutne afhandling, om Anneboda säteri, samt huruvida bemälte vicepresident warit tillständigt uti denna afhandling ingå, sedan twist om denna ägendomen i Gjötha hofrätt warit anhängig. Och hade ridderskapet och adelen funnit skiäligt, bifalla justitiaedeputationens afgifne betänckande.

Uppå herr talmans proposition, förblef ståndet wid dess, under den 18 Februarii nästl:e, tagne beslut.

Föredrogs löparen till justitiaedeputationens betänckande,²⁸⁹² ang:de ett nytt förordnande, det alla assessores i domcapitlen böra hädanefter wara präster, och med prästaed förbundne, hwartill deputationen och tillstyrkt.

Uplästes å nyo prästeståndets extractum protocollum af den 6 Martii sidstl:e,²⁸⁹³ rörande detta ärende, hwaruti prästeståndet lemnat sitt bifall till förevarande betänckande, dock med den förändring, att den inemot slutet anförde mening: *I synnerhet, som biskoppen äfwen tillkommer föra praesidium etc. till och med aldrig fela kan, gå ut.*

Herr talman proponerade bifall till prästeståndets extractum protocollum, och ståndet förenade sig härmed.

Tillsades ståndets secreterare, att detta mål icke expedieras förr, än wida därom tillsagdt warder.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²⁸⁹⁴ ang:de brandsstodsforeningars fastställande i Finland. Tillstyrkandes deputationen, det konungens befallningshafwande i orten warda förpliktade, att ofödröjeligen draga behörig försorg, om brandsstodsföre-

---

²⁸⁹¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 3, bilagor.

²⁸⁹² Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 54

²⁸⁹³ Ibid.

²⁸⁹⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 102.

ningars fastställande, öfwer alt i häraderne, tingslager och soknarne, efter som de åsämjas kunna, och deras wärkställighet wid förefallande tilfällen.

Ståndet biföll detta betänckande.

Uplästes åter secrete utskottets extractum protocollis af den 26 Februarii sidstl:e,²⁸⁹⁵ hwaruti secrete utskottet anmäler, att genom nådig remiss har Kongl. Mai:st, till secrete utskottet öfwerlemnad ryttmästaren wid kongl. lifregementet, och riddaren Gustaf Julius Freijtags, lieutenanten wid Smålands cavallerieregemente, Axell Otto Drakes, samt fourierens, wid Hans Kongl. Höghet Cronprintsens regemente, Johan Jacob Hartmans ansökningsom pensioner, i anseende till deras utmärkta wälförehållande och undfångne swåra blessurer, de bägge förste i affairen wid Taschenberg, och den sidstnemde wid Ferbelin. Och tillstyrkes, i anledning af andragne skiäl, det ryttmästaren Freijtag kunde hugnas med en årlig pension af 500 d:r s:rmt, lieutenanten Drake likaledes med pension af 200 d:r s:rmt, för dem hwardera räknad, ifrån den dag, då affairen sig tilldrog. Men Hartman, som haft den olyckan, att blifwa illa blesserad, i det han förlorat ena armen, samt således i sin bästa ålder, då han allenast är 21 år gammal, lærer nödgas gå utur tiensten, men icke är i stånd att förtiena sig födan, kunde bewiljas en årlig pension af 200 daler silf:rmt.

Å löparen war påskrifwit ridderskapets och adelens bifall, med tillägning af 100 d:r s:rmt i de för lieutenanten Drake och fouriern Hartman föreslagne pensioner. Härmed hade och prästeståndet instämt.

Och uppå herr talmans proposition, förenade sig ståndet härmed.

Uplästes cammar-,²⁸⁹⁶ oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²⁸⁹⁷ rörande räntans utgörande i lappmarkerne. Finnandes deputationen, att detta till secrete utskottets utlåtande öfwerlemnas bör.

Herr talman frågade om betänckandet finge bifall, hwartill jakades.

Förehades å nyo secrete utskottets extractum protocollis af d. 1 Octobr. förledit år,²⁸⁹⁸ rörande cancellierådets och riddarens Johan Ihres under händer hafwande arbete, kalladt Glossarium Lingvae Svecanae, och tillika den nytta, som deraf wore att förwänta, för svenska språkets upodlande. Berättandes secrete utskottet, det riksens ständer, wid sidstl:e riksdag, wäl

---

²⁸⁹⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 120.

²⁸⁹⁶ *Calmar* i prot.

²⁸⁹⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 103.

²⁸⁹⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 77.

hafwa anordnat en summa af 10 000 daler s:rmt på det sättet, att när med tryckningen wore giord begynnelse, skulle hela summan till canc[ell]jerådet utbetalas, deraf skulle han få behålla 3 000 d:r samma mynt, men de öfrige 7 000 daler, skulle han, efter 5 års förlopp, återbetala. Och tillstyrker derföre, det cancellierådet Ihre måtte få behålla bemälte 7 000 daler s:rmt, emot det han säljer wärket till tijo plåtar, efter dess egit föreslående, med mera.

Herr talman hemställte, om icke secrete utskottets extractum protocolli finge bifall.

Ståndet samtyckte härtill.

Uplästes ridderskapets och adelens extractum protocolli af den 28 sidstl:e Majj,²⁸⁹⁹ rörande riksens ständers lemnade föreskrift, i anseende till herr landshöfdingen Cronhiorts befordran, och huru bemälte landshöfdinge, enär han sig till något militairt län anmäler, bör i jämförelse med andre competente sökande anses, på det, då casus existerar, ingen owisshet om riksens ständers tancka i detta mål sig yppa måtte. Förklarandes ridderskapet och adelen dess mening wara, att landshöfdingen Cronhiort förhielpes till det först ledige militaire län, hwartill han sig anmäler, och i fall det skall skie genom accord, må statscontoiret förskiuta accordssumman. Kommandes han wid återträdet i tjensten, att ej beswäras med någon afgift för dess nya fullmagt.

Ståndet fant godt, att detta mål måtte hwila.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²⁹⁰⁰ ang:de ballancer i gemen, och ballancecommissionerne i höfdingedömerne. Tillstyrkandes deputationen 1:mo att då landshöfdingarne äro hindrade, eller hafwa permissioner, vice landshöfdingar i deras ställen kunde förordnas, till att föra praesidium i ballancecommissionen, jämwäl och i de öfrige en landshöfdinge tillhörige giöromål; 2:do att ledamöter och bisittiare uti ballancecommissionerne icke allenast antagas owälduge, och, så mycket möjligt är, i lag och cammeralsakerne förfarne, utan och wälfrägdade och om landet wäl kunnoge män; 3:tio för commissionerne wore högstangelägit, att alle ballancer och restantier till nästa riksdag ofelbart warda, så mycket på dem ankommer, fulleligen utredde, indrefne, el-

---

²⁸⁹⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, ridderskapets o. adelns prot.utdrag, nr 37.

²⁹⁰⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 104.

ler till afskrifning befodrade; 4:to när afskrifningen äger rum, eller då beswår anföres emot commissionernes utslag, sådant, likmätigt ofwan högstberörde Kongl. Mai:sts nådiga instruction af den 20 Dec. 1758, endast tillhörer wederbörande collegier, att bepröfwa och sitt utslag fälla, så håller deputationen före, att kongl. cammarcollegium och kongl. cammarrevisionen måtte alfvarligen blifwa anbefalte, att utan uppehåll till ballancecommissionerne aflemna deras swar och yttrande, på det således alle möjelige medel måtte kunna concurrera, till ballancernes och restantiernes fullkomliga utredande, antingen till betalning eller afskrifning, inom nästa riksdag, så att utförlige berättelser, om hela ballance- och restantiewärket i höfdingedömen, måge kunna uti de till afgifwande riksdagsrelationer inflyta.

Ridderskapet och adelen hade bifallit betänkandet, undantagandes den 1sta puncten, rörande vice landshöfdingarnes förordnande, hwartill prästeståndet samtyckt. Och ståndet förenade sig jämwäl härmed.

Uplästes åter bondeståndets extractum protocollis af den 19 Januarii förledit år,²⁹⁰¹ rörande österbotnische seglationsfriheten, och hwaruti bondeståndet lemnat dess bifall till den af allmogens deputerade ifrån Österbotn gjorde ansökning, rörande seglationsfrihet för allmogen till alla inrikes orter. Recommenderandes härjämte till bifall bondeståndets, redan den 20 Maj 1752, i detta mål utfärdade extractum protocollis.

Ridderskapet och adelen hade häröfwer resolveradt, att de af Österbotns allmoge, som af ålder ägt seglationsfrihet, lemnas tillstånd, att med deras hemmansproducter segla uti Österbotnische wiken, men ej längre än till Stockholm.

Herr talman proponerade bifall, till ridderskapets och adelens yttrande. Och ståndet samtyckte härtill.

Uplästes secreta utskottets extractum protocollis af den 3 Junii sidstl:e,²⁹⁰² rörande Calmare stads sökte mudderinrättning i sundet därstädes, finnandes secreta utskottet nödwändigheten af bemälte mudderpråmsinrättning. Men emedan, enligt kongl. amiralitetscollegii afgifne yttrande, till denna inrättning fordras 10 000 d:r silf:rmt, utom 1 a 2 000 d:r samma mynt årligen, till arbetets drifwande, och till insamlande af desse penning-

---

²⁹⁰¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 16. Tryckt i *BdP* 8, bil. 12.

²⁹⁰² Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 138.

ar föreslår secrete utskottet af gifwen anledning en wiss afgift af skjjepp och fartyg, som komma att passera detta sund. Och i följe häraf hemställles, om icke en afgift af alla uti Calmare hamn inlöpande utländske fartyg böra, under namn af grundränsningspenningar, ärlägga 6 öre och inländska 4 öre s:mt för hwarje skjjeppsläst, samt en fjerdedel så mycket för de fartyg, som passera genom sundet, utan att ankra i hamnen, dock att cronans fartyg icke härunder begripes. Och emedan owist är, hwad denne afgift kan indraga, ty har secrete utskottet ej kunnat utsätta wiss tid till dess upbärande, utan hemställt, om icke afgiften kunde så länge continuera, till dess inrättningen blifwit fulleligen betald.

Herr talman: Jag håller före, att denna secrete utskottets författning är aldeles stridande emot all handelsrörelse, och hemställer derföre, om icke förewarande extractum protocollii kunde till secrete utskottet åter förwisas.

Ståndet swarade härtill Ja, och herr borgmästaren Kock tog emot bemälte document, till att i secrete utskottet återlemna.

Uplästes secrete utskottets extractum protocollii af den 3 i denne månad,²⁹⁰³ ang:de öfwerjägmästaren And. Gyllenswärds sökte perpetuella arrende, af Ållestads cronosäteri, med derunder liggande 2 ½ hemman i Elfsborgs län och Giäsena härad, och styrker secrete utskottet dertill, att öfwerjägmästaren Gyllenswärld må slippa att på Ållestad säteri upföra charactersbyggnaden af sten, men att han, hwad räntan angår, skulle slippa betala den efter markegången, blott för det, att den i resolutionen förmåles böra utgöras efter jordeboken, dertill kan secrete utskottet icke styrka till bifall.

Uppå herr talmans proposition, biföll ståndet detta protocollsutdrag.

Uplästes land- och sjömilitiaoeconomideputationens betänckande,²⁹⁰⁴ rörande den afgift utländske fartyg, för de på Pater Noster-skären och Ölands södre udde tillämnade fyrbåkar, komma att ärlägga. Tillstyrkandes deputationen, att Kongl. Mai:st måtte i underdånighet anmodas draga nådig försorg, att, sedan kgl. amiralitetscollegium med project till båkafgiften inkommit, och de härwarande främmande hofsministrar blifwit härom underrättade, och deras utlåtande afgifwit, så bör den bewiljade båkafgiften uti Helsingör af²⁹⁰⁵ utländske fartyg, upbäras, på samma sätt, som för-

---

²⁹⁰³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 139.

²⁹⁰⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, land- och sjömilitieekonomideputationens expeditioner, nr 15.

²⁹⁰⁵ Upprepat i prot.

rut för Kullens och Nidingens båkar warit wanligit. De fartyg, som kunna nyttia båken, men ej passera sundet, böra ärlägga afgiften i den svenska hamn de anlända. Och sedan båkens upbyggande och årliga underhåll blifwit på detta sätt betalte, kommer bemälte afgift att tillfalla cronan.

Ståndet fant godt, att detta ärende hwilar.

Uplästes lant- och sjömilitiaoeconomideputationens betänckande,²⁹⁰⁶ rörande fyrbåksbyggnaderne på Pater Noster-skjären och Ölands södra udde. Tillstyrkandes deputationen, om icke nödige medel, till desse byggnader måge anslås, samt att kongl. ammiralitetscollegium får befallning, att skyndesammast föranstalta, om desse byggnaders förfärdigande. Dock bör iackttagas, hwad deputationen, om båkafgiftens ärläggande, under detta dato tillstyrkt.

Ståndet fant nödigt, att detta mål hwilar.

Herr rådman Hanell yttrade sig: Mig är berättadt, att högtärade ståndet, under det jag i ett angelägit mål war borta utur ståndet, förehaft och till secrete utskottet återwist secrete utskottets extractum protocolli, rörande en mudderpråms inrättande i Calmaresund. Men begär nu wördsammast, att bemälte ansökning måtte bifallas, ty eljest blefwe det inom några år så grundt, att större fartyg ej kunna upkomma till staden, och skulle ganska mycket hindra stadens inwånare, i dess rörelse.

Ståndet samtyckte intill denna begäran, men med det förbehåll, att den mening, *samt 1/4-del så mycket för de fartyg, som passera genom sundet, utan att ankra i hamnen, såsom hinderlig och för rikets handel högstskadelig* går ut.

Herr rådman Hanell förbandt sig, att skaffa samma resolution i de öfrige stånden.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²⁹⁰⁷ rörande Johannisbergs kungsgård, tillstyrkandes deputationen, att denna kungsgårds innehafware, som äro framl. h. praesidenten Cronstedts arfwingar, böra wara berättigade, att nu och i ewärdeliga tider bibehållas wid det om Johannisbergs kungsgård med kgl. cammarcollegio slutade contractet, med alle där upnämnde onera och förmåner, utan den ringaste rubbning och förändring.

---

²⁹⁰⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, lant- och sjömilitieekonomideputationens expeditioner, nr 16.

²⁹⁰⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 105.

Herr talman hemstälte, om icke ståndet behagade bifalla betänckandet, dock med förbehåll, att de orden, *ewärdeliga tider*, ej sträckas därhän, att godset kan säljas eller gå i sidoarf.

Ståndet samtyckte härtill.

Uplästes till en del fiskerideputationens betänkande,²⁹⁰⁸ öfwer landshöfdingen och riddaren Råfelts ansökning, att uti bohusländske skjärgården, uppå Gjötheborgs gymnasii gods, Åby och Sundby, med derunder liggende lägenheter, som till den studerande ungdomen från Bohuslän testamenterat är, få tillstånd, att där giöra en fiskeriinrättning af hwarjehanda beskaffenhet, och i synnerhet med det så kallade storfisket, till tårsk, cabellion, långor och flundrors fångande, med mera.

Och ståndet skildes åt.

---

²⁹⁰⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, fiskerideputationens expeditioner, nr 15.

Åhr 1762 den 10 Junij

S.d. Herr justitiaeborgmästaren Robeck berättade, det ståndets utsedde herrar deputerade öfwer ärendet, rörande praesidiiförandet i accisrätten här i staden, förehaft detta mål, och funnit, enligt lag och rättwisa, att de ledamöter som äro innom tullwärket, böra ej wara flere till antalet, än de af stadens medel. Men deputerade hålla före, att saken bäst hielpas på det sättet, att deputationens betänckande²⁹⁰⁹ bifallas med tillägning, att antalet af de uti betänckandet omförmälte 6 ledamöter, af hwilcka bemälte rätt kommer att bestå, blifwer öckt med en ledamot af stadens medel, då rätten wid en eller annan ledamots timade förfall, ändå består af domfört antal.

Uppå herr talmans proposition, biföll ståndet betänckandet, med den af herrar deputerade gjorde tillägningen.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²⁹¹⁰ rörande kronohemmanen Alvasjö, Norreboda och Söderboda. Förmälandes deputationen, det riksdagsfullmägtigen för Östhammars stad, herr borgmästaren Groop, giordt ansökning, att, i anseende till stadens brist på utrymme, få bemälte hemman till staden underlagde, men som deputationen icke till fullo utrönt, om Östhammars stad är i sådan belägenhet, som herr borgmästaren föregifwit, ty hemställes, om icke laga undersökning, innan nästa riksdag, kunde skje, och kongl. cammarcollegium sitt yttrande afgifwit, då deputationen will sig häröfwer efter beskaffenheten yttra, samt emedlertid ingen disposition och skatteköp om samma hemman får göras.

Herr borgmästaren Unger: Staden Östhammar är ej hulpen med det deputationen tillstyrkt, men som desse cronohemman ligga så nära utom staden, så hemställer jag, om icke de nu genast kunde till bemälte stad uplåtas, och i anledning häraf har jag projecteradt ett extractum protocollii, hwilcket jag nu med ståndets tillstånd får upläsa.

Bemälte extractum protocollii uplästes, och bifölls, lydande, som följer:²⁹¹¹

S.d. Wid det tillfälle cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande, rörande cronohemmanen Alvasjö, Norre- och Sö-

---

²⁹⁰⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 53.

²⁹¹⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 106.

²⁹¹¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 299.

derboda, hwilcka Östhammars stad till utrymme begärt, förehades, tog borgareståndet uti ömt öfwerwägande, huru denna stad, som är wäl belägen och för omkringliggande landet nödig, i brist af tillräckeligt utrymme att bygga hus på, icke kunnat emottaga så många borgare, och handtwärkare, som för landsorten äro nyttige och nödige, hwarföre ock omkringboende landtmän och allmoge sakna det biträde och handräkning, de af staden förwänta bordt, alt intill desse senare åren, då nu warande borgmästaren Grop, jämte magistraten, förmått och öfwertalt handtwärkare af de nödigare professioner, att sig därstädes nedsättia, igenom löfte och försäkran, att hos riksens högl. ständer söka utwärka åtminstone så mycket utrymme för staden, att de kunde få tillräckelige tomter, till deras wärkstäders upbyggnad, om ej mulbete tillika skulle kunna winnas. Derföre och som ståndet har sig noga bekandt, att staden ej äger mer, än $\frac{1}{4}$ -dels hemman till alt utrymme, hwilcket till stadspredikantens lön uplåtitt är, samt att staden till nästgränsande jordägare måste betala tomtören, för de små och trånga tomter, dess nu warande inwånare bebo, så finner wäl borgareståndet skjäligt, att Östhammar, som i 600 år till Kongl. Mai:sts och cronan dess utskylder ärlagt, förtient att benådas med de 3 förenämnde, till stadens utwidgande och nödiga beqwämlichkeit, begärte cronohemman. Men som af dem icke mer, än $\frac{3}{4}$ äro odisponerade, och stadens fullmäktig andre i stället nu icke upgifwa kunnat, så och på det några och 20 handtwärkare, som på hans intalande sig därstädes nedsatt, icke må se sig föranlåtne, att flytta därfån, och andre handtwärkare och fabriqveurer ej aldeles afskräckas, att sig där nedsättia, pröfwar borgareståndet billigt, för det allmänna nyttigt, och för landsorten oundgängeligt, det bör staden så mycket soulageras, som möijeligheten och tillgången nu kan medgifwa, och fördenskull nu genast förlänas med de odisponerade $\frac{3}{4}$, hwaraf staden, om ej annan, åtminstone den förmån tillflyter, att kunna af närmast intill staden belägne hemman få tillbyta sig så mycken jord, som till nödwändige tomter ärfordras för de stadens inwånare, som i brist deraf ej kunnat med nödige hus sig förse. Blifwandes i alt öfrigit ofwanåberopade cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande bifallit, så att den der föreslagne undersökning må för sig gå, och ständerne wid nästa riksdag hafwa tillfälle, att öfwer Östhammar stads ansökning sig närmare utlåta. Hwilcket med de öfrige respective ständen hörsamt, dienst- och wänligen communiceres.

Herr borgmästaren Pihlgardt upläste ett projecteradtt extractum protocollti, rörande rang för rådmännen i Carlsrona.

De större städernes herrar fullmäktige begärte samma förmån, för sine städer.

Herr talman hemställte, om detta nu upläste protocollsutdrag finge bifall. Härtill swarades både Ja och Nej.

Herr talman frågade, om icke herr borgmästaren Pihlgardt kunde lemnas bewis utur protocolltet, att han denna ansökning anmält, men att ståndet kunde för denna gången ej häruti ingå.

Härtill swarade ståndet likaledes både Ja och Nej.

Herr assessoren Anthonsson hölt före, att herr borgmästaren Pihlgardt finge äfwen så wäl, som de öfrige städernes fullmäktige, gjöra derom särskild ansökning.

Herr talman proponerade bifall till detta herr assessoren Anthonssons yttrande, hwilket beswarades med både Ja och Nej; och fants godt, att detta mål måtte hwila.

Uplästes resten af fiskerideputationens betänckande,²⁹¹² ang:de landshöfdingen Råfelts ansökning, att af Gjötheborgs gymnasii stipendiigods Sundby och Åby få inrätta fiskesalterier, med mera. Tillstyrkandes deputationen, det herr landshöfdingen och riddaren Råfelt, med de interessenter han antaga kan, finge näste fardag under arrende tillträda desse stipendiigods, emot det han då straxt begynner med wärkelig fiskeinrättning, emot arrendesumman 1 000 d:r silf:rmt årligen, med mera.

Herr borgmästaren Kock begärte att ärendet måtte hwila.

Herr borgmästaren Schauv: Saken är olagligen inkommen, och bör därför afslås. Ty huru kunna ständer befatta sig med donationer och testamenten?

Herr borgmästaren Fries: Här upkommer 3:ne frågor, 1:mo om ärendet skall hwila, 2:do om det är lagligen inkommit och 3:tio om sjelfwa saken, hwad så wäl första, som andra frågan beträffar, så måste jag tillstå, att jag ej kan finna mig däruti, ty ärendet är äfwen stridande emot all billighet och lag. Finner ej eller, att deputationen ägt rättighet, att uptaga och med dess yttrande inkomma uti förewarande mål, och begär jag därför proposition till afslag på betänckandet.

---

²⁹¹² Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, fiskerideputationens expeditioner, nr 15.

Herr borgmästaren Renhorn hölt före, att saken borde företagas, emedan riksdagens slut snart tillstundar, och ser jag ej annat, än att det är ett artigt försök och spel, att bringa cronan på omkostnader i framtiden.

Herr borgmästaren Unger kunde ej finna, hwarföre ärendet skulle hwila, ty nu är det upläst, och alla skiäl mot och med äro i friskt minne. Jag kan ej eller se, att deputationen haft rätt uptaga bemälte ärende, det rör ej directe fiskerierne, utan twärtom andras rätt, som ej äro häröfwer hörde, men hwad sielfwa saken angår, så kunna ständer ej befatta sig med andras dispositioner och testamenten, när de äro lagligen giorde. Exempel hafwe wi ju i händerne sidste riksdag, med Wisingsö gymnasii flyttning till Carls-crona, hwilcket då med all billighet want afslag. Och föröfrigit will jag nu upläsa secreta utskottets, sidstl:e riksdag till ständerne ingifne, extractum protocoll, rörande Wisingsö gymnasii flyttning.

Bemälte extractum protocoll uplästes.

Herr borgmästaren Hanqvist trodde, att det wore redan nog discoureradt i detta mål, och begärte derföre proposition.

Herr talman hemstälte, om icke betänckandet finge bifall.

Och herr borgmästaren Kock uptog de skjäl, hwarpå deputationen sitt tillstyrkande grundat.

Herr talman frågade, om detta betänkande får afslag.

Och ståndet samtyckte härtill.

Föredrogs å nyo justitiaedeputationens betänckande,²⁹¹³ rörande rang och tour för vice advocatfiscalerne i hofrätterne.

Uplästes ridderskapets och adelens påskrefne resolution, med bifall till betänckandet, jämte tilläggning, att de nu warande ordinarie notarier i hofrätterne som äga äldre notariefullmagter, än nu warande vice fiscaler, därstädes åtniuta sin tour till befordran, efter förra wanligheten. Prästeståndet hade bifallit denna ridderskapets och adelens tilläggning. Och ståndet förenade sig jämwäl härmed,²⁹¹⁴ med tilläggning, att vice fiscalen i bergs- och andre collegierne, hwaräst de redan äro förordnade, niuta samma förmån.

Justerades extractum protocoll, ang:de praesidiiförandet i accisrätten här i staden, lydande sålunda:²⁹¹⁵

---

²⁹¹³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 65.

²⁹¹⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 323.

²⁹¹⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 300.

S.d. Sedan borgareståndet låtit sig föredragas riksens höglofl. ständers justitiaedeputationens betänckande, ang:de så wäl praesidii förande, som ledamöter uti accisrätten här i staden Stockholm, fant ståndet godt, att bifalla samma betänckande, med den tillägging, att antalet af de uti betänckandet omförmälte ledamöter, af hwilcka bemälte rätt kommer att bestå, blifwer öckt med en ledamot af stadsens medel, då rätten, wid en eller annan ledamots timande förfall, ändå består af domfört antal. Hwilcket med de öfrige respective stånden hörsamt,ienst- och wänligen communiceres.

Justerades extractum protocoll, ang:de de af Stockholms stad magistrat bewiljade tillökningar i arbetslönerne för järnbär[ar]ne, med flere, och lyder, som följer:²⁹¹⁶

S.d. Hos borgareståndet hafwa Stockholms stads riksdagsfullmäktige wid handen gifwit, att berörde stads magistrat, i anseende till nu warande dyra pris, på alt hwad till upphälle och bärgning tarfwas, funnit sig föränlåtén, sedan de handlande blifwit hörde, att, till stadens arbetsmanskaps bibehållande, göra en tillökning på deras förre arbetslöner, på det detta manskap ej genom aldeles otillräkeligit underhåll, måge se sig nödsakade, att begära afskjed, som redan ofta skjedit, att genom arbete hos private söka bättre utkomst, och således arbetet wid stadsens metallwågar, mäteriet, sillpackeriet, och tjäruwräkningen, om icke aldeles afstadna, dock likwäl icke kunna hållas i den drift, som för in- och utskjepningen wid wågarne, samt eljäst ärfordras. Bestående den af magistraten gjorda tillökningen uti följande omständigheter, och i följe hwaraf järnbärarne wid metallwågarne, för järnets inbärning, resning, och frambärande till wägning, samt åter aftagande ifrån wågsålarne, upresande och utbärande till utskjepning, in alles bekomma 16 öre kopp:mt för skjepundet, och tackjärnsbärarne 14 öre samma mynt för skjepundet. Den öfrige betieningens nu mera aldeles otillräckelige underhåll hade magistraten således sökt förbättra, att mätarnes arbetslöner, som hittills allenast stigit till 60 a 70 daler kopp:rmt årligen för hwardera, hädanefter få den billiga hjälp, att mätarepenningarne blifwa lika för landt- och skjepsmåtningen, till delning mätarne imellan och staden, för dess tunnor, som i skillnaden gör allenast 1 ½ öre kopp:rmt tunnan, samt

---

²⁹¹⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 301.

för bodmätning af kjøparen en lika förhöjning. Sillpackarnes arfwode förhöjjes ifrån 6 öre, som de hittils åtniutit, till 9 öre, och torgpenningarne ifrån 4 till 6 öre, alt koppar:mt; tiäruwräkarnes, ifrån 2 till 3 öre kopp:rmt, lika med tiärukullarne för hwar tunna, som endast imellan säljaren och kjøparen, gör en skillnad af ½ öre samma mynt.

Borgareståndet tog denna, af Stockholms stads magistrat, gjorde tillökning på arbetsmanskapets förre arbetslöner, under behörigt öfwerwägande, och fant den samma så nödig, som wid närwarande dyra pris på alle ätande och nötande wahrör aldeles billigt; dock att den framdeles, när dyrheten upphörer, åter indrages. Hwarföre och den samma hos de öfrige respective stånden, till gunstbenägit bifall, hör-samt, tjenst- och wänligen skulle anmälas.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,²⁹¹⁷ ang:de herr borgmästaren M. Kiörnings ansökning, för Sundsvalls stad, att få tillwärka grof klädeswäfnad. Tillstyrkandes deputationen, att hos Kgl. Maist. anhållas måtte, att, för fabriqveuren Olivenbaum och dess interesser, utfärda dess nådige privilegium, till en fabriqves inrättande i Sundsvall på gröfre kläden.

Ståndet biföll detta betänckande.

Föredrogs cammar-, oeconomic- och commercedeputationens betänckande,²⁹¹⁸ rörande de swårigheter, som i allmänhet wid gästgifwaregårdar möta de resande. Och hade ridderskapet och adelen bifallit borgareståndets gjorde anmärkningar uti extracto protocolli,²⁹¹⁹ med tilläggnig, att uti 5 § af förordningens project tillsattes *eller*²⁹²⁰ *landsfiscalen*, och att föröfrigit denna författning må äfwen sträcka sig till storförstendömet Finland. Prästeståndet hade instämt häruti, men tillagt wid 13 §: *ehwad de äro af andre upptingade, eller icke*, samt äfwenledes bifallit, att detta förordnande må sträcka sig till Finland, hwaräst stora stråkwägar, många resande, och ordentelige gästgifwaregårdar äro.

---

²⁹¹⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 77.

²⁹¹⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 56.

²⁹¹⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 292. Se ovan vid not 2751.

²⁹²⁰ Kursiverat av utg.

Herr talman hemställte, om icke ståndet behagade bifalla ridderskapets och adelens, samt prästeståndets giorda tillägningar, till ståndets extractum protocollis af d. 5 i denne månad.

Ståndet swarade hertill Ja.

Förehades löparen till cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²⁹²¹ rörande hållskjutsen i Åby. Och hade ridderskapet och adelen bifallit betänckande, med tillägning, att detta icke må tiena till praejudicat. Härmed hade prästeståndet instämt. Men ståndet förblef wid dess förrut fattade beslut.

Likaledes förblef ståndet wid dess lemnade bifall och giorda tillägning, till cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²⁹²² rörande hållskjutsen i Fittia. Hwilcket så wäl ridderskapet och adelen, som prästeståndet det simpliciter bifallit.

Uplästes secreta deputationens betänckande,²⁹²³ rörande capitainen wid Nylands dragoneregemente och riddaren Fridrich Ad. Ramsajis anförde beswär, öfwer liden praejudice. Och har deputationen i anledning af anförde skiäl, hwarken kunnat styrka till bifall eller afslag i denna ansökning, utan hänskjuter till riksens ständers godtfinnande, hwad beslut de behaga fatta.

Hos ridderskapet och adelen är resolverat, att de ej kunna tillägga majoren Ramsaj den af honom år 1756 sökte tour, utan pröfwar skjäligt, att han den niuta bör, af samma dato, med majoren von Schwartzern.

Häruti hade prästeståndet instämt. Och efter skjedd proposition af herr talman, förenade sig jämwäl ståndet härmed.

Uplästes secreta deputationens betänckande,²⁹²⁴ rörande secondmajoren wid lifdragoneregementet och riddaren baron Magnus Armfelts och capitainen wid Nylands och Tavastehus dragoner och riddaren Lars Glantsenstiernas anförde beswär öfwer praejudice. Och har deputationen icke kunnat, i anledning af anförde skjäl, styrka till bifall i desse ansökningar. Men emedan baron Armfelt nyligen är till major befordrad, så ankommer det på riksens ständer sjelfwa, huruwida capitaine Glantsenstierna med majors-

---

²⁹²¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 82.

²⁹²² Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 83.

²⁹²³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, sekreta deputationens expeditioner, nr 128.

²⁹²⁴ Ibid., nr 129.

fullmägt kunde hugnas, hwilcken dock likwäl ej må ligga bättre förtjente i vägen.

Hos ridderskapet och adelen är resolveradt, att baron Armfelt och capitaine Glantsenstierna må hugnas med majorsfullmagter, af samme dag, som majoren von Schwartzern, dock utan äldres praejudice. Prästeståndet hade bifallit ridderskapets och adelens resolution, och ståndet förenad sig jämwäl härmed.

Uplästes cammar-, oeconomic- och commerce- samt secrete handels- och manufacturdeputationernes gemensamma betänckande,²⁹²⁵ ang:de Ekenäs stads ansökning, att få utskjeppa läckter och spiror af gran till tyska orterne i Östersjön. Och tillstyrka deputationerne bemälte stad till vidare den sökte utskjeppningsfriheten af läckter och spiror, allenast med 3:ne fartyg årligen. Och som wid öfwerläggningen härom riksdagsfullmäktigen för Hellsingfors, om en sådan förmån äfwen anhållit, ty hafwa wäl deputationerne hållit före, att Hellsingfors enahanda utskiepningsfrihet af läckter och spiror kunde förunnas, samt hemställer, om icke riksens ständer skulle tackas i underdånighet tillstyrka Hans Kongl. Mai:st, att derjämte låta afgå nådige ordres till dess befallningshafwande i orten, att på tienligt sätt söka, att upmuntra och förmå inwånarne derstädes, till sågeqwarnars anläggande, på det den nu tillstyrkte frihet för Ekenäs derefter till sågtimber, läcker och spiror måtte kunna inskränkas.

Ståndet fant godt, att detta mål måtte hwila.

Uplästes secrete handels- och manufacturdeputationens betänckande,²⁹²⁶ ang:de någre nödige anstalter, rörande den sidenfabriqve, som fabriqveuren Alnoor och dess bröder nu innehafwa. Tillstyrkandes deputationen, att fabriqveuren Alnoor tillika med dess bröder måtte nu genast, till ständig ägo och fri besittning, uplåtas de å Spetsiske tomten upsatte byggnader, emot det, att de samma fastighet med 10 procents tillwärkningspraemier skola afbetala, jämte förbindelse å Alnoors sida, att ständigt hafwa wist antal stolar i gång på samma sätt, som fabriqveuren Pejron, samma fabriqve och förmåner innehafvt.

Herr talman hemstälte, om icke betänckandet finge bifall, att fabriqveuren Alnoor må, genom 10 procents tillwärkningspraemier, få inlösa Spets-

---

²⁹²⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 107.

²⁹²⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 78.

iske gården, till ego och fri disposition, emot sådan förbindelse och willkor, som deputationen föreslagit.

Härtill swarades Ja.

Justerades ståndets resolution, å cammar-, oeconomie- och commerce-deputationens betänckande,²⁹²⁷ rörande Johannisbergs kungsgård, och lyder:

Betänckandet bifalles, dock med förbehåll, att de orden *ewärdeliga tider* ej sträcka sig därhän, att godset kan säljas, eller gå i sidoarf.

Föredrogs å nyo secreta deputationens betänckande,²⁹²⁸ ang:de capitainen Lagerswärds beswär öfwer praejudice.

Uppå herr talmans proposition, biföll nu ståndet detta betänckande simpliciter.

Herr grosshandlaren Clason föredrog herrar deputerades utlåtande, öfwer cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²⁹²⁹ rörande Ruthiske arfwingarnes cronofordran. Och hafwa deputerade funnit, det afl:e cammarrådet Ruth wärkel:n haft, att fordra.

Herr assessoren Anthonsson: Summorne, som jag upgifwit, äro aldeles lika med desse, nu af herrar deputerade anmälte. Men jag har ej gått till liqvidationen 1758, utan allenast till 1707 års liqvidation, då räkningen slutades, med det sidsta åratalet efter 1698 års bref, eljest blifwer det orätt.

Herr borgmästaren Renhorn: Här bör först den frågan afgöras, om Ruth wiste sielf, att han wärkeligen hade att fordra år 1695 22 000 d:r kopp:rmt, och sedan då liqvidationen skjedde, samt då han dog år 1707.

Herr borgmästaren Biörkman: Herrar deputerade hafwa ju upgifwit sielfwa summorne, så af Ruths skulld, som fordringar, och hwaraf ju tydeligen kan inhämtas, det Ruth haft att fordra. Och som Ruth gifwit åt cronan 10 000 d:r silf:rmt för mycket i räntor, så bör han äfwen få sin betalning i räntor. Hwarföre jag äfwen bifaller betänckandet.

Herr talman: Hela oredan har sitt ursprung af tiäruhandelen. Borgmästaren Bunge feck sitt ut, men för det, att cammarrådet Ruth ej kunde finna sig, torde hända i då warande statssysteme, skulle han blifwa lidande. De-

---

²⁹²⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 105.

²⁹²⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, sekreta deputationens expeditioner, nr 118.

²⁹²⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 63.

puterade hafwa ju tydeligen wist Ruths fordran, hwarföre arfwingarne äfwen böra få sitt ut i räntor, enligt deputationens betänkande. Herr assessoren Anthonsson har hållit sig till 1707 års liqvidation, men ej observeradt på hwad sätt Ruth afbetalt sin skuld.

Herr borgmästaren Schauv: Efter min öfwertygelse will jag tala. Ägendomen gälde 70 000 d:r silf:rmt, och skullden war 88 000 d:r samma mynt. Men när Ruth köpte ägendomen, kostade den samma endast 5 000 d:r. Den lemnade han cronan i afbetalning för sin skuld. Cronan tog denna egendomen emot för 70 000 d:r, och lät honom af nåde få sittia på ägendomen. Hwad han åter af borgmästaren Bunge hade att fordra, rakte ändå ej till, som kan inhämtas af herr assessoren Anthonsson upgifne tankar. Hwarföre skall arfwingarne då få sin betalning i räntor, när ägendomen war öde? Nu påstås, det de skola få detta ärsatt i god ränta. Däruti kan jag ej finna mig, utan hafwa de att fordra, så lät dem få den summan betalte i penningar.

Men herr borgmästaren Brunssell: Twiflade ej derpå, att ju cammarrådet Ruths fordran är riktig. Och som de togo af honom både penningar och räntor, så böra de få sitt igen i räntor. Och begär derföre proposition på betäckandet.

Herr borgmästaren Hanqvist: Den frågan äger här nu ej rum, om han hafwer rådt till sin fordran, eller ej. Ty det hörer ej ståndet till att liqvidera, utan nu bör ståndet sluteligen yttra sig, om han betalt sin skuld fullt ut, eller icke. I början skiedde det icke, men någon tid derefter, genom tullinkomsterne, det bestod i penningar, och derföre böra arfwingarne jämwäl undfå sin betalning i penningar, efter kongl. cammarcollegii liqvidation.

Herr borgmästaren Malmstén begärte underrättelse, om liqvidationen är sådan, att den är riktig debiterad och krediterad. Är den gillad af Kgl. Maist, så har man fundament att gå derefter. Är den ej af Kongl. Maist. gillad, så böra de få ny liqvidation. Och håller jag för billigt wara, att om Ruth fullgiordt detta i räntor, så böra de undfå betalning i räntor, eljest icke. Har han ej betalt sin skuld, så är det skjedt af kgl. nåd, men har han betalt i räntor fult ut, så böra de ock få ut hela betalningen i räntor.

Herr borgmästaren Wallentein: Här är endast frågan, om arfwingarne skola hafwa penningar, eller räntor, efter Kongl. Mai:sts nådige resolution. Har Ruth betalt i räntor, så samtycker jag dertill, att utbetalningen bör skje i räntor, annars icke.

Herr talman hemställte, om icke ståndet behagade bifalla Hans Kongl. Mai:sts nådige resolution, i förewarande mål.

Härtill swarade ståndet Ja.

Hwarefter proposition begärtes.

Herr talman gjorde följande proposition: Behagar ståndet bifalla deputationens afgifne betänckande, rörande Ruthiske cronofordran? Den som skrifwer Ja, bifaller betänckande, och då får Ruthiske arfwingarne utbetalningen i räntor. Den som skrifwer Nej, bifaller, att Ruths arfwingar få betalningen i penningar, enligt Kgl. Mai:sts nådige resolution. Propositionen gillades, voringssedlarne insamlades och öppnades, hwaraf befants, att femtjotre röster utfallit för Ja, och 21 för Nej.

Uplästes secrete handels- och manufacturdeputationens betänckande,²⁹³⁰ ang:de huru wida hwita waxlius måge ifrån utrikes orter få införskrifwas. Tillstyrkandes deputationen, att riksens ständer behagade afbida påfölgden af de redan gjorde anstalter, till waxblekeriets uphielpande i riket, innan någon införskrifning af hwita waxlius, utom hwad för kgl. hofwet, oumgängeligen tarfwas, i allmenhet tillåtas må.

Ståndet fant godt, att bifalla detta betänckande.

Justerades extractum protocolli, ang:de medelstyrmanen wid kongl. amiralitetet, Gustaf Lindblads befördran till lieutenant derstädes, och lyder sålunda:²⁹³¹

S.d. Kom hos borgareståndet uti billigt öfwerwägande, den sena och tröga lycka, som medel styrmanen wid kgl. amiralitetet, Gustaf Lindblad, i så måtte öfwergådt, att han, oagtadt inhämtade studier, enligt lagarne, undergången examen uti alla de stycken, som till amiralitetswettenskapen höra, samt flere tjensteår, ännu icke kunnat ärhålla vidare befördran, än att han år 1758 blifwit till medelstyrman förordnad, under hwilcken tid han ock till flere sjöexpeditioner, uti Kongl. Mai:sts och cronans tjenst, med mycken kjäckhet brukad blifwit. Och som borgareståndet hade sig denna Lindblads ärfarenhet och förtienst, så wäl som dess i flere år, såsom coopverdiecapitaine, med särdeles drift och skickelighet, rikets handlande gjorde tienster, bekandt, så pröfwade ståndet skjäligit, det må medelstyrman Gustaf

---

²⁹³⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 79.

²⁹³¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 302.

Lindblad, nu genast ärhålla fullmagt på lieutenantsbeställning wid kgl. ammiralitetet, samt wärkelig befordran därtill, då han sig derom wid yppande ledighet i underdånighet anmäler. Hwilcket med de öfrige respective stånden hörsamt, tjenst- och wänligen communiceres.

Föredrogs å nyo secrete handels- och manufacturdeputationens betänckande,²⁹³² ang:de tobaksspinnerierne.

Och anmodades herr borgmästaren Cervin, att häröfwer projectera resolution.

Föredrogs å nyo bondeståndets protocollsutdrag af d. 6 sidstl:e Martii,²⁹³³ ang:de riksdagsfullmäktige för Jönkiöpings och Cronobergs läners allmoge gjorde ansökning,²⁹³⁴ om prästerättigheterne i bemälte stift, hwaruti bondeståndet recommenderar till bifall och confirmation, den redan år 1721, emellan prästerskapet och allmogen träffade förening och convention, samt bemälte fullmäktiges anförde beswär, öfwer Kongl. Mai:sts nådiga resolution af d. 20 Decembr. 1760, att prästerskapet skola få upbära sine rättigheter i persedlar.

Uplästes Kongl. Maist[s] nådige resolution, af år 1747,²⁹³⁵ uppå biskopen Allstrins och probsten Tillianders härom gjorde ansökning.

Uplästes probsten Alins memorial i detta mål.²⁹³⁶

Herr talman berättade, att prästerskapet i Cronobergs län hafwa redan år 1747 gjordt ansökning, att få sine prästerättigheter i persedlar, hwilcket dem ock blifwit bewiljadt. Däröfwer hafwa ej allmogen några beswär anfördt, förr än nu, sedan de förlorat sine fatalier, men beträffande Jönkiöpings län, så är där helt andre omständigheter. Resolutionen utföll år 1760 den 20 Decembr., och hafwa således ej försutit sine fatalier, som de andre. Ståndet har wäl, d. 7 sidstl:e Majj, bifallit bondeståndets protocollsutdrag, men som man nu fått mera uplyssning, igenom probsten Almqvists och Alins memorialer, så hemställer jag, om icke bondeståndets extractum pro-

---

²⁹³² Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 69.

²⁹³³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 79.

²⁹³⁴ Memorial tryckt i *BdP* 9, bil. 18.

²⁹³⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 79, bilagor (avskrift).

²⁹³⁶ *Ibid.*

tocolli finge bifall, hwad Jönkjöpings län angår, men beträffande Cronobergs län, Kongl. Mai:st[s] nådige resolution af år 1747, hwaröfwer inge beswär förr blifwit anförde, måtte bifallas.

Ståndet samtyckte härtill.

Herr borgmästaren Unger anmälte, att ledamöterna i kgl. commercecollegio nu öfwerenskommit, med afledne commercerådet Bungencronas änkefru, om accordssumman. Hwarföre jag och hemställer, om icke det, redan under den 29 sidstl:e Maji, justerade protocollsutdrag, rörande tillökning af råder i commercecollegio, nu måtte få renskrifwas och expedieras.

Ståndet biföll, att så måtte skje.

Herr talman gjorde proposition till bifall å de 2:ne, sidstl:e plenidag, upläste landt- och sjömilitiaoeconomiedeputationens betänckander,²⁹³⁷ det ena, rörande en fyrbåks upbyggande på Pater Noster-skjären, och Ölands södra udde, och det andra, om båkaafgiften till bemälte fyrbåk.

Ståndet biföll desse betänckander.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande, ang:de socknemagaziners inrättning i Götheborg och Bohuslän. Pröfwandes deputationen godt, det måge inwånarne i Gjötheborg och Bohuslän undslippa soknemagaziners inrättande, dock likwäl de soknar förbehållit, att dem inrätta, som dertill kunna, antingen nu eller framdeles, finnas hogade, och sig derom förena, och hwarom landshöfdingarne i orten ej lära underlåta, att lika fullt tjenlige föreställningar göra.

Å löparen hade ridderskapet och adelen resolveradt, att som, enligt riksens ständers författning wid sidsta riksdag, soknemagaziners inrättande ankommer på inwånarnes förening och friwilliga öfwerenskommande, men icke med för något twång, så finner ridderskapet och adelen bäst, att derwid låta förblifwa. Härmed hade prästest. sig förenat.

Och uppå giord proposition af herr talman, instämde ståndet härmed.

Uplästes secrete utskottets extractum protocolli af den 3 i denne månad,²⁹³⁸ ang:de pension och belöning åt generalmajoren friherre Berent Otto Stackelberg. Hemställandes secrete utskottet, i anledning af andragne skiäl och omständigheter, om icke generalmajoren baron Berent Otto Stackelberg måtte huggas med en pension af 1 000 d:r s:rmt årligen, ifrån

²⁹³⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, lant- och sjömiliteeconomie-deputationens expeditioner, nr 15 och 16.

²⁹³⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 140.

detta års början, och så länge han lefwer, samt dess fru och barn efter honom måtte den samma åtniuta, så länge de äro oförsörgde.

Ståndet biföll detta protocollsutdrag.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²⁹³⁹ ang:de förmåner för de barn, som icke öfvergifwa sine föräldrar, utan dem, till widmagthållande och upodlande af deras hemman, biträde göra. Tillstyrkandes deputationen, att, enär någon, som ej will hos sine föräldrar qwarblifwa, och wid hemmansbruket biträde göra, då han dertill tarfwas, må uppå hemmanet ett skjälligt värde sättias, af tillkallade gode män, och där hemmanet sedan kunde i arf falla, och ej tålde mera, än en åbo, bör den, som icke öfvergifwit landtbruket, äga företrädesrätt, att, efter nyssberörde värde, lösa ut de andre, som derpå icke anwänt något arbete. Men skulle hemmanet tåla klyfning, så böra de öfrige syskon, som på hemmanets widmagthållande icke arbetat, ärsätta, efter mätesmanna ordom, på förberörde sätt till den brodren, som dertill sin tid och möda anwänt, den förbättring, som hemmanet wunnit.

Så wäl ridderskapet och adelen, som prästeståndet hade förewarande betänckande afslagit.

Och ståndet instämde härmed.

Uplästes fiskerideputationens betänckande,²⁹⁴⁰ öfwer de beswär och ansökningar, skjärgårdsallmogen ifrån Bohuslän, genom deras ombud, bonden Olof Nilsson, å en del fiskeriidkares wägnar, derstädes ingifwit. Bestående bemälte beswär af sju puncter.

Ståndet fant godt, att bifalla detta betänckande, med den ändring wid 5:te puncten, att den, som planterar musslor, bör ensam derwid bibehållas, och på intet sätt twingas, att, emot deras samtycke och utan skjällig wedergällning, låta andra därstädes taga musslor, samt att strandägare, som hafwa tillfälle dertill, böra tillhållas, att sjelfwe plantera sådane musslor, till förökandet af nödige fiskeagn för framtiden.

Justerades extractum protocoll, ang:de krigscommissarierne Briants och Torbiörn Anderssons anförde beswär, lydande som följer:²⁹⁴¹

---

²⁹³⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 109.

²⁹⁴⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, fiskerideputationens expeditioner, nr 16.

²⁹⁴¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 303.

S.d. Föredrogs secreta deputationens betänkande af den 5 Februarii och 7 April, samt 21 Septembr. förledit år, ang:de de besvär, krigscommissarierne Briant och Andersson, öfwer liden praejudice, anført. Och ehuru wäl de ej kunna sägas wärkeligen wara praejudicerede, genom den krigsrådet Röök meddelte krigsrådsfullmagt, emedan den samma ej annorlunda, än som en blott caractèr, och ej medförande någon tour till befordran, är att anse, dock likwäl och som krigscommissarierne Briant och Andersson länge och wäl tient, och måst widkiännas ej trög lycka, pröfwade ståndet billigt, det de äfwen med krigsråds heder och namn huggnas må, af samme dato, som krigsrådet Röök, blifwandes för öfrigit ofwannämde²⁹⁴² 3:ne betänckander till alla delar bifallne.

Eljest kom härwid hos borgareståndet i öfwerwägande, att krigsrådet Röök i samfälte 42 år, med mycken nit och skickelighet, tient Kgl. Mai:st och cronan, och att des särskilte bemödande wid saltpeterisjuderiwärken, krutbruken, och gewärsfactorierne tillskyndat cronan wärkelig nytta och fördel, samt ökat dess inkomst, hwaröfwer han äger flere resor förnyade approbationer, både af Kongl. Maist., riksens höglofl. ständer, och secreta utskottet, som i synne[r]het haft tillfälle, att så wid denna, som flere riksdagar, sig derom behörigen underrätta, och som han sitter i swaga wilckor, med en talrik familie, så fant ståndet rättwist, det må honom, såsom något understöd och belöning för dess mångårige nitiske och trogne tienster, tillåtas, att framdeles, då han ej orkar mera, tjena, få till någon i tour warande, och som äger de ägenskaper, som till sysslans bestridande fordras, bortaccordera dess innehafwande krigscommissariesyssla och -lön. Dock så, att krigscommissarierne Briant och Andersson, som före krigsrådet Röök äga företräde till befordran, derigenom på intet sätt förfördelade blifwa, i anseende hwartill ståndet aktar billigt, att ej annorlunda tillåta krigsrådet Röök denna förmån, än så wida krigscommissarierne Briant och Andersson förrut, antingen äro med döden afgångne, eller eljest befodrade. Hwilcket med de öfrige respective stånden, hörsamt, tjenst- och wänligen communiceras.

---

²⁹⁴² öfwannämde i prot.

Föredrogs å nyo ridderskapets och adelens extractum protocoll²⁹⁴³ rörande förklaring öfwer riksens ständers underdåniga hemställande, om tillstånd för landshöfdingen baron Cronhiort, att åter få träda i tjenst.

Herr talman frågade, om ståndet behagar samtycka, att baron Cronhiort får accordera sig till militairt landshöfdingelän, samt att cronan utbetalar accordsumman, men att utaf accordsumman afgår det, som bemälte herre af pensionen niutit till den tid, då accordet träffas.

Härtill swarades både Ja och Neij.

Herr talman proponerade bifall till ridderskapets och adelens extractum protocollⁱ.

Ståndet swarade härtill både Ja och Neij.

Men uppå förnyad proposition af herr talman, biföll ståndet ridderskapets och adelens extractum protocollⁱ.

Herr talman anmälte, att bewillningsdeputationens project²⁹⁴⁴ till en allmän bewillning för detta och följande åren, nu wore hos ridderskapet och adelen afgjord: Jag har äfwen i sammanträdet med herr grefwen och landtmarskalcken samt de öfrige talemännen försäkrat, att den snart hos högtärade ståndet lærer blifwa afgjord.

Herr borgmästaren Schauv: Wi kunna ju nu in spem futuri fastställa bewillningsdeputationens project, till dess löparen ankommer, men som jag finner det deputationen gådt förbi Trollhätte slussbyggnad, så kunde ståndet göra den tillägning.

Men herr assessoren Anthonsson hölt före, att härmed borde hafwas anstånd. Jag ser förut, att ridderskapet och adelen wilja twinga oss till hwad dem behagar, och däruti kan jag ej finna mig, och om ändringar af dem göres, bör äfwen ståndet minska bewillningsutgiften, för borgerskapet igenom.

Herr borgmästaren Schauv hölt före, att tillägning kunde göras, att det stånd, som sätter sig emot bewillningen, bör ej få niuta cronans lön.

Herr borgmästaren Renhorn: Bäst kommer man ifrån saken, om det förbehåll göres, att wi få jämka, när löparen kommer; det skadar oss på intet sätt. Skulle någon wilja hindra oss däruti, så kunna wi göra derom förställning.

---

²⁹⁴³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, ridderskapets o. adelns prot.utdrag, nr 37.

²⁹⁴⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, bewillningsdep:s expeditioner, nr 7.

Herr borgmästaren Cervin ansåg nödigt wara, att påminnelser imedlertid gjøres färdige, i fall de kunde behöfwas. Och att ståndet kunde, igenom en deputation hos de öfrige stånden, begära äfwen del af deras påminnelser.

Herr talman proponerade: Behagar högtärade ståndet samtycka, att igenom en deputation notificera hos de öfrige stånden, det wi bifallit bewillningsdeputationens betänckande qvaestionis, dock med förbehåll, att ändra eller tillägga, när löparen ankommer?

Härtill swarades både Ja och Neij.

Herr talman hemställte, om icke bäst wore, att notificera, det bewillningen ej är afgjord men förklara, att ståndet skall wara det första, som däruti will ingå.

Detta samtycktes och ståndet skildes åt.

Åhr 1762 den 12 Junij

S.d. Justerades extractum protocoll, rörande befordran för secreteraren wid uphandlingsdeputationen i Skåne, Gustaf Adolph Kahl och lyder som följer:²⁹⁴⁵

S.d. Borgareståndet har, på gifwen anledning, tagit uti öfwerwägande, huru som secreteraren wid riksens högl. ständers uphandlingsdeputation för nya fästningsbyggnaden i Landscrona, Gustaf Adolph Kahl, alt sedan år 1747 efter wäl inhämtade academiske studier, tient Kongl. Maist. och cronan först såsom auscultant uti Kongl. Maist. och riksens Giötha hofrätt, och sedan i kongl. cammarrevisionen, hwaräst han 1752 blef antagen, och samma år ständig vicarius för en siuk ordinarie notarius, 1755 befordrad till cammarskrifware, och 1756 till cancellist, och samma år till ordinarie notarius, hwarjämte han wid flere tillfällen därstädes förrättat secreteraresysslan. 1757 ärhöll han Kongl. Mai:sts nådiga fullmagt på secreterarebeställningen wid wälbemälte uphandlingsdeputation, samt har jämte de därwid förknippade giöromåls behöriga skjötande, wid de öfwer Christianstads fästnings- och Carlscronas dock-byggnadsdeputationerne, förwaltat secreteraresysslorne, samt auditeurstiensten wid södra skånska cavallerieregementet, och alt sedan riksdagens början, har honom warit ombetrottd, de i secrete utskottet förefallande expeditioners författande,

---

²⁹⁴⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 304.

hwilcket alt han med mycken nit, och skickelighet förrättat, och hafwa secrete utskottets ledamöter om detta senare lemnat ståndet behörig och honom hedrande underrättelse.

Och som han, oaktadt desse dess förtienster och wälförehållande, icke hunnit blifwa befordrad till någon så lönande syssla, att han derwid kan hafwa sin nödtorftiga utkomst, altså och i betractande af dess swaga wilkor, fant borgareståndet godt, det Kgl. Mai:st i underdånighet tillstyrkas må, att när secreteraren Kahl i sin ordning och efter lag winner förslag, till någon bättre beställning, Kgl. Mai:st då i nåder täcktes honom dertill utnämna. Förmodandes borgareståndet, härutinnan så mycket mera de öfrige respective ståndens benägne bifall, som utom det han är riksens ständers egen betjente, såsom secreterare wid uphandlingsdeputationen, ingen kan sägas härigenom i minsta måttan blifwa förfördelad, emedan det ej utestänger andre ifrån sin lagliga förslagsrättighet, och ej lemna secreteraren Kahl annan rätt, till förslag, än den han förut efter lag äger. Hwilcket hos de öfrige respective stånden, hörsamt, tjenst- och wänligen communiceres.

Herr talman berättade, att i går i sammanträdet med herr grefwen och landtmarskalcken, samt de öfrige talemännen, blifwit omtalt, att ej flere tjenstesaker måge uptagas, än de, som stå på de stånden emellan communicerade listor. Jag swarade, det jag ej twiflade derpå, att ju icke högtärade ståndet skulle häruti instämna, och hemställer derföre, att ej nye tjenstesaker måge uptagas, än de redan anmälte.

Ståndet samtyckte härtill.

Herr talman berättade vidare, att herr grefwen och landtmarskalcken berättade wid samma tillfälle, det ridderskapet och adelen gådt in uti bewillningen, men härjämte begärt den försäkran, att flere tjenstesaker ej måge uptagas, än endast de, som på listorne äro upförde. Jag hemställer derföre, om icke ståndet behagade bifalla denna ridderskapets och adelens begäran.

Herr assessoren Anthonsson påstod, att om ridderskapet och adelen ej willja tillåta sine deputerade uti expeditionsdeputationen underskrifwa 3:ne stånds beslut, uti tjenstesakerne, så böra äfwen de öfrige respective stånden besluta, det ej något mål får underskrifwas, som angår ridderskapet och adelen.

Herr borgmästaren Renhorn hölt före, wara bäst, att extractum protocolli aflemnas till ståndets ledamöter i expeditionsdeputationen, att ifall ridderskapets och adelens ledamöter wägra underskrifwa expeditionerne, så kunna de öfrige ståndens ledamöter gå till Hans Kgl. Mai:st, och begära, att 3:ne stånds beslut efter lagen, wärkställas.

Herr assessoren Anthonsson: Jag tycker, att detta är hårdare, än mitt förslag.

Herr borgmästaren Renhorn yttrade sig i samme mening, som nyss förut, och hölt före, att om extractum protocolli till de öfrige stånden afgår, så hafwa wi en löpare, att påsamla präste- och bondeståndens yttrande.

Herr talman: Jag hoppas, att qvaestionen förswinner. Men i fall det ej ändras, så tror jag bäst wara, att detta expediment widtagas.

Herr borgmästaren Sacklén yttrade sig i lika mening, med herr assessoren Anthonsson.

Herr borgmästaren Kock: Wi komma bäst ifrån saken, om ståndet bifaller den gjorda propositionen, att ej befatta sig med flere tienstesaker, än endast de, som stå på listorne. Och will detta ej hielpa, så är bäst widtaga det af herr assessoren Anthonsson föreslagne sättet.

Herr borgmästaren Cervin tyckte, att det ännu wore förtidigt, och skulle göra för mycken oreda, och confusion: Utan håller jag före bäst wara, att denna qvaestionen måtte hwila, till riksdagens slut.

Herr assessoren Anthonsson: Min proposition är allenast en reciproque rättighet, som ståndet bör observera, ty ridderskapet och adelen willja ju hafwa domsrättighet öfwer de öfrige 3:ne stånden; det synes ju på alla deras mått och steg. Wi böra ju derföre taga bladet ifrån munnen, och säga dem rent ut vår tancka. Det har äfwen warit owarsamt af dem giordt, att begära plenum plenorum, med flere orimligheter.

Herr borgmästaren Sacklén begärte, att ärendet måtte uppskiutas till en annan gång.

Herr talman: Det är för bittida, att ännu fatta wist beslut härom, wi hafwa ju god tid ännu att fastställa något wist. Lät oss komma öfwerens, att ej företaga flere tienstesaker, än de som stå på listorne.

Herr borgmästaren Malmsten förklarade, att han ej wille befatta sig härmed: Tienstes bortgifwande är ej ständers sak, eller hålla cabinetter. Ständer hafwa ju cederat den en gång till Kgl. Maist., samt äfwen wid

förre riksdagar beslutit, att de ej wilja sig härmed befatta, således går det ej an, att hämma olagligheter med olagligheter.

Herr borgmästaren Unger: Herr borgmästaren Malmsten behagade yttra sig, at det ej är ständers sak, att hålla cabinetter, att ständer afsagt sig en sådan rättighet, samt att det går ej an, att möta olagligheter med olagligheter. Detta är ju aldeles stridande emot ståndets förrut tagne beslut. Högtärade ståndet hafwer ju, genom extractum protocollis i Novembr. förl:t år, wederlagt ridderskapet och adelens protocollsutdrag; detta protocollsutdrag hafwer det ej en gång kunnat wederlägga. Ständer tillkommer äfwen ofelbart, att hugna gamla utsläpade ämbetsmän som med ringa löner trälat sin tid bort i cronans tjenst, att få afstå sine sysslor till yngre i tour warande skickelige män. Hälst då för civilstaten ingen pensionscassa är inrättad, som wid militairen. Igenom detta winnes 2:ne förmåner: cronan får ämbetsmän, som med drift och fortare, än de gamle, kan skjöta de dem anförtrödde sysslor; de gamle åter winna härigenom bröd till dess död.

Herr borgmästaren Hanqvist: Här bör endast wara qvaestion, om ej flere tjenstesaker få uptagas, än de, som stå på listan. Men det bör ej ligga gamle wälförtiente ämbetsmän i wägen, att njuta samma förmån. Till exempel: Jag har anmält härads höfdingen Hellenstierna, som står ej på listan, men är en gammal och wälförtient man. Sådane män böra ej mera, än de öfrige, hindras ifrån accorder.

Ståndet fant godt, att ärendet måtte hwila.

Justerades resolutionen, å Anders Sjöbergs böneskrift,²⁹⁴⁶ om tillstånd, att få träda i äktenskap med sin lägersqwinna, som bifölls och lyder:

Som Sjöbergs hustru, hwilcken efter skillnaden trädt i annat ägtenskap, redan länge sedan är död, Siöberg jämwäl, samt dess lägersqwinna äro redan nog till åren komne, så fant ståndet godt, så i anseende härtill, som i synnerhet i hänseende derpå, att de oskyldige barnen kunna befrias ifrån den nesa, som deras födsell åtföljer, och således blifwa nyttige medlemmar i samhellet, att bifalla denna böneskrift.

Justerades resolution å bondeståndets extractum protocollis,²⁹⁴⁷ rörande prästerättigheterne i Jönkjöpings och Cronobergs läner, som bifölls, så lydande:

---

²⁹⁴⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 320.

Och pröfwade ståndet skiäligit att förblifwa, wid des, under d. 7 Maj sidstl:e, i detta mål aflemnade yttrande, hwad Jönkiöpings län angår. Men hwad Cronobergs län beträffar, så emedan ståndet sedermera fått den uplysning, att den af berörde läns allmoge öfwerklagade kgl. resolutionen, redan utfallit d. 5 Junij 1747, och deröfwer inga beswär wid den påföljande riksdagen blifwit anförde, ty fant nu ståndet med rättwisan aldeles enligit, att högstberörde kgl. resolution af d. 5 Junij 1747, såsom långt för detta laga kraft-wunnen, bör framgent förblifwa i dess fulla kraft och wärkan.

Justerades och bifölls ståndets tilläggning wid fiskerideputationens betänckande,²⁹⁴⁸ ang:de skjärgårdsallmogens i Bohuslän anförde beswär, så lydande:

Borgareståndet bifaller betänckandet, undantagandes hwad den 5:te puncten angår, hwilcken ståndet pröfwade rättwisligen så böra inrättas, att de, som sielfwe planterat musslor, måge wid desse deras planteringar aldeles orubbade ensamme bibehållas, och på intet sätt twingas, att emot deras samtycke, och utan skiälig wedergällning låta andra därstädes taga musslor, hwarjämte ståndet fant nödigt, att de strandägare, som hafwa lägenhet därtill, böra bibehållas, att sielfwa planera sådane musslor, till förökandet af nödige fiskeagn för framtiden.

Uplästes secrete utskottet[s] extractum protocolli af den 7 i denne månad,²⁹⁴⁹ ang:de gamla ostindiska compagniet, hwaruti secrete utskottet anmäler, om ostindiska handelen och den afgift, som på hwart hemkommande skjjepp, compagniet sig förbundit, men på ansökning, år 1752, derifrån befriade. Och hemställer, om icke, i anseende till rikets nu högst-trängande behof, bemälte summa af 50 000 daler silf:rmt för hwart hemkommande skjjepp, måtte ifrån detta år till år 1766 ärläggas.

Uplästes secrete utskottets extractum protocolli af den 7 i denne månad,²⁹⁵⁰ ang:de en ny octroj på ostindiska handelen. Förmälandes secrete utskottet, det directionen af gamla ostindiska compagniet ärbudit, att för

---

²⁹⁴⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 79.

²⁹⁴⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, fiskerideputationens expeditioner, nr 16.

²⁹⁴⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 141.

²⁹⁵⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 142.

prolongationen på berörde handel, till cronan betala 60 000 d:r silf:rmt. Men secrete utskottet håller före, att antingen gamla compagniet, eller ock nya subscribenter böra till cronan ärlägga åtta tunnor guld, till lindring i bewillningen, hwilcken summa sedermera kommer, att på den årliga afgiften proportionaliter godtgiöras.

Uplästes secrete utskottets project, till ett nytt privilegium på ostindiske handelen.²⁹⁵¹

Uplästes dissentientium votum n:o 1 af några och trettijo ledamöter. Hwaruti påstås, att ny handel på Ostindien med nya subscribenter, samt nya samlade capitaler, borde börjas, när den gamla octroijen löper till ända.²⁹⁵²

Uplästes dissentientes projecterade 2 § i octroijen.²⁹⁵³

Uplästes hofcantzleren Edvard Carlesons särskilta votum n:o 2.²⁹⁵⁴

Uplästes särskilte votum n:o 3.²⁹⁵⁵

Uplästes commercerådet Vult von Steijerns yttrade votum n:o 4.²⁹⁵⁶

Uplästes Kongl. Mai:sts nådige resolution af den 6 Julii 1752, hwaruti ostindiska compagniet befrias ifrån den åtagne afgiften, 50 000 daler silf:rmt, för hwart hemkommande skjjepp.²⁹⁵⁷

Ståndet fant godt, att förewarande ärende måtte hwila, till om måndag klockan tijo.

Tijo deputerade från bondeståndet ankommo, och anmälte ordföranden, Anders Andersson ifrån Stockholms län, det bondeståndet förehaft secrete utskottets extractum protocolli, ang:de städernes båtsmän, och hade bondeståndet häröfwer stadnat i det slut, som deras nu aflemnade extractum protocolli innehåller,²⁹⁵⁸ samt begärte tillika slut i ärendet, rörande augmentshemmans lösande till skatte.

Herr talman tackade för den lemnade underrättelsen, samt bad om ståndets hälsning tillbaka.

---

²⁹⁵¹ Ibid.

²⁹⁵² Ibid.

²⁹⁵³ Ibid.

²⁹⁵⁴ Ibid.

²⁹⁵⁵ Ibid.

²⁹⁵⁶ Ibid.

²⁹⁵⁷ Ibid.

²⁹⁵⁸ Se följande not.

Och deputerade afträdde.

Öfwer det nyss anmälte ärendet, rörande städernes båtsmän, fattades, wäl någon discours, men ståndet fant godt, att dett måtte hwila.

Och uplästes bondeståndets extractum protocollis af den 8 i denne månad,²⁹⁵⁹ hwaruti påstås, det städerne måtte praestera sine båtsmän in natura, och 1747 års författning till sin grund och warelse häfwas.

Herr borgmästaren Cervin: Jag tror, att redan 2:ne compagnier enrolleradt manskap äro uprättade, som komma, att lindra allmogens båtsmän. Och hwilcket jag håller före bör nogare efterses i secreta utskottet. Emedlertid är nödigt, att förewarande ärende måtte hwila, och att ståndet till näste plenidag täncka på saken, som så mycket rör städernes redan bewiljade och nog dyrtkjöpte förmån. Och härhos lærer blifwa nödigt, att en deputationen afgår så till ridderskapet och adelen, som prästeståndet, med begäran, att desse stånden ej företaga saken, förrän ståndet fått aflemna dess tanckar häröfwer.

Ståndet fant godt, att så måtte skje. Och herr borgmästaren Unger samt 7 herrar ledamöter afgingo i detta ärende, hwilcka efter någon stund återkommo, med berättelse, att herr grefwen och landtmarskalcken gifwit godt löfte, samt hos prästeståndet hade deputerade giordt föreställning, som tycktes hafwa haft god wärkan.

Herr borgmästaren Johan Boberg föredrog projecterade resolutioner af prästeståndets allmänna beswär, som kan inhämtas af stadssecreteraren Ahlmarks protocoll, i allmänna beswärestomen.²⁹⁶⁰

Herr borgmästaren Brunsell upläste dess inlemnade memorial,²⁹⁶¹ med hemställande, om icke deras excellencer herrar riksens råd, grefwar Bonde och Bielke, måtte förunnas fulla riksrådslöner. Och som herr borgmästaren deruti begärt, att med detta memorial få wända sig till de öfrige respective stånden, så resolverades, att påskrifwas måtte: Upläst hos borgareståndet.

Herr borgmästaren Johan Boberg continuerade med föredragandet af resolutionerne på allmogens allmänne beswär.

---

²⁹⁵⁹ Daterat 8 juni 1762. Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 136, bilaga. Tryckt i *BdP* 9, bil. 62.

²⁹⁶⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1357.

²⁹⁶¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 321.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²⁹⁶² rörande allmänna hushållningen i lappmarkerne.

Uplästes det bifogade särskilte votum.²⁹⁶³

Herr borgmästaren Kiörning begärte, att förewarande ärende måtte hwila, till dess han kunde få inkomma med dess skrifteliga påminnelser, till nästa plenidag.

Ståndet biföll denna herr borgmästarens begäran.

Herr talman: Justitiaedeputationens betänckande,²⁹⁶⁴ rörande hustru Biörkmans anförde beswär, öfwer den hårda medfart hon af Stockholms stads norra kämnersrätt lidit, är nog widlyftigt att här upläsas, hwarföre jag och hemställer, på det wi snarast kunde komma härifrån, om icke någre deputerade måge utses, som häröfwer kunde aflemna deras yttrande.

Detta hemställande bifölls, och utnämndes följande herrar ledamöter, nemligen:

herr borgmästaren Omnberg

herr borgmästaren Lönbohm och

herr borgmästaren Sundblad.

Herr justitiaeborgmästaren Robeck justerade ett författat extractum protocoll, rörande barnhus och hospitalerne i riket, hwilcket bifölls lydande, ut in actis.²⁹⁶⁵

Uplästes justitiaedeputationens betänckande,²⁹⁶⁶ rörande Stockholms stads magistrats beswär, öfwer Kgl. Mai:sts nådiga resolution, ang:de ecclesiastiqvesysslorne wid Danviks hospital.

Ståndet fant godt, att detta ärende måtte hwila.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²⁹⁶⁷ ang:de rådmannen och inspectoren wid Danviks hospital Henric Spaks ansökning, rörande, dels hans sökte rättighet till befordran, och dels, att under ewärdeligit arrende, af 200 d:r kopp:rmt årligen, få besittia en wid Danvikshospitalet belägen, och af öde uptagen lägenhet, Lillängen kallad. Och hwad dess sökte befordran angår, så tillstyrker deputationen,

---

²⁹⁶² Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 110.

²⁹⁶³ Ibid.

²⁹⁶⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 65.

²⁹⁶⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 305.

²⁹⁶⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 66.

²⁹⁶⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 111.

det rådman Spak, efter 27 år wid staden och magistraten använde trogne tjenester, må wid första förefallande ledighet, antingen i literata eller illiterata classen, af magistraten proponerad warda, till omröstning hos borgerskapet, och i fall han winner borgerskapets förtroende, på förslaget hos Kongl. Maist. till befördran i underdånighet upföras. Rörande åter det af Spak sökte arrendet, på Lillängen kalladt, så tillstyrkes äfwenledes denna ansökning, att honom må förunnas 30 års prolongation, på det år 1758 med politiccollegio, om denna lägenhet Lillängen kallad, slutne arrendecontract, dock, att han ärlägger årligt arrende af 400 daler kopp:rmt med de i 1758 års contract slutne och betingade årens förlopp, så att det blifwer 50 år tillsammans räknadt, samt efter den tiden Spaak, eller dess arfwingar, wara närmast om besittningen, än någon annan, emot någon skjälilig tillökning i arrendesumman.

Uplästes det wid betänckandet bifogade särskilte votum.²⁹⁶⁸

Ståndet fant godt, att detta mål måtte hwila.

Justerades extractum protocollii, ang:de lemnadt tillstånd åt herr borgmästaren Renhorn, att få fritt tillträde till ståndets cancellie, och bifölls med den tilläggnig, att herr borgmästaren Renhorn får, genom ståndets direction, begära widare uplyssning om städernes jord, och lyder, ut in actis.

Ståndet åtskildes.

---

²⁹⁶⁸ Ibid.

Åhr 1762 den 14 Junij

S.d. Justerades extractum protocoll, ang:de majoren Beckfries och ryttmästaren Ahlbergs tour, som bifölls, och lyder, som följer:²⁹⁶⁹

S.d. Wid afgjörandet af de flere praejudicemål, som, i anledning af majoren von Schwartzers befordran, förewarit, har hos borgareståndet uti öfwerwägande kommit, huru som majorerne Beckfries och Ahlberg, genom den uprättelse och tour, så många framför majoren von Schwartzer ärhållit, blifwa i sin rätt och tour förfördelade. Enligt 1756 års kgl. förordning, om tiensters förgifwande,²⁹⁷⁰ skje alla avance-menter till och med secondmajorer innom regementerne, och således kan wäl någon gång hända, att en capitaine och ryttmästare kan blifwa, wid det regemente han tjenar, till major befordrad, fast i arméen kunna finnas äldre ryttmästare och capitainer. Men derigenom kan dock ingen sägas i sin rätt wara förfördelad, så wida älsta ryttmästaren och capitainen i regementet och ingen utom det samma, eller wid ett annat regemente, änskiönt han hade äldre fullmagt, är till secondmajorsfullmagts ärhållande berättigad. Men deremot är den ofelbart lidande, som då han, enligt lag, och i sin ordning, blifwit till secondmajor befordrad, genom andra meddelt uprättelse, likwäl blir i sin tour tillbakasatt.

Så har det och hänt med majorerne Beckfries och Ahlberg. Då de befordras till majorer wid det regemente de tiena, kan ingen hafwa anledning, att klaga öfwer praejudice, utan böra, enligt 1756 års förordning, andre ryttmästare afbida vacance innom sine regementer, innan de med majorsfullmagter och -tour huggas kunna. Desse böra derföre äga rättighet till vidare befordran efter sine fullmagters data. Men denne rättighet hafwa de till en stor del därigenom förlorat, att så många andre fått uprättelse, för majoren von Schwartzers skuld, och fullmagter af samme dato, som han. Om den älste sökande hade, i von Sch[v]artzers ställe, blifwit till den af honom innehafwande majorsyssla, utnämnd, så hade ingen kunnat klaga, och således hade Beckfries och Ahlberg den olägenhet ej hända kunnat, att så många

---

²⁹⁶⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 306.

²⁹⁷⁰ Tryckt förordning 23 november 1756: *Kongl. Maj:ts Nådige Förordning, Angående Hwad som bör i akt tagas wid Förslagers uprättande til lediga tienster och Beställningar samt theras besättande, med mera, i följe af Riksens Ständers yttrande therom uti 2:ne theras underdånige härhos fogade skrifwelser.*

andre fått äldre fullmagter, än de den olaglighet, som wid major von Schwartzers befordran förefallit, är således orsak därtill, att flere, både majorer och ryttmästare, fått fullmagter af samma dato, som han, samt äldre, än Beckfries och Ahlberg, hwarigenom den tour och rättighet, de till vidare befordran äga, blifwit till ej ringa del försämrad.

Borgareståndet har, i anseende till alt sådant, funnit skiäligt förklara, att då det tillagt andre uprättelse, i anseende till von Schwartzer, bör ingen annan, som lagligen blifwit till major befordrad i sin tour, förfördelas, och fölgakteligen kan den dem lemnade uprättelse ej sträcka sig till någon annan, än von Schwartzer, och de hafwa rättighet till öfwerstelieutenantssysslors ärhållande, framför von Schwartzer, men ej framför Beckfries och Ahlberg, igenom hwilckas befordran, de, i anledning af hwad förrut anfördt blifwit, ej äro förfördelade. Hwileket med de öfrige respective stånden hörsamt, tjenst- och vänligen communiceras.

Herr talman: Hos ståndet är, redan den 7 hujus, upläst bondeståndets extractum protocoll, rörande tillstånd att för Gysinge bruk i Gestrikeland få utur Wästra och Östra Bergslagerne upkjöpa 300 skjjeppund tackjärn. Och hemställer derföre, om icke bemälte protocollsutdrag finge bifall.

Herr borgmästaren Wallentein: Detta bruk ligger för nära till Sala stad, och skulle giöra ännu större brist och dyrhet på wed, än der redan existerar, och som detta ärende på olagligit sätt inkommit, så begär jag proposition till afslag på förewarande protocollsutdrag.

Herr grosshandlaren Clason: Herr hofmarskalcken Insenstierna feck sidstl:e riksdag tillökning i smide, med egen skog. Nu kommer han åter, och will hafwa mera tackjärn. Häruti kan jag ej finna mig.

Men herr talman proponerade bifall, till detta protocollsutdrag. Och ståndet samtyckte härtill.

Herr borgmästaren Johan Boberg föredrog så präste-, som bondeståndens allmänna beswär, som ses af stadssecreteraren Ahlmarks protocoll i allmänna beswärstomen.²⁹⁷¹

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²⁹⁷² ang:de förmyndarecammaren i Stockholm. Tillstyrkandes deputa-

---

²⁹⁷¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1357.

²⁹⁷² Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 112.

tionen tillökning i lönerne för ledamöterna och protocollsnotarien wid denna rätten, med mera betänckandet innehåller.

Uplästes öfwerståhållarens friherre von Lantingshausens memorial,²⁹⁷³ rörande detta mål, och hwaruti hemställes, om icke med förmyndarecam-maren må på samma sätt, som med de öfrige stadsens wärk skjer, att öfwerståhållaren med magistraten nu, som förr, må äga direction här-öfwer, och att barnhus- och hospitalsdeputationen, i anseende wid hushållningen och medlens förvaltning, så widt det rörer deputationens giöromål.

Herr justitiaborgmästaren Robeck: Deputationen har lika som klagat, att den ej fått de nödige underrättelser i det de begärt. Wid det tillfälle desse förklaringar fordrades, war jag hindrad, att wara närwarande, i anseende till min mors dödsfall. Imedlertid hade jag fogat anstalt, att de uplysningar skulle meddelas, som fordrades. Det drogs wäl något ut på tiden, men då underrättelserne inkommit, handt deputationen ej, att föredraga dem. I öfrigit conformerar jag mig med det herr öfwerståhållaren friherre v. Lantingshausen i dess memorial andragit och hemstält. Men hwad cas-seuren Lohman angår, som deputationen gifwit så godt loford, så har han det ej förtient. Denna sak har nu gått igenom förordningsutskottet uti cammar-, oeconomie- och commercedeputationen, som är aldeles stridande emot riksens ständers författning sidstl:e riksdag.

Herr grosshandlaren Clason påminte, att som cassans bestånd och förkofran härrörer af borgerskapets afgifter dertill, så böra äfwen borgares barn wara mäst berättigade till understöd och hjelp af den samma, hwilcken bör stå under magistratens disposition och inseende.

Herr talman hemställte, om icke herr öfwerståhållaren baron v. Lantingshausens memorial finge bifall.

Ståndet samtyckte härtill.

Och herr borgmästaren Fries åtog sig att upsättia extractum protocollii härom.

Föredrogs å nyo löparen till secrete handels- och manufacturdeputationens betänckande,²⁹⁷⁴ ang:de privilegium exclusivum för handelsmannen Eric Saxenberg, att få här i staden anlägga ciderättickebrygeri. Af påskrifterne befants, att 2:ne stånd stadnat emot 2:ne. Ridderskapet och adelen

---

²⁹⁷³ Ibid.

²⁹⁷⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 4.

hade bifallit betänckandet, med tillägning, enligt Saxenbergs memorial. Härmed hade prästeståndet instämt. Borgareståndet hade resolveradt den 9 April förl:t år, genom utdrag af protocollet, hwarmed bondeståndet sig förenat. Och som således i detta mån ingen expedition skje kunnat, ty frågade herr talman, om ståndet skulle finna godt, att förena sig med ridder-skapets och adelens beslut.

Och ståndet swarade härtill Ja.

Uplästes herr borgmästaren Renhorns inlemnade memorial, ang:de stadssecreteraren i Arboga stad, Ernst Papes befordran till politieborgmästaresysslan i bemälte stad.

Efter skjedd proposition af herr talman, biföll ståndet detta memorial, som kommer att förwandlas till extractum protocoll.²⁹⁷⁵

Förehades å nyo cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²⁹⁷⁶ om rådmannen och inspectoren wid Danviks hospital, Spaks gjorde ansökningar, om befordran och arrendet af lägenheten, Lillängen kallad.

Herr talman proponerade, om icke betänckandet på det sättet bifalles, att rådmän Spak må äga rättighet, att komma under omröstning, enär någon rådmanssyssla i literata classen ledig warder, samt i öfrigit²⁹⁷⁷ bifalles betänckandet.

Ståndet fant godt, att härtill sitt samtycke lemna.

Herr talman proponerade, om icke ståndet behagade företaga och efter handen afgjöra de inkommande och anmälte befordringsmål.

Detta bewiljades.

Men herr borgmästaren Cervin protesterade, och gjorde sitt förbehåll häremot.

Föredrogs å nyo bondeståndets extractum protocoll af den 4 Septembr. förledit år,²⁹⁷⁸ hwaruti tillstånd lemnas hofrättsrådet Johan von Strokirck att få genom accord afstå sitt innehafwande hofrättsrådsämbete, med behållning af dess halfwa lön, med mera, samt att första notarien David Fridrich Hummelhielm, må till ordinarie assessors-beställningen beford-

---

²⁹⁷⁵ Se nedan vid not 2986.

²⁹⁷⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 111.

²⁹⁷⁷ *förlig* i prot.

²⁹⁷⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 57. Tryckt i *BdP* 8, bil. 46.

ras, med halfwa assessorslönen och sin nu innehafwande notarielön, som tillsammans är 1 150 d:r silf:rmt, hwilcken han åtniuta bör, intill dess han i sin ordning ärhåller hel assessorslön. Äfwen ock, att bemälte hofrättsråds son, extraordinarie cancellisten i berörde hofrätt, Johan von Strokirck, må förordnas till ordinarie notarie-beställningen efter Hummelhielm, och emedlertid tiena utan lön, intill dess någon annan notarielön kan ledig blifwa. Härhos har äfwen bondeståndet ansedt nödigt, att bemälte hofrätt tillökes ännu med en assessor, dock utan statens gravation, hwartill föreslås notarien i bemälte hofrätt, Christopher Risell, hwilken kunde hos Kongl. Mai:st anmälas, att warda i nåder förordnad till assessor i Götha hofrätt utan lön, intill dess honom i dess ordning, näst efter notarien Hummelhielm assessorslön kan tillfalla, och efter Risell vice häradshöfdingen Dahlström, till notariesyslan wid civile protocollet befordras, med den dertill hörande lön och förmåner.

Ståndet fant godt, att bifalla detta protocolsutdrag, med förbehåll, att däräst notarien Hummelhielm ej winner 3:ne stånds bifall till detta accord, skall det ej eller lända notarien Risell till godo, som ock lönen ej kommer att delas, förrän hofrättsrådet Strokirck får afskjed.

Uplästes bondeståndets extractum protocollum af den 5 Decembr. förl:t år,²⁹⁷⁹ hwaruti samtyckes, i anledning af anförde skiäl, det lagmannen och häradshöfdingen Johan Lund måtte niuta lagmans tour, ifrån d. 29 Julii 1760, då han undfeck lagmanscaractère, samt att honom må efterlätas, att efter lagmannen Carl de Brenner få tillträda halfwa lagmansdömet, eller den delen, som hörer till Westmanland, tillika med hela lagmanslönen, och vice notarien, samt ordinarie cancellisten i Swea hofrätt, Axell Alexander Lagerhielm, undfå efter Lund häradshöfdingejurisdictionen på Gothland, då äfwen extraordinarie notarien Carl de Brenner kunde till cancellist i ofwanbemälte hofrätt efter Lagerhielm förordnas. Likaledes, att lagman Brenner måtte tillstånd lemnas, att afstå andra hälften af sitt lagmansdöme eller Dalarne till häradshöfdingen Pehr Sernander, samt auditeuren Gustaf Malmin, till häradshöfdinge efter Sernander befordras.

Ståndet fant godt, att detta mål skall hwila.

---

²⁹⁷⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 93.

Förehades å nyo bondeståndets extractum protocollis af den 25 Septembris förl:t år,²⁹⁸⁰ hwaruti till bifall recommenderas, att lagmannen grefwe Jöran Gyllenstierna, nu genast måtte undfå landshöfdingefullmagt, med der åtföljande tour, samt till först ledige civile län befordras. Secreteraren och häradshöfdingen Bengt G. Bergman förordnas efter grefwe Gyllenstierna, till lagman i Södermanland, och vice notarien i kgl. Swea hofrätt och vice häradshöfdingen Johan P. Wankif, undfå fullmagt, att wara häradshöfdinge, i Södermanland, efter secreteraren Bergman. Och att hwar och en niuter sin innehafwande lön, till dess de hwarje ämbete åtföljande löner blifwa ledige.

Efter giord proposition af herr talman, lemnade ståndet dess bifall härtill.

Föredrogs å nyo bondeståndets protocollsutdrag af den 7 sidstl:e Majj,²⁹⁸¹ hwaruti förmåles, det bondeståndet ej kunnat instämma med secreta deputationens betänckande, rörande hofjunckaren Ehrenpohls anförde beswär, öfwer praejudice, utan tillstyrker, att hofjunckaren och extraordinarie notarien Ehrenpohl må, för detta sitt lidande, åtniuta den förman, att blifwa till assessor i kgl. Götha hofrätt förordnad, utan lön, till dess framdeles någon assessorslön kan blifwa ledig.

Herr talman hemställte, om icke detta extractum protocollis finge bifall.

Och ståndet samtyckte härtill.

Uplästes secreta deputationens betänckande,²⁹⁸² ang:de de beswär, capitainen med lieutenantsindelning wid Tavastehus läns infanteriregemente, Anders Boije, anført däröfwer, att lieutenanten wid samma regemente, Paul Krell, blifwit år 1758, framför honom till stabscapitaine befordrad. Tillstyrkandes deputationen, det capitainerne Boije och Krell måge byta beställningar på det sättet, att Boije tillträder Krells capitainsbeställning, och Krell till Boijes lieutenantsbeställning.

Uppå herr talmans proposition, biföll ståndet detta betänckande.

---

²⁹⁸⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 60.

²⁹⁸¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, sekreta deputationens expeditioner, nr 112, bilaga. Tryckt i *BdP* 9, bil. 41.

²⁹⁸² Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, sekreta deputationens expeditioner, nr 130.

Herr talman frågade, om icke ståndet nu behagade företaga secreta utskottets extractum²⁹⁸³ protocoll²⁹⁸⁴, ang:de handelen på Ostindien och gamla ostindiska compagniet.

Herr borgmästaren Schauv: Det första secreta utskottets extractum protocoll²⁹⁸⁵, angår den återstående tiden för det, nu warande compagniet. Secrete utskottet har ej kunnat twinga compagniet, att gifwa årligen något, emedan det har Kongl. Mai:sts nådiga resolution af 1752, som har frikallat dem ifrån 50 000 daler silf:rmts afgift, för hwart hemkommande skjjepp, nöden fordrar wäl penningar, till rikets behof, men wi böra tillika soutinera Kgl. Mai:sts gifne nådige löfte.

Herr justitiarien Faxell begärte votering i praeliminaire qvaestionen, om saken skall företagas nu, eller kl. 10, efter gjordt aftal.

Herr talman: Herr justitiarien²⁹⁸⁵ Faxells begäran är obillig. Skola wi nu sysselsätta oss med voteringar, då wi hafwa ännu så myckenhet af ärender oafgjorde? Det är ju bäst, att ärendet hwilar till klockan 10.

Ståndet fant godt, att så måtte skje.

Justerades extractum protocoll²⁹⁸⁶, ang:de vice borgmästaren och stadssecreteraren i Arboga, Papes befordran, till politieborgmästare därstädes, och lyder sålunda:

S.d. Föredrogs hos borgareståndet den underdånigste ansökning, magistraten och borgerskapet uti Arboga, d. 18 Martii innewarande år gjordt, om politieborgmästarefullmagt för stadssecreteraren och vice borgmästaren Ernst Pape därstädes, hwilcken uti 20 år innehaft benämde stadssecreteraresyssla, och därunder uti 5 år tillika förrättat vice borgmästareämbetet derstädes, med sådan färdighet, och nit, att magistraten och borgerskapet gemensamt funnit, sig böra wara om-tänckte, huru de deremot på något sätt måtte kunna ådaga lägga sin ärkiänsamhet, och wälwilja. De hafwa derföre nyttiat den yppad lägenhet af ordinarie borgmästarens begifwande, att till honom afstå politie-ärendernes skiötande med någon del af lönen, hwaraf magistraten och borgerskapet funno önskad anledning, att friwilligt och

---

²⁹⁸³ Läs: *extracta*.

²⁹⁸⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 141 och 142.

²⁹⁸⁵ *justitiaerien* i prot.

²⁹⁸⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 307.

enhälleligen i underdånighet hos Kongl. Mai:st anhålla, om nådig fullmakt för honom på politieborgmästaresysslan, som i förre tider warit ifrån justitiaeborgmästaresysslan skild, samt därjämte i underdånighet förbehållit, att framdeles, enär någon dera afginge, desse bägge sysslor åter skulle få förenas. Men som i anledning af Kgl. Mai:sts befallningshafwandes underdåniga yttrande, ansökningen uti rådcammaren blifwit afslagen, så har ej allenast stadens enhälliga förtroende för vice borgmästaren Pape, blifwit onyttigt, utan ock han ifrån denna wälförtienta befordran skild, hwilcken icke skjer någon, som i staden wälförtjent förtroende äger, till förfång, i hwilcket fall ståndet icke någon twifwel äger, att Hans Kgl. Mai:st sine trogne undersåtares bön skulle hörddt, enär det fått föredragas. I betraktande hwaraf borgareståndet pröfwade godt, att till denna af magistraten och staden gjorde ansökning sitt bifall lemna, efter som borgerskapets privilegier härwid fulleligen äro iakttagne, och således till wedermäle af billigt wälbehag för ett så enhälligt förtroende, håller ståndet före, att genom underdånig skrifwelse till Kgl. Mai:st befordra omförmälte ansökning till nådigste bifall. Hwilcket med de öfrige respective stånden hörsamt, dienst- och wänligen communiceras.

Föredrogs löparen till bewillningsdeputationens upgifne project,²⁹⁸⁷ till en allmän bewillning, för näste och följande åren.

Uplästes ridderskapets och adelens samt prästeståndets påskrifne tillägningar och ändringar. Och hade ridderskapet och adelen funnit godt, att, på det denna bewillning så mycket mindre må kunna dragas till praejudicat, måtte utfärdas under namn af *riksens ständers bewiljade krigsskulldsbetalning och fredshjelp*. Prästeståndet hade instämt härmed, och ståndet samtyckte jämwäl härtill.

Ridderskapets och adelens samt prästeståndet[s] gjorde tillägningar wid 1 och 3 §§ biföllos.

Wid 4 § discourerades jämwäl, huruwida den gamla classificationen af år 1747, skulle stå fast, som befants godt, och hwarom extractum protocollii må afgå till de öfrige stånden.

Herr borgmästaren Ekman åtog sig, att upsättja bemälte protocollutdrag.

---

²⁹⁸⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, bevillningsdep:s expeditioner, nr 7.

Herr borgmästaren Pihlgardt påminte, det anstalt wore giord, om ändring häruti, wid renskrifningen.

Ridderskapets och adelns, samt prästeståndets tillägningar wid 4, 5, 6, 8, 9, och 10 §§ biföllos.

Wid 12 § gjorde ståndet denna ändring, att i stället för siöassurance-contoirtet skall betala, bör stå: betalar det, som en friwillig gåfwa, emedan assurancecontoiret hafwer privilegier. Och härjämte den tillägning, att låttägarne uti Trollhätta slussbyggnad, som niuta 12 procent, måge betala en fjerdepart deraf till cronan, hwilcka wid räntans utbetalande innehållas.

Sex deputerade ifrån prästeståndet ankommo, och berättade ordföranden, biskopen doctor Benzelstierna, det hos prästeståndet wore af baron Stiernstedt inlemnadt ett memorial, rörande det alla, som söka sysslor böra först undergå förhör i sin christendom, och som prästeståndet funnit bemälte memorial wäl utarbetadt, så hade prästeståndet icke allenast bifallit, utan och till bifall welat recommendera detta mål.

Herr talman tackade för den lemnade underrättelsen, och försäkrade härjämte, det ståndet ej lærer underlåta, att taga det anmänte ärendet under öfwerwägande.

Deputerade afträdde.

Justerades extractum protocollii, ang:de städernes classification wid bewillningen, som biföllos, så lydande:²⁹⁸⁸

S.d. Såsom borgareståndet faststält den classification af städerna i riket, hwaruti de tillförene, enligt 1747 års beslut, warit upförde, och hwilcken wid expeditionen af bewillningsplacatet äfwen kommer, att iakttagas, hälst sådant icke förorsakar någon minskning i bewillningen, emot den classification, som i bewillningsprojectet nu blifwit giord, altså warder detta hos de öfrige respective stånden hörsamt, ti-
enst- och wänligen anmält.

Herr talman frågade, om icke ståndet nu behagade företaga secreta utskottets extracta protocollii,²⁹⁸⁹ rörande handelen på Ostindien.

Ståndet samtyckte härtill.

---

²⁹⁸⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 308.

²⁹⁸⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 141 och 142.

Herr justitiarien Faxell hölt före det ostindiska compagniet borde betala de utfäste 50 000 d:r silf:rmt ifrån år 1752, och biföll för öfrigit det särskilte votum.

Herr borgmästaren Pihlgardt: Jag finner, att secrete utskottet ej utlåtit sig öfwer bewillningsdeputationens upgifne project, det ostindiska compagniet borde för hwart skjjepp betala 80 000 d:r silf:rmt, men här är ej mera projecterat, än 50 000 daler samma mynt.

Herr borgmästaren Kock: Compagniet är wäl befriat ifrån afgift på sine capitaler, men de hafwa dock förbundet sig, att betala ifrån octrojens början 1746, till dess slut år 1766, 50 000 daler för hwart hemkommande skjjepp, men af hwad grund, kan jag ej säga. På denna eftergift har cronan förlorat ellofwa tunnor guld. Desse böra de betala, och det äfwen för den återstående tiden.

Herr borgmästaren Schauv: Förewarande ärende delar sig i twenne momenta: det gamle och nye ostindiska compagniet. Wi hafwa flere ostindiska compagnier. Holland, Sverige, Engeland, Dannemark och Franckrike hafwa alla haft swårigheter i början. Det swenska compagniet begynnes 1726, kom till någon styrka år 1733. Så hafwer det äfwen gådt med de öfrige. Alle som handla förbi Caput bonae spei, hafwa blifwit befriade för hälften af afgiften på alle waror, men det swenska compagniet ej, hwarpå för det samma fölgde många swårigheter. Detta war ej någon riktig handelsprincipe. Secrete utskottet såg, det handelen aldeles skulle gå förlorad, sedan första compagniet på 15 års tid förlorat 5 skjjepp, hwarföre det, på secrete utskottets tillstyrkande, blef ändrat, igenom Kgl. Mai:sts nådige resolution af d. 6 Julij 1752.

Hwilcken herr borgmästaren upläste, och yttrade sig vidare: Detta upmuntrade compagniet, att förwandla sine insättningar till ständige actier. Detta är bekandt öfwer hela Europa. Nu säger secrete utskottet, att tiden är all, men det ordet framdeles, som konungen nyttjat, bör stå fast, utan förtydning. Men om ständerne nu i rikets betryckta tillstånd säga, att de skola betala för hwart hemkommande skjjepp, så må det skje, och går det ej an, att belägga dem med wiss summa. Men de böra ej undandraga sig, att gripa riket under armarna, efter råd och ämne. Om secrete utskottets tillstyrkande bifallas, så får cronan 4 tunnor guld. Men detta är owist; lät dem häldre för den återstående tiden betala den summan af 3 tunnor guld, och då är det både säkert, att de betala den summan, som ock billigt och lagli-

git, ty på annat sätt går ej an, emedan de hafwa giordt ständig fond på Kongl. Mai:sts resolution. Eljäst ländet det handelen och riket till skada, och hwad det tillkommande compagniet angår, så hafwer secrete utskottet särskilt yttrat sig deröfwer, i den projecterade nye octroijen. I 32 § äro alle andre uteslutne ifrån denna handel på Ostindien, wid förlust af skjjepp och gods, som kommer att tillfalla compagniet. Det tyckes wara nog hårdt, att de för tillkommande tid skola betala 50 000 d:r årligen, men så tror jag dock, att secrete utskottet öfwerwägit både handelens bibehållande och cronans rätt, och af denna grund bifaller jag secrete utskottets extractum protocoll, och tillika octroijen, och om optionen förbehålles compagniet, så har cronan största säkerheten hos dem, som redan hafwa styrka, än andre, som då skulle begynna.

Herr rådmän Hylphers förklarade sig ense med herr borgmästaren Schauv, och yttrade sig vidare: År 1666 inrättades ett compagnie, cronan understödde det samma, med anseeliga summor, men det gick under. 1726 års ostindiska compagnie led i början ganska stor förlust, och arbetade sig dock igenom. De böra derföre bibehållas och ej twingas, och instämmer gärna däruti, att de böra betala för hwart hemkommande skjjepp för de återstående åren, samt att det gamla compagniet bör bibehållas wid octroijen för framtiden. Biföll för öfrigit secrete utskottets extractum protocoll.

Herr borgmästaren Kiörning yttrade sig i samme mening, som herr borgmästaren Kock nyss förrut anfört.

Herr borgmästaren Malmstén: Jag finner menniskligheten gå nog långt i denna sak, och jämwäl egit interesse. Här talas om medymkan för ostindiska compagniet, men jag tror ej, att de hafwa större och säkrare privilegier, än fabriqverne. Jag tror ock, att största delen af compagniet består af utlänningar. Bewillningsdeputationen projecterade till secrete utskottet, det ostindiska compagniet borde betala för hwart hemkommande skjjepp 80 000 d:r silf:rmt, men secrete utskottet har endast projecterat 50 000 d:r s:rmt. Huru secrete utskottet kunnat på detta sättet limitera summan, wet jag ej. Och som compagniet hafwer giordt utdelningar till 25 procent, så tyckes, som de kunnat gifwa cronan något med sig. Hwarföre de äfwen böra betala.

Herr borgmästaren Fries war till alla delar ense med herr borgmästaren Schauvs anförde yttrande, och tillade, att när riket får sin rättighet, så är

det lika mycket, under hwad litet den insamlas. I öfrigit är octroijen klar, och bifaller derföre jag secrete utskottets extractum protocollii.

Herr borgmästaren Ekman förenade sig med herrar borgmästarne Kocks och Malmstens yttrade tanckar.

Herr borgmästaren Johan Boberg yttrade sig i samme mening, som herr borgmästaren Schauv anfört, men tillade, det han tyckte, att compagniet borde ifrån all afgift befrias.

Herr borgmästaren Unger: Jag conformerar mig med herrar borgmästarne Schauv, Fries, och Johan Boberg. Och will allenast lägga härtill, att i Kgl. Maists nådiga resolution stå ej egenteligen orsakerne till eftergiften, men wäl förbehåll, att compagniet ifrån China med sina skjjepp stadigt låta hemföra sådane rudimaterier, som för de swenske inrikes fabriqverne kunna wara nyttiga och tjenliga. Dett är ju ett contract. Låtom oss se efter om de fullgiordt wilckoren, då wi snart lära finna, att de äfwen det samma fullgiordt, hwarföre och ingen kan således pålägga dem, att betala. Men om föreställning hos dem gjöres, så tror jag, att de understödja riket, med åtminstone 3 tunnor guld. Ty det är alltid bättre, att hafwa en wiss summa för en olyckelig événement.

Herr borgmästaren Brunsell: Förr hafwa någre hållit före, att compagniet warit skadeligit, men nu faller man på den tanckan, att wi böra befrämja och fria dem ifrån all utgift, men finner, att här bör endast den frågan afgiöras, huru mycket de skola betala. Ty jag wet ej, hwarföre de fått afskrifningen, utan tror, att löften böra hållas helige, så å ena, som å andra sidan. Men de som hafwa avance, böra ej draga sig undan nu, när cronan behöfwer penningar. Låtom oss sondera compagniet, att de betala något anseenligit, så att det allmänna kan hjelpas.

Herr borgmästaren Hanqvist: Wi böra hålla oss wid contractet, eller octroijen.²⁹⁹⁰ Den är ju klar och tydelig och hwaraf kan inhämtas, att de böra wara frie ifrån alla afgifter, och det äfwen i krigstider. Någre wilja wäl draga slutsatts, till deras påstående af 11 §, men den är hit ej lämpelig. Och är denna uphäfwen, genom Kgl. Mai:sts resolution af den 6 Julij 1752. Enda grunden blir således rikets tarfwor. Conju[n]cturen hafwer wäl senare åren för dem warit fördelaktigare, än i början, men derföre kan det

---

²⁹⁹⁰ Tryckt förordning 17 juni 1746: *Kongl. Maj:ts Förnyade öpne Privilegium, Angående Fartens och Handelens fortsättiande På Ost-Indien.*

ej tvingas att betala. Utan låtom oss begära af dem 3 tunnor guld, såsom en friwillig gåfwa. I senare delen har secrete utskottet följt rätta ordningen. Wi böra se till, att hwarken cronan, riket, eller handelen kommer att skadas, och håller jag derföre före, att denna afgift blir drägelig, så att cronan får sitt, och handelen derigenom ej kommer att lida. Föröfrigit bifaller jag 32 § i octroijen; när de gå in häruti, så böra de hafwa option.

Herr borgmästaren Kihlman hölt före, att compagniet bör wara befriadt för all afgift. Men, som riket behöfwer penningar, så biföll herr borgmästaren, det compagniet borde betala de föreslagne 3 tunnor guld, och att compagniet bibehålles wid optionen.

Herr assessoren Anthonsson: Här förekommer 2:ne frågor: 1:mo, om ostindiska compagniet är skyldigt att betala något af den föreslagne summan, och 2:do, om de skola hafwa option. Hwad första frågan angår, så emedan de hafwa contract, ty böra de ej belastas med någon afgift, under hwad namn den wara må. Det kan äfwen inhemtas af riksens ständers allmänna bewillning sidstl:e riksdag, att de ifrån alla utlagor äro befriade. Wi hade wäl denna riksdag bordt wänta lindring i bewillningen, men icke desto mindre fordrade rikets tarfwor en dryg bewillning, och oaktadt alt detta böra de befrias från all afgift. Ty Kgl. Mai:sts nådige försäkran bör wara gällande och äga bestånd, och om de utländska undandraga sig, så stadnar hela handeln i 3:ne eller fyra mäns händer, och då blifwa de enwäldige. Och blifwa de ej befriade, så gå utlänningarne bort utur compagniet, och torde hända, till rikets skada, inrätta ett nytt ostindiskt compagnie på annan ort utrikes. Föröfrigit är jag ense med det herr borgmästaren Schauv anført, om den föreslagne summan, men tror bäst lærer wara, att det decklarerar sig förrut, om det will gifwa 3 tunnor gulld, eller icke.

Herr borgmästaren Cervin förklarade sig ense med det, herrar borgmästarna Kock och Malmstén anført. Och påstod tillika, att om någon ledamot i ståndet wore, som har låtter i ostindiska compagniet, så bör han gifwa sig tillkiänna, och sig ifrån öfwerläggningen afhålla.

Herr talman yttrade sig i samme mening, som herr assessoren Anthonsson nyss förrut anført, hwarefter,

Herr talman gjorde följande proposition: Behagar ståndet bifalla, att compagniet betalar 3 tunnor guld för den återstående tiden, såsom en friwillig gåfwa?

Ståndet samtyckte härtill.

Herr talman proponerade: Samtycker ståndet äfwen därtill, att compagniet sielfwe säga, hwad de för innewarande år betala wilja?

Härtill swarades Ja.

Herr talman: Det wore önskeligit, att tillkommande compagnieoctroj endast komme i swänske mäns händer. Och hemstälte widare, om icke ståndet behagade bifalla, secrete utskottets extractum protocollis, ang:de nya ostindiska compagniet, 1:mo ang:de 8 tunnor gulds förskått, 2:do rörande 50 000 d:r silf:rmts afgift till cronan för hwart hemkommande skjjepp och 3:tio ang:de optionen.

Herr borgmästaren Malmstén påstod, att när octroijen är all, bör den utbiudas till den mäst biudande, för rikets derunder beroende förmån. Som de i nya octroijen lofwade 8 tunnor guld skola sedermera gå i afskrifning, så har ej cronan någon synnerlig förmån för sielfwa privilegio, och blir det lyckeligit för dem, så länge coursen är hög, hwarföre jag och bifaller det särskilte votum.

Men herr talman trodde säkert wara, att om särskilte votum finge bifall, skulle ej cronan få en gång, det, som projecterad är.

Herr assessoren Anthonsson: Wi böra se till, att riket får det mästa, som möjjeligit är, samt tillika, att denna handel blefwe i swenska händer, hwarföre jag bifaller det särskilte votum. Wäl bör compagniet hafwa option, men ej på det sättet, som föreslagit är, utan tror jag, wore cronan till större förmån, om andre rikets inbyggare hade lust, att försöka sin lycka med handel på andra sidan om Caput bonae spei, det dem ej borde wara obetagit, emot skiälig afgift till cronan.

Herr borgmästaren Kock: I grund af dissentientes anförde skiäl, bifaller jag det bifogade särskilte votum, att antagandet bör skje med slutne sedlar.

Herr borgmästaren Kiörning förenade sig med herr borgmästaren Malmstens anförde yttrande, och tillade: Huru kan handelen sägas wara florerande, när utlänningen drager 50 procent af penningarne, i anseende till coursen? Och som det för riket är mera skadeligit, ty böra de aldeles uteslutas ifrån deltagande i danne handel. Deras privilegium har ju äfwen varit orubbadt, till sin kraft och värkan. Låtom dem få octroijen, som biuda mäst, ty förfaren betiening få de nog. Och kanske dem, som gamla compagniet haft förut, de äro wane wid handelen och känner wägen. Men för monopolier böra wi agta oss, hwarföre jag bifaller det särskilte votum,

samt håller tillika före, det gamla compagniet ej böra hafwa option, ty få de det, blifwer compagniet ewärdeligit.

Herr justitiarien Faxell begärte proposition, om secrete utskottets protocolsutdrag, eller det bifogade särskilte votum, får bifall.

Herr borgmästaren Renhorn: Här äro flere omständigheter, att observera, det är möijeligit, å ena sidan, att complott kan skje till missbud, med mera, men desse considerationer komma för bittida, emedan wi hafwa ännu en riksdag, innan compagniet går till ända. Man kan ej weta, hwad framdeles kan skie, i anseende till Engeland's öfwerwigt i handelen, ty vårt hopp står sannerligen på en lös grund. Jag håller före bäst wara, att denna qvaestionen upskiutes till nästa riksdag, och nu emedlertid bifalla nya octroijen, som är förbättrad i åtskillige omständigheter. Och om riksens ständer ej kunna sammankomma, tills tiden är ute, så samtycker jag häldre, att compagniets contract förlänges på ett år.

Herr borgmästaren Ekman biföll det särskilte votum, samt herr borgmästaren Kocks tancka om option.

Herr borgmästaren Schauv: Ståndet har på et wärdigt sätt afgjort första qvaestionen. Upläste slutet af resolution d. 6 Julij 1752, och utlät sig: Det i resolutionen gifne löfte grundar sig på deras privilegier. Upläste vidare 32 § i octroijen,²⁹⁹¹ hwarefter herr borgmästaren yttrade sig: Compagniet bör, enligt denne §, bibehållas. När octroijen förnyades, sökte åtskillige, då handelsmannen Arfvidsson i Gjötheborg gaf cronan det högsta budet och största wilckoren, och ändå bibehölts det gamla compagniet likafullt, wid octroijens förnyande, och bibehöll Arfvidsson allenast fiskericompagniet, och har cronan måst understödja honom med flere tunnor guld för hans inrättningar. Ingen europaeisk nation belägger sine ifrån Ostindien hemkommande skjepp med någon afgift mera, än Swerje; i de öfrige riken betalas endast friwillig gåfwa. Här säges wäl, att ostindiska compagniet stegradrat alla waror, men åt hwem? Jo åt utlänningarne, som äro $\frac{7}{8}$ -delar. Detta är ju ganska nyttigt, och fördelagtigt för riket. Beträffande 32 § i octroijen, så bifaller jag secrete utskottets tillstyrkande, och förenar mig tillika med det af herr borgmästaren Renhorn anförde yttrande, att bättre, är låta upskjuta denna qvaestion, till näste riksdag, än nu ingå uti något wist slut, till

---

²⁹⁹¹ Tryckt förordning 17 juni 1746: *Kongl. Maj:ts Förnyade öpne Privilegium, Angående Fartens och Handelens fortsättiande På Ost-Indien.*

cronans skada. Jag kan ej se, huru det kan låta sig göra, att votera blinda sedlar efter dissentientium votum. Skjer detta, tror jag säkert, att det går galit, och kommer cronan därwid säkert att lida. Och emedan gamla compagniet nu i 30 år fört denna handelen, så känna de äfwen bäst den samma, och böra wi agta oss före, att ej actierne gå ut i utländska händer, och derföre hemställer jag, om icke secrete utskottets tillstyrkande finge bifall, så blir handelen drägelig och fördelaktig för cronan.

Herr borgmästaren Hanqvist: Jag håller mig i synnerhet wid 32 § i octroijen, ty eljäst kan rikets förmån ej ärhållas. Detta kan regeringen observera, och då får gamle compagniet optionen. Föröfrigit är det ganska fägnasamt, att cronan får nu i dess högstträngande nöd på en gång 8 tunnor guld, hwilcka böra ärläggas, för octrojens undfående, hwilcka sedermera ej komma att afskrifwas.

Herr borgmästaren Unger hölt före, att förmånsrätten böra tillhöra svenske män, och förnämligast gamla compagniet, enligt deras privilegier. Wilckoren böra wara drägelige och fördelaktige. Det hörer Kongl. Mai:st till att pröfwa om wilckoren, och samtycker jag derföre, till secrete utskottets extractum protocolli.

Herr borgmästaren Pihlgardt: Jag har ej bestridt compagniet dess rätt, men jag tror, att kunna ärhålla den samma med lyckte sedlar, efter²⁹⁹² dissentientium tillstyrkande. Ty då kunna de ju göra det bästa budet, som förrut känna handelen, och bifaller jag derföre det särskilte votum.

Herr borgmästaren Malmstén ärhindrade, att avancen är allenast den utgift cronan får, och derföre biföll herr borgmästaren det särskilte votum.

Herr borgmästaren Wallentein samtyckte äfwen till det särskilte votum.

Herr borgmästaren Brunsell biföll secrete utskottets protocollsutdrag, samt begärte votering.

Herr assessoren Anthonsson yttrade sig i samme mening, som förrut, och utlät sig vidare: Secrete utskottet har endast upgifwit, att 8 tunnor guld böra betalas för nya octroijen, men det gamla compagniet hafwer ännu icke utlåtit sig, om de willja betala eller icke, och som det är osäkert, så samtycker jag till det särskilte votum.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag hör hwarken till det gamla eller nya compagniet. Men tror ej, att gamla compagniet är så noga, icke eller riket

---

²⁹⁹² Enl. konc.; i renskr.: *enligit*.

så nogräknadt, ty kommer det an på konster, så kan man nog få penningar hos utlänningen. Och tror jag största speculationen är, att det nya compagniet nästan endast skall komma att bestå af engelsmän, som alltid giöra sig den bästa tiensten, att aldeles underlägga, den handeln, och sedan wi nu anse desse öfwerflödswaror för nödwändige, så taga de wäl sine kostnader i framtiden igen af oss sjelfwe, då wi skola kjøpa dem derifrån. Och det är wist ej nyttigt för riket, att sättia saken på drygaste wilckoren, utan jag tror, att compagniet säkert antager de sagde wilckoren, men wilja de ej, gå in häruti, så samtycker jag, att den nya octroijen går på auction.

Herr talman proponerade bifall, till secrete utskottets extractum protocoll.

Men härtill swarades både Ja och Neij.

Herr talman gjorde följande proposition: Behagar ståndet bifalla secrete utskottets extractum protocoll, ang:de förnyandet af ostindiska handelens octroij? Den som skrifwer Ja, bifallar secrete utskottets protocollsutdrag, och octroijen. Den, som skrifwer Neij, bifaller dissentientium votum.

Och sedan voteringsseclarne woro insamlade, öppnade, och antecknade, befants, att fyratijoåtta röster utfallit för Ja och 31 för Neij.

Hwarefter herr borgmästaren Schauv upläste dess skrifteliga yttrande i detta mål.

Ståndet fant godt, att detta memorial förwandlas till extractum protocoll.²⁹⁹³

Och skildes åt.

---

²⁹⁹³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 309.

Åhr 1762 den 15 Junij

S.d. Föredrogs bondeståndets extractum protocollif af den 10 Augusti förl:t år,²⁹⁹⁴ hwaruti bondeståndet lemnat dess samtycke, att majoren Ruthenskiöld, som förrut innehafvt civil syssla, måtte förordnas till extraordinarie assessor i ggl. Götha hofrätt, dock utan lön, tills vidare, och intill dess han, wid yppande ledighet, till ordinarie assessor kan befordras.

Prästeståndet hade samtyckt, att majoren Ruthenskiöld wid civilstaten må niuta befordran.

Efter giord proposition af herr talman, förenade sig ståndet med prästeståndets påskrefne yttrande.

Föredrogs prästeståndets extractum protocollif af d. 7 Septembr. förl:t år,²⁹⁹⁵ ang:de secreta deputationens betänckande, öfwer landssecreteraren Wennbergs anförde besvär, hwaruti anføres, det deputationen tillstyrkt, att Wennberg måtte undfå assessors caractèr samt competence till samma syssla, ifrån år 1752. Men prästeståndet har funnit godt, att tillägga, det må landssecreteraren Wennberg äga tillstånd, att fritt, och när, till hwilcken han behagar, få afstå sin landssecreteraresyssla, utan att sådant måtte wara honom hinderligit, wid sökande befordran till assessor, efter dess ärhållne tour och competence, eller till häradshöfdi[n]gesyssla, efter meriter och många tjensteår.

Ståndet fant godt, att härtill sitt bifall lemna.

Uplästes bondeståndets extractum protocollif af d. 29 Augusti sidstl:t år,²⁹⁹⁶ hwaruti förmäles det lidande, auditeuren von Engeström blifwit försatt uti, om han ej finge fullborda det emellan honom och häradshöfdingen Wasell slutne bytecontract, hwilcket 8 weckor för Wasells död blef hos Hans Kongl. Mai:st ingifwit, men ej föredragit, innan notificationen kom om dess död, ty samtycker bondeståndet må auditeuren Jonas von Engeström, utan afseende på Wasells emellankommande dödsfall, undfå häradshöfdingefullmagt, på den efter Wasell ledige syssla.

Herr talman proponerade bifall på detta protocollsutdrag.

Hwartill jakades.

---

²⁹⁹⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 94.

²⁹⁹⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, sekreta deputationens expeditioner, nr 29, bilaga.

²⁹⁹⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 95.

Uplästes bondeståndets extractum protocollis af den 25 Septembris förl: t år,²⁹⁹⁷ och hwaruti bondeståndet lemnat hofrättsrådet i kgl. Swea hofrätt, Samuel²⁹⁹⁸ Enander tillstånd, att få afstå den, genom dess afskjedstagande, ledig blifwande assessorssyssla, till landssecreteraren i Stockholms län, Olof Benjamin Westman, samt vice härads höfdingen Petter Hiort, till landssecreterare förordnas.

Härtill samtycktes, äfwen efter gjord proposition af herr talmannen.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²⁹⁹⁹ ang:de tillökning i lönen, för secreteraren i kgl. lagcommissionen. Tillstyrkandes deputationen, det secreteraren i bemälte commission, Norrell, må tilläggas 600 d:r silf:rmt till dess nu innehafwande lön, som blifwer swarande emot den lön, secreteraren i barnhus- och hospitalsdeputationen bewiljad är.

Uppå herr talmans proposition på betänckandet, swarade ståndet både Ja och Neij, men änteligen bifölls betänckandet, på det sättet, att secreteraren i kgl. lagcommissionen undfår årligen 600 d:r silf:rmts lön.

Justerades ståndets extractum protocollis, ang:de förmyndarecammaren här i staden, så lydande:³⁰⁰⁰

S.d. Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande, ang:de förmyndarecammaren här i Stockholm. Därefter upplästes äfwen herr öfwerståthållarens och commendeurens af kgl. Swärdsorden friherre von Lantingshausens memorial i samma ämne. Efter öfwerwägande, så af det deputationen anført och tillstyrkt, som hwad bemälte memorial innehåller, fant ståndet skiäligt, att hwad angår löningsstat, med mera, som i senare delen af deputationens betänckande förmäles, bifalla samma betänckande, och i öfrigit herr öfwerståthållarens memorial, så att honom med magistraten tillkommer direction öfwer justitiaecollegium och förmyndarecammaren, äfwen som öfwer stadsens öfrige wärk, men hospitals- och barnhusdeputationen inseende med öfwerskottsmedlen och deras användande, så widt det efter instructionen rörer dess giöromål, samt projectera reglemente, i anledning af riksens höglofl. ständers wid förre

---

²⁹⁹⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 96.

²⁹⁹⁸ Rättat efter konc.; i renskr. *Samiel*.

²⁹⁹⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 113.

³⁰⁰⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 310.

riksdagen gjorde förordnande, och hwad i följe deraf till Hans Kongl. Maists, uppå nådig befallning inkommit, hwilcket reglemente Hans Kgl. Mai:st, sedan herr öfwerståthållaren och magistraten blifwit hörd, täckes i nåder pröfwa och utfärda. Hwilcket med de öfrige respective stånden, hörsamt, dienst- och wänligen skulle communiceras.

Förehades å nyo bondeståndets extractum protocoll³⁰⁰¹ ang:de tillstånd för lagmannen Brenner, att genom accord få afstå halfwa lagmanssyslan, till lagmannen och häradshöfdingen Magnus Johan Lund, efter Lund, hofjunkaren och extraordinarie notarien och cancellisten Lagerhielm, och efter Lagerhielm, extraordinarie notarien Carl de Brenner, samt andra halfwa ått häradshöfdingen Petter Sernander, och efter Sernander, auditeuren wid Westmanlands regemente Gustaf Malmin.

Herr talman proponerade bifall till detta protocollsutdrag.

Hwartill ståndet samtyckte.

Justerades extractum protocoll³⁰⁰², ang:de tillstånd för häradshöfdingen Magnus Hellenstierna, att få afstå des innehafwande häradshöfdingebeställning, till vice häradshöfdingen Pehr Leonhard Rosenbielke, och lydde, som följer.³⁰⁰²

S.d. Då borgareståndet till bepröfwande förehaft de flere beföringsmål, som wid denna riksdag, hos riksens höglofl:e ständer, anmälte blifwit, har borgareståndet icke kunnat undgå, att nyttia den anledning ståndet lemnad blifwit, att äfwen ihugkomma häradshöfdingen Magnus Hellenstierna, hwilcken i början af riksdagen i urskillningsdeputationen sig anmält, om tillstånd till accord, jämte det han öfwer liden praejudice sig beswärat. Borgareståndet anser onödigt och öfwerflödigt, att widlyftigt omröra häradshöfding Hellenstiernas mångfaldige förtjenster, och myckna lidande. Saken tyckes nog tala för sig sjelf, i det han år 1718 blef student, 1724 auscultant, och alt sedan 1736 den 27 Majj, och således öfwer 26 år, warit ordinarie häradshöfding i Tunaläns, Sefvedes och Aspelands härad i Calmarelän, utan att antingen kunna winna någon beföring, eller förbättra sine wilckor. Och som det ej kan någon sällsamt förekomma, att han efter så lång tjenstetid, trötnar wid de mångfaldige och mödosamme

---

³⁰⁰¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 93.

³⁰⁰² Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 311.

förrättningar, häradshöfdingesysslan åtfölja, och då des år ej tillåta honom, att söka någon bättre beställning, så fant borgareståndet med rättwisa och billighet öfwerensstämmande, att hugna bemälte häradshöfdinge med lagmans namn och heder, samt tillåta honom, att, till vice häradshöfdingen Pehr Leonhard Rosenbielke, få afstå dess innehafwande häradshöfdingebeställning, med förbehåll, att i sin öfriga lifstid, fritt och utan afgift, ehwad ändringar med sysslan förefalla kunna, få behålla och bruka häradshöfdingebostället Österrarp.

Utom de ömma considerationer, som, i anseende till häradshöfdingen Hellenstjerna, sig förete, har ock vice häradshöfdingen Rosenbielke så många tjensteår och meriter, att han äfwen kan hafwa förtient denna befordran. Han blef för 14 år sedan antagen till auscultant i kgl. Swea hofrätt, och har alt sedan år 1750 ständigt warit brukad, wid domareförrättningar, och flere gånger på längre tid förestått jurisdictioner, wid hwilcket alt han, enligt kgl. hofrättens den 29 sidstle Maj honom meddelte intygande, sig wäl upfört, och wisat nöijack-tige prof af sin ägande skickelighet och kundskap, så att kgl. hofrätten förklarar sig gärna se dess befordran.

I betractande härtill, förmodar borgareståndet, att härutinnan winna de öfrige respective ståndens benägna bifall, och samtycke.

Justerades extractum protocoll, ang:de lector Gustaf Adolph Bröms anmälande, till professorsfullmagt, samt på ansökning dertill befordrad, lydande sålunda:³⁰⁰³

S.d. Kom hos borgareståndet i behörigt öfwerwägande, huru som eloqventiae och poëseos lectoren wid kgl. gymnasium i Strengnäs, Gustaf Adolph Bröms, efter wäl anlagde studier wid inrikes academier, förwärfwad mogen och grundelig insigt i åtskillige wetnskaper, sedermera besökt utrikes lärosäten, och där ytterligare ökat den wakra kundskap han förut ägde, men, att ehuru han därigenom giordt sig ännu mera skickelig, till det allmännas tjenst, och förtjent till behörig åtancka, har det likwäl så wida tillskyndat honom mindre förmån, som han derigenom förlorat i den tour till befordran, han här hemma, genom smärre docerande embetesförrättande wid academierne, sig förwärfwa kunnat. Och som ståndet i allmänhet hölt före, att en grundelig lärdom och insigt bör wara grunden till all befordran wid academie- och scholaewärken, hwilcken, genom wäl använde utrikes re-

---

³⁰⁰³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 312.

sor och flere både in- och utländske academiens bivistande, bäst lära förwärfwas, så pröfwade borgareståndet för godt, det Kgl. Maist. må i underdånighet tillstyrkas, att i nåder meddela lector Bröms fullmagt på professors namn och heder, samt att han, wid ansökningar om befordring till honom competente sysslor, må emot andre medsökande få räkna sine år ifrån den tid, han som cives academicus först börjat biwista academi, och således wid förslagers uprättande få niuta frukten af sin, igenom mångårig flit förwärfwade lärdom. Hwileket med de öfrige respectue stånden hörsamt, tjenst- och wänligen communiceres.

Continuerades upläsandet af bewillningsdeputationens project,³⁰⁰⁴ till en allmän bewillning, för 1763 och följande åren.

Uplästes 2 articulen, och bifölls ridderskapets och adelens wid 2 och 4 §§ gjorde tillägningar.

Wid 4 § anmärkte ståndet, att deputationen tillstyrkt förbud i städerna och på landet, emot franskt brännewins försäljande, wid 100 d:r silf:rmts pligt och warans förlust. Och pröfwade ståndet godt, att detta moment bör utur § uteslutas.

De wid slutet af denna § understrukne orden: *wara öfwer alt sådant missbruk, lag samma, som här förrut om landet sagt är*, hade ridderskapet och adelen funnit godt, böra gå ut, och sättias i stället *förhålles dermed efter förre, emot sådane förbrytelser utgångne kgl. förordningar*. Prästeståndet hade bifallit ridderskapets och adelens ändring, men ståndet fant godt, att slutmeningen af samma § bör stå qwar.

Ståndet kunde icke bifalla, att de understrukne orden i början af 6 § i 2 artic. skulle, efter ridderskapets och adelens samt prästeståndets tancka, gå ut.

Förehades å nyo bewillningsdeputationens project.

Herr borgmästaren Lönbohm frågade: Hwarföre skola herrar landshöfdingarne wara tillstädes wid bewillningen? Det bör ju wara magistraten och taxeringsmännen ensamt updragit.

2 articulens 4 § ang:de franska brännewinets förbiudande, fant ståndet godt för aldeles gå ut.

---

³⁰⁰⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, bewillningsdep:s expeditioner, nr 7.

Herr borgmästaren Cervin hemställte, att bäst wara lærer, det herr talman anmodas, att härom gjöra påminnelse hos herr grefwen och landtmarskalcken, samt de öfrige talemännen, i talemännens sammanträde.

Herr talman lofwade, att så måtte skje.

Wid 1 § 4 artic. giordes den ändring, hwaräst de anmärkningar omtalas, som till mantalscommissarierne böra aflemnas, finner ståndet nödigt, att detta endast lämpas till Stockholms stad, och att i de öfrige städerna, så wäl som på landet, förfaras efter förre stadgar.

Herr borgmästaren Cervin påminte åter, att herr talman måtte anmodas, att tala med herr grefwen och landtmarskalken, samt de öfrige talemännen härom, i talemännens nästa sammanträde.

Hwilcket lofwades.

Herr borgmästaren Renhorn påminte, att alla i detta projectet omrörde böter, måtte således förfaras, att de delas till 3-skiftes.

Ståndet fant godt, att denna påminnelse måtte införas wid slutet.

Föröfrigt anmärktes, ang:de taxeringslängdernes expedierande. Men häröfwer fattades ej något wist slut. Och kommer desse anmärkningar, att genom extractum protocollii med de öfrige stånden communiceras.

Uplästes secreta deputationens betänkande,³⁰⁰⁵ ang:de härads höfdingen Odelii anförde beswär, öfwer liden praejudice.

Ståndet fant godt, att detta ärende måtte hwila.

Uplästes secreta deputationens betänckande,³⁰⁰⁶ ang:de auditeuren wid Jönköpings regemente, Samuel Gustaf Qveckfelts anförde beswär. Och anser deputationen auditeuren Qveckfelt för obefogad, att någre beswär anföra.

Uplästes auditeuren Qveckfelts memorial i detta mål.

Herr borgmästaren Unger: Auditeuren Qveckfelt har wärkeligen blifwit lidande, igenom von Otters befordran till härads höfdinge, hwarföre jag och hemställer, om icke auditeuren Qveckfelt må förordnas till assessor uti kgl. Götha hofrätt, med sin nu innehafwande auditeurslön, till dess han kan blifwa befordrad till ordinarie assessors-lön.

Uppå herr talmans proposition, biföll ståndet detta herr borgmästaren Ungers hemställande.

---

³⁰⁰⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, secreta deputationens expeditioner, nr 131.

³⁰⁰⁶ Ibid., nr 132.

Uplästes bondeståndets extractum protocolli af d. 9 i denna månad,³⁰⁰⁷ hwaruti bondeståndet, i anledning af secreta deputationens betänkande, tillstyrkt, det må härads höfdingen Odelius tillstånd lemnas, att genom accord afstå sin jurisdiction till en skickelig domare, samt nu genast lagmansfullmagt och -tour.

Herr talman hemställte, om icke bondeståndets extractum protocolli, må på det sättet bifallas, att den som kommer att honom succedera, må äga rättighet till förslag.

Härtill swarades Ja.

Uplästes bondeståndets extractum protocolli af d. 22 Maj sidstl:e,³⁰⁰⁸ ang:de tillstånd för assessoren och härads höfdingen Uggla, att få afstå sin halfwa jurisdiction, till krigsfiscalen Anders Juringius, som äfwen må äga rättighet, att bortaccordera sin nu innehafwande krigsfiscalssyssla, samt, att assessoren Ugla nu emedlertid huggas med lagmansfullmagt och -tour, och till des han niuter wärkelig befordran, behålla andra hälften af sin jurisdiction, hwilken åter sammanslås, när endera afgår med döden.

Ståndet biföll detta protocollsutdrag.

Uplästes prästeståndets extractum protocolli af d. 4 Sept. förl:t år,³⁰⁰⁹ hwaruti lemnas borgmästaren i Fahlkiöping Abr. Junbeck tillstånd, att få afstå sin borgmästaresyssla, till auscultanten i Gjötha hofrätt, Eric J. Wahlborg, i fall han winner borgerskapets förtroende.

Herr grosshandlaren Clason begärde, att detta mål måtte hwila.

Hwilcket bewiljades.

Uplästes bondeståndets extractum protocolli af d. 2 Octobr. förl:t år,³⁰¹⁰ med recommendation till bifall, det assessoren och bergmästaren Anders Stockenström må undfå bergsrådsfullmagt, samt tillstånd, att afstå sin bergmästaresyssla, till någon i bergswetenskaperne skickelig man.

Ståndet fant godt, att härtill samtycka.

---

³⁰⁰⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, secreta deputationens expeditioner, nr 131, bilaga. Tryckt i *BdP* 9, bil. 66.

³⁰⁰⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 97. Tryckt i *BdP* 9, bil. 54.

³⁰⁰⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, prästeståndets protokollsutdrag, nr 33.

³⁰¹⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 98. Tryckt i *BdP* 8, bil. 54.

Åtta deputerade från ridderskapet och adelen ankommo, och berättade ordföranden, baron Cederhielm, det ridderskapet och adelen förehaft secreta utskottets extracta protocoll, rörande ostindiska handelen, och bifallit bewillningen, hwad de återstående 4 åren angår, men rörande den nya octroijen på ostindiska handelen, hade ridderskapet och adelen bifallit dissentientium votum.

Herr talman tackade för den meddelte underrättelsen, och berättade tillika, det ståndet snart lærer meddela sine tanckar, genom extractum protocoll.

Deputerade afträdde.

Uplästes bondeståndets extractum protocoll af d. 31 Augusti förl:t år,³⁰¹¹ hwaruti bondeståndet sitt samtycke gifwit, till hofrättsrådets i Swea hofrätt, Sven Lagerstams ansökning, att få genom accord afstå sin innehafwande hofrättsrådssyssla, till härads höfdingen Jonas Aschling, samt notarien i kgl. Swea hofrätt, Joachim Stéen hugnad med jurisdictionen efter Aschling, och att bemälte hofrättsråd måtte, wid afskjedstagandet, niuta hela hofrättsrådslönen och landshöfdingecharacter.

Ståndet samtyckte härtill.

Uplästes justitiaedeputationens extractum protocoll af den 15 Martii sidstl:e,³⁰¹² det advocatfiscalen Bröms kunde anförtros, att samla och af trycket utgifwa, alla de utkomne kongl. förordningar, bref och rescripter, som i hwarjehanda mål böra wara till efterrättelse, och anser deputationen nödigt, i anledning af anförde skiäl och omständigheter, att en som i cammeralförfattningarne äger god insigt, måtte utnämnas till ledamot i kgl. lagcommissionen, i cammarrådet Wulfvenstiernas ställe, och föreslås der-till advocatfiscalen i kongl. cammarcollegio Bröms.

Uplästes bondeståndets extractum protocoll,³⁰¹³ ang:de detta mål, med hemställande, det må advocatfiscalen Bröms undfå lagmansfullmagt och -tour, till dess han sedermera till cammarråd, eller deremot swarande syssla kan warda befördrad.

Uppå herr talmans proposition, biföll ståndet justitiaedeputationens betänckande, med den tilläggnig, att advocatfiscalen Bröms hos Hans Kgl. Mai:st anmäles, till ärhållande af lagmanscharacter.

---

³⁰¹¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 99.

³⁰¹² Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 67.

³⁰¹³ Ibid. Daterat 29 augusti 1761. Tryckt i *BdP* 8, bil. 45.

Uplästes prästeståndets extractum protocollis af den 5 Decembr. förl:it år,³⁰¹⁴ ang:de lika tillökning i lönen för cammarskrifwaren, wid Wadstena krigsmanshuscontoir uti kgl. krigscollegio, Åke Nordberg, som redan för cammarskrifwaren i bemälte contoir Brockman projecterad blifwit, och hade prästeståndet samtyckt till denna föreslagne tillökning för Brockman med det wilckor, att cammarskrifwaren Nordberg med lika förmån måtte hugnas.

Efter giord proposition af herr talman, samtyckte ståndet härtill.

Uplästes ett af underståthållaren Lars Holmcreutz inlemnadt memorial,³⁰¹⁵ om tillstånd, att få, till någon competente sökande, bortaccordera dess innehafwande underståthållaresyssla.

Och herr talman proponerade bifall till detta memorial.

Ståndet swarade härtill Ja.

Föredrogs å nyo bondeståndets extractum protocollis,³⁰¹⁶ ang:de den åstundan, hofrättsrådet Franc förklarar, att få träda utur tjensten med samma förmån, som andre ålderstegne och förtiente ämbetsmän blifwit förundt och bewilljadt. Pröfwandes bondeståndet billigt, det kunde hofrättsrådet Franc efterlåtas, att, wid dess afträde utur tjensten, ej allenast få behålla hela lönen, som den tillökning, som därå framdeles kunde blifwa bewiljad, utan och afstå det efter honom ledige blifwande assessor-sämbete, till secreteraren wid kgl. öfwerförsäkringsrätten, Sven Westerman, hwilcken altsedan år 1746 wid rättegångswärken tient, och nu kommer att tiena med sin nu innehafwande lön, till dess assessorslönen kan honom framdeles tillfalla, samt få till återträdare vice notarien i kgl. Giötha hofrätt, Jan Odenrantz.

Herr talman frågade, om detta extractum protocollis finge bifall.

Och ståndet swarade Ja.

Herr talman hemställte, om icke en deputation kunde till de öfrige stånden afgå, med ståndets extractum protocollis,³⁰¹⁷ ang:de ostindiske compagniet. Wid samma tillfälle kunde påminnas om benägit bifall, till ståndets extractum protocollis, rörande understöd för städerne Schenninge och Schiöfde.

---

³⁰¹⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, prästeståndets protokollsutdrag, nr 67.

³⁰¹⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 322.

³⁰¹⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 55.

³⁰¹⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 309. Se ovan vid not 2993.

Ståndet lemnade sitt bifall härtill.

Och herr borgmästaren Unger, samt 7 herrar ledamöter afgingo i detta ärende.

Uplästes secreta utskottets extractum protocolli af den 5 Junij sidstl:e,³⁰¹⁸ rörande befordran för capitainen Sandelhielm och majoren Armfelt. Hemställandes secreta utskottet, i anledning af andragne skjäl, om icke Sandelhielm kunde hugnas med krigsrådsfullmagt, samt säte och stämma i kongl. krigscollegio, med dess förra lön och öfrige derwid warande förmåner, till dess någon krigsrådslön derstädes kan ledig warda, samt om icke majoren och riddaren baron Armfelt, måtte tilläggas öfwersteliutenantsfullmagt wid artilleriet, dock utan att någon äldre härigenom blifwer praejudicerad.

Efter giord proposition af herr talman, biföll ståndet detta protocollsutdrag.

Uplästes bondeståndets protocollsutdrag af d. 4 Septembr. förl:t år,³⁰¹⁹ hwaruti bifall blifwit lemnat, det må registratoren i kgl. cancelliecollegio, samt utrikes expeditionen, Carl Hierne, hos Hans Kongl. Mai:st anmälas, att undfå kgl. secreterare-fullmagt och -tour, samt ärhålla wärkelig befordran till secreterare, wid yppande ledighet, eller transport till någon honom anständig syssla, utom kongl. cancelliet, då han derom hos Kongl. Maist. ansökning gör.

Herr talman proponerade bifall härå.

Hwartill ståndet samtyckte.

Uplästes justitiaedeputationens extractum protocolli af d. 15 sidstl:e Maj,³⁰²⁰ hwaruti deputationen anmäler till befordran hofqwartermästaren Ludvig Ferdinand Pape, hwilcken gådt deputationen tillhanda under denne riksdag, med protocollets förande därstädes. Tillstyrkandes deputationen, honom så mycket snarare till befordran, som 2:ne riksens stånd behagat tillägga honom assessorsfullmagt och -tour, samt rättighet att på förslag i kgl. hofrätterne warda upförd.

Herr talman frågade, om justitiaedeputationens extractum protocolli finge bifall.

---

³⁰¹⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 143.

³⁰¹⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 100. Tryckt i *BdP* 8, bil. 48.

³⁰²⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 68.

Och ståndet samtyckte härtill.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,³⁰²¹ ang:de cammererarenamn och -heder, för bokhållaren wid Stockholms hall Henric Harfvelin. I anledning af anförde skjäl, finner deputationen honom, Harfvelin, wara förtient till cammererarenamn, -heder och -tour, lika med cammererarne uti kgl. collegierne, med hwilcka hans innehafwande syssla är af enahanda beskaffenhet, samt med lika giöromål beswärad.

Herr talman hemställte, om icke betänckandet finge bifall.

Och ståndet swarade härtill Ja.

Uplästes bondeståndets extractum protocolli af den 25 Februarii sidstle,³⁰²² ang:de öfwersteliutenanten, grefwe Fridric Posses befordran, och tillstyrkes, det öfwersteliutenanten grefwe Posse må undfå öfwerstefullmagt i arméén af samma dag, som öfwerste Durietz.

Herr talman frågade, om icke bondeståndets extractum protocolli finge bifall, med tillägning, att icke bättre och äldre härigenom praejudiceras.

Ståndet samtyckte härtill.

Justerades extractum protocolli, rörande ståndets förklarade tancka, att de, som under innewarande riksdag af riksens ständer niutit befordran, ej måge praejudicera bättre förtiente, lydande ut in actis.³⁰²³

Uplästes bondeståndets extractum protocolli af den 11 Septembris förledit år,³⁰²⁴ hwaruti, i anledning af Kgl. Mai:sts nådige remiss af d. 1 i samme månad, tillstyrkes, det expeditionssecreteraren i kgl. krigsexpeditionen, Axell Arnell, måtte förordnas till extraordinarie cancellieråd, med sin nu innehafwande lön, till dess ordinarie cancellieråds-lön ledig warder, samt att alle nu under krigstiden i krigsexpeditionen timade vacancer, måge af betieningen innom bemälte expedition warda successive besatte.

Herr talman proponerade bifall, till detta bondeståndets extractum protocolli.

Hwartill ståndet ock samtyckte.

---

³⁰²¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufacturdeputationens expeditioner, nr 80.

³⁰²² Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 76. Tryckt i *BdP* 9, bil. 22.

³⁰²³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 313.

³⁰²⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 101.

Uplästes bondeståndets extractum protocolli af den 20 Augusti förledit år,³⁰²⁵ ang:de cammereraren Wilhelm Liedners befordran, till den nu ledig warande cammererarebeställningen uti tull- och licentcontoiret i kongl. cammarcollegio, med lika förmåner, som den förra cammereraren derstädes niutit, hwartill bondeståndet sitt bifall lemnat.

Uppå giord proposition af herr talman, förenade sig ståndet härmed.

Uplästes bergsdeputationens betänckande,³⁰²⁶ ang:de någon förmån för bergsfogdarne i järnbergslagerne. Tillstyrkandes deputationen, det måge bergsfogderne hädanefter få niuta en tillökning på sine wanlige löner af 16 öre kp:rmt af hwarje skjoppund tijondetackjäm, som i deras fögderier af blåsningarne till Kgl. Mai:st och cronan ärläggas. Och i fall detta tillstyrkande winner riksens ständers bifall, kunde bergsfogdarne äga rättighet, att wid det tillfälle, då upbördens för tijondejärnet i landträneriet insattes, sig desse 16 öre kp:rmt af hwarje skjoppund godtgjöra.

Herr talman frågade, om betänckandet finge bifall.

Hwartill swarades Ja.

Uplästes secrete utskottets extractum protocolli af d. 6 sidstl:e April,³⁰²⁷ ang:de ammiralen och commendeuren af kongl. Swärdsorden Hans Ankarcrantz ansökning, att få warda delaktig af den ammiralitätsstaten bestådde inqvartering, och det till så stor del, som swarar emot hwad en tienstgiörande vice ammiral undfår, samt dessutom få tillstånd, att återträda i tjenst igen. Hemställandes secrete utskottet, om icke amiralen Ankarcrantz kunde från detta års början undfå i gratification af amiralitetsinqvarteringsfonden, så mycket, som swarar emot hwad en tienstgiörande vice amiral årligen tilldelas, neml:n 250 d:r silf:rmt om året, dock utan att sådant för någon till efterfölgd dragas måtte. Men rörande ansökningen, att återfå träda i tjenst, kunde secrete utskottet ej styrka till bifall.

Herr talman proponerade bifall till detta protocollsutdrag.

Härtill swarades Ja.

Uplästes ett af ståndets vice secreterare, L. I. Hagtorn, inlemnadt memorial,³⁰²⁸ och beswär deröfwer, att ehuru han war 5 års äldre auscultant i Swea hofrätt, än då warande extraordinarie notarien Printzell, och 10 års

---

³⁰²⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 102.

³⁰²⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, bergsdeputationens expeditioner, nr 35.

³⁰²⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 144.

³⁰²⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 323.

gammal ständers betjent, samt hade riksens ständers commissions, wid sidstl:e riksdag recommendation för sig, till riksens ständer, och hwartill högtärade ståndet samtyckt, har ändå bemälte Printzell till advocatfiscal blifwit utnämnd. Anhållandes derföre, det honom måtte advocatfiscals- eller secreterarefullmagt meddelas, af samme dag, som Printzell berörde fullmagt undfått, samt derifrån räkna tour, såsom advocatfiscal, eller secreterare wid bemälte contoir.

Herr talman hemställte, om denna vice secreteraren Hagtorsn begäran finge bifall.

Och ståndet swarade härtill Ja.³⁰²⁹

Herr borgmästaren Unger och herrar deputerade återkommo med berättelse, att deputerade utträttat de dem anförtrodde ärender.

Förehades å nyo secrete utskottets extractum protocolli,³⁰³⁰ ang:de Kongl. Arfprintsessans stat och betjening.

Och samtycktes till följande projecterade resolution: att denna betjening behåller, wid befördran till tjenst och lön, så mycket, att det utgjör, det de förrut haft, men när de komma att niuta samma lön, uphörer pensionen.

Föredrogs å nyo bondeståndets extractum protocolli,³⁰³¹ ang:de det måtte städerne nu, som förr år 1747 skjedt, praestera båtsmän in natura.

Och beslöt ståndet, att extractum protocolli, härom må afgå, och till att detta upsättia, utnämndes

herr borgmästaren Biörkman,

herr borgmästaren Cervin och

herr borgmästaren Brunssell.

Förehades å nyo bewillningsdeputationens betänckande,³⁰³² ang:de contributions utgjörande af brännewinsbränningen i riket, hwaruti deputationen öfwerlemnar, ett af capitainen och riddaren Jägerhorn upgifwit project, till inkomst för kronan, bestående däruti, att för hwarje tunna spannemål, som angifwes till bränning, bör ärläga 8 d:r s:rmt i accis, med mera betänckandet widlyftigt innehåller, och hwilcket deputationen till bifall styrker.

---

³⁰²⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, protokollsutdrag nr 331. Se nedan vid not 3387.

³⁰³⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 130.

³⁰³¹ Se not 2959.

³⁰³² Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, bevillningsdep:s expeditioner, nr 7.

Men ståndet kunde ej härtill samtycka.

Uplästes secrete utskottets extractum protocoll³⁰³³ ang:de Hans Kongl. Höghet Cronprintsens ansökning, att få biwista campagnerne i Tyskland, wid kongl. preussiska arméen, och hwartill secrete utskottet, i anledning af anförde skiäl, afstyrkt.

Uplästes utdrag af rådsprotocollerne af d. 3 och 4 i denne månad, och project till underdånigt swar i detta wigtiga ärende.³⁰³⁴

Uplästes ett i secrete utskottet ingifwit särskilt votum.³⁰³⁵

Uppå giord proposition af herr talman, biföll ståndet detta secrete utskottets protocollutdrag.

Herr talman påminte, att när löparen kommer, får ståndet se, om någon ändring eller tilläggnig behöfwes.

Herr talman anmälte, att, i sammanträde med herr grefwen och landtmarskalcken, samt de öfrige talemännen, det ärendet varit före, ang:de riksens ständers, igenom deras deputerade underdånige tacksägelse för freden, och hade herr grefwen och landtmarskalken berättat, det ridderskapet och adelen welat giöra denna compliment igenom en särskilt deputation, men jag gjorde påminnelse däremot, och påstod, att det borde skje, igenom en förenad deputationen af alla stånden i sittjande råd, och som mitt påstående bewiljades, så behagar nu ståndet utnämna 2:ne deputerade, som äro tillstädes, när det skall skje.

Och utnämndes

herr rådmannen In de Betou och

herr borgmästaren Ignatius.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,³⁰³⁶ öfwer hofsecreterarens Conrad Svans sökte utbrytning, utur afledne commissariens Daniel Gripenmarks kronofordring, för afledne handelsmannen Rolof Meijers arfwingar. Hemställandes deputationen, om icke riksens ständer kunde hos Kongl. Maist. i underdånighet anhålla, att wederbörande hofrätter och collegium samt underrätter måge ärhålla nådig befallning, att, utan ringaste uppehåll, hwad på hwars och ens giöromål ankommer, detta mål med definitift slut afhjelpa, så att Meijerska arfwing-

---

³⁰³³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 145.

³⁰³⁴ Ibid.

³⁰³⁵ Ibid.

³⁰³⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 114.

arne, om de därtill finna sig befogade, kunna få tillfälle, vidare anmäla målet hos riksens ständer.

Herr talman proponerade bifall till betänckandet.

Hwartill jakades.

Uplästes secrete utskottets extractum protocolli af den 3 uti innewarande månad,³⁰³⁷ ang:de praesidenten och riddaren, samt commendeuren af kongl. Swärdsorden, Daniel Zanders, och fältmarskalken, riddaren och commendeuren af kgl. Swärdsorden, Mathias Alexander von Ungern Sternbergs ansökningar, att så länge de lefwa, få behålla sine innehafwande löner, änskiönt de utur Kongl. Mai:sts och rikets tjenst skulle taga afskjed. Och styrker secrete utskottet därtill, änskiönt desse herrar gå utur tjensten med accord, måge de lika fullt få behålla sine innehafwande presidents- och generalslöner.

Herr talman frågade, om ståndet behagar bifalla detta protocollsutdrag.

Och hærtill swarades Ja.

Uplästes justitiaedeputationens extractum protocolli af d. 12 Maj sidstle,³⁰³⁸ hwaruti deputationen till bifall hemställer, om icke praesidenten i kongl. Åbo hofrätt Adam Fredenstjerna måtte lemnas tillstånd, att på svenska sidan qwarblifwa, och ifrån tjenstgörande till näste riksdag, så ofta ärhålla ledighet, som han antingen för ohälsa, eller andre hinder, kan finna sig föranlåten, att derom hos Kongl. Maist. i underdånighet sig anmäla.

Uppå herr talman[s] proposition, biföll ståndet detta protocollsutdrag.

Justerades extractum protocolli,³⁰³⁹ ang:de Deras Kongl. Högheter Arfprintsarnes stat, och betiening, som bifölls, men kommer tills vidare befallning, att hos ståndets secreterare qwarhållas.

Förehades å nyo secrete utskottets extractum protocolli,³⁰⁴⁰ ang:de arfprintsarnes stat.

Och ärhindrade herr talman, det bättre wore, att Hans Kongl. Höghet Prints Fridrich Adolph borde få lifregementet, till häst, i stället för det projecterade wärfwade regementet.

---

³⁰³⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 156.

³⁰³⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 69.

³⁰³⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 324. Se bil. 14.

³⁰⁴⁰ Se Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 109 och 130.

Ståndet samtyckte härtill, och herr borgmästaren Fries åtog sig, att uppsättia extractum protocolli härom.

Uplästes secreta deputationens betänckande,³⁰⁴¹ ang:de notarien i Götha hofrätt, Daniel Magn. Cassells beswär deröfwer, att han, ehuru ordinarie notarie, uppå bemälte hofrätts i underdånighet insände meritelistor, likwäl blifwit upförd och ansedd, som extraordinarie notarius, och anförer deputationen, det Cassell, som innehafwer ordinarie notarie-fullmagt af d. 18 Decembr. 1752 derefter bör få räkna sin tour. Men beträffande Cassells ansökning, om full notarielön, så emedan han wid yppande ledigheter sig icke beswärat, och ingen mera lön warit att tillgå, så kan deputationen ej håller för honom styrka till någon ärsättning, för sin bortmiste lön. Men som Cassell warit berättigad, att begära åter sin oskyldigtwis bortmiste tour, ty lära riksens ständer hafwa fult skjäl, att befria honom, ifrån de ålagde 30 d. s:rmts böter.

Uplästes herr borgmästaren Kellanders memorial i detta mål.³⁰⁴²

Förehades å nyo bondeståndets extractum protocolli,³⁰⁴³ ang:de cammereraren i kgl. Giötha hofrätt, Hjertstedts, sökte tillstånd, att få afstå dess innehafwande cammereraresyssla, till sin son, extraordinarie cancellisten, Pehr Anders Hiertstedt.

Herr talman proponerade bifall till betänckandet.

Hwartill ståndet lemnade dess bifall.

Herr talman hemställte vidare, om icke bondeståndets extractum protocolli, ang:de Hiertstedt finge bifall.

Ståndet swarade härtill Nej, och afslog bemälte extractum protocolli.

Och herr borgmästaren Kellander åtog sig, att härom uppsättia extractum protocolli.

Uplästes fiskerideputationens betänckande,³⁰⁴⁴ öfwer den ansökning, nu warande delägare, uti det år 1745 för handelsmännen Abraham och Jacob Arfvidssöner priviligierade fiskericompagnie, naml:n assessoren Eric Magnus Ingman och handelsmännen Nils Modin, Jon Wegelin, Petter Malmborg och Johan Wik, samt Lorents Morien, ingifwit, ang:de undan-

---

³⁰⁴¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, sekreta deputationens expeditioner, nr 133.

³⁰⁴² Ibid.

³⁰⁴³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 48.

³⁰⁴⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, fiskerideputationens expeditioner, nr 17.

rödjandet af de hinder, som förmenas dem i vägen ligga, wid denne fiske-riinrättning. Och yttrar sig deputationen häröfwer i 7 puncter, på sätt, ut in actis.

Öfwer detta betänckande discourerades något, förnämligast, hwad saltbristen beträffar.

Herr talman frågade, om icke påskriften å detta betänckande således kunde inrättas, att som ståndet uti dess allmänne besvär förrut afslagit detta mål, så kunde ståndet nu så mycket mindre härtill lemna sitt bifall härtill, och att extractum protocolli härom må afgå.

Ståndet swarade härtill Ja, och herr handelsman Bagge lofwade upsätta bemälte protocolsutdrag.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,³⁰⁴⁵ ang:de rotetfrihet för praebendehemman, under Borgå gymnasium. Tillstyrkandes deputationen, det må desse hemman ifrån rotering befrias.

Uppå herr talmans proposition lemnade ståndet dess bifall härtill.

Herr justitiaeborgmästaren Robeck upläste dess skriftliga författade tanckar,³⁰⁴⁶ öfwer cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande, rörande kopparslagaren Jerlströms ansökning, om sprutmästaresysslan här i staden, till belöning för dess upfundne nya konst, wid sprutornes förbättrande, lydande berörde dictamen ut in actis.

Herr talman proponerade bifall, till detta herr justitiaeborgmästarens dictamen.

Härtill samtycktes, och skall extractum protocolli härom i morgon utfärdas.

Uplästes prästeståndets extractum protocolli af d. 21 sidstl:e Majj,³⁰⁴⁷ med hemställande, att, sedan Hans Kgl. Mai:st funnit godt, att samtycka det Wingåkers församling i Södermanland måtte delas, och öfwersten friherre Gyllenpistol donerat säteriet, Qvarngöla, till pastors- och capellansboställe, men detta hemman, jämte capellansbostället i bemälte församling, äro till knektehåll inroteradt, det må bemälte pastorsboställe Qvarngöla i Östra Wingåkers församling, såsom tillika warande capellansbord, lemnas den frihet, att emot fullgiltigt upgifwit wederlag, innom compagniet, blifwa sin soldaterotering qwitt, som, efter Kgl. Mai:sts nådige

³⁰⁴⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 115.

³⁰⁴⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 101, bilaga.

³⁰⁴⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, prästeståndets protokollsutdrag, nr 34.

befallning kommer af wederbörande collegier och ämbetsmän att wärkställas.

Detta bifölls.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,³⁰⁴⁸ ang:de framl:e landshöfdingens baron Samuel v. Hyltén, med Kgl. Mai:sts och cronan sökte hemmansbyte i Christianstads län. Tillstyrkandes deputationen berörde byte.

Ståndet fant godt, att härtill samtycka.

Uplästes secrete handels- och manufacturdeputationens betänckande,³⁰⁴⁹ öfwer fabriqveuren Obbarii beswär och ansökning, att, till friser och grofwa kläden, få uparbeta den wid dess stofffabriqve fallande korta, så kallade öfwerlopsullen. Och styrker deputationen bifall härtill. Dock att denna inrättning icke skjer häruti hufwudstaden, enligt förtagne allmänna författningar, utan annorstädes i riket.

Efter giord proposition af herr talman, biföll ståndet detta betänckande.

Uplästes åter secrete handels- och manufactur- samt tulldeputationernes betänckande,³⁰⁵⁰ om kongl. förordningarne af d. 18 Nov. 1754³⁰⁵¹ och d. 29 Augusti 1758.³⁰⁵² Tillstyrkandes deputationerne, i anledning af andragne skiäl, det Kgl. Mai:sts nådiga förklaring af d. 18 Nov. år 1754, öfwer 1739 års förordnings 8 §, rörande husvisitationer, så mycket mera till sin wärkan må hädanefter uphöra, samt denna sednare till dess förra efterlefnad fullleligen återställas. Och hwad angår Kgl. Mai:sts förordning af d. 29 Augusti 1758, rörande det, som i anseende till tull, accis, samt flere omgälders ärläggande iakttagas bör, af dem som å cronans wägnar sluta köp eller contract om någre wahror, hwilcka komma från landet, finna

---

³⁰⁴⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 116.

³⁰⁴⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 81.

³⁰⁵⁰ Ibid., nr 74.

³⁰⁵¹ Tryckt förordning 18 november 1754: *Kongl. Maj:ts Nådige Förklaring, Öfwer 8. §. uti Kongl Förordningen af then 21. Maji 1739, angående hämmande af Lurendrägerier och utrikes Warors inpracticeringar.*

³⁰⁵² Tryckt kungörelse 29 augusti 1758: *Kongl. Maj:ts nådige Kundgiörelse, Angående Thet, som, i anseende til Tull och Accis samt flere umgälders erläggande, i akttagas bör af them, som, å Cronans wägnar, sluta köp eller Contract om någre Waror, hwilka komma ifrån Landet til någon Stad at införas.*

deputationerne nödwändigt, att högstbemälte kongl. kundgiörelse af riksens ständer till alla delar gillas och fastställas.

Ståndet fant godt, att bifalla sidsta puncten af betänckandet, och hwad i den första, omrörde husvisitationer, angår, förblifwer ståndet wid dess allmänna beswärs-§ i samma ämne.

Uplästes justitiaedeputationens betänkande,³⁰⁵³ öfwer extraordinarie skaffaredrängens wid kgl. hofwet, Johan Schultzes deröfwer anförde beswär, att han blifwit skild ifrån inkjöparessylans förrättande derstädes, hwartill han på någon tid tills vidare warit brukad. Tillstyrkandes deputationen, det Schultze, för sitt förgripeliga skrifsätt, bör böta 500 d:r s:rmt, samt in för borgrätten göra herr grefwen och riksrådet Ekeblad offentlig afbön, hwilcke böter, om Schultze dem ärlägga kan, kunde anslås till frimurarebarnhuset här i staden. Men orkar han ej botum, må han sin förbrytelse, med 14 dagars fängelse wid watten och bröd, gälda.

Ridderskapet och adelen hade bifallit betänckandet, men prästeståndet bifallit på det sättet, att Schultze gör den omförmälte afbön, men, i anseende till dess fattigdom och blotta ynnest, för böterne förskonas.

Uppå giord proposition af herr talman, förenade sig ståndet med denna prästeståndets resolut.

Uplästes justitiaedeputationens betänkande,³⁰⁵⁴ öfwer den, genom Kgl. Mai:sts nådige bref till samtelige hofrätterne af den 20 Junij 1759, gjorde författning, att auscultanter, vice häradshöfdingar och andre ämbetsmän, som till domareförrättningar warit brukade, men kommit under tilltal, för någon derwid begången förseelse, skola afhållas ifrån alt vidare förordnande, till ordinarie eller extraordinarie embetes- eller domaresysslor, till dess en sådan fiscalisk action blifwit sluten. I anledning af andragne skiäl, tillstyrker deputationen, att denna författning måtte ändras, och till sin wärkan uphöra.

Herr talman hemställte, om betänckandet finge bifall.

Och ståndet swarade härtill Ja.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,³⁰⁵⁵ om den ansökning, som är giord af inwånarena på Kungsholmen

---

³⁰⁵³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 70.

³⁰⁵⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 71.

³⁰⁵⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 117.

här i staden, att blifwa befriade för broafgiften, och hwartill deputationen styrker.

Uplästes det särskilte votum wid detta betänk:de.³⁰⁵⁶

Och uppå giord proposition af herr talman, afslog ståndet betänckandet.

Föredrogs fiskerideputationens betänkande,³⁰⁵⁷ ang:de fiskerierne i Bohuslänske wiken.

Och fant ståndet godt, att remittera detta ärende, till följande herrar ledamöter, neml:n

herr handelsman Bagge,

herr borgmästaren Cervin,

herr borgmästaren Wiggman och

herr borgmästaren Kock.

Uplästes prästeståndets extractum protocolli af d. 24 sidstl:e Majj,³⁰⁵⁸ rörande de af lectoren wid Calmare gymnasium, magister Johan Stagnell, föröfwade olagligheter, så emot biskopen, som de öfrige lectorerne wid berörde gymnasio.

Och remmitterades detta ärende till

herr rådman Hanell,

herr borgmästaren Eek, och

herr borgmästaren Brunsell.

Herr borgmästaren Cervin hemställte, om icke nödigt wore, det en deputation till prästeståndet må afgå att giöra förestälning, ang:de städernes båtsmän, i anledning af bondeståndets extractum protocolli,³⁰⁵⁹ rörande ändring uti 1747 års författning, och tillika begära, att saken må hwila, till dess ståndet fått meddela dess extractum protocolli.

Ståndet samtyckte härtill, och herr borgmästaren Cervin, samt 11 herrar ledamöter, afgingo i detta ärende.

---

³⁰⁵⁶ Ibid.

³⁰⁵⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, fiskerideputationens expeditioner, nr 18.

³⁰⁵⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, protokollsdeputationens expeditioner, nr 6, bilaga.

³⁰⁵⁹ Daterat 8 juni 1762. Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 136, bilaga. Tryckt i *BdP* 9, bil. 62.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,³⁰⁶⁰ ang:de öfwerjägmästaren Carl Fridric Leijonadlers ansökning, rörande dess rödfärg- och victriostillwärkningar. Finnandes deputationen Leijonadlers sökte befordran till slut uti des ansökningar, uti kgl. bergscollegio, icke höra till riksens ständers omedelbara åtgärd. Beträffande åter hans anhållan, om 50 000 d:r kopp:rmts lån, till sitt anlagde victriolessjuderi, så kan deputationen så mycket mindre dertill styrka, som hwarken manufacturfonden, till slike wärks understöd, någonsin blifwit använd, eller författningarne dertill anledning gifwa.

Uplästes öfwerjägmästaren Leijonadlers memorial i detta mål.³⁰⁶¹

Ridderskapet och adelen hade bifallit betänckandet, med den förändring, att den uti särskilte memorialet begärte underdåniga föreskriften må komma att afgå.

Efter giord proposition af herr talman, förenade sig ståndet med detta ridderskapets och adelens tagne beslut.

Herr borgmästaren Cervin och herrar deputerade återkommo, med berättelse, att prästeståndet ej ännu hade afgjordt saken, men wille se till, att ingå i sådant beslut, som wore öfwerensstämmande med ståndets tancka.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,³⁰⁶² ang:de förekommande af Mora soknekyrkas, och åtskillige hemmans undergång, igenom Dalälfwens swåra skjärning. Och som wid detta måls afgjörande, i deputationen 2:ne stånd stadnat emot 2:ne, ty styrker ridderskapets och adelens, samt prästeståndets ledamöter denna ansökning till bifall, så att de, till förberörde behof, måge, uppå ett års tid, undfå 1 öre s:rmt af hwarje matlag i hela riket, och det så wäl uti städerne som på landet, utom oskattlagde torp, ryttare, knektar, och båtsmän, samt inhyssesfolck. Men borgare- och bondeståndens ledamöter hafwa ej kunnat styrka till ett dylikt, af ridderskapets och adelens samt prästeståndets ledamöter, projecteradt sammanskott.

---

³⁰⁶⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufacturdeputationens expeditioner, nr 82.

³⁰⁶¹ Ibid.

³⁰⁶² Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 118.

Uplästes bondeståndets extractum protocollii rörande detta ärende,³⁰⁶³ och hwaruti hemställes, om icke 2:ne stamböcker öfwer hela riket kunde bewiljas, och det uti åren 1763 och 1764.

Till detta protocollsutdrag hade så wäl ridderskapet och adelen, som prästeståndet samtyckt.

Herr inspectoren Muncktell recommenderade förewarande ärende, til benägit bifall.

Men herr assessoren Anthonsson berättade, att dylike strömskiärningar skjer äfwen wid stora älfwen i Wermeland. För min del, tror jag att det ej går an härtill samtycka, ty då blefwe det ett farligit praejudicat för framtiden.

Herr borgmästaren Fries påstod, att detta mål borde gå ordinarie via till ständer: Och som det ej skjedt, begär jag proposition till bifall på bondeståndets protocollsutdrag.

Och herr talman proponerade, om bondeståndets extractum protocollii finge bifall.

Hwartill samtycktes.

Uplästes lant- och sjömilitiaoeconomideputationens betänckande,³⁰⁶⁴ öfwer 8 § af Kgl. Mai:sts secreta proposition, om casseurs-, proviantmästare-, och flere upbördstiensters besättiande ad interim wid kgl. amiralitetet. Och kan ej deputationen tillstyrka någon ändring uti ofwannämde efter staten inrättade sysslor, utan giöra sig derom försäkrad, att Kongl. Mai:sts och riksens amiralitetscollegium, efter dess altid å daga lagde nit för cronans och det allmänna bästa, föreslår sådane personer, till desse upbörds-sysslor, som kunna wara äfwen så säkre, och pålitelige, som skickelige, och i öfrigit widtager i detta ärende de mått och utvägar, att all möjelig säkerhet wid upbörden, utom en sådan rubbning i de extraordinaire sysslorne, må kunna winnas.

Herr talman frågade om betänckandet finge bifall.

Och ståndet swarade härtill Ja.

Uplästes fiskerideputationens betänckande,³⁰⁶⁵ öfwer corporalen wid Kongl. Mai:sts lifdrabantecorps, grefwe Bengt G. Frölich ingifne memori-

---

³⁰⁶³ Ibid.

³⁰⁶⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, lant- och sjömiliteeekonomideputationens expeditioner, nr 17.

³⁰⁶⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, fiskerideputationens expeditioner, nr 18.

al, ang:de hamnbyggnad wid Engeltofta i Christianstads län, och den så kallade skjepparekroken. Och anser deputationen nödigt, att det först bör ankomma på Hans Kgl. Mai:sts nådigste bepröfwande, sedan kongl. amiralitetscollegium och rederierne förde blifwit, huruwida någon dylik hamn finnes nödig och oumgängelig, då sedan behörig undersökning i slik händelse kan wärkställas, om säkraste och beqwämliga stället, uti wederbörandes närwaru, hwarefter vidare författning efter omständigheterna kan widtagas.

Efter giord proposition af herr talman, biföll ståndet detta betänckande.

Uplästes å nyo cammar-, oeconomic- och commercedeputationens betänckande,³⁰⁶⁶ ang:de ref- och skattläggningen i Carelen. Föreslåendes deputationen, att hwarje sokn utwäljer wisse deputerade, som bäst känner hwart och ett hemmans rätta bescaffenhet, hwilcka böra tillägga hwarje by och åbo de ägor och jord, som rätteligen dem tillhöra böra, såsom ock uträkna hwarje sokns skatt, efter ett medium tagit, af de förflutne 15 årens skatt, och bör denna skattläggning af desse skattläggningsmän underskrifwas, och till landshöfdingen i orten insändas. Föreslåendes vidare, att en riksens ständers deputation i Carelen må straxt förordnas, hwilcken må, wid yppande stridigheter om läneskillnaden, med nästgränsande länets deputation sammanträda, och sådant afgjöra, men beträffande sokneråar, må deputationen sielf sig deröfwer utlåta, och stadga, samt tillika bör en dylik deputation i Savolax och Kymenegårds läner förordnas. Och komma desse deputationer, hwad skjuts och tractamente angår, att åtniuta hwad de öfrige deputationerne i Finland bestås, med mera.

Uplästes det bifogade särskilte votum.

Ståndet fant godt, att detta ärende måtte hwila, men anmodade herr borgmästaren Gabriel Hagerdt, att häröfwer projectera resolution.

Uplästes prästeståndets extractum protocolli af den 7 i sidstl:e månad,³⁰⁶⁷ ang:de en collect öfwer hela riket, till Möija capells, i Upsala stift och Wermdö församling, återupbyggande af sten. Pröfwandes prästeståndet billigt, det en allmän collect, till Möija capells återupbyggande, må öfwer hela riket bewiljas, dock de kyrkor derifrån undantagne, som sjelfwe stå under anseenlig reparation.

---

³⁰⁶⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 94.

³⁰⁶⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, prästeståndets protokollsutdrag, nr 35.

Herr talman proponerade, uppå gifwen anledning, om detta ärende må remitteras till Hans Kgl. Mai:st, som härmed behagade förfara efter förordningarne.

Men ståndet fant godt, at ärendet måtte hwila.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,³⁰⁶⁸ ang:de räntepersedlarnes sammansläende, samt jordebokens och de öfrige deraf upkommande räkenskapers förkortande, anmälandes deputationen, det notarien i kgl. cammarcollegio, Johan Hyllengren, samt extraordinarie cammarskrifwaren Petter Broberg i detta ämne till deputationen insinuerat projecter. Och som riksdagens slut snart tillstundar, att deputationen ej medhunnit, som sig bordt, uptaga och granska desse projecter, ty hemställes, om icke riksens ständer täcktes hos Hans Kongl. Maist. i underdånighet anhålla, det den wid sidstl:e riksdag förordnade cammarcommissionen får nådig befallning, att öfwer hwarje af förenämde förslager infordra landshöfdingarnes yttrande, sedan wederbörande hörde blifwit, och att bemälte commission sedermera, wid näst instundande riksdag, inlämnar dess underdåniga berättelse och betänckande, hwaröfwer riksens ständer då torde pröfwa godt, förordna en särskilt deputation.

Efter giord proposition af herr talman, biföll ståndet detta betänckande.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,³⁰⁶⁹ ang:de föreskrift, för extraordinarie cammarskrifwaren Pehr Broberg. Hemställandes deputationen, om icke underdånig föreskrift kunde till Kongl. Maist. afgå, att Broberg måtte blifwa befordrad, till cancellist eller cammarskrifware uti bemälte cammarcommission.

Ståndet fant dogt, att härtill sitt bifall lemna.

Uplästes secrete utskottets extractum protocollii af den 4 uti denne månad,³⁰⁷⁰ rörande biskopen Fortelii ansökning, om ändring uti Kongl. Mai:sts nådige resolution, som afslagit dess underdåniga ansökning, om nödwändigheten af ett boktryckeries inrättande wid Borgå gymnasium. Och, i anseende till andragne skjäl, hafwer secrete utskottet härutinnan ej kunnat styrka till någon ändring, uti Kgl. Mai:sts nådige utslag. Och hwad angår den af consistorio öfwerklagade brist på psalmböcker och catekeser, så berättar secrete utskottet, att enligt cancelliecollegii anmä-

---

³⁰⁶⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 119.

³⁰⁶⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 120.

³⁰⁷⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 147.

lande, denna brist nu skall wara häfwen, emedan af desse böcker, redan för ett år sedan, skall skjedt nytt uplag, och tillräckeligt antal exemplar wara till Finland öfwerstyrt.

Herr talman frågade, om ståndet behagade bifalla detta secreta utskottets extractum protocolli.

Ståndet swarade härtill Ja, och skildes åt.

Åhr 1762 den 16 Junij

S.d. Herr assessoren Anthonsson yttrade sig: I går har hos ståndet blifwit justeradt och bifallit ett extractum protocolli,³⁰⁷¹ rörande ståndets tanka öfwer tienstesakerne, men som härigenom de af riksens ständer befordrade män skulle sättas i för mycket lidande, för sine dryge accorder, om de, som haft tour för dem, förrut skulle niuta befordran för dem, wid förefallande ledigheter, då blir ju ständernes dem wisade grace aldeles fruktlös, och hemställer derföre jag, om icke expedierandet häraf måtte hwila.

Häröfwer discourerades nog widlyftigt, då till slut ståndet fant godt, att detta ärende hwilar tills vidare.

Justerades extractum protocolli, ang:de de ändringar och tilläggningar ståndet funnit nödige, att göra wid bewillningsdeputationens betänckande, rörande en allmän bewillning för år 1763 och följande åren, och lydde, som följer:³⁰⁷²

S.d. Förehades åter bewillningsdeputationens project, till förordning, om en allmän bewillningsafgift, och efter noga öfwerwägande häraf fant ståndet godt, att i alt öfrigit bifalla detta project, med de af högl. ridderskapet och adelen, samt högwärdige prästeståndet in margine införde jämkningar, påminnelser och anmärkningar. Men öfwer följande §§ pröfwade ståndet nödigt, att sålunda yttra sig.

Öfwer 4 § uti första articulen, har ståndet redan, genom utdrag af protocollet under den 14 i denne månad, utlåt sig, att ståndet icke kan afwika ifrån den år 1747 widtagne classificationen, städerna imellan, och förblef ståndet nu jämwäl wid detta beslut.

---

³⁰⁷¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 313. Se ovan vid not 3023.

³⁰⁷² Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 314.

Uti 12 § 1 articulen, hwaräst sjöassurancecontoiret nämnes, och straxt efter det ordet *betala*, tillägges det ordet *frivilleligen*, och straxt efter detta momentets slut, pröfwade ståndet skiäligit, att tillägga följande: Låttägarne uti Trollhätta slussbyggnad, som niuta 12 procent årligit interesse af Kgl. Mai:st och cronan, för deras insatte capitaler, böra, i anseende till denna dryga åtniutande ränta, betala årligen $\frac{1}{4}$ deraf till Kgl. Maist. och cronan åter, hwilcken $\frac{1}{4}$ -del wid räntans utbetalande innehålles.

Wid 4 § uti 2 articulen anmärktes, att deputationen tillstyrkt förbud i städerne och på landet, emot franskt brännewins försäljande, wid 100 d:r silf:rmts pligt och warans förlust. Detta tillstyrkande kunde ej annat, än förefalla ståndet så mycket mera besynnerligit, som riksens ständer sielfwe, under denne riksdag, uphäfwit det, emot denna warans nyttjande, straxt efter sidstl. riksdagen, utfärdade förbudet, och wederbörande, i anledning deraf, redan förskaffat sig anseelige lagar, samt utifrån ännu mera införskrifwit, så att om förbud emot denna waras försäljande nu åter skulle utfärdas, måste desse handlande, utan någon deras skuld, försättias i ett nytt och ganska drygt lidande, hälst deras uti denne wahra instuckne capitaler blefwo dem onyttige gjorde. Eij att förtiga, det cronan måste sakna dess tillständiga inkomst, så i tull af denna wahra, som den redan reglerade tapersaccisen. Och pröfwade fördenskull ståndet, med billighet och rättwisa så mycket mera aldeles öfwerensstämmande, att detta momentet utur § bör uteslutas, som förbud, emot franskt brännewins nyttjande och försäljande aldraminst lärer kunna eller böra äga rum, så länge swenskt brännewins tillwätkande, hälst wid nu warande dryge spannemålspris, tillåtas. För öfrigit fant ståndet nödigt, att den understruckne slutmeningen af denna § bör stå qwar.

Ståndet kunde icke bifalla att de understrukne orden i början af 6 § i den 2 articulen skulle gå ut.

Wid 1 § uti 3 articulen, hwaräst de förteckningar omtalas, som till mantalscommissarierne böra aflemnas, finner ståndet nödigt, att detta endast lämpas till Stoc[k]holms stad, och att i de öfrige städerne så wäl som på landet förfaras efter förre stadgar, hälst därstädes ej något sådant behöfwes, emedan mantalscommissariens ankomst altid tillförene utlyses.

Sluteligen pröfwade ståndet rättwist, att med alla i denna projecterade förordning omrörde böter må således förfaras, att de delas till 3-skiftes. Hwilcket alt hos de öfrige respective stånden, till gunstbe-

nägit bifall, hörsamt, tjenst- och wänligen, hörsamt, tjenst- och wänligen anmälas skulle.

Uplästes bergsdeputationens betänckande,³⁰⁷³ ang:de Wästra Silfwerbergslagens återuphielpande.

Och instämde ståndet med bondeståndets påskrefne yttrande.

Justerades extractum protocolli, ang:de notarien Cassells anförde beswär, öfwer praejudice, samt extraordinarie cancellisten Hiertstedts befördran, till cammererare i kgl. Götha hofrätt, så lydande:³⁰⁷⁴

S.d. Uplästes secreta deputationens betänckande af d. 6 sidstl:e Majj, ang:de notariens i Gjötha hofrätt, Daniel Magnus Cassells, hos riksens ständer däröfwer anförde beswär, att han, såsom älste notarien, och den der 16 år uti hofrätten gjordt flitig och trogen tjenst, blifwit wid flere tillfällen förbigången, samt således i lidande försatt. Hwilcket secreta deputationen tagit i öfwerwägande, och befunnit, att Cassell bör niuta uprättelse och till dess befördran äga tour, så inom som utom hofrätten, såsom tjenstgörande ordinarie notarius, ifrån dess fullmagts dato d. 18 Decembr. 1752, samt i öfrigit befrias från de honom ålagde 30 d:r s:rmts böter.

Detta betänckande pröfwade ståndet rättwist till alla delar att gilla.

Härefter företogs det ärbara bondeståndets, af den 25 sidstl. Septembr., utgifne extractum protocolli, öfwer den ansökning, cammereraren i Giötha hofrätt, Carl Fredric Hjertstedt, skall låtit göra, att hans son, extra hofrättscancellisten Pehr Anders Hiertstedt, kunde få honom i tjensten succedera, hwilcket det ärbara bondeståndet bifallit.

Men af förekomne handlingar befinnes, att hofrättscammereraren Hjertstedt, redan den 13 Septembr. 1761 med döden aflidit, och ansökningen skjedt för honom, såsom hade han warit i lifwet, 12 dagar efter hans död. I lika måtto har extra cancellisten Hiertstedt hos hofrätten föregifwit, som skulle ärbara bondeståndet uptagit hans faders ansökning den 14 Sept. 1761, som war 11 dagar, för än den hos ärbara bondeståndet inkommit, förmedelst hwilcket angifwande, hofrätten warit föranlåten innehålla med den ledige blefne cammereraretjens återbesättiande, till dess riksens högl. ständers utslag härutinnan utföllo.

---

³⁰⁷³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, bergsdeputationens expeditioner, nr 36.

³⁰⁷⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 315.

Dock som en så beskaffad syssla, hwilcken räkenkap och upbörd medföljer, icke kunde länge stå ledig, ty har hofrätten, enligt dess protocoll den 5 Decembr. 1761, antagit notarien Cassell, i anseende till dess förtienst och bepröfwade skickelighet, att förestå hofrätts-cammereraretjensten ad interim, hwarigenom, och däräst Hjersteds försök icke wunno bifall, Cassell kommo att njuta uprättelse, för dess förlorade tour, och de öfrige hofrättsbetjenterne icke blifwa förfördelade, förutan det denne tjenst tillhörde hofrättens oeconomie, och den personens bepröfwande, till dess skickelighet och ansvarighet för upbörd och redogjörande, som dertill kommo att antagas, så att det icke kunde wara riksens ständer nogwärdigt, sig dermed befatta. Detta tog ståndet i behörigt öfwerwägande, och, i anseende till alt föregående, såsom ock secreta deputationens betänckande, samt på det notarien Daniel Magnus Cassell icke må ställas i vidare lidande, ståndet icke kunde bifalla det ärbara bondeståndets utlåtande, för extra cancellisten Hjerstedts befordran, till den i Giötha hofrätten ledige blefne cammereraretjensten. Hwilket med de öfrige respective stånden hörsamt, tjenst- och wänligen communiceras.

Uplästes secreta deputationens betänckande,³⁰⁷⁵ ang:de kongl. secreteraren Nordenflychts anförde beswär deröfwer, att han icke ärhållit ett rum uppå det cancellierådsförslag, som kongl. cancelliecollegium, den 16 Septembr. 1760, i underdånighet uprättadt. Och hemställer deputationen, om icke kongl. secreteraren Nordenflycht, ifrån d. 1 Septembr. 1752, må få räkna sin tour, som kgl. secreterare, och competence till tjenlig befordran, dock så, att cancellieseconteraren Rabbe, som egentel:n kan sägas wara tjenstgörande kongl. secreterare innom wärket, och där ständigt syssla för rättadt, i flere år med utmärkt flit, och skickelighet, icke warder härigenom ifrån förslaget utesluten i fall befordran sökes innom kgl. cancelliet.

Föredrogs det bifogade särskilte votum.³⁰⁷⁶

Uppå herr talmans proposition, biföll ståndet betänckandet.

Justerades extractum protocoll, ang:de auditeuren Qveckfelts beswär, lydande sålunda:³⁰⁷⁷

---

³⁰⁷⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, sekreta dep:s expeditioner, nr 134.

³⁰⁷⁶ Ibid.

³⁰⁷⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 316.

S.d. Uplästes secreta deputationens betänckande, ang:de de af auditeuren Samuel Qveckfelt anförde beswär, öfwer liden praejudice, jämte hofrättsrådet Hans Fridrich Bergmans uti samme sak ingifne memorial, hwarefter ståndet tog detta ärende uti behörigt öfwerwägande, och stadnade deröfwer i följande slut: Att som auditeuren Qveckfelt länge och wäl tient, samt af åtskillige yngre och mindre meriterade wärkeligen praejudicerad blifwit, så pröfwade ståndet rättwist, det må auditeuren Qveckfelt nu genast befordras till assessor i Gjötha hofrätt, samt så länge och intill dess ordinarie assessorslön kan honom warda tillagd, bibehållas wid åtniutandet af dess auditeurslön. Hwilcket med de öfrige respectue stånden hörsamt, tienst- och wänligen communiceres.

Herr borgmästaren Johan Boberg föredrog flere resolutioner af allmogens allmänna beswär, som kan inhämtas af stadssecreteraren Ahlmarks protocoll i allmänna beswärestomen.³⁰⁷⁸

Justerades extractum protocoll, ang:de von Kock i Skåne, lydande ut in actis.³⁰⁷⁹

Uplästes bondeståndets extractum protocoll,³⁰⁸⁰ ang:de Tibergs kyrka i Scaraborgs län, hwilcken af Kgl. Mai:st, uppå domcapitlets i Scara stift tillstyrkande, blifwit förklarad borde raseras, men bondeståndet funnit för godt, att bemälte kyrka, efter soknemännens åstundan, må blifwa stående och nyttiad så länge soknemännen den underhålla.

Ståndet fant godt, att härtill samtycka.

Uplästes cammar-, oeconomic- och commercedeputationens betänckande,³⁰⁸¹ ang:de tillståndet af byteswäret, uti kgl. cammarcollegio. Tillstyrkandes deputationen, i anledning af anförde skjäl, det hela betieningen wid bytescontoiret i kgl. cammarcollegio måtte få tillökning i sine löner.

Å löparen hade ridderskapet och adelen resolveradt, det de kunna nu icke härtill samtycka, utan uppskjuta dermed, till näste riksdag, i fall då alle reductionsmål finnas wara afslutne. Kunnandes föröfrigt ridderskapet och adelen ej anse de häruti omförmälte contoirtsbetiente, såsom riksens ständers egen betjening. I prästeståndet war betänckandet bifallit med undan-

---

³⁰⁷⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1357.

³⁰⁷⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 237. Se ovan vid not 2074.

³⁰⁸⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 31, bilaga.

³⁰⁸¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 121.

tag, att de här i omförmälte contoïrsbetiente icke kunna anses, som riksens ständers egen betiening. Och ståndet förenade sig med detta ridderskapets och adelens yttrande.

Herr talman anmälte, det herr grefwen och landtmarskalcken berättadt, att Hans Kgl. Maist. kommer in i dag kl. 11 ifrån Drottningholm, och att ständernes deputerade böra infinna sig, at aflägga underdånig tacksägelse för den hugneliga freden. Och hemstälte, om icke ståndet nu behagade utnämna sex herrar ledamöter i detta ärende. Och utnämndes

herr rådman In de Betou,
herr handelsman Bagge,
herr fabriqveuren Langlett,
herr borgmästaren Sundblad och
herr borgmästaren Brunsell.

Föredrogs å nyo cammar-, oeconomic- och commercedeputationens betänckande,³⁰⁸² om en förbättrad legohionsstadga.

Uplästes ridderskapets och adelens extractum protocoll³⁰⁸³ rörande detta ärende.

Men uppå herr talmans proposition, förblef ståndet wid dess tagne beslut uti extracto protocoll³⁰⁸³ af den 29 sidstledne Majj.

Uplästes secrete handels- och manufacturdeputationens betänckande,³⁰⁸⁴ ang:de privilegium uppå sockerbruksinrättningen här i Stockholm, för commissarien Anders von Plomgren. Och hwartill deputationen tillstyrker.

Ståndet fant godt, att detta mål må hwila.

Uplästes secreta deputationens betänckande,³⁰⁸⁵ ang:de theologiae licentiaten Olof Öhrlins, deröfwer anförde beswär, att han ej skall fått tillgodo niuta den af riksens ständer, sidstl:e riksdag, honom meddelte föreskrift till befordran, utan att twärtom, mindre meriterade prästmän skolat sedan den tiden, wid 5 ledige regale pastorater och ett consistorielt, till hwilka han sig anmält, blifwit honom föredragne. Och tillstyrker deputationen, det academiska consistorierne i riket måtte anbefallas, att wid ledige professioner uti theologien, eller orientalska språken, låta Öhrlin, då han sig anmäler, jämte andre sökandes förtienster, till förslags ärhållande, komma i

---

³⁰⁸² Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 76.

³⁰⁸³ Ibid.

³⁰⁸⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, handels- o. manufakturdep:s exp., nr 83.

³⁰⁸⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, sekreta dep:s expeditioner, nr 135.

åtancka, och att Hans Kongl. Maist. i nåder täcktes hugna honom med den profession, hwartill han i underdånighet föreslagen warder, men att imedertid Hans Mai:st lika nådigt täktes anbefalla consistorium i Lund, under hwilcket stift, Öhrlin lyder, att uppå hans anmälan därstädes till consistorielt eller regalt pastorat, honom föreslå, och när han kommer på förslag till regalt, Hans Kongl. Mai:st då täktes, enligt dess höga löfte, hafwa honom i nådigste minne, och som Öhrlin med hustru och barn är stadd uti ett mycket torftigt och nödlidande tillstånd, så hemställes, om icke Öhrlin, till dess han warder befordrad, kunde bewilljas 300 d:r silf:rm, som anses kunde, dels såsom lön för dess möda, med den studerande ungdomens underwisning härstädes i de stycken, dels såsom uprättelse, för det honom öfvergångne lidande.

Föredrogs präste- och bondeståndens extracta protocoll, rörande detta ärende.³⁰⁸⁶

Efter giord proposition af herr talman, biföll ståndet detta betänckande.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,³⁰⁸⁷ ang:de klädmakerierne. Hwaruti deputationen förmäler, det till deputationen blifwit remitteradt en af tijo idkare, af de smärre här i staden inrättade finna³⁰⁸⁸ och grofwa klädmakerier, underskrifwen skrift, rörande de hinder och swårigheter, som dem i deras näringar möta, och att undanrödja desse, anhålles. Och hwaröfwer deputationen sig punctewis yttrat.

Uplästes prästeståndets extractum protocoll i detta mål.³⁰⁸⁹

Och emedan så wäl ridderskapet och adelen som bondeståndet bifallit betänckandet, med de af prästeståndet, genom extracto protocoll, gjorde ändringar, så förenade sig ståndet jämwäl nu härmed.

Föredrogs fiskerideputationens betänckande,³⁰⁹⁰ ang:de nödige författningar, wid sill- och annan saltsjöfisks insaltande, afyttrande och försäljande, som af skiärgårdsboerne kan aflåtas. Och tillstyrker deputationen åtskillige nödige inrättningar, till fiskeriernes upkomst, som betänckandet widlyftigt omförmäler.

---

³⁰⁸⁶ Ibid. Bondeståndets extraktprotokoll tryckt i *BdP* 9, bil. 51.

³⁰⁸⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, handels- o. manufakturdep:s exp., nr 83.

³⁰⁸⁸ Läs: *fin*.

³⁰⁸⁹ Ibid.

³⁰⁹⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, fiskerideputationens expeditioner, nr 19.

Föredrogs wid betänckandet bifogade 2:ne särskilte vota.³⁰⁹¹

Herr handelsman Bagge: Jag har genomläsit detta betänckande, och finner ej något hinder, att ju icke betänckandet kunde bifallas, allenast med den förändring, som det förra af de 2:ne bifogade särskilte vota innehåller, ang:de rättigheten till sills insaltande och försäljande.

Herr talman proponerade bifall till herr handelsman Bagges hemställande.

Och hwartill ståndet samtyckte.

Föredrogs fiskerideputationens betänckande,³⁰⁹² rörande de anstalter, som inom nästa riksdag, till hafs-, skjärs-, ström- och insjöfiskets förkofran och ytterligare wård, för nödige ansedde blifwit. Tillstyrkandes deputationen, i hwarje höfdingedöme särskilt, som antingen gräntsa till Nord- eller Östersjön, kunde utnämnas 2:ne af ridderskapet och adelen och en af hwarthera af de öfrige stånden, som om fiskerihandteringen äga tillförlätig kundskap, hwilcka till nästa riksdag kunna igenomgå deputationens project, till allmänna privilegier och ordningar, för bemälte fiske, med hwad dertill hörer, och upgifwa hwad till fiskeriernes upkomst tiena kan, samt föreslå, huru cronans fiske kunde förbättras, och inkomsterne ökas. Hwarjämte deputationen projecterat en instruction för desse deputationerne.

Uplästes ridderskapets och adelens extractum protocoll i detta ärende.³⁰⁹³

Herr handelsman Bagge förmente, att de, som wilja, måtte i orterne få associera sig andre, som göra det för intet.

Justerades extractum protocoll ang:de Arfvidssönernes fiskeribolags ansökning, om åtskillige förmåner, och lydde, som följer:³⁰⁹⁴

S.d. Föredrogs riksens ständers öfwer fiskerierne förordnade deputationens betänckande af d. 2 Dec. nästl:t år, öfwer nu warande delägares, uti det år 1745 för Abraham et Jacob Arfvidssöner privilegierade fiskericompagnie, gjorde ansökning, ang:de undanrödjande af de hinder, som förmenes ligga dem i vägen, wid denna fiskeriinrättning, hwaruti deputationen tillstyrker l:o att detta och flere fiskeribolag, efter visitation och klargjörning i stapelstäderna, tillåtas med de utrikes

---

³⁰⁹¹ Ibid.

³⁰⁹² Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, fiskerideputationens expeditioner, nr 20.

³⁰⁹³ Ibid.

³⁰⁹⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 317.

ifrån inkomne, och till fisket destinerade saltfartyg, afgå, och på fiskestationerne, under förromrörde bewakning, uplasta deras salt. 2:do att för fiskeribolaget måtte wid fiskestationen, såsom belägen flere mil ifrån staden, af magistraten tillordnas edswurne wräkare och packare. 3:tio att hwad angår, huruwida fiskebolaget må få upkiöpa den fisk, eller sill, som fiskare, utan anseende hwar de äro boende, och hwilcka af storm och motwind drefne till deras öar och stationer, dem till salu biuda, dermed måtte förhållas, efter det, som särskilt är eller blifwer förordnat. 4:to åberopar dess betänckande af d. 17 Julij sidstl:e, rörande den af bolaget sökte frihet, att wid infallande saltbrist i Giötheborg och flere städer, få förese skiärfoleket med salt och nödige materialier till fiskeredskap. 5:to att enrolleringsmanskap, som sätta sig neder på deras öar, måga befrias från tjenstgjöring, och med fiskeriet sysslosättas, så wida cronansienst ej derigenom lider. 6:to att bolaget, så wäl som flere fiskeriidkare, må niuta tullfrihet på träd och kjarill, samt med tull för småfisk förhållas efter wanligheten. Och 7:mo ser deputationen sig ej kunna tillstyrka någon minskning i städernes rättigheter, hwad mätarepenningar angår.

Och som borgareståndet för detta, då 96 § af projecterade resolutionerne öfwer städernes besvär förehades, hwaruti jämwäl en sådan frihet, att efter visitation och klargjöring gå med saltladdningar till fiskelägen, uti 4 momentet föreslås, funnit sig dertill icke kunna samtycka, utan att berörde moment borde uteslutas, så kan icke eller ståndet nu hwad 1 puncten af betänkandet widkommer, wara utaf annan tancka. Hwilcket fördenskull till de öfrige respective ståndens benägne bifall skulle hörsamt, tjenst- och wänligen anmälas. I det öfrige bifaller ståndet omförmälte betänckande.

Herr borgmästaren Wiggman: Högtärade ståndet har wäl för en stund sedan bifallit fiskerideputationens betänckande, rörande nödige författningar, wid sill- och annan saltsjöfisks insaltande, men som desse författningar, på wist sätt kunna ruina Marstrands handel, ty hemställer jag, om icke ståndet behagade taga detta betänckande under närmare öfwerwägande, och att Marstrands stad härigenom ej kommer att lida.

Herr borgmästaren Kock: Jag har uti deputationen afgifwit mitt särskilta yttrande, hwilcket betänckandet åtföljer. Och hemställer, om icke det kunde upläsas, och ståndet häröfwer yttra sig. Men beträffande wisse deputerades utnämmande, så bifaller jag till alla delar ridderskapets och adelens yttrande.

Uplästes herr borgmästaren Kocks wid förenämde betänckande afgifne särskilte tanckar.³⁰⁹⁵

Herr handelsman Bagge yttrade sig i samma mening, som han förrut, då betänckandet föredrogs, anført.

Herr assessoren Anthonsson påstod, att allmogen ej borde betagas, att fiska, då öfwerflöd är af sill, och det både till husbehof och salu, emedan riket derwid altid winner, och städerne lida ej härigenom, hwarföre jag äfwen beder, att ståndet förblifwer wid betänckandet.

Herr borgmästaren Kock beklagade, att herr assessoren Anthonsson ej wore ledamot i fiskerideputationen. Ty han känner ej denna saken, och anser jag för högst skadeligit för städerne, att den långt ifrån boende allmogen får hafwa tillstånd att fiska.

Åtta deputerade från bondeståndet ankommo, och berättade bergsmannen, Otto Olofsson, det bondeståndet förehaft secrete utskottets extractum protocollii, ang:de ostindiske compagniet, men att bondeståndet bifallit det bifogade särskilte votum. Hwarjämte recommenderades till bifall, bondeståndets extracta protocollii, ang:de 1:o augmentshemmanstwisten,³⁰⁹⁶ 2:do beneficiehemmanen,³⁰⁹⁷ 3:tio cancellisten Bethens befordran, hwilcken gådt bondeståndet till handa, med dess allmänna beswärs föredragande. 4:to anhölts, att ståndet wille ändra sin resolution, öfwer 32 § af allmogens allmänna beswär, samt till allmänna beswärsdeputationen bifall gifwa, i anseende till de skiäl, 1:mo att större delen af dem, som bo wid norska gräntsen hafwa 20 à 30 mil till nästa inrikes stad, och således icke kunna derifrån hemta nödig sill och salt fisk, 2:do de inga penningar utföra, utan tillbyta sig fisk och sill i Norge emot smått smide, träwahrer och laggkjärill med mera, och 3:tio manufacturfonden alt för mycket betungar en fattig allmoge, men icke gör någon betydande ökning i manufacturfondscassan. Härhos aflemnades ett protocollsutdrag, rörande cammarskrifwaren Homoenii befordran.

Herr talman bad deputerade förmäla ståndets hälsning tillbaka, samt lofwade så snart giörligit är, föredraga de anmälte ärenderne.

Deputerade afträdde.

---

³⁰⁹⁵ Ibid.

³⁰⁹⁶ Daterat 1 april 1761. Tryckt i *BdP* 8, bil. 28.

³⁰⁹⁷ Daterat 9 april 1761. Tryckt i *BdP* 8, bil. 21.

Justerades extractum protocollī, ang:de swar på bondeståndets protocollsutdrag,³⁰⁹⁸ rörande städernes båtsmäns praestera[n]de in natura, och lyder, som följer:³⁰⁹⁹

S.d. Förehades secrete utskottets protocollsutdrag af den 4 i denne månad, öfwer 85 § af allmogens allmänna beswär, wid innewarande riksdag, hwaruti allmogen anhållit, att till någon lindring, för dem i båtsmanshållet, den författning, hwarigenom städerna blifwit befriade från båtsmäns praesterande in natura, måtte häfwas, och städerna förbindas att hädanefter sine båtsmän utgiöra, och de sedan commenderas i tour med allmogens. Yttrandes sig secrete utskottet deröfwer, att som denna författning stödjer sig på riksens ständers egit beslut, under d. 14 Decembr. 1747, och att de städer, hwilckas båtsmän indragas, betala någon wiss årlig afgift, som sedan användes till enrolleringens underhållande och utwidgande, så har secrete utskottet icke sedt sig i stånd, att kunna tillstyrka någon ändring, uti en sådan riksens ständers egen författning.

Likaledes uplästes bondeståndets öfwer detta ärende, under d. 8 uti innewarande månad, afgifne yttrande, hwarmedelst wälbemälte stånd, i anseende till anförde skjäl, förklarar dess anhållan wara, så mycket billigare och nödigare, som allmogen derigenom kunde winna någon lisa, och lasten undersåtarna emellan någorlunda lika delad warda, med mera.

Wid öfwerwägande häraf, lät ståndet sig föreläsas de handlingar, som förrut wid flere riksdagar öfwer detta ärende förewarit, och deraf i synne[r]het inhämtade, att sedan secrete utskottet, genom utdrag af protocollē d. 2 April 1747, ang:de 5 § af Kgl. Mai:sts nådiga secreta proposition, i anledning af kgl. ammiralitetscollegii riksdagsberättelse om sjömilitiens otillräkkelige antal, samt nödwändigheten af dess förökande, genom en allmän enrollering, längst efter kusterne, öfwer hela riket, äfwen som i Skåne, Halland och Bohuslän för detta redan skjedt, så att alla intill hafwet gränsande socknar, så i Swerige, som Finland, deraf blifwa delaktige, föreslagit till fond af wagtgälder, som enrolleringsmanskabet jämte andre förmåner komme³¹⁰⁰ att åtniuta, att man med städernes samtycke kunde reducera deras båtsmän, och

---

³⁰⁹⁸ Daterat 8 juni 1762. Tryckt i *BdP* 9, bil. 62.

³⁰⁹⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 318.

³¹⁰⁰ Rättat efter konc.; i renskr. *kommer*.

förmå dem för hwarje båtsman betala en wiss summa penningar, årligen, som secrete utskottet funnit billigt, i det minsta till 30 d:r s:rmt att utsättia, emot det städerne skulle undfå riksens ständers kraftigaste försäkran, att så wäl i krigs- som i fridstid för båtsmännens fördubblingsars praesterande wara frie. Så har borgareståndet till denna föreställning ej annorlunda samtyckt, än 1:o att 30 d:r s:rmt, som årligen i ett för alt, så i krigs- som i fridstider kommo till cronan att ärläggas, för hwarje man af städernes ordinarie båtsmänshåll, gjorde fullkomlig fyllnad både för ordinarie och fördubblingsbåtsmänsantalet, så att städerne hwarken borde beswäras med ordinarie eller fördubblingsbåtsmäns utredande, eller vidare utgift, för båtsmanshållet, än för bemälte 30 d:r om året, som skulle ärläggas då straxt, för de vacante båtsmän, och framdeles, så fort de då redan in natura praesterade kunde afgå, och 2:do att Stockholm samt alle städer i riket måtte under detta beslut begripas, men de städer allenast undantagne, som för den tiden hade slutit med cronan särskilte contracter, om wiss afgift i penningar, för sine ordinarie och fördubblingsbåtsmän, med mera.

Af detta ståndets beslut gafs den 8 Majj 1747 de öfrige respective ständen wänlig del, och hafwa högl. ridderskapet och adelen d. 16, och högwördige prästeståndet den 9 Decembr. samma år, bifallit secrete utskottets förömrörde protocollsutdrag, jämte borgareståndets påminnelser, undantagandes hwad den gjorde exceptionen, för Stockholms stad anginge, hwilcken omständighet höglofl. ridderskapet och adelen remitterat till secrete utskottets vidare jämkning och öfwerläggning, men ärbara bondeståndet deremot resolverat, att det funne bäst wara, det städerne hålla sitt wanliga båtsmans antal, emedan rotebåtsmännens arbete i fredliga tider annars alt för mycket skulle komma att ökas, samt att utwäg äntå kunde finnas till enrolleringsmanskapets underhållande.

Sådant är sammanhanget af hwad förut uti detta ämne hos riksens ständer förelupit. Och hwaraf tydeligen intages, på hwad grund denna för riket högst nyttige författning, wid riksdagen år 1747, bygdts, och hwilcken städerne alt sedan tryggat sig wid och följt, såsom ett af riksens ständer faststält och oryggeligit contract. Hwarföre och borgareståndet icke trodt, att ett så wälgrundat och af riksens ständer sielfwe widtagit beslut skulle komma under ny fråga, som och ståndet för sin del finner ganska många swårigheter samlas, i händelse riksens ständer nu skulle ändra, hwad de så wisligen förrut uti detta mål stadgat. Denna ändring skulle ock medföra största skada för städerne,

hwilcke, sedan de förmåts att ingå uti reduceringen af dess båtsmän, och efter gifwen kraftig försäkran af konung och ständer, att så wäl i krigs-, som i fredstider wara frie för båtsmännens praesterande in natura, låtit båtsmännen med deras boställen och beklädningar förfalla, antagit sig, samt betalt en wiss summa penningar för hwarje båtsman, af hwilcket riket funnit så mycken nytta och fördel, skola nu åläggas att praestera båtsmän, och det i synnerhet å en tid, då wi äga frid inom rikets gränser, men allmän klagan höres öfwer folckbristen.

Secrete utskottet har derföre uti sitt extracto protocolli af d. 4 i denne månad, wälgrundat sig yttrat, då det förmåler sig icke wara i stånd, att kunna tillstyrka någon ändring, uti en af riksens ständer sjelfwa redan widtagen författning, samt att sedan sjömilicen inom sig blifwer så afpassad, att den emot behofwen swarar, så skall allmogen icke hafwa att uti fredlig tid befruckta någon owanlig last, med sine båtsmäns upfordring. Ståndet har således största skjäl, att bifalla detta secreta utskottets yttrande, hwarigenom allmogens anhållan och sökte ändring, uti ett stadgat och hälsosamt contract, hwilket bör wara orubbadt, och hwarwid rikets undersåtare böra få sig trygga, aldeles förswinner. Borgareståndet förmodar ock så mycket mer, de öfrige respective medståndens lika samtycke och biträde häri, som det är riksens ständers ensak att widmagthålla rikets helgade lagar, och nyttige författningar, hwilcke i annor händelse mista sin styrka, då de ständigt skola wara ändringar underkastade, och riket ändå icke winna någon förmån. Hwilcket med de öfrige respective stånden hörsamt, dienst- och wänligen communiceres.

Herr talman påminte, att nödigt wore, det 2:ne ledamöter måtte gå till ridderskapet och adelen, samt kalla ut riddarhussecreteraren Franc, och begära, det ärendet, rörande städernes båtsmäns praestera[n]de in natura, måtte hwila, till dess ståndet hunnit lemna del af detta nyss justerade extractum protocolli.

Ståndet instämde härmed, och herr borgmästaren Brunsell, samt herr rådman Schenberg afgingo i detta ärende.

Herr borgmästaren Kock återtog discoursen om fiskerideputationens betänckande, rörande nödige författningar, wid sill- och annan saltsjöfisks insaltande. Och begärte, att dess särskilte votum måtte bifallas.

Ståndet fant godt, att anmoda herrar borgmästarne Wigman och Kock, att häröfwer projectera resolution.

Herr talman proponerade bifall, till ridderskapets och adelens extractum protocollii, ang:de deputationers förordnande öfwer fiskerierne i landsorterne.

Hwarmed ock ståndet sig nu förenade.

Uplästes bewillningsdeputationens betänkande,³¹⁰¹ ang:de understöd till wisse kyrkors återupbygande, med tillstyrkande ut in actis.

Ståndet biföll detta betänkande.

Uplästes secreta deputationens betänckande,³¹⁰² ang:de extraordinarie esqvadronspredicanten magister Jonas Bredings anförde beswär. Tillstyrkandes deputationen, det Bredings ärhållne tjenstebref må anses, såsom wärkelig fullmagt, ifrån den tid det för honom, d. 20 Sept. 1757, utföll, och därjämte för den tid han förrättat prästämbetet wid armeen i Pommern, eller framdeles dermed fortfar, få öka sin förtienst med dubbla tiensteårs beräkande, samt behålla sin lön på extra stat, till dess han kan winna befordran till någon bättre lägenhet.

Herr talman frågade, om icke betänckandet finge bifall.

Och ståndet samtyckte härtill.

Föredrogs å nyo secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,³¹⁰³ ang:de bättre tillgång på krattsborstar. Förmälendes deputationen det manufacturisten, Johan Falk Ericsson, sig anmält, och begärt, att af manufacturfonden blifwa understödd med 6 000 d:r kop:rmt, till att sättja sin inrättning af krattsborstars förfärdigande i gång. Styrkandes deputationen till denna ansökning.

Men ståndet kunde icke härtill samtycka, utan afslog detta betänckande.

Herr borgmästaren Brunsell och herr rådman Schenberg återkommo med berättelse, det herr grefwen och landtmarskalken låfwat befordra det committerade ärendet, till snart slut och bifall.

Uplästes secreta deputationens betänckande,³¹⁰⁴ ang:de öfwerstelieutenanten och riddaren grefwe Casimir Levenhaupts påstående, att få ärhålla tour och befordran, framför öfwerstarne baronerne Fridrich och Gustaf Horn, samt Sprengport och Segebaden. Hafwandes deputationen ej kunnat styrka bifall till denna ansökning.

---

³¹⁰¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, bevillningsdep:s expeditioner, nr 8.

³¹⁰² Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, sekreta dep:s expeditioner, nr 136.

³¹⁰³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, handels- o. manufakturdep:s exp., nr 48.

³¹⁰⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, sekreta dep:s expeditioner, nr 137.

Uplästes det särskilte votum.³¹⁰⁵

Herr borgmästaren Fries: Öfwerstelieutenanten grefwe Levenhaupt är wärkel:n lidande, och hemställer jag derföre, om icke grefwe Levenhaupt, så wäl som öfwerstelieutenanterne baron Ribbing och Fr. Ehrensvärd, måtte undfå öfwerstefullmagter af samma dag, som för öfwerste Durietz redan bewiljad är.

Ståndet samtyckte härtill, och herr borgmästaren Fries åtog sig, att härom upsättja extractum protocoll.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,³¹⁰⁶ ang:de full assessorslön för assessoren i kgl. bergscollegio, och directeuren öfwer det finare smidet, Samuel Schröder. Tillstyrkandes deputationen, det bör assessoren Schröder, ifrån den 30 Majj 1757, och alt framgent, upbära af järncontoirets medel full assessorslön, jämte hwad honom i resepenningar bör till godo komma.

Herr talman proponerade bifall till betänckandet.

Hwartill ståndet samtyckte.

Uplästes justitiaedeputationens betänckande,³¹⁰⁷ uti det af auscultanten Johan Adolph Olivecrona anmälte mål, rörande de af honom emot herr landshöfdingen och riddaren af kgl. Nordstjernaorden Gustaf Adolph Lagerfelt med flere angifne brott och förseelser, samt den sedermera anstälte fiscaliske actionen, och de deraf härrörande honom öfvergångne arrester. Tillstyrkandes deputationen, att detta mål må de simplici et plano uptagas uti kgl. Giötha hofrätt, utan afseende på hwad redan förelupit, sedan Olivecrona likwäl förrut haft tillfälle, att alla sina skjäl förete, och alla sina wittnen afhörde, wid laga eller urtima häradssting. Men som kgl. Giötha hofrätt, igenom denna undersökning, skulle hindras ifrån sine öfrige gjöromål, ty föreslår deputationen, det en särskild division, bestående af tillkallade ledamöter, bör förordnas, att denna sak afgiöra, och att riksens ständer härom blifwa underrättade wid nästa riksdag.

Föredrogs Olivecronas memorial, rörande detta ärende.³¹⁰⁸

Ståndet biföll betänckandet.

---

³¹⁰⁵ Ibid.

³¹⁰⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, handels- o. manufakturdep:s exp., nr 85.

³¹⁰⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 72.

³¹⁰⁸ Ibid.

Uplästes protocolsdeputationens betänckande,³¹⁰⁹ ang:de copisten uti inrikes expeditionen i kgl. cancelliecollegio, Johan Ellers lidne praejudice. Och tillstyrkes, det bör Ellers huggas med cancellistfullmagt wid cammar-expeditionen af den 1 Decembr. 1757, med tour och rättighet till lön och sportlar, samt att derefter niuta befordran.

Uppå herr talmans proposition, bifölls betänckandet.

Föredrogs å nyo cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,³¹¹⁰ ang:de ref- och skattläggningen uti Carelen.

Herr borgmästaren Gabriel Hagerdt: Jag har genomläsit detta betänckande, och finner att det bör bifallas, med den tilläggnig, att de föreslagne författningar böra gå i wärkställighet på prof till nästa riksdag. Och hemställer tillika, om icke herr rådman Gottfried Johan Weckström i Lovisa, kunde utses i deputationen för Carelen, samt herr rådman Gerhard Backman, för Savolax och Kymnegårds län.

Uppå herr talmans proposition, biföll ståndet detta herr borgmästaren Hagerdts hemställande, med prästeståndets tilläggnig, att deputerade nämnas. Och anmodades bemälte herr borgmästare, att härom uppsättia ståndets resolution å betänckandet.

Föredrogs å nyo secreta handels- och manufactur-, samt cammar-, oeconomie- och commercedeputationernes betänckande,³¹¹¹ rörande Ekenäs stads ansökning, att få utskjeppa läckter och spiror af gran, till tyske orterne i Östersjön.

Herr borgmästaren Eek: Raumeås, Björneborg[s] och Nystads städer, komma härigenom att lida, hwarföre jag ock protesterar i det högsta här-
emot, och det så mycket mera, som ingen af desse städer ej eller kgl. commercecollegium häröfwer blifwit hörde. Och begär derföre, att desse städer måtte blifwa bibehållne, wid deras privilegier och rättigheter.

Herr rådman Lilja: Uti nyländske skjärgården är ganska ymnig tillgång uppå sådan granskog, som till läckter och spiror äro tjenlige, och hafwa dess ägare häraf haft föga eller ingen nytta, i anseende till denna ortens aflägsenhet ifrån Stockholm, som är deras endaste afsättningsställe, hwarföre denna skog, då den af ålder eller stormwäder kullkastas, blifwit lig-gande, tills den hunnit förrutna. Och bör jag tillika anmärka, att com-

---

³¹⁰⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, protokollsdeputationens expeditioner, nr 7.

³¹¹⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 94.

³¹¹¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 107.

mercecollegium häröfwer hördt blifwit, staden jämwäl förrut åtniutit en sådan förmån, och hemställer derföre, om icke betänckandet må winna bifall.

Herr borgmästaren Sacklén yttrade sig i samme mening och hemställande, som herr borgmästaren Eek anfördt.

Herr borgmästaren Eek trodde, att de af herr rådman Lilja åberopade privilegier, nu mera ej böra äga bestånd och wärkan, sedan de på ganska lång tid blifwit staden Ekenäs fräntagne, och begärte votering.

Herr talman gjorde följande proposition: Behagar ståndet bifalla deputationernes gemensamma betänckande, ang:de Ekenäs stads sökte rättighet, att få utskjeppa läckter och spiror af gran till tyska orterne i Östersjön? Den, som skrifwer Ja, bifaller betänckandet, hwad Ekenäs angår, med utslutandet af Helsingfors; den som skrifwer Nej, will att de i detta mål interesserade städer, Raumeå, Biörneborg och Nystad, måge höras, och att saken imedlertid hwilar till nästa riksdag.

Voteringsedlarne insamlades, och antecknades, hwaraf befants, att 26 utfallit för Ja och trettijofem röster för Nej.

Åtta deputerade från prästeståndet ankommo, och anmälte ordföranden, kyrkjoherden doctor Celsius, det prästeståndet förehaft secrete utskottets extractum protocoll, ang:de kgl. printsarnes och printsessans upforstran, och stat, samt funnit nödigt, att återwisa detta mål tillbaka till secrete utskottet, som har att iakttaga hwad 3 § regeringsformen innehåller, och föröfrigit hade icke prästeståndet något att påminna wid detta ärende.

Herr talman tackade för den meddelte underrättelsen, samt lofwade taga det anmälte ärendet under öfwerwägande.

Och deputerade afträdde.

Föredrogs löparen till ståndets extractum protocoll af d. 26 Octobr. förl:t år,³¹¹² rörande statssecreterarefullmagters meddelande, åt revisionssecreterarne Rozir och Heggardt.

Och hade bondeståndet bifallit detta extractum protocoll, med den tilläggnig, att revisionssecreterarne Rozir och Heggardt undfå statssecreterareheder och -tour, såsom de 2:ne älste revisionssecreterare. Härmed hade prästeståndet sig förenat; och instämde ståndet jämwäl nu häruti,

---

³¹¹² Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 198.

dock att denna tilläggning ej sträckes vidare, än personelt, till revisions-secreterarne Rozir och Heggardt.

Herr rådman In de Betou och herrar deputerade återkommo, och berättade, att Hans Kgl. Mai:st förklarar dess nådiga nöije, öfwer ständernes deputerades aflagde underdåniga wördnadsbetyg.

Föredrogs å nyo ridderskapets och adelens extractum protocolli,³¹¹³ ang:de tillstånd för meublehandlaren Tellerstedt, att få på marknaderne inrätta lotterier på meubler.

Herr talman frågade, om detta extractum protocolli får bifall.

Härtill swarades Neij.

Hwarefter ståndet discourerade något, rörande secrete handels- och manufacturdeputationens betänckande, rörande handeln med svenska meubler och nipper, men förblef till slut, wid ståndets förr fattade resolution i denna sak.

Herr talman proponerade, om icke en deputation kunde till prästeståndet afgå, och notificera, det ståndet funnit godt, att afslå ridderskapets och adelens protocollutdrag, rörande Tellerstedt[s] meublelotteri på marknaderne.

Ståndet samtyckte härtill, och herr assessoren Anthonsson, samt 5 herrar ledamöter afgingo i detta ärende.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,³¹¹⁴ ang:de specialjordebokens upläsande i hwarje pastorat, wid hwart 6:te år, samt med hwad mera häradsskrifwaren härwid iackttaga bör. Tillstyrkandes deputationen, det specialjordeboken bör upläsas hwart 6:te år, på sätt ut in actis.

Ståndet biföll detta betänckande.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,³¹¹⁵ öfwer den cronofordran, framl:e cancellierådet och öfwerpåstdirecteuren Johan von Schmedemans arfwingar i underdånighet äga. Tillstyrkandes deputationen, det må sökanderne Johan von Schmedeman och jungfru Johanna Lovisa von Schmedeman, utbekomma den förra brors-, och den senare systerlätten uti bemälte fordran på lika sätt, som deras syster fru Eva Charlotta von Schmedeman den samma utbekommit. Men be-

---

³¹¹³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, handels- o. manufakturdep:s exp., nr 10.

³¹¹⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 122.

³¹¹⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 123.

träffande capitaine Rosenmüllers påstådde fordran, så kan deputationen ej tillstyrka, att låta Rosenmüller komma i åtniutande af denna dess faders fordran, utan bör capitaine Rosenmüllers frus ena 5:te del, för dess lotterigäld, blifwa afskrifwen. Och kommer hwad Johan Schmedeman och dess syster, fått underdånighet att fordra, att betalas af riksens ständers contoir, lika som fru Eva Charlotta von Schmedeman det åtniutit.

Herr talman hemställte, om betänckandet finge bifall.

Och härtill swarades Ja.

Herr assessoren Anthonsson och herrar deputerade återkommo med berättelse, att deputerade uträttadt det dem committerade ärendet. Och hade prästeståndet lofwat, att häruti instämma.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,³¹¹⁶ ang:de landtbrukets uphielpande, förmedelst afgift på utrikes inkommande spannemål, såsom det bästa medel, att hindra den inlänska spannemålsens fallande i wanpris.

Uplästes det wid betänckandet bifogade särskilte votum.³¹¹⁷

Herr borgmästaren Cervin: Som detta nu upläste betänckande icke allenast är högst skadeligit, för ståndspersoner, utan och för städerna i gemen, så begär jag, att högtärade ståndet så lagar, att det ej må komma till expedition denna riksdag.

Herr borgmästaren Schauv yttrade sig i samme mening, som herr borgmästaren Cervin nyss förrut anfört, och trodde, det här wore den speculationen härunder, att aldeles utmärgla både löntagaren och borgaren.

Ståndet fant godt, att ärendet hwilar.

Uplästes ridderskapets och adelens extractum protocoll,³¹¹⁸ ang:de medel och utvägar, till wexelcoursens fällande, och det i anledning af commercerådet Nordencrantz inlemnade memorial. Och föreslås tullens clarende i specie mynt, med flere utvägar till dess fällande, ut in actis. Och hwartill ridderskapet och adelen sitt samtycke lemnat, samt till bifall recommenderat.

---

³¹¹⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 124.

³¹¹⁷ Ibid.

³¹¹⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, ridderskapets o. adelns prot.utdrag, nr 38. Tryckt i *Åtskillige memorialer angående myntet och wäxel-coursen...* (Stockholm 1762), Bihang, nr 3.

Herr handelsman Tottie hölt före bäst wara, att wisse deputerade af ståndet kunde utnämnas, som i desse ämnen utarbete en föreställning häremot, och begära, att desse förslager måtte hwila till nästa riksdag, i anseende till riksdagens snart instundande slut.

Detta hemställande bifölls, och utnämndes
herr handelsman Bagge och
herr justitiarien Faxell.

Uplästes justitiaedeputationens betänkande,³¹¹⁹ ang:de hustru Stina Biörkmans anförde beswär, öfwer Kgl. Mai:sts nådigt stadfäste utslag, öfwer Swea hofrätts dom, hwarigenom Stockholms norre förstads cämnersrätts ledamöter, rådmannen Gustaf Joh. Rath, samt kjämnäererne Eric Båld och Hindric Heitmüller, tillika med notarierne Johan Paqvalin och Nils Enander, blifwit dömde, att betala henne 200 d:r s:rmt, för det de låtit häkta henne, samt ärsättia des lidande med 500 d:r samma mynt, med mera. Och hwad angår hustru Biörkmans hemställande, det cämnersrättens ledamöter borde anses efter 20 cap. 1 § missg.b:n för hennes arresterande, samt från sine ämbeten stötas, så aldenstund hon ej påstådt detta hos Hans Kgl. Mai:st, ty kan deputationen ej styrka till bifall häruti. Hwad åter beträffar högre ärsättning för hennes lidande, och att cämnersrätten borde henne förnöja, för hwad under arresttiden skall från henne stulit blifwit, som hon påstår att edeligen få upgifwa, men som hon ej observeradt sine fatalier i detta mål, ty håller deputationen före bäst wara, förblifwa wid kgl. hofrättens och Kgl. Mai:sts nådigste utslag.

Uplästes det bifogade särskilte votum.³¹²⁰

Herr talman proponerade bifall till betänckandet.
Och ståndet samtyckte härtill, samt åtskildes.

---

³¹¹⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 65.

³¹²⁰ Ibid.

År 1762 den 17 Junii

S.d. Justerades extractum protocollii, ang:de kopparslagaren Jerlströms sökte belöning, för upfundne förbättringar, wid eldsprutor, lydande ut in actis.³¹²¹

Uplästes commendeurcapitainen Carl Tersmedens memorial,³¹²² hwaruti anhålles, det den genom baron Jacob Fridrich Horns befordran, till öfwerste wid Nylands infanterieregemente, ledige majorssysslan wid volonteurregementet i Carlscona, måtte nu och framgent besättias med capitainer wid amiralitetet, och att amiralitetets collegium i Carlscona dertill må uprätta behörigt förslag.

Ståndet fant godt, att detta mål må hwila.

Förehades å nyo cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,³¹²³ ang:de, det vice häradshöfdingen Leopold må förordnas, till allmän ref- och skattlägnings förrättande i Österbotn.

Och biföll ståndet betänckandet i så måtto, att vice häradshöfdingen Leopold, då ordinarie häradshöfdingarne i Österbotn kunna af andre ämbetsgiöromål wara hindrade, må förrätta de därstädes förefallande skattläggningar, och att han nu må ärhålla häradshöfdingefullmagt, till dess han nu i sin ägande tour kan framdeles, till wärkelig häradshöfdingesysla, blifwa befordrad.

Föredrogs löparen till landt- och sjömilitiaoeconomiedeputationens betänckande,³¹²⁴ rörande så wäl ammiralitetensinquarteringscassan, som lotswärdet.

Så wäl ridderskapet och adelen, som prästeståndet hade bifallit betänckandet, men ståndet förblef wid dess extractum protocollii af den 8 i denne månad.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,³¹²⁵ om stora cronobarnhuset i Stockholm. Aflemnandes deputationen

---

³¹²¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 319. Jfr Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 101.

³¹²² Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 324.

³¹²³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 93.

³¹²⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, lant- och sjömiliteeekonomiedeputationens expeditioner, nr 18.

³¹²⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 125.

berättelse, om detta barnhus tillstånd, och senare åren gjorde förbättringar, samt sättet, huru flere besparingar kunna winnas.

Ridderskapet och adelen hade bifallit betänckandet med tillägning, att den föreslagne entreprenade bör på auction utbiudas, emot det bästa wilkor. Häruti hade äfwen prästeståndet instämt. Och ståndet förenade sig jämwäl härmed.

Uplästes protocolsdeputationens betänckande,³¹²⁶ rörande någre, imellan consistorium i Calmar och eloquentiae lectorn derstädes magister Johan Stagnell, upkomne twistigheter, och nu i synnerhet, ang:de bemälte lectors mer eller mindre skickelighet i dess ämbete. Och tillstyrker deputationen, det hos Hans Kongl. Mai:st anhållas må, att en skickelig man i Stagnells ställe förordnas, som dess syssla förestå bör, med åtniutande af halfwa lönen, att kgl. Giötha hofrätt måtte anbefallas, att de hos dem Stagnell rörande mål med laga slut afhielpa.

Förehades prästeståndets extractum protocoll³¹²⁷, ang:de detta ärende.

Hwilcket efter giord proposition af herr talman bifölls.

Föredrogs löparen till justitiaedeputationens betänckande,³¹²⁸ rörande de af auscultanten Johan Adolph Olivecrona, emot landshöfdingen och riddaren Lagerfelt angifne brott och beskyllningar.

Betänckandet war af ridderskapet och adelen bifallit med tillägning, att den föreslagne hofrättsdivisionen må hafwa sitt säte i Lindkiöping. Häruti hade prästeståndet instämt. Och ståndet förenade sig jämwäl härmed.

Uplästes secrete utskottets extractum protocoll³¹²⁹, hwaruti secrete utskottet wisar nödwändigheten af 3:ne extraordinarie cancellierådets förordnande i kgl. cancelliecollegio, i anseende till giöromålens myckenhet, och ärendernes snarare afgjörande.

Ståndet fant godt, att härtill sitt samtycke lemna, med förbehåll, att de som till extraordinarie cancellieråder förordnas, komma att tjena med sine förr innehafwande löner, till dess ordinarie löner warda ledige.

---

³¹²⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, protokollsdeputationens expeditioner, nr 6.

³¹²⁷ Ibid.

³¹²⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 72.

³¹²⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 149.

Föredrogs ånyo cammar-, oeconomic- och commercedeputationens betänckande,³¹³⁰ ang:de betjeningen wid barnhus- och hospitalsdeputationen, hwilcket, under d. 17 sidstl:e Majj, blifwit hos ståndet upläst.

Herr talman proponerade bifall till betänckandet.

Hwartill ståndet samtyckte.

Uplästes bergsdeputationens betänckande,³¹³¹ ang:de 8 § af allmogens beswär, rörande grufwecassorne. Och är deputationen af den tanka, att den som anträffar något nytt malmstrek, bör äga rättighet, att det samma med arbete belägga, och däräst wid bergscommissionen kan ärfaras, att samma arbete liknar sig till en beständig grufwa, böra de, som samma arbete begynt, dermed fortfara, bergscommissionen likwäl obetagit, att disponera om arbetssättet. Dock må så länge grufweägaren sjelf mägtar med egit förskott, uparbeta grufwan, han eller interessenter ej med grufwecassors samlande betungas. Men så snart grufwan skulle nedläggas, må någon annan hafwa rätt arbetet antingen efter mutsedels ärhållande, eller wederbörande ämbetsmän i widrig händelse derom så föranstalta, som nödwändigheten fordrar.

Ståndet fant godt, at härtill samtycka.

Uplästes ett utdrag af protocollet, hållit i kgl. rådcammaren d. 1 Decembr. förl:t år,³¹³² ang:de secreteraren Ebbeltofts ansökning, att undfå assessorsfullmagt och -tour, af samme dag, som von Frese, hwilcken ansökning Kongl. Mai:st till riksens ständer öfwerlemnad.

Uplästes bondeståndet[s] protocolsutdrag i detta mål.³¹³³ Hwaruti tillstyrkes det må Ebbeltoft förordnas till assessor i kgl. Gjötha hofrätt, och undfå fullmagt af samma dag, som von Frese.

Herr talman proponerade bifall till bondeståndets protocolsutdrag.

Och ståndet instämde härmed.

Föredrogs secrete handels- och manufacturdeputationens betänckande,³¹³⁴ ang:de kgl. lifmedici Hallmans mulbärsplantage. Och tillstyrker deputationen, det Hallman må till nästa riksdag, emot honom ålagd förbin-

---

³¹³⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 69.

³¹³¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, bergsdeputationens expeditioner, nr 37.

³¹³² Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, kungl. remisser, nr 51.

³¹³³ Daterat 9 juni 1762. Tryckt i *BdP* 9, bil. 63.

³¹³⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 86.

delse, få till godo niuta den lön och arrendesumman, som honom hittills af manufacturfonden blifwit bestådd.

Ridderskapet och adelen hade bifallit betänkandet, ang:de lörens continuerande till näste riksdag, för lifmedicus Hallman, jämte arrendesumman. Prästeståndet hade bifallit betänkandet.

Men uppå herr talmans proposition, förenade sig ståndet med ridd. och adelens yttrande.

Herr borgmästaren Wallentein begärte lof, att få resa hem, emedan han haft den olyckan, att igenom wådelld mista en del af sin egendom.

Ståndet samtyckte till denna herr borgmästarens begäran.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,³¹³⁵ rörande Johan Fischerströms ansökning, att under arrende få någon ledig kungsgård. Hemställande deputationen, om icke Tessiöholms kungsgård³¹³⁶ och tillydande lägenheter i Finland, Pyttis sokn och Kymenegårds län, kunde honom öfwerlemnas, eller ock någon först ledig blifwande kungsgård, samt undfå caractèr af oeconomie intendent, med lika heder och rang, som handelsintendenten förrut tillagd är.

Ståndet fant godt, att detta ärende måtte hwila.

Föredrogs å nyo secrete handels- och manufacturdeputationens betänckande,³¹³⁷ ang:de privilegii utfärdande åt commissarien von Plomgren på ett säckerbruks inrättande här i staden.

Men ståndet fant godt, att detta ärende hwilar, till dess secrete handels- och manufacturdeputationen aflemnat underrättelse, huru och på hwad sätt detta mål kunnat af deputationen uptagas, emedan ansökning härom icke, genom urskillningsdeputationen, dit blifwit remitterad.

Föredrogs å nyo cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,³¹³⁸ rörande särskilt belöning till capitaine Winblad, för dess författade beskrifning, om ett förbättradt sätt, till tegelugnars inrättande, och föreslår deputationen, det capitaine Winblad måtte undfå 12 000 d:r silf:rmt.

---

³¹³⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 126.

³¹³⁶ I betänkandet står *Tessiöholms gård*.

³¹³⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 83.

³¹³⁸ *Ibid.*, nr 79.

Ridderskapet och adelen hade bifallit en belöning till capitaine Winblad, af 6 000 daler s:rmt, men uti prästeståndet war betänckandet bifallit.

Och uppå herr talmans proposition, förenade sig ståndet med ridd. och adelens yttrande.

Uplästes prästeståndets extractum protocolli af 16 sidstl:e, ang:de prästerättigheterna i Jönkiöpings län.³¹³⁹

Uplästes probsten Almqvists memorial i detta mål.

Ståndet fant godt, att förewarande ärende måtte hwila.

Fyra deputerade från prästeståndet ankommo, och anmälte ordföranden, doctor Celsius, det prästeståndet förehaft secrete handels- och manufacturdeputationens betänckande, ang:de de wid sidstl:e riksdag faststälte praemier till swartsmidesutskjeppningens befordran, och funnit godt, att bifalla betänckandet.

Herr talman tackade för den meddelte underrättelsen, samt försäkrade, att ståndet säkert instämmer med högwörd. prästeståndet.

Deputerade afträdde.

Herr talman proponerade, om icke en deputation nu bör afgå, till prästeståndet med ståndets extractum protocolli,³¹⁴⁰ rörande städernes båtmäns praesterande in natura.

Ståndet samtyckte härtill.

Uplästes secrete handels- och manufacturdeputationens betänckande,³¹⁴¹ ang:de de wid sidstl:e³¹⁴² riksdag faststälte praemier, till swartsmidesutskieppningens befordran. Och tillstyrker deputationen, att hädaneftter ej måge bestås utskieppningspraemier, för förtent bleck, takplåtar, knipjärn och bränstål, utom hwad deraf till Spanien och Portugall exporteras, hwaräst en sådan slags handel bäst lönar sig. Och som järncontoiret, emot secrete utskottets upsåt och Kgl. Mai:sts nådiga skrifwelse, under d. 31 Januarii 1757, skonat des egen fond, och alle exportpraemierne af manufacturcontoiret reqvireradt, och upburit, så bör järncontoiret icke allenast återbetala de af manufacturcontoiret för desse praemier utbetalte 199 844

---

³¹³⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 79, bilaga.

³¹⁴⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 318. Se ovan vid not 3099.

³¹⁴¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 87.

³¹⁴² *stistl:e* i prot.

d:r 11 öre kopp:rmt, utan och hädanefter draga försorg, om praemiers betalande af egen fond, för swartsmidesutskiepningen, jämte de öfwer smidet förordnade directeursers aflönande.

Ståndet fant godt, att bifalla betänckandet.

Herr borgmästaren Brunssell och 7 herrar ledamöter afgingo till prästeståndet, med ståndets extractum protocoll, rörande städernes båtsmän, hwilcka tillika anmodades, att anmäla ståndets nyss lemnade bifall till secrete handels- och manufacturdeputationens betänckande, om utskiepningspraemier för swartsmidet.

Uplästes assessoren i kgl. cammarrevisionen Wirells memorial³¹⁴³ och anhållan, om befordran till extraordinarie statscommissarie, uti kgl. statscontoiret, på samma sätt, som protonotarien Adlerberg befordrad blifwit.

Uplästes herr handelsman Totties memorial³¹⁴⁴ och protest häremot, och anhålles, att så framt assessoren Wirell skulle undfå den begärte befordran, cammererarne i kgl. cammarcollegio, Arenander och Bergman måtte åtniuta samma förmån.

Herr talman proponerade bifall till detta assessoren Wirells memorial.

Men ståndet swarade härtill både Ja och Neij, och fant godt att desse memorialer må hwila.

Uplästes bondeståndets extractum protocoll,³¹⁴⁵ ang:de hofrättssecreteraren von Schaijs sökte tjenstefrihet, och samtyker bondeståndet, det må von Schaij, för dess sjuklighet, förunnas frihet från allienstgjörning uti kongl. Götha hofrätt, så länge dess hälsa sådant fordrar.

Ståndet biföll detta protocollsutdrag.

Herr borgmästaren Brunssell och herrar deputerade återkommo med berättelse, att deputerade uträttadt de dem committerade ärenderne, och hade ärkebiskopen lofwat föredraga, och söka till ståndets nöije afgjöra detta ärende.

Uplästes tulldeputationens betänckande,³¹⁴⁶ om allmogens wid norska gräntsen sökte befrielse från 1/8-dels procent recognitions ärläggande, för deras till Norje utgående myrjärnssmide och laggkiärill. Och är deputationen af den tancka, att bemälte allmoge må ifrån denna recognitionsaf-

---

³¹⁴³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 325.

³¹⁴⁴ Bilaga till föreg.

³¹⁴⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 103.

³¹⁴⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, tulldeputationens expeditioner, nr 10.

gift, för des till Norge förande myrjärnssmiden och laggkjärill befriad warda.

Herr talman proponerade bifall till betänckandet.

Men ståndet kunde icke härtill samtycka, utan afslog den giorda propositionen.

Uplästes tulldeputationens betänckande,³¹⁴⁷ ang:de afskrifningar på generaltullarrendesumman. Hwartill deputationen styrker på sätt ut in actis, samt tillika, det arrendecontractet kunde prolongeras för så många år, som krigsåren varit.

Ståndet fant godt, att detta ärende måtte hwila.

Uplästes secrete utskottets extractum protocolli af d. 16 sidstl:e Febr.,³¹⁴⁸ ang:de 18 § af krigsbefälets beswär, rörande en del officerares aflöning, wid arméen, och tillstyrkes, det officerarne i arméen, som med wärkeliga constitutorialer till sådant högre tjenstgörande blifwit nyttjade, böra undfå fältractamente, rationer och portioner, efter den syssla och tjenst de förrätta. Men med secondmajorer är en helt annan beskaffenhet, de blefwo wid sidstl:e riksdag inrättade, med det uttryckeliga förbehåll, att staten härmed icke skulle graveras, och fölgakteligen kunna de ej niuta majorsfältractamente, så framt de ej förrättat praemiermajorstjensten, då den ordinaira majoren är bortcommenderad. Hwad andra delen af denne beswärs-§ angår, så hafwa riksens ständer förklarad constituerade cornetter och fendrikar, samt flere subalterne officerare berättigade, att undfå lön efter deras gjorde tjenst, och hwarom underdånig skrifwelse till Kgl. Maist. har afgåt. Men hwad angår praemieradjutanter, och den för dem sökte fyllnad i lönen, så håller secrete utskottet för bäst, att dermed förhålles, såsom hitintill wanligit varit.

Herr borgmästaren Fries: Jag har genomläsit detta protocollsutdrag, och häröfwer projecteradt följande resolution, i förhoppning, att den må winna ståndets bifall:

Borgareståndet bifaller detta extractum protocolli, dock att alla, som capitulerat, måge undfå tour och fullmagter af samme dato, som capitulationen skjedt, utan afseende derpå, om deras undfångne constitutorialer blifwit för eller senare daterade.

---

³¹⁴⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, tulldeputationens expeditioner, nr 11.

³¹⁴⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 150.

Ståndet lemnade härtill dess bifall.

Uplästes tulldeputationens betänckande,³¹⁴⁹ ang:de 1739 års stora sjö-tulls-taxas³¹⁵⁰ förbättrande, och tillstyrkes, det måtte den af öfwerdirecteu-ren Stapelmohr projecterade taxa warda tryckt, under titul: Project till änd-ring och förbättring i den hittils wanlige beräknings-, upbörds- och clare-ringsmetoden, wid stora sjötullen. Och att kgl. commercecollegium här-öfwer med dess författade yttrande till nästa riksdag inkomma bör, då riksens ständer den samma till slutel:t afgjörande kunde företaga. Och att öfwerdirecteu-ren Stapelmohr må hos Kongl. Maist. anmälas, att med nå- gon kgl. nåd warda ihogkommen, och wid ansökning efter dess förtienst befordrad.

Ståndet biföll detta betänckande.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckan- de,³¹⁵¹ ang:de landshöfdingen, landsstaten, clericie- och scholaestaternes ansökning, om indelt lön på Gothland, men hwartill deputationen ej kun- nat styrka.

Herr borgmästaren Lange: Jag har skaffat mig bewis, ifrån kgl. cam- marcollegio, att tillgång finnes på räntor, och som deputationen således bygd sitt tillstyrkande på en origtig grund, ty hemställer jag, om icke be- tänckandet må afslås, samt denna ansökning bewiljas, emedan tillgång finnes på räntor, som inhämtes af följande nota:

Cronans behållne ränta på Gothland, efter cronowärdering, sedan afkort- och anordningar afgått, bestiga till s:rmt 26 333 d:r 8 öre.

Häriifrån afgår till den projecterade båtsmansindelningen i stället för nu warande rotering 13 760.

I behåll odisponerade s:rmt 12 573 d:r 8 öre.

Landsstaten löningsstat, utom landshöfdingen,

bestiger till 3 192

superintendentens lön 728:16

trivialscholaestatens 400

---

4 320:16.

³¹⁴⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, tulldeputationens expeditioner, nr 12.

³¹⁵⁰ Tryckt taxa 26 april 1739: *Kongl. Maj:ts Taxa Hwarefter Stora Siö-Tullen Uppå alla Utgående Wahrer Bör Ärläggas och upbäras.*

³¹⁵¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 127.

Således förblifwer äntå öfwerskott eller odisponerade räntor till
summa 8 252:24.

D:r 12 573:8.

Herr talman hemställte, om icke landsstaten på Gothland må undfå förwandling i räntor, efter cronowärdering, enligt herr borgmästaren Langes tillstyrkande, och att extractum protocollii må härom afgå.

Ståndet swarade härtill Ja. Och herr borgmästaren Lange åtog sig att härom uppsättia extractum protocollii.

Herr talman berättade, att de uti ståndet till frimurarebarnhuset samlade penningar, uppå Hans Kongl. Höghet Cronprintsens dag, då han sin huldhet[s]- och trohetsed aflade, för riksens ständer, bestigit sig till 15 600 d:r 23 öre kopparmynt.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,³¹⁵² rörande någre holmar wid Gothland, hwileka handelsmannen Johan Larsson Lythberg i Wisby wunnit till skatte lösa, men åtskillige åboer för riksens ständer återsöka. Tillstyrkandes deputationen, i anledning af andragne skiäl, det förra ägarne böra hafwa rättighet, att till skatte inlösa desse holmar, samt att de till bemälte Lythberg utfärdade skattebref återtagas.

Ståndet fant godt, att detta ärende må hwila.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,³¹⁵³ ang:de befördran för notarien och extraordinarie cancellisten Johan Christian Thomée, anmälandes deputationen bemälte Thomée, till att undfå fullmagt, att wara cancellist uti kgl. revisionen, med tour ifrån detta års början.

Herr talman frågade om betänckandet bifalles.

Hwartill ståndet swarade Ja.

Uplästes herrar deputerades projecterade extractum protocollii, till swar på ridderskapets och adelens protocollsutdrag,³¹⁵⁴ rörande botemedel till wexelcoursens fällande. Hwilcket efter någon jämnkning bifölls, lydande ut in actis.³¹⁵⁵

---

³¹⁵² Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 128.

³¹⁵³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, handels- o. manufakturdep:s exp., nr 88.

³¹⁵⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, ridderskapets o. adelns prot.utdrag, nr 38.

³¹⁵⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 320. Se bil. 15.

Uplästes bondeståndets extractum protocoll³¹⁵⁶ hwaruti till bifall recommenderas, att cancellisten Bethén måtte befordras till skrifmästare i kgl. cancelliecollegio, uti afledne secreteraren Diurmans ställe, samt att han må sammanbinda skrifmästarelönen med sin nu innehafwande expectancelön, till dess han kan på stat ärhålla sådant equivalent, som deremot swarar.

Ståndet lemnade härtill dess bifall, med det förbehåll, att bondeståndet måtte samtycka till den föreslagne reparationen, för ståndets vice secreterare Hagtorn.

Föredrogs ett af lagmannen Nils Liljecreutz ingifwit memorial,³¹⁵⁷ hwaruti anhålles, att få genom accord afstå dess innehafwande lagmansbeställning, till häradshöfdingen Bennet, samt att vice häradshöfdingen Zimmerberg finge tillstånd, accordera sig till jurisdictionen efter Bennet.

Uplästes vice häradshöfdingen Zimmerbergs memorial i detta mål.³¹⁵⁸

Ståndet hade för sin del icke något påminna häremot, så wida de öfrige stånden lemna bifall härtill.

Uplästes ridderskapets och adelen extractum protocoll³¹⁵⁹ ang:de öfwerstelieutenanten Platens befordran.

Ståndet samtyckte härtill, dock utan bättre förtientes praejudice.

Uplästes secrete utskottets extractum protocoll³¹⁶⁰ hwaruti tillstyrkes en jämnkning och ärsättning, för herr riksrådet med mera grefwe Ekeblad i dess nu warande lön, som kan blifwa swarande emot dess förr åtniutne lön och wilckor, då nu högbemälte herre gådt ifrån dess innehafwande hofmarskalks-, till praesidentsysslan i kgl. cancelliecollegio.

Uppå herr talmans proposition, bifölls detta extractum protocoll³¹⁶⁰, med förbehåll, att vidare yttra sig, när löparen ankommer.

Herr borgmästaren Brunssell hemställte, om icke herr riksrådet grefwe Bielke, jämwäl wid detta tillfälle kunde blifwa ihogkommen, med full riksrådslön.

---

³¹⁵⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 104.

³¹⁵⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 326.

³¹⁵⁸ Ibid.

³¹⁵⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, ridderskapets o. adelns prot.utdrag, nr 39.

³¹⁶⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 151.

Uplästes ridd. och adelens extractum protocollis af den 18 Septembr. förl:it år,³¹⁶¹ rörande deras excellencers herrar riksens råds, grefwar Bondes och Bielkes återinträde i rådet.

Uplästes secreta utskottets extractum protocollis,³¹⁶² ang:de full rådslön, åt herr riksrådet grefwe Bielke, sedan hans excellence herr riksrådet grefwe Bonde kommit att åtniuta full råd[s]lön, men secreta utskottet har, i anledning af anförde skiäl, ej kunnat yttra sig häröfwer, utan till riksens ständer sielfwe öfwerlemnad detta mål.

Herr talman hemställde, om icke ståndet behagade samtycka, att riksrådet grefwe Bielke må undfå full rådslön.

Ståndet samtyckte härtill.

Uplästes secreta deputationens betänckande,³¹⁶³ öfwer en i rådet upkommen qvaestion, huruwida riket kan tåla ett större antal af adel.

Tolf deputerade från ridderskapet och adelen ankommo, och berättade ordföranden, cammarherren baron Reuterholm, det ridd. och adelen förefhaft secreta utskottets senare extractum protocollis, ang:de den nya ostindiska octroijen, och handeln på Ostindien, samt antagit det af herr öfwerste Löwen och brukspatronen Finlaj, jämte associerade, gjorde tillbud. Och hade ridderskapet och adelen, för sin del, ansedt anbudet så fördelaktigt uti rikets högst trängande behof, att den stora skillnaden uti deras och gamla compagniets tillbud wore ganska stora, och cronans inkomst så mycket ökte, att de trodt, det borgareståndet, så mycket snarare häruti skulle ingå, som ridderskapet och adelen äro försäkrade, att detta nya compagnie ej begär någon afskrifning. Och tillika hade ridderskapet och adelen ansedt onödigt, att gå in uti vidare betingande med gamla compagniet.

Herr talman tackade för den meddelte underrättelsen, och yttrade sig, det ståndet lär snart företaga och afsluta det anmälda ärendet.

Hwarmed deputerade afträdde.

Fortfors med upläsandet af secreta deputationens betänckande,³¹⁶⁴ ang:de större antal af adel.

Ståndet fant godt, att detta ärende måtte hwila.

Och åtskildes.

---

³¹⁶¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, ridderskapets o. adelns prot.utdrag, nr 22.

³¹⁶² Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, secreta utskottets expeditioner, nr 152.

³¹⁶³ Se Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta dep:s expeditioner, nr 10.

³¹⁶⁴ Ibid.

Åhr 1762 den 18 Junij

S.d. Uplästes cammar-, oeconomic- och commerce- samt landt- och sjömilittiaeoeconomicdeputationernes gemensamma betänckande,³¹⁶⁵ ang:de Wadstena krigsmanshushemmans uplåtande till skatte för åboerne, utom auction. Och tillstyrka deputationerne, det måge Wadstena krigsmanshusheman till åboerne försäljas utom auction, på det sätt, att för hemman i Elfsborgs län betalas i köpeskilling allenast 7 års stadiga ränta, för dem som äro belägne i Scaraborgs län och Halland, så stor köpeskilling, som swarar emot 7 års jordeboks- och mantalsränta, då den af hemmanen gående cronotijonden därtill räknas, och för hemmanen i Finland ...³¹⁶⁶ års sammanslagne räntor, samt finna deputationerne tillika, det åboerne å berörde hemman böra wara skyldige, att lösa dem till skatte inom nästa riksdags början.

Uplästes bondeståndets extractum protocoll, rörande detta mål.³¹⁶⁷

Ståndet fant godt att detta ärende må hwila.

Uplästes cammar-, oeconomic- och commercedeputationens betänckande,³¹⁶⁸ ang:de capellanernes rättigheter i Södermanland, och tillstyrker deputationen, det kgl. förordningen af år 1681, rörande capella[ne]rnes rättighet i Södermanland, blifwer på det sätt förklarad, att enär hemman delas uti mindre delar, bör hwarje åbo, efter sin ärhållne åboende andel, till capellanen utgifwa hwad derföre, i anledning af berörde förordning, belöper. Men hwad torpare angår, så finner deputationen, att dermed bör endast förstås skattlagde torpare, samt tillstyrker således till fastställande, hwad Kgl. Mai:stt, uti nådig skrifwelse till dess och riksens Swea hofrätt, under d. 24 Martii 1756, ang:de capellanernes rättigheter af torpare, förordnat, samt att allmogen ej måge beswäras med efterräkningar, för de förflutne åren, som kunde upkomma efter denna förklaring, såsom ock, att det hädan efter bör rättas, som häremot kan wara stridande.

Uplästes prästeståndets extractum protocoll, rörande detta ärende.³¹⁶⁹

---

³¹⁶⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 129.

³¹⁶⁶ Tomrum i prot.

³¹⁶⁷ Ibid. Daterat 15 januari 1761. Tryckt i *BdP* 8, bil. 9.

³¹⁶⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 130.

³¹⁶⁹ Ibid.

Ståndet tog detta mål uti behörigt öfwerwägande, och, uppå herr talmans hemställande, bifölls betänckandet, tillika med prästeståndets extractum protocollii.

Uplästes justitiaedeputationens betänckande,³¹⁷⁰ ang:de råd- och handelsmannen i Uhleå, Gabriel Sini, sökte ärsättning, för dess, efter en förrättad sjöresa med en rytteritransport till Pommern, på hemresan uti Wisby hamn strandade skjjepp, hwartill Kongl. Mai:st ej kunnat samtycka, men bewiljat honom, Sinius, betalning för de liggedagar, hwarigenom fartyget blifwit längre uppehållit, än betingat warit, enär sådant blifwit bewist. Hwaröfwer Sinius beswär anført, och om ändring anhållit. Tillstyrkandes deputationen, det rådman Sinius för berörde skjjepp, må af cronan undfå den fordrade ärsättningsåterstoden, 18 881 d:r kopp:rmt, och såmedelst all vidare talan på wäntepeningar och liggedagar uphöra och förswinna.

Herr borgmästaren Lange: Jag wet ej, hwarföre rådman Sinius skulle bewiljas ärsättning, ty jag war i Wisby när olyckan hände. Winden war sådan, att han kunde segla Wisby hamn förbi, till de norre hamnarne på Gothland, men i det stället söktes Wisby hamn, som war aldeles oförsigtigt giordt, ty större än 10 fots djupgående fartyg kunna där ej inflyta i hamnen. Med ett ord oförfarenheten war största skiälet till deras olycka. Och om detta bewiljas, komma åtskillige näste riksdag, och begära det samma.

Herr borgmästaren Mollin: Som deputationen uptagit alla de skjäl, mot och med, och funnit Sinius blifwit i ganska känbart lidande försatt, så hemställer jag, om icke rådman Sinius kunde bewiljas den tillstyrkte ärsättningen.

Herr borgmästaren Kiörning: Twene fartyg från Sundsvall och Hernösand hade wid samma tillfälle den olyckan, att stranda wid Wisby. Och hemställer, om icke någon ärsättning för dem jämwäl kunde bewiljas, hälst högtärade ståndet redan i Decembr. förl:t år uptagit denna ansökning, och remitteradt den samma, till justitiaedeputationens utarbetande.

Herr talman proponerade bifall till betänckandet.

Men ståndet fant icke skiäligit, att rådman Sinius skall af cronan undfå den af honom fordrade och af deputationen tillstyrkte ärsättningsåterstoden 18 881 d:r kopp:rmt, men pröfwade likwäl rättwist, att dess fordran, för wäntepeningar och liggedagar må honom godtgiöras.

---

³¹⁷⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 73.

Herr borgmästaren Brunssell påminte, att nödigt wore, det en deputation måtte afgå, till prästeståndet, och notificera, att ståndet bifallit cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande, om capellanernes rättigheter i Södermanland, och tillika recommendera ståndets extractum protocollii, om städernes båtsmän, samt ståndets anmälte ledamöters befordran, till benägit bifall.

Ståndet samtyckte härtill, och herr assessoren Anthonsson, samt sju herrar ledamöter afdingo i detta ärende.

Uplästes ridderskapets och adelens extractum protocollii af detta dato,³¹⁷¹ med hemställan, det de öfrige stånden täcktes tillstådja, att ärbara bondeståndets taleman, med wanliga deputerade, måge med secrete utskottet adjungera sig, att afsluta någre ärender, som röra bondeståndet, samt tillika några handlingars öfwerseende.

Ståndet samtyckte härtill.

Uplästes secrete handels- och manufacturdeputationens betänckande,³¹⁷² ang:de schäfferierne i riket. Berättandes deputationen om schäfferiernes nu warande tillstånd, samt nödwändigheten af 2:ne schäfferiecommissariers förordnande i kgl. commercecollegio, och hwartill föreslås framl:e commercerådet Ahlströmmers son, Clas Ahlströmmer, att hafwa inseende öfwer schäfferierne i Gjötha rike, jämte den i Alingsåhs warande schäfferiescholan, samt notarien här wid deputationen, Abrah. Faxe, öfwer de i Swea rike och Finland befintelige schäfferier, och att Faxe undfår 800 d:r silf:rmts lön af besparingen af den efter framledne commercerådet Ahlströmer ledige lön.

Ståndet fant godt, att detta mål måtte hwila.

Uplästes secrete utskottets extractum protocollii af den 17 hujus,³¹⁷³ rörande den af öfwersten och riddaren baron Funck, föreslagne gratification, för handtwärkarne wid Jönkiöpings, samt dess projecterade botemedel wid factoriernes oeconomie, och tillstyrker secrete utskottet, att i stället för det förrut warande wissa och ständiga priset, kgl. krigscollegium må, efter tidernes omständigheter, betinga derom med factorieägarne det bästa, som skje kan, så wäl hwad angår musqvetter, som banjonetter med mera.

Uppå herr talmans proposition, bifölls detta extractum protocollii.

---

³¹⁷¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, ridderskapets o. adelns prot.utdrag, nr 40.

³¹⁷² Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 89.

³¹⁷³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 153.

Herr assessoren Anthonsson och herrar deputerade återkommo med berättelse, att deputerade uträttat de dem anförrodde ärender, och hade ärkebiskoppen lofwat, att prästeståndet wille taga alle anmälte målen under öfwerwägande.

Uplästes ceremoniellet wid riksdagens slut.³¹⁷⁴

Hwartill ståndet samtyckte, efter skjedd proposition af herr talman.

Uplästes secreta utskottets extractum protocolli,³¹⁷⁵ ang:de cadette-corpsen. Tillstyrkandes secreta utskottet, att denna af Kgl. Mai:sts egne handpenningar gjorde inrättning, som bestiger sig till 200 000 d:r silf:rmt, kunde Kongl. Mai:st godtgiöras, af statsmedlen. Samt att till Kgl. Mai:sts enskylte behof, en wiss summa anslås måtte, som på 4 års stater kunde fördelas, så att 70 000 d:r s:rmt hwardera af besagde år komma, att till Kgl. Mai:sts enskylte cassa att utbetalas.

Herr talman frågade, om detta extractum protocolli finge bifall.

Och ståndet instämde härmed.

Justerades extractum protocolli, ang:de öfwersteliutenanten Sandelhielms befordran, till krigsråd, så lydande:³¹⁷⁶

S.d. Fant ståndet för godt, att i så måtto förklara dess gifne bifall till secreta utskottets betänckande, rörande öfwersteliutenanten Sandelhielms befordran, till krigsrådsbeställningen, att det till alla delar instämmer med det högwördige prästeståndets giorda förbehåll, hwad protocolssecreterarne Wadenstiernas och Woltemats lön och tour angår, samt att i synnerhet ingen ändring må skje, hwad krigsrådslönen angår, hwilcken ståndet redan uti sept. månad förl:t år, den förstnämde af bemälte secreterare tillagt. Och befalltes, att detta skulle lemnas expeditionsdeputationen till underrättelse.

Herr talman berättade, att ständernes sidsta expedition, ang:de major Ahlbergs befordran och tour, för von Schwartzer, giordt mycken upmärksamhet och oro hos ridd. och adelen, ty derigenom praejudiceres dem, som Ahlberg aldrig påtänckt. Hwarföre herr grefwen och landtmarskalken hade begärt ändring, och hemställer jag derföre, om icke någon ändring uti bemälte expedition kunde skje.

---

³¹⁷⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, kungl. remisser, nr 52.

³¹⁷⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 154.

³¹⁷⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 321.

Herr borgmästaren Cervin hölt före bäst wara, at herr talman behagade af herr grefwen och landtmarskalken begära en promemoria på dem, som tro sig praejudicerade, hwarefter högtärade ståndet kunde taga detta ärende till afgjörande i morgon.

Ståndet samtyckte härtill.

Tolf deputerade från bondeståndet ankommo, och anmälte ordföranden Swen Håkansson, det bondeståndet förehaft nya octroijen till ett ostindiskt compagnie, och bifallit det samma, hwarjämte recommenderades allmogens allmänna beswär, till afgjörande och benägit bifall.

Herr talman tackade för underrättelsen och försäkrade, det ståndet skall bjuda till att afgjöra allmogens allmänna beswär.

Deputerade afträdde.

Sex deputerade från ridderskapet och adelen ankommo, och begärte ordföranden secondmajoren von Vicken, det borgareståndet behagade skyn-desammast företaga och afgjöra målet, rörande ett nytt ostindiskt compagnies inrättande, på det ärendet måtte innom riksdagens slut, kunna afslutas och expedieras, och förklarar ridderskapet och adelen, att de ej kunna åtskiljas, innan detta ärende blifwit afgjordt.

Herr talman swarade, att ståndet förmodel:n lærer företaga detta anmälte ärende.

Deputerade afträdde.

Uplästes prästeståndets extractum protocollis af d. 14 i denne månad,³¹⁷⁷ rörande barnhus- och hospitalswärket i riket. Hwaruti förmäles, det prästeståndet bifallit borgareståndets protocollsutdrag i detta ämne, hwad sjelfwa methoden widkommer, till skattekjöp å hospitalshemman, och likaledes bifallit bondeståndets tancka, ang:de tjensteårens beräknande för hospitalspredikanterne. Men hwad de öfrige delar af betänckandet beträffar, förblifwer prästeståndet wid dess, under den 17 Majj, utfärdade protocollsutdrag, och yttrade beslut.

Ståndet tog detta mål i behörigt öfwerwägande, och pröfwade skiälligit, att å detta protocollsutdrag påskrifwas måtte: Att ehuru wäl ståndet kunde hafwa ännu åtskilligt, att påminna i detta ärende, så kan dock ståndet nu, för den korta återstående tidens skull, icke widare yttra sig häröfwer, än hwad dess extractum protocollis af den 12 i denne månad, utwisar.

---

³¹⁷⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 35, bilaga.

Uplästes prästeståndets extractum protocollis af d. 15 hujus,³¹⁷⁸ rörande lazaretsinrättningen här i staden, hwaruti prästeståndet lemnar bifall till lazaretsdeputationens betänkande med åtskillige här anförde ändringar, som ses, ut in actis.

Herr assessoren Anthonsson: Jag bifaller gärna förewarande protocolsutdrag, med tilläggning, att apothekvaren Georgii bör oförkränckt bibehållas, wid dess ärhållne fullmagt, utan inskränkning.

Herr borgmästaren Unger yttrade sig likaledes på sätt herr assessoren Anthonsson anförde.

Herr grosshandlaren Clason anmärkte, att i betänckandet tillstyrkes, 1/8-dels procent af sterbhusen, wid boupteckningar, här skola betalas, men ansåg det ej för billigt, och derföre hemställde, om icke denna puncten borde gå ut.

Herr talman proponerade, att på detta protocolsutdrag kunde påskrifwas, att afgiften 1/8 procent kan ej bewiljas, emedan boets omständigheter ej alltid kunna uptäckas, och att apothekvaren Georgii oförkränckt bibehålles wid sin fullmagt, utan inskränkning.

Härtill swarades Ja och Nej, men, på ytterligare giord proposition, samtyckte ståndet härtill.

Åtta deputerade från bondeståndet ankommo, och aflemnade ordföranden Otto Olofsson, ett promemoria på följande angelägne ärender, som tillika till afgiörande och bifall recommenderades, och woro: 1:mo bondeståndets extr. protocollis, om Cajana compagnie,³¹⁷⁹ 2:do d:o om augmentshemanen,³¹⁸⁰ 3:tio landt- och sjömilit. samt kammaroeconomiedeputationens betänckande, om Wadstena krigsmanshushemman, 4:to bondeståndets extr. protocollis, om beneficiehemman,³¹⁸¹ 5:to d:o d:o om Malma hemman, 6 cammaroeconomiedeputationens betänckande, om nybyggen på Öland, 7:timo d:o d:o om Gothlands holmar, 8:vo fiskerideputationens bet., om fri införssel af tran, 9:no cammar-, oeconomie- och commercedeputationen[s] betänkande om Karstorps kyrka, 10:mo d:o d:o om Löfvingske saken, 11:mo d:o d:o om Danwikshemmanen Skiörby i Upland.

³¹⁷⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, lasaretsdeputationens expeditioner, nr 1, bilaga.

³¹⁷⁹ Daterat 24 april 1762. Tryckt i *BdP* 9, bil. 37.

³¹⁸⁰ Daterade 16 december 1760 och 1 juni 1761. Tryckta i *BdP* 8, bil. 7 och 28.

³¹⁸¹ Daterat 9 april 1761. Tryckt i *BdP* 8, bil. 21.

Herr talman lofwade, att ståndet skall taga de anmänte ärender under öfwerwägande.

Och deputerade afträdde.

Uplästes secrete utskottets extractum protocolli af den 17 i denne månad,³¹⁸² ang:de archiatoren Schytzers ansökning, att årligen få till godo niuta, ifrån år 1748, de 800 d:r silf:rmt, hwarmed Hans Kongl. Mai:st behagat honom hugna, wid Hans Kgl. Höghets Prints Carls födelse, berörde år, och tillstyrker secrete utskottet, det archiatorn Schützer må tilläggas den på kgl. hofstaten upförde och nu ledigwarande lönen, för en barnemorska, såsom en belöning för dess trogne tienster.

Ståndet lemnade sitt bifall härtill.

Föredrogs å nyo tulldeputationens betänckande,³¹⁸³ ang:de afskrifningar på generaltullarrendesumman.

Ståndet fattade häröfwer någon discours, och begärdte till slut votering.

Och herr talman gjorde följande proposition: Behagar högtärade ståndet bifalla tulldeputationens betänckande, ang:de afskrifningar på generaltullarrendesumman, och rörande contractets prolongation? Den som skrifwer Ja, bifaller betänckandet till alla delar, den som skrifwer Neij, afslår contractets prolongation, men bifaller afskrifningarne.

Efter slutad votering befants, att fyratijofyra röster utfallit för Ja och 32 för Neij.

Sex deputerade från prästeståndet ankommo, och yttrade sig ordföranden, kyrkioherden doctor Celsius: Som prästeståndet besinnat sig angelägenheten af baron Stiernstedts memorial, ang:de nödwändigheten deraf, att alla, som söka beställningar böra examineras i sin christendom, så tror prästeståndet, det högtärade borgareståndet är för uplyst, att ej finna det samma, och derföre har prästeståndet welat, igenom oss sine deputerade, å nyo begära, att detta ganska wigtiga mål må så mycket snarare winna bifall, som det leder till Guds namns ära och hwars mans salighet. Och är däruti ej annat twång, än det, som allmänna lagen stadgar, och är tillika nyttigt.

Herr talman yttrade sig wilja föredraga det anmänte ärendet, och om tiden tilläte, att nogsam cognoscera detta mål, wore det ståndet önskeligit.

---

³¹⁸² Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 155.

³¹⁸³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, tulldeputationens expeditioner, nr 11.

Och deputerade afträdde.

Uplästes secreta utskottets extractum protocollum af den 17 hujus,³¹⁸⁴ angående det af generalmajoren F. Löwen och brukspatronen Finlaj gjorde anbud, för octroijen på ostindiska handelen.

Uplästes ett wid detta protocollutdrag bifogat och af generalmajoren F. Löwen, och brukspatronen Finlaji, å egne och associerades vägnar, i secreta utskottet inlemnade memorial,³¹⁸⁵ hwaruti tillbjudes, att, för nya octroijens undfående betala för hwart hemkommande skjepp 75 000 d:r silf:rmt, såsom praenumeration härå lemna till cronan 10 tunnor guld, utan interesse, och tillika, att till cronan låna 20 tunnor guld, emot 6 procents interesse, och sådan säkerhet, som riket uti andre lån wid denne riksdag bestådt. Betalningen för denne summa betingas postewis, ifrån 1766 års slut, samt att en fjerdedel af denna summa sedermera afbetalas hwarje år.

Tolf deputerade från ridderskapet och adelen ankommo, och berättade ordföranden, lagmannen grefwe Gyllenborg, det ridd. och adelen jämkat herr grefwen och landtmarskalckens belöning, i jämförelse emot förre riksdagar, samt tillagt honom 60 000 d:r, till något soulagement, för dess dryge kostnad, och swåre arbete under denne riksdag.

Herr talman tackade för den meddelte underrättelsen, och försäkrade, det ståndet skall snart företaga det anmälda ärendet.

Deputerade afträdde.

Twenne kongl. cammarherrar ankommo, och infördes efter wanligheten af 6 ståndets herrar ledamöter. Och yttrade sig cammarherren, baron von Knorring: Hans Kongl. Maist. låter genom oss anmäla dess nådigsta hälsning, till dess trogne undersåtare af borgareståndet, med begäran, det wille ståndet, efter slutad gudstjenst, nästkommande måndag den 21 hujus, infinna sig på rikssalen, och tillika utse 12 af högtärade ståndets, ledamöter, att spisa på kongl. slottet.

Herr talman aflade ståndets tacksägelse, och begärte, det herrar cammarherrarne behagade hos Hans Kongl. Maistt. anmäla borgareståndets underdånigste wördnad, och skall ståndet icke underlåta, att efterkomma Hans Kongl. Mai:sts nådiga befallning.

Herrar cammarherrarne afträdde, och beledsagades ut.

---

³¹⁸⁴ Se Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets exp., nr 141–142.

³¹⁸⁵ Se föreg. not.

Hwarefter discours börjades, om det af generalmajoren Löwen och brukspatronen B. Finlaj gjorde anbud, för nya ostindiska handelen.

Åtskillige ledamöter begärte, att detta ärende måtte hwila.

Men herr assessoren Anthonsson begärdte, att ärendet måtte företagas, och genom votering afgiöras: Ty gamla compagniet hafwer blifwit hördt, riksdagen skall slutas om måndag, och hafwe wi ännu sådan stor mängd oafgjorde mål. Är det derföre nu tid, att denna dagen skall gå bort i discourser? Låtom oss votera, så komma wi ifrån detta mål.

Herr borgmästaren Kock yttrade sig i samme mening.

Herr borgmästaren Pihlgardt, påstod, att ståndet bör förblifwa wid sin resolution, om optionen: Derföre är ju angelägit, att gamla compagniet först höres, innan ståndet afslutar detta ärende. Wilja de gå in i detta nu gifne anbud, böra de äga option.

Herr borgmästaren Kiörning utlät sig i samma mening, som herr assessoren Anthonsson anförde.

Herr borgmästaren Schauv: Som högtärade ståndet hafwer bifallit 32 § i gamle octroijen,³¹⁸⁶ så bör det stå fast, will ej det gamla compagniet gå in uti det gjorde anbudet, så äro de förlustige option. Och tror jag bäst wara, att regeringen må afgjöra detta mål.

Herr assessoren Anthonsson: Det går ej an att skjuta en sådan sak, som denne, till regeringens afgjörande, då ständer äro tillstädes, och påstår derföre, att ståndet ej bör afbida prästeståndets beslut i detta mål.

Herr borgmästaren Malmsten yttrade sig på sätt, som herr assessoren Anthonsson anförde.

Åtta deputerade från prästeståndet ankommo, och anmälte ordföranden, superintendenten doctor Lytkeman, det prästeståndet förehaft den, genom ridderskapet och adelens deputationen, proponerade belöningen för herr grefwen och landtmarskalcken, samt instämt med ridderskapets och adelens fattade beslut, och tillika ihogkommit ärkebiskoppen med 30 000 plåtar, som prästeståndet ansedt billigt, och till benägit bifall welat recommendera.

---

³¹⁸⁶ Tryckt förordning 17 juni 1746: *Kongl. Maj:ts Förnyade öpne Privilegium, Angående Fartens och Handelens fortsättiande På Ost-Indien.*

Herr talman tackade för lemnad del af prästeståndets tillstyrkte belöningar, samt lofwade, att ståndet lærer äfwen i dag afgjöra denna propositionen, samt bad om ståndets hälsning tillbaka.

Och deputationen afträdde.

Herr borgmästaren Hanqvist återtog discoursen, ang:de ostindiska compagniet, och yttrade sig: Denna qvaestionen behöfwer ej allenast att hwila en dag, utan och flere. Låtom oss afgjöra, att saken skall hwila.

Och herr talman hemställte, om icke detta ärende kunde hwila till i morgon kl. 9, på det man må få höra det gamla compagniet, om de wilja gå in uti anbudet, eller icke.

Herr assessoren Anthonsson begaf sig ifrån sitt förra påstående, och ansåg nödigt, att någre ledamöter nämnas, som tala med directeurerne af gamla ostindiska compagniet och höra dem, samt om någon då wille gifwa mera, fråga, om de ändå wilja likafullt hafwa optionen, och gå in i det högsta tillbudet.

Herr borgmästaren Hanqvist trodde, det wara emot ständers wärdighet, att höra gamla ostindiska compagniet.

Och herr talman gjorde följande proposition: Behagar ståndet, att förevarande ärende skall hwila, tills i morgon?

Härtill samtyckte ståndet.

Men herr assessoren Anthonsson och herr borgmästaren Kock begärte, att detta ärende måtte hwila, till kl. 9 i morgon.

Uplästes ett utdrag af rådsprotocollet af d. 17 i denne månad,³¹⁸⁷ tillika med Hennes Kgl. Mai:sts wår allernådigsta drottningis swar, på riksens ständers underdåniga bref, rörande fredswärket.

Ståndet betygade häröfwer deras underdåniga fågnad.

Herr borgmästaren Renhorn hölt före, det borde detta Hennes Kgl. Mai:sts swar tryckas.

Men ståndet fant godt, att tryckningen hwilar, till dess Hennes Mai:st yttrat dess wilja.

Herr talman: Wi kunna ju wänta härmed, till dess wi warit på rikssalen.

Herr borgmästaren Kock påminte, om den anmälte belöningen för herr grefwen och landtmarskalken, och ärkebiskopen,³¹⁸⁸ samt hemställte, om icke högtärade ståndets taleman kunde jämwäl tilläggas 30 000 plåtar.

---

³¹⁸⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, kungl. remisser, nr 53.

Herr talman upsteg, och herr borgmästaren Renhorn intog talmansrummet.

Hwarefter herr grosshandlaren Clason yttrades sig: Riket är stadd i penningebrist och stor skulld, och derföre böra wi täncka på rikets tillstånd. Jag kan ej säga, huru stor belöning herr grefwen och landtmarskalcken förtienar, men 30 000 plåtar för ärkebiskopen och ståndets taleman tyckes nog eftertänckeligt. Jag hafwer mig bekant, att alle stånden lönt sine talemän wid förre riksdagar. Låtom oss äfwen giöra så nu, och täncka på sparsamhet.

Herr borgmästaren Cervin: Wid 1738 års riksdag, begynte stånden först att belöna sine talemän af publiqve medel, i öfrigit förenade herr borgmästaren sig med herr grosshandlaren Clasons yttrande.

Herr borgmästaren Brunssell: Frågan är, om rikets tillstånd tål, att på detta sättet utbetala 3 tunnor guld. Jag menar, att riksens ständer häröfwer redan fattat beslut.

Herr borgmästaren Kiörning: Vår taleman har wäl förtjent det, som föreslagit är, men wi måste täncka på rikets tarfwor, det går ej an, att wi skiäncka bort så stora summor, när riket är fördiupat i så stor gäld. Af herr borgmästaren Cervin hafwe wi blifwit underrättade, att detta sättet, att belöna samtelige ståndens talmän, har ej warit brukeligt, förr än 1738 års riksdag. Låtom oss derföre täncka på annan belöning.

Herr rådmann Thöllberg conformerade sig med herr borgmästaren Kiörnings yttrande, med tilläggnig, det herr rådmannen wille häldre lägga till sjelf, om det ock wore 100 plåtar. Ty jag kan ej taga på mitt samwete, att bewilja så mycket, då riket är i ett fattigt tillstånd, och folcket swälter.

Herr assessoren Anthonsson: Det är knapt någon ledamot i detta ståndet, som icke wet, och kiänner med hwad outtröttelig möda herr grefwen och landtmarskalcken förrättat den honom anförtrödde landtmarskalckssysslän, och hwarföre han förtienar flere tunnor gulds belöning. Och som denna riksdag har kostat honom mera, än föreslagne belöningen utgiör, ty anser jag nödwändigt, att han bör hafwa ärsättning. Och som han äfwen hullit öppen taffell, under hela riksdagen, så är hans behållning ej stor. Ärkebiskopen får äfwen hederligen, som är allenast hälften, hwilcket han likaledes bör undfå. Men beträffande högtärade ståndets taleman, så är jag

---

³¹⁸⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, ridderskapets o. adelns prot.utdrag, nr 42.

säker derpå, att han ej får någon behållning, i anseende dertill, att han under hela riksdagen hullit öppet bord, och derföre begär jag proposition till bifall på förewarande ärende.

Herr borgmästaren Schauv: Här behöfwes ej éloger, ty hwar ock en af högtärade ståndets ledamöter känner herrar talemännens outtrötteliga möda, och begär derföre proposition härå.

Herr borgmästaren Pihlgardt: Jag har ej något emot herr grefwen och landtmarskalckens belöning, och därtill är han wälförtjent; men anser nödigt, det belöningen för herr ärkebiskopen bör minskas, emedan dess omkostningar under denne riksdag warit mindre. Hwad vår taleman angår, så weta wi wäl, att han giordt så stor kostnad. Härtill kommer äfwenwäl belöning för secreteraren och talemannen i bondeståndet. Men hwaräst skall alt tagas? Jag wet ej en gång fond eller tillgång till peningar därtill. Skall detta bewiljas, så äro här flere, som hållit bord, som kanskie ock skall hafwa något.

Herr borgmästaren Brunsell påstod, att hwart stånd bör löna sin taleman, och föröfrigit förenade han sig med herr rådmän Thölbergs yttrande.

Herr vice talman och borgmästaren Renhorn trodde, att det förslaget wore riktigt och bäst, att widtaga. Och gjorde derföre följande proposition: Behagar högtärade ståndet bifalla, det herr grefwen och landtmarskalcken undfår en belöning af 60 000 plåtar, samt herr ärkebiskoppen och högtärade ståndets taleman bekomma hwardera 30 000 plåtar?³¹⁸⁹

Ståndet swarade härtill Ja.

Uplästes secrete utskottets extractum protocollis af d. 17 hujus,³¹⁹⁰ ang:de belöning åt archiatorn och riddaren Linnaeus, för upgifwen konst, att kunna ympa perlor uti musslor. Och har secrete utskottet wid undersökningen befunnit konsten till alla delar riktig, och tillstyrkes derföre, om icke archiatorn Linnaeus, till belöning för denna konst, må tillstånd lemnas, att framdeles få afstå sin innehafwande beställning till någon, som är skickelig den samma att förrätta, och hwilken han i sådan afsigt upammar.

Ståndet fant godt, att detta ärende måtte hwila.

Uplästes secrete utskottets extractum protocollis af d. 18 uti denne månad,³¹⁹¹ med hemställande, det må öfwerstelieutenanten Sinclair undfå

³¹⁸⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, ridderskapets o. adelns prot.utdrag, nr 43.

³¹⁹⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 156.

³¹⁹¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 157.

öfwerstecaractère, hwilcken är utsedd, att wara Hans Kongl. Höghet Cron-
printsen på dess ressor i riket fölgaktig.

Ståndet fant godt, att detta ärende måtte hwila.

Herr borgmästaren Renhorn proponerade, att plenum måtte börjas imor-
gon klockan $\frac{1}{2}$ 8.

Och ståndet skildes åt.

Åhr 1762 den 19 Junij

S.d. Föredrogs å nyo secrete handels- och manufacturdeputationens be-
tänckande,³¹⁹² ang:de tobaksspinnerierne i riket.

Ridderskapet och adelen hade bifallit betänckandet, dock med undantag
af det, som emot slutet tillstyrkes, wid någre enskylte personers sökte för-
måner, hwilcke enligt lag och förordningar på behörig ort kunna sökas och
ärhållas. Präste- och bondestånden hade bifallit betänckandet simpliciter.

Och uppå giord proposition af herr talman, förenade sig ståndet med
ridd. och adelens yttrande.

Föredrogs å nyo secrete utskottets extractum protocoll,³¹⁹³ ang:de
öfwerstefullmagts meddelande, åt öfwerstelieutenanten Sinclair.

Ståndet fant godt, att bifalla detta protocolsutdrag.

Föredrogs löparen till borgarståndets extractum protocoll,³¹⁹⁴ ang:de
lemnadt tillstånd, åt öfweradjutanten friherre Douvalt, att få accordera sig
till något militairt landshöfdingelän. Och hwarpå prästeståndet hade resol-
verat, det friherre Douvalt hugnas med öfwerstecaractère, och bibehåller
sin nu innehafwande tour.

Ståndet förenade sig nu med detta prästeståndets tagne beslut.

Föredrogs å nyo assessoren i kgl. cammarrevisionen, Claes Wirells in-
lemnade memorial³¹⁹⁵ och ansökning, att blifwa befordrad till extraordina-
rie statscommissarie.

Ståndet samtyckte härtill.

---

³¹⁹² Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufakturdeputa-
tionens expeditioner, nr 69.

³¹⁹³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 157.

³¹⁹⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 186. Se ovan vid not 1548.

³¹⁹⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 325.

Uplästes bondeståndets protocollsutdrag af d. 15 i innewarande månad,³¹⁹⁶ hwaruti bondeståndet tillstyrker, uppå gifwen anledning, det må häradshöfdingen i Helsingeland, Svante Myrin lemnas tillstånd, att få klyfwa sin innehafwande jurisdiction, som består af 11 tingslag, samt halfwa eller södra delen af bemälte domsagu, till extraordinarie notarien i kgl. Swea hofrätt Berger, afstå, emot de dem emellan betingade wilckor, dock utan någon del uti lön eller boställspeningar, i Myrins lifstid.

Ståndet samtyckte härtill.

Föredrogs å nyo prästeståndets protocollsutdrag af d. 4 Sept. förl:t år,³¹⁹⁷ ang:de lemnadt tillstånd för borgmästaren uti Fahlkjöping Abraham Junbeck, att få afstå sin innehafwande borgmästaresyssla, till auscultanten Wahlborg.

Ståndet fant godt, att härtill bifall lemna.

Föredrogs å nyo secrete utskottets extractum protocolli,³¹⁹⁸ ang:de belöning till archiatorn och riddaren Carl Linnaeus.

Herr talman frågade, om detta extractum protocolli finge bifall.

Och ståndet swarade härtill Ja.

Föredrogs borgareståndets extractum protocolli af d. 16 Octobr. förl:t år,³¹⁹⁹ ang:de lagmannen grefwe Renstiernas befordran, och lemnadt tillstånd att få ingå accord med herr landshöfdingen Lagerfelt, samt succession efter honom.

Till detta protocollsutdrag hade bondeståndet samtyckt, med den tillägging, såsom öfwerensstämmande med bondeståndets förra beslut, att auditeuren Sigfrid Gahm, kommer, att blifwa baron Wrangells efterträdare, och notarien i Giötha hofrätt, Johan Fr. Flack, auditeuren Gahms successor.

Borgareståndet förenade sig med detta bondeståndets påskrefne yttrande.

Uplästes bondeståndets extractum protocolli af d. 17 hujus,³²⁰⁰ med hemställande, det måtte kgl. secreteraren Eric Johan Paléen hos Kongl. Maist. anmälas till lagmansfullmagts ärhållande, och -tours beräkande,

---

³¹⁹⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 105.

³¹⁹⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, prästeståndets protokollsutdrag, nr 33.

³¹⁹⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 156.

³¹⁹⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 192. Se ovan vid not 1616.

³²⁰⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 106.

ifrån d. 21 Octobr. 1756, då sidstl:e riksdag slöts, och huggas med första lagmans-, eller annat i wärdighet jämlikt ämbete, och tillika, att honom måtte förunnas tienstfrihet till näste riksdag, för att skjöta sin swaga hälsa, samt till att bringa bondeståndets handlingar och protocoller i ordning och skick.

Herr talman gjorde häruppå proposition, och ståndet instämde härmed.

Uplästes bondeståndets extractum protocollis af d. 15 i denne månad,³²⁰¹ hwaruti hemställes, det Kgl. Maist. i underdånighet skulle tillstyrkas, att i nåder tillåta landshöfdingen och riddaren Broman, när han sig derom anmäler, att få afstå dess nu innehafwande landshöfdingeämbete i Stockholms län, till någon wärdig och competent man, med hwilcken han derom kan öfwerenskomma, och så vidare successive efter competence, och skickelighet.

Herr talman proponerade bifall till detta protocollsutdrag, som bifölls.

Uplästes prästeståndets extractum protocollis af den 26 sidstl:e Majj,³²⁰² hwaruti till bifall recommenderas, det må comministern wid Storkyrkoförsamlingen här i staden, magister Johan Stenbeck hos Kongl. Mai:st i underdånighet anmälas, att ärhålla wärkelig befordran, då han till något regalt pastorat, efter dess förtjenst och skickelighet, blifwer i underdånighet föreslagen.

Ståndet samtyckte härtill.

Uplästes secreta utskottets extractum protocollis af den 17 hujus,³²⁰³ rörande de beswär, secreteraren Witte anført, öfwer liden praejudice, wid postdirecteurs- och postcommissariebeställningarnes besättiande uti Stralsund och Hamburg. Och har secreta utskottet ej kunnat anse Witte berättigad till den begärte uprättelsen, dock har secreta utskottet, af anförde skiäl, funnit sig föränlåtitt, att riksens ständer tillstyrka, det må han huggas med ytterligare föreskrift till Kgl. Mai:st, att niuta wärkställigheten af den underdåniga recommendation, riksens ständer för detta till Kgl. Maist för honom i underdånighet afgifwit.

Ståndet biföll detta extractum protocollis.

---

³²⁰¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 107. Tryckt i *BdP* 9, bil. 75.

³²⁰² Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, prästeståndets protokollsutdrag, nr 36.

³²⁰³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 158.

Uplästes bondeståndets extractum protocolli,³²⁰⁴ hwaruti befordran tillstyrkes för Sandelin.

Ståndet fant godt, att äfwen härtill sitt bifall lemna.

Uplästes prästeståndets extractum protocolli af den 18 i denne månad,³²⁰⁵ ang:de det måtte kongl. bibliotheqvariern Daniel Hellsingius bibehållas wid sin för amanuensen Schiönberg ägande tour, och undfå kgl. secreterarefullmägt, samt huggas med första wid antiqvitetscollegium ledigblifwande assessorslön, till dess bibliothecarielönen blifwer ledig. Anmälandes tillika dess lemnade bifall till borgareståndets extractum protocolli, rörande kongl. bibliotheqvariern Wilde.

Ståndet samtyckte härtill.

Uplästes bondeståndets extractum protocolli,³²⁰⁶ rörande Liljegrans och Kruskopfs accord och befordran.

Herr talman propulerade bifall härtill.

Men ståndet swarade både Ja och Nej.

Herr talman gjorde följande proposition: Behagar ståndet bifalla detta protocollsutdrag i alt det öfrige undantagandes den omständigheten, att borgmästaren Kruskopf skulle, efter ärhållen jurisdiction, få bortaccordera sin nu innehafwande borgmästaresyssla?

Ståndet swarade härtill Ja.

Herr borgmästaren Cervin protesterade, och gjorde sitt förbehåll emot alle tjenstebefordringar. Och begärte, att allmänna ärender måtte företagas.

Uplästes secreta utskottets extractum protocolli af d. 17 i denne månad,³²⁰⁷ hwaruti tillstyrkes, i anledning af anförde skiäl, det må vice praesidenten och riddaren i kongl. cammarrevisionen Gustaf S. Ruth niuta 600 d:r silf:rmts tillökning i dess nu innehafwande lön, så att den hädanefter blefwe 1 800 d:r silf:rmt årligen, hwilcken tillökning, wid herr vice praesidentens afgang, kommer att uphöra och cronan besparas.

Herr talman propulerade bifall till detta protocollsutdrag, som samtycktes.

---

³²⁰⁴ En notis i protokollet hänvisar till Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 108, men detta protokollsutdrag saknas.

³²⁰⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, prästeståndets protokollsutdrag, nr 37.

³²⁰⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 109.

³²⁰⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 159.

Föredrogs å nyo bondeståndets extractum protocollu af den 16 Octobr. förl:t år,³²⁰⁸ rörande generalmajoren och landshöfdingen baron Jacob Ludwig von Saltzas ansökning, att få genom accord afstå sin innehafwande landshöfdingebeställning, till öfwersten och riddaren baron Silfverhielm. Hwartill bondeståndet samtyckt, och till bifall anmält.

Ståndet förenade sig härmed.

Uplästes bondeståndets extractum protocollu af den 15 i denne månad,³²⁰⁹ rörande secreta deputationens betänckande, öfwer kgl. räntemästaren Fahlmarks beswär, och bifaller bondeståndet, det må Fahlmark hugnas med statscomissariefullmagt, samt när han så åstundar, få afstå dess innehafwande syssla till någon, som dertill pröfwat skickelig och förtient.

Uppå giord proposition af herr talman, bifölls detta protocollutdrag.

Uplästes bondeståndets protocollutdrag,³²¹⁰ hwaruti bifall lemnas, till kgl. Swea och Giötha hofrätter, att få hädanefter oförryckt behålla hela lagmans- och häradshöfdingeräntan, och komma de till justitiaestatens aflöning anslagne medel, att disponeras på sätt ut in actis.

Herr talman proponerade bifall härtill.

Men ståndet fant godt, att detta ärende måtte hwila.

Föredrogs å nyo cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,³²¹¹ ang:de någon förbättring i lönen för secreteraren i kongl. lagcommissionen.

Herr talman proponerade, at secreteraren Norell i lagcommissionen får inalles 600 d:r s:rmts lön.

Ståndet swarade härtill Ja.

Uplästes secreta deputationens betänckande,³²¹² ang:de de beswär, corporalen wid kongl. lifdrabantecorpsen och riddaren Cortman anført deröfwer, att han wid afskjedstagande icke fått hugna sig af förbättring på caractèren, och tillstyrker deputationen det corporalen Cortman må hos Kongl. Mai:st

---

³²⁰⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollutdrag, nr 77.

³²⁰⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, secreta deputationens expeditioner, nr 138, bilaga.

³²¹⁰ Daterat 15 juni 1762. Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollutdrag, nr 110. Tryckt i *BdP* 9, bil. 74.

³²¹¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 113.

³²¹² Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, secreta deputationens expeditioner, nr 139.

anmälas, att undfå öfwerstelieutenants namn, heder och rang, ifrån dess utfallne afskjeds dato.

Uppå giord proposition af herr talman bifölls betänckandet.

Uplästes secrete utskottets extractum protocolli af d. 17 hujus,³²¹³ ang:de den, genom Kgl. Mai:sts nådiga remiss, af Hedvig Emerentia Sattler, till secrete utskottet remitterade ansökning, att i nåder warda entledigad från den underdåniga upwagting, hon hit intill, såsom cammarfru, hos Hennes Kongl. Höghet printsessan, haft samt att blifwa hugnad med någon pension och tillstyrkes, i anledning af andragne skiäl, bemälte Sattler måtte för sin öfrige lifstid huggas, med hela dess nu innehafwande lön, af 200 d:r s:rmt, till ett årligit underhåll.

Ståndet samtyckte härtill.

Föredrogs löparen till bewillningsdeputationens project,³²¹⁴ till en allmän bewillning, för nästa och följande åren. Och som derwid ej war widare att påminna, än det ståndet, under den 14 sidstl:e, anmärkt, ty anbefaltes ståndets secreterare, att så snart de öfrige ståndens ändringar woro på ståndets exemplar antecknade, genast nedsända detta project till bondeståndet.

Uplästes secrete utskottets extractum protocolli af den 17 hujus,³²¹⁵ ang:de hofmästarnes för kgl. pagerne, Fridric Mozellii och Uddo Olof Wilmans ansökning, om en stadgad tour, lika med dem, som under n:o 38 äro upförde. Och tillstyrker secrete utskottet, i anledning af anförde skiäl, det den älte pagehofmästaren måtte tilläggas lika tour med dem, som begripes under n:o 38, och den andre under n:o 40 på rangordningen.

Uppå herr talmans proposition, bifölls detta protocollsutdrag.

Justerades extractum protocolli, ang:de slottsfogdefullmagt och -lön, till vice slottsfogden här i staden, H. Fr. Standert, så lydande:³²¹⁶

S.d. Hos borgareståndet kom under ömsint öfwerwägande, det wide slottsfogden Hans Fr. Standert, efter idkade studier, warit i publici tjenst öfwer 34 år, 30 såsom ordinarius, och öfwer 22 innehaft actuariesysslan i kgl. slottscancelliet, hwaräst han förrut tillika med ordi-

---

³²¹³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 160.

³²¹⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, bevillningsdep:s expeditioner, nr 7.

³²¹⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 161.

³²¹⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 322.3216

narie cancellistsysslan uti 5 års tid, utan ringaste wedergällning, upwagtadt och fört protocollet i kgl. slotts-rätten, samt derefter jämte sin actuariesbeställning 1743 så wäl som halfwa året 1745, under slottsfogdevacancen, förrättat slottsfogdesysslan, och sedermera ifrån 1749 till närwarande tid i lika måtte biträdt och bestridt wisse till berörde syssla hörande delar, med nöjaktig skickelighet, drift och oförtrutenhet, under de mödosammaste och trägnaste förrättningar, emedan en ganska otillräckelig lön wid ordinarie beställningen, och endels utan wedergällning för de extraordinaire sysslor, under så mycket mera tryckande wilckor, som hans arf och hwad han kunnat sig förwärfwa, icke ens kunnat upfylla bristen af de mäst nödwändige behof, utan måst igenom åsamkad skuld ärsätta den samma, hwaraf hans wilckor under desse dyre tiderne blifwit desto mera betungade. Hwilcket jämte den trälsamma upwagtning och angelägna förrättningar han under förflutne riksdag, såsom vice slottsfogde, med all färdighet förrättade, wäl föranlåt it riksens ständers commission, att för honom utfärda sin föreskrift om befordran, till slåttsfogdebeställningen, wid existerande ledighet, med mera. Men som han icke desto mindre, wid närwarande tid, är i saknad af befordran, så finner sig borgareståndet så mycket mindre böra underlåta, att behierta vice slottsfogden Standerts omständigheter, som förutan hwad ofwan berört är, ståndet jämwäl ärindrar sig, att han 1729 jämwäl, såsom cancellist, i ståndets cancellie giordt tjenst, och pröfwar borgareståndet, i anseende till hans tilltagande ålder och öfrigit med billighet och rättwisa, likmätigt, att han bör med någon wälförjent hugnad ihogkommas, i hwilcken afsigt borgareståndet finner lempeligast, att han till sin utkomst för sin öfrige tid, må niuta full slottsfogdelön, med dertill hörande förmåner, emellan hwilcken och actuarielönen han nu innehafwer är en ringa skillnad. Hwilcket hos de öfrige respective stånden, till gunstbenägit bifall, hörsamt, tjenst- och wänligen anmäles.

Föredrogs ståndets herrar deputerades projecterade resolution, å prästeståndets extractum protocolli, rörande cammar-, oeconomic- och commercedeputationens betänckande,³²¹⁷ om Adlersalviska arvingarnes hos Kgl. Mai:st och cronan ägande fordran.

---

³²¹⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr86.

Uplästes prästeståndets extractum protocoll i detta mål.³²¹⁸

Herr talman proponerade bifall till denna projecterade påskrift. Hwartill ståndet samtyckte och lydde sålunda:³²¹⁹

Ståndet bifaller betänkandet, med utsatte wilckoret, att sådant ej må lända till praejudicat, och att riksdalern beräknas till sex mark silfwermynt, men att räntan icke räknas högre, än till alterum tantum. Föröfrigit må Kgl. Maist. i underdånighet tillstyrkas, att låta anbefalla nogaste undersökning, huru med de omförmälte 12 000 r:dr rätteligen förewetter, emedan af handlingarne will synas, att afledne cammarrådet Leijonschiöld år 1655, å sal:e friherrinnan Salvii wägnar, skall hafwa till Hamburg utsändt denne summa, i wexel, och Leijonschiölds arfwingar derefter, år 1700, låtit sig berörde summa i liqvidation godtgöra. Emedlertid warda merberörde 12 000 r:dr utstälte, och kunna Salvii arfwingar i liqvidationen icke till godo räknas, förrän riksens ständer nästa riksdag derom ärhåller all nödig och säker uplysning, och fått pröfwa beskaffenheten häraf.

Herr borgmästaren Brunsell protesterade häremot, men begaf sig genast ifrån sitt påstående.

Åtta deputerade ankommo från ridderskapet och adelen, och berättade ordföranden baron Cederhielm, det ridd. och adelen förehaft secrete utskottets extractum protocoll, rörande ett nytt compagnies inrättande till handelen på Ostindien, samt bifallit de af herr generalmajoren Löwen, brukspatronen Finlaj och associerade anbudne wilckoren, sedan nu det gamla compagniets associerade denna handel sig afsagt. Och att octroijen till bemälte associerade måtte uplåtas. Anmälandes tillika, det ridderskapet och adelen faststält för framtiden ett wist arfwode för deras landtmarskalk, och de öfrige respective ståndens talemän wiss belöning, neml:n för de 3:ne månader, riksdagen efter lag bör räcka, har blifwit bewiljadt ett arfwode, af 3 000 plåtar, och sedan om riksdagen warar längre, 2 000 pl:tar för de öfrige månaderne.

Herr talman tackade för lemnad del af ridd. och adelens fattade beslut i de anmälte målen, och lofwade, att wilja föredraga dem i ståndet, samt genast lemna swar i dag genom en deputation.

---

³²¹⁸ Ibid.

³²¹⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 345.

Hwarefter deputerade afträdde.

Föredrogs å nyo ståndets extractum protocoll³²²⁰, rörande adjuncten Walls befordran.

Och fant ståndet godt, att förena sig med prästeståndets påskrefne yttrande, som tillstyrkt, det måtte Wall undfå häradshöfdingefullmagt och befordran dertill.

Förehades bondeståndets extractum protocoll³²²¹ af detta dato, rörande 21 § af bondeståndets allmänna beswär, hwaruti anhålles, det Kgl. Mai:sts nådige kundgörelse af den 13 April 1756,³²²² som utsatt 4 d:r silf:rmts afgift för hwar häst, som i Norge uphandlas, måtte uphäfwas.

Uppå herr talmans proposition bifölls detta extractum protocoll³²²³.

Justerades extractum protocoll³²²³, ang:de herr borgmästaren Finerii qwarnbyggnad i Nykiöpings ström, lydande som följer:

S.d. Sedan borgareståndet, den 22 sidstl:e Martii, sine deputerade i protocolsdeputationen förständigat, att de mål, som rörde borgmästarens Fineri qwarnbyggnad i Nykiöping, woro af 2:ne stånd förklarad af den beskaffenhet, att de icke kunna, som riksdagsärender anses, utan hörde till ordinarie domstohlen i orten, i anseende hwartill ett betänckande, som 3:dje utskottet i samma deputation upsatt, wardt af ridderskapets och adelens samt borgareståndets ledamöter ogillat, har bemälte borgmästare ståndet wid handen gifwit, att detta oakadt, skall likwäl samma utskotts ogillade betänckande, till respective stånden inkommit, under protocolsdeputationens namn.

Nu aldenstund sådant är aldeles olagligt, och stridande emot riksdagsordningen, och bemälte borgmästare derjämte berättar, att den twist man väckt emot honom, ang:de dess qwarn, är i kgl. cammarcollegio anhängig, och på dess decision beror, såsom ock, att samma qwarn är ett banqvens hypotheqve, inteknadt wid behörig domstol för ett undfångit lån, på det icke något steg, i anledning af detta utskotts betänckande må tagas, antingen till tredje mans förfång

---

³²²⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 261. Se ovan vid not 2287.

³²²¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 111. Tryckt i *BdP* 9, bil. 80.

³²²² Tryckt kungörelse 13 april 1756: *Kongl. Maj:ts Nådige Kungörelse, Angående Förbud emot unga Fålaras utförande utur Riket, samt at en särskild afgift, utom Tullen, bör erläggas för inkommande Norske Hästar.*

³²²³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 327.

eller emot det, som wederbörande domstolars, collegiers och ämbetsmäns åtgjörd tillkommer, är borgareståndet af den tanckan, att denna sak bör gå ordinaria via, om någon på den tala will, och icke immediate af riksens höglofl. ständer decideras. Hwilcket med de öfrige respective stånden hörsamt, dienst- och wänligen communiceras.

Uplästes secreta utskottets extractum protocollum af den 18 i denne månad,³²²⁴ hwaruti berättas, det gamla ostindiska compagniets direction hörde blifwit, om de wilja gå in uti det af herr generalmajoren Löwen och brukspatronen Finlaj samt associerade gjorde anbud, för förnyad octroij på ostindiske handelen, men att directionen swarat, att de ej kunna ärbiuda så dryge wilckor, och derföre häldre cedera optionsrättigheten.

Herr borgmästaren Schauv: Hitintills hafwe wi hållit oss wid gamle oct[r]oijen, och deras privilegier. Men nu hafwer saken fått ett annat utseende. Som det gamla compagniet förklarar sig ej kunna gå in i de anbudne wilckoren, så låtom oss samtycka, att de nya associerade måge bekomma octroijen, samt att extractum protocollum må härom afgå.

Herrar borgmästaren Renhorn och Hanqvist yttrade sig i samme mening.

Justerades et af herr borgmästaren Unger projecteradt extractum protocollum i detta mål, som bifölls, lydande ut in actis.³²²⁵

Herr talman hemställte om icke en deputation kunde till de öfrige respective stånden afgå, att notificera ståndets fattade beslut, ang:de herr grefwen och landtmarskalckens, herr ärkebiskopens och herr talmans bewiljade belöningar, samt tillika i hwad slut ståndet stadnat i ärendet, om nya ostindiska octroijen.

Ståndet samtyckte härtil, och herr borgmästaren Unger, samt 11 ståndets herrar ledamöter afgingo i detta ärende.

Herr talman anmälte, att löparen till riksdagsbeslutet³²²⁶ wore inkommen.

Ståndet fant godt, att härå påskrifwas måtte: *upläst och bifallit.*

---

³²²⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 141 och 142.

³²²⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 328.

³²²⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 162.

Men herr borgmästaren Schauv utlät sig: Uti detta riksdagsbeslut står äfwen infördt, ang:de husarecorpsens inrättande, och håller jag före, att högtärade ståndet bör häremot göra reservation.

Uplästes bondeståndets extractum protocollii af den 28 Novembr. förledit år,³²²⁷ rörande protocollsdeputationens wid innewarande riksdag afgifne betänckande, rörande rättgångssaken, emellan skatteallmogen uti Risinge, Regna och Schedvids soknar å ena, samt Finspongs, Lotorps, Usunda, Skerbacka och Arga bruk, samt Norkiöpings stads borgerskap och mässingsbruk å andra sidan, ang:de bemälte allmoges rättigheter, att sälja sine kohltillwärkningar, med mera. Och hade bondeståndet bifallit ofwännämde betänckande, dock med undantag af den föreslagne pligten, å kgl. bergscollegii ledamöter.

Efter skjedd proposition af herr talman, bifölls detta extractum protocollii.

Uplästes bondeståndets extractum protocollii af d. 15 Junij,³²²⁸ med lemnadt tillstånd, för bruksägaren af Strömbacka bruk i Helsingeland, att få i östra och wästra Järnberglagen upkjöpa 400 skieppund tackjärn, att till blandning med tackjärn af dess egen blåsning nyttia.

Ståndet biföll detta protocollsutdrag.

Uplästes ridderskapets och adelens extractum protocollii af den 17 hujus,³²²⁹ rörande secreta deputationens betänckande, ang:de characterer.

Ståndet fant godt, att detta ärende hwilar.

Tolf deputerade från bondeståndet ankommo, och anmälte ordföranden bergsmannen Otto Olofsson, det bondeståndet förehaft ärendet, ang:de en förnyad octroj på ostindiska handelen, samt instämt med ridd. och adelens häröfwer fattade beslut, och berättade härhos, att bondeståndet bifallit de föreslagne belöningar för herr grefwen och landtmarskalken, samt herr ärkebiskoppen, med hemställande, om icke detta högtärade ståndet behagade tillägga en lika gåfwa, åt bondeståndets taleman, som för de öfrige talemännen bewiljad är.

---

³²²⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, protokollsdeputationens expeditioner, nr 8, bilaga.

³²²⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 112. Tryckt i *BdP* 9, bil. 72.

³²²⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 41.

Herr talman tackade³²³⁰ för de meddelte underrättelser, och lofwade, att snart företaga ärendet, ang:de arfwodet för bondeståndets taleman, men hwad de andre målen beträffar, så hafwer ståndet redan afgjordt de samma, och är nu en deputation till de öfrige stånden, att communicera ståndets tagne beslut.

Deputerade afträdde.

Uplästes en projecterad resolution, å bondeståndets extractum protocolli,³²³¹ ang:de tillökning i lönerne, för ledamöterna i kgl. Swea och Giötha hofrätter.

Men ståndet fant godt att detta mål skulle en annan gång företagas.

Uplästes justitiaedeputationens betänckande,³²³² ang:de twisten, emellan guldragaren Johan Ryman å ena, och Ladugårslandsförsamlingens fattighusföreståndare å andra sidan, rörande de senares ansökning, att det på Ladugårdslandet förr anlagde fattighu[se]t, hwartill Rymans föräldrar, jämte ett dertill köpt stenhus skjänkt 34 000 d:r kopp:rmt, måtte läggas tillsammans, med det fattighus, som bemälte församling uprättadt. Hwilcket Kgl. Maist. samtyckt, men Ryman söker bestrida, och kan deputationen, i anledning af andragne skjäl, ej styrka därtill, att desse fattighus skola sammanslös, utan förblifwa särskilde hwar för sig, och derfore, att Kongl. Mai:sts nådige dom af d. 5 Majj 1756 måtte häfwas.

Uplästes ett af cammarherren Hasenkampff inlemnadt memorial,³²³³ detta mål ang:de.

Ståndet tog detta ärende under behörigt öfwerwägende, och, uppå herr talmans hemställande, bifölls cammarherren Hasenkampffs memorial, med tillägning, att detta fattighus må hädan efter kallas Hedvig Eleonorae och Rymanska fattighuset.

Uplästes bondeståndets extractum protocolli af d. 10 i denne månad,³²³⁴ hwaruti hemställes, om icke Schiärfvums kyrka i Scaraborgs län, må, efter soknemännens åstundan, blifwa stående och nyttiad, så länge sochnemännen den underhålla.

---

³²³⁰ tankade i prot.

³²³¹ Daterat 15 juni 1762. Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 110. Tryckt i *BdP* 9, bil. 74.

³²³² Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 74.

³²³³ Ibid.

³²³⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 113.

Ståndet samtyckte härtill.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänkande,³²³⁵ ang:de befördran af kopparförädlingen i riket. Och tillstyrker deputationen, det måtte, af hwad till slantmyntning ej behöfwes, kopparslagareämbeten i riket till utsmiden wid Avesta äga företräde för det, som de handlande betingta, till så stort quantum, som magistraterne i städerna, efter noga bepröfwande, kan finna ämbetens wärkstäder oumgängeligen åtgå.

Ståndet biföll betänckandet.

Herr borgmästaren Fries: Hos ståndet är, redan den 16 Oct. förl:t år, upläst bondeståndets extractum protocoll,³²³⁶ ang:de tillstånd för notarien wid controllcontoiret, Johan Agorell, att få ingå accord med borgmästaren i Kongelf Martin Fägerplan, och hemställer jag, om icke Agorell måtte hos Kgl. Mai:st anmälas, till fullmagts undfående, antingen han kan träffa accord med Fägerplan uti Kongelf, eller ock någon annan stad, hwaräst han kan winna borgerskapets förtroende och mästa rösterne.

Ståndet samtyckte härtill. Och anmodade herr borgmästaren Fries, att upsättja resolution härom, hwilcket herr borgmästaren äfwen sig åtog.

Uplästes kongl. secreteraren Rosenadlers memorial,³²³⁷ och hemställande, att få blifwa bibehållen i sin tour till befördran, i kongl. cancelliecollegio.

Ståndet samtyckte härtill.

Uplästes bondeståndets extractum protocoll af den 17 i denne månad,³²³⁸ med hemställande, om icke, i anledning af anförde skiäl, landshöfdingen och riddaren baron Pehr von Psilander måtte tillstånd lemnas, att få genom accord afstå dess innehafwande landshöfdingeämbete, till den meriterade och competente *man* med hwilken han kan härom öfwerenskomma.

Ståndet biföll detta extractum protocoll, med den ändring, att i stället för competente man, sättes competent sökande.

Herr borgmästaren Unger och herrar deputerade återkommo med berättelse, att deputerade uträttadt de dem committerade ärender, och hade herr

---

³²³⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 90.

³²³⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 58.

³²³⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 327.

³²³⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 114.

grefwen och landtmarskalcken derwid, aflagt ett prydeligit tal, hwaruti han förklarar dess ärkiäntsla.

Herr borgmästaren Lange: Hos högtärade ståndet anmälte jag för någon tid sedan det herr landshöfdingen, vice ammiralen och commendeuren grefwe Taube måtte tillstånd lemnas, att få bortaccordera sin innehafwande landshöfdingebeställning. I händelse, att denna nu å nyo gjorde proposition wunne högtärade ståndets bifall, har jag tagit mig den friheten, och författat mine tanckar i form af extractum protocoll, hwilcket jag nu wille upläsa.

Berörde expedition uplästes och bifölls, så lydande:³²³⁹

S.d. Sedan borgareståndet fått förnimma, det riksens ständers secrete utskott icke kunnat bifalla vice amiralens landshöfdingens och commendeurens grefwe Taubes ansökning, att emot faststälte och tillbudne afgifters ärläggande, få deltaga uti arméens pensionscassa, till åtniutande af de förmåner, som reglementet medgifwa, fant ståndet godt, att, till de öfrige respective ståndens bifall, anmäla dess den 22 Sept. 1761 tagne beslut, det må vice ammiralen och landshöfdingen grefwe Taube, i händelse af afslag uti ofwanbemälte ansökning, wara tillåtit, tå han framdeles kan finna sig föränlåten, att anhålla om afskjed, att få afstå sitt tå innehafwande landshöfdingeämbete, till någon af militairen, som, enligt 1756 års tjenstebetänckande,³²⁴⁰ i anseende till innehafwande fullmagt, dertill kan wara competente sökande, och med honom derom bäst öfwerenskommer, hwarom till Hans Kongl. Maist. underdånig föreskrift för honom må afgå, att sådan förmån på omförmälte sätt i sinom tid få till godo niuta.

Uplästes bondeståndets extractum protocoll af d. 1 sidstl:e Martii,³²⁴¹ ang:de cammarskrifwaren i kgl. cammarcollegio Johan Wefvers sökte tour, i anledning af riksens ständers förordnande wid sidstl:e riksdag, hwarom kammar-, oeconomie- och commercedeputationen sitt betänkan-

³²³⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 329.

³²⁴⁰ Tryckt förordning 23 november 1756: *Kongl. Maj:ts Nådige Förordning, Angående Hwad som bör i akt tagas wid Förslagers uprättande til lediga tienster och Beställningar samt theras besättande, med mera, i följe af Riksens Ständers yttrande therom uti 2:ne theras underdånige härhos fogade skrifwelser.*

³²⁴¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 131, bilaga.

de³²⁴² afgifwit, och pröfwar bondeståndet skiäligt, att bifalla bemälte betänckande, dock att ej någon bättre och mera förtient härigenom praejudiceras.

Uplästes Wefvers inlemnade memorial,³²⁴³ hwaruti han afsäger sig touren för cammarförwandten Bagge.

Ståndet samtyckte härtill, så att cammarförwandten Jacob Bagge, efter Wefvers skrifteliga begifwande, såsom äldre, då de bägge warda sökande, alltid behåller sin tour för Wefver.

Åtta deputerade från ridderskapet och adelen ankommo, och berättade ordföranden, kgl. secreteraren Wadenstierna, det ridd. och adelen, på lemnad del ifrån präste- och borgarestånden, samtyckt, för ärkebiskopen och herr talman den föreslagne belöningen, men för bondeståndets taleman endast 15 000 plåtar, och tillstyrkt lika summa för bondeståndets secreterare, samt recommenderade riddarhussecreteraren till cancellierådsheder och -tour, men att han må blifwa qwar wid riddarhuscancelliet, och tjena med sin ringa lön. För riddarhuscammereraren Kirckstein hade ridd. och adelen tillstyrkt cammarrevisionsråd[s]heder och -tour, samt att riddarhuscancellisten Psilanderhielm måtte undfå assessorsfullmagt och -tour, lika med assessorerne i kongl. hofrätterne.

Herr taleman tackade för den af ridderskapet och adelen sig bewiljade belöningen, och lofwade härjämte, att ståndet snart lærer utlåta sig öfwer riddarhusbetjeningens befordran. Ståndet känner nogsamnt deras förtienster, och är försäkrad derpå, att ståndet lærer till alla delar instämman med ridderskapets och adelens fattade beslut, samt yttra sig, innan de i dag skiljas åt.

Deputerade afträdde.

Herr assessoren Anthonsson hemställte, om icke commissionssecreteraren Faxell, kunde recommenderas till lika heder och tour med riddarhussecreteraren Franc.

Herr justitiarien Faxell: Wi böra ej mycket hasta med adelens anmälda befordringar, utan hemställer jag, om icke något wist stadgas må, till befordran för ofrälse män.

---

³²⁴² Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 131.

³²⁴³ Ibid.

Herr talman proponerade bifall till herr assessoren Anthonssons hemställande.

Och som ståndet samtyckte härtill, ty justerades i anledning häraf extractum protocolli, hwilcket lyder, som följer:³²⁴⁴

S.d. Påminte sig ståndet, huru som kgl. secreteraren Bengt Faxell redan länge tjent, och under flere riksdagar allena skjött ministersysslan uti Köpenhamn. Dess wistande wid utrikes hof har således hindrat honom, att niuta någon befordran, hwarföre ståndet fant godt, det bör kgl. secreteraren Faxell nu undfå cancellierådsfullmakt och -tour, samt att göra tjenst efter hemkomsten, med dess då innehafwande lön, till dess någon cancellierådslön ledig warder. Hwilcket med de öfrige respective stånden hörsamt, tjenst- och wänligen recommenderes.

Herr talman hemställte, om icke bondeståndets taleman och secreterare måtte undfå, den föreslagne belöningen, af 15 000 pl:r hwardera.³²⁴⁵

Ståndet samtyckte härtill.

Herr talman proponerade vidare bifall, till ridd. och adelens hemställande och föreslagne rang och tour, för ridderhusbetieningen.³²⁴⁶

Hwilcket bifölls, samt resolverades, att en deputation skulle afgå, att notificera desse ståndets tagne beslut.

Herr assessoren Anthonsson och 7 ståndets herrar ledamöter afgingo i detta ärende.

Åtta deputerade från bondeståndet ankommo, och begärte ordföranden, Harald Jansson, det ståndet behagade företaga cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänkande, ang:de skogarne i riket, och recomenderade tillika till bifall bondeståndets extractum protocolli, ang:de lagman Paléens befordran, samt prästeståndets protocollsutdrag ang:de Möija capell, med försäkran det bondeståndet ej will underlåta, att afgöra detta högtärade ståndets angelägenheter.

Herr talman försäkrade, att ståndet ej lærer förgäta, att söka afgöra de anmälte ärender.

---

³²⁴⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 330.

³²⁴⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, ridderskapets o. adelns prot.utdrag, nr 43.

³²⁴⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, ridderskapets o. adelns prot.utdrag, nr 44-46.

Hwarmed deputerade afträdde.

Uplästes bondeståndets extractum protocollis af den 18 i denne månad,³²⁴⁷ hwaruti bifalles befrielse för dem, som förbrutit sig emot brännewinsförbudet, men ännu ej blifwit dömda.

Ståndet tog detta mål under öfwerwägande, och samtyckte härtill, med det förbehåll, att denna tillgift bör sträcka sig till alla stånd.

Förehades å nyo cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,³²⁴⁸ ang:de storskiiftsdeleningen på Åland.

Uppå herr talmans hemställande, biföll ståndet detta betänckande.

Uplästes bondeståndets protocollsutdrag af d. [1]5 hujus,³²⁴⁹ hwaruti tillstyrkes, i anledning af anförde skjäl, det vice häradshöfdingen Birger Gustorff, åtminstone bör wara berättigad, att åtniuta ett rum på ledige häradshöfdingeförslager, under Götha hofrätt, hwilcken rättighet honom synes böra till godo komma, ifrån 1756 års riksdag, samt att nu undfå häradshöfdingefullmagt.

Ståndet lemnade hertill dess bifall.

Föredrogs capitainelieutenantens wid kongl. amiralitetet Gyllenhammars inlemnade memorial,³²⁵⁰ hwaruti tillstyrkes, i anledning af andragne skiäl, det bör chirurgiska societeten förwandlas till ett collegium, med lika förmåner, och wärdighet, som kongl. collegium medicum bekommit, samt att chirurgi måtte blifwa delaktige af medicinalfonden med mera.

Herr borgmästaren Schauv: Wid sidstl:e riksdag war äfwen detta ärende före; då woro wi för chirurgi. Sedermera har chirurgiska societeten giordt hos Kongl. Maist. ansökningar, om dellaktighet af medicinalfonden, men af collegio medico blifwit hindrat. Och önskar derföre, att det må förblifwa wid ståndets då tagne författning, men som detta ej skjedd, så är nödigt, att uphjelpa fältskjärerne.

---

³²⁴⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 115. Tryckt i *BdP* 9, bil. 79.

³²⁴⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 96.

³²⁴⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 116. Tryckt i *BdP* 9, bil. 73 (med kommentar ang. dateringen i not).

³²⁵⁰ I protokollet hänvisas till Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 328, men memorialet saknas där.

Åtta deputerade ifrån bondeståndet ankommo, och recommenderade rusthållaren Svahn deras taleman, och secreterare tillika belöning, som för ärkebiskopen och borgareståndets taleman bewilljad blifwit.

Herr talman bad deputerade återbära ståndets hälsning tillbaka, och lofwade, det ståndet skall företaga det anmälte målet.

Deputerade afträdde.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag kan aldeles intet gå in i alt det, som man säger om fältschjererne. Att man will beskylla, det doctorerne äro wällande till wins- och brännewinsförbudet, kan jag ej eller finna, utan det har ankommit på rådet, hwars skulld det då altid blifwer. Låtom oss öfwerlemna hela saken, till Hans Kongl. Maists nådiga afgjörande.

Herr grosshandlaren Clason: Att³²⁵¹ collegium medicum äro skullden, till wins- och brännewinsförbudet, därpå har jag bewis.

Herr borgmästaren Hanqvist: Huru kunna wi discourera öfwer ett mål, som ej är i ståndet upläst? Lät först detta memorial upläsas, få wi sedan ytra wåre tanckar deröfwer.

Herr borgmästaren Sacklén instämde härmed.

Och capitainelieutenanten Gyllenhammars memorial uplästes, af innehåll, som förrut anfört är.

Herr borgmästaren Sacklen hemställte, om icke bäst wore, att öfwerlemna detta mål, till Kongl. Mai:sts nådige afgjörande.

Herr borgmästaren Hanquist: Wi hafwe under denne riksdag förehaft ett ärende, rörande ett manufacturcollegii inrättande. Och ståndet denne riksdag funnit betänckeligit att samtycka, utan uppskiutit detta mål, till nästa riksdag. Och som här äro samme skjäl och omständigheter, wid denne inrättning, håller jag före, att wi härmed ej böra hasta. Lät dem först skilja rakfatet ifrån sig, och få skickeligare ämnen, än de hafwa, så få wi sedermera ytra oss, om de skola få collegium eller intet.

Votering begärdtes.

Och herr talman gjorde följande proposition: Behagar ståndet bifalla capitainelieutenant Gyllenhammars memorial, ang:de ett fältskiärscollegii inrättande? Den som skrifwer Ja, bifaller memorialet i hela sin widd, den som skrifwer Neij, bifaller prästeståndets yttrande, att ärendet öfwerlemnas till Hans Kongl. Mai:st.

---

³²⁵¹ *Atta* i prot.

Efter slutad votering befants att femtjotre röster utfallit för Ja, och 18 för Neij.

Herr assessoren Anthonsson och herrar deputerade återkommo, med berättelse, att herr grefven och landtmarskalken tackade för ståndets giorda ynnest, med riddarhuscancelliebetieningens befordran. Hwaremot lofwades, att företaga den för commissionssecreteraren Faxell giorda propositionen. Men bondeståndets taleman tyckte, att det war för stor olikhet, och trodde, att det kunde jämkas. Jag swarade derpå så godt jag kunde. För öfrigit hade bondeståndet bifallit för Faxell.

Uplästes secrete utskottets extractum protocoll³²⁵², ang:de öfwer-cammarherren och riddaren Ehrencronas ansökning, om full lön af 2 000 d:r s:rmt, till sin nu innehafwande cammarherrelön. Hwilket äfwen secrete utskottet understält, och tillika anmält nödwändigheten af en hofmarskalckssysslas inrättande och tillökande hos Hennes Kgl. Mai:st Drottningen, och till dess aflönande föreslås, det 3:ne af de 12 på staten upförde hofjunckarebeställningar kunde indragas, samt till lön för denne hofmarskalk anslås.

Detta protocollsutdrag hade ridderskapet och adelen bifallit, att öfwer-cammarherren friherre Ehrencrona recommenderas, att få niuta tour ifrån sin hofmarskalcksfullmagts³²⁵³ datum; och tillika hänskiutes till Kongl. Maist., att låta honom niuta någon hugnad i den måhn staten kan tillåta. Hwad hofmarskalcksämbetet hos Hennes Kgl. Mai:st angår, bifölls secrete utskottets tanckar. Prästeståndet hade bifallit protocollsutdraget, men uppå herr talmans proposition, förenade sig ståndet med ridderskapets och adelens yttrande.

Uplästes secrete utskottets extractum protocoll³²⁵⁴ af d. 18 hujus, hwaruti hemställes, i anledning af andragne skiäl, det må herr riksrådet, generalgouverneuren samt riddaren och commendeuren grefwe von Rosen, med någon belöning blifwa hugnad.

Prästeståndet hade bifallit, det belöningen måtte utsättias till 10 000 plåtar.

Hwarmed och ståndet instämde.

---

³²⁵² Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 163.

³²⁵³ *hofmarskilcksfullmagts* i prot.

³²⁵⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 164.

Föredrogs löparen till secrete utskottets extractum protocolli,³²⁵⁵ ang:de ministern baron Christer Horns sökte uprättelse för liden praejudice.

Detta mål hade redan den 12 Decembr. förl:t år, blifwit hos ståndet bifallit.

Ridderskapet och adelen hade bifallit, det baron Horn huggnas med cancellierådsfullmagt, i stället för lagmans-.

Hwarmed ståndet sig nu förenade, uppå gjord proposition af herr talemannen.

Uplästes bondeståndets extractum protocolli,³²⁵⁶ rörande häradshöfdingen Carl Carsells ansökning, att wid tillfälle få genom accord afstå sin innehafwande häradshöfdingesyssla, till någon förtient och hederlig man, antingen hela på en gång, eller några härader deraf i sin lifstid behålla, samt att blifwa huggnad med assessorsfullmagt och -heder, lika med assessorerne uti kongl. hofrätterne, hwartill bondeståndet samtyckt, och till bifall recommenderar.

Ståndet lemnade dess bifall härtill.

Förehades å nyo prästeståndets extractum protocolli,³²⁵⁷ ang:de det en allmän collect öfwer hela riket måtte bewiljas, till Möja capells återuppbyggande, på Vermdö församling och Upsala stift.

Detta bifölls.

Uplästes bondeståndets extractum protocolli af den 17 hujus,³²⁵⁸ hwaruti tillstyrkes assessorsfullmagt och -tour, för öfwerinspectoren wid landtullarne och acciscammaren här i Stockholm, Jonas Norn.

Ståndet tog detta mål under öfwerwägande, och fant godt, att härtill sitt samtycke gifwa.

Åtta deputerade från ridderskapet och adelen ankommo, och berättade ordföranden, cammarherren baron Reuterholm, det ridd. och adelen förehaft secrete utskottets extractum protocolli, rörande kongl. printsarnes stat, samt det samma bifallit med åtskillige tilläggningar, hwaraf ridd. och adelen, så snart sig gjöra låter, skall lemna behörig del, och till bifall recommenderar.

---

³²⁵⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 84.

³²⁵⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 117. Tryckt i *BdP* 9, bil. 67.

³²⁵⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, prästeståndets protokollsutdrag, nr 35.

³²⁵⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 118.

Ridderskapet och adelen hafwa äfwen beslutit, att efter handen bancolånen upphöra, måge äfwen belöningarne indragas i landsorterne för banqvens ombudsmän, och anmäletes tillika, det ridd. och adelen bifallit borgareståndets extractum protocoll³²⁵⁹, ang:de vice secreteraren Hagtors befördran.³²⁶⁰

Herr talman tackade för de meddelte underrättelser, och begärte, snart del af ridderskapets och adelens tagne beslut rörande kongl. printsarnes stat. För öfrigt betygades fågnad, att ridd. och adelen bifallit ståndets recommendation och befördran, för dess vice secreterare, Hagtorn.

Och deputerade afträdde.

Sex deputerade ifrån bondeståndet ankommo, och recommenderade ordföranden Sven Håkansson till bifall, bondeståndets extracta protocoll³²⁵⁹, ang:de befördran för secreteraren Lars Hamrén och den öfrige betieningen, som gått bondeståndet under denne riksdag tillhanda.

Herr talman lofwade, att ståndet lærer taga de anmälte målen under öfwerwägande.

Hwarmed de afträdde.

Uplästes det återstående af secreta deputationens betänckande,³²⁶¹ rörande åtskilliges sökte adelskap, hwaruti tillstyrkes, att de af Kongl. Mai:st med adeliga namn och förmåner hugnade män, måge åtniuta wärkställigheten häraf, med mera.

Uplästes förteckningen på de biskopsbarn, jämte andre rikets ämbetsmän, som af Hans Kongl. Mai:st efter kröningen, till adelig skjöld och wärdighet blifwit utnämde, och i Kgl. Mai:sts rådcammare anmälte, men ännu icke undfått sine skjöldebref, och resolutioner.³²⁶²

Föredrogs secreta deputationens 3:ne extracta protocoll³²⁶³, det första af d. 10 sidstl:e Maij, det andra af d. 15 Martii, och det 3:dje af d. 10 Maij innewarande år; det första rörande adelskap för öfwerdirecteuren Stapelmohr, samt öfwerhofpredikanten Stiernmans 3:ne söner, det andra om

---

³²⁵⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 331. Se nedan vid not 3387.

³²⁶⁰ Jfr Hagtors memorial i Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 323.

³²⁶¹ Se Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta deputationens expeditioner, nr 10.

³²⁶² Ibid.

³²⁶³ Ibid.

adelskap för majoren Liungqvist och det 3:dje ang:de adelskap för hof-qvarte[r]mästaren Asp och kyrkjoherden doctor Schröders barn.

Föredrogs prästeståndets extractum protocollī af den 26 sidstl:e Majj,³²⁶⁴ rörande detta ärende, och hwaruti anmäles prästeståndets bifall, att alla de samtel:e som af Kongl. Mai:st i nåder blifwit ihugkomne, må med adelig skjöld benådas.

Sex deputerade från prästeståndet ankommo, och anmälte ordföranden biskopen Benzeltierna, det prästeståndet förehaft bondeståndets extractum protocollī, ang:de Norbergs församlings delande i Norberg och Wästanfors,³²⁶⁵ samt begärte, att detta mål, antingen måtte blifwa oafgiordt, eller afslagit.

Herr talman trodde, att ståndet lärer instämma med prästeståndets åstund, samt recommenderade till bifall borgareståndets swar, på bondeståndets extractum protocollī, rörande städernes båtsmän.

Deputerade afträdde.

Herr borgmästaren Renhorn uptog det af secreta deputationen tillstyrkte adelskap, för åtskillige ämbetsmän, och upläste de wid riksdagens början inlemnade anmärkningar i detta mål.³²⁶⁶ Hwarjämte han anmärkte, huru litet det stämmer öfwerens med ett fritt folck, att göra adelen lika så manstarkt, som gemene man, hwilcket måste skje om så fortfares; huru som alla ständen hafwa funnit nödigt, att genom lagar hindra konstiga blanningar sin emellan; huru denne blanning med adel och präster uprifwer vårt fordna tillstånd; huru ganska få af de upförde förtjent denne heder af riket: Hwarföre de få det nu, är obegripeligit. Gjør förmögenheten det allena, så komma wi att styrka den som rikets tienst. Gjør rang det allena, blir alt utan principe. Men tancka wore, att någre wärdige utsågos härtill, och utgalrades. Om resten kunde man säga: *sitt ner bättre, min wän.*

Hwarefter proposition begärtes.

Och herr talman proponerade bifall, till secreta deputationens betänckande och extracta protocollī.

Hwilcka af ståndet blefwo bifallne.

---

³²⁶⁴ Ibid.

³²⁶⁵ Daterat 19 juni 1762. Tryckt i *BdP* 9, bil. 76.

³²⁶⁶ Se Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta deputationens expeditioner, nr 10.

Herr grosshandlaren Clason berättade sig wara sinnad, att resa utur staden, och undanbad sig derföre fullmäktigskapet i hospitalsdeputationen.

Hwilcket bifölls.

Herr talman hemställte, om icke wisse deputerade kunde af ståndet utses, att i morgon i ståndets rum sammanträda klockan 10, att genomgå de ännu oafgjorde mål, och författa en lista på de ärender, som borde afslutas, innan ständerne skiljas åt.

Ståndet samtyckte härtill. Och utnämdes:

herr borgmästaren Biörkman,
herr borgmästaren Ignatius,
herr borgmästaren Johan Boberg,
herr borgmästaren Kiörning,
herr borgmästaren Sundblad,
herr borgmästaren Eek,
herr borgmästaren Kröger och
herr borgmästaren Malmstén.

Ståndet kom öfwerens, att anslag till plenum skulle skje, till i morgon som war söndag kl. 4 eftermiddagen.

Uplästes secrete utskottets extractum protocollii af d. 17 i denne månad,³²⁶⁷ hwaruti tillstyrkes, det secreteraresyslan wid postwärket hädanefter särskilt, ifrån innewarande års början, må i staten upföras till 600 d:r s:rmts årlig lön, utom de 400 d:r s:rmts skrifwarehielp, jämte heder och tour, under samma nummer med cancellister i riksens cancellie, samt att kongl. cancelliecollegii fullmagt måtte uppå samma beställning utfärdas. Och kommer nu warande secreterare, att åtniuta sin tour ifrån den 20 Julii 1759, då han till denna syssla befordrades. I lika måtte, att en cont[r]ol-leursbeställning wid Stockholms påstcontoir måtte i staten upföras, med lika lön 600 d:r s:rmt, som den ifrån wärkets början bestådde controlleuren äger.

Ståndet biföll detta protocollsutdrag.

Justerades extractum protocollii, ang:de indelt lön för landsstaten på Gothland, och lyder, som följer:³²⁶⁸

---

³²⁶⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 165.

³²⁶⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 332.

S.d. Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande, den 3 Majj innewarande år, rörande landshöfdingens, landsstatens, clericie- och scholaestaternes löners indelande på Gothland. Och resolverades: Som ståndet blifwit behörigen underrättadt, att af cronans behållne räntor uppå Gothland, sedan den, wid sidstl:e riksdag, tillstyrkte och fastställte båtsmansindelningen uppå Gotland för sig gådt, wid pass hälften ännu finnes odisponerade, så pröfwar och ståndet skiäligt, att bifalla, det må landsstaten utom landshöfdingen, som sig denna förmån afsagt, samt clericie- och scholaestarterne uppå Gothland på sätt, som för superintendenten, redan wid innewarande riksdag, blifwit faststält, huggnas med den förmån, att niuta sine löner, uti indelte räntor, lika med deras wederlikar å andre orter, i riket. Hwilcket med de öfrige respective stånden, till gunstbenägit bifall, hörsamt, tjenst- och wänligen communiceres.

Herr borgmästaren Fries upläste dess inlemnade memorial,³²⁶⁹ ang:de öfwerstelieutenantscaracters meddelande, till för detta capitainen wid kongl. lifgardet, grefwe Knut Arfvidsson Posse.

Ståndet samtyckte härtill, uppå herr talmans proposition.

Och skildes åt.

---

³²⁶⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 329.

Åhr 1762 den 21 Junij

S.d. Enligt utfärdat anslag, sammanträdde ståndet, klockan half till 5 om morgonen.

Ståndet anmodade herr borgmästaren Renhorn, att intaga talemansrummet, och föredraga de i går öfwerenskomne mål till afgiörande, emedan tiden nu wore inne, och herr talman hindrad i secrete utskottets öfwerläggningar.

Hwilcket herr borgmästaren sig äfwen åtog wid de tillfällen, herr talman hade nödigt, att wara frånwarande.

Uplästes ett projecteradtt extractum protocoll³²⁷⁰ hwaruti bergmästaren Ekvall bewiljas ett bancolån, emot laga säkerhet och caution, å dess landtegendom, och 5 000 d:r å hwarje 100:de skjjeppunds smide.

Herr vice talman proponerade bifall härtill, men beswarades med Neij.

Herr vice talemannen anmälte, att sedan 3:ne stånd bewiljat 15 000 plåtars belöning till bondeståndets taleman och secreterare, hade bondeståndet begärt, att denna summa kunde utsättias till 25 000 plåtar, men ståndets taleman hölt före, att 20 000 plåtar wore nog, och hemställer jag till ståndets godtfinnande, om icke 20 000 pl:r kunde bewiljas bondeståndets taleman och secreterare hwardera.

Ståndet instämde härmed, och herr assessoren Anthonsson samt sju herrar ledamöter afgingo i detta ärende, som efter någon stund återkommo, med berättelse, att deputationen uträttadt det dem anförtrodde mål.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,³²⁷¹ öfwer framledne generalmajoren och landshöfdingen Pipers i lifstiden gjorde ansökning, om ärsättnin[g] för åtskillige förmåner, som frångått dess innehafwande landshöfdingesyssla i Österbotn. Hemställandes deputationen, om icke framl:e generalmajoren och landshöfdingen Pipers efterlemnade änkefru måtte undfå en wis årlig pension, om ej af 1 000 d:r, åtminstone 750 d. s:rmt till dess understöd.

Betänckandet bifölls.

---

³²⁷⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 339.

³²⁷¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 132.

Uplästes bondeståndets extractum protocollis af d. 28 sidstl:e Maj,³²⁷² hwaruti bondeståndet pröfwar för sin del billigt, i anledning af de i cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande andragne skjäl och omständigheter, att tillägga cammarskrifwaren i kongl. cammarcollegio Homoenius landscammererarenamn, -heder och -tour, hwarefter han wid första ledighet på anmälan kommer, att niuta wärkelig befördran.

Ståndet lemnade sitt bifall härtill, på det sättet, att Homoenius må undfå landscammererarenamn och -heder, samt niuta rättighet till förslag, till en sådan syssla.

Uplästes secreta deputationens betänckande,³²⁷³ rörande de af öfwersten och riddaren baron Fridric Ulric Wrangell anförde beswär, öfwer praejudice, och hafwer deputationen ej kunnat tillstyrka någon uprättelse för baron Wrangell.

Och ståndet biföll detta betänckande.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,³²⁷⁴ rörande kungsgårdarne i riket. Föreslåendes deputationen åtskillige författningar, som wid desse kungsgårdars förvaltande och arrenderande synes nödige.

Ståndet fant godt, att härtill samtycka.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,³²⁷⁵ ang:de dem, som olofligen begifwa sig utur riket, jämte project till Kongl. Mai:sts nådiga förordning, ang:de detta mål.

Denna projecterade förordning bifölls.

Föredrogs å nyo justitiaedeputationens betänckande,³²⁷⁶ ang:de en nogare tillsyn öfwer betjeningen uti riksens hofrätter och collegier, samt bemälte collegiers jurisdiction, öfwer de därunder lydande betiente.

Detta mål war redan den 1 Martii sidstl:e hos ståndet upläst.

Uppå herr vice talmannens proposition, samtyckte ståndet härtill.

---

³²⁷² Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 119. Tryckt i *BdP* 9, bil. 57.

³²⁷³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, sekreta deputationens expeditioner, nr 152.

³²⁷⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 133.

³²⁷⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 134.

³²⁷⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 39.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,³²⁷⁷ om läneråernes upgående och fastställande i Finland. Föreslændes de författningar, som härwid synes nödige och af oeconomie deputationen böra observeras.

Ridderskapet och adelen hade bifallit betänckandet, med den förändring, att desse läneråers upgående och fastställande må skje genom rikets ordinaira ämbetsmän och betjente, på Kongl. Mai:sts förordnande. Prästeståndet hade bifallit betänckandet.

Efter giord proposition af herr vice talman, förenade sig ståndet med ridderskapets och adelens yttrande.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,³²⁷⁸ rörande dagswärksregleringen wid Strömsholm. Och tillstyrker deputationen det en ny dagswärksreglering för Strömsholm, hwileken af landshöfdingen med adjungerade ståndspersoner och allmogen kommer att wärkställas.

Betänckandet bifölls.

Uplästes secreta deputationens betänckande,³²⁷⁹ ang:de lieutenanten Carl Mauritz von Gerdten anförde beswär öfwer förment lidande. Men deputationen hafwer ej funnit von Gerdten lidande, och derföre icke kunnat styrka till reparation för honom. Dock kan deputationen ej annat afse, än att von Gerdten efter datum af dess lieutenantsfullmagt bör tillgodo niuta des tour, till vidare befordran.

Ståndet lemnade dess bifall härtill.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,³²⁸⁰ rörande allmogens i Helsingeland rättighet, till qwarnar och qwarnställen hwartill deputationen samtycker.

Uplästes det bifogade särskillte votum,³²⁸¹ ingifwit af ridderskapets och adelens ledamöter i bem:te deputation.

Ståndet tog detta ärende under öfwerwägande och fant godt, att bifalla det bifogade särskillte votum, uppå herr vice talmannens proposition.

---

³²⁷⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 135.

³²⁷⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 136.

³²⁷⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, secreta deputationens expeditioner, nr 154.

³²⁸⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 137.

³²⁸¹ Ibid.

Uplästes secreta utskottet[s] extractum protocollis af den 18 i denne månad,³²⁸² rörande öfwerstens och riddarens A. H. Ramsajs sökte uprättelse, för det emot honom gjorde angifwande, som skulle han hafwa kundskap och delaktighet uti den, i häkte afledne, Jöns Landbergs uproriske anläggningar, och hemställes, i anledning af andragne skjäl, om icke bemälte öfwerste kunde hugnas, att honom blefwe tillåtit, att accordera sig någon öfwerstebeställning för ett infanterieregemente, samt, att han af cronan måtte få niuta skillnaden af accordsummorne, för öfwerste- och öfwerste-lieutenantsbeställningarne, wid det här föreslagne tiensteaccordet.

Ridderskapet och adelen hade bifallit detta tillstyrkande, men prästeståndet hade resolverat, att öfwersten Ramsaj bewiljas i ett för alt, 12 000 plåtar, utan vidare tillägning.

Ståndet biföll först detta secreta utskottets tillstyrkande, men efter nogare öfwerwägande, bifölls prästeståndets tillägning, dock att registratoren i kgl. justitiaerevisionen, Deutsch, för alt vidare tilltal må wara fri, i anledning af herr borgmästaren Renhorns derom gjorde berättelse, att öfwersten Ramsaj sielf dermed wore nögd.

Herr öfwersten Ramsaj inkallades, samt underrättades om det beslut, ståndet fattat, om dess reparation. Hwarpå herr öfwersten swarade att om registratoren Deutsch fullgjör den af Hans Kongl. Mai:st fälde dom, så will han, som menniskion wän, icke vidare yrka något emot honom. Men att han skulle begifwa sig ifrån det Kongl. Mai:sts dom innehölle, det kunde ingen begära, emedlertid kunde det högtärade ståndet wara wisse derpå, att han ej ginge längre, att söka satisfaction. Det komme nu derpå an, att bemälte Deutsch fullgjör hwad honom åligger.

Och hwarefter herr öfwersten afträdde.

Uplästes protocolsdeputationens betänckande,³²⁸³ öfwer hofsecreteraren Pehr Qvidings anförde beswär, öfwer en af justitiaecancellersämbetet år 1757 emot honom anstald rättegång, ang:de något förgripeligit tal, som Qviding skall fört emot regeringen.

Uplästes bondeståndets extractum protocollis, rörande detta mål.³²⁸⁴ Hwaruti tillstyrkes, att Qviding måtte tilläggas 1 öre s:rmt af kjøparen för

---

³²⁸² Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 166.

³²⁸³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, protokollsdeputationens expeditioner, nr 9.

³²⁸⁴ Ibid. Daterat 12 juni 1762. Tryckt i *BdP* 9, bil. 69.

hwarje fann wed, och hwarje läst kohl, som till Stockholm sjöledes ankommer, så länge och till dess han werkeligen befordran niutit, samt att honom må förunnas lika tour, med stadsfiscalerne till befordran.

Efter någon öfwerläggning, bifölls detta protocollsutdrag, dock att den föreslagne afgiften ställes, under denne stadens magistrats disposition, som meddelar Qviding en emot dess beswär proportionerad lön, till des han ordinarie lön kan undfå.

Uplästes secrete utskottets extractum protocollis af den 17 i denne månad,³²⁸⁵ rörande riksdagsfullmäktigen för Strängnäs stift, Hiortzberg Larssons ansökning, att gymnasii- och scholaestaterne måtte undfå full lön och tillräckelig underhåll. Och tillstyrker secrete utskottet, det denna brist måtte staten ärsatt warda, af annan cronans behållne tijonde i Södermanland, och uti de närmaste sochnar, och oindelte tijondeherbergen, måtte fordorsammeligen warda bragt till wärkställighet, och staten derigenom förhjelpas till hwad den, efter 1652 års stat, är berättigad till, samt i fall ändå de därutinnan något för den samma skulle brista, sådant måtte blifwa ärsatt af cronans behållne tijonde på andre orter.

Herr vice talman proponerade bifall härå.

Och ståndet swarade härtill Ja.

Uplästes secrete utskottets extractum protocollis af den 17 i denne månad,³²⁸⁶ med hemställande, i anledning af andragne skjäl, om icke hofrådet Archenholtz kunde bewiljas en årlig pension af 800 d:r s:rmt, enär han i riket inkommer.

Ståndet samtyckte härtill.

Uplästes secrete utskottets protocollsutdrag,³²⁸⁷ hwaruti tillstyrkes, det herr riksrådet baron Eric Wrangell måtte, för sin öfrige lifstid huggas, med en årlig pension, af 6 000 d:r silf:rmt.

Ståndet biföll detta extractum protocollis.

Uplästes secrete utskottets extractum protocollis,³²⁸⁸ hwaruti tillstyrkes, i anledning af andragne skjäl, det må afledne capitainen Roses änka, fru Dorothea Margaretha Sparschiöld huggas med 200 d:r s:rmts tillökning för hwardera uti deras förrut innehafde pensioner, så att de hädanefter måge

---

³²⁸⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 167.

³²⁸⁶ Ibid., nr 168.

³²⁸⁷ Ibid., nr 169.

³²⁸⁸ Ibid., nr 170.

komma, att på beneficie- och benådningsstaten årligen åtniuta in alles 300 d:r s:rmt.

Detta bifölls.

Uplästes cammar-, oeconomic- och commercedeputationens betänckande,³²⁸⁹ ang:de bonden Olof Olofssons sökte skattekjöp, å hemmanet Flarken i Bygdeå sockn uti Wästerbotn.

Föredrogs cammar-, oeconomic- och commercedeputationens betänckande,³²⁹⁰ ang:de åboens, bonden Lars Perssons ansökning, om skatterättighetens ärhållande, uppå Hertsångers hemman, By[g]deå sockn i Wästerbotn.

Ståndet fant godt, att desse mål måtte hwila.

Föredrogs å nyo secrete utskottets protocollutdrag,³²⁹¹ rörande öfwersten von Törnens ansökning, om skilnaden emellan det tractamente, han derwid efter fältstat åtniutit, och det 1743 års reglemente utsätter, för bewakningen öfwer magazinerne i Finland.

Ståndet fant godt, att härtill samtycka.

Uplästes prästeståndets extractum protocoll af d. 19 i denne månad,³²⁹² med hemställande, dett måtte consistoriinotarien Brander, hwilcken, såsom notarius, gåt prästeståndet tillhanda, under denne riksdag, af statsmedlen tilläggas 2 000 daler silf:rmt.

Ståndet fant wäl i början godt, att detta mål skulle hwila, men sedermera beslöts, att magister Brander, i anseende till de af högwördige prästeståndet anförde omständigheter, må undfå den föreslagne summan, såsom en wälförtient gofwa, dock, att detta ej må dragas till praejudicat för andre notarier i framtiden.

Uplästes secrete utskottets extractum protocoll, af detta dato,³²⁹³ rörande beneficii- och benådningsstaten, med hemställande, om icke en tillökning, i berörde beneficie- och benådningsstat kunde göras, af 5 000 d:r silf:rmt, till näst nödlidandes understöd.

---

³²⁸⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1359, kammar-, ekonomi- och kommersdeputationens betänckanden, nr 2.

³²⁹⁰ Ibid., nr 1.

³²⁹¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 89.

³²⁹² Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, prästeståndets protokollutdrag, nr 38.

³²⁹³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 171.

Herr vice talman proponerade bifall härtill, som af ståndet med Ja besvarades.

Föredrogs å nyo secrete handels- och manufacturdeputationens betänckande,³²⁹⁴ ang:de indragning af åtskillige manufacturcontoiret bestridde utgifter.

Ståndet tog detta mål i behörigt öfwerwägande, och, efter någon discours förblef ståndet wid dess yttrande, uti extracto protocollis af d. 21 sidstl:e Majj, med den tilläggnig, att manufacturcontoiret bör hos dem, som wanskiöta sine fabriqver, fordringarne indrifwa.

Herr vice talman hemställte, om icke ståndet täcktes samtycka dertill att öfwerstelieutenanten Göös måtte hugnas med öfwerstefullmagt.

Detta bifölls, och justerades extractum protocollis härom, af följande innehåll:³²⁹⁵

S.d. Anmäldes, att öfwerstelieutenanten och riddaren Göös, hwilcken är den andre tjenstgörande öfwerstelieutenanten i arméén, skulle nödwändigt blifwa lidande därigenom, att åtskillige andre öfwerstelieutanter, wid denne riksdag, niutit befordran till öfwerstecaractärer, som likwäl äro långt yngre, än han. Och pröfwade ståndet rättwist, det må öfwerstelieutenanten och riddaren Göös bibehållas wid dess ägande tour till widare befordran, framför de nu till öfwerstecaractärer befordrade öfwerstelieutanter, som yngre än han äro.

Hwilcket med de öfrige respective stånden hörsamt, tjenst- och wänligen communiceres.

Uplästes secrete utskottets extractum protocollis,³²⁹⁶ rörande pension för fendricken wid Österbotns regemente Johan Planmans änka, hemställandes secrete utskottet, om icke merbemälte Planmans änka och barn, till någorlunda räddning ifrån nöd och elände, kunde så länge hon änka sitter bewiljas ett årligit understöd, af 100 d:r s:rmt uppå benådnings- och beneficiestaten.

Ståndet samtyckte härtill.

---

³²⁹⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 62.

³²⁹⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 340.

³²⁹⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 172.

Uplästes secreta utskottets utdrag utur protocollet,³²⁹⁷ rörande regementscommissariernes löner och underhåll, och styrker secreta utskottet dertill, att desse i Pommern antagne regementscommissarielönerne, nu wid krigets slut måtte indragas, som i förra krigen wanligit varit, samt att desse commissarier måtte befordras efter förtienst och skickelighet.

Detta protocollsutdrag bifölls.

Föredrogs å nyo tulldeputationens betänckande,³²⁹⁸ om confiscationsmå- lens skyndesammare afgörande, uti kongl. commercecollegio.

Ståndet fant godt, att detta ärende måtte hwila.

Föredrogs secreta deputationens betänckande,³²⁹⁹ ang:de tour, heder och rang för tullsocietetens betjening.

Uplästes bondeståndets extractum protocoll i detta mål,³³⁰⁰ hwaruti bifall lemnas till detta betänckande, men i den delen, som rörer secreteraren wid detta wärk, bifallit, det wid betänckandet bifogade första särskilte votum.

Ståndet instämde härmed.

Föredrogs å nyo bondeståndets extractum protocoll af d. 25 Septembr. förl:t år,³³⁰¹ med bifall, det notarierne Johan Broman och Lars Rosenborg, samt fiscalen Ternell, måtte förordnas till extraordinarie commissarier.

Efter öfwerwägande, biföll ståndet detta protocollsutdrag, hwad notarien Rosenborg angår.

Föredrogs å nyo bondeståndets extractum protocoll,³³⁰² ang:de härads- höfdingen Lostbohms befordran, till assessor i kongl. Götha hofrätt.

Och bifölls på sätt prästeståndets resolution innehåller, som lyder: Det må härads höfdingen Lostbohm nu straxt tilläggas assessors namn och heder, samt att han, då han innom eller utom hofrätten skulle sig till befordran anmäla, må hafwa assessors tour, näst efter härads höfdingen von Nackreij, som blifwit till assessor föreslagen.

---

³²⁹⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, secreta utskottets expeditioner, nr 173.

³²⁹⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, tulldeputationens expeditioner, nr 6.

³²⁹⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, secreta deputationens expeditioner, nr 141.

³³⁰⁰ Ibid.

³³⁰¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 66.

³³⁰² Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 34.

Uplästes secrete handels- och manufacturdeputationens betänckande,³³⁰³ ang:de heder och rang, för auditeuren Herman Albrecht Molitor, såsom öfwerombudsman i riksens ständers manufacturcontoir, och hemställer deputationen af anförde skjäl, hwad heder och rang auditeuren Molitor, såsom öfwerombudsman må tilläggas. Och fant ståndet godt, att öfwerombudsman Molitor må undfå assessors caractère.

Föredrogs å nyo secrete utskottets extractum protocolli af d. 6 Oct. förl:t år,³³⁰⁴ ang:de belöning åt majoren och riddaren Fridric Rydingsvärd, för upfinnandet af humble och malts besparande, wid drickas bryggande.

Och resolverades, att ståndet instämmer i det, som de öfrige stånden besluta.

Uplästes secrete utskottets extractum protocolli af den 16 Martii innevarande år,³³⁰⁵ med hemställande, om icke myntmästaren Hans Malmberg må tillåtas, att afstå sin myntmästaresyssla, med åtniutande af hela lönen med mera.

Uppå herr vice talmans proposition, lemnade ståndet dess bifall härtill.

Uplästes secreta deputationens betänckande,³³⁰⁶ rörande de af hofauditeuren och vice häradshöfdingen Waltinson anförde beswär, öfwer liden praejudice. Och kan deputationen ej tillstyrka någon uprättelse för Valtinsson, emedan de honom föredragne män synas äga större förtjenst och skickelighet.

Ståndet tog detta mål under öfwerwägande, och resolverade, att hofauditeuren Valtinsson må hos Hans Kongl. Mai:st anmälas till befordran, efter dess förtjenst.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,³³⁰⁷ ang:de secreterarefullmagt och -tour för actuarien Jonas Carlstén. Hemställandes deputationen, om icke Carlsten kunde hos Kongl. Mai:st anmälas till befordran efter dess förtienst, samt att nu tillika undfå secreterareheder och -fullmagt, samt -tour.

---

³³⁰³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 91.

³³⁰⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 126.

³³⁰⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 174.

³³⁰⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, sekreta deputationens expeditioner, nr 145.

³³⁰⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 138.

Ståndet samtyckte hertill.

Uplästes secreta deputationens betänckande,³³⁰⁸ rörande de af cammarrevisionsrådet Gillis Åkerhielm öfwerklagade lidande, öfwer praejudice, och hemställer deputationen, om icke cammarrevisionsrådet Åkerhielm måtte förunnas ledighet ifrånienstgjörande, samt att, när hans krafter af-taga, få afstå sin innehafwande beställning till någon i tour warande man.

Uplästes ett af assessoren L. Mozelius inlemnadt memorial,³³⁰⁹ med hemställe, att få niuta samma förmån, som för cammarrevisionsrådet Åkerhielm kunde bewiljas.

Ståndet biföll betänckandet, med tilläggnig, att assessoren Mozelius må niuta samma förmån.

Uplästes secreta deputationens betänckande,³³¹⁰ öfwer cammarrådet Malmerfelts anförde beswär, och öfwerlemnar deputationen till riksens ständers bepröfwande, om icke Malmerfelt kunde hos Kongl. Maist. hugnas med landshöfdingecaractër och -fullmagt.

Och resolverade ståndet, att cammarrådet Malmerfelt, såwål som cammarrådet Rothlieb hwilcken i cammarcollegio äger säte framför Malmerfelt, måtte bägge undfå landshöfdingefullmagt med -tour.

Uplästes secreta deputationens betänckande,³³¹¹ ang:de de rättigheter att besittia adeliga gods, som sedan sidsta riksdag blifwit ofrälse män meddelte; hemställes deputationen att hos Kongl. Maist. i underdånighet anhållas må, det 27 § uti ridd. och adelens privilegier må hädanefter noga i akttagas, när ansökningar härom göras.

Ståndet fant godt, att detta ärende hwilar.

Uplästes bondeståndets extractum protocolli af den 19 i denne månad,³³¹² rörande lemnadt tillstånd, det commendanten på Dahlerö skants, Bahrman, måtte få ingå tienstebyte med ryttmästaren wid husarecorpsen

---

³³⁰⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, secreta deputationens expeditioner, nr 153.

³³⁰⁹ Ibid.

³³¹⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, secreta deputationens expeditioner, nr 149.

³³¹¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, secreta deputationens expeditioner, nr 146.

³³¹² Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 120. Tryckt i *BdP* 9, bil. 83.

baron Gideon Kruus, samt att commendanten Bahrman må, då han utur rikets tjenst sig begifwer, tilläggas öfwersteliutenants namn, heder och rang.

Ståndet lemnade dess bifall härtill.

Föredrogs secreta deputationens betänkande,³³¹³ ang:de förslager till ledige tjenster och deras besättiande, med bifogat project till ett nytt förordnande.

Herr borgmästaren Cervin påminte, att den tilläggnig wore nödig, att när fändriksförslag uprättas, bör alltid den älsta underofficeraren derå upförd blifwa.

Uppå herr talmans proposition, biföll ståndet detta betänkande, med den af herr borgmästaren Cervin gjorda tilläggnig, med förbehåll om de öfrige stånden gå in häruti.

Sex deputerade från ridderskapet och adelen ankommo, och berättade ordföranden, cammarherren baron Reuterholm, det ridd. och adelen beslutit,³³¹⁴ att alla de i häkte warande fångar, som för statsbrott sittia, måge slippa ut, dock att de ej få wistas i den ort, hwaräst riksdag hålles, samt att för detta capitainen Skiäkta bör endast uppehålla sig på sin landtägendom, hwilcket äfwen till bifall anmäles.

Herr talman: I sammanträde med herr grefwen och landtmarskalcken och de öfrige talmännen, hafwer denna qvaestion blifwit anmäld, och bad deputerade endast upstiga i ståndets cancellie, medan herr taleman föredrog detta ärende, så skulle deputationen blifwa underrättade, om ståndets beslut.

Deputerade afträdde.

Och herr talman yttrade sig: Herr grefwen och landtmarskalcken har afbögt den qvaestionen, rörande nåd för dem, som äro landsflygtige. Och hemställer jag derföre, om icke ridd. och adelens gjorde proposition finge bifall, med tilläggnig, att prästmannen Forbus lika fult åtniuter fångeförtäringen, samt att den uti häkte warande fången, wid namn Drake, från Giötheborg, må äfwen lösgifwas.

Ståndet swarade härtill Ja.

---

³³¹³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, secreta deputationens expeditioner, nr 144.

³³¹⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, ridderskapets o. adelns prot.utdrag, nr 47.

Ridderskapets och adelens deputerade inkallades, och underrättades om ståndets nyss fattade resolution.

Hwarmed de afträdde.

Sex deputerade från bondeståndet ankommo, och anmälte ordföranden Joseph Hansson, det bondeståndet tillagt herr riksrådet baron Lövenhielm 20 000 d:r silf:rmt, för dess outtrötteliga flit hwarmed han skjött rikets angelägenheter, och hwarom tillika aflemnades extractum protocoll³³¹⁵ samt berättade dess stånds beslut, och bifall till ridd. och adelens proposition, om statsfångarnes befriande, utur de ådömde arrester. Och recommenderade härhos till bifall bondeståndets protocollutdrag, ang:de prästmannen Josephssons befordran.

Herr talman berättade, det ståndet bifallit den af ridderskapet och adelen proponerade nåd för statsfångarne, med den tillägning att prästmannen Forbus får behålla fångetractamentet, samt att en wid namn Drake må åtniuta samma nåd.

Justerades ståndets resolution, å bondeståndets extractum protocoll³³¹⁶ ang:de notarien Agorell, som bifölls, så lydande: Ståndet bifaller, att notarien Agorell, antingen uti Kongelf eller ock någon annan stad, hwaräst han winner borgerskapets förtroende, och underdånigt förslag, må derpå i nåder undfå borgmästarefullmagt.

Föredrogs löparen till secreta deputationens betänckande,³³¹⁷ ang:de capitainen Ramsaijs beswär, öfwer praejudice.

Och förblef ståndet wid dess förrut fattade beslut.

Uplästes bondeståndets extractum protocoll³³¹⁸ af den 19 sidstl:e med begäran, i anledning af andragne skiäl, det må vice auditeuren Segerdahl blifwa befordrad till auditeur wid Västgiötha cavallerieregemente, när auditeurssysslan ledig blifwer.

Härtill samtycktes.

---

³³¹⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollutdrag, nr 121.

³³¹⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollutdrag, nr 58.

³³¹⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, sekreta deputationens expeditioner, nr 75.

³³¹⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollutdrag, nr 122.

Uplästes bondeståndets extractum protocollī af d. 4 Sept. förl:t år,³³¹⁹ med proposition det må hofjunckaren grefwe Carl David Gyllenborg befordras till extraordinarie assessor i kgl. commercecollegio.

Ståndet biföll detta extractum protocollī, uppå herr v. talmans proposition.

Uplästes bondeståndets extractum protocollī af detta dato,³³²⁰ ang:de en belönings tilldelande åt hans excellence riksrådet med mera, friherre Löwenhielm, af 10 000 plåtar i anledning af anförde skjäl, ut in actis.

Herr v. talman trodde bäst wara, att detta mål kunde hwila, till dess ståndet inhemtat de öfrige ståndens tankar härom, och berättade tillika, att denne sak warit omtald i secrete utskottet.

Herr borgmästaren Schauv: Jag är icke deremot, att hans excellence baron Löwenhielm förunnas denna belöning, men jag håller tillika före, att hans excellence riksrådet Flemming, jämte flere af deras excellencer, borde med sådan belöning i hogkommas. Hwarföre jag hemställer, om icke bäst wore, att ståndet förblifwer wid det, af secrete utskottet widtagne, och redan till Hans Kongl. Mai:st aflemnade underdåniga tillstyrkande.

Herr v. talman berättade, det samtelige talemännen warit hos riksrådet baron Löwenhielm, då herr riksrådet hade begärt mindre, och åstundade endast 3 000 d:r s:rmt för sin son i 4 år.

Detta har gifwit bondeståndet anledning till det hemställande, som skjedd, emedan wid samma tillfälle taltes om riksrådet Rosen, och är bref redan ifrån secrete utskottet afgångit, om riksrådet Löwenhelms och de öfrige excellencers belöning. Låtom oss nu yttra oss, wi wete nu äfwen af secrete utskottets författning: den bör wärkställas, och det öfrige bör gå ordinaria via till wärkställighet.

Herr assessoren Anthonsson yttrade sig i samme mening, som herr borgmästaren Schauv anført.

Herr talman gjorde följande proposition: Behagar ståndet bifalla detta bondeståndets extractum protocollī, rörande hans excellence riksrådet Löwenhelms belönande, dock att de öfrige, som sutit i kgl. utredningscommissionen, måge äfwenledes, i anledning af secrete utskottets extractum protocollī, ihogkommas?

---

³³¹⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 123.

³³²⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 121.

Herr borgmästaren Renhorn: Om man ej förblifwer wid secrete utskottets extractum protocollii, så protesterar jag häremot, för rikets fattigdom skuld.

Hwarefter herr talman proponerade bifall till den af herr assessoren Anthonson projecterade resolution, som uplästes och bifölls, lydande sålunda:

Bifallit ärbara bondeståndets yttrande, af 20 000 d:r silf:rmt, hwad hans excellence Löwenhielm angår, och som ståndet blifwit af dess ledamöter i secrete utskottet underrättadt, att secrete utskottet hos Kgl. Mai:st i underdånighet anhållit, att sedan arméen i Pommern lyckel:n hemkommit, Kgl. Mai:st i nåder wille ihogkomma utredningscommissionens nu warande ledamöter med någon särskild wedergällning, för dess waksamhet, och iacktaga rikets fördel så wid uphandlingar och alla öfrige derstädes förefallne giöromål, hwarwid borgareståndet finner för rättwist, att hans excellence riksrådet Flemming, bör åtniuta en lika summa, som hans excellence Löwenhielm, blifwit tillagt, och de öfrige commissionernes ledamöter, hwad Kgl. Maist. i nåder för godt finner dem tillägga.

Herr borgmästaren Schauv: Jag will påtaga mig och bewisa, att hans excellence Flemming gagnat riket öfwer 15 000 plåtar.

Herr borgmästaren Brunsell påminte, att bondeståndets extractum protocollii,³³²¹ rörande tillökning i lönerne för hofrättens ledamöter, borde bifallas.

Men ståndet resolverade, att härmed måtte förhållas, efter hwad förr wanligt warit.

Uplästes ett af öfwerdirecteuren G. Sack inlemnad memorial³³²² och anhållan, att få här i Stockholm inrätta en billard.

Ståndet fant godt, att detta ärende måtte hwila.

Uplästes bondeståndets extractum protocollii,³³²³ rörande befordran för cancellisterne Samuel Rudberg och Cygnell, som gådt bondeståndet till handa wid dess cancellie under denne riksdag. Föreslåendes, det Rudberg

---

³³²¹ Daterat 15 juni 1762. Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 110. Tryckt i *BdP* 9, bil. 74.

³³²² Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 332.

³³²³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 124.

och Cygnell måtte undfå notariefullmagter i manufacturcontoiret, hwaräst de äro cancellister, med lika förmåner, som de andre notaries derstädes äga, samt att Cygnell kunde tilläggas härads höfdingetour, med den förmån, att till den första härads höfdingesyssla warda befordrad.

Ståndet önskade, att detta måtte skje, dock via regali, men sedermera bifölls, som påskriften utwisar.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,³³²⁴ ang:de assessoren uti kongl. cammarrevisionen, Elias Magnus Ingmans ansökning, att århålla ränta in natura för 41 d:r 9 öre 22 7/20 pg. silf:rmt, som uppå honom blifwit transporterad, efter afhandling.

Ståndet fant godt, att detta ärende måtte hwila.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,³³²⁵ ang:de oäkta färgor å sidentyger. Hemställandes deputationen, om icke en förordning må utfärdas, att alle färgor, som kunna göras äkta å sidentyger, nyttjas böra.

Ståndet samtyckte härtill.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,³³²⁶ ang:de lönernes indragande för Wadstena hallräts praeses, och notarius, styrkandes deputationen till denna indragning.

Detta betänckande bifölls.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,³³²⁷ ang:de manufacturisten Wahlboms sökte hielp, till hans inrättade polersmidens iståndsättiande. Och tillstyrkes, det Wahlbom måtte undfå af manufacturcontoiret 9 000 d:r kopp:rmt emot wanlig säkerhet, samt till godo niuta 15 procentis tillwäkningspraemier, till nästa riksdag, men beträffande hans ansökning om läropraemier, så må härmed förhållas, som författningen om läropraemier uti järn och stähl stadgar.

Ståndet biföll detta betänckande.

Föredrogs justitiaedeputationens betänckande,³³²⁸ angående duellsbrott, och huru de hädanefter måge förekommas.

---

³³²⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 139.

³³²⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, secreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 92.

³³²⁶ Ibid., nr 93.

³³²⁷ Ibid., nr 94.

³³²⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 52.

Härtill samtyckte ståndet.

Uplästes justitiae- samt cammar-, oeconomie- och commercedeputationernes gemensamma betänkande,³³²⁹ ang:de wärkställigheten af läneskillnadernes upgående och fastställande imellan Västerbotn, samt det angränsande Gefleborgs och Österbotns höfdingedömen. Till att häfwa desse twistigheter, föreslår deputationen, det deputerade af alla fyra stånden i hwart och ett af desse höfdingedömen måtte utses, och utnämnt 2:ne af ridd. och adelen, och en af hwart och ett af de öfrige stånden, men beträffande dagtractamente, så föreslås för de 3 första stånden 4 d:r s:rm, samt 2:ne hästar, och för bondeståndets ledamöter 2 d:r samt skjuts för en häst. För secreteraren 3 d:r samt skiuts för 2:ne hästar, samt actores publici 2 d. silf:rm och skiuts för en häst.

Uplästes justitiae- samt cammar-, oeconomie- och commercedeputationernes betänckande,³³³⁰ ang:de ett af landtmäteriecontoiret upgifwit project, till instruction för landtmätarne till skogsafwittringar och ägodelningar uti de mindre bebodde orter, med innehåll ut in actis.

Ståndet fant godt, att bifalla desse betänckander, dock att härigenom de domar uti twistemål ej uphäfwes, som wunnit laga kraft.

Uplästes justitiae-deputationens berättelse och utlåtande,³³³¹ öfwer Kongl. Mai:sts och riksens justitiaerevisions förrättade arbete, sedan sidsta riksdag, samt hwad till justitiae sakernes obehindrade afgjörande widtagas bör.

Ståndet biföll detta betänckande.

Uplästes bergsdeputationens betänkande,³³³² öfwer den twist ägaren af Dahlfors bruk, brukspatronen Jacob Lorentz Dahl och åboerne af hemmanet Målangstuga, Målangstad, Granas, Giellberg och Flätt, i Alfta sokn och Helsingeland, hwaremot annan äga, ang:de förmånsrätt till skattelösen, och de senares påstående, att såsom skatteägare, utan vidare lösen, warda ansedde.

Föredrogs cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,³³³³ rörande detta ärende.

---

³³²⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 76.

³³³⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 77.

³³³¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 78.

³³³² Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, tulldeputationens expeditioner, nr 38.

³³³³ Ibid.

Ståndet fant godt, att desse betänckander hwila.

Uplästes justitiaedeputationens betänckande,³³³⁴ ang:de capitaine Joachim Christ. Kreitlovs anförde beswär, öfwer öfwegångit lidande. Tillstyrkandes deputationen, det justitiaecancelleren må anbefallas, att uptaga detta mål, hwarefter riksens ständer, wid nästa riksdag, om sakens förlopp, kunde blifwa underrättade. Imedlertid kan deputationen ej tillstyrka capitaine Kreitlovs ansökning, om 20 000 d:r s:rmts årsättning af allmänna medel, dock hämställes, om icke honom kunde tilläggas i dess torftiga tillstånd 3 000 d:r silf:rmts understöd, för sitt känbara lidande.

Detta bifölls.

Föredrogs cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,³³³⁵ ang:de åboerne af Pakas och Malux byar gjorde ansökning, om skatterättighet till deras åboende hemman, hwilcket capitaine Löving dem bestridt, och som sökt, att få på desse hemman anlägga ett schäfferie med mera.

Ståndet fant godt, att detta mål måtte hwila.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commerce- samt landt- och sjömilitiaeoeconomie-deputationernes betänckande,³³³⁶ ang:de Vadstena krigsmanshushemmans uplåtande till skattekjöp, för åboen utom auction.

Men detta mål blef hwilande.

Uplästes bondeståndets extractum protocoll och hemställande,³³³⁷ om icke prästmannen Nils Josephsson hos Kgl. Mai:st måtte anmälas, till att undfå det nu ledigwarande Liungby pastorat i Giötheborgs stift.

Ståndet samtyckte härtill.

Uplästes prästeståndets extractum protocoll af den 7 Septembr. förledit år,³³³⁸ med tillstyrkande, det må vice häradshöfdingen Michaël And. Cöster undfå häradshöfdingefullmagt, samt tillstånd, att med häradshöfdingen Bennet, eller någon annan gammal häradshöfdinge, som dertill hugad finnas, få om des syssla accordera.

Men ståndet kunde icke härtill samtycka.

---

³³³⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 75.

³³³⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 140.

³³³⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 129.

³³³⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 125.

³³³⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, prästeståndets protokollsutdrag, nr 39.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,³³³⁹ öfwer probsten och kyrkioherden i Mora sokn, och Kopparbergs län magister Peter Wollenii, samt häradsfogden Anders Lindborgs ansökning, om frälsesäterisfrihet, uppå den af dem upodlade Lomsmyran i berörde sochn, tillstyrkandes deputationen, att först bör undersökas, om bemälte myra varit så beskaffad, att ej någon af denna myras ägare den samma kunnat upodla, då sökanderne sedermera må tilläggas sådane förmåner, som äro enlige med utkomne kgl. förordningar.

Ståndet fant godt, att detta betänckande afslå.

Uplästes secreta deputationens betänckande,³³⁴⁰ öfwer de af majoren och riddaren Palmstruch, anförde beswär, öfwer liden praejudice, samt tillstyrkes för bemälte major tour framför öfwerstelieutenanten Sinclair.

Men ståndet ansåg desse beswär förfalla, sedan riksens ständer tillagt Sinclair öfwerstecaractère, och derföre fants godt att bet:det hwilar.

Uplästes bondeståndets extractum protocollii,³³⁴¹ ang:de assessoren och landssecreteraren Qvist befordran till lagman i lappmarken.³³⁴²

Herr borgmästaren Kröger protesterade häremot, och begärte votering.

Herr talman: Votering skulle uppehålla ståndet ifrån de oafgiorde målens föredragande, hwarföre jag ock hemställer, om icke detta protocollsutdrag må bifallas.

Ståndet instämde härmed.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckde,³³⁴³ ang:de tillstånd för jordägare och hemmansbrukare på landet, att för gifte legohion låta å sine ägor upsättia backstufwor. Hwartill deputationen styrker, och öfwerlemnadt en projecterad förordning härom.

Detta betänckande bifölls.

---

³³³⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 141.

³³⁴⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, sekreta deputationens expeditioner, nr 142.

³³⁴¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 126.

³³⁴² Se Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, sekreta deputationens expeditioner, nr 140.

³³⁴³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 142.

Uplästes secreta deputationens betänckande³³⁴⁴ öfwer flere officerares beswär, att yngre blifwit dem föredragne, och tillstyrkes, att desse sökande måtte återfå deras förlorade tour.

Och hölt ståndet före, att desse beswär förfalla, i anledning af det generalle författande secreta deputationen afgifwit, under d. 21 Julij förl:t år.

Herr borgmästaren Unger hemställte, om icke öfwerstelieutenanten Wrangell kunde undfå öfwerstecaractère, utan att derigenom praejudicera andre.

Men ståndet wille påse detta närmare.

Uplästes secreta handels- och manufactur- samt tulldeputationernes betänckande,³³⁴⁵ ang:de sättet till upbörd, för inrikes tillwärdadt socker och tobac. Och tillstyrka deputationerne, att denna afgift betalas på fabriqven af hela tillwärdningen, samt stämpel genast påslås till bewis, att afgiften för denna wara blifwit ärlagd, men skulle ej en sådan stämpel å wahran finnas, må den confisceras, samt beslagareandelen tillfalla, den ett sådant underslef uptäcker. Och har tullarrendesocieteten lofwat, att om upbördens besörja, och cronan godt giöra.

Föredrogs å nyo cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,³³⁴⁶ rörande Fischerströms ansökning att under arrende få någon ledig kungsgård.

Ståndet biföll, att Fischerström må ärhålla arrende på någon kungsgård, som swarar emot den af deputationen föreslagne, och hwaräst han må finna lägenhet, att anställa sina försök.

Föredrogs å nyo cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande, om storskiptedelningen i Scaraborgs län.³³⁴⁷

Ståndet biföll detta betänckande, med förbehåll, om de öfrige stånden härtill samtycka.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,³³⁴⁸ ang:de föreskrift för notarien Johan Hyllengren, hwilcken recom-

---

³³⁴⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, secreta deputationens expeditioner, nr 148.

³³⁴⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, secreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 95.

³³⁴⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 126.

³³⁴⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 95.

³³⁴⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 143.

menderas, att hos Kongl. Mai:st blifwa anmäld till befordran, dock, ej äldres förfördelande.

Ståndet samtyckte härtill, dock att ståndet ej kunde anse honom för en riksens ständers betient.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,³³⁴⁹ ang:de Hindrik Pylkains gjorde klagan,³³⁵⁰ öfwer olikhet i skattemarker uti Savolax. Hemställandes deputationen, om icke laga undersökning härom må af wederbörande i orten anstald warda, samt berättelse därom till riksens ständer nästa sammankomst ingifwa.

Härtill samtyckte ståndet.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,³³⁵¹ ang:de $\frac{1}{4}$ mantal uti hemmanet Huru, i Öfverkimingo by, Ijo sochn och Uhleåborgs norra fögderi i Österbotn, hwilcket såsom dess föräldrars och förfäders skatte- och bördejord, blifwit tillagt Hindric Hindricsson Kariae, men bonden Pål Pålsson Huru sökt, att derwid blifwa bibehållen. Och tillstyrker deputationen, i anledning af andragne skiäl, det må Pål Pålsson afträda Huru hemman till Hindric Hindricsson Karia, samt att landshöfdingen i orten kunde befallas, att låta Pål Pålsson Huru förunnas först ledigt blifwande cronohemman. Och att föröfrigt Pål Pålsson Huru må niuta ärsättning af Hindric Hindricsson Kariae, för de å hemmanet gjorde förbättringar.

Ståndet biföll betänckandet, med tilläggnig, att Pål Pålsson Huru bör af Hindric Hindricsson Kariae undfå ärsättning, i fall de af Huru gjorde förbättringar öfwerstiga hans åboskyldighet.

Uplästes bondeståndets extractum protocolli af den 13 Augusti förl:t år,³³⁵² ang:de secreta deputationens betänckande, rörande hofrättsrådets Johan Langes anförde beswär, öfwer praejudice, hwilcket bondeståndet på det sättet bifallit, att hofrätt[s]rådet Lange må ärhålla nådigt afskjed, med behållning af hela lönen i sin öfrige lifstid, och dess stufsson, hofjunkaren och notarien i kongl. Götha hofrätt, Sebastian Tham befordras till assessor efter honom uti kgl. Giötha hofrätt, dock utan lön, till des den efter Lange

---

³³⁴⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 144.

³³⁵⁰ Jfr memorial tr. i *BdP* 9, bil. 85.

³³⁵¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 145.

³³⁵² Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, secreta deputationens expeditioner, nr 150, bilaga. Tryckt i *BdP* 8, bil. 38.

kan blifwa ledig, samt extra notarien baron Mauritz Posse till ordinarie notarie efter Tham blifwa befordrad.

Ståndet biföll detta protocollsutdrag, med den ändring, att hofrättsrådet Lange får accordera med någon competente sökande, och till honom assessorssysslan afstå, som efter dess nu ärhållne afskied ledig warder.

Uplästes bondeståndets protocollsutdrag af den 13 Augusti förl:t år,³³⁵³ hwaruti bondeståndet tillagt häradshöfdingen Johan Broström lagmans-caractèr, -namn och -heder.

Ståndet samtyckte härtill.

Uplästes bondeståndets extractum protocollis af den 4 Septembr. förledit år,³³⁵⁴ med lemnadt bifall, att notarien och vice häradshöfdingen Gabriel Franc, såsom ägande både förtienst och skikelighet, nu genast må ärhålla häradshöfdingefullmagt och derefter wärkelig befordran.

Ståndet gaf härtill dess bifall.

Uplästes prästeståndets extractum protocollis af den 14 Septembr. förledit år,³³⁵⁵ rörande assessoren Osanders tour i Giötha hofrätt. Och hade prästeståndet bifallit, att häradshöfdingen Lostbohm behåller touren, näst efter assessoren von Nackreij, och Osander näst efter Lostbohm.

Detta extractum protocollis bifölls med förbehåll, det Osander kommer att äga tour efter Bergius och Crusbiörn, enligt des afgifne försäkring³³⁵⁶ af den 17 Junii 1762, men på det, att det icke må giöra Osander något hinder uti expeditionsdeputationen, så blifwer det endast här i protocollet observeradt och bilagt.

Föredrogs bewillningsdeputationens betänckande,³³⁵⁷ rörande någre omständigheter wid bewillningswärdet.

Föredrogs bewillningsdeputationens betänckande,³³⁵⁸ öfwer Kongl. Maists nådiga circulairebref af d. 26 Febr. 1754³³⁵⁹ och d. 25 Octobr. 1757.³³⁶⁰

---

³³⁵³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 127.

³³⁵⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 128.

³³⁵⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, prästeståndets protokollsutdrag, nr 40.

³³⁵⁶ Ibid.

³³⁵⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, bevillningsdep:s expeditioner, nr 9.

³³⁵⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, bevillningsdep:s expeditioner, nr 10.

³³⁵⁹ Tryckt cirkulärbref 26 februari 1754: *Kongl. Maj:ts Nådiga Circulaire Bref Til Samtelige Wederbörande, Angående Allmänna afgiftens betalande af Under-*

Ståndet fant nödigt, att desse mål måge hwila.

Uplästes expeditionsdeputationens extractum protocolli af d. 12 sidstl:e Majj,³³⁶¹ rörande expeditionen af secreta handels- och manufacturdeputationens upgifne förslag, att, genom herrar talemännen och wisse deputerade af riksens ständer, hos Deras Kongl. Maist[er] aflägga underdånig ärkiäntsla,³³⁶² för deras priswärda omsorg för fabriqvernes och manufacturernes upkomst, i anseende till inrätningarne på Drottningholm, samt till taksamt minne deraf hos efterkommanderne till Deras Kongl. Maist[er] öfwerlemnat 2:ne gulmedailler, samt 20 000 d:r silf:rmt till fabriqvesinrättningarnes vidare utwidgande, hwilcket deputationen welat inberätta.

Som detta war blott ad notitiam, ty lades berörde extractum protocolli ad acta.

Uplästes fiskerideputationens betänkande,³³⁶³ ang:de oeconomie directeuren och professoren i Åbo Pehr Adrian Gadds upgifne underrättelse, om tillredning och insaltningssätt af enchovis, hwilcket deputationen gillat, och tillstyrker derföre, att om icke Åbo academiecanceller, igenom bref, måtte underrätta professor Gadd, att riksens ständer med wälbehag anseddt hans upgifne försök, samt att han med dylike nyttige försök må fortfara, och tillika är deputationen af den tancka, om någre skickelige ämnen resa utrikes, måge de giöra sig underrättade om utläningarnes insaltningssätt, samt derom utförlig berättelse till kgl. commercocollegium insända.

Ståndet samtyckte härtill.

Föredrogs lant- och sjömiliteaeconomideputationens betänckande,³³⁶⁴ rörande husesyns- och boställswärket.

Officerare wid Amiralitetet, samt de Indelte och Wärfwade Infanterie Regementerne.

³³⁶⁰ Tryckt cirkulärbrev 25 oktober 1757: *Kongl. Maj:ts nådige Bref Til Öfwer-Ståthållaren och samtelige Landshöfdingarne, Angående Fabriqueurers och Manufactur-Idkares befriande ifrån Bewillningen, samt theras Arbetares frikallande ifrån alla Utskylder.*

³³⁶¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, expeditionsdeputationens expeditioner, nr 7.

³³⁶² änkiäntsla i prot.

³³⁶³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, fiskerideputationens expeditioner, nr 21.

³³⁶⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, lant- och sjömiliteaeconomideputationens expeditioner, nr 19.

Ståndet fant nödigt, att detta ärende hwilar.

Förehades å nyo commendeurcapitainen Tersmedens memorial,³³⁶⁵ rörande det majorsbeställningen wid volonteregementet i Carlsrona måtte besättjas af amiralitetsstaten.

Ståndet biföll detta memorial, så att den älste amiralitetscapitainen wid volontaireregementet nu blifwer major wid regementet.

Uplästes secrete handels- och manufactur- samt tulldeputationernes betänckande,³³⁶⁶ ang:de sökt tullfrihet, uppå de i Nåendahl tillwätkade trådstrumpor. Och har deputationen ej kunnat styrka till befrielse ifrån tulls ärläggande för denne wahra, men hemställer härhos, om icke de måge wara befriade, ifrån hallning och stämpling, samt stämpelafgifts ärläggande, för sine tillwätkningar.

Men härtill kunde ej ståndet samtycka.

Uplästes ridderskapets och adelens protocollsutdrag af den 19 hujus,³³⁶⁷ hwaruti anmäles, det ridd. och adelen funnit godt att samtycka, det lönerne för de i landsorterne warande banqvens fullmäktige nu måge uphöra, sedan länebanqven blifwit tillsluten.

Ståndet fant nödigt att detta mål måtte hwila.

Uplästes secrete handels- och manufacturdeputationens betänckande,³³⁶⁸ ang:de fru commercerådinnan Sahlgréns sökte restitution af manufacturfonden för att partie af 800 000 skållpund rådt soker; och kan ej deputationen styrka till bifall, att fru Sahlgrén skulle återfå den utbetalte manufacturfond för de 800 000 skållpund rådt soker, som genom wådeld upbrunnit.

Ståndet fant nödigt, att detta ärende måtte hwila.

Uplästes å nyo Es. Im. Mannerhiertas memorial,³³⁶⁹ om befordran till extraordinarie assessor i kongl. Giötha hofrätt, med tour framför Tham, Risell och Ehrenpohl.

---

³³⁶⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 324.

³³⁶⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 96.

³³⁶⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, ridderskapets o. adelns prot.utdrag, nr 48.

³³⁶⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 97.

³³⁶⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 57, bilaga.

Ståndet lemnade härtill dess bifall.

Uplästes secreta utskottets extractum protocolli af detta dato,³³⁷⁰ ang:de tillökning på den förrut faststälde hofstatssumman, som secreta utskottet äfwen tillstyrker, i anledning af andragne skiäl och omständigheter.

Ståndet samtyckte härtill.

Uplästes secreta utskottets extractum protocolli af detta dato,³³⁷¹ hwaruti anmäles, det praesidenten och commendeuren af Kongl. Mai:sts orden baron von Höpken hos secreta utskottet anhållit, att få nedlägga det fullmäktigskap, som han hittils fört i riksens ständers banqve.

Ståndet resolverade, att detta protocollsutdrag lägges ad acta.

Uplästes bondeståndets extractum protocolli,³³⁷² ang:de det öfwerste-lieutenanten och riddaren grefwe Meijerfelt, måtte hugnas med öfwerste-caractère och heder, dock att äldre än han, derigenom ej blifwa lidande.

Ståndet förenade sig härmed.

Föredrogs å nyo secreta utskottets extractum protocolli af den 25 sidstl:e Majj,³³⁷³ ang:de kongl. printsarnes och printsessans stat.

Och efter noga öfwerwägande, biföll ståndet detta protocollsutdrag, på det sättet, att ståndet förenade sig med ridderskapets och adelens resolutioner uti 3:dje och 4 puncterne, samt instämde med högwärdige prästeståndet, hwad informatorerne och cavaillerer angår, men extraordinaire utgifterne förhållas efter wanligheten.

Föredrogs löparen till secreta deputationens betänckande,³³⁷⁴ rörande capitainen Gustaf Fridric Riddersträhles beswär, öfwer liden praejudice. Och hafwer deputationen, i anledning af andragne skiäl, icke kunnat styrka till bifall i capitaine Riddersträhles ansökning.

Ridderskapet och adelen hade beslutit³³⁷⁵ att ridd. och adelen will hafwa lemnat till Kgl. Maists nådiga wälbehag, att då capitaine Riddersträhle wid existerande ledighet af lika syssla, som han tillföre innehaft, sig anmäler honom dermed hugna.

---

³³⁷⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 175.

³³⁷¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 176.

³³⁷² Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 129.

³³⁷³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 130.

³³⁷⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, sekreta deputationens expeditioner, nr 147.

³³⁷⁵ Ibid.

Ståndet förenade sig härmed, uppå gjord proposition af herr talman.

Föredrogs slottsbokhållaren Spiners memorial³³⁷⁶ och ansökning, om uprättelse för öfvergångit lidande, och biföllos 2:dra och 3:dje puncterne af detta memorial.

Uplästes bondeståndets extractum protocollis af den 22 Septembris förlädit år,³³⁷⁷ rörande friherre Gustaf Reuterholms befordran, till först ledig blifwande häradshöfdingebeställning, hwartill han sig anmäler, samt att nu imedlertid hugnas med lagmanscharacter,³³⁷⁸ ock jämwäl -tour.

Ståndet biföll att baron Reuterholm bör niuta riksens ständers, sidstl:e riksdag, aflemnade underdåniga föreskrift till godo, samt att han må hugnas med lagmanscharacter, dock utan -tour.

Uplästes ridderskapets och adelens extractum protocollis,³³⁷⁹ rörande secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande, om exportationspraemier, för swartsmidesutskjeppningen, af innehåll ut in actis.

Och resolverade ståndet, att exportationspraemier måge bibehållas för swartsmide i gemen, enligt Kongl. Mai:sts nådige bref den 17 Nov. 1757, hwarunder alt begripes, som af finare ståhl och järn arbetas, och att de der-till, wid sidsta riksdag, bewiljade medel af järncontoiret, måge hädanefter upbäras, och utdelas, med förbehåll, att den redan faststälte utbetalningen må blifwa till manufacturcontoiret ärlagd.

Föredrogs baron Stiernstedts inlemnade memorial,³³⁸⁰ ang:de nödwändigheten deraf, att alla som söka tjenster, böra förrut examineras i sin christendom.

Ståndet afslog detta memorial, på detta sättet, att ståndets resolution jämnkas med ridderskapets och adelens, på det ingen expedition härå må blifwa.

Herr justitiaeborgmästaren Robeck berättade om hwad, som passerat med målet, rörande praesidiiförandet i accisrätten här i staden, samt det af ståndet utfärdade extractum protocollis.

---

³³⁷⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 333.

³³⁷⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 130.

³³⁷⁸ *lagmansmanscharacter* i prot.

³³⁷⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufacturdeputationens expeditioner, nr 87, bilaga.

³³⁸⁰ I protokollet hänvisas till Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 338, men memorialet ligger inte där.

Och fant ståndet godt, att bemälte protocollsutdrag skulle återtagas.

Föredrogs å nyo cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,³³⁸¹ rörande de af handelsmannen i Wisby Johan Lythbergs Larsson, till skatte köpte holmar wid Gothland.

Efter giord proposition af herr talman, biföll ståndet betänckandet, med det förbehåll, att herr handelsman Lythberg må niuta ärsättning, för den kostnad och skada, han härigenom kommit att widkiänna.

Föredrogs justitiaedeputationens betänckande, rörande prästewahl i städerna.³³⁸²

Och uplästes ståndets i detta ämne utfärdade extractum protocoll.³³⁸³ Och emedan intet dera af de öfrige stånden welat förena sig med detta beslut, ty fants godt, att detta protocollsutdrag måtte förwandlas i underdånig skrifwelse till Hans Kongl. Mai:st.

Uplästes secrete utskottets protocollsutdrag af den 7 i denne månad,³³⁸⁴ med fullkomlig berättelse rörande ecclesiastiqwærkets i lappmarken nu warande tillstånd, samt hwaruti förbättringar behöfwes, hwilcka af secrete utskottet likaledes tillstyrkes.

Uplästes bondeståndets extractum protocoll,³³⁸⁵ med hemställande, om icke secreteraren i commissionen öfwer ecclesiastiqwærket i lappmarkerne, måtte undfå tour, heder och rang med secreterare i kongl. collegierne.

Herr talman gjorde följande proposition: Behagar ståndet bifalla secrete utskottets extractum protocoll i detta mål?

Ståndet swarade härtill Ja.

Herr talman proponerade vidare bifall till bondeståndet[s] protocollsutdrag, detta mål angående.

Härtill swarades både Ja och Neij.

Föredrogs å nyo secrete utskottets extractum protocoll,³³⁸⁶ rörande den archiatoren Schützer af Hans Kgl. Maj:st tillagde pensionen, af 800 d:r silf:rmt årligen.

³³⁸¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 128.

³³⁸² Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 18.

³³⁸³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 231. Se ovan vid not 2018.

³³⁸⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 177.

³³⁸⁵ Ibid. Daterat 21 juni 1762. Tryckt i *BdP* 9, bil. 82.

³³⁸⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 155.

Ståndet samtyckte härtill, med tilläggning, att denne pension räknas ifrån år 1748.

Ståndets förrut justerade extractum protocoll, rörande advocatfiscalen Hagtors befordran, lyder, som följer:³³⁸⁷

S.d. I anseende till den ömhet, riksens ständer flere gånger försäkrat sig wilja hafwa för deras egne betienters ihugkomst och befordran, har hos borgareståndet, uppå giord ansökning,³³⁸⁸ i behiortande kommit, huruledes ståndets vice secreterare, Lars Jacobsson Hagtorn, hwilcken nu mera i 12 års tid varit uti ståndets tjenst, nödwändig³³⁸⁹ måste finna sig uti enahanda belägenhet, med andre wid riksens ständers egne wärk tienande personer, de där, utan riksens ständers egen åtgärd, näppeligen kunna winna någon befordran. Och som borgareståndet hade sig bekandt, att sedan bemälte Hagtorn uti 8 års tid med flit och nytta idkat dess studier wid Upsala academie, har han, år 1748, blifwit till auscultant uti kongl. Swea hofrätt antagen, samt deretter gådt åtskillige härads- och lagmansrätter wid deras förrättningar tillhanda.

År 1751 förordnad till borgareståndets ordinarie cancellist med lön, och wid sidstle riksdag till vice secreterare vid ståndet, hwilcke sysslor han med så mycken flit, trohet och skickelighet, intill denna tiden förrättat, att borgareståndet funnit, att han en bättre lycka wärd är.

Dessutom, och som Hagtorn år 1760 giort ansökning, om den efter advocatfiscalen Grefvesmöhlen uti riksens ständers contoïr, ledig blefne syssla, men då till en extra notarie bortgafs, framför hwilcken Hagtorn war både 5 års äldre hofrättsauscultant, samt 10-årig gammal ständers egen betient, öfwer hwilcket lidande han sig jämwäl hos ståndet beklagat. Fördenskull, och i anseende till alt sådant, fant ståndet skjäligit, att hos Hans Kongl. Mai:st i underdånighet anhållas måtte, det kunde merbemälte vice secreterare Hagtorn, som annars med bedröfwelse ser sig ifrån befordran wid andre wärk utesluten, huggas med advocatfiscals- eller secreterarefullmagt, af samma dato, som den nu wid berörde ständernes contoïr warande advocatfiscal undfått, samt likaledes därifrån niuta sin tour med honom, och emedan Hagtorn är en ständernes betjent, så förmodar ståndet, det de

---

³³⁸⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 331.

³³⁸⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 323.

³³⁸⁹ *nödwändig* i prot.

öfrige respective stånden lära så mycket benägnare gifwa bifall härtill, som ståndet alltid sådant för deras betjente iakttagit, hwarföre och ståndet detta målet hos dem, till gunstbenägit bifall, hörsamt, tjänst- och wänligen recommenderar.

Uplästes bondeståndets protocollutdrag,³³⁹⁰ med lemnadt bifall och recommendation, det må notarien i kongl. cammarcollegio Carl Ekelund, förordnas till assessor uti kgl. cammarrevisionen, och derstädes tjena med sin nu innehafwande lön, tills han i dess tour kan undfå assessors lön.

Ståndet samtyckte härtill.

Justerades ståndets resolution, å secrete utskottets extractum protocoll,³³⁹¹ rörande Deras Kongl. Högheters kgl. printsarnes stat och upforstran.

Föredrogs ånyo bondeståndets extractum protocoll,³³⁹² ang:de det må secreteraren Lars Hamrén af manufacturfondens medel undfå sextusende plåtar.

Ståndet tog detta ärende i behörigt öfwerwägande, och efter något samtal, samtyckte, att secreteraren Hamrén måtte undfå hälften, eller 3 000 plåtar.

Herr talman hemställte, att i händelse något protocollutdrag skulle från präste- eller bondeståndet ankomma, rörande secreteraren hos generaltullarrendesocietétens herrar fullmäktige Kiellmans befordran, notarien wid bemälte wärk, Sundbeck då måtte komma att succedera honom.

Ståndet fant godt, att härtill bifall lemna.

Justerades underdånig skrifwelse till Kongl. Maist., rörande reglemente för Wismarska handelen, som bifölls, och lydde, som följer.³³⁹³

P.t. De swårigheter som städernes handlande känna af Wismarske nederlagsfriheten, på det sättet, som den nu nyttjas, har föranlåt it borgareståndet att, wid innewarande riksdag, sådant hos Eders Kgl. Maist. i underdånighet sluteligen föredraga.

Borgareståndet, som finner hwad skada de handlande imedlertid lidit, och än lida af denna handel, på det sättet, som den nu drifwes,

---

³³⁹⁰ Daterat 24 november 1761. Tryckt i *BdP* 9, bil. 6.

³³⁹¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 130.

³³⁹² Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollutdrag, nr 132.

³³⁹³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 346.

hwilcket i många mål, och wida afskiljer sig från det, som 1672 års nederlagsordning stadgar, anhåller i underdånighet, det Eders Kongl. Mai:st i nåder täcktes anbefalla Eders Kongl. Mai:sts cancellie- och commercecollegier, att ofördrögel:n samma för 20 år sedan sökte reglemente författa, dock sedan de handlande, så i Stockholm, som öfrige stapelstäder förrut blifwit hörde, neml:n de, som idka handel på Tyska riket, med sådane wahror, hwilcka under Wismarska nederlaget äro begrepne. Emedlertid, och till dess reglementet utkommer täcktes Eders Kgl. Mai:st i nåder tillåta, att de handlande på sätt, som memorialet i acten till kgl. commercecollegium³³⁹⁴ innehåller måtte få frihet clarera Wismarske nederlagsafgiften, då både handeln blefwe lättad och staden Wissmar finge likafullt nyttia sin rätt oafkortadt till godo, blifwandes acten, detta mål rörande, härhos i underdånighet bifogad.

Uplästes bergsdeputationens betänkande,³³⁹⁵ öfwer någon sökt tillökning i smidet wid Haggie bergsmanshammare i Wästerbergslagen, tillstyrkandes deputationen af andragne skiäl, det kunde Haggie bergsmanshammare bekomma en tillökning i smidet af ett skjoppund och fem lispund hammar-skatt.

Detta betänkande bifölls.

Föredrogs å nyo justitiaedeputationens extractum protocoll³³⁹⁶ ang:de hofqvartermästaren Papes befördran.

Och förenade sig nu ståndet med prästeståndets påskrefne yttrande.

Herr talman föredrog en af herrar talemännen för präste-, borgare- och bondestånden underskrifwen declaration till herr grefwen och landtmarskalken, i anseende till underskrifterne uti expeditionsdeputationen af cabinettmålen. Och lydde sålunda:³³⁹⁷

Som herr grefwen och landtmarskalken behagat yttra den betänckelighet, som hos honom wid dess underskrift på expeditioner af de hos de öfrige stånden bifallne befördringsmål upkommit, i anseende till ett höglofl. ridderskapets och adelens i detta mål utfärdat extractum

---

³³⁹⁴ Avskrift i Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 346, bilaga.

³³⁹⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, lant- och sjömiliteiekonideputationens expeditioner, nr 39.

³³⁹⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 68.

³³⁹⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 347.

protocolli af d. 9 Junij, så ehuruwäl otwifwelaktigt är, att ju herr grefwens och landtmarskalkens högtuplysta insigt lærer utur våra regeringslagar, riksdagsordning och alla tiders wanliga praxis, sielf hänleda de säkraste grunder, som uti detta fall böra följas. Finna de öfrige ståndens talemän sig dock föränlåtne, att härmedelst förklara, det i fall 3 stånds beslut i förberörde mål skulle af det fierde ståndet hindras i sin wärkställighet, medelst wägrad underskrift, de öfrige ståndens talemän då på lika sätt lära efter denna anledning innehålla med underskrift af alla expeditioner, rörande så wäl ridderskapet och adelen, som andre mål, hwilecka genom 3:ne stånds pluralitétt kunnat wara afgiorde. Stockholm den 21 Junij 1762.

Herr talman proponerade det ståndet behagade utse 12 herrar deputerade, som tillika med herr talman komma att aflägga underdånigt afskjed hos Deras Kongl. Mai:ster. Och utnämndes därtill:

herr fabriqveuren Appiarie,
 herr handelsman Reincke,
 herr directeuren Schenbom,
 herr inspectoren Lexell,
 herr borgmästaren Unger,
 herr rådman Dahl,
 herr borgmästaren Sundblad,
 herr ombudsman Giöthberg,
 herr borgmästaren Groop,
 herr borgmästaren Ekman,
 herr borgmästaren Wetterblad och
 herr rådman Pihlsson.

Anmäلتes bondeståndets extractum protocollij,³³⁹⁸ med tillstyrkande, det häradshöfdingen Ehrenhielm måtte tillåtas, att afstå sin innehafwande syssla till någon skickelig man, på sätt, han derom kan öfwerenskomma, samt nu undfå lagmansfullmagt och befordran dertill wid första ledighet.

Och exp[ed]ierades,³³⁹⁹ det må häradshöfdingen Ehrenhielm tillåtas att bortaccordera dess jurisdiction, på sätt detta extractum protocollij innehåller, men, hwad lagmansfullmagt angår, afslås.

---

³³⁹⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 133.

³³⁹⁹ I prot. *expierades*.

Föredrogs å nyo bondeståndets extractum protocoll³⁴⁰⁰ rörande riksdagsmannens Mårten Anderssons beswär öfwer Kgl. Mai:sts nådige utslag, öfwer det allmogen ålagde hofweriet wid Tomarps öfwersteboställe.

Detta extractum protocoll³⁴⁰⁰ bifölls.

Föredrogs borgareståndets extractum protocoll³⁴⁰¹ af d. 3 Julii förledit år,³⁴⁰¹ rörande understöd för Schenninge stad.

Och bifölls präste- och bondeståndens påskrefne yttrande.

Förehades å nyo prästeståndets protocoll³⁴⁰² utdrag, ang:de den af kyrkioherden doctor Celsius sammanskrefne Historia ecclesiastica, hwaruti samtyckes, att doctor Celsius må till detta wärks fullbordande antaga, en amanuensis, som af statsmedlen bör undfå årligen 900 d:r kopp:rmt.

Härtill samtycktes.

Anmäles secreta deputationens betänckande,³⁴⁰³ rörande de af assessoren Linderstedt anförde beswär.

Och war betänckandet hos ridderskapet och adelen bifallit. Men prästeståndet hade resolverat, som Linderstedt desse beswär nu ej vidare yrkar, än att han emot sine wederlikar må warda bibehållen wid sin förrut ägande tour, och i följe deraf undfå sin hofrättsrådsfullmagt af samma dato med den ledamot i kgl. Giötha hofrätt, som näst efter Linderstedt yngre assessorsfullmagt innehaft, så låter och ståndet derwid bero, samt bifaller, det assessor Linderstedt med en sådan fullmagt hugnas. Men bondeståndets resolution lyder sålunda:

Att assessor³⁴⁰⁴ Linderstedt på de i desse särskilte memorialer anförde skiäl undfår hofrättsrådsfullmagt af samma dato, med den, som näst efter honom warit assessor, i Giötha hofrätt, dock att ingen bättre förtient assessor i Swea hofrätt derigenom praejudiceras.

---

³⁴⁰⁰ Daterat 18 maj 1762. Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 69. Tryckt i *BdP* 9, bil. 49.

³⁴⁰¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 333. Jfr ovan vid not 849.

³⁴⁰² Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, prästeståndets protokollsutdrag, nr 26.

³⁴⁰³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, secreta deputationens expeditioner, nr 154.

³⁴⁰⁴ *assessors* i prot.

Herr borgmästaren Renhorn styrkte till bifall på präst- och bondeståndens påskrefne resolutioner, på sätt dess dictamen ad protocollum innehåller, lydande ut in actis.³⁴⁰⁵

Och bifölls således präste- och bondeståndens yttrande.

Hwarefter bud ankom, att bondeståndet trädde upp i kyrkan.

Efter slutad gudstienst, och sedan ständerne på rikssalen tagit underdånigt afskjed, med Deras Kongl. Maist:er och Hans Kongl. Höghet Cronprintsen, igenom underdåniga tal, som ses in actis, återkom ståndet.

Herr talman begärte, det ståndet behagade utse 12 af sine ledamöter, som komma, att spisa på kongl. hofwet. Och utnämndes:

herr handelsman Bagge,

herr bundtmakaren Qviding,

herr rådman Heggardt,

herr handelsman Tottie,

herr borgmästaren Kihlman,

herr rådman Östberg

herr borgmästaren Mollin,

herr rådman Schenberg,

herr borgmästaren Torsk,

herr handelsmannen Norberg,

herr rådmannen Falk och

herr rådman Lilja.

Ståndet kom öfwerens, att anslag skulle utfärdas till i morgon kl. 9 föremiddagen.

Och skilldes åt.

---

³⁴⁰⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 348.

Åhr 1762 den 22 Junij

S.d. Herr talman hemställte, om icke städernes herrar fullmäktige behagade samtycka, att nu mera inge nya saker måge uptagas.

Hwartill swarades Ja.

Tålf deputerade från bondeståndet ankommo, och infördes. Hwarefter ordföranden, bergsmannen Otto Olofsson, yttrade sig: Bondeståndet kan intet tillfyllest tacka den högste Guden, som skingrat de förfärliga målnen, som sotat riket med undergång, så att nu hwar ock en riksdagsman kan med glädje fara hem, och önskade hwar och en lycka och wälsignelse i deras giöromål och handteringar, samt tackade för det förtroende och biträde högtärade borgareståndet under denna nu Gudi ärad! slutne riksdag ständigt giordt, med bondeståndet, och innesluter bondeståndet sig i högtärade borgareståndets förtroende och wänskap.

Herr talman tackade för det förtroende och samdrägtighet det ärbara bondeståndet med detta ståndets öfwerläggningar instämt. Gud ware lof! att wi få med gladare hjertan skiljas åt, än wi träffades, sedan riksskjeppet warit skakat, men nu wunnit den önskelige freden, och kommit i lugn. Gud bewara öfwerheten och fäderneslandet, samt önskade tillika, bondeståndets ledamöter lyckelig resa och ymnig wälsignelse, och att de måge träffa de sina i ett önskeligit tillstånd.

Deputerade afträdde.

Herr talman proponerade, att en deputation måtte afgå, att taga afskjed med de öfrige respective stånden.

Och som denna proposition gillades, ty afgick herr justitiarien Faxell, samt 11 herrar ledamöter.

Herr borgmästaren Lönbohm påminte, det prästeståndet begärt, att tack-sägelsen på missommarsdagen måtte uphöra, hwartill äfwen ridderskapet och adelen samtyckt, men härmed afstادنade denne discours.

Och anmältes tolf deputerade ifrån ridderskapet och adelen, som infördes, och yttrade sig ordföranden baron Cederhielm: Då ridderskapet och adelen ärindrar sig de många prof af högtärade borgareståndets biträde i deras öfwerläggningar, så försäkrar ridderskapet och adelen, genom oss sine deputerade, att de skola skicka sig wärdige af högtärade borgareståndets förtroende, tillbaka. Begärandes, att uti borgareståndets wänskap och förtroende wara innesluten, samt önskade alla samtelige en lyckelig resa hwar till sin ort.

Herr talman tackade deputerade för ridderskapets och adelens yttrade förtroende. Den högaktning för herr grefwen och landtmarskalcken är inpreglad i alles våra hjertan. Hans försigtiga mått och steg äro de, näst den Högstas bistånd, som styrt wärket. Det heter, att man ej har fred längre, än grannen will. Men alla mennisklige mått och steg äro tagne, att söka afböija dylike olyckor för riket. Gud ware lof, som styrt alt till det bästa, samt tackade för höglofl. ridd. och adelens biträde wid så betydande och wigtige öfwerläggningar, som under denne riksdag förewarit. Önskande tillika hwar ock en en lyckelig resa, samt bad om ståndets hörsamma hälsning tillbakars.

Deputerade afträdde.

Tolf deputerade från prästeståndet ankommo, och hölt superintendenten doctor Lütkemann, å prästeståndets wägnar, följande afskjedstal: Denna är den glädje, fullaste beskickning, som prästeståndet kunnat giöra, då riksens ständer få skiljas åt, med hugneliga tidender hos de sina, om den hugneliga fredens återställande. Gud ware lof! för des nåd emot fäderneslandet. Mig felar ord, att så uttrycka mina tanckar, som jag i mitt innersta hyser. Men tror dock, att det högtärade ståndet instämmer häruti. Prästeståndet aflägger härjämte wördsam tacksägelse, för borgareståndets altid å daga lagde nit, wälwillja och förtroende, och inneslutar sig i wanlig kärlek, wänskap och förtroende, och försäkrar, det prästeståndet skall behåla detta i ett wördsamt minne.

Herr talman tackade för prästeståndets giorda beskickning, samt instämde med herr superintendenten Lütkemann, att Gud bör tackas, som hielpit riket utur dess bedröfweliga swårigheter och förestående olyckor. Borgareståndet har rönt både allment och enskilt förtroende af prästeståndet, och begärer derföre, att få wara inneslutit uti prästeståndets wänskap och förtroende, samt önskade hwar ock en lycklig återresa, och wälsignelse i deras förrättningar.

Hwarmed deputerade afträdde.

Ståndet kom öfwerens, att anslag till plenum för allmänna beswären skulle utfärdas till kl. 9 i morgon, samt wal af ledamöter till fullmäktige i ständernes wärk, till klockan 11.

Och åtskildes.

Åhr 1762 den 23 Junij

S.d. Uplästes å nyo ridderskapets och adelens extractum protocollī af d. 7 sidstl:e Majj,³⁴⁰⁶ rörande förstärkning af ledamöter wid riksens ständers wärk.

Och hade prästeståndet bifallit hwad angår tillökning af fullmäktige wid riksens ständers wärk.

Herr talman proponerade bifall till detta prästeståndets yttrande.

Hwarmed och ståndet instämde.

Herr talman hemställte widare, om icke ståndet behagade bibehålla högtärade ståndets cancelliedirection, med tillökning af ståndets secreterare rådman herr Nils Renhorn.

Ståndet swarade härtill Ja.

Hwarefter herr talman frågade, om ståndet behagade bibehålla de förra ståndets herrar directeurer, eller om nya directeurer skola utses, men ståndet anmodade de förre ståndets directeurer, att åtaga sig detta beswär.

Herr talman proponerade, om ståndet behagade wälja ledamöter i banqven, och som der nu äro tre, så blifwer det qvaestion, om mig, som sutit öfwer tiden.

Men ståndet fant denna qvaestion onödig.

Herr talman afträdde emedan denna qvaestion angår äfwen herr talman, som ståndets fullmäktig i banqven.

Herr borgmästaren Schauv hölt före bäst wara, att ståndet behagade utnämna först en fullmäktig i banqven till det nu ledige rummet. Och utnämde herr borgmästaren fram för alla wärdige ledamöter i ståndet, grosshandlaren här i staden Hans Wittfoth, hwilcken herr borgmästaren trodde skulle med heder upfylla sitt rum, och som ägde stora insigter i financen.

Herr vice talman hemställte, om icke ståndet behagade samtycka, det de trenne förrut warande ståndets fullmäktige i banqven måge derwid bibehållas till näste riksdag.

Härtill swarades Ja.

Hwarefter herr talman åter inkom, och intog sitt säte, då herr borgmästaren Renhorn berättade, det ståndet samtyckt, att alla tre ståndets herrar fullmäktige i banqven kommo, att der qwarblifwa.

---

³⁴⁰⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, ridderskapets o. adelns prot.utdrag, nr 34.

Herr talman tackade för det förtroende ståndet behagat wisa honom och de 2:ne andre ståndets fullmäktige i banqven: Det kan ej annat, än för oss wara fägnensamt, då wi se oss i högtärade ståndets förtroende wara inneslutne. Och hwilcket äfwen förbindar oss att söka fullgiöra till ståndets nöije och wälbehag de skyldigheter, som oss därstädes åligga, samt lofwade underrätta herrar grosshandlarne Clason och Pettersson om detta ståndets lemnade förtroende.

Herr borgmästaren Renhorn: Sedan ståndet nu behagat samtycka, att de förrut warande herrar fullmäktige i banqven komma att qwarblifwa, återstår nu endast den fråga, hwilcken skall blifwa den 4:de. Dertill hafwer herr borgmästaren Schauv utnämmt grosshandlaren Wittfoth. Denna mannen är ganska wärdig till det rummet, och besannar jag alt det herr borgmästaren Schauv sagt, men måste dock anmärka, att han ej är borgare här i staden, och kan derfore icke komma här i qvaestion. Här äro ju andre wärdige ledamöter i ståndet, eller ock i staden, som äro borgare och rättel:n dertill berättigade, som ståndet dertill kunde utse, som herr åldermannen Ström, en hederlig och god man, hwilcken under sidstl:e riksdag ärhölt första survivancen på fullmäktigskap i banqven, och bör fördenskull ej gås förbi, hälst som han sutit i bancodeputationen.

Herr justitiarien Faxell begärdte votering och fritt wahl.

Herr borgmästaren Cervin: Frågan blifwer, om wi skola gå med vårt förtroende utom ståndets ledamöter.

Herr talman gjorde följande proposition: Behagar ståndet utnämna den, som skall intaga det fjerde rummet i banqven?

Härtill swarades Ja.

Voteringen gick för sig, och befants, att herr grosshandlaren Hans Wittfoth dertill blifwit utnämnd, igenom fyratijo tu röster. Wid denna votering woro äfwen nämde herr åldermannen Ström, som bekommit 17 röster, och herr handelsman Modin, som feck 10 röster.

Och fant ståndet godt, att besluta, det herr grosshandlaren Wittfoth kommer att aflägga borgareed, innan han intager sitt säte i banqven.

Och meddeltes herr grosshandlaren följande bewis utur protocollet:³⁴⁰⁷

S.d. Påminte sig borgareståndet, att antalet af dess fullmäktige i riksens ständers banqve, kommer, i följe af det wid denne riksdag tagne

---

³⁴⁰⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 349.

beslut, att tillökas med en. Och som ståndet hade sig nogsamt be-
kandt, den mogna insigt och ärfarenhet, som grosshandlaren herr
Hans Wittfoth, så här hemma, som på utländske resor sig förwärfwat,
uti de stycken, som allmänna penningarörelsen angå, ty fant ståndet
godt, att utnämna herr grosshandlaren Wittfoth till dess fullmäktig i
banqven, uti det nu tillökte fjerde rumet. Hwaröfwer bewis utur pro-
tocollet skulle utfärdas.

Herr talman anmälte, att i manufacturcontoiret woro twenne ledigheter.

Då ståndet kallade och enhälligen utnämde dess secreterare, rådmannen herr Nils Renhorn, till tredje ledamoten uti manufacturcontoiret, och hwaröfwer följande extractum protocollii honom meddeltes:³⁴⁰⁸

S.d. Till följe af det beslut, riksens ständer wid denne riksdag widtagit, att öka antalet af fullmäktige uti manufacturcontoiret med twenne fullmäktige af hwarje stånd, påminte sig borgareståndet med mycket nöije, så wäl den berömmeliga flit, utmärkta arbetsamhet, och mogna kundskap, hwarmed ståndets secreterare, rådmannen i Stockholm herr Nils Renhorn wid flere riksdagar gådt ståndet uti dess wigtige gjöromål tillhanda, som och i synnerhet den ömma nit och oförtrutne sorgfällighet han altid hyst för det allmännas uphjelpande, så wäl som mogna insigt, uti de delar, som till gjöromålens styrsel wid det för riket högst angelägne manufacturwäcket ärfordras. Och fant ståndet fördenskull godt, att, å dess wägnar, utnämna och förordna herr secreteraren och rådmannen Renhorn till dess tredje fullmäktig uti riksens ständers manufacturcontoir, hwilcket genom utdrag af protocollet skulle anmälas.

Uplästes fabriqveuren Dahlmanssons inlemnade memorial,³⁴⁰⁹ och ståndets för honom under sidstl:e riksdag utfärdade extractum protocollii,³⁴¹⁰ med survivance uppå först ledigt blifwande fullmäktigskap för ståndet i manufacturcontoiret.

Herr talman: Händelsen är ej infallen, och kommer det derföre nu an på ståndet, att utnämna den fjerde.

---

³⁴⁰⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 350.

³⁴⁰⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 334.

³⁴¹⁰ Ibid., bilaga.

Herr borgmästaren Pihlgardt utnämde herr fabriqveuren Appiarie, såsom en ganska wärdig man.

Herr borgmästaren Kihlman nämde deremot herr handelsman Reincke.

Herr talman frågade, om ståndet behagade utse herr fabriqveuren Appiarie till fjerde rummet i manufacturcontoiret.

Men härtill swarades Ja och Nejj.

Hwarefter votering för sig gick, då herr fabriqveuren Appiarie igenom 29 röster blef utsedd till fullmächtig i manufacturcontoiret. Men tillika hade herr borgmästaren Brunsell 28 röster och herr handelsman Reincke 13 röster.

Och meddeltes herr fabriqveuren Appiarie följande bewis utur protocollet:³⁴¹¹

S.d. Sedan det beslut wid denna riksdag blifwit tagit, att ståndets fulmägtiges antal uti riksens ständers manufacturcontoir kommer, att förökas med twänne, kom hos ståndet i åtancka den mogna insigt, och förfarenhet, som fabriqveuren herr Hans R. Appiarie sig förwärfwat, uti alt det, som rörer handaslögdernes behöriga drift, hushållning och styrsell. Och fant ståndet fördenskull godt, att utnämna herr fabriqveuren Appiarie till dess fjerde fullmächtig i manufacturcontoiret. Och skulle detta till bewis genom utdrag af protocollet häröfwer meddelas.

Herr talman anmälte, att till riksens ständers contoir skola 2:ne fullmägtige utses. Herr grosshandlaren Lefebure är där förrut.

Och beslöt ståndet, att herr grosshandlaren Lefebure må derwid qwarblifwa.

Herr borgmästaren Ekman utnämde herr borgmästaren Brunsell till det andra rummet.

Herr borgmästaren Brunsell förklarade sig härmed nögd, i fall han skulle winna högtärade ståndets förtroende.

Men herr borgmästaren Lange trodde, att den ej borde nämnas, som icke är boende här i staden, och nämde derföre herr justitiaeborgmästaren Robeck.

---

³⁴¹¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 351.

Herr borgmästaren Sundblad anmälte sig till fullmäktig i ständernes contoïr eller slottsbyggnadsdeputationen, emedan han berättade sig hafwa pe[r]mission.

Votering begärdtes och proponerades.

Och efter slutad votering, befants, att herr borgmästaren Brunssell, igenom 44 röster, blifwit utsedd till ståndets andra fullmäktig i ständernes contoïr. Wid detta wal hade äfwen herr justitiaeborgmästaren Robeck undfått 24 röster samt herr borgmästaren Sundblad 16 röster.

Här öfwer meddelades herr borgmästaren Brunssell följande bewis:

Som i följe af den wid denne riksdag tagne författning, ännu en fullmäktig å ståndets wägnar kommer, att förordnas uti riksens ständers contoïr, ärhindrade sig ståndet med nöije de mångfaldige prof af mogen insigt och förfarenhet, så uti enskilte, som allmänne ärender, och den rena nit för allmänt wäl, som den owäldughet, drift och skickelighet wid de förefallande angelägne ärenders skjötsel, hwilcke herr borgmästaren Johan Brunssell wisat, såsom ledamot i ståndet, under de 3:ne sidstförflutne riksdagar. Och fant ståndet fördenskull godt, att utnämna herr borgmästaren Brunssell till dess andre fullmäktig uti riksens ständers contoïr. Hwaröfwer detta till bewis skulle aflemnas.

Herr talman: Till slottsbyggnadsdeputationen komma 3:ne fullmäktige, att utses, hemställandes, om icke herr handelsmannen Reincke, herr åldermannen Holtz och herr borgmästaren Sundblad, härtill kunde utnämnas.

Härtill samtycktes, och meddeltes följande extractum protocoll, så lydande:

Som antalet af ståndets fullmäktige uti riksens ständers slottsbyggnadsdeputation, i följe af den wid innewarande riksdag tagne författning, kommer att förökas med trenne, så har ståndet härtill utnämt herr handelsmannen Petter Reincke, herr åldermannen Moses Holstz och herr borgmästaren Joh. Sundblad, såsom de, hwilckas rena nit och mogna insigt, så uti allmänne ärender, som de stycken, hwilka detta wärk enskilt angå, ståndet haft nogsamme tillfällen, att med nöije lära känna. Och skulle detta fördenskull genom utdrag af protocoll hos riksens ständers slottsdeputation anmälas.

Herr talman: I hospitalsdeputationen äro twenne rum, efter herr rådman Helledaj och grosshandlaren Clason, hwilcka afsagt sig sine updragne

fullmäktigskap. Och proponerade i deras ställen herr justitiaeborgmästaren Robeck och herr rådman In De Betou.

Härtill samtycktes, och hwaröfwer följande bewis medeltes:

Anmäldes, att rådmannen här i staden herr Hindric Helledajj, samt grosshandlaren herr Isaac Clason hade afsagt sig, att längre, såsom ledamöter, å ståndets wägnar, blifwa qwar uti den af riksens ständer förordnade deputation öfwer hospitalerne och barnhusen i riket; och som desse rum således ledige blifwit, ty anmodade ståndet justitiaeborgmästaren härstädes högädle herr Jonas Robeck, samt rådmannen ädel och högaktad herr Johan Indebethou, att, å ståndets wägnar, åtaga sig det beswär, att wälbemälte deputation till nästa riksdag, såsom ledamöter biwista, hwartill jämwäl berörde herrar deras samtycke lemnade.

Herr borgmästaren Finerus: Ståndet har alltid tillföre lemnat andre survivancer på fullmäktigskap i ständernes wärk, men jag hemställer, om icke ståndets cancelliedirection må äga det förtroende, att utse fullmäktige i de afgångnas ställen till nästa riksdag.

Herr talman berättade huru härmed förrut tillgådt, och proponerade, om icke det till högtärade ståndets cancelliedirection kunde till näste riksdag öfwerlemnas.

Ståndet swarade härtill Ja.

Herr borgmästaren Kihlman begärde recommendation för dess son auscultanten Eric Wilh. Kihlman, hwilcken under denne riksdag gåt ståndet till handa, som extraordinarie cancellist wid ståndets cancellie.

Denna herr borgmästarens begäran bifölls.

Herr talman hölt följande afskjedstal: Wi slute nu i Herrans namn denna riksens ständers allmänna sammankomst, en riksdag, som warit aldralängst, ibland det stora antal, som i vårt kiära fädernesland förrutgådt.

Wi började denne riksdag under ett utrikes brinnande inrikes tärande olykel. krig, samt mindre enighet med ständer imellan. Wi hafwe fortsatt den samma med bekymmer öfwer alla de bedröfwelige påföljder, som alt det nämde onda oskilgakteligen med sig förer. Sådant alt har giordt vårt arbete mödosamt, ärendernes lopp trögt, och våra sinnen understundom willrådige, om de medel och utwägar som skola leda oss till det gemensamt påsyftade ändamålet, rikets allmänna wäl. I sanning mine herrar, om icke eder benägenhet och wänskap, eder mogna insigt, så uti enskillte, som

allmänne ärender, och eder outtrötteliga rena nit för det allmänna bästa hade gripit mig under armarne, under alle förelupna bekymmersamme öfwerläggningar, och så wisligen fattade beslut, hade mine axlar måst swickta under den börda och ämbete, hwarmed edert förtroende mig hedrat. Nu änteligen har fridsens Gud låtit den glada dagen framlysa, som bodat oss den högst efterlängtade och hugneliga tidningen, om den återstälde friden. Samma fridsens Gud förena ock alle rikets inbyggares hertan, och låte oss alla i ro och lugn, snart få smaka de behagelige frukter, som friden plägar medföra. Under så trogen och wälment önskan, ärindrar jag mig med nöije den angelägna skyldigheten, att hos eder, mine herrar, aflägga hörsam och uprigtig tacksägelse för edart benägna biträde, samt eder oswikeliga wänskap och förtroende, hwilcket alt jag uti ett ärekiänslofullt minne beständigt skall förwara.

Den högste Guden wälsigne eder, mine herrar, samt och synnerligen, med alt sjelfbegiärligit godt, och låte hwar och en wid hemkomsten finna de sine wid hälsa och sundhet, i ett fångnesamt tillstånd, då är, mine herrar, så wäl eder egen, som min trognaste önskan upfyld. Med sådanne tanckar inneslutar jag mig uti edar beständiga wänskap och benägna förtroende.

Herr borgmästaren Renhorn: Ståndet har haft orsak, att fågna sig deröfwer, att ståndet haft en taleman, som med heder och alles kärlek och nöije förrättadt sitt dryge och swåra anförtrödde talmansämbete. Det fågnar oss ock, att herr talman ärhindrar sig vårt biträde. Önskar tillika, att riket ej måtte få ett annat stånd, som har annat tänckesätt än detta högtärade ståndet haft, samt tackade herr talman för den nit och omsorg han wisat, att bibehålla ståndet wid dess rätt och wärdighet, tackade äfwen för sig och den gunst honom blifwit bewisad, och det förtroende, som det högtärade ståndet behagat på alt sätt wid alla tillfällen wisa, försäkrade, att uti ett ewigt äreminne förwara alt detta. Och önskade föröfrigit samtelige herrar ledamöternes beständiga wälgång, och att uti deras gunst få wara innesluten, hwaremot han försäkrade, att anse det för sin ständiga skyldighet, att wid alla gifne tillfällen wisa den uprigtiga redebogenhet, hwarmed han åstundade att wara detta högtärade ståndets ödmuikaste tienare.

Ståndet kom öfwerens, att anslag till sammanträde blifwer nästkommande fredag kl. 11.

Då herr talman anmodade samtel:e ledamöterne, att wara påtänckte på ledamöters wäljande till expeditionsdeputationen, i de bortresandes ställe. Och åtskildes.

Åhr 1762 den 25 Junij

S.d. Föredrogs ridderskapets och adelens extractum protocollis af den [17]³⁴¹² i innewarande månad,³⁴¹³ med förnyad föreställning i ärendet, rörande rytmästaren och riddaren Cronackers ansökning om säteriet Sannegården.

Och resolverades: Att städernes herrar fullmäktige nu mera sig härmed icke kunna befatta.

Herrar borgmästare Sundblad och Eek förordnades till ledamöter i expeditionsdeputationen, i de bortresandes ställen.

Herr handelsborgmästaren Kierman proponerade, om icke nu kunde afgöras, hwad arfwode ståndets cancelliebetiening bör undfå.

Herr borgmästaren Cervin proponerade, det afgiften till ståndets cancellie för innewarande år nu straxt kunde utbetalas.

Härtill swarades Ja.

Herr borgmästaren Renhorn ansåg nödigt, att afgiften till ståndets cancellie borde tillökas med 50 procent.

Herr borgmästaren Schauw war ense med herr borgmästaren Renhorns proposition, och tillade, det ståndet och dess secreterare borde hafwa egne rum, uti den tillämnade beursebyggnaden.

Herr borgmästaren Cervin protesterade emot denna tillökningen af 50 procent.

Herr talman hölt deremot före, att det wore både hederligt och wärdigt giordt af ståndet, att tillöka cancellieafgiften med 50 procent.

Men herr borgmästaren Pihlgardt yttrade sig, på samma sätt som herr borgmästaren Cervin anfört, och wille hä[]dre gifwa tilökningen sjelf, än samtycka, att staden skall utbetala den samma.

Herr handelsman Bagge kunde icke heldre för sin stad samtycka till 50 procents tillökning, så länge stadens nummer är så långt nedre, men blefwe

---

³⁴¹² Datum ej angivet i prot.

³⁴¹³ Tryckt i *RAP* 23, bil. 42.

den upflyttad, will staden gärna betala denna tillökning. Giötheborgs stad betalar 400 d:r silf:rmt och kommer i anledning af detta project, att betala 600 d:r samma mynt, och går det ej an, så länge Giötheborgs stad står under dem, som betala endast hälften.

Herr borgmästaren Renhorn upwiste cassans nuwarande swaga tillstånd.

Hwarefter uplästes 1728 års kongl. bref, ang:de cancellieinrättningen.

Och herr borgmästaren Renhorn yttrade sig vidare, det tillökningen wore nödig, ty huru långt skulle man wäl kunna gå med 26 000 daler kopparm:t, som är hela cassan, det will ju ej räcka till.

Herr talman frågade, om ståndet behagade tillöka afgiften till ståndets cancellie med 50 procent.

Härtill swarades Ja och Nej.

Herr borgmästaren Cervin påstod, att, man allenast för innewarande år borde betala denna projecterade tillökning.

Sedermera behagade ståndet fastställa följande belöningar, för dem, som under denne nu till ända bragte riksdag, hwar ock en på sitt sätt, gådt ståndet tillhanda med deras tjenst, nemligen:

Till ståndets secreterare, rådmannen herr Nils Renhorn	24 000 dr,
vice secreteraren Hagtorn	4 500,
ordinarie cancellisten Lange	2 500,
extra cancellisten och notarien Ahlmark	2 500,
extraordinarie cancellisten Ibsonne	2 000,
extraordinarie cancellisten Höijer	1 500,
extraordinarie cancellisten Stare	1 500,
wagtmästaren Holm	1 500,
wagtmästaren Jäderström	1 000,
herr borgmästaren Johan Boberg för allmänna beswärs-§§:s uppsättjande	4 500,
herr borgmästaren Brunsell för det biträde han giordt herr borgmästar.	
Boberg	1 500,
extraordinarie cancellisten Smitt	1 200,
cancellisten i kgl. commercecollegio, som gådt ståndet tillhanda	600,
wagtmästaren Holms son, som gådt secreteraren till handa	600,
wagtmästaren wid secrete utskottet	180.

Hwarefter herr talman gjorde ny proposition om 50 procents tillökning till nästa riksdag.

Men härtill swarades Ja och Neij.

Herr borgmästaren Schauv: Wi komma bäst härifrån, om hwar och en ärlägger nu 100 plåtar.

Men herr talman gjorde ny proposition på 50 procents tillökning till näste riksdag.

Och beswarades på sätt, som nyss förrut. Votering begärdtes.

Herr talman gjorde följande proposition: Behagar högtärade städernes herrar fullmäktige bifalla det af herr borgmästaren Renhorn gjorde hemställande, angående 50 procents tillökning till näste riksdag? Den, som skrifwer Ja, bifaller detta hemställande, och den som skrifwer Neij, bifaller, att hwar och en ledamot betalar nu ett hundrade plåtar.

Hwarefter ståndet kom öfwerens, utan att votering gik för sig, att bifalla, det denna tillökning till nästa riksdag måtte continuera.

Men herr borgmästaren Cervin gjorde sitt förbehåll häremot.

Herr talman proponerade vidare, om icke samtelige herrar ledamöterna behagade betala cancelliegebühren³⁴¹⁴ för innewarande år, innan de skildes åt härifrån.

Härtill samtycktes.

Uplästes ett af samtelige extraordinarie cancellisterne underteck[n]adt och inlemnadt memorial, och anhållan, om recommendationer till befordran.

Uplästes ett af extraordinarie cancellisten Pehr Christopher Ibsonne, inlemnadt memorial och begäran om befordran.

Och bewiljades recommendationer för samtelige extraordinarie cancellisterne. Hwarföre äfwen extracta protocoll och föreskrifter blefwo utfärdade för extraordinarie cancellisterne Ibsonne och Schmitt, lydande, ut in actis.

Herr borgmästaren Sundblad begärte, att få tillträde till ståndets cancellie, på samma sätt, som för herr borgmästaren Renhorn bewiljad är.

Denna begäran bewiljades.

---

³⁴¹⁴ *cancelliegebühren* i prot.

1762 den 25 juni

2193

Som riksdagsbeslutet i morgon kommer, att underskrifwas, ty anbefaltes ståndets secreterare, att igenom en cancellist fråga efter, om det i prästeståndet är färdigt, då anslaget till sammanträde derefter rättas må.

Herr borgmästaren Schauv berättade, att här går ett ryckte, som skulle anordningar och penningutbetalningar af deputationerne wara giorde, till fullmäktige i ständernes wärk.

Och resolverades, att ståndets herrar fullmäktige tillsägas, att ej gifwa handräkning till sådane utbetalningar.

Och skildes åt.

Åhr 1762 den 26 Junij

S.d. Föredrogs åter ärendet, angående extra cancellie-betieningens belö-
nande, och biföls de tillagde belöningar för samtelige, dock, att Smitt en-
dast undfår 1 200 daler kopparmynt.

Hwarefter riksdagsbeslutet underskrefs.

Och sedermera åtskildes ståndet.

Åhr 1762 den 13 Julii

S.d. Närwarande Stockholms stads och åtskillige andre städers wid sidstförflutne riksdag ännu i staden warande herrar fullmäktige.

Herr handelsborgmästaren Kierman anmälte, det expeditionsdeputationens ledamöter af det högtärade borgareståndet anmodat honom, att i dag sammankalla de ännu här i staden warande städernes herrar fullmäktige, till öfwerläggning, om städernes herrar fullmäktige till öfwerläggning om städernes allmänna beswärs expedierande, nu sedan herr borgmästaren Johan Boberg wore utur staden bortrest.

Och åtogo sig följande herrar detta beswär.

Herr borgmästaren Unger, lofwade, att upsättja expeditionerne öfwer första och andra delarne af desse resolutioner.

Herr borgmästaren Ekman tog emot tredje och fjerde delarne.

Herr borgmästaren Wennberg tog att swara för femte och sjette delarne.

Herr borgmästaren Sundblad påtog sig sjunde och åttonde delarne.

Herr borgmästaren Torsk tog emot nijonde delen.

Herr borgmästaren Groop emottog tijonde delen.

Och herr borgmästaren Brunsell feck ellofte delen.

Och lofwade bemälte herrar, att inom åtta dagar hafwa desse beswärens skrifne och färdige, till föredragande uti expeditionsdeputationen.

Och åtskildes.

S.D.G.

BILAGOR TILL BORGARSTÅNDETS RIKSDAGS-

PROTOKOLL

1760–1762

1.

Borgarståndets allmänna besvär

(*Flertalet paragrafer i Borgarståndets arkiv, vol. R 1357.*)

§ 1.

Concurs-processers förkårtande.

Till förkårtning uti de af fallissementer uppkommande rättegångar, har väl uppå riksens högl. ständers underdåniga tillstyrkande, Kongl. Maj:t i nåder behagat fastställa flere därtill bidragande författningar, och i sådant nådigt afseende jämväl funnit för nödigt, att igenom förordning af d. 15 Dec. 1756 i nåder inskränka visse fordringars så kallade förmånsrätt uti gäldbunden egendom,³⁴¹⁵ hvarigenom préferencetvister vid concurser märkeligen förminskats. Men som vid sjelfva rättegångssättet ännu saknas någon kårtare methode, än den, hvarvid vederbörande efter lag och stadgar, nu äro bundne, och hvilken, så länge den bibehålles, måste medföra uppehåll och tids utdrägt, så anhåller i underdånighet borgareståndet, det kunde, i anledning af de betänkande[n], som så väl kongl. lag-commissionen som kongl. förkårtningscommissionen i detta ämne längst för detta, i underdånighet afgifvit, något sluteligt stadgande, till efterlefnad och rättelse författas och utfärdas, hvarigenom det hälsosama ändamål vinnas må, som så länge sökt och påtänkt varit, hvars verkställighet till äfventyrs mera nu än tillförene tarvas. Imedlertid förutser borgareståndet, att ännu det hufvudsakeligaste hindret, till sådane rättegångars afslutande, ligger ofelbart uti ett gäldbundit boes utredande, hvartill antingen så kallade curatorer, eller ock borgenärens fullmäktige och ombud, nödvändigt antagas och nyttjas måste, och ett sluteligt afgörande således ankommer uppå utredningsmännens mer eller mindre skyndsamhet, hvilke mera förmån än skada däraf hämta, att saken på tiden utdrages; äfven som en enda borgenärs opposition och gensäjelse, i synnerhet, då frågan är om accord, gäldenär och borgenärer emellan, kan hindra sakens slut, sedan lagen därtill förutsätter samtelige borgenärens enhälliga öfverenskommelse.

---

³⁴¹⁵ Tryckt förordning 15 december 1756: *Kongl. Maj:ts Nådige Förordning, At Wäxlar, the så kallade Skuldsedlar och andre wisze fordringar, icke böra hädanefter tilläggas förmonsrätt uti gäldbunden Egendom.*

Borgareståndet förmenar således i underdånighet, det vid concursmåls afgörande, enahanda methode med förmån kunde nyttjas, som uti rederi- och andre bolag nu brukas, till där förefallande måls afslutande, hvarest det hvarom de störste delägare komma öfverens, gäller för hela bolagets beslut. Och hemställer därför i lika underdånighet borgareståndet, om icke, till concursmåls skyndsamare afgörande, det här i riket, som hos alle andre nationer, de där hafva långt större och vidsträktare rörelser än vi, brukeligt är, kunde fastställas, det borgenärer i gäldbundit bo, må äga rättighet, att efter det beslut, hvaruti de borgenärer stadna, som största fordringarna hafva, så sig emellan afgöra, på hvad sätt och till huru stor summa, hvar och en af dem alle, för dess ägande fordran, i jämförelse med de andre borgenärer, dess betalning erhålla bör, dock att härifrån först, och innan sådant öfver ens kommande sker, alle privilegierade fordringar afskiljas.

Likaledes får borgareståndet i underdånighet anmäla, hurusom den osenden att ryma för gäld, så märkeligen på någon tid tilltagit, att äfven angelägit vara vill, det någon bot därå sökes. Förutan den vanheder som riket och dess undersåtare därigenom hos våra grannar ådrages, hvilka ofta på en gång emottaga flere sådane för gäld afvekne personer, och den onödige kåstnad, som vid dylika resor uppgår, så väl till rikets som borgenärernes kännning och skada, händer äfven, att ett sådant bo, hvars husbonde sig utur riket begifver, därigenom råkar uti den oordning, att den lilla qvarlåten-skap och egendom, som en sådan efter sig qvarlemnar, och hvaraf borgenärerne skola taga sin ersättning, på alt uptänkeligit sätt skingras och missvårdas. Till ett så beskaffat skadeligit missbruks förekommande, hemställer borgareståndet i underdånighet, om icke förordnas kunde, att då någon är så afsigkommen, att han till dess borgenärer afstå vill alt sitt gods, och hos domaren därtill tillstånd sökt, samt behörigen efterkommit hvad lagen härutinnan stadgar, en sådan då må till dess person njuta all säkerhet, så länge han håller sig i sitt hus, så att han af dess borgenärer icke på något sätt oroas kan, till dess domaren behörigen pröfvat, huruvida dess fattigdom tillkommit af olycka eller något dess eget lastbara förvällande, och han därför efter lag blifvit dömd och ansedd. Men på det att det beneficium som lagen således förunnar en, genom olyckor och vådeliga händelser af sig kommen gäldenär, icke må nyttjas af en bedragare, eller tjäna honom till utväg att undkomma ett rättmätigt straff, så förmenar i

underdånighet borgareståndet, likaledes angelägit vara, att äfven stadgas kunde, det ingen som för gäld förrymdt riket, må kunna anses värdig Kongl. Maj:ts nåd, att uppå lejd i riket återkomma, serdeles som, då en gäldenär icke nyttjar den skygd, som han hema i riket uti dess egit hus njuta kan, men med äfventyr förlöper land och rike, han säkert i så hög grad varit vållande till sitt obestånd, och dess borgenärsers skada, att han gjordt sig förtjänt till det straff, som 4 § 16 cap. h.b. utsätter och förmår.

Borgareståndet anser således i underdånighet för nödigt, att desse begge väsentelige omständigheter till creditens vidmakthållande, samt förkårtning af den långa omväg, hvarmed borgenärer, vid deras betalnings utsökande ur gäldbundit bo, nu besväras, måtte uti behörigt öfvervägande komma, vid den till görande förbättrade stadga om rättegången i concurstvister, i anledning af vederbörandes däröfver afgifne underdåniga betänkande och yttrande.

§ 2.³⁴¹⁶

Städernas rättigheter af kronofartyg,
såm gå för entrepreneurs räk.

Oaktade de rättigheter och inkomster, som städerna af vägare-, bro-, hamn- och mätare:gr, med mera, vid de för cronans behof skeende entrepreneurs och auctioner, eller om lefverantser till slutande contracter, tillerkände äro, och hvarifrån lefveranterne icke äro befriade, utan vid alla tillfällen af de fartyg, som till lefverantsens framskaffande siöledes, brukas, utan minskning eller hinder, af hvar och en erläggas bör, tyckas vara nog kraftigt befästade, igenom Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring på städernes allmänna besvär af år 1739³⁴¹⁷ § 14, men som icke dess mindre en del af de till städerna ankommande cronofartyg, hvilke afhämtat hvarjehanda utaf privatis, till kongl. amiralitetets behof uphandlade vahrer, vägrat att betala städernas förenämde rättigheter, hvarigenom de uti sine tillständige inkomster, under de i förflutne åren skedde uphandlingar, ansenligen lidit, där likväl ingen annan, under hvad namn det ock tagas vill, än Kongl. Maj:ts och cronans egne fartyg, och vahrer som transporterats,

---

³⁴¹⁶ Frihetstidens utskottshandlingar, vol. R 3220, fol. 975–977, Riksarkivet.

³⁴¹⁷ Tryckt resolution 12 april 1739: *Kongl. Maj:ts nådiga resolution och förklaring uppå the allmänna besvär, som städerna uti Swerige och Finland, igenom theas fullmächtige, hafwa wid thenna riks-dagen i underdånighet andragit.*

därifrån är undantagen, hvilket vederbörande sig och företagit att lämpa till de cronofartyg, som effter enskilt betingande afhämtat hvarjehanda victualie-vahror samt timber och murtegel, med mera, hvilket af private personer för egen vinning skull, blifvit uphandlat, och till kongl. ammiralitetet lefvererat, men oförgripeligen icke annorlunda uttydas eller förstås bör, än när cronan med sine egne fartyg hämtar sådane vahror som directe hanne tillhöra, såsom krut, saltpeter, ammunitions- och monderingspersedlar samt gevär; altså och emedan det tillkommer städerne, att förese sina hamnar, till de sjöfarandes tjänst och säkerhet, med behörige och nog kåstsame sjömärken, lastbryggor, våg- och mätarehus, samt vederbörlig betjäning därvid, anhåller i underdånighet borgareståndet, det förr högstberörde kongl. resolutions 14 § må i nåder så förklaras, att ingen, ehvad fartyg han förer, må vara fri för ofvannämde stadsens umgälders erläggande, med mindre det sker i sednare fallet, med sådane cronofartyg, som afhämta cronans verkeligen egne vahror, och då ingen entrepreneur eller lefverant däraf någon enskilt vinst eller fördel tillflyter.

§ 3.

Fabriqveurer måtte förbindas att vinna burskap.

Kongl. Maj:t har uti dess nådiga resolution på städernas allmänna besvär af den 7 Julii 1752³⁴¹⁸ § 53 förklarat, det Hans Maj:t i nåder gärna såge, att fabriqves-idkandet måtte blifva oskiljaktigt ifrån burskaps antagande, och förmodar, det sådant äfven framdeles lärer stå att vinnas, sedan fabriqverne kommit till mera styrka, och fått kraftigare rotfäste; men att imedlertid Kongl. M:t hölle betänkeligit, i anseende till de för manufacturernes bestånd tagne författningar, att ännu i allmänhet förbinda fabriqvesidkare, till något tvång i detta mål. Och som den tiden nu till svänske mäns hjerteliga fägnad är inne, på hvilken våre fabriqver kommit till god styrka, och fått det eftertraktade kraftiga rotfäste, för manufactur-tillverkningarne jämväl icke eller felar god afsättning, så att den svårigheten, att få sådane vahror snart försålde, nu mera aldeles försvunnit. Den förmån äfven är manufacturister och fabriqveurer, efter de år 1739 förny-

---

³⁴¹⁸ Tryckt resolution 7 juli 1752: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring uppå the allmänne beswär, som städerne uti Swerige och Finland, igenom theas fullmägtige, hafwa wid thenna riksdag i underdånighet andragit.*

ade manufacturprivilegier,³⁴¹⁹ i nåder tillagd och förund, att i städerna hålla öppna bodar, och därstädes, så väl i som utom marknader, deras egna tillverkningar i minut försälja, så håller ock borgareståndet i underdånighet före, den tid äfven nu vara för handen, på hvilken till underdånigt följe af Kongl. Maj:ts förklarade nådiga afseende och åstundan, uti förr högstomrörde dess nådiga resolution, fabriqves-idkandet må blifva oskiljaktigt ifrån burskaps antagande.

Uti denna tanka styrkes borgareståndet så mycket mera, som å ena sidan klagas öfver förfång i städernas handlandes näring, genom den fabriqveurerne lemnade minuteringsfriheten, och fabriqveurerne å andra sidan, utan att vinna burskap, vela stödja sig vid samma undfångne frihet, igenom hvilket undandragande, likväl städernas handlande borgerskap ofelbart märkeligen lider, hälst sådane fabriqveurer, såsom ifrån alle borgeliga onera eljest frie, och i hvilkas första hand vahorna äro, med dubel fördel kunna undersälja städernas handlande wid minuterungen. Warande därför en så beskaffad författning så mycket mera nödig, som invärtes stridigheter om desse näringar, och de därmed förknippade skyldigheter, till bibehållande af en hvars naturligaste näringsfång, därigenom undanrögde varda. Dock som det för riket torde vara angelägit, att flere utländske arbetare i hvarjehanda ämnen införskaffas, de där på vissa vilkor inkomma, och behöfva således all upmuntran, så håller ock borgareståndet i underdånighet före, att sådane måga ofelbart åtnjuta de dem låfvade fri- och rättigheter, utan alt blifva med något däremot stridande besvärade, såsom hvarigenom de, till åtskillige handaslögder gjorde inrättningar, skulle känna skadeligare påfölgd, än den härigenom påsyftade fördelen kunde ersätta.

---

³⁴¹⁹ Tryckt förordning 29 maj 1739: *Kongl. Maj:ts Förnyade Allmänna Manufactur- och Handtwärkeri Privilegier.*

§ 4.³⁴²⁰

Om frihet att införskrifva oblekta lärfter, som eljest Vadstena fabriqve med andras uteslutande, sig förskaffat.

§ 5.³⁴²¹

Spikslagningen för hand.

Riksens ständer hafva wid sistl. riksdag för nödigt ansedt, det en ny förordning, angående den så kallade spikslagningen för hand, utfärdas måtte, och Kongl. Maj:t har äfven i nåder förklarat, att sedan dess och riksens bergscollegium däröfver hördt blifvit, till riksens ständer vilja detta ärende förvisa, att däröfver vederbörligen förordna. Borgareståndet anhåller därför i underdånighet, att samma förordning kunde i nåder utfärdas. Och som det är nödigt, att spiksorterne komma att undergå behörig besigtning och vräkning, i den stad där första afsättningen däraf sker, så anhåller likaledes i underdånighet borgareståndet, att hvad Stockholms stad beträffar, tvänne af järnkrämaresocietetens ledamöter kunde, emot de vilkor, som uti Kongl. Maj:ts och riksens bergs- och commercecollegiers kungörelse af den 17 Nov. 1757,³⁴²² besigtning- och vräkningsmännen äro tillagde, få blifva till besigtning- och vräkningsmän förordnade, sedan de uti denne förrättning aflagt därtill tjänlig ed, på det besigtningen och vräkningen ej må komma att förrättas af dem, som därutinnan ingen insigt äga, och att hvad de öfrige städerna angår, sådane besigtning- och vräkningsmän där af magistraten måga förordnade blifva, som däruti den bästa insigten hafva. Hållandes borgareståndet härjämte före, att spiksorterne kunna blifva utsatte till följande längd och vikt:

1 000 dubel lägtspik bör vara	4 tum lång och väga	38 marker,
1 000 enkel d:o	3 1/2 tum	28 marker,
1 000 spånspik	3 tum	20 marker,
1 000 enbred	2 1/2 tum	12 marker,

³⁴²⁰ § 4 har inte påträffats i original, koncept eller avskrift. Den här återgivna rubriceringen är hämtad från protokollet från borgarståndets justering av de allmänna besvären 12 januari 1761, Borgarståndets arkiv, vol. R 1357.

³⁴²¹ Frihetstidens utskottshandlingar, vol. R 3175, fol. 289–290, Riksarkivet.

³⁴²² Tryckt kungörelse 17 november 1757: *Kongl. Maj:ts och Riksens Bergs- och Commerce Collegiers Kungörelse, Angående Några ytterligare Författningar til Jern- och Stål Manufacturernes upkomst och vidare befordran.*

1 000 furuspik	5 tum	3 markpund,
1 000 furuspik	6 tum	4 markpund,
1 000 båtspik	3 1/2 tum	30 marker,
1 000 d:o	4 tum	38 marker,
1 000 d:o	3 tum	22 marker,
1 000 d:o	2 1/2 tum	16 marker,
1 000 ekespik	2 tum	12 marker,
1 000 d:o	3 tum	28 marker,
1 000 d:o	4 tum	2 markpund,
1 000 tenlikor 3-dubla		5 marker,
1 000 d:o 2-dubla		3 marker,
1 000 större nubbar		1 1/2 marker,
1 000 d:o mindre		1 mark,
1 000 gipstenlikor		7 marker.

Men som det är omöjligt, att vid spikslagningen för hand, hålla hvar sort till denna rätta vigt, och ett sådant näringsmedel snarare bör upmuntras än hindras, bör en under eller öfvervigt till 5 procent i proportion anten efter lod, marker eller lispundtalet, icke måtte räknas slaggren till last, när spiken i sin sort ändå är väl slagen.

§ 6.³⁴²³

För mycken utskeppning af rikets producter, och brist på victriol, svafvel, rödfärga och alun.

Ehuru väl victriol, svafvel, rödfärg och alun med mera, ej allenast äro rikets äldre producter, och till utskeppning för främmandes behof äfvenså begärlige, som oundgänglige för rikets egen hushållning och flere slags handteringar, utan ock tillgången af de ämnen, hvaraf desse sorter beredas och tillverkas, mäst öfver hela riket så öfverflödigt, att en mångdubelt större tillverkning däraf åstadkommas kunde så nödgas likväl borgareståndet i underdånighet vid handen gifva, hurusom desse vahrer, de förflutne åren, varit till exportation så begärlige, att ej allenast så stora kvantiteter däraf som begärds, till utskeppning icke kunnat erhållas, utan ock, förmedelst en stark utskeppning af dessa vahrers utskeppningsquantum, tillgången däraf inom riket varit så knapp, att de som sådane vahrer förbruka, vid flere tillfällen måst finna sig däraf i mistning. Och som ej mindre an-

³⁴²³ Frihetstidens utskottshandlingar, vol. R 3200, fol. 262–263, Riksarkivet.

gelägit är, att föröka en begärlig rikets exportvakra, till undervigtens stoppande i rikets handel, än att skaffa däraf en nogsam tillgång för rikets eget behof och consumption. Men verkliga hindret häremot ligger uti de monopoliske författningar, som i äldre tider gjorde blifwit, i anseende till de verk, som desse vahrer tillverka, så anhåller i underdånighet borgareståndet, det kunde sådana utvägar i detta ämne vidtagas, hvarigenom en hvar af rikets undersåtare må upmuntras till sådana verks anläggande, hvartill på flere ställen i riket så ymnig tillgång på beredningsämnen finnes, och bristen således inom riket, på desse och flere rikets producter, må ofelbart och ständigt förekommas samt icke desto mindre tillgångarna därå för utländningen vara nog tillräckelige, hvilket med rikets och undersåtarnes sanskyldiga bästa förmodeligen mäst är öfverenskommande.

§ 7.³⁴²⁴

Brist och dyrhet på salt, och saltcontoirets uphäfvande.

Kongl. Maj:t har väl uppå riksens ständers underdåniga tillstyrkan wid 1741 års riksdag, låtit göra den nådiga författning,³⁴²⁵ att salt skulle thädanefter, både till nogsam qvantitet, och för billigt pris, kunna erhållas, i hvilket nådiga afseende ett saltcontoir äfven här i Stockholm blifwit inrättat, föresedt med de förmåner som man trodt ofelbart skulle bidraga till ett så angelägit ändamåls erhållande, men som tiden och förfarenheten nogsamt å daga lagt, att igenom denna saltcontoirs-inrättningen, ej allmänneligen stått at vinnas det som varit påsyfftat, utan har icke dess mindre flere år, nog hög stegring i priset å denne vakra spornds, icke till förtigande den olikhet som dymedelst uti handelsrörelsen sig tilldragit, att stapelstädernes handlande undgått erläggandet af den daler kopparmynt för hvarje tunna salt till saltcontoiret, som likväl de öfrige sjö- och upstäderna, som sitt salt härifrån nödgats afhämta, varit föranlåtne att utbetala. Altså och i anseende till sådane förevarande omständigheter, föranlåtes borgareståndet i underdånighet hemställa, om icke saltcontoirsinrättningen kunde hädanefter aldeles inställas, och i det stället sådane andre författningar vidtagas, hvარი-

³⁴²⁴ Frihetstidens utskottshandlingar, vol. R 3200, fol. 273–274, Riksarkivet.

³⁴²⁵ Se tryckt kungl. brev 1 oktober 1741: *Kongl. Maj:ts nådige Bref Til Öfver-Ståthållaren och Samtelige Landshöfdingarne Angående Förekommande af brist och dyrhet på Salt* och tryckt kungörelse 29 maj 1742: *Kungiörelse, Angående Nederlag på Salt*.

genom en likhet i handelsrörelsen stode att vinnas, och icke dess mindre denna så outhärliga vakra, både till en tillräckelig kvantitet, och för ett skäligt pris kan stå att erhållas.

§ 8.³⁴²⁶

Breffrihet för månadtelige berättelser om förmyndares tillsättande.

Sedan igenom ett nyligen utkommit förordnande, städernas rådstufvurätter blifvit anbefalte, att hvarje månad, till kongl. håfrätterne insända sine hållne protocoller öfver tillförordnade förmyndare, har det befunnits, att de vid hvarje stads rådstufvurätt till brefporto och flere sådane behof på staten anslagne ringa medel, ej varit vid sådane protocollers öfversändande till påstporto förslående. Borgareståndet föränlåtes fördenskull i underdånighet hemställa, om icke i anseende därtill sådane till öfversändande protocoller måga vara att anse lika med inteknings- och upbudsprotocoller, och således under påstfrihet räknade.

§ 9.³⁴²⁷

Om tillökning i källarefriheten för Stockholms 4 rådmän etc.

[Referat i förordningsutskottets protokoll 7 april 1761:] Widare föredrogs och uplästes 9 § af borgareståndets allmänna besvär, hwaruti anföres, at som de fyra af Kongl. Maj:t nyligen i nåder förordnade rådmän i Stockholm ej njuta lika inkomster med de öfrige i anseende därtill att de ej hafva någon proportionerad andel af den så kallade stadsens källarefrihet, hwarföre, som billigt synes, at enahanda förmän må följa enahanda ämbete, så föreslås en tillökning på denne stadens källarefrihet, så at desse tillökte fyra rådmän äfven måge ifrån deras fullmagters datum och sedan framgent njuta lika andelar med de öfrige rådmännen. Jämväl at de städers magistrater, som ännu ej äga denne källarefrihet, men i anseende till deras swaga inkomster ganska väl behöfwa at med denne tillökning blifwa i hog

---

³⁴²⁶ Frihetstidens utskottshandlingar, vol. R 3152, fol. 273, Riksarkivet.

³⁴²⁷ § 9 har inte påträffats i original, koncept eller avskrift. Den här återgivna rubriceringen är hämtad från protokollet från borgarståndets justering av de allmänna besvären 12 januari 1761, Borgarståndets arkiv, vol. R 1357. Referatet är hämtat från Frihetstidens utskottshandlingar, vol. R 3221, s. 51–53, Riksarkivet.

komne, äfwen måge befordras till åtnjutande därpå, på det en likhet i så måtto må kunna winnas alle städer imellan.

§ 10.

Webers & Hoffmans privil. att förskrifva codille-hampa.

Det har väl af borgareståndet blifvit tagit för en i lagarna stadgad grundsats, att inga underdåniga föreställningar hade rum, och kunde gifva anledning, att utan trängande nöd, eller andre af serdeles vigt varande omständigheter, hos Hans Kongl. Maj:ts verka ändring, uti något dess förut i nåder fattade, och på allmänhetens säkerhet och nytta, samt undersåtarnes därunder beroende rättighet sig grundande beslut och förordnande, hvarvid borgareståndet sig ock alltid i underdånighet tryggt. Men så kan det likväl icke gärna undgå borgareståndets upmärksamhet, att det genom Kongl. Maj:ts nådige resolution af d. 14 Julii innevarande åhr 1760, blifvit beviljat sejlernmakarne här i Stockholm Weber och Hoffman nådigt tillstånd, att ifrån Liffland införskrifva, samt emot tull- och umgälders erläggande, fritt disponera 150 skeppund så kallad codillehampa. De skähl som föranlåtut Kongl. Maj:t,³⁴²⁸ uppå riksens ständers underdåniga tillstyrkan, att i nåder förbjuda denna vahras införande här i riket, ifrån främmande orter, har varit att förekomma, det icke denna så kallade codillehampa, hvilken ej annat är än hampeblår, och af sämre beskaffenhet än passhampa, som äfven till införsel blifvit förbuden, vid tågverkes förfärdigande, till svek och egen nytta brukas skulle, och en sämre hampa eller sådana hampeblår nyttjas till ett så angelägit behof, hvartill den dugeligaste och bästa hampan erfordras. Hvilket ock af Kongl. Maj:ts nådiga resolution på städernas besvär af år 1748³⁴²⁹ § 38 står att finna, då linblårs införande i riket blifvit tillåtit af den grund, att med dem, ej på lika sätt som med hampeblår och passhampa, någon oriktighet vid tågverks tillverkande kan vara att befrukta.

På en sådan för det allmännas säkerhet och väsenteliga nytta lagd grund, är detta förbud emot desse hampeblårs, eller så kallade codillehampas, införande i riket fotat, men hvarpå Webers och Hoffmans erhållne frihet, till att så ansenligt parties sådana hampeblårs införskrifvande och fria dispo-

³⁴²⁸ I protokollet *Kongl. Maj:ts*.

³⁴²⁹ Tryckt resolution 3 februari 1748: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring uppå the allmänne beswär, som städerna uti Swerige och Finland, igenom theas fullmäktige hafwa wid thenna riksdagen i underdånighet andragit.*

nerande, med rikets hufvudsakeliga nytta, sig grundar, det har väl borgareståndet ej lätt att finna, utan lades snarare ståndet, att i underdånighet hemställa huruvida med anförde ändamål öfverensstämmande vara kan, at sejlare kunna erhålla tillstånd till codillehampas införskrifvande, hvilke den sama sjelfve kunna uparbeta och nyttja, äfven till tågverke, hvilket likväl förbudet emot denna sort hampas införsel förekomma sökt. Härvid yppar sig ock den undersåtare så nära rörande omständigheten, att Stockholms stads handlande borgerskap, hvars rättighet det är att införskrifva främmande handelsvahror, vid denne Webers och Hoffmans underdåniga ansökning, hvilken en gång blifvit uti kongl. commercocollegio afslagen, men hvarmed de sig sedan i underdånighet till Kongl. Maj:t vändt, då kongl. collegium, uti dess yttrande, bifall tillstyrkt, icke blifvit med de handlande communicerad, därest det likväl angik en dem tillhörig rättighets öfverdragande till obehörige och sådane personer, som ej voro handlande borgare utan handtverkare, så mycket mindre varit berättigade härtill, som sådant äfven är emot klara lagen snörrätt stridande, som förmår, det ingen må drifva handtverk och handel på en gång, och 1734 års allmänna handelsreglemente³⁴³⁰ på alt sätt befästar de handlandes rättigheter, emot alt intrång af obehörig man.

Borgareståndet som ej kan undgå att taga den ömaste del uti städernas borgerskaps rättigheters bibehållande, hälst då den allmänna säkerheten och nyttan så nära därmed finnes vara förknippad, hemställer fördenskull i et, om icke verkställigheten af Kongl. Maj:ts Weber och Hoffmans gifne nådiga resolution i detta mål, kunde genast inställas, och den författning i allmänhet göras, att utan trängande nöd, eller besynnerligaste därtill drifvande och föranlåtande omständigheter, Kongl. Maj:t icke må täckas tillåta dispensation uti de författningar och beslut, som på rikens ständers underdåniga tillstyrkan, Kongl. Maj:t i nåder tagit, hvilkas helgd och obrotsliga efterlefnad är äfvenså gagnelig, som följderna af dess ändrande, kunna vara skadelige både för riket och undersåtare, hälst då ett undantag blott sträcker sig till en eller flere visse personer, med utestängande af den öfrige därtill eljest lika berättigade allmänheten, emedan förbud eller tillå-

---

³⁴³⁰ Tryckt förordning 19 december 1734: *Allmen Förordning Hwarefter alla de, Som här i Riket Handeln wilja lära, och sedan den samma drifwa, skola hafwa sig at rätta* (tr. 1735).

telser böra sträcka sig till antingen lika rättäggande, eller ej till någon särskilt.

§ 11.³⁴³¹

Accisrättens i Stockholm reglerande med ojäfaktige ledamöter.

Det hafva så väl flere städer som Stockholms stad sig däröfver besvärat, att den här i staden varande accisrätten nu för tiden skall bestå af helt andre ledamöter, än de som uti 1689 års rättegångsförordning³⁴³² för bemälte rätt finnas utnämde, och att generaltullarrendesocietetens herrar fullmäktige af deras egen betjäning skola förese meranämde rätt med de fleste ledamöter därstädes, samt dem effter behag esomtidas[t] ombyta. Och som därigeno[m] antalet af sama betjäning skall vara större, än hvar till de som af magistratens medel och betjäning, till b[i]sittare i besagde rätt blifva förordnade, sig bestiga, och äfven genom förenämde ombyte, mycket hinder och uppehåll uti målens skyn[d]samma afgörande förorsaka, så skall dels åtskillige andre städers borgerskap, dels borgerskapet, societeterne och enskilte personer här i staden, hvilke i anseende till åtskillige deras handels- och näringsomständigheter lyda under accisrätten, hvarjehanda olägenheter och tidsutdrägt blifvit tillskyndad, hvarföre de häröfver klagande städer hos borgareståndet anmält, såsom en ej mindre skälig än angelägen omständighet, det måtte inrättningen med accisrätten här i staden lämpas efter närvarande tid, och sama rätt ställas under en magistratspersons styrsel, samt komma att bestå af visse till domförande skickelige och äfven oväldige ledamöter, och för öfrigt denne rätt uti dess ämbetsgöromål, icke i någon måtto vara undergifven generaltullarrendesocietetens herrar fullmäktiges befallningar, utan uti dömande rätta sig efter rikets lagpåbud och stadgar, samt stå under Kongl. Maj:ts och riksens commercecollegii inseende. Borgareståndet, som ej kan hafva tillfälle att så väl känna de flere omständigheter, hvilka föranlåta så väl Stockholms stad som någre flere städer, de där med den samma sig i det målet förenat, att äska förenämde ändring uti denne stads accisrätts nu varande beskaf-

---

³⁴³¹ Frihetstidens utskottshandlingar, vol. R 3209, fol. 413–415, Riksarkivet.

³⁴³² Tryckt förordning 29 november 1689: *Kongl. Maj:tz nådigste Förordning, Innehållandes den Process, hwilken wid Rättegångz Sakerne uti Cammar och Commerce Collegierne, jempte Revisionen, sampt Tull- och Accijs Rätter skall brukas.*

fenhet, kan ej eller för hela ståndets räkning deltaga uti de af Stockholms stads fullmäktige anmälte besvär, och de däruti updragne serskilte omständigheter. Men som flere städer sig med den samma i detta mål förenat, så har borgareståndet ej undgå kunnat, denna ansökning enligt riksdagsordningen, ibland dess allmänna besvär antaga, till hvilken ända sjelfva besvären ock medfölja. Förmodandes i underdånighet borgareståndet, att detta mål, effter dess medförande beskaffenhet, på de skähl och grunder, som med en nu och för framtiden mäst nyttig författning, synes närmast öfverenskomma varder behörigen afhulpit.

§ 12.

Emot manufacturfond på olja till såpbruken.

Under inkommande varor, är, på hampa och linolja, i anledning af then utkomne kongl. taxan af år 1756,³⁴³³ hvarefter inkommande och utgående varor komma att betala manufacturfondsafgiften, lagt, i manufacturfond, tiugu dahler silf:mt för hwarje åhm, då tullkamrarne, af 2 och 4 §§ uti anmärkningarne ther wid, tagit sig anledning och frihet, att påföra och utfordra thenna manufactur-fond af then för såpebruken inkomne oljan. Och ehuru hos Hans Kongl. Maj:t såpebruksägarne häröfwer anført underdånige besvär, har therpå någon rättelse och ändring ej stått att ärhållas, förthenskull, som thet synes uppenbarligen strida, emot så wäl allmänna manufactur-privilegierne af år 1739³⁴³⁴ § 12, som brukens enskildte privilegier, att såpebruken med denna dryga manufacturfond belastas böra, emot ordens therom nog tydeliga innehåll, i följe hwaraf allenast en 8:dels procents recognition ärläggas bör, jemte thet lilla tullen, i förmåga af 15 § uti allmänna manufacturprivilegierne, betalas för tillwärkningarne.

Manufacturfondstaxan thes utan förmodeligen icke kan wara utfärdad i den agt och mening, att belasta och skada, utan fast mera till at understödja och befrämja manufacturer och fabriqver, och i öfrigit thet ena ståndets eller wärkets privilegier ej mer än then andras, böra kränkas, altså finner borgarståndet i anledning häraf, sig föranlåtas, at i underdånighet anhålla,

---

³⁴³³ Tryckt förordning 4 oktober 1756: *Taxa, Hwarefter Ifrån then 1. Januarii 1757, the på thenna Förteckning upförde Inkommande och Utgående Waror Komma at betala Afgiften Til Manufactur Fonden.*

³⁴³⁴ Tryckt förordning 29 maj 1739: *Kongl. Maj:ts Förnyade Allmänna Manufactur- och Handtwärkeri Privilegier.*

thet en slik undersåtarne, twärt emot ändamålet stridande tryckande olägenhet, alfvarligen, nu och för framtiden, må förekommas, på thet wälfågne privilegier måtte till sin kraft och wärkan, efter regeringsformen blifwa orubbade, hwarjemte borgareståndet är af then underdåniga tankan, att såpebruken måge befordras till en rättmätig återärsättning, af hwad the, emot skiäligheten, i förenande omständighet, blifwit föranlåtne att ärlägga och utbetala.

§ 13.

Närmare skydd för medelländske sjöfarten.

Ibland de tryckande svårigheter, som sedan sednaste riksdag mött den svänska sjöfarten, härleda sig väl de mäst betydande, ifrån de engelskas sjelffrådige upbringningar under påstående krig, men så har äfven den osäkerhet, som svänska sjöfarten i Medelhafvet måst vidkännas, af de africaniske republiqvers våldsamhet och rövverier, med hvilka någon fredstractat ej ännu blifwit uprättad, i sin mohn varit så mycket känbarare, som förutan undersåtares mistning av deras egendom, riket därutöfver stadnat i en dryg utgift, för de fångne besättningsars lösen och befrielse. Och som hwad de engelske och preusiske kaperier angår, förhoppning är, att de skola uphöra och afstadna vid fredens återställande, däremot de africaniske republiqvers, Salées, Tetuans och Tangers våldsamheter, såsom varande af en skiljaktig beskaffenhet med de föregående, blifva ständigt bestående, ehvad ställning ock vara må, de christne makter emellan, så finner borgareståndet, hvars ledamöter af det handlande borgerskapet, sådane olyckor närmast röra, sig föranlåtit, att i underdånighet anhålla, det kunde sådana författningar vidtagas, hvarigenom svänska handelsfarten i Medelhafvet, emot desse republiqvers våldsamheter, skyddas må, serdeles som den svänska flaggans anseende uti de medelländske och levantiske hamnar, så väsenteligen ankommer uppå den säkerhet den sama äger, i hänseende till de africaniske republiqver, hvarom den nu mera förfallne svänska farten i Medelhafvet bär ett ojäfaktigt vitnesbörd.

§ 14.³⁴³⁵

Emot blad- och gårkoppars utförande.

§ 15. Prästerskapet måtte för deras enskilte hus i städerna,
taga del i vissa onera.

Ehuru så wäl lagen i 26 cap. 3 § b.b. som Kongl. Maj:ts nådige resolution uppå städernes allmänna besvär af d. [1]7 Dec. 1734³⁴³⁶ § 33 stadga och förmå, det inge som i städerna bo, hvilke äga hus, böra vara befriade ifrån brandvakt, vägrödning, kyrko-, prästegårds- och bro-byggnad, samt dylika utgifter, så framt de icke serskilt därföre befriade äro, beswära sig dock en del städer, hvarest gymnasier och scholar äro, i underdånighet däröfver, att ecclesiastiqvestaterne därstädes, så wäl i återopande af 1723 års prästeprivilegiers³⁴³⁷ 7 och 10 §§ som resolution på prästerskapets allmänna besvär af år 1731³⁴³⁸ § 11, påstå, under namn af ämbetsgårdar, hägna och försvara deras i sådane städer ägande och innehafvande ärfda och förvärfda, samt äfven nu utur borgarehand långt mera än tillföre, inköpte private gårdar och tomter, frie ifrån alt deltagande med städernes öfrige inwånare och borgerskap, uti förenämde deras ofelbare skyldigheter. Som det nu icke är, eller kan vara borgareståndets tanka eller mening, att på något sätt oroa det vördige prästerskapet, academiæ-, gymnasii- och scholæstaterne uti deras välfångne privilegier och rättigheter, så lærer det icke eller, med samma skähl, kunna wara deras tanka och mening, att gå städerna för när, uti det, som städerna hafva en ostridig rätt att af dem äska och utfå.

---

³⁴³⁵ § 14 har inte påträffats i original, koncept eller avskrift. Den här återgivna rubriceringen är hämtad från protokollet från borgarståndets justering av de allmänna besvären 12 januari 1761, Borgarståndets arkiv, vol. R 1357.

³⁴³⁶ Tryckt resolution 17 december 1734: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring på de allmänna besvär, som städerna uti Sverige och Finland, igenom theas fullmächtige hafwa wid thenna riksdagen i underdånighet andragit.*

³⁴³⁷ Tryckt förordning 16 oktober 1723: *Privilegia af then stormechtigste och allernådigste konung Friedrich Sweriges, Göthes och Wändes konung. &c. &c. &c. åhr 1723. uppå riksdagen i Stockholm öfwersedde och stadfästade, för biskoparna och samtliga presterskapet i Sverige och desz underliggande landskaper.*

³⁴³⁸ Tryckt resolution 14 september 1731: *Kongl. Maj:ts nådige Resolution Och Förklaring Uppå the allmänne Besvär, som thes trogne Undersåtare af Riksens Prästerskap wid thenne Riksdagen i underdånighet andragit.*

Städerna bestrida uti ingen måtto det vördige prästerskapet och förbermälte stater, att för desse deras egna fasta egendomar, efter förberörde präste-privilegier, vara frie för all slags borgelig tunga, som det högvördige prästerskapet öfverklagat, och af det samma sjelf för borgelig tunga blifvit ansedt, och hvarifrån Hans Kongl. Maj:t genom dess nådiga resolution på ståndets underdåniga allmänna besvär af år 1731³⁴³⁹ § 11, det samma befriat, och efter ordens lydelse, består uti båtsmanshållets præstation och utredning, stadsens contingent, casseurslön, borgerskapets herredagsp:g:r, stadens byggningshjelp och hushyrep:g:r för rector scholæ. Men däremot väntar borgareståndet af det högvördige prästerskapet en lika benägen och rättvis reciprocité tillbaka, däruti att det ej eller bestrider städerna, den rättighet de, efter Kongl. Maj:ts nådige resolution på deras allmänna besvär af år 1734 § 33, af det samma har att fordra och njuta, såsom brandvaks-, vägrödnings-, kyrko-, prästegårds- och brobyggnads-samt dylike utgifter, hvilke uti denne högstförmälte resolution, såsom sednare, än den för högvördige prästerskapet i nåder utgifna, icke anses för borgelige onera utan för sådane skyldigheter och utgifter, hvarifrån hvarken civil-betjante, ståndspersoner, eller eho det vara må, hafva frihet sig att undandraga.

Warandes det här af oförmekeligt, att desse skyldigheter ej kunna räknas för borgelige onera, hälst alle de, hvilkom ålagdt är dem att utgöra, icke mer än det högvördige prästerskapet, någon borgelig näring eller handtering drifva. Härtill kommer, att ecclesiastiqvestaten i gemen, för dess enskilte gårdar och egendomar å landet, äro, enligt resolution på allmogens allmänna besvär af år 1720³⁴⁴⁰ § 41 samt 1734 års gästgifvareordning³⁴⁴¹ § 7, skyldige förklarade, att deltaga, så väl i prästegårdsbyggnad, som vägrödnung och brobyggnad, hvarifrån naturligen, ex analogia legis, städernas prästerskap och ecclesiastiqvestater, mer än de, för sine egne gårdar och fastigheter, ej kunna sig frikänna.

---

³⁴³⁹ Tryckt resolution 12 juli 1731: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring, på the allmenne beswär, som städerna uti Swerige och Finland, igenom the-ras fullmächtige, hafwa wid thenne riksdagen i underdånighet andragit.*

³⁴⁴⁰ Tryckt resolution 25 maj 1720: *Kongl. Maj:ts Nådige Resolution Och Förklaring, Öfwer Samtelige Allmogens allmänne Beswär.*

³⁴⁴¹ Tryckt förordning 12 december 1734: *Kongl: Maj:tz Gästgifware-Ordning, Öfwersedd, förnyad och förbättrad wid Riksdagen uti Stockholm, åhr 1734.*

Borgareståndet förmodar således, att det ljusligen å daga lagt, huru litet det högvördige prästerskapet har skähl och anledning, att undandraga sig fullgörandet af förr högstberörde 1734 års kongl. resolution § 33, hvaruti borgareståndet i underdånighet anhåller, att någon i förtydning eller något undantag ej må tillåtas eller göras.

§ 16.³⁴⁴²

Reciprocité i transportprémier för manufacturvahror.

[Referat i utlåtande av riksens ständers manufaktorkontor 9 september 1761:] ... 16 § af städernes allmänna besvär wid denne riksdag, ang:de likhet i transportprémier för fabriqueswaror, som föras alla rikets städer emillan, utan undantag ...

Bemälte § innehåller, att, ehuru wäl riksens höglofl. ständer wid sidstl. riksdag behagat fastställa, att till främjande af en ömrigare afsättning i landsorterne af fabriquestillwärcckningar, och att skaffa derå ett lindrigare pris, wissa transportprémier borde betalas för det alnegods, som ifrån Stockholm eller andre orter fördes till någon stad, som i det minsta wore 20 mil aflägen ifrån afsändningsorten, så skall dock så wäl kramhandels-societeten här i Stockholm, som de öfrige rikets städer, måst erfara, huru som riksens ständers manufacturcontoir, wid wärcckställigheten af denna författning, uteslutit dem ifrån desse prémiers åtnjutande, så wäl för det alnegods, de härifrån till andre städer i riket försända, som för hwad de öfrige i riket warande och utom det föreskrifna miltalet belägne fabriquer och kramhandlande, finna nödigt, att till försälgning här i Stockholm låta hitföra. Och som afsigten med denna författning skall syfta derhän, att både göra priset på inrikes tillwärcckningar uti landsorterne så drägeligit som skje kan, såsom ock, att befordra afsättningen för fabriquerne genom en lätt och litet kostsam communication med alla orter i riket, och kramhandels-societeterne så här i Stockholm, som i de öfrige städerna, bidra till wärcckställigheten af denna afsigt, så är borgareståndet af den underdåniga tancka, att alla rikets städers kramhandlande, för hwad de finna nödigt, att till försälgning här i staden låta hitföra ifrån de öfrige i riket wa-

---

³⁴⁴² § 16 har inte påträffats i original, koncept eller avskrift. Den här återgivna rubriceringen är hämtade från protokollet från borgarståndets justering av de allmänna besvaren 12 januari 1761, Borgarståndets arkiv, vol. R 1357. Referatet är hämtat från Frihetstidens utskottshandlingar, vol. R 3198, fol. 673r–674v.

rande och utom det föreskrefne miltalet belägne städers fabriqueswaror, eller hwad deraf till andre städer i riket härifrån försändes, kunde, när det skjer i hela stycken, blifwa berättigade till enahanda förmånens åtnjutande med sjelfwa fabriquerne, hwilcka i anseende till en skjälilig reciprocité tyckas så wäl böra njuta transportprémier för sine tillwärcningar, när de dem ifrån andre orter till försäljande hitföra, som fabriquerne här, när deras fabriqueswaror till andre orter afsände warda, tillerkjände blifwa. Hemställandes derjemte i lika underdånighet borgareståndet, om icke för nödigt pröfwat borde, det någon påliteligare och jemnare proposition stadgades, i anseende till wägen och miltalet, hwarefter desse prémier utbetalas, än endast 20 mil, sedan de innom detta miltal belägne städer äfwen i sin mån behöfwa lindring i warornes transportkostnader, så wäl som de städer, hwilcka desutom äro belägne, om annars en jemnhet i rörelse- och fabriquesafsättningen skall kunna erhållas. Hållandes borgareståndet före, att, till en jemnlighets bibehållande uti denne rörelse, antingen sådane prémier i alle orter måge bestådde warda, eller ock för alla allestädes uphöra.

§ 17.³⁴⁴³

Att allmogen i Finland af oskipt skog måtte få sälja ved och timer till städernas behof.

[Referat i justitiedeputationens protokoll 18 april 1761:] ... 17 § af städernes besvär, som angår tillstånd för allmogen i Finland, at af oskipt skog få afsalu giöra, och grundar sig egenteligen ther uppå, at uti Finland finnes få sätesgårdar och enstaka skatte- eller frälsehemman så nära intill städerna, at the theraf till nödig ved och timmer till byggnad hafva kunna, samt at altså angeläget wore så wäl till städernes nu sagde understöd, som landtmannens egen fördel tjenande, at af så skogrik ort få giöra sig nytta, hvarest föga annat penningsfång till nödvändig näring kunde wara at tillgå, at till thess storskiffts- och skogsdelningar för sig gådt, allmogen af oskipt skog måge wara berättigade till afsalu som nu berördt är.

---

³⁴⁴³ § 17 har inte påträffats i original, koncept eller avskrift. Den här återgivna rubriken är hämtad från protokollet från borgarståndets justering av de allmänna besvären 12 januari 1761, Borgarståndets arkiv, vol. R 1357. Referatet är hämtat ur Frihetstidens utskottshandlingar, vol. R 3204, fol. 306v–307r, Riksarkivet.

§ 18.

Reciprocité i åverkansmål å skogar.

Likasom städernas invånare till följe af 10 cap. 10 ½ b.b. icke måga utan lof och minne hugga på allmogens eller andras, inom 1 och ½ mil däromkring liggande skogar, wid 10 d. silfwermynts böter för hvarje lass, och värdet åter, så synes en billig reciprocité fordra, det ock den af allmogen som åverkar städernas skogar, måtte vara förfallen till lika straff, hvilka händelser eljest efter 5 § uti samma capitel skulle komma att afgöras. Altså till vederbörlig likhet uti så lika beskaffade mål och omständigheter, underställer i underdånighet borgareståndet, om icke desse åverkansmål måga vara med lika och enahanda böter att anse.

§ 19.

Intrång af järnmanufacturbetjante, att vela därmed
vinna burskap.

Ehuruväl Kongl. Maj:ts i nåder utfärdade allmänna förordning, för dem som här i riket vela lära och drifva handelen, af d. 19 Decemb. 1734³⁴⁴⁴ uti 12 § förmår och stadgar, att ej må någon drifva annan handel, än den han gitter bevisa, sig behörigen lärdt och däruppå tjänt hafva, så befinnes det dock, att här i Stockholm, så väl järnkrämaresocieteten, som andre städer, därigenom blifvit mycket lidande, att de betjante, hvilke en och annan stål-, järn- och flere metallverksägare i städerna och landsorterna, nyttja till minutförsälning uti deras öpne bodar, så väl här som i andra städer, intränga sig uti järnkrämaresocieteten, och på den handelen vinna burskap, samt i de öfrige städerna till burskaps vinnande på annan handel, hvarefter de ej möjeligen kunna hindras, att blanda sig i den del af handelen, som järnkrämaresocieteten egenteligen tillhör, och uti de flere städerna, uti den handel, på hvilken de ej lärdt, hvaraf de följakteligen skada den samma, och göra dem som därpå lärdt, och därtill äro berättigade, ett märkeligit förfång.

Icke är det borgareståndets tanka eller mening att påstå, det manufacturägarne skulle förmenas hålla öpne bodar till minutförsälning, utan som de manufacturister, hvilke efter privilegier och resolutioner hafva fri-

---

³⁴⁴⁴ Tryckt förordning 19 december 1734: *Allmen Förordning Hwarefter alla de, Som här i Riket Handeln wilja lära, och sedan den samma drifwa, skola hafwa sig at rätta* (tr. 1735).

het, att hålla öppna bodar till minutförsälning, icke äro att anse såsom borgare, utan till följe så väl af det d. 27 Octob. 1749 för Stockholms stad utfärdade handelsreglemente, som flere utgångne kongl. resolutioner och stadgar, blott såsom contingenthandlande, så böra eller kunna de betjante, som de till sina minutförsälningar bruka, och hvartill de kunna betjäna sig af hvilken dräng de wela, blott han kan läsa det som skrifvit är, icke vara berättigade till burskaps vinnande, på järnkrämare- eller annan handel här, och i de andre städer, eller städerna vara skyldige, dem däruti att antaga, hälst ingen författning därtill gör dem berättigade, utan tvärt om sådant förbjuder.

Till att nu förekomma den oreda, som nödvändigt till slut häraf följa måste, samt det inbrott, som uti allmänna lagen och handelsreglementerna häraf i framtiden ledas kan, håller fördenskull i underdånighet borgareståndet före, att sådana ofta omrörde betjante ej måga på något sätt till burskaps vinnande, antingen på järnkrämare- eller någon annan handel, för berättigade anses, blott för det de några år en sådan bod förestått, därvid de oförnekneligen ej kunnat förverfva sig annan, eller mer insigt, än den som blott och allenast sträcker sig till de varor, som vid samma manufacturverk tillverkas, och patronen dem i händer lemnat, och hvarå han uti sin bok eller lista föreskrifvit dem priset, däröfver eller under de icke gå kunna, utan bör härmed i det nogaste förfaras efter lag, samt de nådigst utfärdade allmänna handels-förordningar och reglementer, på det ej något inbrott må ske uti städernas välfångne och befastade fri- och rättigheter, som kan förorsaka städerna, att öfver ytterligare kränkning däraf, skäligen klagan anföra.

§ 20.

Skrå-ämbetens besvär.

Den öma sorgfällighet, hvarmed Kongl. Maj:t i nåder behagat sig antaga handtverkeriernas förkofring i riket, försäkrar borgareståndet, att i underdånighet få föredraga de hinder och svårigheter, som ligga skråämbeten i vägen, vid fullgörande af det, som både det allmännas gagn och ämbeternas båtnad fordrade. Varandes däribland såsom ett det hufvudsakeligaste och känbaraste, att detta städernes borgerskap uti dess näring och handtering förfördelas, af ganska många utom samhället, hvarmedelst således näring och utkomst dem afhändes, som till Kongl. Maj:t och cronan samt städerna, för näringens idkande, deras utskylder betala, och den allmänna tungan draga måste, samt i ett sådant afseende äro berättigade, till att utan

andras intrång idka näringen. Icke till förtigande att äfven dyrheten på handtverkeri-vahror, hvaröfver nu i synnerhet desse sednare åren klagat blifvit, till en märkelig del härrörer af förenämde intrång, i så måtto, att i det stället, efter en så förnuftig som allmänt wedertagen näringsprincipe, en i anseende till arbetande personer talrik verkstad, hos en borgare och handtverkare, samt fullt arbete för mästaren och dess arbetsfolk, oförnekneligen åstadkommer lindrigt pris på arbetet och tillverkningarna, förorsakar däremot färre arbetande händer i berörde verkstäder, samt i följe däraf ringa och litet arbete och tillverkning, att det gjorde eller tillgörande ringa arbetet, måste draga alt det som oundgängeligen erfordras, till vederbörandes nödiga utkomst, och följakteligen blifva dyrare än det samma vara kunde. Hvartill äfven kommer, att en mångårig erfarenhet gjordt nog-samt öfvertygeligit, huruledes större delen handtverkerivahror och arbete, som utom ordning, tillsyn och behörig säkerhet, samt af personer utom ämbeten, blifvit tillverkade och gjorde, varit mindre dugelige, och till mer eller mindre skada och förlust för vederbörande, som slikt arbete låtit göra, eller sådane tillverkningar sig tillhandlat, ty ehuru köpet på en sådan vakra, tyckes för köparen falla drägeligare, än vid de ordentliga verkstäderna, så blir det dock en ostridig följd och sanning, att vahrans utur fuska-rens hand, alltid är i samma mån sämre, hvilket köparen under nyttjandet däraf, med sin skada alltid får erfara. Ämbeternas allmänna klagan, så väl i de öfrige rikets städer, som här i Stockholm, äro i det mästa af lika och enahanda beskaffenhet, ehuru serskilte omständigheter inlöpa, som till dem alle ej så egenteligen passa sig, hvarföre ock borgareståndet i underdånighet utbeder sig, att serskilt för hvart och ett af de mäst lidande ämbeten, få andraga de hjelpemedel, hvilke till så väl ämbeternes räddning ifrån en ändtelig undergång, som det allmännas tjänst, tyckas böra vara att vidtaga.

Skomakareämbetet som medgifver, att dess arbete i samma mån som det tilltagit i godhet, äfven tilltagit i en ansenlig dyrhet emot förra tider, räknar de till samma dyrhet vållande skähl och orsaker vara, att utom det läder-tillverkningen i riket är, dels otillräckelig och felande, dels ock öfver förra vanligheten dyr och kåstsam, vid hvilken varande beskaffenhet, dyrheten på deras arbete svårligen till fullo kan komma att fall, så skall ej mindre härtill bidra, den ständiga afgang på arbetare och gesäller, hvilke hafva så mångfaldiga tillfällen att undångå ämbetet, och skall vara så

ganska stark, samt bristen därpå så känbar, att de arbetare, som vid så väl detta som peruqvemakare- och skraddareämbeten, hvilka med det förra, hafva aldeles lika och enahanda klagan, ändteligen kvarblifva, måste med en dubel arbetslön bibehållas, och med serskilte belöningar kvarlockas, hvarigenom städernas handtverkerier, vid de till Kongl. Maj:ts och cronans behof, tillgörande så monderingz- som skolefveranser, blifvit i största förlägenhet bragte.

De medel och utvägar som borgareståndet vid så fatte omständigheter, för dess underdåniga dehl, tycker till ändamålets bidragande och vinnande tjäna kunna, vore:

1:o om inrikesbristen och dyrheten på godt och starkt, så väl öfver- som sålläder, kunde i det möjligaste hjälpas och förekomas, hvarom ock borgareståndet, genom en serskild expedition bland städernas allmänna besvär, nu i underdånighet anhållit;

2:o om de mångfaldiga utvägar, som en ostadig och sjelfsvåldig ungdom af arbetare och gesäller städse påhittar, att undandraga sig ämbeternas tjänst, hvilka genom hittills utgifna författningar ej äro förekomne, blefvo hämmade, och ämbeterne således, och på enahanda sätt som 6 § i 1739 års allmänna manufacturprivilegier³⁴⁴⁵ förmår, eller efter något annat serskilt till görande nyttigt stadgande, finge behålla sitt med möda och kåstnad tillärde folk, hvarigenom de vunno en jämnare öfning, och blefvo tillhållne till mera flit och stadighet, samt såmedelst sig sjelfve ej mindre än allmänheten ganelige, då arbetet ofelbart vid utsälningen dessmedelst nog falla skulle. Och att för öfrigt ingen gesäll eller arbetare, som hos en mästare i dess verkstad antagen, må äga frihet, utan mästarens tillstånd, den sama att öfvergifva, då han sådant förut hos honom och ämbetet bör anmäla, samt därtill erhålla behörigt afsked. Såsom ock att den som egenvilligt, och utan vederbörligit tillstånd, träder utur sin mästars tjänst, ej må blifva af någon annan i försvar antagen, under hvad invändning det ock vara må, och det wid vite eller pligt efter omständigheterna, samt att, enär en sådan som olofligen afviker, kan upspanas, den sama då strax hos ämbetet bör angifvas, och till arbete hos dess mästare eller ämbetet, återkallas och förbindas.

---

³⁴⁴⁵ Tryckt förordning 29 maj 1739: *Kongl. Maj:ts Förnyade Allmänna Manufactur- och Handwäckeri Privilegier.*

3:o att en del af högl. ridderskapet och adelen icke, som ofta skedt, ville låta deras arbetare undfå någre så kallade frisedlar, hvilka de esomoftast pläga missbruka, att därigenom få bönhasa till ämbeternas förfång, utan att högl. ridderskapet och adelen täktes icke antaga någon gesäll eller arbetare uti sin tjänst eller försvar, förr än den samma innehafver, och kan uppte sitt ämbetes bevis, så väl till dess erfarenhet som skickeliga förhållande, hvarigenom icke allenast å ämbetets sida, alt sjelfsvåldigt afvikande af gesäller och arbetare, kunde förekommas, och till en stor del blifva afskaffat, utan ock herrskaperna sjelfva kunde blifva försedde med förfarne och skickelige arbetare. – Härvid menar borgareståndet det för ingen del kränka den lagliga frihet, som hvar och en efter dess privilegier är tillständig, utan endast förekomma det olagliga, och till ämbeternas förfång, ej mindre än allmänhetens skada ländande försvars antagande, samt frihet till kringlöpande med ett odugeligt och förfuskat arbete, som härvid föröfvas och gesällerna tillåtes.

4:o som de uti städerna i guarnizon liggande regementer, denne stads brand- och stadsvaktscompagnier, sprutor, kongl. myntet, arsenalen, wedgården, cronomagazinet och skeppsvarfven, med flere slike ställen, hvarest ämbeternas tillärde arbetare, under hvarjehanda sken antagas, medtaga till ämbeternas skada, mycket ungt och tillärddt arbetsfolk, då likväl uti en så allmän folkbrist, vid slike betjäningar och arbeten, andre publiqven mindre gagnelige, till äfventyrs öfverflödspersoner, synas kunna antagas och nyttjas, ej till förtigande det mykna och ständiga antagande af ämbetsgesäller, både såsom gesäller och till mästare under hallrätten, som nu för tiden utöfvas, och i synnerhet sådane, under manufacturprivilegier begrepne förlagsmän tillåtes, hvilke icke ens sjelfve förstå arbetet, eller kunna tillära och upöfva någon arbetare, icke eller äga den minsta tillgång till förlag, utan endast och allenast för egen nytta, och emot undfående af årligit arfvode, ämbetsgesäller både hemligen och uppenbarligen antaga och försvara, hvarvid esomoftast och merändels brukas, alt slike gesäller först begifva sig till annat försvar, och sedan därpå utverka sig afsked, samt därefter varda under hallen antagen såsom afskedade, och om sådane personer ej wore i verkelig krigs- eller annan tjänst, så varda de dock af vederbörande officerare ifrån deras vakthållning och tjänstgörande permitterade, hvarigenom de, esomoftast hela året igenom, lägga sig på egen hand, och ämbeterne till förfång samt känbart lidande, i mjugg och löndom idka fuskeri

och bönhaseri, till förekommande hvaraf det tyckes vara skäligt, och med det allmänna bästa mäst öfverenskommande, att slika personer, enär de undfått sine officerares eller förmäns permission, måga, sedan Kongl. Maj:t, genom dess nådiga resolution på städernas allmänna besvär vid sist hållne riksdag § 55 förklarar dem därtill skyldige, nu igenom ytterligare nådigt förordnande, vid alfvarsamt straff förpligtas och tillhållas, att om så skulle omtränga, hos ämbeternas mästare begifva sig i tjänst, och emot vanlig lön och underhåll, som andre gesäller, hvilken till deras bärgning och uppehälle, om ej någon liderlighet eller slösaktighet sådant förtärer, säkert blir förslående, förfärdiga det arbete, som uti mästerskapernas verkstäder förefaller, hvarigenom ämbeterna i desse tider då folkbristen är allmän, kunde blifva försedde med nödige arbetare, på det ej något klagomål, i brist af tillräckeligt arbetzfolk till ämbeternas ändtelige undergång, må förefalla så väl vid cronolefverantsers præsterande, som de öfrige städernas invånares skyndsama förhjelpande, till förfärdigande af det arbete och de göromål, som ämbeterna tillkomma, att effter dess skyldighet fullgöra, altså är borgareståndet af den underdåniga tanka, att desse nu anförde ostridige omständigheter, som ej mindre trycka ämbeterna än de skada det allmänna, kunde under ett rättvist och noga bepröfvande komma, till sådane hjälpedels vidtagande häremot, som förut i lika underdånighet af ståndet anförde äro, till häfvande af både allmänhetens och ämbeternas lidande och skada hållandes ock borgareståndet före, att infödde svänske gesäller måga, i anseende till folkbristen, förbjudas att begifva sig utur riket, och utländske gesäller däremot, genom någre lämpelige dem tilläggande förmåner, gifvas anledning att i riket inlockas och inkomma.

För skatull- och snickareämbeterne infinna sig lika och enahanda omständigheter och svårigheter, så väl hvad deras gesäller och arbetare angår, som det myckna förfång, de måste vidkännas i sin näring, af obehörige arbetare och fuskare. Och bör borgareståndet, hvad desse arbetare och handtverkare beträffar, den serskilte omständigheten för dem i underdånighet tillägga, att det är allmänt bekant, huru som riket, i stället för att af utlänningen införskrifva åtskillige skatull- och snickarearbeten, nu mera kan med fördel exportera dylike vahrer, hvartill ej allenast denne societets flit och omtanka hafva bidragit, utan ock den osparde kåstnad och möda, som flere af dess medlemmar användt på utrikes resor, till inhämtande af nödig kunskap och erfarenhet härutinnan, hållandes därför borgareståndet för

onödigt, att vidlöftigt styrka sanningen häraf, emedan erfarenheten sådant å dag lägger, samt tillika visar nödvändigheten och angelägenheten af denna konstns uphjelpande, till en större högd, serdeles när härvid i öfvervägande tages, att denna handaslögd, hvilken snart sagt endast med rikets egne råämnen idkas, hunnit till den fullkomlighet, att denna societets egna tillverkningar och arbeten, i sistförflutne åren utgjordt en serskilt handelsgren, till rikets märkeliga nytta och båtnad, och vilken rikens högl. ständer vid nästl. riksdag med exportationspræmier understödt och upmuntrat. Men som likväl denna angelägna och nyttiga inrättning, mött åtskillige hinder och olägenheter, som den sama hota, och dess undergång säkert bereda, så nödgas borgareståndet, af ömhet för rikets väl, och denne societets därmed så nära förknippade uprätthållande, i underdånighet anmäla, hurusom den allmänna folkbristen förnämligast tvingar äfven detta ämbete däröfver klaga, att lärningar i de första begynnareåren, och då de som knappast blifvit utskrefne till gesäller, undandraga sig genast ämbetets tjänst, samt äro endast omtänkte att söka sig ett främmande försvar, för att bönhasa och fuska, och såmedelst idka detta ämbetets handverk, till hvars behöriga drifft dem både kunskap och erfarenhet felar, hvaraf händer, att sådane fuskare ej allenast sjelfve, utan ock med tillhjälp af flere, ständigt förfärdiga allehanda odugelige vahrer till salu, hvilka oftast komma att försäljas till de så kallade meublehandlare, som ej äro kännare af arbetets godhet, och således kunna komma att exporteras, tillika med detta ämbetets rätta vahrer, hvaraf oförnekneligen, i anseende till sådane vahrors släta och bedrägeliga beskaffenhet, till rikets ej ringa skada, exporationers af-tagande förorsakas. Härtill kommer ock, att vid vissa fabriqver, där snickaregesäller kunna stundom till vissa arbeten nyttjas, händer ej sällan, att de däremellan sådana vahrer och arbeten till salu förfärdiga, som förr omrörde ämbeten tillhöra. Här af sker, att de fleste verkstäder äro utan arbete, hvarest likväl kunde undervisas många goda ämnen.

Borgareståndet finner därför ingen bättre, och vidtagligare utväg, till att förekomma all oreda och missbruk, samt att bibehålla detta, så väl som de andre ämbeterne vid deras rättigheter, än att i underdånighet anhålla, det alle, både lärogångsar och gesäller blifva, på förut anförde sätt förpligtade, att ständigt förblifva och tjäna vid det handverk de ordenteligen lärdt, utan att hafva frihet, därifrån till andre handteringar och handverk löpa, till det allmännas skada.

Ibland de tryckande omständigheter, hvaraf logarfvare-, sadelmakare-, carduansmakare- och sämskmakareämbeterne, nu för tiden finna sig i deras näring och rörelse ganska mycket lidande, samt omsider torde medföra deras ändteliga undergång, förekommer i synnerhet, att ehuru Kongl. Maj:t uppå riksens högl. ständers underdåniga tillstyrkande, genom nådigt bref till dess och riksens commercecollegium af d. 27 Aug. 1741, täckts ibland annat förordna, det de handverkare eller gesäller, som redan hafva sina serskilte skrån, och icke äro uti kongl. manufacturprivilegierna och hallordningen specifice nämde, hvarken måga dragas under hallrätterne, eller ock af dem, såsom mästare antagas, och med mästabref föreses, utan ämbeterna deras gamla rättigheter, likmätigt kongl. skråordningen och de flere kongl. resolutioner, till godo njuta, skall dock en till skråämbeternas bestånd och uprätthållande, så högst hälsosam författning icke förmått medföra det därmed påsyftade ändamål, utan har verkställigheten och efterlefnaden däraf aldeles hvilat, och i synnerhet nu de sednare åren kommit att å sido lemna.

Åtskillige under hall- och manufacturrätten lydande fabriqveurer skola ock, i de nyligast förbigångne åren, till deras verks drift antagit gesäller, som af desse skrå-ämbeter blifvit tillärde, och hvarvid ämbeterna så mycket mindre kunnat lägga dem något hinder i vägen, som de genom högre arbetslönens utlofvande, ej haft svårighet vid, att öfvertala ämbeternas arbetare, att hos dem antaga tjänst, hvarföre de ock hålla före, att de under hall- och manufacturrätten lydande fabriqvesidkare, och andre verk måga förbindas, att lika som desse ämbeten, antaga och tillära lärlingar, hvar och en i sitt ämne, hvilka sedermera effter genomgångne läroår, kunna för deras räkning till gesäller utskrifvas, och till hvilkas antagande eller employerande vid deras verk, ämbeterne afstå vilja all talan och rättighet, allenast ämbeterne däremot icke blifva af dem förolämpade. Det skall ock hända, att enär någon af desse ämbetens gesäller antingen sjelfvilligt gifver sig under krigstjänst, eller ock därtill värfvas, blifver en sådan person genast mästaren fråntagen, utan afseende på, om tiden, som vid hans antagande i mästarens tjänst blifvit accorderad, är ute eller ej, så att mästaren ofta måste sakna en sådan arbetare, just då största angelägenheten fordrar hans biträde, och hvarigenom ej sällan händer, att sådant arbete som ej tål uppskof, måste i brist af nödige arbetare, blifva liggandes, och däraf jämväl förskämas, hvarföre ämbeterne anhålla om något sådant förordnande,

hvarigenom en gesäll som således värfvas, ej må utur sin förra tjänst afskiljas, innan tiden till ända gått, hvarom förut emellan mästaren och honom blifvit öfverenskomit, samt att vid regementerna ej mera folk, på det sättet som här ofvanföre anmärkt är, måga skyddas och njuta försvar, än med författningarna kan vara enligt.

Tunbindareämbetet, som äfven måste se sig vara uti lika och enahanda svår belägenhet med de förenämde ämbeten, hvad svårigheten beträffar att få tillräckelige gesäller och arbetare, härrörande af det sjelfsvåld som af dem får nyttjas, att varda beskyddade på lika sätt som de öfrige ämbeternes gesäller och arbetare, hvilke under namn af krigstjänst, dels fuska för sig sjelfve, och med tillhjälp af andre gesäller, dels ock hos bryggare, hökare, vid skepsvärfven, bekbruken och flerestädes varda brukade, ämbetet till förfång, och en till befarande undergång, instämmer med de förut upräknade ämbeterne i lika underdånig klagan, jämte underdånig anhållan, att sådana fuskare och bönhasar, med flere obehörige personer, måga vid vite förbjudas, att vid hamnarne och annorstädes, upköpa och under sig slå de till detta ämbetes behof hörande råämnen, hvarigenom ämbetet i sin handtering otroligen lider. Förenande sig således detta ämbete, med hvad de öfrige ämbeterne i underdånighet till deras räddande från undergång, andragit och föreslagit.

Desse alle i underdånighet anförde omständigheter som ej mindre trycka ämbeterna, än de skada det allmänna, föredrager borgareståndet altså i den underdåniga försäkran, att en öm sorgfällighet lærer vidtaga de hjälpemedel häremot, genom hvilka, sjelfsvåld, fuskande och bönhaseri må kunna i möjligaste måtto stå att utrotas, och ämbeterne vid de af framfarne Sveriges rikes konungar allernådigst förunte privilegier, fri- och rättigheter må kunna bibehållas, till häfvande så väl af allmänhetens som ämbeternas lidande och skada, hafvandes borgareståndet, om ej allmänhetens och desse ämbeters därmed så nära samanhängande sanskyldiga fördel och fromma, fordrat i desse omständigheter en ofelbar och verkelig hjälp och ändring, gärna spardt sig, att härom uti en så vidlöftig detaille ingå, och äfven lika gärna spardt de öfrige respective stånden ifrån en lika omtanka och möda.

§ 21.

Garfvares etc. besvär ang:de råhudar, som till salu föras,
och förköp därvid.

I anledning af 16 § i Kungl. Maj:ts nådige resolution på städernas allmänna besvär 1731³⁴⁴⁶ hafva åtskillige personer trodt sig vara berättigade, att vid hamnarne här i staden, genom stegring och öfverbud slå under sig ansenlige partier, af de inkommande råhudar och skinn, hvarmed de sedan opåtalt drifvit handel; och däraf har till flere skråämbetens känbaraste skada, sig tilldragit, ej allenast att desse vahror i priset ovanligen blifvit updyrkade, utan ock at annan utväg till deras erhållande, för ämbeterne oftast icke varit öfrigt, än att de samma af dem, och således ur andra och tredje handen upköpa, då de antingen nödgats betala hvad desse begärdt, eller ock se sina verk, i brist af råämnen, afstadna. Ämbeterne göra sig däremot i underdånighet förvissade, det Kongl. Maj:ts nådiga tanka och afsigt aldrig därmed varit någon annan, än att hvar och en väl skulle äga frihet, att vid hamnarna förese sig med hvad han till eget behof, af inrikes råhudar och skinn kunde hafva af nöden, men icke att alle utan åtskilnad skulle äga tillstånd, att mera med desse än andre vahror få drifva handel, utan att så härutinnan, som all annor handelsrörelse, viss ordning bör iakttagas, i hvilket afseende så väl logarfvar-, sadelmakare-, carduansmakare- och sämskmakare-ämbeterne här i Stockholm, som andre flere städers handverkare, hvilke alle hafva af nöden, att af de hit till hamnarne inkommande råhudar och skinn, förese sina verk och verkstäder med behöflige och oumgångelige råämnen, så framt deras verk ej skola, så väl till deras egen som allmänhetens skada, gå under, hemställa i underdånighet, om icke Kongl. Maj:t i nåder skulle tänkas så förklara förr omrörde 16 § af resolutionen, öfver borgareståndets allmänna besvär af år 1731, som det med städernas förenämde ämbetens uprätthållande, och allmänhetens därunder beroende så väsenteliga nytta, bäst finnes öfverenskommande.

Därjämte beklaga sig så väl Stockholms stads, som flere städers ämbeten, öfver det svåra lidande de därigenom skola vara underkastade, att den på Kongzholmen anlagde engelska läderfabriqven, som inmängt sig med beredningen af svänska råhudar och skinn, skall äfven genom sådane till

---

³⁴⁴⁶ Tryckt resolution 12 juli 1731: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring, på the allmenne beswär, som städerne uti Swerige och Finland, igenom the-ras fullmächtige, hafwa wid thenne riksdagen i underdånighet andragit.*

hamnarne härstädes inkommande tillverkningsämnen under sig slående, förfördela dem och mycken skada tillskynda, som ämbeterne likväl i underdånighet förmena, likmätigt deras undfångne privilegier, därtill ej vara berättigad, i anseende till de skähl och grunder, att myckenheten af de här inom riket fallande hudar och skinn aldrig varit öfverflödigare eller större, än att ämbeterne ju alltid hunnit upköpa dem, utan skall tvärt om tillgången däraf beständigt, och innan denne fabriqve anlades, på långt när ej varit för ämbeterna tillräckelig, hvilket nogsamnt skall kunna däraf intagas, att enligt tullspecialerne, ansenlige partier råhudar och skinn till ämbeternas verk utifrån inkommit, hvaraf skäligen den slutsats synes kunna göras, att fabriqvens anläggande aldrig kunnat vara grundat uppå en förut otillräckelig och bristande vahras uparbetande och förädlande, uppå hvilken nödvändigt därigenom skulle blifva än större brist och dyrhet, om den emellan flere verk och idkare skulle delas; icke till förtigande, att ämbeterne såmedelst ifrånkändes deras endaste näring, hvarmed de hafva sig och sina att försörja, och hvilken de icke allenast af ålder idkat, samt för densamma till Kongl. Maj:t och cronan dryga utskylder betalt, och alt framgent äro underkastade, utan ock så väl uti Kongl. Maj:ts dyra försäkran, som flere års kongl. resolutioner på städernas allmänna besvär, blifvit om alt oqvalt nyttjande däraf i nåder försäkrade; lärandes endast ändamålet och afsigten med denne fabriqvets anrättning, så mycket oförnekligare varit, utrikes större hudars och skinns beredning på engelska sättet, till utestängande af dylikt beredt läders införande i riket, som i sådant, men ej annat afseende, nyttjandet af Kongl. Maj:ts nådige manufacturprivilegier, synes till detta deras verk vara lämpeligit.

De inrikes hudar och skinn skola ock utom dess till större delen vara så små och tunne, att de, i anseende till deras ringa styrka och fasthet, ej förtjäna att undergå så kåstsam beredning, som den engelska, hvarpå fabriqvessinteressenterne endast äro privilegierade, emedan de genom beredningssättet aldrig förmå bringas till fullkomligare grad i godhet, än hudarnas invertes släta beskaffenhet medgifver. Blifvandes nu icke desto mindre sådane råhudar och skinn af fabriqven, genom drygare betalnings gifvande, ämbeterne fråntagne, och måste således i samma mån, som dylika hudar för ämbetet tryta, bristen, såväl som priset uppå björkbarkat läder, äfven tilltaga, och ämbeterne fölgakteligen varda utur tillstånd satte, att för felande råämnen, åstadkomma de slags tillverkningar, som till

lefverantser för Kongl. Maj:ts och cronans behof, så väl som private personer, af dylikt läder äskas.

Den ringa del af de svänske hudar af skinn, som äro af den storlek och styrka, att någorlunda kunna förtjäna undergå engelsk beredning, skola ock kunna så väl af garfware- och carduansmakare på engelskt sätt varda beredde, som vid fabriqven, hvilke ock efter anstald besigtning af Kongl. Maj:ts och riksens commercecollegio, funnits ej allenast vara med fabriqvens utaf jämlik godhet, utan ock i många delar desamma öfverträffande, samt till nog lindrigare pris af ämbeterne, än vid fabriqven försålde.

Af hvad således i underdånighet anfördt blifvit, göra sig desse ämbeter den underdåniga förhoppning, hvarom de ock i lika underdånighet anhålla, det fabriqven hädanefter ej må, med andre än utrikes hudars och skinns beredning sig befatta, såsom endast öfverensstämmande med ändamålet af fabriqvens inrättning, och hvad de svänske hudars och skinns beredning angår, ämbeterne därutinnan oqvalde bibehållas, vid en dem af ålder förbehållen rättighet, hvarförutan ämbeterna se sig i aldra största villrådighet och förlägenhet blifva stadde, att kunna till Kongl. Maj:ts och cronans samt allmänhetens tjänst, vidmakthålla deras verkstäder.

§ 22.

Viss tid till observationer öfver kronoräkenskaper.

Det är så mycket mer angelägit, att någon viss tid för kgl. camarrevision och riksens ständers contoïr, samt flere collegier må utsättas, inom hvilken de böra låta författa observationer och anmärkningar, sedan städernas räkenskaper för cronans medel från hvar sitt ställe inkommit; som flere års erfarenhet nogsamtbär vitne, att magistraterne och städernas upbördsmän, efter ej mindre än 12, 15 och 20 års förlopp, blifvit med observationer besvårade, öfver crono-utskyldernas beräknande, där likväl Kongl. Maj:ts nådige resolutioner på städernas underdåniga besvär d. 16 Octob. 1723,³⁴⁴⁷ § 5, d. 17³⁴⁴⁸ Dec. 1734,³⁴⁴⁹ § 19, kongl. förordningen af d. 1 Martii

---

³⁴⁴⁷ Tryckt resolution 16 oktober 1723: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring öfwer de, wid denne genom Guds nåde nu väl öfverståndne riks-dag, utaf samtelige städerne, genom deras fullmäktige, underdånigst insinuerade besvärspuncter.*

³⁴⁴⁸ I handskriften: 12.

1748,³⁴⁵⁰ men i synnerhet kongl. resolutionen d. 7 Julii 1752,³⁴⁵¹ § 9, tydeligen stadga, att inom 6 månaders tid, sedan räkenskaperna för cronans medel inkommit till landscontoiren, bör contoiret författa, och till förklaring communicera alla nödige observationer, samt att 6 månader efter det förklaringarne inkommit, ej någon vidare observation öfver sådane räkenskaper må göras, utan ansvaret efter den tiden stadna på landscontoiret alena, i fall någon efterlåtenhet därigenom ske skulle. Och som ändamålet af alla observationer oförnekneligen är, att det som till äfventyrs wore felat, bör antingen förklaras eller betalas, så följer ock lika ovedersäjeligen, det en slik anmärkning bör så tidigt ske, att den skyldige må kunna sig förklara, men då observationer efter hela 15 a 20 åren upsökas, så händer, att hvarken ämbetsmän, eller deras arfvingar mera lefva, då påföljden blefve ock den, att om någon skälig observation göres, och tillgång felas, vederbörande revisor då oförnekneligen är orsak till cronans förlust, hvilken eljest, där observationen skedt i god tid, och under ämbetsmannens lefnad, kunnat med hans lön stoppas.

Wid öfvervägande häraf, och aldenskull Kongl. M:t uti dess nådiga resolution uppå städernas underdånige besvär d. 19 Januarii 1757,³⁴⁵² § 50, förklarat, alt det bruk, som hitintill skall föröfvats af manufacturcontoiret, vid observationers författande öfver manufacturfondsspecialerna, i det flere åren förbigått, innan sådana observationer gjorda blifvit, hvarigenom vid sig yppande dödsfall, enkor och omyndige barn råkat i olägenhet och lidande, ville Kongl. Maj:t i nåder på det sättet hafva rättat, att manufacturcontoiret thädaneftor borde inom tvänne år, låta författa observationer öfver samma upbördsräkningar, så framt de eljest gälla skola, sedan

---

³⁴⁴⁹ Tryckt resolution 17 december 1734: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring på de allmänna besvär, som städerne uti Sverige och Finland, igenom theas fullmächtige hafwa wid thenna riksdagen i underdånighet andragit.*

³⁴⁵⁰ Tryckt förordning 1 mars 1748: *Kongl. Maj:ts Nådige Förklaring, Huruwida Räkenskaperne för Städernes enskilte Medel böra undergå Revision.*

³⁴⁵¹ Tryckt resolution 7 juli 1752: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring uppå the allmänne besvär, som städerne uti Sverige och Finland, igenom theas fullmägtige, hafwa wid thenna riksdag i underdånighet andragit.*

³⁴⁵² Tryckt resolution 19 januari 1757: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring uppå the allmänne besvär, som städerne uti Sverige och Finland, igenom theas fullmägtige, hafwa wid thenna riksdag i underdånighet andragit.*

föremälte räkningar till manufacturcontoiret inkommit; fördenskull som den ena cronoupbördens beräkning, är lika så angelägen, som den andra, aktar borgareståndet i underdånighet för ganska nödvändigt, det ej mindre kongl. camarrevisionen, än riksens ständers contoirt och de flere collegier, som med cronans medel och uppsigt därå, något kunna hafva att skaffa, något uppå enahanda och lika grund, som det med manufacturcontoiret skedt, förklaras skyldige, att inom tu år, sedan räkenskaperne för cronans medel insände blifvit, låta författa och till förklaring utställa de observationer, som däröfver till görande varit, så framt slika observationer eljest skola för gällande anses; varande dock borgareståndet af den underdåniga tanka, att det ej kan vara kongl. camarrevisionen tillständigt, göra några observationer öfver de uti städerna skedde taxeringar till vissa cronoutgifter, sedan taxeringslängderne af landscontoiren blifvit behörigen öfversedde, och med upbördsordres af landshöfdingarne stadfästade, hälst likmätigt kongl. resolutionen på städernas allmänna besvär af d. 16 Oct. 1723, § 26, ingen ändring får ske uti de bevillningstaxeringar, som vederbörande i städerna på ed och samvete, samt effter deras ägande bästa kunskap, förrättat, hvilket äfven uti bevillningsförordningarne uttryckeligen finnes vara förbehållit; och anhåller fördenskull i underdånighet borgareståndet, det må, sedan landscontoiren hvarken bordt eller kunnat, emot förr högstberörde 1723 års kongl. resolutions tydeliga innehåll, anmärka städernas invånare till högre utgifter, än som emot deras vilkor svarat, och de af taxeringsmännen blifvit ansedde, kongl. camarrevisionen betagas alt tillfälle, att däröfver några observationer sig formera, hälst städerna ej finna sig befogade eller skyldige, dem till något förklarande antaga.

§ 23.³⁴⁵³

Danskt silfvermynts fri utförsel.

Ehuru Kongl. Maj:ts utfärdade förbud emot guld- och silfvermynts utförande utur riket, af den 27 April 1742,³⁴⁵⁴ och den 30 Julii 1744,³⁴⁵⁵ ingen

---

³⁴⁵³ Frihetstidens utskottshandlingar, vol. R 3151, fol. 505–506, Riksarkivet.

³⁴⁵⁴ Tryckt förordning 27 april 1742: *Kongl. Maj:ts Förnyade Förbud Emot Guld- och Silfwer-Mynts utförande utur Riket, samt nedsmältning, förarbetande och förwandlande.*

³⁴⁵⁵ Tryckt förordning 30 juli 1744: *Kongl. Maj:ts Förnyade nådige Förbud, emot Guld- och Silfwermynts samt Myntade Koppar Plåtars utförande utur Riket.*

anledning gifva, att annat guld- och silfvermynt, än svänkskt, eller sådant utländskt, som här i riket går och gängse är, till utförsel utur riket, för förbudet anses skall, taga sig dock sjötullskamrarne i flere städer däraf anledning, att förvägrade handlande, som i Dannemark, för till ditförande tillåtelige, försålde svänske producter, i betalning har måst taga något danskt courant mynt, såsom riksorter eller 24 skillingar, halfwa riksorter och mindre skiljemynt, hvilke här i riket icke gångbare äro, sådant danskt mynt åter utföra. Och som det offfast händer, att en handlande, som vid det tillfället han där låter försälja sin last, ej hafver nödigt att där göra någon utbetalning, utan nödgas låta hemföra det undfångne danska silfvermyntet att förwaras, till dess han antingen där, eller på andre ställen, kan det med förmån använda, altså och emedan det här ej kunnat vara Kongl. Maj:ts nådige vilje eller afseende, att genom högstberörde förbud, förbinda någon dess undersåte till bibehållande af en utländsk myntsort, som här i riket ej är gångbar, eller i någon måtto nyttig, emedan i den händelsen han till utförsel wore förbuden, wore det, efter Kongl. Maj:ts nådige förklaring öfver 1742 års förbud emot guld- och silfvermynts nedsmältande, jämväl förbudet, den att nedsmälta, icke eller gifva de förr åberopade förbud och förordningar någon anledning att hindra så beskaffat silfvermynts fria återutförande ur riket, fördenskull hemställer i underdånighet borgareståndet, om icke sådant danskt och annat här i riket inkommit, men ej gängse silfvermynt, till handelsrörelsens obehindrade lopp, må under sjötullskamrarnes noga tillsyn och bevakning, åter fritt och obehindrat få utur riket utföras.

§ 24.

Att borgerskapet måste förpassas af magistraterne till Norrige. Genom förordning af d. 7 Martii 1746³⁴⁵⁶ har Kongl. Maj:t i nåder stadgat, thet ståndspersoner af bägge könen ej böra, wid 40 d:r silf:mts wite, resa öfver gräntsen til Norrige, utan wederbörande landshöfdings pass, och thet till förekommande theraf, att sådane ditresande personer måge therifrån förese landet med onödige och förbudne waror. Som thet nu icke sällan förefaller, att städernes borgare och andra innewånare nödgas, för flere sine

---

³⁴⁵⁶ Tryckt förordning 7 mars 1746: *Kongl. Maj:ts nådige Förordning, Huru Förhållas skal med them, som wilja resa öfwer Gräntsen til Norrige.*

angelägenheter skull, sådane resor öfwer gräntsen anställa, och thet då, hälst för the fattigare, icke allenast beswärligt, utan och kostsamt faller, att behörige pass hos konungens befallningshafvande i orten, som understundom, i the widsträcktare lähnen, har landshöfdingesätet hela 16 a 20 mihlen therifrån, utsöka och sig förskaffa. Altså, och emedan grunden, hvarpå thetta förpassningssätt sig stödjer, som förmenes wara ett medel att förekomma lurendrägerier, i sig sjelf i ringaste måtto thertill ej finnes wara bidragande, hälst thet i alt fall, ej blifwer svårare för then som wore med landshöfdingens pass försedd, att lurendräga, än wore han af magistraten förpassad, emedan icke något afhållande för honom therifrån ligger mera förborgat under landshöfdingens än magistratens förpassning; warandes thet så mycket mera nödigt, at förpassningsrättigheten öfver gräntsen till Norige warder städernes magistrater, och icke landshöfdingarne tillständig, som slika till städernes borgerskap, och öfrige innewånare sig sträckande landshöfdingarnes förpassningar, hvilkas omständigheter falla honom mindre bekante, tjena till åtskillige inconvenientiers befrämjande, och blifva the lättaste utvägar för bedragare, i swårare processer inweklade, eller för kronoutskylder häftande, med flere, att obehindrat kunna undan komma, hälst sådane, på ett slikt utwärvat landshöfdingens pass kunna, magistrater oåtsportd, och utan thes wettenskap, med all beqwämlighet gå från orten när them lyster. Förthenskull hemställer borgareståndet om icke, i anseende till anförde, nog omständeliga skiähl, thet bör wara städernes magistrater och icke konungens befallningshafvande tillständig, att hädanefter förpassa städernes borgerskap och öfrige innewånare, icke allenast öfwer gräntsen till Norige, utan och till andra utrikes orter, när theras angelägenheter sådant till anställande resa fordra.

§ 25.

Klinkfartygs beräknande i lästetal emot cravél.

Kongl. Maj:ts nådigste förordnande af d. 11 Febr. 1726 angående skepsmätningar,³⁴⁵⁷ stadgar väl, att sedan lästetalet af ett skepp blifvit mätt, efter 18 skeppund järn per läst, tillkommer det vederbörande sjötullskamrar att pröfva, huru vida fartyg, som äro lastade med andre vahrer än järn, äro till

---

³⁴⁵⁷ Tryckt förordning 11 februari 1726: *Publication, huru med Skieps afmätningarne och Lästetalets jämkande hädan efter förhållas skal.*

lästetalet rätteligen angifne, eller ej. Häraf tyckes böra följa, att då ett fartyg ej innehafver sådan last, som till dess tyngd svarar emot fartygets lästetal, det då tillkommer vederbörande tullbetjante att pröfva, om icke lästetalet, i anseende till fartygets svaga bygnad, bör förminskas. Åtskillige städer i riket, men serdeles i Biörneborg, Raumeå, Nystad och Christina, idka seglation inom Östersjön, med träkärl, lägtor, och annat lätt gods och träverke, uti klinkbygde, öpne, ogarnerade skutor och fartyg, så svagt bygde, att de ej kunna föra någon svår last, såsom järn, kalk, tegel och spanmål, men emedan slike klinkbygde skutor blifva i Dalerö och andra sjötullskamrar ansedde till det lästetal, som cravelskutor och skepp, hvilka gå till utrikes orter med järn och annan svår last, fördenskull och som det är ostridigt, att då ett fartyg lastas med träkärl, dem förenämde städers borgerskap, i stöd af undfångne privilegier, utskeppa, till de inom Östersjön belagne in- och utrikes städer, rymden då i fartyget förr blifver intagen, än fartyget får sin fulla last, eller den vigt af last, som svarar emot det vid mätningen befundne lästetal, uträknat effter fartygets rymd, till 18 skeppund per läst. Altså anhålla i underdånighet förr omrörde och de flere städer, med hvilka det sig lika förhåller, det kunde den för skepsmätarne d. 12 Maji 1738 utfärdade instruction³⁴⁵⁸ i så måtto ändras, att dem tillstades, göra den skilnad i mätningen af klinkbygde öpne skutor eller fartyg, att desse, sedan mätningen på vanligt sätt skedt, skulle anses till 1/3-del mindre lästetal, än de emot sin rymd, djuplek och längd, effter allmänt mätningssätt skulle räknas, om de voro af cravelbyggnad. Liggande hufvudsakeligaste hindret för desse städer, till byggande af kåstsamare eller cravelfartyg, däruti, att för dem behörig retourlast inskränkt är, och de således måste hemgå toma, hvilket oaktat, de dock nödgas i Dalerö tullkamare, erlägga lika afgiffit med lastade fartyg, af den rymd som desse skutor, och betungas således med utgiffter, utan någon däremot svarande förmån, hvilket oftanämde städer förmoda äfven vara, till deras lindrande i mätningssättet, ett nog bidragande skähl.

---

³⁴⁵⁸ Tryckt instruktion 12 maj 1738: *Instruction, hwarefter de här uti Kongl. Residence- Staden Stockholm antagne Skiepps-Afmätare, sig wid deras Embets förvaltning hafwa at rätta.*

§ 26.³⁴⁵⁹

Att mot lindrig tull måtte tillåtas införsel af thée, caffè etc.
som annars lurendrägas.

Huruvida öfverflödslagar kunna äga en behörig verkan hos ett folk, hvarest yppighet icke är en påföljd af en vidsträckt handel, men äger sin grund uti nationens tidehwarfvige upfostranssätt, dess seder och bruk, samt dess allmännare tänkesätt öfver det som kallas hederligt och vanhederligt; huruvida genom lag kan rättas hvad som lag icke straffa kan, neml. ett fåfängt sinne och en inrotad lystnad, att genom yppighet och öfverflöd göra sig hos andre ansedd och huruvida ändtel. ett förbud emot öfverflödsvahrors införsel kan efterleivas, när lagstiftaren funnit betänkeligit, eller ock omöjeligit, att skilja undersåtarena wid alt bruk och nytjande af det som förbjudes, det är en betydande omständighet, som borgareståndet tror sig böra till ett noga bepröfvande i underdånighet hemställa. Men hvar om borgareståndet äger en beklagansvärd visshet, är det, att så wäl 1756 års kongl. förbudsförordning,³⁴⁶⁰ som ett ytterligare kongl. förbud, emot hvarjehanda öfwerflödsvahrors införande och bruk i riket utkom, har sådant, långt ifrån att de förbudne vahrors bruk blifvit minskat, tvärt om retat lystnaden, och gjordt consumptionen däraf långt starkare än förut. Lärandes hvars och ens enskilte hushållning bära ett ojäfaktigt vitnesbörd, ej allenast om en större förbrukning af öfverflödsvahrer emot förra vanligheten, utan ock om ett långt drygare värde därå, hvilken sednare omständighet torde leda sig ifrån orsaken till den förra.

När nu borgareståndet förutser, att ändamålet med vissa öfverflödsvahrors förbudande, till inkommande i riket, ej kan winnas, så framt undersåtarna ej ofelbart kunna skiljas wid alt bruk och nyttjande däraf, så blir det en lika ofelbar följd, att slika förbudsförordningar mera skada, än de gagna rikets handel i gemen, hälst därigenom väg öppnas för hvarjehanda olagligheter, lurendrägerier och missbruk, som förfördela rikets handlande borgerskap i deras handtering, trycka den laglydige undersåten i dess tillhöriga rättigheter, och tillskantsa förbudsbrytaren vinningen däraf.

I ett sådan afseende, och så framt det ej finnes skäligit och möjligt, att ofelbart hindra undersåtarna ifrån alt nyttjande och bruk af hvarjehanda

³⁴⁵⁹ Inbunden mellan § 61 och § 62 i Borgarståndets arkiv, vol. R 1357.

³⁴⁶⁰ Tryckt förordning 4 november 1756: *Kongl. Maj:ts Nådige Förordning, Angående Wisze öfwerflöds Wahrors förbiudande til införsel i Riket.*

yppighetsvahrer, anhåller borgareståndet i underdånighet, det kunde den borgelige rörelsen varda uti dess förra lagliga skick återstæld, ränsad ifrån de missbruk, hvarutinnan den, genom verkställigheten af förrhögstberörde kongl. förbudsförordningar blifvit försatt, då en ordentelig näring dragits ifrån en skattskyllig undersåtes hand, till en obehörig, hvilken ingen annan rättighet till dess idkande äger, än att han oförsynt och opåtalt kan öfverträda lag och ordning, hvarigenom Kongl. Maj:t och cronan dessutan måste se den tullafgift och andre omgälder gå sig förlorade, som slike ändock uti allmänt bruk varande vahrer, såsom caffeböner, théer med många flere, eljest sig kasta skulle.

§ 27.³⁴⁶¹

Om consuls-, agents- och commissariesyslor[s] besättande.

Genom nådig skrifvelse af d. 6 Dec. 1756 har väl Kongl. Maj:t uppå riksens ständers underdåniga tillstyrkande, i nåder befallt dess och riksens commercecollegium, att wid yppande ledigheter af consulssysslor, borgerskapet i stapelstadsorterne därom böra underrättas, på det sökande till sådane syslor, af riksens egna undersåtare, ej mindre ifrån Stockholm än de öfrige städer, sig anmäla kunde, emedan det med skähl kan förmodas, det desse syslor med mera omsorg och ömhet för svänska handelens tillväxt, af svänske undersåtare bestridas, än af främmande, samt därigenom jämväl en början kan ske, till den angelägna inrättningen af svänska handelshus och -contoir på utrikes orter. Men så vida ändamålet af denna Kongl. Maj:ts nådigste afsigt, nödvändigt förutsätter och påsyfftar föregångit vahl ibland de sökande, som säkrast rättas efter de handlandes nytta, säkerhet och förtroende, så har borgareståndet fast ogärna, måst erfara, hurusom vid dess och flere dylike, på utrikes orter angelägna syslors besättande, stapelstädernas handlande borgerskap blifva förbigångne, så att uti en del af desse orter, hvarest rikets handlande någon betydande rörelse äga, agenter, consuler och commissarier, samt secreterare, på Barbariska kusterne, varda tillförordnade, hvilka stapelstädernas handlande borgerskap hvarken känna eller hafva förtroende till, och följakteligen ej någon pålitelig nyttig tjänst af dem kunna förvänta. Fördenskull och i förmågo af 33 § reg:s-formen, som stadgar, att så ofta några viktiga mål förefalla angående handel, det handlande borgerskapet i städerna bör höras, samt hvad eljest

---

³⁴⁶¹ Frihetstidens utskottshandlingar, vol. R 3200, fol. 476–478, Riksarkivet.

härom serskilt är förordnat, anhåller borgareståndet i underdånighet, det hädanefter vid alla förfallande ledigheter af svänske agenter, consuler eller commissarier samt secreterare på utrikes orter, slike ledigheter, genast då de bekante blifvit, måtte genom påstidningarne förut kungöras, samt sedermera när tiden för sökande är till ända, att stapelstädernas handlande uti förenämde afseende, måga vederbörligen blifva underrättade om personerne, som söka att vid slike ledigheter komma i åtanka, till att förklara sig för dem, till hvilke de kunna äga bästa förtroende, eller tillika föreslå andre, samt att kongl. collegierne altså, genom deras tillgörande underdåniga betänkande, inga andre måtte föreslå, än dem som således äga mästa förtroende, till att kunna göra riket och dem nyttig tjänst, vid svänska utrikeshandelen.

§ 28.

Om ändring i förpassningszättet.

Genom det stadgande, som 8 cap. af 1756 års landtulls- och accisordning³⁴⁶² innehåller, är wid vahrors förpassning, afsändaren ålagd, att ej allenast uprätta serskilta inlagor, öfver hvad som afsändes, af inrikes tullbar eller otullbar tillverkning, äfven som ock tillåtelige utrikes vahrer; utan han ock förbunden, att i det ringaste specificera och namngifva beskaffenheten och stycketalet däraf, samt, om det är alnegods, som går tullfritt, alnetalet och värdet därå; hvarvid i öfrigt så många grannlaga omgångar och formaliteter böra i akt tagas, om annars det afsände godset skall undgå confiscation, eller ock afsändaren tilltal och pligt, att en handlande, eller den som om afsändningen drager försorg, hvilket oftast sker af sjöstädernas skeppare och betjenter, som understundom ej kunna skrifva blotta namnet, än mindre i akttaga de utstakade formaliteter wid slika förpassnings-inlagor, bör äga nästan äfven så mycken kunskap i desse saker, som den, hvilken tillsynen tillkommer, att förordningen behörigen efterlefves; hvarvid ibland flere svårigheter, den sig äfven inställer, att om någon i förpassningsinlagan å tullfria vahrer, skulle antingen af okunnighet eller förseende, föra någon enda tullbar vakra, på hvilken annars skulle

---

³⁴⁶² Tryckt förordning 17 december 1756: *Kongl. Maj:ts Nådige Land-Tulls Och Accis-Ordning.*

författas en serskilt inlaga, så varder ägaren af tullbetjäningen tvungen, att erlægga tull för altsammans, till 32:dra p:gen, af vahrans värde.

Städernes handlande borgerskap har i anledning häraf, fått vidkännas ett märkeligt hinder och tvång i deras sjöfart och rörelse, då vid gods och vahrors afsändande, så land- som sjövägen, till inrikes orter och marknader, mycken tid, och än mera arbete upgått, till serskilda inlagors författande, dem de måste städernes betjenter eller skeppare, som om vahrornas inlastande och öfverförande, för sine hemavarande redares och husbönders räkning, draga försorg, ej sjelfve förstått att upsätta, utan varit nödsakade sådane personer upsöka, som emot betalning, kunnat dem i det nyligen införde förpassningssättet betjäna, hvilka inlagor, vid en enda afsändning, ofta kunna blifva nog många till antalet, vid godsets skiljande och serskilda inpackning, efter dess ägande beskaffenhet, samt till alnegodsets upgifvande efter värde och alnetal, hvilket, om afsändningen är stor, kan i flere dagar sysslosätta flere personer.

När nu därföre borgareståndet, i anseende till förr omrörde ganska svåra olägenheter, hinder och skada, finner sig föranlåtitt, att i underdånighet söka ändring uti det, genom 1756 års tull- och accisordning stadgade förpassningssätt, samt i lika underdånighet anhålla, det med vahrors förpassning hädanefter förhållas må efter förra vanligheten, samt 1742 års förpassningsordning³⁴⁶³ så gör det sig därom så mycket säkrare, som det samma mycket bidrager till handelsrörelsens och sjöfartens lätthet och skyndsamhet, och däremot förekommer det som kunde vara densamma hinderligt.

Anhållandes borgareståndet likaledes i underdånighet, till förekommande af uppehåll och hinder uti det handlande borgerskapets rörelse, samt vahrornas skadande, att dess marknadsgods, så väl uti anlädningsorten, som wid återhemkomsten, må vara för öppning och visitation befriat, när det på krampackan satte tullsigillet finnes orubbat, hälst som inpackningen af godset ej kan ske, utan i tullbetjäntes närvaro, icke eller någon tullkammares försegling dessförinnan erhålles.

---

³⁴⁶³ Tryckt förordning 7 maj 1742: *Kongl. Maj:ts Nådige Förordning, Angående Inrikes Manufactur- och Handtwärkare-warors förpassning och förtullande.*

§ 29.

Om kyrkoherdevahl i städerna.

De olika förmåner som vissa städer i riket, efter serskilte utverkade fri- och rättigheter, vid kyrkoherdevahl, emot de öfrige rikets städer njuta, har blifvit en anledning för desse att eftertänka, huru liten, eller rättare tillsä- jandes, ingen förmån och rättighet, de hafva att tillräkna sig, vid det nu va- rande sättet, at af venerando consistorio till sådana ledigheter missivera behörige prästmän. När borgareståndet efterser huru härmed tid efter an- nan, enligt de därom utkomne stadgar, det sig förehållit, påvisar sig däruti väl en olikhet, men hvilken likväl emot det nu öflige sättet vid missivers utgifvande till ledige varande kyrkoherdelägenheter i städerna, alltid varit grundat, och haft ett rättmätigt afseende på en mera rättighet för städerna. Uti 1686 års kyrkolags 19 cap. 10 §, har Hans Kongl. Maj:t i nåder tillagt församlingarne i regale gäll den friheten, att sedan biskopen i stiftet in- kommit med förslag på dem, som han hållit före till sådana lägenheter vara skickelige och värdige, därjämte i underdånighet få begära en eller annan, som hon förmente vara därtill beqväm och förtjente, att hos Kongl. Maj:t komma i nådigt afseende.

Uti Kongl. Maj:ts rikets prästerskap i nåder förunte privilegier af år 1723,³⁴⁶⁴ § 18, finnes vara uttryckt, att enär något regalt gäll i städer eller å landet blefve ledigt, skulle biskopen och consistorium sända och sig höra låta, någre skickelige och befordring värdige prästmän, och att för- samlingen då af desse eller andre, om hvilkas skickelighet och lefverne hon underrättad vore, i prostens närvaro, hade frihet att utvälja trenne, till hvilka församlingens ledamöter buro största förtroendet, efter hvilket för- samlingens enhälliga vahl, deras vocation till consistorium sändas skulle, den consistorium hade in originali, Kongl. Maj:t, jämte sine påminnelser och förslag, i underdånighet att tillsända, hvarefter Kongl. Maj:t antingen en af de föreslagne, eller den Kongl. Maj:t eljest funne skickelig, i anse- ende till dess vid regale gäll ägande rätt, i nåder förordna ville; af hvilket alt står att finna, det en viss slags väsentelig vahlrättighet varit alltid stän- derna tillagd och förbehållen, men sedan har igenom kongl. förordningen

---

³⁴⁶⁴ Tryckt förordning 16 oktober 1723: *Privilegia af then stormechtigste och al- lernådigste konung Friedrich Sweriges, Göthes och Wändes konung. &c. &c. &c. år 1723. uppå riksdagen i Stockholm öfwersedde och stadfästade, för biskoparna och samtliga presterskapet i Sverige och desz underliggande landskaper.*

angående prästevahl i städer och på landet af d. 5 Junii 1739³⁴⁶⁵ sådant på det sättet undergått ändring, att så väl uti regale som consistoriale pastorater, consistorium skulle utse och missivera *tre prästmän*, till de ledige varande kyrkoherdelägenheter, men att församlingen uti regale pastorater lemnades frihet, i fall den ej funne sig nögd med alle tre som consistorium utsedt, att hos consistorium ännu begära en till, att låta höra sig, och sedan af *desse fyra*, genom vahl utnämna trenne, hvilke hos Kongl. Maj:t af consistorio kommo att föreslås.

Af detta sista förordnande står således att finna, det städerna ingen egentlig eller väsentlig valrättighet njuta, ty oaktat dem medgifvit är att äska den *fjerde profpredikanten*, som dock alltid måste ske med stort besvär och mycken omgång, så står dock utnämmandet till ledigheter alltid uti Hans Kongl. Maj:ts nådiga välbehag, då det osäkert är, om den af församlingen begärte fjerde missivanten den ledige varande lägenheten ernår.

Borgareståndet hemställer fördenskull i underdånighet, om icke vid sig yppande kyrkoherdelägenheter ledigheter i städerna, consistorium kunde missivera *sex till ämbetet* värdige prästmän, och församlingen då genom ordenteligt vahl, få tillstånd att däraf utnämna *trenne*, hvilke sedan på förslaget till Kongl. Maj:t af consistorio i underdånighet upföras måtte, hvarigenom till någon del församlingen, som sjelf måste löna denne sin lärare, hade att hugna sig af någonslags väsentlig valrättighet, hvilket ock synes närmast öfverensstämma med *hvad 1723 års* kongl. privilegier för rikets prästerskap *uti 18 §* innehåller, hvarmedelst consistorium äfven undginge att af församlingarna varda besvärat och sökt om den 4:de missivanten. De städers valrättighet dem dock förbehållen, på sätt de sig dem förvärfvat, som härutinnan något serskilt privilegium undfått.

§ 30.

Håfinköparens olaga handel.

Under namn af uphandlingar för kongl. håfvets behof, gifva de omkringfarande så kallade håf-inköpare sig frihet, att i alla landsorter upköpa nästan hvad slag vahrör där finnes. Och som i anseende därtill, städerna finna sig föranlåtne, att äska behörig underrättelse, huru långt och till hvad slag vahrors upköpande i landsorterna, sådane inköparens frihet sig rätteligen

---

³⁴⁶⁵ Tryckt förordning 5 juni 1739: *Kongl. Maj:ts Nådige Förordning, Hwarefter wid Prästewals anställande så i Städer som på Landet förfaras bör.*

sträcka bör, så hemställer i underdånighet borgareståndet, om icke till allmän efter rättelse, det må tydeligen blifva utstakat, hvilka vahrer af sådane inköpare till kongl. håfvets förnödenhet måga uphandlas, på det så väl alt eljest därigenom till föröfvande landsköp och olaga handel, som det intrång städernes invånare, genom de uphandlingar af hvarjehanda för dem behöfvelige vahrer, af desse måste se sig lida, må kunna förekommas. Hållandets borgareståndet därjämte i lika underdånighet före, att i de dem meddelade passer, hvarförutan det bör vara dem betagit, att i landsorterne kringresa, kunde utsättas, hvad slags vahrer de till kongl. håfvets förnödenhet hade att uphandla, och att för öfrigt måtte hafvas behörigt inseende däröfver, att desse, af de till inköpande utstakade vahrer, ej måga hafva tillfälle större partier uphandla, än nödvändigheten för kongl. håfvets behof fordrar, til förekommande af den enskilte handel, desse inköpare eljest till sin egen nytta och vinning vid återkomsten, vanligen pläga föröfva.

§ 31.³⁴⁶⁶

Att magistraters attest om fartygs frihet må gälla,
då com.collegii fribref icke så snart hinner anskaffas.

[Referat i kommersutskottets protokoll 4 november 1761:] ... 31 § af städernes allmänna underdånige besvär wid nu warande riksdag, hwaruti borgareståndet förmåler sig wara af then tanke, at som ej sällan hända skal, thet fartyg, hvilka i anseende til theras storlek, njuta helfrihet, åter komma ifrån en kortare utrikes resa, innan Kongl. Maj:ts commercecollegii fribref, i synnerhet til the aflägsnare orter i riket, kan hinna framkomma; thet måtte altså, til förekommande theraf, at sjötullskamrarne emedlertid icke måge hafwa tillfälle at anse fartyget för ofritt och thereafter beswära städernes handlande med tull och andre afgifter, wederbörande magistrats bewis om en sådan fartygets beskaffenhet, at thet til helfrihetens åtnjutande är berättigadt samt at anstalt til fribrefs erhållande å behörig ort fogad blifwit, för gällande anses, til thess fribref eller certificat kan medhinna at til orten ankomma, hälst i annor händelse ett helfritt fartyg skulle komma at betala tull med mera eller ock wid lossningen hindras.

---

³⁴⁶⁶ § 31 har inte påträffats i original, koncept eller avskrift. Den här återgivna rubriceringen är hämtad från protokollet från borgarståndets justering av de allmänna besvären 19 januari 1761, Borgarståndets arkiv, vol. R 1357. Referatet är hämtat från Frihetstidens utskottshandlingar, vol. R 3220, fol. 181v–182r.

§ 32.

Emot utl. stambokstiggare.

Uti dess nådiga resolutioner så väl på allmogens besvär af år 1739,³⁴⁶⁷ § 64, som prästeståndets af år 1741,³⁴⁶⁸ § 2, har Kongl Maj:t i nåder förklarad, sig vela med det första låta utfärda en förbättrad stadga till hämande af tiggeri och landsstrykande, så på landzbygden som i städerna, och imedlertid uti sist återopade nådige resolution anbefalt dess befallningshafvande, att hvarken sjelfve, eller tillåta magistraterna, förpassa savoijarer, lindantzare, comoedianter, med allehanda slags gycklare och tiggare, samt andre för riket onyttige och skadelige utländningar, hvilke försedda med utrikes befälhafvares resepass i landet inkomma, och med stamböcker eller andra böneskriffter kringgå. Icke dess mindre ser man åhrl. sådant folck, med konungens befallningshafvandes resepass, tidast landet kringstryka, till medels insamlande genom tiggerier och stamböcker. Och ehuru det vill falla borgareståndet nästan obegripeligit, huru en ämbetsman och befallningshafvande fördristar sig, tvärt emot sin konungs nådiga befallning, göra ett emot dess undersåteliga ämbetspligt så snörrätt stridande straffbart afsteg, så ser det likväl, att sådant utan afsky låter sig göra, och att lag utan verkställighet blifver ingen lag.

Under återopande af förr högstberörde Kongl. Maj:ts nådige och hälsosama förordnande, anser därföre i underdånighet borgareståndet för den största nödvändighet, att ämbetsmän måga tillhållas, ofelbart fullgöra sin undersåteliga pligt, och hvad den förevarande omständigheten beträffar, att de konungens befallningshafvande i synnerhet, som i rikets gräntze- och sjöorter hafva sina kall, måga vid hårdaste ansvar förbjudas, meddela några främmande inkommande, och med stamböcker ärnade till omkringgående tiggare, af hvad beskaffenhet de ock vara måga, något pass, att i riket, till medels insamlande kringstryka, utan att sådane, så väl som alle

---

³⁴⁶⁷ Tryckt resolution 16 mars 1739: *Kongl. Maj:ts nådiga resolution och förklaring uppå the allmänna besvär, som thes trogne undersåtare af riksens allmoge uti Sverige och Finland, igenom theras utskickade fullmäktige, hafwa wid thenna riksdagen i underdånighet andraga låtit.*

³⁴⁶⁸ Tryckt resolution 23 september 1741: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring uppå the allmänna besvär och ansökningar, som thes trogne undersåtare af prästerskapet i Sverige och Finland wid nu påstående riksdag andragit.*

andra, förut uppräknade, och uti förr högstberörde kongl. resolution på prästerskapets besvär, nämnde personer, måga wid lika ansvar tillhållas, att med den skeppare de inkomit, eller äfven den gräntzort, dit de landsvägen kommit, genast åter förfoga sig utur riket.

Och som det effter 44 § i 1734 års landshöfdingeinstruction³⁴⁶⁹ tillkommer landssecreteraren, att contrasignera hvad i landscancelliet utfärdas, och gifva landshöfdingen tilkänna hvad som påminnas kan och bör, så håller ock borgareståndet före, det bör sådant af honom, vid hårdaste straff och ansvar, både uti förenämde och alla andra förekommande tillfällen, ofelbart fullgöras.

§ 33.³⁴⁷⁰

Att städernes vid Mälaren fartyg efter behovvet obehindrat måga lägga till vid norra sidan emot Långholmen.

[Referat i tulldeputationens protokoll 4 april 1761:] S.d. lät deputationen sig föreläsa 33 § af städernas allmänna besvär ...; innehållande berörde § upstädernes vid Mälaren ansökning at sådan anstalt måtte fogas, hwarigenom det kunde blifva wederbörande obetagit, när vädret sådant oundgängligen fordrar, att så väl vid norra som södra landet vid Långholmstullen få taga sig fast och kasta anckar, hvilket vid vite vore them förbudit, utan skola the nödsakas, antingen lägga til thet södra, hvarest både fartyg och gods, vid infallande nordväst- och nordanväder, försättes i största äfventyr, att kastas af stormen på klipporne, eller ock med lagsökning och böter hemsökas, om the under norra landet söka sin räddning.

§ 34.

Immission i gärningsören af soknehandtverkare.

Till gärningsörens åtnjutande af soknehandtverkare å landet, har väl Kongl. Maj:t genom dess nödige resolution på städernas allmänna besvär

---

³⁴⁶⁹ Tryckt instruktion 4 november 1734: *Kongl. Maj:ts nådige Instruction, hwareffter Kongl. Maj:ts tro män samtelige landshöfdingarne i riket, wid sine embetens förwaltande sig hörsammelige hafwe at rätta.*

³⁴⁷⁰ § 33 har inte påträffats i original, koncept eller avskrift. Rubriken är hämtad från protokollet från borgarståndets justering av de allmänna besvären 19 januari 1761, Borgarståndets arkiv, vol. R 1357. Referatet är hämtat från Frihetstidens utskottshandlingar, vol. R 3251, fol. 50v–51r, Riksarkivet.

vid sishållne riksdag § 63, funnit de städer som igenom privilegier och kongl. resolutioner därtill äga rätt, vara så mycket mera berättigade som resolutionerne på städernas besvär af åren 1731³⁴⁷¹ § 25 och 1739³⁴⁷² § 10 sådant dem tydeligen tillägga, hvarföre ock Kongl. Maj:t lika nådigt ålagt landshöfdingarne och flere dess ämbetsmän, som därmed något hafva att skaffa, att låta städerna sådana gärningsören oafkårtat till godo komma. Men ehuru af städerna underdånig ansökning om immission däri, gjord blifvit, hafva de dock icke kunnat sådant erhålla, utan hvarjehanda invändningar däremot gjorde blifvit. Detta tyckes väl ej vara den betydligaste omständighet, hvaruti städerna, ej mindre nu än ofta tillföre, måste se sig vara lidande. Men det leder icke dess mindre borgareståndets eftertanka och upmärksamhet därhän, huru litet ständers beslut tyckes vårdas vid deras verkställande, och huru de tyckas blott bestå i betydande ord, utan aktning och ringaste verkan. Borgareståndet anser därför för en icke den minsta nödvändighet, att ständers fattade beslut, till regeringssättets befastande, måga utom uppehåll och inkast, vårdas och verkställas, så i det mindre som större, och till den ändan i underdånighet anhåller, det måtte de lidande städerna få, utan uppehåll, förtydningar och inkast, immissioner till sådane gärningsörens erhållande, och således njuta sine privilegier och kongl. resolutioner, som de i bokstafven lyda, oförkränkt till godo.

§ 35.

Dyrhet på kött och viktualier.

Dyrheten på victualie-vahror har i synnerhet desse sednare åren så ansenligen tilltagit, att städernes invånare, och i synnerhet de fattigare, däraf på det aldrahögsta warda tryckte, och det upstegrade höga pris på slagtkreatur och oxar, förknippat med felande tillräckelig tillgång därå, försätter icke allenast landsculturen, utan ock slagterierne, och flere orters invånare i gemen, i den aldrastörsta förlägenhet. En välbestäld rikets hushållning

---

³⁴⁷¹ Tryckt resolution 12 juli 1731: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring, på the allmenne beswär, som städerna uti Sverige och Finland, igenom the-ras fullmächtige, hafwa wid thenne riksdagen i underdånighet andragit.*

³⁴⁷² Tryckt resolution 12 april 1739: *Kongl. Maj:ts nådiga resolution och förklaring uppå the allmenna beswär, som städerna uti Sverige och Finland, igenom the-ras fullmächtige, hafwa wid thenna riks-dagen i underdånighet andragit.*

fordrar således noga tillsyn, att tillgångarne på de nödigaste lifsmedel, och andre rikets nödtorftiga behof, varda på alt möjligt sätt befordrade.

Borgareståndet, hvilket det förre ömar, och gärna önskade se det sednare blifva hulptit och lättat, anser därför i underdånighet för en icke den minsta angelägenhet, att den mindre tillgång uppå slagtkreatur, som inom riket finnes, varder i görligaste måtto förekommen, och att i anseende därtill, de medel som kunna bidra till förökande och förmerande af tillgången därpå, äro de aldrabeqvämligaste och kraftigaste till att hämma dyrheten, och i den delen ställa allmänheten klagelös, samt förekomma den mindre förmognas och fattigas betryck. borgareståndet påminner sig härvid, att så väl genom Kongl. Maj:ts nådige resolution på allmogens allmänna besvär af år 1756³⁴⁷³ § 62 som kongl. brefvet under d. 6 Nov. 1753 Österbotn blifvit ålagt, att vara försedd med dragoxar och ännen därtill. Och som sådant ofelbart måste öka tillgången af slagtkreatur på den orten, så hemställer i underdånighet borgareståndet, om icke, till så väl landtmannens, som städernas härunder beroende gemensama nytta och förmån, det kunde finnas nödigt, att högstberörde förordnande och författning äfven må komma att sträcka sig till de flere rikets provinser, hvilkas beskaffenhet och omständigheter medgifva, att till åkerbruket och eljest nödvändiga körslor nyttja dragoxar, hvarigenom antalet af boskap, till åstadkommande af slagtkreatur till afsalu, kunde ökas. Hvarvid borgareståndet håller före nödvändigheten fordra, att till detta ändamål desto ofelbarare vinnande, tjänliga utvägar måga påtänkas och vidtagas, hvarigenom den i flere orter hos tjänstefolket och sjelfva landtmannen inritade oseden, att hålla och anse det för förakteligt att till körslor bruka oxar, må kunna förekommas och dem nödvändigt betagas, hvilket hitintill lagt det mästa hindret i vägen, för denne i sig sjelf eljest så nyttiga hushållningsinrättningen.

---

³⁴⁷³ Tryckt resolution 19 november 1756: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring uppå the allmänne beswär och ansökningar, hwilka thez trogne undersåtare af riksens allmoge uti Swerige och Finland, igenom theras utskickade fullmägtige, wid sidsthållne riksdag, i underdånighet, ingifwa låtit.*

§ 36.³⁴⁷⁴

Om lindrigare tull på gröfre lärfter.

§ 37.

Lappfogdeinstructionen.

Uti förnyad instruction för lappfogdarne af den 5 Aug. 1760 och dess 11 § förordnas, att lappallmogen skall erlägga skatten till Kongl. Maj:t och cronan, uti pälterier och andre persedlar, effter det pris beräknade, som emot riksdalers värde svara kan, så vida denne skatt skall förr vara betalt med specieriksdalrar. Nu emedan sådant befaras medföra den mindre behageliga påföljd, att lapparna därföre torde söka sin undanflygt inom norrska gräntzen, det allmänna till skada, och städerne till icke ringa saknad i handelen, serdeles som den af Kongl. Maj:ts och riksens camarcollegio den 7 Maji 1698 faststälte jordeboken förmår, att lappallmogen skulle i alla tider utgifva så ständig skatt, som den därstädes i daler och öre silfvermynt utföres, utan påbud, det borde skatten i riksdalrar, eller annat courent silfvermynt betalas; dock med den förbindelse för lapparna, att hvar flere i byalaget blefvo oförmögne, borde de öfrige åtaga sig deras skatt, hvilken förpligtelse likväl allmogen å landet icke är undergifven, och än mindre pålagd blifvit, att utgöra penningräntan i vahror, med den skilnad emellan myntet då den beviljades och nu. Som ock bekant är, att lapparne erlagt skatten i de myntesorter, de för sine vahror kunnat erhålla, och desse sedanare tider icke bestått i riksdaler, utan i courant mynt, och understundom till någon ringa del i kopparpennningar; fördenskull som berörde nya upbördssätt icke allenast förorsakar osäkerhet både för cronofogden och lappallmogen, om skinnvahror i stället för penningar utgifvas och erläggas skulle, och det dessutom alltid varit på det aldranogaste iakttagit, att så med lapparna angå, det de icke måtte genom något undvikeligit missnöje, ledas till afvikande ifrån denne, till utländske sidan, hvilket nu fordrar en så mycket mer grannlaga upmärksamhet, som lapparne och fjällmännen, eff-

---

³⁴⁷⁴ § 36 har inte påträffats i original, koncept eller avskrift. Den här återgivna rubriceringen är hämtad från protokollet från borgarståndets justering av de allmänna besvären 22 januari 1761, Borgarståndets arkiv, vol. R 1357.

ter 1751 års gräntztractat,³⁴⁷⁵ äga till någon del vid rikslinens redressering, att välja, hvars rikes, Sveriges eller Norriges, undersåtare de blifva vela; altså och i anseende så väl till rikets, som städernes därunder, i betraktande af handeln med pälterier och andre lappvahror, beroende förmån och nytta anser borgareståndet för en betydande omständighet, om det skulle lappallmogen betagas, att äfvenväl hädaneffter, enligt berörde 1698 års jordebok, få betala sina cronoutlagor i penningar.

§ 38.

Ekestäfver och klappholtz.

Uti 8 § af resolutionen på städernes allmänna besvär wid sistl. riksdag,³⁴⁷⁶ har väl Kongl. Maj:ts i nåder behagat, ibland annat byggningztimer, äfven tillåta ekestäfvers och klappholts införsel till städerna, emot vanlig tull, enär med attest wid tullarne vises, att det ifrån frälseägor, med frälseägarens minne och tillstånd sker. Men som sådan införsel af ekestäfver och klappholts, i anseende till flere städer, icke finnes tilräckelig att underhålla vederbörande tunbindarehandtverkerier vid det, till städernes invånarens egne behof erforderliga arbetet, att förtiga den felande tillgång därpå till fiskeriernas förnödenhet, altså anser i underdånighet borgareståndet för en betydande angelägenhet, det förenämde Kongl. M:ts förordnande, så må i nåder förklaras, det allmogen på så väl ofrälse som frälseägor, må äga frihet, att af de stycken och stumpar, hvilka kunna kvarblifva effter sådane trän, som med vederbörligt tillstånd fällas, och eljest till förrutnelse blifva onyttige liggande, få tillverka, och till städerna, emot tull införa tjänlige ekestäfver, klappholts, och de mycket kårta ekefjolar eller -bräder, som af sådane stumpar blifva kunna, men till snickeriernas behof finnas vara tjänlige, hälst sådane tillverkningsämnen på något sätt till större värde icke lära kunna förädlas, samt att till befordran däraf, likasom all utförsel af eke-trän ur Bleking blifvit förbuden, äfven sådant förbud må sträcka sig i anseende till bok, men att allmogen däremot måtte betagas, att vid erhållen

³⁴⁷⁵ *Gräntze-tractat emellan Hans Maj:t, konungen af Swerige, samt Hans Maj:t, konungen af Dannemark. Teknad uti Strömstad then 21 septemb./2 october. och ratificerad uti Stockholm then 7. octob. 1751.*

³⁴⁷⁶ *Tryckt resolution 19 januari 1757: Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring uppå the allmänne beswär, som städerna uti Swerige och Finland, igenom theas fullmäktige, hafwa wid thenna riksdag i underdånighet andragit.*

tillåtelse af så kallad surskogs rödjande, förderfva eller undanrödja hasselskogen, som till annat behof apteras kan, och för förberör[de] ämbeten är oumgängelig.

§ 39.

Fabriqueslärlingars underhållande af föräldrar eller anhörige.

Genom Kongl. Maj:ts nådige förordning under den 10 Maji 1757³⁴⁷⁷ är väl stadgat, det alle lärlingar som på vederbörande fabriqver antagas, böra af deras mästare njuta kåst och husrum, dock som å ena sidan, det icke för alle mästare, i anseende till hvars och ens omständigheter, faller lägligit, att med sådant förese bemälte lärlingar, utan i det stället är för dem beqvämligare, att därför gifva penningar, och å andra sidan jämväl barnsens föräldrar eller anförvanter, stundom äro mera nöjde, att sjelfve, emot en öfverenskommen penning, få dem underhålla, sköta och vårda, då likväl vid en sådan beskaffenhet, förenämde förbud hindrar slike lärlingars antagande, till fabriqvernes icke ringa saknad i arbetet och rörelsen, så är borgareståndet af den underdåniga tankan, det kunde högstberörde kongl. författning, i nåder varda således ändrad, att äfven de barn vid fabriqverna måga antagas, som effter öfverenskommande med deras föräldrar och anförvanter, af dem sjelfve kunna njuta kåst och husrum, hvarigenom de svårigheter förekommas, som eljest igenom detta Kongl. Maj:ts nådige förordnande, fabriqverne ganska mycket i vägen ligga.

§ 40.

Att en gång tullade stämpelbare vahrer måga stämplas och sedan vara tullfrie.

Som rättvisan och naturlig billighet medgifver, att de vahrer som en gång blifvit aftullade, och äro af den beskaffenhet, att de med tullstämpel kunna förses, böra ej mer undergå förtullning, emedan wahren i och för sig sjelf är tullbar, utan afseende på tiden när, och orten hvarest ägaren finner för sig nödigt att försälja wahren och aftullandet bör med sådan försigtighet åstadkommas, att wahren för alla tider hafver med sig sitt bevis om riktig tullning, altså hemställer i underdånighet borgareståndet, om icke högsta

---

³⁴⁷⁷ Tryckt förordning 10 maj 1757: *Kongl. Maj:ts nådige Förordning, Angående Förekommande af Folks olagliga skyddande i Städerne och på Landet.*

nödvändigheten kräfver, att alla tullbara vahror, med hvilka det ske kan, måtte vid tullafgiftens behöriga erläggande, med sådan stämpel blifva försedde, hvarigenom de sedan må vid alla tullplatser vara frie, hälst igenom berörde stämpel oförnekneligen bevises att hon vederbörligen är förtullad, hvaremot i annor händelse, när tullafgiften för så beskaffade vahror erlägges, hvilka sedermera snart eller sent komma till andra städer att föras, eller ifrån den ena marknaden till den andra, men den vid första aftullningen undfångne tullsedlen antingen förkommit, eller blifvit lagd uti de därtill förordnade sedelkistor, så måste för samma vahror å nyo tullas, och oftast då de ännu äro i en och samma hand, hvaraf ändtel. vahran måste blifva för sin dyrhet skull, antingen aldeles osälbar, eller köparen omgälla de mångfaldiga därföre utbetalte tullafgifter. Och som det äfven händer, att de slags vahror, hvilka äro så väl med vederbörlig tullförpassning, som behörige tull-accis eller hallrättsstämplar försedde, i anlädningsorten anhållas och under accisrätt dragas, blott för en förgäten påskriff af en in- eller utpassering i någon stad, hvilket af en forbonde oftast kan förgätas, äfvensom ock för de fabriqvesvahror, hvilke effter manufacturprivilegierna äro tullfrie, men ej annorledes än med lack stämplas kunna, i anlädningsorten tull erläggas måste, för det de ej annorlunda stämplade äro, tvärt emot bem:te privilegier, altså anhåller i underdånighet borgareståndet, det sådane undersåtarna tryckande, dels onödige vidlöftigheter, dels emot tydeliga privilegier stridande fel, måga ofelbart ändras och förekommas.

§ 41.³⁴⁷⁸

Att finska städerna må frias ifrån dykeriet.

Så vida enligt Kongl. Maj:ts nådige förordning af den 18 Nov. 1734³⁴⁷⁹ de öster- och västerbotniska städerna, hvilkas invånare merändels fara med träverke, bräder och dylikt, äro i anseende till sådane deras medbringande lasters beskaffenhet, ifrån dykerie- och bärgningsinteressenternas privilegier undantagne, och det således vore för de öfrige finska städernas invånare så mycket svårare, att då någon olycka med deras fartyg på in- eller utrikes resor hända skulle, i sådant fall vara bemälte dykeri- och bärgningsinteressenters privilegier underkastade, som de, men i synnerhet ifrån

---

³⁴⁷⁸ Frihetstidens utskottshandlingar, vol. R 3220, fol. 981–982, Riksarkivet.

³⁴⁷⁹ Tryckt förordning 18 november 1734: *Kongl. Maj:ts nådige Förordning, Om Dykeriet.*

städerna Raumeå, Nystad och Biörneborg hafva icke allenast långt svagare fartyg, utan ock medföra lättare last; altså och emedan vid så beskaffade omständigheter, det vill synas, som en likhet därutinnan hade det närmaste rum, rikets undersåtare emellan, ty anhålla i underdånighet städernas fullmäktige det kunde de finska städers fartyg, som föra lättare laster af träkärl, näfver och smått träverke, eller annat som därmed i jämförelse komma kan, och utan dykeri-machiner, instrumenter och redskap, lätt står att bärgas, med förenämde öster- och västerbotniska städer, vid påkommande sjöskador, i nåder njuta enahanda och lika befrielse.

§ 42.

Städernas rätt till auktionsprovision af confiscerade vahrer.

Uppå then underdåniga ansökning borgareståndet giordt, at auctionerne för confiscable ansedde waror, äfwen som med dykeriwahorne skier, måtte förrättas af städernes ordinarie auktionscamrar, har wäl Kongl. Maj:t genom thess nådige resolution på städernes allmänna besvär af år 1748³⁴⁸⁰ § 20 täckts förklara, att som med generaltullarrendesocieteten, uti thess contracts 20 § är betingat, att the confiscerade wahorne, antingen i sielfva packhusen, eller vid städernes auktionscamrar, eller ock på hvad annat sätt thet bäst och lägligast faller måge för-auctioneras, så skulle thet ock thervid få förblifva, så länge samma contract warade. Men ehuru Kongl. Maj:t therigenom icke betagit städerna then wanliga auktionsprovisionen, för slike thärtill försäljande wahrer, hvilken, enligt städernes privilegier, utgör en del af then fond, som till theras magistraters och embetsmäns aflöningar, af fordna konungar i nåder anslagne blifvit, och i Svea konungaförsäkran städerna lika nådigt är till erkjänd, och orubbad then förbehållen, utan blott i nåder förundt bem:te general-tull-arrendesocietet thet wahlet, att låta sådane confiscerade waror genom auction försälja, antingen i packhusen, eller vid städernes auktionscamrar, eller ock på hvad annat sätt, thet bäst och lägligast för them fölle, hwaraf ingen annan följd dragas kan eller bör, än at städerna lika fullt thär af är tillärkjänd then them tillkommande auktionsprovisionen, hälst under thesse förundte alternativer, auktionscamrarne ock äro uttryckte och nämnde, hvarest inge wahrer, eller

---

³⁴⁸⁰ Tryckt resolution 3 februari 1748: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring uppå the allmänne besvär, som städerna uti Swerige och Finland, igenom theras fullmäktige hafwa wid thenna riksdagen i underdånighet andragit.*

något försäljes, utan at therföre erlægges then vanlige auctionsprovisionen, så hafva dock städerne måst erfara, thet ofta bem:te general-tull-arrendesocietet welat draga ordaförståndet af högstofvanberörde kongl. resolution thär hän, att städerne, igenom sådan then samma lämnad nådig tillstädjelse och frihet, äfven skall förlorat sin elljest tillständiga rättighet till auctionsprovisionens åtniutande, för sådane till försäljande wahror.

Borgareståndet, som eij annat kan, än med then aldra största ömhet anse städernes bibehållande vid theras välfångne privilegier, fri- och rättigheter, bör förthenskull eij underlåta, hälst då ett nytt arrendecontract nu är börjat, at i underdånighet ärindra, thet måtte städerne vid förutnämnde tilfällen i nåder varda tillerkjänd behörig oafkortad auctionsprovision, på thet vederbörande embetsmän eij något af thet må frångå, hvartill the efter privilegier finnas hafva så ostridig rättighet, och then the för thetta ifrån uråldriga tider oförryckt fått niuta, undandragandes sig dock eij städerne, at under magistratens eller auctionscommarens ledamöters inseende och förvaltande anställa så beskaffade auctioner, på hvad ort och ställe i städerne, som general-tull-arrendesocietetet thertill finner för sig bäst och beqvämligast falla, hvarigenom the upfylla och fullgjöra then af Hans Kongl. Maj:t oftabem:te generaltullarrendesocietet, uti förromrörde thess nådige resolution, förundte tillstädjelse och frihet, wid förenämnde genom auction till försäljande waror.

§ 43.³⁴⁸¹

Om olägenheter af wismarske nederlaget, och att det lofvade reglementet måtte komma ut.

När borgareståndet anser för en nödwändighet, att handel och sjöfart, utan högst trängande orsaker, eij bör läggas något hinder och tvång i vägen, så har hos detsamma i betraktande kommit, huru skeppsrederierne och de handlande i flere städer mycket däraf lida, att de måste låta sina ifrån de wäster om Wismar belägne utrikes orter i Östersjön kommande fartyg, som denna tract passera, för nederlaget skull, ehvad vidlöftig krok och omväg de ock taga måste, och ehuru så väl årstiden, som väderleken, och

---

³⁴⁸¹ Avskrift i Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, borgarståndets protokollsutdrag nr 346, bilaga. Den här återgivna rubriceringen är hämtad från protokollet från borgarståndets justering av de allmänna besvären 26 januari 1761, Borgarståndets arkiv, vol. R 1357.

flera omständigheter fordrade en skyndsam och obehindrad resa, inlöpa till bemälte stad, hvarifrån sedan någre särskilte fartyg till nederlagsgods öfverförsel till desse städer ej afgå; handelsrörelsen icke eller i en del städer är så vidsträckt, att det will bära sig, med egna fartyg till den ändan directe ditlöpa. Och som handeln och sjöfarten på det aldrämöjeligaste vis bör lättas, så anser borgareståndet för ett därtill widtageligt medel i denna omständigheten, att dessa städer, till undvikande af denna så hinderliga omväg, samt de flere därmed förknippade hwarjehanda dryga kostnader, till commissionairers hållande därstädes, wahrornes omlastning, med mera, hvilket ej annat kan, än dem mycket fördyra, kunde wid stora sjö-tullskammaren i hvarje stad, tillåtas att få betala den afgift, som för wahrorna i Wismar eljest ärläggas skulle, hvilket icke dess mindre kunde samma stad tillfalla och till godo komma.

Och ehuru väl 4 § af 1762 års nederlagsordning för Stockholms stad, förutan andre till detta ärende hörande stadgar, innehåller, att så länge sjöfarten är öppen, åtminstone hwar 14:de dag, eller ock oftare, ett fartyg till nederlagsgods öfverförsel, bör derifrån hit till Stockholm afgå, utan afseende därpå, antingen ett sådant fartyg inom den föreskrefne liggetiden ärhåller bättre eller sämre frackt; men att efter den utsatte tidens förlopp af 14 dagar, ett annat fartyg i det afgåendes ställe till inlastning anlägga bör; hwaröfver högstberörde kongl. förordning ålägger wederbörande den nogaste tillsyn, på det icke något uppehåll med nederlagswahrors afsändning må skie, de handlande till hinder och skada; så skall likväl numera hända, att ett fartyg, som är i börden att lasta nederlagswahrer i Wismar, blifver darsammastädes under lastning qvarliggande, ej allenast öfver den förelagda tiden, utan så länge till dess det full last inbekommit, hvilket ofta på flera månaders tid ankomma kan, hwarigenom den handlande, som vid ett sådant fartygs första anläggning låtit lasta, ej allenast måste flere månaders tid umbära thess wahra, som genom en sådan utdrägt blifver honom alt dyrare, utan ock om wahran är af den beskaffenhet, att den är förskämning underkastad, merändels altid så skadas, att den blifver osälgbär. Likaledes och oaktat högstberörde nederlagsordning icke binder nederlagsgods inlastning egenteligen till bördfartygen, utan tvärtom lemnar styckegods företräde till inlastning i hvad skepp det ock wara må, och till all tvists förekommande om frackts beräkande, nederlagsordningen omständelig taxa innehåller, så hafva de handlande icke dess mindre blifvit bundne vid

styckegodslastningen, till börd-fartygen allena, och till så hög frackts ärläggande, som den å börd warande skepparen behagat fordra.

Sedan därföre den nu i Wismar brukelige långsamma lastningstiden, hvilken förmodeligen efter godtycke blifvit förlängd, såsom ock det de handlande ålagda tvång, att ej med andra fartyg, än de i börd warande wismarske styckegodsfarare, få inlasta och hitföra deras nederlagswahrer, och sådant emot en måtteligt dyr fragt, ej mindre är stridande emot den i underdånighet åberopade nederlagsordningen, än den skyndesamhet, som handelsrörelse fordrar; så anser i underdånighet borgareståndet för nödigt, att genom ett ytterligare stadgande, och vid utsatt plicht, vederbörande i Wismar förbudade måtte, till en nogare wärckställighet af 1672 års nederlagsordning, så väl hvad angår bördfartygens frihet, att med hitgående skepp ifrån Wismar, utan åtskillnad antingen de äro i börd, tillhörige svenske eller wismarske invånare, få afhämta deras nederlagswahrer, samt att 1672 års taxa obråttligen måtte efterlewas. Och som det för mer än 20 år tillbaka utlofvade, och för nödigt ansedde reglementet till reciprociténs ärnående och bibehållande wismarske och svänske undersåtare imellan, ännu ej utkommit, så fordrar högsta angelägenheten, det må, till hämmande af sådant å wismarske sidan till föröfvande sjelfsvåld, samma reglemente ofördröijeligen utarbetas, och till efterlefnad utfärdas.

§ 44.

Tullens inställande vid Sahla.

Uti Kongl. Maj:ts i nåder utfärdade land-tulls- och accisordning af den 17 Dec. 1756,³⁴⁸² cap. 9 § 12, är väl Sahla stad befriad för tullens erläggande, efter de staden, i anseende till silfvergrufvan, af ålder förlänte privilegier, men likväl därmed i marknadstider besvärad. Och som sådant är stridande mot stadens vid dess foundation erhållne, samt sedermera alt til år 1758 åtnjutne privilegier, fri- och rättigheter, wid hvilka staden, i stöd så väl af Kongl. Maj:ts nådige försäkran, § 11 och regeringsformen § 14, som i kraft af åtskillige kongl. resolutioner, och i synnerhet uppå städernas be-

---

³⁴⁸² Tryckt förordning 17 december 1756: *Kongl. Maj:ts Nådige Land-Tulls Och Accis-Ordning*.

svär af åren 1734,³⁴⁸³ § 51, och 1748,³⁴⁸⁴ § 46, är nådigt försäkrad, så anholder i underdånighet borgareståndet, i afseende så väl på stadsens ägande privilegier, som flere städers och orters därmed förknippade olägenheter, hvilka med ätande och nötande vahrer denna stad wid marknadstider fournera, om nådig ändring i den omständigheten af högstberörde kongl. landtulls- och accis-ordning, hvartill borgareståndet så mycket mer styrkes, som marknadstiden just är den förnämsta, och nästan endaste, på hvilken de fleste victualiepersedlar och nötande vahrer för arbetaren vid sjelfva verket uphandlas måste, hvilke persedlar och vahrer, i anseende till den förut i alla tider ovanliga tullinrättningen i staden, icke allenast ofelbart skulle varda mera sällsynte, utan ock till priset högre stegrade; kunnandes ståndet icke eller afse, huru den lilla indragt, som samma tullinrättning af sig kastade, sedan kåstnaderne, för de till den ändan vid marknadstiderna ditförordnade tullbetjante, blifvit afdragne, kunde medföra en emot den tunga, hvarmed så väl denna eljest tullfria orten, som de hvilka af marknaden sig betjäna, besväras, svarande inkomst och båtnad, hvartill äfven den omständigheten kommer, at det med generaltullarrendesocieteten sist slutade contractet uti 9 § uttrycker, det samma contract icke mindre grundar sig på de förr brukelige tulltaxor och andre utgångne kongl. förordningar och resolutioner, än den år 1756 öfversedda landtulls- och accis-taxan och ordningen; hvaruti ock Kongl. Maj:t genom förberörde § sig i nåder förbehållit, sådane förändringar göra, som omständigheterna fordrade. I anseende till hvilket alt ståndet icke eller annat kan i underdånighet förmoda eller vänta, än att ju Sahla stad vid dess undfångne uråldriga privilegier, fri- och rättigheter, i nåder varder bibehållen.

---

³⁴⁸³ Tryckt resolution 17 december 1734: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring på de allmänna besvär, som städerna uti Sverige och Finland, igenom theras fullmäktige hafwa wid thenna riksdagen i underdånighet andragit.*

³⁴⁸⁴ Tryckt resolution 3 februari 1748: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring uppå the allmänne besvär, som städerna uti Sverige och Finland, igenom theras fullmäktige hafwa wid thenna riksdagen i underdånighet andragit.*

§ 45.

Att finare smidesorter måtte undvika öppning och vräkning.

Uti 59 § bland städernas underdåniga allmänna besvär vid sistl. riksdag,³⁴⁸⁵ har Kongl. Maj:t i nåder resolverat, att alt polerat smide, utan åtskilnad, samt alt finare järn- och manufactursvartsmide, som uti fastager, eller därtill gjorde kistor, måste föras, och genom råst kan taga skada eller förspillas, tillika med alt plåtslagare-arbete af spjäll och skopor, med mera, borde, sedan det passerat en våg och tullcammare, samt med behörig tullsedel och vågattest till annan stad ankommer, vara fritt för vidare öppning, vägning och vräkning, så framt icke någon anledning vore, det någre contrabande-vahror därunder instukne voro, eller annars flärd begången, då desse fastager eller kistor, äfvensom andre borde öppnas och granskas; men däremot innehåller och förmår Kongl. Maj:ts och riksens bergs- och commercecollegiers tryckte kungörelse af den 17 Nov. 1757³⁴⁸⁶ uti 4 §, att ofvanberörde smide icke desto mindre undergå öppning, vägning och vräkning, som således är snörrätt stridande mot den författning, hvilken året förut, af riksens ständer blifvit gjord och fastställd. Borgareståndet är fördenskull af den underdånige tanka, att förrhögstberörde Kongl. Maj:ts nådige resolution hade bordt förblifva vid sin fulla kraft och verkan, hvarom det ock nu i lika underdånighet anhåller; och att däruti något annat undantag ej må tålas eller tillstädjas, än hvad beträffar den delen af sådant upräknat smide, hvarpå antingen præmier eller penningelån i banqven eller järncontoiret sökas och äskas; hvarjämte borgareståndet i underdånighet håller före, det vederbörande vid ansvar ej måga sig understå, att bibringa och föreslå Kongl. M:t något, som en sådan dess, uppå ständernas underdåniga tillstyrkan, gjord nådig författning, på något sätt häfva må.

---

³⁴⁸⁵ Tryckt resolution 19 januari 1757: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring uppå the allmänne beswär, som städerne uti Swerige och Finland, igenom theas fullmäktige, hafwa wid thenna riksdag i underdånighet andragit.*

³⁴⁸⁶ Tryckt kungörelse 17 november 1757: *Kongl. Maj:ts och Riksens Bergs- och Commercie Collegiers Kungiörelse, Angående Några ytterligare Författningar til Jern- och Stål Manufacturernes upkomst och vidare befordran.*

§ 46.³⁴⁸⁷

Hospitalsdeputations upphörande.

[Referat i förordningsutskottets betänkande 11 augusti 1761:] I 46 § af städernes allmenna besvär anföres huruledes riksens höglofl. ständer hafwa wid sidst öfverståndne riksdag med berömligaste sorgfällighet undersökt, huru de publique medell blifwit till rikets fördel använde, som dels till fattiga späda barns underhåll och upfostring äro anslagne och dels till wanföre och orkelösa siuklingars nödtorftiga uppehälle böra användas, och som derigenom jemte de ifrån directionerne på alla orter i riket inhämtade underrättelser funnits at hushållningen med ber:de medell behöfde någon närmare tillsyn och förbättring, så hafwa riksens ständer pröfwat nödigt, at af sine egne respective ledamöter förordna en deputation öfwer desse ärender, som äfven kommer emillan riksdagarne i detta ämne at fortfara.

Wällofl. borgare-ståndet förmäler vidare sig wara noggsamt bekant, at wälbemälte hospitals- och barnhusdeputation har altsedan med mycken omsorg låtit sig warda om de till fattigas understöd, så wäl här i staden, som de flere rikets städer, gjorde publique inrättningar, samt på många-handa sätt besörgdt om det som ländt till deras styrka och förkofring, men som det högtärade borgareståndet har all anledning at föreställa sig, det höglofl. deputationen icke allenast behagat förordna åtskilligt, till så wäl denna stads magistrats som flere städers efterrättelse, huruledes nu och för framtiden hushållningen wid desse inrättningar bör föras, till säkrare ärnående af de ändamål, riksens höglofl. ständer påsyftat, utan ock, at de ändringar som riksens höglofl. ständer funnit nödige, lära nu redan wara i wärket ställde och de widtagne nya författningar kommit till den stadga, at förvaltningen af ber:de wärk torde kunna med trygghet åter öfwerlemnas i deras händer, som förut, enel:t privilegier och kongl. förordningar derpå ägt at hafwa inseende och derom bestyra, så hemställer borgareståndet om icke sådant måtte få skie, utan något så beskaffat öfwerinseende med mera.

---

³⁴⁸⁷ § 46 har inte påträffats i original, koncept eller avskrift. Den här återgivna rubriceringen är hämtad från protokollet från borgarståndets justering av de allmänna besvären 26 januari 1761, Borgarståndets arkiv, vol. R 1357. Referatet är hämtat från Frihetstidens utskottshandlingar, vol. R 3221, s. 955–958.

§ 47.

Accissedlars ombytande på slagtkreatur måste afskaffas.

Uti 1756 års utfärdade tull- och accisordnings³⁴⁸⁸ 11 cap. 4 § och 9 moment, förklaras den boskap som i städerna slagtas, och hvarföre accisen i tullporten, efter förbemälte accisordning blifvit erlagd, äfven så väl vara förbruten, när icke den i tullen vid förtullningen undfångne accissedlen blifvit, på acciskammaren, uti frisedel förbytt, som det kreatur, hvilket ägaren med accisens försnillande slagtar.

Det kan således ej annat än öma borgareståndet, när det finner, huru städernas invånare, icke allenast varda bragte, att genom de vidlöftigaste och onödigaste omvägar, uti mål af ringaste värde, förspilla tiden, utan ock, att ett lidande dem vederfares, utan att de det genom någon kronans rätts försnillande förtjäna.

Det skähl, som uti förberörde tull- och accisordning tages till grund, hvarföre en sådan ombytning af den i tullen medfångne accissedlen uti frisedel, åter på ett annat ställe hos accisskrifvaren bör ske, säjes väl vara till förekommande, att under sama i tullen undfångne accissedel må skyddas någon i städerna upväxt boskap. Men som sådan boskap, efter sama moments ytterligare innehåll och föreskrift, äfven på acciskammaren wid confiscation bör, när han slagtas, föraccisas, så kan icke borgareståndet afse, huru någon försnillning mer genom den i tullen meddelte accissedlens förbytande i frisedel, kan förekommas, än om densamma vore ute, hälst slagteriaccisen skall erläggas så väl för den till staden införde, som den i staden till slagande upväxte boskapen. Och som det icke säjas kan, lika brott vara begångit af den, som i tullporten betalar accis, för det inkomne och förtullade slagtet, men förgäter, att ombyta sin där undfångne accis- till frisedel, som af en annan, hvilken aldeles å sido sätter att föraccisa sitt till slagt ärnade creatur; och igenom denna omväg, ingen säkerhet kan vinnas, men mycken tid förspilles, och olägenhet förorsakas; altså anser i underdånighet borgareståndet denna accissedelsombytning för ett högstonödigt hinder, och ej mindre besvär, hvilket i följe däraf förtjenar att varda aldeles afskaffat.

---

³⁴⁸⁸ Tryckt förordning 17 december 1756: *Kongl. Maj:ts Nådige Land-Tulls Och Accis-Ordning.*

§ 48.³⁴⁸⁹

Angående olägenheter af bruks anläggande nära städerna.

Sedan Kongl. Maj:t genom dess nådiga resolution på städernes allmänna besvär, af år 1748³⁴⁹⁰ § 36 förklarar, det icke någre nye stångjernswerk thädaneffter skulle få privilegieras och anläggas, samt att icke eller de redan inrättade, antingen hele och hållne, eller ock till någon del af smidet och hammarskatten, få flyttas till Finland, Öster- och Västerbotn, samt Wästernorrland, nära intill städerna, på det de uti deras träwerckshandel och brädsågning, ej i någor måtto, genom de där till wanlige skogarnes användande till kolning, eller uti någon annan deras lofl. handtering, måga komma att lida, skola städerna uti desse landsorter noggsamt, till sin icke ringa skada och förfördelande fått erfara, huru de orden, *nära intill städerna*, blifwit, wid bruksanläggningar och -flyttningar, tagne understundom i den bemärckelsen, att om en sådan bruksanläggning eller -flyttning warit å bane, allenast en eller half mil ifrån staden, har det dock ej hetat nära intill staden, ehuru det warit till städernes förfång ländande i flere i mål, hwarigenom de äfwen blifwit dragne uti eij mindre kostsamma än widlöftige rätttegånger.

Och som desse orters städer uti deras tillståndiga träwerckshandel, medelst skogarnes utödande till kolning, genom sådane jernwerksanläggningar, otroligen lidit, så har ock Hans Kongl. Maj:t uti samma dess nådiga resolution, af de skiäl och grunder, att träwercks- och i synnerhet brädehandelen finnes wara ganska nyttig och indräktig för riket, samt befordrar stångjernshandelen och främjar seglation, hwarföre skogarna i möjligaste måtto böra befredas till brädsågning, å de orter där sågar äro inrättade, och brädhandelen med förmån idkas, så att förenämde städer, hvars förnämsta rörelser till större delen bestå uti en sådan handel, ej måge förfördelas, således, som förut i underdånighet anført är, i nåder förordnat. Borgareståndet, som noggsamt kan föreställa sig, desse landsorters städers lidande, igenom de förtydningar som kunna ske, med och på de orden i kongl. resolu-

---

³⁴⁸⁹ Efter avskrift i Frihetstidens utskottshandlingar, vol. R 3175, fol. 796–797, Riksarkivet. Rubriken hämtad från protokollet från borgarståndets justering av de allmänna besvären 26 januari 1761, Borgarståndets arkiv, vol. R 1357.

³⁴⁹⁰ Tryckt resolution 3 februari 1748: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring uppå the allmänne besvär, som städerna uti Swerige och Finland, igenom theas fullmäktige hafwa wid thenna riksdagen i underdånighet andragit.*

tionen: nära intill städerna, anser för den skull i underdånighet för billigt, att de samma kunde uteslutas, och i det stället förklaras, att all vidare bruksanläggning och -flyttning uti förr omrörde städernas handelsdistricter eller gebiether, må förbjudas; hwarom ock borgareståndet i lika underdånighet anhåller.

§ 49.³⁴⁹¹

Privilegia exclusiva skadelige.

Så mycket den allmänna hushållningens bestånd, och följakteligen ett rikets väl beror på en jämnvigt, menigheten, rörelserne och näringsarne emellan, så nödig är ock en inbördes god ordning och tillsyn däröfver, och att ingen må få längre utsträcka sina friheter, än så vida de kunna bestå med samhällets hufvudändamål som är folkets väl.

Borgareståndet har således i afseende härpå funnit nödigt, i anseende till flere i detta ämne hos det sama förekomne omständigheter och anledningar, att fästa sin upmärksamhet vid de, åtskillige verk, slögde-idkare och flere enskilte personer förunte privilegia exclusiva, samt den mer eller mindre nytta de kunna det allmänna tillskynda.

Privilegier som äro grunden till alla borgelige förmåner och rättigheter, hvilke den ene undersåtaren njuter framför den andre, framter sig som allmänt bekant är, af tvänne slag, hvaraf det ena är ett allmänt och det andra ett exclusift privilegium, vid hvilka sednares förunnande och utfärdande den aldrrannlagaste aktning finnes vara högstnödig, så framt det allmänna och menigheten däraf ej skall nödgas vidkänna den aldrr största skada, hälst förfarenheten här lärdt, att de oftast kunna ej allenast förorsaka felande tillgång på en vahra, hvars tillverkning en eller få enskilt och allena är förund, därest likväl flere förmått upfylla bristen däraf, utan ock missbrukas och vanslägta till skadelige monopolier och ensälningar, i synnerhet när allenast en eller ett alt för ringa antal få tillstånd att nyttja så beskaffade förmåner och friheter.

Ifrån den förderfveliga envåldstiden leder det sig, att vi ännu i riket hafva qvare några få så kallade exclusive privilegier, hvilke borgareståndet oförgripeligen håller före böra indragas, om icke på annat sätt, att då för Kongl. Maj:ts och cronans räkning, sådane privilegierade verk måga in-

---

³⁴⁹¹ Frihetstidens utskottshandlingar, vol. R 3200, fol. 947–949 (annat ex. fol. 950–952).

frias, och till det allmännas tjänst, utan andras utestängande drifvas, så framt det icke skulle befinnas, att sådana verk allaredan lönat deras anläggares och inrättares förlager, möda och kåstnad, i hvilken händelse sådana privilegier, effter ståndets tanka, böra aldeles uphäfvas och indragas, hälst då de äro lemnade till en beständig besittning, emedan samhällets eller menighetens välfärd är den yppersta lagen, hvaremot några exclusive privilegier, i en souverainitetstid utverkade, hvarken kunna eller böra gälla och hafva bestånd, ty de kunna ej annorledes vara att anse, än oeconomiska författningar, hvilka efter tidernas omständigheter stå att ändras, och hvad beträffar dem som i senare åren tillkomit, så är borgareståndet af den mening, att de böra ofördröjeligen uphöra, hälst det är emot sjelfva sakens natur och beskaffenhet, nästan omöjeligit att förekomma det missbruk, som alla sådana på en skadelig grund inskränkta inrättningar medföra, och den ofelbara och känning de riket i gemen och hvar och en undersåtare i synnerhet tillskynda.

För flere år tillbaka har tvivelsutan funnits nödigt, att dem, som anten till oss inbragte, eller påfunno hvarjehanda slögder, eller ock sig nedsatte i en förr ovahn näring, blefvo beviljade sådana förmåner, som kunde lända till deras befastande och underhållande. Det var ock tjänligit att göra slike inrättningar i städer, hvarest vederbörande kunde finna nödigt understöd af folk och penningar. Så beskaffade invånare voro då äfven i stånd att sjelfve föreskrifva sina vilkor, de erhöillo lätteligen exclusive privilegier, hvilkas påföljder man då föga kände, men vi nu torde få röna.

Borgareståndet frångår väl icke, att ju en eller annan sådan omständighet kunde yppas i riket, hvilken gjorde, att ett privilegium exclusivum vore nyttigt. Men ståndet är därhos af den tankan, att det ej bör tillstädjas annorledes än i största nödfall, och då ändamålet ej på något annat sätt kan vinnas, såsom vid omistelige nya inrättningar, fabriqver och handaslögder samt andre påfund, som tjäna till en eller annan oumgängelig förnödenhet för samhället, hvilket dock ej bör sträcka sig till någon lång, fast mindre everdelig eller beständig besittning, utan allenast till få vissa år, effter hvilken tid det således står i den lagstiftande maktens våld, att antingen aldeles uphäfva, eller hjälpa och ändra det så, att det blifver mindre skadeligit, och i det stället mera nyttigt för samhället, igenom hvilka försigtighetsmått alt missbruk, och flere därmed förknippade olägenheter, samt för riket och menige man så känbara skador, som gjordt desse exclusive privilegier, så

väl i andre länder som äfven hos oss, i en nu mera uplyst tid så förhatelige, och det ej utan grund, kunde stå att i möjligaste måtto utur vägen rödjäs och utrotas.

§ 50.

Att prässtobak må stämplas vid fabriqverne.

Hvad det så kallade kistegods eller prässtobak angår, så förmår väl Kongl. Maj:ts nådiga förordning, angående inrikes manufactur- och handtverkerivahrors förpassning och förhållande af d. 7 Maji 1742,³⁴⁹² att, emedan hvarje rulla icke skall kunna för eller vid inprässningen i kistan stämplas, så skall wid anländningsorten, af samma prässetobak, där öppningen och försälningen kommer att ske, hvarje rulla med hallstämpel märkas, innan någon försälning för sig går. Men som igenom sådant hvarje tobaksrullas stämplande, tobaken, som då skall rulla från rulla utur kistan rifvas, hvaruti den är inprässad, förlorar sin vätska och varder snart skämd, hälst det är omöjeligt, att kunna honom så väl och tätt i kistan åter inlägga; hvartill kommer, att när sådane tobakskistor till städernes köpingar och bytesplatser, eller till gästgifverierne på landet, där ingen tillgång på stämpling är, blifva förde, städernes handlande då äro för beslagare utstälde. Fördenskull och som det med säkerhet befunnits, att denne prässetobak hos tobaksfabriqveuren, till hvarje rulle med hallstämpel låter sig märka och stämpla, innan han i kistan insättes, hälst när sådant med något finare lack sker, utan att stämpeln förloras, när rullarne sedan vid anländningsorten styckevis, och efter behovvet uptagas; altså til förekommande af den ganska känbara skada, som städernes handlande borgerskap dymedelst lider, hälst somartiden då tobaken, sedan han blir utur kistan refven, och stycketals stämplad, förlorar inom få dagar sin vätska och varder förskämd, besynnerligen den af svänska blader helt och hållit eller till största delen tillverkade; hemställer i underdånighet borgareståndet, om icke antingen denna utväg vidtagas kunde, eller ock att efter förenämde §:s lydelse, att snöre korssvis varder slagit omkring tobakskistan, hvars ändar sedan med fabriqveurens och hallstämplarna föreses, på sådant sätt, att de icke genom förslen rubbas, hvarefter åter vid anländningsorten af hall- och tullbetjante stämplarnes och förpassningens riktighet noga efterses kan,

---

³⁴⁹² Tryckt förordning 7 maj 1742: *Kongl. Maj:ts Nådige Förordning, Angående Inrikes Manufactur- och Handwärcare-warors förpassning och förtullande.*

hållst desförutan fabriqveurens sedel skall i hvarje rulle vara inspunnen, hvilket med detta sednare stämpels- och förpassningssätt tillsammanlagt, finnes gifva nog tillräckelig säkerhet att vahan är inhemsk. Warande dock borgareståndet af den underdåniga tanka, att när fabriqveurerns sedel ej finnes i rullen inspunnen, sådan tobak då må vara laga åtal underkastad.

§ 51.³⁴⁹³

Tullfrihet för handtverksrudimaterier.

Det olika förstånd, som spörjes hos tullkamrarna i riket vara, om 31 § i Kongl. Maj:ts nådige resolution på städernes allmänna besvär af år 1734,³⁴⁹⁴ i anseende till manufactur- och handtverkeri-rudimateriers förtulande, föranlåter borgareståndet i underdånighet anhålla, det vederbörande måga förmås att foga efftertryckelig anstalt det förr högstberörde kongl. resolution, utan någon förtydning, ofelbart varder fölgd och till alla delar effterlevvad, så att ej allenast de rudimaterier till alla, så järn- som andre manufacturier eller handtverk, som här i landet icke gifvas, utan utrikes ifrån till stapelstäderna införskrifvas, måtte, när de där till förenämde behof uphandlas och köpas, samt till sitt bruk behörigen förpassade varda, för lilla tullen vara frikallade; utan ock alla de rudimaterier som i landet kunna fås, och till manufacturerne böra nyttjas, hvarunder ämnen, kohl och ved till järn-manufacturerne äfven bör förstås, när de af manufacturisterne eller handtverkarena sjelfve, eller för deras verks och verkstäders räkning, antingen i dess stad införas, eller ifrån den ena staden till den andra transporteras, och det alt, på det vederbörande underbetjante vid tullarne ej måga hafva tillfälle, dels effter egit godtycko, dels såsom mindre kunnige om hvad i slike mål kan vara stadgat, obefogatvis besvära och betunga rikets undersåtare.

---

³⁴⁹³ Frihetstidens utskottshandlingar, vol. R 3198, fol. 656–657, Riksarkivet.

³⁴⁹⁴ Tryckt resolution 17 december 1734: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring på de allmänna besvär, som städerna uti Sverige och Finland, igenom theras fullmächtige hafwa wid thenna riksdagen i underdånighet andragit.*

§ 52.³⁴⁹⁵

Lefverantser, uphandlingar och entreprenader måtte notificeras allestädes i uphandlingzorten.

[Referat i kommersutskottets protokollsutdrag 26 mars 1762:] S.d. Företog commerceutskottet then hitremitterade 52 § af städernes allmenna beswär, hwaruti klagas theröfwer, at änskjönt wid entreprenader samt uphandlingar af allahanda materialier och victualier för Kongl. Majj:ts och kronans behof, Kongl. Majj:t genom resolution på städernes allmenna beswär af d. 12 April 1739³⁴⁹⁶ förbehållit flere städer then frihet at sig wid auctionen infinna, thet likwäl wid sådane tillfällen gemenligen skall hända, at slikt blifwit utur akt låtit och en enda stad allenast therom underrättelse erhållit, hwarföre, och som borgareståndet anser för en ofelbar följd af the skedde författningar och billigheten likmätigt, at sådane anbud måge blifwa räknade för en städerne i then negden, ther uphandlingen tarfwas, tillhörande gemensam rättighet, så förmenes nödigt wara, at wederbörande collegier och ämbetsmän warda antydde, at wid answar ej underlåta, at om uphandlingar och entreprenader för kronans behof, ofelbart i god tid städerne notificera; dock utan at något förfördelande wid auction them må ske af kronans militaire- och civilbetjante eller andra, utom städernes borgerskap, obefogade personer.

§ 53.

Ändring i 17 cap. 5 § ärf.b., att barnlöse makar obehindrat måtte få reciproce testamentera.

Det stadgande som Sveriges lag uti 4 och 5 §§, 17 cap., ä.b. innehåller, och i kraft hvaraf den ena undersåten efter landsrätt, kan bortgifva eller testamentera all aflingejord, samt ärfda eller förvärfda lösören, till hvem han vill, skyld eller oskyld, barn eller andra arfvingar; då deremot den

---

³⁴⁹⁵ § 52 har inte påträffats i original, koncept eller avskrift. Den här återgivna rubriceringen är hämtad från protokollet från borgarståndets justering av de allmänna besvärerna 26 januari 1761, Borgarståndets arkiv, vol. R 1357. Referatet är hämtat från Frihetstidens utskottshandlingar, vol. R 3211, fol. 1428r–v, Riksarkivet.

³⁴⁹⁶ Tryckt resolution 12 april 1739: *Kongl. Maj:ts nådiga resolution och förklaring uppå the allmenna beswär, som städerne uti Swerige och Finland, igenom thetas fullmächtige, hafwa wid thenna riks-dagen i underdånighet andragit.*

andra, efter stadsrätt, af ärft eller förvärfvt, rörligit eller orörligit gods, icke kan gifva mer i testamente än hvar sjetten penning, där barn eller bröstarfvingar lefva efter, men hälften af dess egendom, då ej barn utan andre inländske arfvingar äro arftagare; gör väl en betydande och märkvärdig skilnad uti undersåtares rättighet, att disponera om deras med egen svett och möda förvärfda egendom, til hvars erhållande, då alla handteringar och näringsfång anses för lika lagliga och lofliga utvägar, enahanda och jämlik rätt till disposition, därpå alla undersåtare emellan äfven synes vara billig, och därvid således icke gälla bör beskaffenheten af stället, hvarest gifvaren eller testamentarien sig vid dödstiman befinner, hvilket hvar och en efter godtycke och behag kan förändra och ombyta. Men så blifver denna skilnad ej mindre känbar än tryckande, för dem som under stadsrätt lyda, vid de tillfällen, då endera maken genom döden afgår, och i brist af bröstarfvingar, den aflednas anhörige blifva dess arftagare, vid hvilka händelser som oftast sker, att den kvarlevande mångdubelt måste utbetala hvad den afledne antingen i boet inbragt, eller under varande äktenskap genom begges deras flit och möda kunnat samlas, så att den kvarlevande verkligen nödgas afträda till oskyld man en del af dess egendom, som antingen honom i arf tillfallit, eller han, innan han i äktenskap med den afledna maken trädde, kunnat sig förvärfva, och hvartill, efter all naturlig billighet, den dödas arftagare aldrig kunna äga någon rättighet.

Sedan därför i enahanda händelser, lagen gifver en undersåte efter landsrätt all förmån, då sama undersåte efter stadsrätt blifver som oftast lidande, och enligt är med lags natur och ändamål, att den för alla och utan åtskilnad är lika billig; så hemställer i underdånighet borgareståndet, om icke 5 § uti ä. b. 17 cap. i så måtto kunde förklaras, att då ej barn äro, mannen må til hustrun, eller hustrun till mannen bortgifva eller testamentera alt förvärfvt, rörligit eller orörligit gods, til klanderfri och ovilkorlig ägo, och den afgångnas arfvingar ej vara til mera berättigade, än hvad densamma med sig i boet verkligen infördt, af dess ärfda, eller för äktenskapet förvärfda egendom, så framt icke testator annorledes därom förordnat.

Och ehuru väl borgareståndet i underdånighet förmenar, det den grund, hvaruppå detta dess hemställande byggt är, vore ensam tillräckelig, till en nåd-rättvis ändrings erhållande uti förenämde lagens stadgande, så bör det likväl ej undgå att anföra, hurusom den borgeliga handteringen, och i syn-

nerhet en handlandes rörelse, är af den beskaffenhet, att vid infallande dödsfall ogörligit är, med visshet kunna determinera, hvartill boets belopp sig bestiger, så väl i anseende till de oafslutne handelsärendernas ovissa utgång, antingen till förmån eller skada, som ock de utevarande capitalers och fordringars inflytande till full summa eller icke, hälst sådant ankommer på en förnuftig sjelfva rörelsens fortsättning, af den maka som efterlefver; men så vida lagen bjuder, att boupteckning bör ske tre månader efter dödsfallet, och arfvingar sig infinna, hvilka det icke på något sätt intresserar, hvad för ett sådant bo skadeligit vara kan, utan endast därom äro bekymrade, att med den kvarlemnade maken dela, hvad som i boet fants vid den afgangnas död; så kan ingen consideration hos dem blifva gällande, utan nödgas den kvarlevande antingen taga ovist för vist, och tilldela arfvingarne mer för mindre, eller underkasta sig en långsam, kåstsam och vidlöftig rättegång om det som verkligen är och bör vara dess egendom, hvarigenom han ej allenast då vid arfsdelningen blifver verkligen lidande, utan oftast grunden lägges till dess framdeles obestånd och undergång.

De fölger, som så väl härifrån, som flere dylika händelser, sig leda, stadna icke vid hvarje enskilts lidande, sedan igenom det sammanhang, som enskilte personers credit, förmåga och göromål sin emellan äga uti handelsrörelsen, all oförmodad rubbning uti en endas tillstånd och omständigheter, härmedelst nödvändigt blifver känbar för alla som i rörelsen dela, ehuru i mindre eller större mån.

Borgareståndet gör sig således däraf i underdånighet försäkrat, att detta deras hemställande, för hvilket ej mindre billighet och enahanda rättsåtnjutande med de öfrige rikets undersåtare, än ordning och säkerhet i den allmänna rörelsen, så tydeligen tala, lärer finna ett skäligt bifall.

§ 54.³⁴⁹⁷

Fyring på Djurstens udde.

Uti resolutionen på städernas allmänna besvär vid sistledne riksdag,³⁴⁹⁸ har väl Kongl. Maj:t i nåder förklarar, att en fyring på Djurstensudden i Öre-

³⁴⁹⁷ Frihetstidens utskottshandlingar, vol. R 3234, fol. 183–184, Riksarkivet.

³⁴⁹⁸ Tryckt resolution 19 januari 1757: Tryckt resolution 19 januari 1757: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring uppå the allmänne beswär, som städerna*

grundsgrepen, för de sjöfarande skulle inrättas, och att denna fyring lika tid, som uti Örskjärs båk är vanligt, borde underhållas. Men som igenom det att samma fyring sedermera icke blifvit bygd, flere beklageliga sjöskador timat i denna höst, så anhålla i underdånighet västernorrlandske, väster- och en del af österbotniska städerna, det kunde berörde Djurstens fyring, till afvärijande af flere sjöskador, blifva till nästkomande höst i fullkomligt stånd satt, hälst som af Örskjärs båks fyring, nattetiden ingen rättelse erhållas, vid inloppet ifrån den så kallade Gefle-bugten till Öregrund, där den största faran och trängzlen är. Hållande därjämte borgareståndet i lika underdånighet före, att den wid sista riksdag, af riksens ständer till uppbyggande så högst nödig befundne fyrbåken, på det största af Pater Noster-skären, i Nordsjön en mil utom Marstrand belägne, så väl som den på Ölands södra udde, vid sama riksdag, för nödvändig och nyttig pröfvade fyrbåken, måtte till undvikande af ytterligare sjöskador, ofelbart effter riksens ständers godtfinnande, varda ofördröjeligen uppbygde.

§ 55.

Otillräckelige victualievågar i Stockholm.

Den mer än stora olägenhet, som de västernorrlandske samt öster- och västerbotniska och finska städernes handlande borgerskap måste däraf vidkännas, när de, besynnerligen våhr- och höstetiderna, med sina vågbare vahror hitkomma, att för otillräckelige victualievågar äro inrättade, hvaraf dem ett altför känbart hinder och uppehåll i deras handel förorsakas, kan ej annat än föranlåta dem, däröfver sig i underdånighet besvåra. De anhålla fördenskull i lika underdånighet, att flera vågar måga vid den förr anlagde victualievågen inrättas, och att däribland blefve en mindre våg, till smärre påsters afväjande inrättad, på det hvarken köpare eller säljare något må för när ske, hälst de nu varande vågar eller vigter äro så beskaffade, att de vid vägningen af några markers vigt icke balancera. Och ehuru Kongl. Maj:ts nådige resolution på städernas allmänna besvär af år 1731³⁴⁹⁹ § 4, förmår, att betjänterne vid vågen här i Stockholm skola vara edsvurne, så skall

---

uti Sverige och Finland, igenom theras fullmäktige, hafwa wid thenna riksdag i underdånighet andragit.

³⁴⁹⁹ Tryckt resolution 12 juli 1731: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring, på the allmenne beswär, som städerna uti Sverige och Finland, igenom the- ras fullmächtige, hafwa wid thenne riksdagen i underdånighet andragit.*

dock sådant sällan i akt tagas, utan skall vägningen af en del helt unga personer bestridas, hvaraf föreses, att missvägning oftast, undertiden till köparens och undertiden till säljarens förlust och kännning sig tilldrager; altså anhålla i underdånighet förberörde städer, det kunde vederbörande förmås, att till desse syslors bestridande tillsätta manbart och påliteligt folk, som under eds pligt till allmänhetens säkerhet sina syslor förrätta och sköta.

§ 56.

Angående vice borgmästares förordnande.

Kongl. Maj:t har väl uti 3 §, 13 cap. r.b. stadgat huru förhållas skall, då borgmästare uti någon sak är jäfvig, och annan domare behöfver i dess ställe förordnas till någon enskilt saks afhjelpande. Men som icke sällan händer, enär städernas borgmästare varda valde till riksdagsmän, äro sjuke eller eljest lagligen förhindrade eller förreste, att syslan hela året och längre kan behöfva skötas af en vice borgmästare, hvilken på enahanda sätt förordnas, ehuru i det sednare fallet den tillförordnades göromål äro vida skilde ifrån en enda domsak, emedan han kommer såsom ordinarius att sköta alla stadens och borgerskapets angelägenheter. Och som Kongl. Maj:t altid i nåder bibehållit städerna wid deras vahlfrihet, så bönfälla de i underdånighet, att då för någon viss sak annan domare tarfvas, därtill hälst må nyttjas någon af närgränsande städernas borgmästare, i synnerhet då politie och oeconomie ärender skola företagas. Men när borgmästare är död, eller tänker förresa, att magistraten då bör förpligtas, att pröfva huruvida någon vice borgmästare må vara nödig, och därtill hos kongl. håfrätten föreslå den af rättens ledamöter, som bästa skickelighet äger, utan anseende till tjänsteår magistratens personer emellan, hvilket stadens äldste bör gifvas tillkänna, och hvarmed de böra åtnöjas. Men finner icke magistraten någon inom rätten, och magistraten faller på en främmande, bönfäller städerna underdånigst, att städernas äldste måga öfver ett sådant förslag blifva hörde, och sine påminnelser därvid få göra, hvilke tillika skola till kongl. håfrätten insändas, hvarvid Kongl. Majt. lärer täckas till en likhet öfver alt förordna, att icke någon främmande vice borgmästare mot samtellige städernes äldstes förklarade misstroende, må därtill blifva förordnad.

§ 57.³⁵⁰⁰

Ändring i 1756 års tull- och accisordning.

Aldenstund det befinnes, att uti Kongl. Maj:ts den 17 Dec. 1756 i nåder utfärdade landtulls- och accisordning,³⁵⁰¹ samt reglementet för landtulls- och acciskamrarne i riket,³⁵⁰² och det därvid fogade räkenskapssätt, hvad beträffar städernas skyldighet, som njuta andel af accisen och bakugnspenningarna, för att upbygga och vid makt hålla tullhusen, staqveterna och tullbryggarna, samt lemna fria tomter, att därå bygga tull- och vakthus, åtskillige af de resolutioner, som af Hans Kongl. Maj:t i samma ämne förut, tid effter annan, med mindre gravation och äfventyr för städerna, allernådigst utfärdade blifvit, äro uteslutne och förbigångne, hvarigenom emellan generaltullarrendesocieteten och städerna redan yppat sig tvistigheter, enär de sednare författningarne, såsom stridande emot förre kongl. resolutioner, blifvit i verket stälte, fördenskull har borgareståndet ej kunnat undgå, att i underdånighet å daga lägga, hvaruti skiljaktigheten består, då det ena med det andra jämföres, och huru härmed i stöd af Svea konungaförsäkran, samt städernas välfångne privilegier och resolutioner, rätteligen tyckes böra förhållas.

1:o. Hvad Stockholms stad angår, så pålägger högstberörde Kongl. Maj:ts i nåder utfärdade landtulls- och accisordnings 11 cap. 5 § och 3 moment, den samma, att bestå 1/4-del uti accis- och tullhusbyggnader, dem staden vid makt håller, utom de förbättringar tullbetjante som dem bebo, äro skyldige, effter 18 § i reglementet att göra, men i förmågo af Hans Kongl. Maj:ts nådigste resolution på städernas besvär år 1743³⁵⁰³ och 10 §, bör Stockholms stad, som vanligt varit, allenast deltaga till 1/4-part uti tullhusbyggnaderna, och ehuru väl uti högstberörde kongl. resolution icke utsättes något accishus, så tilkommer det dock staden, i underdånigt följ

---

³⁵⁰⁰ Frihetstidens utskottshandlingar, vol. R 3222, fol. 1360–1366, Riksarkivet (annat ex. *ibid.* fol. 1373–1380).

³⁵⁰¹ Tryckt förordning 17 december 1756: *Kongl. Maj:ts Nådige Land-Tulls Och Accis-Ordning*.

³⁵⁰² Tryckt reglemente utfärdat samma dag: *Kongl. Maj:ts Nådige Reglemente, För Land-Tulls och Accis-Kamrarne i Riket*.

³⁵⁰³ Tryckt resolution 4 november 1743: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring uppå the almänne beswär, som städerne uti Swerige och Finland, igenom theas fullmäktige, hafwa wid thenna riksdagen i underdånighet andragit*.

af Kongl. Maj:ts nådige resolution af d. 2 Maji 1678 och 2 §, att i det hus, hvaruti accisen nu upbäres, och hvilket staden, medelst sitt laga köp, till fjerdeparten tillhör, att ensam förese accisrätten med ett tjänligt rum, samt deltaga till 1/4-del uti dem, som till accis-upbördens egenteligen behöfvas, men beträffande de öfrige rummen, hvilka till förenämde behof icke nyttjas, utan icke dess mindre till landtullshufvudverkets contoir, samt till wåningsrum äro intagne af dem, så bör magistraten ofelbart äga, att därom fritt disponera, och därför hyra af innehafvarne upbära, hvilket dock af generaltullarrendesocieteten bestrides, ehuru Götheborgs stad, med hvilken enahanda och lika beskaffenhet är, så väl som flere städer, ej finnas vara besvärade med flere rums hållande, till accis-intägens bevakande, än de som för accisrätten och till accis-upbördens uptagande och förvarande, nödvändigt behöfvas. Borgareståndet hemställer fördenskull i underdånighet, om icke Stockholms stad må få till godo njuta, hvad de redan åberopade kongl. resolutioner af åren 1678 och 1743 innehålla och förmå, på det sedermera till följe af 3 § uti sistnämde kongl. resolution, så väl denna, som flere städer i riket, ej måga öfver förra vanligheten blifva därmed betungade, att författa och vid makt hålla serskilte husrum till accisbetjäningens inrymmande, utan allenast effter omständigheterna, draga försorg för de rum, som till accisrätterne och acciscontoiren betarivas.

2:o. Uti tull- och accisordningens 11 cap. 5 § och 3 moment, samt reglementets 18 § 1 moment, antydes magistraterne uti de obefäste städer, som njuta andel i accisen och bakugnspenningarna, at besörja om staqveternas förbättrande och iståndsättande, när de finnas bristfällige, och om därmed skulle visas någon tröghet, måga då städernas andelar innehållas, och emot räknings görande, så mycket användas, som till staqveternas förbättrande eller upbyggande upgår. Detta sednare, som så nära rör städernas fria disposition öfver deras enskilda medel, och äfven skulle gifva anledning, att tvinga dem till vidsträktare stängsel, än de förut varit skyldige vid makt hålla, om accisandelarne, effter tullbetjäningens godtycko skulle få disponeras, finner borgareståndet sig ock föranlåt, till ömt öfvervägande i underdånighet anmäla, samt att den i så måtto gjorde författning, såsom stridande emot äldre årens författningar, och nedan nämde kongl. resolutioner, hvilka Hans Kongl. Maj:t uti resolutionen på städernas

allmänna besvär af år 1748³⁵⁰⁴ och 46 § i nåder försäkrat, icke skola till städernas nachdel framdeles blifva rubbade, måtte blifva ändrad och rättad.

Hvad nu först angår staqveterna, så ehuru väl städerna af generaltullarrendesocieteten därmed oftast blifvit besvärade, att öfver vanligheten vid makt hålla, är dock sådant förmedelst resolutionerne på städernas besvär af åren 1731,³⁵⁰⁵ 1734,³⁵⁰⁶ 1739³⁵⁰⁷ och 1743 uti 18, 9, 17 och 3 § häfvit, förmedelst nådig befallning, att de under arrendetiden ej mera måtte betungas, än de under betjäningstiden varit vane att prästera.

Beträffande åter innehållningen af städernas andelar, så förutan det Hans Kongl. Maj:t uppå Stockholm stads enskilte besvär år 1678 uti 1 § i nåder resolverat, hurusom af serdeles nådig omsorg om dess residencestad Stockholms bästa och förkofring, Hans Kongl. Maj:t ville hafva, att den del af accisen som till stadens enskilte nytta förordnad blifvit, skulle orörd och oangripen förblifva, och med ingen arrest beläggas, hvilket vederbörande alfvarligen anbefaltes att effterkomma och handhafva, så hafver Hans Kongl. Maj:ts af lika ömhet för de öfrige städerna i riket, uti resolutionen på allmänna besvären af åren 1678³⁵⁰⁸ och 1680³⁵⁰⁹ samt 4 och 18 §§ förklarad dess nådige vilje vara, att deras enskilte medel af accis och tolag skulle för arrest och qvarstad blifva befriade, och endast till de bruk,

---

³⁵⁰⁴ Tryckt resolution 3 februari 1748: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring uppå the allmänne beswär, som städerne uti Swerige och Finland, igenom theas fullmäktige hafwa wid thenna riksdagen i underdånighet andragit.*

³⁵⁰⁵ Tryckt resolution 12 juli 1731: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring, på the allmenne beswär, som städerne uti Swerige och Finland, igenom theas fullmächtige, hafwa wid thenne riksdagen i underdånighet andragit.*

³⁵⁰⁶ Tryckt resolution 17 december 1734: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring på de allmenna beswär, som städerne uti Swerige och Finland, igenom theas fullmächtige hafwa wid thenna riksdagen i underdånighet andragit.*

³⁵⁰⁷ Tryckt resolution 12 april 1739: *Kongl. Maj:ts nådiga resolution och förklaring uppå the allmenna beswär, som städerne uti Swerige och Finland, igenom theas fullmächtige, hafwa wid thenna riksdagen i underdånighet andragit.*

³⁵⁰⁸ Resolution på borgerskapets allmänna besvär 2 mars 1678, tryckt i Stiernman 1728–43, 2, s. 1786–1793.

³⁵⁰⁹ Resolution på borgerskapets allmänna besvär 3 december 1680, Stiernman 1728–43, 2, s. 1860–1870.

hvertill de förordnade blifvit, såsom till aflöningar och publicque byggnader användas.

Af detta alt är således att finna, det städerne icke äro skyldige, hålla flere eller mera stängsel, än de under cronans betjäningstid varit vane att göra, jämväl att deras inkomster af accis och tolag, med mera, ej böra, under någon förevändning af ett eller annat, innehållas, utan månadligen till magistraterne eller deras ombud, af vederbörande upbördsmän lefvereras.

3:o. Uti det vid reglementet bifogade räkenskapssätt, samt 5 puncten och 1 momentet, förklaras städernes skyldighet vara, att jämte tullbryggors hållande, lemna frie tomter och platser, att bygga tull- och vaktthus uppå. Härigenom, och i synnerhet hvad tullbryggorna angår, förekommer en ovanlig kåstnad, den där aldrig förut varit städerne pålagd att draga och vidkännas, emedan deras skyldighet icke sträcker sig vidare, än att underhålla passage- och lastagebryggor till städerna och vid deras hamnar, men för öfrigt kunna städerne sig inga flere antaga, om icke cronan uti deras omkåstnad och vidmakthållande, tager så stor del, att städerne därigenom ej med mera må betungas, än i jämförelse af deras accisandel till mer eller mindre.

Widkommande de förr omrörde tomter och platser till inrymmande för tull- och vaktstufvbyggnader, så i den händelse vid sådant tillfälle någre ofrie utan åbyggnad, voro ledige, undandraga sig ej städerne att dem till cronans tjänst uplåta, men de frie tomter, hvilke af magistraterne icke kunna disponeras, om dem lærer cronan med ägaren hafva att emot behörig lösen öfverenskomma, hvarjämte städerne äfven göra det underdåniga förbehåll, att de icke måga emot vanligheten betungas med vaktstufvors uppbyggande och underhållande, emedan sådant altid skedt på cronans egen bekåstnad, tillkommandes städerne, som i underdånighet förr berördt är, effter privilegier och resolutioner, endast att deltaga uti tullhusen, samt visse städer förese accisrätterne och acciscontoiren med nödige rum.

§ 58.

Salumältningen borgerskapet förbehållen.

Sedan Kongl. Maj:ts nådiga påbud af den 23 Octob. 1759 genom dess och riksens commercocollegii kungörelse af den 29 i samma månad utkom-

mit,³⁵¹⁰ om verkställigheten af 1756 års beslut,³⁵¹¹ som förmår, att utrikes ifrån inkommande malt, skall wid 1762 års slut till införsel anses förbudit, så har städernas handlande borgerskap, som i synnerhet genom ett sådant förbud måste se en märkelig del af sin handel gå sig förlorad, varit om-tänkt, huru icke allenast sådant i möjligaste måtto må stå att underlättas, utan ock den till befarande maltbristen i riket kunde förekommas. Städernes handlande borgerskap tilltror sig således, att i det aldranärmaste kunna fylla rikets brist i den delen, om salumältningen i städerna blifver dem, utan intrång af ståndspersoner, andre borgare och flere i städerna boende, tilerkänd. De hafva därvid ingen egennyttia til afseende, utan rikets väl skall blifva deras endaste och förnämsta ögnamärke. Det är och blifver en ostridig sanning, att igenom en sådan städernas handlande borgerskaps sammansättning af flere personer, som därtill kunna finnas hugade, ansenligt större och beqvämligare mälthus, än de nu brukelige, stode att anläggas och inrättas, hvarigenom man icke allenast hade att försäkra sig om, det dymedelst bättre malt till det allmännas tjänst stode att erhållas, utan ock att vid de, på sådant sätt väl inrättade mälterier, besparades ansenligt bränsle, emot det som i jämförelse af tillverkningen, vid de mindre mälterier uppgår. Hvarföre och som skogen i det mått medtages, som mälterierna i riket tilltaga och ökas, så torde det i anseende därtill, blifva mer en nödvändighet, att påtänka vidtagelige utvägar till dess minsta medtagande. Warandes det lika långt ifrån städernes handlande borgerskaps tanka, att på något sätt härigenom skulle betagas det öfriga borgerskapet, och städernes andre invånare, att sjelfve till husbehof mälta eller mälta låta. Detta på så goda skähl grundade städernas handlande borgerskaps anbud, pröfvar fördenskull borgareståndet, sig böra i underdånighet till vidare ompröfvande hemställa, samt huruvida detta, med flere andre till görande

---

³⁵¹⁰ Tryckt kungörelse 29 oktober 1759: *Kongl. Maj:ts och Riksens Commerce Collegii Kungörelse, Angående Tiden, från hwilken Kongl. Maj:ts Nådige Förordnande under then 6 April samt 1 Junii År 1756, så wäl om wisze Tilöknings-Afgifters upbärande för en del från Utrikes Orter inkommande Spannemåls- och Gryn-Sorter, som ock, at främmande Hwetemjöl ej vidare må i Riket införas, nu åter komma at ställas i wärket.*

³⁵¹¹ Tryckt kungörelse 1 juni 1756: *Kongl. Maj:ts Nådige Kungörelse, Angående Huru utrikes Malt, Hafra och allahanda Gryn-Sorter nu i början med drygare afgift än förr, kommer at beläggas, och sedan til införsel förbiudas.*

nyttige författningar, kunde tjäna till upfyllande och ernående, af rikens ständers påsyftade öma, och til rikets sanskylliga fördel och fromma ledande ändamål.

§ 59.³⁵¹²

Städernas rätt till taxeringzafgift för frälsemäns
skattebrukseffecter.

[Innehåll enligt justitiedeputationens protokollsutdrag 15 juni 1761:] ... rörande någon wiss taxeringsafgift för then frälseman, som genom egne betjante eller andre, än borgare, i staden låter emottaga, bortskieppa eller afwäga dess skattebrukstillwärcningar ...

§ 60.

Emot förfång i bokbindarehandteringen af boktryckare.

Sedan så väl bokbindareämbetet här i Stockholm, som städernes riksdagsfullmäktige, å de flere rikets städers bokbindares vägnar, genom sine hos borgareståndet, till underdånigt föredragande, vid sistl. riksdag ingifne besvär, sig däröfver beklagat, att boktryckaresocieteten d. 12 Aug. 1752 hos Kongl. Maj:t för sig utverkat ett reglemente,³⁵¹³ hvarigenom bem:te societet uti 3 art. 3 § i nåder blifwit tillåtit, att af alla böcker och skrifter som de uplagt, sjelfve sörja för afsättningen, samt att få till den ändan hålla commissionairer i städerne, som desse deras arbeten, anten bundne eller oinbundnde försälja, och en sådan boktryckaresocieteten förund förmån, den societeten, bokbindareämbetet aldeles ohördt, sig förskaffat, icke allenast funnes stridande emot bokbindareämbetets, ifrån urgamla tider tillbaka förvärfvade, och sedermera i tid efter annan stadfästade privilegier, utan vore ock så väl för detta ämbete, som de flere städers bokbindare i riket alt för nära rörande uti deras tillständiga rätt, näring, upkomst och bestånd; så har Kongl. Maj:t, uti dess nådiga resolution på städernes allmänna besvär

---

³⁵¹² § 59 inte påträffats i original, koncept eller avskrift. Den här återgivna rubriceringen är hämtad från protokollet från borgarståndets justering av de allmänna besvären 26 januari 1761, Borgarståndets arkiv, vol. R 1357. Innehållsbeskrivningen är hämtad från Frihetstidens utskottshandlingar, vol. R 3175, fol. 254, Riksarkivet

³⁵¹³ Tryckt förordning 12 augusti 1752: *Kongl. Maj:ts nådige Förordning Och Reglemente För Boktryckerierne i Riket.*

vid samma riksdag³⁵¹⁴ uti 36 § förklarar, det han ville öfver detta mål särskilt sig i nåder utlåta. I förtröstan hvarå ämbetet ock i underdånighet förhoppats, att uti denna sin gjorde underdåniga ansökning vinna ett nådigt bifall, men har dock ej utan största bekymmer, såsom däraf ljusligen förutseende sin ofelbart snara undergång, måst förnimma, det Hans Kongl. Maj:t, genom nådigt utslag af den 17 nästl. Octob. förklarar, att det därvid borde förblifva, som boktryckeri-reglementets 3 art. 3 § förmår, så att boktryckeriidkarne ej må betagit vara, att med bokbindarne deltaga uti handelen med inbundna böcker.

Detta har således förorsakat att såväl bokbindareämbetet här, som de flere städers skattdragande borgerskap af detta ämbete, genom ingifne besvär hos borgareståndet, nu i underdånighet vändt sig till riksens ständer, hvilket föranlåtit borgareståndet, till behörig ändrings vinnande härutinnan, sådant ibland dess allmänna besvär i underdånighet anmäla och andraga.

Borgareståndet får således i lika underdånighet anföra, huru uti de d. 31 Maji 1652, och således för mer än 108 runda år tillbaka, af högstsallig Hännes Kongl. Maj:t drottning Christina, bokbindareämbetet i nåder förlänte privilegier, är uttryckeligen stadgat och förordnat, det ingen bokförrare eller boktryckare, som icke ärligen lärdt bokbindareämbetet, eller därunder är, skall fördrista sig att föra några inbundna böcker, och dem uti riket försälja eller föryttra, vid samma böckers förlust och confiscation till ämbetet. Desse privilegier äro jämväl sedermera d. 2 April 1674 af högstsall. glorvyrdigst i åminnelse konung Carl XI till alla delar, ej allenast ord ifrån ord å nyo i nåder stadfästade, utan ock i förr omrörde förbud ändå något strängare; hvarförutan högstsall. Hans Maj:t Konung Friedric, glorvyrdigst i åminnelse, uti dess nådiga stadfästelse af d. 14 Dec. 1720 med ganska uttryckeliga ord, i nåder aldeles förbudt alt förfärdigande och försäljande af något bokbindareämbetet, ämbetet till förfång och nachdel.

Wid så kraftiga och ample privilegier har nu bokbindareämbetet sig öfver 100 års tid tryggat, och deras obrotsliga efterlefnad, sig till hugnad, hägn och upkomst fått röra och nyttja, intill dess boktryckaresocieteten år 1752, under skähl af litteraturens uphjelpande, sig förskaffat förr i under-

---

³⁵¹⁴ Tryckt resolution 19 januari 1757: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring uppå the allmänne beswär, som städerne uti Swerige och Finland, igenom theras fullmäktige, hafwa wid thenna riksdag i underdånighet andragit.*

dånighet omrörde så kallade reglemente, utan att ämbetet därom den minsta kunskap förut haft därest likväl Sveriges lag förmår, att ingen ohördan må dömas, eller enom något ifrångå, som i annor händelse haft tillfälle, att i underdånighet å daga lägga, huru en sådan af boktryckerisocieteten begärd och sökt frihet med inbundna böckers försäljande, vore aldeles stridande emot bokbindareämbetets välfångne och urgamla privilegier, vid hvilka Kongl. Maj:t uti sin dyra kongl. försäkran 11 § så nådigt och heligt utlofvat att vilja hvarjom och enom bibehålla, så att de därvid oförkränkt skola handhafvas.

Det har gifvit borgareståndet en fullkomlig underdånig försäkran, att Hans Kongl. Maj:t skulle i nåder täckas ändra förr omrörde för boktryckaresocieteten utfärdade reglemente i så måtto, att bokbindareämbetet, enligt dess erhållne, och af konung efter konung bekräftade privilegier och rättigheter, kunde vid inbundne böckers försäljande, utan intrång däruti af boktryckaresocieteten, enskilt blifva bibehållit, hälst vid sishållne riksdag tvänne respective stånd af riksens ständer, bifallit camar-, oeconomie- och commercedeputationens i detta mål afgifne betänkande, som af anförde grundelige skähl, och det af kongl. commercecollegio i samma ärende ingifne underdåniga betänkande, sådant tillstyrkt. Hafvandes välbem:t deputation därutinnan visat, att ehuru både boktryckarne och bokbindarne begge bidraga till en inbunden boks förfärdigande, och därpå skulle vela dragas någon rättighet för boktryckaresocieteten, att försälja inbundna böcker, så har det likväl hos deputation i öfvervägande kommit

1:o att i fall boktryckarne skulle lofgifvas tillika med bokbindarne försälja de inbundne böcker som de sjelfve uplagt, så kunde boktryckarne wid inbindingar allenast hålla sig till en eller annan bokbindare med alt deras arbete, och de öfrige således lemnas sysslolöse, ehuru desse med de förre kunde draga borgeliga onera.

2:o som en boktryckare icke hvarken bör eller kan betagas dispositionen öfver sina uplagde exemplar, såsom dess enskilte egendom, så kan han äfven under hvarjehanda föregifvande, lätteligen neka bokbindarne att få köpa dess exemplar. Hvarigenom skulle hända, att när en bok här uplägges, densamma icke funnes, antingen obunden eller inbunden, hos någon annan, än den som exemplaren låtit trycka, hvilken genom en slik monopolice icke allenast kan stegra priset på exemplaret, utan äfven taga avance på sjelfva bandet; hvaremot boktryckaren, enär han icke äger frihet att för-

sälja inbundna böcker, sjelf skulle vara angelägen, att kringsprida och aflåta sine uplagde exemplar till hvarje bokbindare, samt således många blifva säljare af ett och samma arbete, och följakteligen allmänheten förmodeligen snarare betjänt med bättre pris, än om samma bok icke mer än hos upläggaren skulle erhållas. Utom det, att i fall någon bokbindare skulle påstå oskäligen betalning för någon bok, den som densamma åstundar, då hade frihet att sjelf hos boktryckaren köpa exemplaret, och lemna inbindningen till den bokbindare, som inbindningen erböde för den lindrigaste betalning.

3:o synes till boktryckares handtering icke mera kunna dragas, än att trycka hvarjehanda skrifter och arbeten, samt de tryckte exemplaren försälja, hvilka med långt större bekvämlighet, uti städerne och landsorterne kunna afsättas oinbundne, än om de med band voro försedde. Hvarföre när några här uplagde böcker af någre i landsorterne åstundas, exemplaren oinbundne gemenligen förskrifvas, så att genom frihetens inskränkande för boktryckarne att sälja inbundne böcker, afsättningen på exemplar icke kan minskas, litteraturen icke eller förqväfvast, så vida, enär något vackert verk, som förtjänar det allmännas upmärksamhet, kommer ifrån deras prässar, målet som däruti afhandlas, men icke inbindningen, gör exemplaret begärligt; hvaraf äfven följer, att genom den frihetens betagande att sälja inbundna böcker, boktryckarne således icke kunna sakna någon annan förmån, än den avance dem af köparen kunde tillflyta, öfver hvad de för inbindningen sjelfve gifvit, hvilket af allmänheten lättare kunde undvikas, enär den som någon bok åstundade, inbindningen till bokbindaren, såsom i första hand, finge betala.

Och aldenstund boktryckarne såsom kånstnärer, för alle borgerlige onera äro befriade, men bokbindarne däremot alla borgerlige utskylder betala, hvilka sednare, genom en boktryckarne tillåten försälning af inbundne böcker, uti deras näring så mycket lättare kunde förfördelas, som i anseende därtill att en bokbindareverkstad hvarken fordrar stort förlag eller utrymme, boktryckarne kunna vid inbindningen betjäna sig af obehörige personer utom ämbetet, som icke därför draga någon borgelig tunga, hvilket missbruk, enligt kongl. commercocollegii utlåtande, icke synes kunna hämmas. Fördenskull och som boktryckarne, därigenom, att dem förbjudes försälja inbundne böcker, icke sakna någon afsättning på sina exemplar, utan snarare blifva mera uti landet kringspridda, och många nyt-

tiga vetenskaper således på alla orter i riket bekante, som förut icke mera, än på ett enda ställe, där boken blifvit uplagd, kunnat erhållas, hvarigenom litteraturen mera främjas, och bättre pris måste erhållas, när exemplaren finnas i många händer, som med hvarannan täfla om skyndsam afsättning; hvartill kommer, att vid dessa näringars åtskiljande, den som sist bidragit till en vahras förfärdigande, äfven synes vara närmast berättigad till dess försäljande; altså och i betraktande häraf, med hvad mera, har deputationen funnit sig föranlåten att riksens högl. ständer tillstyrka, det bokbindare-ämbetet, enligt dess för mer än etthundra år tillbaka erhållne, och af sednare glorvyrdigste konungar faststälte privilegier och rättigheter, måste vid inbundne böckers försäljande enskilt blifva bibehållne.

Detta har borgareståndet till öfverflöd uprepat, till att så mycket mer i underdånighet förete, huru det ej mindre emot all vedertagen god ordning, än en naturlig billighet är stridande, att boktryckaresocieteten enligt ett erhållit så kallat reglemente skall njuta den friheten, att få sina tryckta böcker inbinda låta, och dem så väl sjelfva, som genom commissionairer, omkring riket och i marknader försälja, så väl som bokbindare; hvaraf händer, att boktryckarnes commissionairer i landsorterne och städerna, hela året omkring sälja inbundna böcker, och då bokbindarne sedan komma till marknaderna, äro städernes och landsorternes invånare redan därmed försedde af boktryckarne, hvilket förorsakar, att bokbindarne den ringaste afsättning där ej hafva, där likväl sådan handel och näring borde dem alena vara tillständig. Det är ju fördenskull då, naturligtvis, i detsamma sagt, att något bokbindareämbete, eller sådan handtvarkare i riket ej mer äro behöfvelige, och de nu varande snart 200 skattdragande borgare och ämbetsmän, äro ju genom detta reglemente och ett sådant förfarande, ostridigt utdömde, så vida deras, genom så urgamla privilegier dem i nåder tillagde, eljest så loflige som nyttige och nödige näringsfång ej annat kan, än af sig sjelf nödvändigt cessa och dem dymedelst frångå, och de således i yttersta armod och förlägenhet försatte varda.

En garfware eller läderberedare vore ju då, efter likheten, berättigad att låta förfärdiga skor, sadlar och remtyg till afsalu, för det han därtill bereder lädret, och en sämskmakare att sälja handskar, för det skinnberedningen honom tillhör, om en boktryckare, för det han trycker exemplaren, skall vara berättigad, att få dem inbinda låta, och sedan till salu, så här som i andre städer hålla; hvilket förra dock en god och välbestäld ordning i riket

förbudit. Men det vilja likväl boktryckarne, tvärt emot all naturlig billighet och en lika god ordning, sig tillvälla, hvilket om det finge framgång, skulle blifva ett det aldraskickeligaste præjudicat, som skulle med sig föra de svåraste påföljder. Men detta är ej det endaste, besynnerligaste och hufvudsakeligaste, hvarpå borgareståndet fäster sin upmärksamhet. Det finner här ett öfver hundra år grundat, och af konung ifrån konung, i nåder stadfästade privilegium vara till dess betydligaste del häfvit, och undersåtare frångått, utan att de det igenom någon sin egen åtgärd förverkat, eller därvid ifrån dess första början hörde blifvit, hvilket ej annat kan, än på det aldranärmaste öma borgareståndet. I betraktande hvaraf, så väl som de flere här ofvanföre i underdånighet andragne, och för bokbindareämbetet stridande, icke mindre naturlige, än bevekande skähl och omständigheter, borgareståndet i lika underdånighet anhåller, det kunde detta ämbete, i stöd så väl af Kongl. Maj:ts nådige försäkrans 11 § och regeringsformens 14 §, som ock i kraft af flere kongl. resolutioner uppå städernes underdånige besvär, och i synnerhet af åren 1734³⁵¹⁵ § 51 och 1748³⁵¹⁶ § 46, vid dess urgamla, välförvärfvade, och tid efter annan i nåder stadfästade privilegier, fri- och rättigheter varda bibehållit, och i följe däraf boktryckaresocieteten för obehörig och oberättigad förklarad, att efter dess d. 12 Aug. 1752 erhållne reglementes 3 art 3 §, med bokbindareämbetet deltaga uti handelen med inbundna böcker, såsom ej mindre snörrätt stridande emot den goda, och uti ett välbestäldt rikets hushållning sig grundade ordningen, emot näringsars och handtverks blandande, eller de så kallade mångnäringsar, för hvilka riksens ständer osmak och afsky, än ländande till ett helt ämbetes, som af ett så talrikt antal för denna deras näring skattskyldige borgare och undersåtare består, ostridiga bringande i armod och ändtelig undergång. Hvarjämte borgareståndet i underdånighet ej bordt obemält lemna, att boktryckerieidkarne äro såsom kånstnärer ansedde, och således inga borgerliga onera, som bokbindare, erlägga och draga, hvarföre de än mindre af någon grund kunna för berättigade anses, att med dem få deltaga uti

---

³⁵¹⁵ Tryckt resolution 17 december 1734: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring på de allmenna besvär, som städerna uti Sverige och Finland, igenom theras fullmächtige hafwa wid thenna riksdagen i underdånighet andragit.*

³⁵¹⁶ Tryckt resolution 3 februari 1748: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring uppå the allmänne besvär, som städerna uti Sverige och Finland, igenom theras fullmäktige hafwa wid thenna riksdagen i underdånighet andragit.*

handel med inbundna böcker, utan att allenast hålla sig vid sine tryckerier, och sine tryckte exemplar oinbundne försälja, hvilket ofelbart för dem är en nog båtande och lönande näring, det dageliga förfarenheten ock lærer lägga allmänheten nogsammt för ögonen.

§ 61.

Ang:de 1756 års förbudsförordning.

Till hämmande af ett för riket och dess undersåtare skadeligit öfverflöd, har Kongl. Maj:t i nåder för godt funnit, att genom förordning af d. 4 Nov. 1756³⁵¹⁷ till införsel i riket förbjuda åtskillige, uppå en, samma kongl. förordning åtföljande förteckning, upförde öfverflödsvahrer, samt därhos stadga, att försälningen däraf, efter viss förelagd tid, som likväl sedermera blifvit ytterligare förlängd, aldeles uphöra skulle. Städernas handlande borgerskap, som med all undersåtelig undergifvenhet vördar de författningar som Kongl. Maj:t för rikets allmänna och enskilda hushållning i nåder nyttiga pröfvar, har ock ansedt för en undersåtelig skyldighet, att med vidare underdånig föreställning innehålla uti ett ärende, hvars behöriga verkställighet, ehuru på syfftande alla undersåtares gemensama nytta, likväl vore förknippad med en märkelig minskning i det handlande borgerskapets näring och rörelse, samt skilde dem vid den för en undersåte så öma rättigheten, att disponera och råda öfver dess välfångne lagliga egendom, och sådant alt af den underdåniga öfvertygelse, det Kongl. Maj:t icke kunde bryta dess nåd och rättvisa, i anseende till en del af dess trogne undersåtare, utan trängande nöd, för allas gemensama räddning. Men sedan erfarenheten beklageligen å daga lagt, det högstberörde kongl. förordnings hälsosama ändamål icke kunnat vinnas, men att genom dess utfärdande och efterlefnad, väg öppnats för hvarjehanda olagligheter och missbruk, som förfördelar städernas handlande borgerskap uti deras handtering, tryckt den laglydiga undersåten i dess tillhörige rättigheter, hvilka förbudsbrytaren med så mycket större vinning nyttjar, som han äger flere utvägar att sätta sig i säkerhet för lagens åtkomst, så anhåller i underdånighet städernas handlande borgerskap, det icke utan trängande nöd, de serskilte handels- och näringsrättigheter måtte uphäfvas, som antingen ett helt borgerskap, eller någon del däraf, effter stadgar och privilegier tillhöra, ty en

---

³⁵¹⁷ Tryckt förordning 4 november 1756: *Kongl. Maj:ts Nådige Förordning, Angående Wisze öfverflöds Wahrers förbiudande til införsel i Riket.*

borgares första och förnämsta egendom består uti dess idoghet och dess rättigheter, och all rubbning i desse sednare är honom äfven så känbar, som rubbning uti ägande rätt för en jordägare. Men i de händelser för godt finnas skulle, till rikets och dess undersåtares gemensama räddning, det någon sådan författning vidtagas borde, hvarigenom en eller flere societeters rättigheter uphöra, eller tills vidare suspenderas, så anhåller i underdånighet borgareståndet, det kunde, sedan orsaken till en sådan författning icke mera är för handen, sådane rättigheter i nåder till dem återställas, som de egenteligen tillhöra, och de icke sättas i det äfventyr, att vid underdånig ansökning om deras återfående, antingen erhålla afslag, eller ock blifva tvungne, att se andre dela med dem en handtering, hvarpå de efter lag och stadgar sin välfärd bygd och grundat.

Anhållandes härjämte i lika underdånighet borgareståndet, att vid sådane författnings utfärdande som röra rikets allmänna hushållning, då i möjligaste måtto allmänt och enskilt interesse kunde förenas, på det undersåtare icke måga försättas i den bedröfveliga nödvändighet att fela, och lag blifva utan verkställighet, samt öfverträdelsen en utväg till vinning. Om hvilket alt borgareståndet i underdånighet utbeder sig, få genom en serskilt expedition, till dess specialiteter, och de därmed förknippade hvarjehanda omständigheter, sina tankar och åliggande närmare andraga. Imedlertid och som 1720 års regeringsform uti 33 § stadgar och förmår, att innan i viktiga handelssaker någåt slut göres och verkställes, de handlande så väl i Stockholm som andra städer böra höras, så synes det ock för borgerskapet i gemen vara en högst angelägen förmån, att vederbörandes underdåniga yttrande däröfver i nåder må infordras, innan Kongl. Maj:t emellan riksdagarna, utan högst trängande nödvändigheter, vill i nåder utfärda något förbud, emot vissa vahrors ut- eller införsel i riket, på det alla omständigheter, som antingen kunna leda till dess bestyrkande, eller förorsaka för undersåtarena mindre behageliga följder, må kunna i underdånighet blifva Kongl. Maj:t föredragne, hälst de eljest, i anseende till orternas i riket olika beskaffenhet uti vissa delar icke på alla ställen kunna blifva nyttige, och det i nåder påsyftade ändamålet vinnas.

§ 62.

Skjuts för handtverkares marknadsvahrer.

Enär städernes handtvärkare och andre borgare komma at besöka the längre bort belägna marknader, och icke medföra mer gods och handtvär-

kerivaror, än beqwämligen rymas kan på then wagn eller kjärta the sjelfwa åka, af ej drygare tyngd än hwad 1734 års gästgifwareordning³⁵¹⁸ uti 15 § för en eller två hästar tillåter, händer thet likwäl, at en del gästgifware på landet, neka them skjuts, under förewändning, thet sådant wore för fohror at anse, hwartill, effter 16 § i samma förordning, gästgifware-skjuts ej tagas må, hwarigenom sådane resande offfast blifwa till sin stora skada, uppehållna och i förlägenhet bragte. Men som thesse till marknader farande borgare, hwilka ej mera medföra, än hwad the på sine egne wagnar eller kärror, på them the sjelfwe åka, kunna med beqwämlighet³⁵¹⁹ hafwa, ej annorledes äro at räkna, än andre wägförande, samt i sine wärf och angelägenheter resande personer, så anser i underdånighet borgareståndet, thet ej wara emot föranförde gästgifwareordning stridande, at slike städernes handtwärkare och andre borgare, wid sådane tillfällen, ej mindre än andre resande, måga med skjuts warda försedde, enär thes medförande gods ej öfwerstiger then i gästgifwareordningen utstakade tyngden.

§ 63.³⁵²⁰

Grundmärken i Mälaren.

Det grundar sig på 9 § uti Kongl. Maj:ts nådige resolution på städernas underdåniga besvär af år 1723,³⁵²¹ att alla grund i Mälaren, som ännu icke blifwit, till de sjöfarandes rättelse behörigen teknade, ofördröjeligen och inom en viss förelagd tid, skulle utmärkas, och de förfallne märken eller kumel åter i stånd sättas, wid pligt af 100 d. silf:mt för den som häremot treskades, eller någon försumelse visade, men ehuru konungens befallningshafvande i länet, så mycket som å honom ankommit, härvid lærer handen lagt, så skola dock ännu vid Bockholmsund och Hässingen eller Brödlösan, trenne farliga grund i sjelfwa farvatnet finnas obebygde och outmärkte, neml. tvänne vid Bockholmsund, och ett vid Hessingen. Och

³⁵¹⁸ Tryckt förordning 12 december 1734: *Kongl. Maj:tz Giästgifware-Ordning, Öfwersedd, förnyad och förbättrad wid Riksdagen uti Stockholm, åhr 1734.*

³⁵¹⁹ I handskriften *beqwämlighet*.

³⁵²⁰ Frihetstidens utskottshandlingar, vol. R 3234, fol. 197–198, Riksarkivet.

³⁵²¹ Tryckt resolution 16 oktober 1723: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring öfwer de, wid denne genom Guds nåde nu wäl öfwerståndne riks-dag, utaf samtelige städerne, genom deras fullmäktige, underdånigst insinuerade beswärs-puncter.*

som vederbörande ämbetsmän och allmoge däromkring, icke kunna utaf de sjöfarande sökas och anmanas att härutinnan fullgöra sina skyldigheter, till desse grunds utmärkande, men samtliga vid Mälaren belägne städer, äro uti sin sjöfart, äfventyr härigenom underkastade, altså finna sig desse städer föranlåtne, att i underdånighet anhålla, det kunde sådan anstalt i nåder fogas, hvarigenom omförmälte grund ofördröjeligen måtte bebyggas med fullkomlige och varaktige märken, och de samma sedan ständigt vid makt hållas.

§ 64.³⁵²²

Angående politicolligii klagomål öfver några inconvenientier af barnhusdeputation.

§ 65.

Om nederlagsfriheten i bergsstäderna.

§ 66.

1/4-partsförhöjningens afskaffande på bergsmäns utgående sill och spanmål ur städerna.

Kongl. Maj:ts förnyade tull- och accisordning pålägger bergsmannen, att enligt 1686 års taxa, erlægga 1/4-parts förhöjning för sill och spanmål vid tullarne, när han därmed far ut ifrån städerna, hvilket ej annat kan, än naturligt vis på det aldrakraftigaste befordra och understödja den skadeliga landthandelen, hälst bergsmannen för denna afgifft skull, vinlägger sig, att af dem på landet, som sådane vahrer hafva kunna, få detta sitt behof sig tillhandla, altså anhålla i underdånighet bergsstäderna, det måtte denna afgifft, hvartill man icke finner den ringaste grund, hädaneffter aldeles uphöra.

---

³⁵²² §§ 64–65 har inte påträffats i original, koncept eller avskrift. De här återgivna rubriceringarna är hämtade från protokollet från borgarståndets justering av de allmänna besvaren 29 januari 1761, Borgarståndets arkiv, vol. R 1357.

§ 67.

Emot utskjeppning af ved ifrå Skåne, och att kalk- och tegelbruk må bruka torf och stenkål.

Til det allmännas sanskylliga nytta, finnes redan för detta, samt senast genom Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring uppå städernas allmänna besvär af d. 19 Januarii 1757³⁵²³ § 54, utskjeppning af ved till utrikes orter vara förbuden; men att priset härå nu för tiden är dubelt högre, än för 2 a 3 år sedan, hvaraf icke allenast bohus- och halländske, utan i synnerhet skånska städerna och orterna känna en ganska stor olägenhet och skada; därtill synes vara uträkneliga orsaken, så väl den cronan Dannemark beviljade fria utförsel däraf, som väl skall vara inskränkt till vist quantum, men likväl på 3:e året continuerat, hvarunder missbruk och underslef så mycket otvifvelaktigare torde finnas hafva förelupit, som både den allmänna bristen, och skogarnas märkeliga medtagande därom bära vitne, som ock att de i desse orter belägne stora tegelbruk till sina behof förtära mycken skog.

Dock på det cronan Dannemark beviljade vedens utförsel, såsom i och för sig sjelf skadelig, samt för Sveriges egne undersåtare mycken känbar brist och saknad medförande, ej må sträckas vidare, än landets vilkor och egen tarf medgifva kan, eller Kongl. Maj:ts nådige vilja och påsyftade ändamål varit, samt alt vidare tillfälle till missbruk, som eljest torde göras nog vidsträckt, fogeligast betagas och afrödjas, så anhålla skånska, halländske och bohuslänske städerna i underdånighet, det kunde en slik utförsel af ved genast, så vida det mögeligen sig göra låter, i anseende till cronan Dannemarks vundne frihet, men eljest inom kårt tid aldeles uphöra, och vidare icke tillstädjas. Hvarjämte i underdånighet hemställes, om icke angelägenheten af detta ärende fordrade någon ef[ter]frågan, huru sådant tillstånd till veds utförsel kunnat och bordt tillåtas.

Och som för skogarnas och vedens besparing, samt underhjelpande af allmänhetens brist och förlägenhet af skog och nödigt bränsle, en god ordning och hushållning fordrar, det tegelbruksidkarne i desse orter, hädanefter aldeles måga betagas att nyttja ved till sina tillverkningar, hvilke så vida de måst afsättas i Dannemark, eljest skattas för landet på en så skog-

---

³⁵²³ Tryckt resolution 19 januari 1757: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring uppå the allmänne beswär, som städerna uti Swerige och Finland, igenom theas fullmägtige, hafwa wid thenna riksdag i underdånighet andragit.*

lös ort, skadelige och förderfvelige, så tyckes i det stället de böra förplig-
tas, att sig af stenkål och bräntorf betjäna, hvarpå i orten ömning tillgång
finnes, och hvarigenom afsättningen därpå befrämjas kunde, hvilket
ganska lätt, och förmodeligen med lika, om icke större nytta och fördel,
kan låta sig göra, då tegelugnarna varda därefter inrättade. Och emedan
till befarande är, att flere sådana eller andra skogsödande inrättningar i
desse orter torde vara påtänkte och tillåtne, ty anhålla, i anseende till förr
anförde tryckande svårigheter, desse städer i lika underdånighet, det måtte
deras tillstådande grunda sig på stenkåls nyttjande därtill, så vida det sig
möjliggen göra låter, på det den i så skoglöse orter ännu kvarvarande ringa
skogen, ej må dymedelst aldeles medtagas.

§ 68.

Obehörig tulltägt vid städernas bytesplatser och
enskilte köpingar.

Sedan 1756 års landtulls- och accisordning³⁵²⁴ till efterlefnad utfärdad
blef, hafver generaltullarrendesocieteten gifvit sig anledning, att vända till
sin fördel 1 § 1 momentet af 9 cap. i bem:te accisordning, som innehåller,
att tull bör upbäras för alle tullbare vahrer, som städer, marknader och kö-
pingar föras, antingen de blifva försålde eller ej; i så måtto, att tullar inrät-
tade blifvit vid de västernorrlandske städernas bytesplatser å landet, hvilke
för öfver tretio åhr tillbaka, uppå allmogens egen åstundan och begäran,
blifvit af öfverheten till den ändan förunte, att där på visse utsatte tider, en
och två gånger om året, liqvidera och sluta med det handlande borgerskap-
et, om den handel, dem emellan den öfriga tiden af året varit, och det för
den orsak, att allmogen, som i landsort är vida, och hela 10 à 12 milen
aflägsen ifrån städerna, och allenast mästadelen med en häst är försedd,
genom så långa resor ej skulle ifrån sina hemanssyslor hindras, då en
handlande har tillfälle, att i allmogens hemort afsluta sine med 20 à 30
bönder hafvande räkningar på en dag, däremot desse alle eljest voro
nödsakade, att hvar och en i detta ärende färdas till städerna en så lång
väg. De vahrer som städernes handlande då för allmogens nytta och
beqvämlighet medföra, och dem allmogen då i hemorten undfår, bestå uti
intet annat, än salt, spanmål, tobak och behöfvelige inrikes manufactur-

---

³⁵²⁴ Tryckt förordning 17 december 1756: *Kongl. Maj:ts Nådige Land-Tulls Och
Accis-Ordning.*

vahror, för hvilka ingen tull erläggas bör. Och för de få vahror, bestående af någon del väfnad och smör, som de handlande däremot för sina vahror torde få sig då af landtmannen tillbyta, betalas landtmanstullen af de handlande, vid införslen däraf i staden, enl. 1 cap. 16 § 3 och 4 momenterne uti landtulls- och accisordningen, samt borgaretullen sedan här i Stockholm, eller den stad dit vahrorna förde varda. kunnande således desse städer ej finna hvad fog generaltullarrendesocieteten haft, att vid desse städers bytesplatser, utan ringaste anledning af förr högstberörde accisordning, eller att någon tullbevakning och tulltägt där någonsin förr brukelig varit, sådane tullinrättningar göra. Warande det en ohörd process som därvid brukas, i det tullbetjäningen ifrån närmaste stad antydes, att vid de infallande bytesplats-terminerne, sokn ifrån sokn följa de handlande efter, och vid det i hvarje sokn, där en enda sokens allmoge med det handlande borgerskapet samlas, utsatte bytesstället, genast formera sig en tullbevakning och tull upbära; hvarförutan tullen äfven för samma vahror sedan af en och samma hand, wid ankomsten till staden, erläggas måste, tvärt emot 1 cap. 16 § 3 och 4 moment i accisordningen, ehuru någon landsköp ej är föröfvat, utan på ett af öfverheten tillåtit och lagligt sätt handlat och bytt blifvit.

Och som det sig på lika sätt förhåller med de enskilte köpingar, hvilke visse andre städer i riket äro förunte inom sina handelsdistricter, hvarvid tullar tvärt emot alt gammalt bruk och vahna, nu sedan accisordningen utkom, inrättade blifvit, och detta icke allenast finnes stridande mot all naturlig billighet, hälst inga marknader där hållas, utan ock emot städernas erhållne kongl. resolutioner och privilegier, samt 9 § af det med generaltullarrendesocieteten slutade contract äfven förmår, det samma contract icke mindre grundar sig på de förr utgångne kongl. förordningar och resolutioner, än den år 1756 öfversedde landtulls- och accisordningen, hvaruti ock Kongl. Maj:t genom förberörde §, sig i nåder förbehållit sådane förändringar göra, som omständigheterna fordrade.

Altså ock i anseende härtill förmoda i underdånighet städerna, det de i nåder varda bibehållne wid hvad förr brukeligt varit, såsom med deras undfångne privilegier och resolutioner instämmande, och att således de vid städernas enskilte bytesplatser och köpingar, där inga marknader hållas, nyligen inrättade tullar, måga hädaneffter inställas.

§ 69.

Flere cattunstryckerier.

På det hvarken för lång tids utdrägt med cattunstryckningen, eller oskälighet i arbetslönerna, må göra landets inbyggare ledsne vid de handaslögder, med hvilka de nu mera sig eljest gärna syslosätta, håller borgareståndet i underdånighet före, det vara en oumgänglighet, att flere sådana tryckerier varda inrättade och med privilegier försedde, hälst de cattunstryckerier, som finnas i Stockholm och Götheborg inrättade, omöjlig medhinna att afhjelpa det arbete, som till så stor myckenhet där förekommer, hvarigenom allmänheten försättes uti det känbara tvång, att längre tid än vederbör, vara i misstning af denna så nödiga nötande vakra. Och håller fördenskull, till ett så hälsosamt ändamåls ernående, borgareståndet i lika underdånighet före, att cattunstryckerier på inrikes väfnader och tillverkningar, måga få obehindrat inrättas på flere orter i städerna, till upmuntran och en bättre betjäning för rikets inbyggare, som både sig ombeflita och sätta heder uti, att vara klädde i svänsk drägt; dock med den tillsyn därvid, att sådane verk och inrättningar ej varda hvarandra för när anlagde, hvarigenom det ena skulle ödelägga det andra, och det goda ändamålet såmedelst till sitt förra intet försvinna.

§ 70.³⁵²⁵

Allmogens olaga handel i Västernorrland, rättelse däruti.

[Innehåll enligt handels- och manufakturdeputationens protokoll 27 maj 1761:] 70 § af städernes allmänna besvär, beträffande städernes förfång af allmogens olaga handel i Västernorrland med mera.

§ 71.

Determinerat antal handlande i de västernorrländske och västerbotniske städer.

Kongl. Maj:t har väl uti 16 § af dess nådiga resolution och förklaring, på städernes underdånige allmänna besvär wid sishållne riksdag, i nåder för

---

³⁵²⁵ § 70 har inte påträffats i original, koncept eller avskrift. Den här återgivna rubriceringen är hämtad från protokollet från borgarståndets justering av de allmänna besvaren 10 februari 1761, Borgarståndets arkiv, vol. R 1357. Innehållsbeskrivningen är hämtad från Frihetstidens utskottshandlingar, vol. R 3195, fol. 140r, Riksarkivet.

godt funnit, att vid burskaps vinnande på handel, noga i akt tagas bör, det för många och för städerna onyttige handlande icke måtte antagne varda, men dageliga förfarenheten, sedan ett så hälsosamt förordnande till efterlefnad utkom, har icke dess mindre visat, att ganska många handlande borgare hafva, sådant oaktat, dels af Kongl. Maj:t, dels af dess och riksens commercecollegio blifvit i de västernorrländske och västerbottniske städerna tillsatte, ehuru magistraterne och det handlande borgerskapet, som sjelfve bäst känna desse städers handelsrörelse, och funnit, att flere handlande borgare där ej kan tålas, i anledning däraf dem sådant afslagit.

Desse landsorters städer se sig således ej hafva någon nytto, af först högståberopade kongl. resolution, hälst de med något serskilt handelsreglemente icke äro försedde, och den allmänna handelsordningen af år 1734,³⁵²⁶ i anseende till desse landsorters serskilta beskaffenhet i handelsrörelsen, städernas handelsdistricter och landets producter, i detta mål till dem icke eller är lämpelig. Altså, och som igenom Kongl. Maj:ts nådige resolution på städernas allmänna besvär år 1734, § 23, stadgat är, att till undvikande af fattigdom och bönhaseri, inga flere till mästare och handverkare i städerna må antagas, än magistraterne och vederbörande ämbeten pröfva nyttige och nödige, så synes ej vara mindre angelägit, i anseende därtill, att magistraterne, efter det handlande borgerskapets infordrade yttrande och betänkande, bäst kan pröfva och finna, huru många handlande städernes rörelse kan tåla, det icke eller må tillåtas flere handlande i desse städer sig nedsätta, än magistraterne med det handlande borgerskapet finna nödige, emedan desse städers bestånd och bibehållande ganska mycket kommer an, på ej allenast gode, och uti desse städers handelsrörelse inwahnde, utan ock på ett måtteligt samt effter rörelsen lämpat antal handlande, hvarom dock Kongl. Maj:ts och riksens commercecollegium rätteligen och till alla delar ej kan vara så noga underrättat, hvaraf oftast hända kunde, att tvärt emot magistraternes och det handlande borgerskapets hälsosamaste och nyttigaste pröfvande, kongl. collegium utan åtskilnad, icke allenast gofwe bifall till flere handlandes sig nedsättande i desse städer, än handelsrörelsen verkligen tålte, utan ock, fast än i god afsigt, understundom till sådanes, som icke voro desse orter och det allmänna till någon

---

³⁵²⁶ Tryckt förordning 19 december 1734: *Allmen Förordning Hwarefter alla de, Som här i Riket Handeln wilja lära, och sedan den samma drifwa, skola hafwa sig at rätta* (tr. 1735).

nytta, hvarigenom fattigdomen skulle blifva mera allmän och crediten lidande.

Warande dessutan de västernorrländske och västerbotniske städerna af den ifrån andra orter skilde beskaffenhet, att hvar stad har sitt eget utstakade och serskilte handelsgebieth, eller district, utom hvilket honom ej är tillständigt att drifva någon handel.

Städernes magistrater och det handlande borgerskapet veta således ald-rabäst, hvad qvantitet handelsproducter districtet årligen kan åstadkomma, emedan de uti desse landsorter förnämligast bestå i väfnad, smör, lin, trä-
verke, bräder och tjära, hvilka efter hemantalet, såsom grunden till alla desse producter, snart äro uträknade, och alltid årligen befinna sig lika.

De vahrer åter, som handelsdistrictet af stadsens handlande borgerskap behöfver, äro ock af samma grund efter hemantalet, till sin qvantitet snart att fina, såsom salt, spanmål uti jämna år, ströming, tobak och grofva ma-nufactur-vahrer, hvarmed sig äfven lika förhåller årligen. Af denne och ingen annan handel har sig nu hvarje stads handlande borgerskap att nära, inom sin tillslagne krets.

När således gifvas flere köpare och afnämare, än att handelsdistrictets producter för dem alle kunna vara tillräckelige, att därpå hafva sin nödtorf-tiga utkomst, så följer därpå oförnekligan 1:o att vahrorna därigenom warda oskäligen stegrade i orten, häst hvar och en, af det som orten, otill-räckelige för dem alla, förmår framalstra, efftersträfvar att tillskantsa sig de mästa vahrer han kan öfverkomma; hvarifrån den så väl här i Stock-holm, som flere städer och orter, ovanliga och årligen tilltagande dyrheten, på förr omrörde så kallade helsinge-vahrer, sig ostridigt leder.

2:o i samma mån som handels districtets producter för alle stadsens handlande äro otillräckelige, i samma mån måste ock en del af dem sakna tillräckelig utkomst af handelen.

Hvaraf 3:o nödvändigt följer, att de uti samma mån blifva i armod för-satte, och således varda onyttige medlemmar i ett handlande borgerskaps samhälle, sedan de likväl förut gjordt samhället och det allmänna den vä-sentteliga skadan, att igenom deras stegring och lagstridiga handelssätt, vahrorna blifwit upreste till ett ovanligt högt pris.

Desse äro således ostridige fölgder af ett omåtteligit, och effter handels-rörelsen icke lämpat antal handlande borgare i desse landzorters städer. De hafva icke tillfälle, såsom rikets stapelstäder, att få utsträcka sina handels-

tankar och rörelser omkring jordklotet, uti hvilka något stadgat antal borgare ofelbart ej äger något rum, ty där göra många handelssluge, försigtige och kloke medborgare det allmänna en väsendtelig båtnad och nytto; utan desse städer måste nödvändigt hålla sig inom hvarsitt utstakade lilla och knappa handelsdistrict, hvarutom det är vid pligt förbudt att skrida.

Emot förr i underdånighet anförde, och så väl desse städer som det allmänna skadande missbruk och olägenheter, finna således västernorrländske och västerbotniska städerna, i anseende till den besynnerliga och serskilda beskaffenhet, som med dem är, inga andra vidtagelige utvägar eller medel, än att ett vist och determinerat antal handlande borgare i hvarje stad, lämpat effter handelsrörelsen samt districtets producter och behof, måtte af magistraten och det handlande borgerskapet conjunction stadgas och fastställas, på det igenom ett nu så beskaffat skadeligit lägervall i handelsrörelsen, desse städers nu varande borgerskap ej aldeles måtte gå under hvarom de västernorrländske och västerbotniska städerna i underdånighet anhålla.

§ 72.³⁵²⁷

Mot saltinförsel ur 2:a eller 3:e hand.

I anseende till befarad brist uppå portugisiskt salt, vid detta 1760 års sill-saltning uti Bohuslän, har Kongl. Maj:t i nåder för godt funnit, att under den 2 nästl. Septemb. förinna de handlande i Götheborg, samt de öfrige bohuslähnske stapelstäderna tillstånd, att ifrån Amsterdam och flere orter, sådant salt införskrifva, och med egne skepp afhämta, till årets slut.

Den nådiga omsorg Kongl. Maj:t täckts draga för ett näringsfångs uprätthållande, som med alt skähl kan räknas för ett af de nyttigaste och mäst viktande, förbinder borgareståndet, tillika med alle de öfrige rikets undersåtare, till all underdånig wördnad och erkänsla. Men så måste borgareståndet därhos i underdånighet beklaga, att sillsaltningens behöriga verkställighet på annat sätt ej kunnat stå att wärdas, än att en af de till svänska handelens och sjöfartens bestånd och förkofran, gjorde väsenteligaste författningar därför skulle brytas, och till dess verkan någon tid uphäfvas.

Kongl. förordningen af den 27 Julii 1731³⁵²⁸ innehåller tydeligen, det icke något salt ifrån nederlagsorter, eller utur andra och tredje hand, bör

---

³⁵²⁷ Frihetstidens utskottshandlingar, vol. R 3200, fol. 331–333, Riksarkivet.

här i riket införas, under hvad prætext det ock vara må, wid vahrans confiscation och tredubla böter. En berömvärd sorgfällighet hos vederbörande, hade således ofelbart fordrat den omtanka, att af det framfarne underrättade, så tidigt göra nödig anstalt om tillräckeligt saltförråds anskaffande till sillsaltningen, att Kongl. Maj:t icke behöfft sättas i den nödvändigheten, att tillåta dispensation uti en hufvudförfattning, hvars helgd och obrotsliga efterlefnad är äfven så gagnelig, som följderna af dess brytande kunna vara skadelige, både för riket och undersåtare. Borgareståndet anholder därföre i underdånighet, det kunde ytterligare, och på det aldra kraftigaste, de hufvudförfattningars oryggliga effterlefnad varda befästad, hvarigenom rikets handel och sjöfart wunnit des upkomst och styrka, och hvaruppå dess widmakthållande så väsenteligen beror; på det någre rikets undersåtare, genom egen effterlåtenhet af sine borgelige skyldigheters fullgörande, ej måga göra sig mer berättigade än andre, att kunna till egen fördel verka rubbning uti grundförfattningarna, som röra icke mindre rikets, än de flere städers handlande borgerskaps välfärd, och således ställa dem uti osäkerhet.

§ 73.³⁵²⁹

Handelsbetjänter i Bergslagen.

Uppå bergsstädernas i Västmanneland och Dalarne, vid 1752 års riksdag gjorde underdånige ansökning, att få till deras förlagshandels bevakande, ständigt hålla sina handelsbetjänter i Bergslagen, hvarigenom ock den skadeliga landthandelen i någor måtto kunde förekommas, har väl Kongl. Maj:t allernådigst uti 31 § resolverat,³⁵³⁰ att hvad västra Bergslagen i synnerhet anginge, hvilken med förlag ifrån flere, och därifrån aflägne städer, föreses, så emedan den långa vägen emellan förläggare och förlagtagare, länder bergsmannen till hinder och kostnad, ty vill Kongl. Maj:t, sedan dess och riksens bergs- och commercecollegier hörde blifvit, häröfver ser-

---

³⁵²⁸ Tryckt förordning 27 juli 1731: *Kongl. Maj:ts nådige Förordning Angående Salthandelen.*

³⁵²⁹ Frihetstidens utskottshandlingar, vol. R 3175, fol. 320–321, Riksarkivet.

³⁵³⁰ Tryckt resolution 7 juli 1752: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring uppå the allmänne beswär, som städerne uti Swerige och Finland, igenom theras fullmäktige, hafwa wid thenna riksdag i underdånighet andragit.*

skilt i nåder förordna, såsom ortens belägenhet, förläggarens och förlagtagarens bekväm- och angelägenhet kunde fordra.

Desse städer, för hvilka det ännu är obekant, om välbemälte kongl. collegier med deras underdåniga betänkande inkommit, eller ej, anhålla imedlertid i underdånighet, att denne angelägenhet vid påstående riksdag kunde blifva afgjord. Och som bergmästarne uti hvarje bergslag aldrabäst hafva lägenhet att känna de härvid varande omständigheter, så hålla förbemälte städer före, det skulle fullkomligaste ljus i detta mål erhållas, om vederbörande bergmästare finge befallning, att vid nästa bergs- och grufveting höra både förläggare och bergsallmogen, samt därefter med omständeligit yttrande till kongl. bergscollegium inkomma, som därpå skulle till Kongl. Maj:t ingifva sitt underdåniga betänkande, hvaröfver ändtel. Kongl. Maj:ts allernådigste förordnande, effter sakens beskaffenhet finge förväntas.

§ 74.

Brist på fabriqvesvaror, och att utländske arbetare kunde inskaffas.

Den skälige orsak man hafver att klaga öfver felande tillgång på en del fabriqves-vahror, kan ej annat än föranlåta allmänheten, att däröfver fatta missnöje. Borgareståndet hemställer altså i underdånighet, på hvad eftertryckeligit sätt vederbörande måga förmås, att ordenteligare rätta sina tillverkningar efter rikets behof, på det igenom felande tillgång af inrikes vahror, icke måtte gifvas anledning till lurendrägerier. Och som brist på sådane behöfvelige vahror, torde förnämligast ledas ifrån den brist riket måste vidkännas på folk och arbetare, så anser i underdånighet borgareståndet för en nödvändighet, att alla medel och utvägar måga påtänkas och vidtagas, hvarigenom utrikes arbetare kunna inlockas, till denna så skadeliga folkbristens någorlunda stoppande.

§ 75.

Vanfrägdade måga icke antagas vid tullverket i städerna.

Det är ej mindre nyttigt än hederligit, att rikets ämbetsmän och betjante, vid alle publiqve verk och inrättningar, icke allenast i allmänhet hafva om sig godt namn och rykte, utan ock äro frie från all vanfrägd, och om brott ööfvertygade. Icke dess mindre torde erfarenheten gifvit vid handen, att uti någre städer, sådane kommit att bekläda syslor vid tullstaten, som varit icke allenast af mindre god frägd, utan ock för begångne mindre och större

brott lagförde och lagvundne. Och som sådant icke allenast med sig förer förakt i deras syslor, förebråelser och misstroende, utan oftast därpå i städerna förorsakas buller, oväsande, tråtor och rättegångar, till vederbörande domstolars icke ringa besvär, och städernas fridsama invånares förargelse, altså anser i underdånighet borgareståndet för en nödvändighet, att de i städerna, till så väl mindre som större syslors bestridande vid tullstaten, till antagande personer, måga icke allenast vara sådane, som för antingen mindre eller större begångne brott icke lagförde och lagvundne varit, utan ock om sig eljest hafva godt namn och rykte, på det städerna, utom förr omtalte olägenheter, icke tillika därpå måtte likasom en vanheder tillskyndas

§ 76.³⁵³¹

Restitution af tull för socker och tobak.

Sedan generaltullarrendesocietetens herrar fullmäktige, åren 1757 och 1758 låtit upbära tull af socker och tobak i alla städer, dit desse vahrer förde blifvit, oaktat af den förnyade kongl. tull- och accisordningen därtill ingen skälig anledning finnes, så har Kongl. Maj:t genom nådig resolution förklarad, att desse begge vahrer varit och äro ifrån tullafgift befriade. I följe hvaraf ej eller tullafgifften som därför upburen blifvit, synes hafva bordt ibland tullmedlen inflyta. Och som städerna således ännu äro i saknad af en sådan obehörigt upburen tull, och mästedelen eller alle därpå erhållne tullsedlar endels förkommit, och endels i sedelkistorne blifvit inlagde, eller af tullbetjänarne återhämtade, hvarigenom det blifver för en hvar svårt, att kunna uppte och visa, hvad quantum af desse vahrer han under förenämde 2:ne år förtullat, altså föranlåtes borgareståndet, som därpå den aldramästa känning hafft, i underdånighet hemställa, om icke generaltullarrendesocieteten må tillförbindas, att ospecificke upgifva summan, af den obehörigt upburne tullen för desse vahrer, och den samma vederbörande åter ersätta, och att därjämte den författning må göras, hvarigenom förbemälte tullarrendesocietet warder betagit tillfälle, att af rikets undersåtare på något obefogat vis, för tullfrie vahrer låta någon tull upbära.

---

³⁵³¹ Frihetstidens utskottshandlingar, vol. R 3198, fol. 971–972, Riksarkivet.

§ 77.

Ändring i visitation vid utgående, för finska fartygen etc.

Genom dess nådige resolution på städernes allmänna besvär af den 19 Januarii 1757³⁵³² har Kongl. M:t befriat de västernorrländske, öster- och västerbottniske samt finska städernas sjöfarande för visitation i Waxholm, men i det stället är dem, vid utgåendet med fartygen ifrån Skepsbron härstädes, af generaltullarrendesocieteten ålagt, att undergå visitation, sedan de blifvit förmådde, att på acciskammaren med pass sig förse, hvilket förr i Blockhusuddes tullcamare skedt, där de ock nu vidare måste undergå visitation.

Detta passtagande och ovanliga visitation här i Stockholm, kan således ej annat, än i högsta måtto, uti sina resor hindra och uppehålla de sjöfarande, hälst som acciscamaren allenast vissa dagar och timar om veckan öpen är, och då af stridige parter och andre mål öfverhopad. Altså och emedan högstbemälte kongl. resolution uti 43 § förmår, att handel och sjöfart, utan trängande orsaker, ej bör läggas något hinder och tvång i vägen; fördenskull anhålla i underdånighet förenämde städer om nådig ändring, uti detta vederbörande företagande, och att så hädanefter, som till sistförflutne riksdag vanligt varit, de sjöfarande måtte vara förbundne, att endast i Blockhusuddes tullcamare uttaga pass, och där sig behörigen visitera låta; vederbörande dock obetagit, att förordna visse tullbetjante, som ifrån inlastningens början till slutet, äro ombord, och medfölja fartygen ifrån Skepsbron till Blockhusuddes tullcamare, hvarigenom all åstundad säkerhet ofelbart står att erhålla.

§ 78.

Att skeppsredare måtte befrias för den ålagde edegång.

Kongl. Maj:t har i nåder för godt funnit, att igenom förordningen d. 27 Januarii 1757,³⁵³³ lindra det för lurendrägare i förra kongl. förordningar utsatte straff, såsom ock uphäfva den edegång, hvilken skeppare och styrmän, vid inkommandet ifrån utrikes orter, varit förbundne att göra, till

---

³⁵³² Tryckt resolution 19 januari 1757: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring uppå the allmänne beswär, som städerne uti Swerige och Finland, igenom theas fullmägtige, hafwa wid thenna riksdag i underdånighet andragit.*

³⁵³³ Tryckt förordning 27 januari 1757: *Kongl. Maj:ts Ytterligare nådige Förordning, Angående Lurendrägeriers uptäckande och hämmande.*

märkrullars bestyrkande, med mera, hvilken omständighet Kongl. Maj:t i nåder förklarar, hafva mera hindrat än befordrat lurenträgeriers upptäckande. Däremot är igenom 1 punkten i högstberörde förordning, skeppare ålagt, att genom ed sig förpligta, det de med vett och vilje ej skola låta några förbudna vahrer uti deras fartyg inkomma.

Skeppsredare af borgerskapet äro, såsom borgare, genom ed Konungen och riket till trohet och lydno förbundne, och i synnerhet hafva de sig förpligat, att ej bruka oloflig och understungen handel i gemen. Hvarföre och som en ed icke derföre starkare binder eller bättre hålles, för det att han oftare göres, och den edegång som skeppsredare vid dess burskaps vinnande aflägger, innefattar all den förbindelse, som den genom 1757 års förordning anbefalte eden innehåller, så anhåller i underdånighet borgareståndet, om skeppsredares befrielse ifrån berörde edegång, hälst som då Kongl. Maj:t i nåder har täkts afskaffa edegång för skeppare och styrmän, såsom tvång, men ingen nytta med sig förande, borgareståndet gör sig i underdånighet försäkrat, att skeppsredare äfven få samma orsak och ändamål till godo njuta.

§ 79.

Emot högtull på engelskt läder, samt brist och felande godhet på det svänska, som bör vara tullfritt.

Som brist på dugeligt läder af hvarjehanda slag, tillika med den så kallade engelska pappen, nu på några års tid sig alt mer och mer skall yppat, härörande ej allenast däraf, att engelskt öfverläder med papper som till klackar brukas, äro till införsel aldeles förbudne, och det engelska sållädet med nog hög tull belagdt, utan ock det inhemska, eller fabriqveslädet, hvarken skall vara tillräckeligt, eller till sina behof så påliteligt, som emot dess upresta pris svara kan; hvarförutan den så kallade pappen, som här i Stockholm tillarbetas, icke ens kan vara tillräckelig för consumptionen här, mindre för de öfrige rikets städer, så att upstädernas handtverkare, i brist af slikt handtverksämne, skola varit nödsakade, att låta åtskilligt dem anbudt arbete gå sig utur händerna. Altså och emedan skomakareämbeterna, ej mindre än det allmänna, önskade, att, af en felande tillgång på goda och tillräckeliga arbetsämnen, ej känna någon olägenhet eller skada; och Kongl. Maj:t i resolutionen på städernes allmänna besvär af d. 19 Januar. 1757 och dess 30 § i nåder täckts lofva dess serskilte utlåtande, uppå de i underdånighet då anförde klagomål, öfver den det utländske lädet år 1755

ålagde dryga tullen; ty anser i underdånighet borgareståndet för nödigt, det sådane, med rikets egne garfveri-inrättnings upkomst, samt det allmännas och undersåtarnes gagn och bästa, närmast öfverensstämmande författningar och utvägar må varda vidtagne, hvarigenom anledning till klagomål säkrast nu och för framtiden, må kunna förekommas och afhjelpas. Och emedan alt det läder, som vid de så kallade engelska läderfabriqver tillverkas, när det till andra städer föres, varder med tullafgift betungat, som ansenligen besvärar samme, dessutan nog dyra, outhärliga vakra; fördensskull anhåller i lika underdånighet borgareståndet, det må samma ladersorter då varda ifrån all sådan tullafgift frikallade.

§ 80.

Om prästegårdsbyggnad, när stads- och landsförsamling
nyttja en och samma kyrka.

Aldenstund då stad och land utgöra en församling, och samfält nyttja en kyrka och prästegård, ej något finnes uti allmänna lagen, eller någon annan kongl. förordning, stadgat, huru förhållas skall gemensamt med prästegårds byggande och vidmakthållande; förmåendes väl lagen uti 26 cap. B.B., att uti prästegårdens byggande, staden och landet skola samfält bidra, men uti bristfälligheternas botande och prästegårdens vidmakthållande staden ensam känna tyngden efter 2 §, och landtförsamlingen, samt afträdande sterbhuset, efter 3 § uti förber:de lagsens rum, derifrån befrias, där likväl landsförsamlingen uti storlek af matlag kan långt öfverskrida staden, och en stor del af prästegårdshusen, i synnerhet tiondelade med flere, hållas för landtförsamlingens skull; fördensskull hemställer borgareståndet i underdånighet, om icke vid slikt förevetande, då stad och land utgöra en församling, och samfält nyttja en kyrka och prästegård, i nåder den författning kunde göras, att när staden är större än landtförsamlingen, de samfält då, efter sin storlek, måga känna lika last och tunga uti prästegårdens byggande och bristfälligheternas botande efter förenämde 3:e §, men när landtförsamlingen öfverskrider uti storlek staden, att då därmed efter 2 § uti berörde cap. förhållas må; och sådant alt till en någorlunda likhets erhållande uti detta mål, städerne och landet emellan.

§ 81.³⁵³⁴

Finska bondeseglationen.

Kongl. Maj:t har väl, uppå riksens ständers underdåniga tillstyrkande vid sistledne riksdag, i nåder för godt funnit, att kongl. resolutionen af den 3 Martii 1747 rörande inskränkning af visse soknars uti Åbo, Björneborgs och Nylands läner, seglations-frihet, åter borde sättas i verkställighet, hvilken förut af en och annan orsak kommit att hvila. Men emedan förståberopade nådige förordnande likväl ej allenast icke, hvarken hvad angående vissa lastageplatsers utseende, eller eljest till missbruks förekommande, därutinnan stadgas, blifvit i fullbordan stält, som uppå vederbörande landshöfdingars anstaltande berodt, utan ock till öfverflöd städerne, besynnerligen uti Åbo län, måst erfara, det ännu flere soknar, af de uti 1747 års resolution uteslutne, bekommit seglationsfrihet, igenom kongl. resolutionen af den 13 Augusti 1759, besynnerligen Nykyrko, Wehmo och Låkalax i Wehmo härad, och Bjärno sokn i Haliko härad, ty hafva städerne uti berörde län å nyo blifvit nödsakade att besvära sig i detta mål.

Riksens ständers underdåniga skrifvelse till Kongl. Maj:t af d. 21 Octob. 1756 att de af allmogen, som trodde sig äga någon vidare seglationsrättighet, än de tillförene kunnat visa, eller i resolutionen vore omförmält, skulle sina skärl i underdånighet hos Kongl. Maj:t ytterligare få förete, skall väl hafva gifvit någon anledning till högstberörde tillstånd för omförmälte soknar, då allmogen under landshöfdingens i orten biträde, nyttjade sådan lägenhet, att å nyo röra sina förmente rättigheter, beropande sig hvad Nykyrko beträffar, på kongl. resolutionen af d. 23 Decemb. 1682, angående det berörde sokn för den tiden idkat seglation, och då blifvit därvid bibehållen, hvarföre Kongl. Maj:t i nåder pröfvat, att så vida hvad både den, och Wehmo sokn, samt Låkalax cappellgäld och Bjärno sokn anginge, vore inhämtat, så väl deras aflägenhet ifrån finska städerna, som deras enahanda beskaffenhet med dem som erhållit seglationsfrihet, så borde desse sådan frihet hädaneffter lemnas. Men som det händt, att städerne, hvilkas rättigheter i ömaste måtto lidit, likväl icke förut härutinnan hörde blifvit, så har icke eller sakens rätta sammanhang vederbörligen kunnat blifva Kongl. Maj:t i underdånighet förelagdt.

---

³⁵³⁴ Frihetstidens utskottshandlingar, vol. R 3220, fol. 885–894, Riksarkivet.

Ty hvad angår tillståndet att få vidare bestyrka den förmente seglationsrättigheten, hvilket härleder sig af allmogens riksdagsfullmäktiges förbehåll vid 1752 års riksdag, så ehuru bemälte fullmäktige, på sätt som cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänkande d. 9 Maji 1752 förmåler, hafva menat, att förutan de uti 1747 års kongl. resolution uprepade soknar, några byar och heman i en och annan sokn, utom dess borde vara till seglation berättigade, så hafva de dock uti sådan afsigt, undantagande hvad Sagu sokn angår, icke nämndt de soknar, hvarom nu är frågan, vidare än tretio stycken åboer i Nykyrko, Låkalax capellgäld i Wehmo, samt öboerne uti Bjärno sokn, men aldrig desse soknar hele och hållne, så att följakteligen den bemälte soknar nu tillagde frihet är extenderad längre, än allmogen då sjelf begärtdt.

Och hvad sjelfva den påstådde rättigheten angår, så finnas af kongl. fundtionsbrevet för Nystad, af d. 19 April 1617³⁵³⁵ § 5, att på det staden icke måtte lida mehn i sin förkofring, all seglation blifvit Wehmo, Nykyrko och Låkalax capellgäld förbuden, som ock sedermera la tider, enligt kongl. resolutionerne den 1 Sept. 1664, d. 1 Octob. 1668 och 11 Nov. 1680 varit dem å denne grund betagen, hvarföre desse soknar uti 1617 års handelsordinantie³⁵³⁶ icke finnas nämde, mindre kunnat af den i Finland förordnade kongl. commission och vederbörande collegier anses därtill berättigade.

Och ehuru Nykyrko 1682 gjordt försök, att med Töfsala sokn, som enligt resolutionen af d. 1 Oct. 1668 förut hafvt seglationsfrihet, yrka den för sig, så kan af 1682 års resolution dock icke dragas det slut, som skulle Nykyrko då vid seglation blifvit bibehållen, ty när resolutionen betraktas, såsom den, i anseende till tvänne på en gång sökande soknars olika omständigheter, kunnat falla, så finnes, att den uttryckeliga meningen, *det den af dem, som förut ägde seglationsfriheten, skulle ock därvid blifva bibehållen*, så mycket mer hafver sitt afseende på Töfsala sokn allena, som den förre då redan setat i sådan rättighet, men icke Nykyrko, hvilken den då först begärte, och alt in till denna tiden icke fått. Hvarförutan samma resolution vid slutet uttryckeligen förmår, *det staden Nystad ej i någor måtto*

---

³⁵³⁵ Kungl. brev 19 april 1617, tryckt i PRF 5, nr 122.

³⁵³⁶ Tryckt förordning 12 oktober 1617: *Ordinantie, huruledes köphandelen aff rijkens inbyggjare så wäl som fremmande drifwas skal* (= PRF 5, nr 128).

borde préjudiceras i sine privilegier, hvilket, i fall Nykyrko då skulle fått den begärte friheten, icke kunnat säjas utan contradiction.

Hvad åter desse soknars och Bjärno sokns aflägenhet ifrån städerna, och lika beskaffenhet med dem som tillförene fått seglationsfrihet, angår, så enär det såsom huvudsakeligast considereras, att Nykyrko äfven så litet som Wehmo, Låkalax och Bjärno, mera nu än tillförene, gittat visa några specielle och tydelige resolutioner, till befastande af sådan rättighet, lærer den tagne grund af jämförelsen med andre soknar, så mycket mer förfalla, som eljest skulle följa däraf, att alle soknar hvilkom seglation är betagen, skulle såsom desse, blott för det något heman sträckte sig till Saltsjön, då påstå samma rätt, och å andra sidan skulle det blifva lag, som dock af intet annat, än förut öfvat missbruk och sjelftagen frihet leder sitt ursprung, hvarigenom den uti siståberopade resolution påsyftade nytta, som städerne efter så många års känbara saknas, omsider skulle komma till godo, åter blefve uphäfven, saken och förfölle till sin förra oreda.

Och hvad angår desse soknars naturliga beskaffenhet och läge, så är Nykyrko just den samma, uti hvilken staden Nystad är belägen, Wehmo med capellet Låkalax där bredewid i grannskapet, och Biärno icke mer än 7 mil ifrån Åbo landsvägen, eller en knapp dagsresa till sjös, hvarföre dem ej kan fela beqväm afsättning, anten i benämde städer, eller i Nåden-dahl och Raumo, jämte det i Nykyrko och Wehmo hafva tillfälle att besöka Menneis bruk i Nykyrko, samt en betydlig marknadsplats om vintren i Töfsala, och Biärno den bekanta spanmålsmarknaden i Haliko sokn vid Åminne gård, på hvilka orter desse soknar, lika fördelaktigt som i Stockholm, kunna afsätta sina vahrer, i synnerhet som de därigenom undgingo frakter, skutfolkets uppehälle, tidsförsummelse och hvarjehanda afgifter i Stockholm, så att bemälte soknar skola vara af helt annan beskaffenhet, än att de kunna kallas skärsoknar; äfven som de icke eller äro belagde med någon skatt för fisk och skälfänge, eftersom allenast ett och annat heman sträcker sig åt Saltsjön, men i öfrigt 1, 1 1/2 a 2 mil up åt landet, samt äro ibland de bästa sädessocknar att räkna, och hemanen försedde med alla de förmåner, som emot den ålagde skatten kunna svara.

Således ehuru riksens ständers underdåniga skrifvelse d. 21 Octob. 1756, grundad på allmogens fullmäktiges egen begäran, allenast nämner och har sitt afseende på de heman, som, förutan de i 1747 års resolution uppräknade, skulle mena sig äga serskilte privilegier till seglation, så hafva

dock, utan att ännu någon verkställighet å 1747 års förordnande följt, hela 3 a 4 land-soknar fått en slik seglationsfrihet, och det äfven invid och omkring sjelfva städerna, hvilke genom starkaste landthandel, utom dess äro försatte i yttersta brist på rörelse, tillförsel och handelsämnen, så väl som skog och nödig bränneved, ja ock för en del på sjelfva lifsuppehållet, efftersom redan åtskilligstädes borgaren ej har annan utväg än plöja, medan bonden seglar.

Och som slikt är stridande mot all politie och den allmänna hushållsprincipen i riket, emot ändamålet af städers anläggande, och en rättskaffens skilnad emellan stads- och landtmannanäring, utom det att bonde-seglationen medförer en skadelig verkan i det allmänna, genom vahornas ovanliga stegring, minskar tullinkomsterna, förqväfver landtbruket, bidrager till folkbristen och öder skogarna, samt underhåller den förderfveliga landthandelen, altsammans till städernas förtryck och undergång, och icke desto mindre är en så skadelig seglation af vederbörande ämbetsmän understödd, hvarjämte städerna wid detta tillfälle, i stället för verkställighet af 1747 års kongl. resolution, blifvit ohörda satte utur åtnjutandet af deras med så mycken kåstnad och möda förvärfvade rättighet, altså föranlåtas förbemälte städer att i underdånighet anhålla, det ej allenast de måtte blifva bibehållne vid förr omtalte författning, och ifölje därpå den för Nykyrko, Wehmo, Låkalax och Bjerno däremot beviljade seglationsfrihet uphäfven, utan ock att dem af allmogen, som redan en gång blifvit ifrån seglation uteslutne, så mycket mer en gång för alla måtte betagas tillfälle till vidare försök emot återopade författning, som de haft så många års tid och råderum, att förete sine förmente rättigheter, och de samma långt för detta både af kongl. commissionen och collegierne blifvit, till alla sina omständigheter, i nogaste måtto cognoscerade. Och på det städerna en gång måtte ställas klagelöse, samt i anseende till inskränkningen af de öfrige soknars seglation, ehuru få de vara kunna, uti möjligaste måtto komma till åtnjutandet af den därmed påsyftade nytta, så anhålles i lika underdånighet, att landshöfdingen i orten alfvarligen, och vid ansvar som 57 § i 1734 års kongl. resolution på städernas besvär³⁵³⁷ förmår, anbe-

---

³⁵³⁷ Tryckt resolution 17 december 1734: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring på de allmenna beswär, som städerna uti Swerige och Finland, igenom theras fullmächtige hafwa wid thenna riksdagen i underdånighet andragit.*

fallas, att ofördröjeligen och³⁵³⁸ i nogaste måtto ställa offtaåberopade 1747 års kongl. resolution och förordnande i sin ofelbara verkställighet, såsom ock till befordran af desto nogare inseende, till missbruks hämmande, behörigen med fullmakter och nödig handräckning auctorisera städernes utridare och uppsyningsmän, samt tillhålla cronobetjante, att i dem åliggande delar, oweldugt och med efftertryck fullgöra sine skyldigheter.

För öfrigt hvad beträffar de attester, som effter 2:a momentet i 1747 års resolution, af närmaste cronobetjante skola meddelas, huru vida laddningen, som bör af allmogen förut vara angifven, werkeligen hörer vederbörande till och är dess egen afvel, så befaras, att ändamålet så mycket svårare vinnas kan, som cronobetjanten dels icke kan vara så noga underrättad om riktigheten, som saken likväl fordrar, dels af vanligt medhåll eller annan böjelse, icke vill göra sig därom förvissad, utan låter ankomma på ägarens blotta angifwande. Fördenskull anhålla städerna underdånigst om en sådan tilläggnig därutinnan, till förekommande af underslef, som likväl näppeligen därigenom lära hämmas, det måtte allmogen, eller de som hafva del i laddningen förbindas, att jämte cronobetjantes attest, äfven med edelig förpligtelse om riktigheten, underskrifva och med bomärke bekräfta de förteckningar, som till cronobetjante ingifvas, med den mening, att i samma förteckningar ej någre andre vahrer, än af egen afvel, och ej någre som på landet upköpte blifvit, äro anförde, af hvilka lika lydande och således underskrefne förteckningar, den ena blefve förvarad hos cronobetjanten, att vid påfordran vara till hands, på det cronobetjanten å ena sidan med så mycket mera trygghet måtte kunna utgifva den anbefalte attesten, för hvilken han eljest bör blifwa ansvarig, och å andra sidan flere och vidlöftigare lagsökningar emot allmogen undvikas.

Angående Ingo sokn, uti hvilken icke något enda heman skall wara till seglation berättiga, samt Siundo och Kjörslätt soknar uti Nylands lähn, såsom utaf lika beskaffenhet som ofvan sagt är, beswära sig städerna på lika sätt, och i lika underdånighet anhålla, det seglationen kunde blifva dem betagen, och samma skähl och orsaker som redan i underdånighet äro andragne.

Och borgareståndet anser för sin del i underdånighet, detta städernes åliggande med så mycket mera ömhet, som ej allenast ingen förkofring för

---

³⁵³⁸ Upprepat i prot.

bemälte städer kan vara görlig, om en slik seglationsfrihet icke blifver allmogen betagen, utan ock städernas undergång måste blifva oundvikelig, förutan det att ärendet eljest äger på landthushållningen och det allmänna så betydlig influence, som redan anmärkt är, i betraktande hvaraf ock borgareståndet gör sig om nådigste rättelse härutinnan så mycket mer i underdånighet försäkrat.

§ 82.

Ang:de fisket i öppna hafsvikar, skogz- och bergsstränder att fiska ströming.

Kongl. Maj:t har väl i resolutionen på städernes allmänna besvär wid 1734 års riksdag,³⁵³⁹ § 45, på västernorrländske och wästerbotniske städernas underdåniga ansökning, att i anseende till strömmingsfisket, få njuta till godo det som i 57 § 1731 års kongl. resolution,³⁵⁴⁰ för finska allmogen är stadgat, så att de med allmogen i sjösoknarna, under fiskelekstiden, uti öppna hafs-, skogs-, bergs- och stenstränder och vikar, få ömsom draga not, efter hvarandra, utan att därföre betala någon landlott, i nåder bifalt dess befallningshafvande i orten, att noga undersöka, huruvida städerne häruti kunde villfaras, och fordernamast inkomma däröfver med sitt underdåniga betänkande, då Kongl. Maj:t ville i nåder förordna hvad härutinnan kunde skäligt pröfvas. Men som förbemälte landsorters städer af något ytterligare förordnande i dy mål sig sedermera ej fått hugna, så anhålla de i underdånighet, att i anseende till strömmingsfisket, få till godo njuta förenämde förmån, utan att af allmogen blifva därutinnan hindrade, så vida allmogens skatteäggor och gräsland, som vid sjöstranden belägne äro, på något sätt dymedelst icke skadas; hvilket till saltsjöfiskeriets uphjelpande och förmerande i den delen ansenligen skulle bidra. Däremot man nu måste med grämelse se, huru strömingen till den aldrastörsta myckenhet stiger till lands, sjökanten och stranden utföre, hinderlöst och utan att blifva mer än

---

³⁵³⁹ Tryckt resolution 17 december 1734: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring på de allmänna besvär, som städerne uti Sverige och Finland, igenom theas fullmächtige hafwa wid thenna riksdagen i underdånighet andragit.*

³⁵⁴⁰ Tryckt resolution 28 juni 1731: *Kongl. Maj:ts nådige Resolution och Förklaring Uppå the Allmänne Besvär Som thes trogne Undersåtare af Riksens Allmoge uti Sverige och Finland, igenom theas Utskickade Fullmechtige, hafwa wed thenne Riksdagen i underdånighet ingifwa låtit.*

till den aldraminsta delen fångad, hvarefter han åter lika hinderlöst stiger till sjös på djupet, utan att det året vidare komma till lands, hvarigenom desse strander utföre många tusende tunnor årligen förloras, riket till icke ringa skada. Och ehuru desse städer äro på strömingfisket privilegierade, händer dock alltid, att dem förmenat varder draga något enda hvarp uti öppna hafs-, skogs-, bergs- och stenstränder samt vikar, där allmogens skatteägor och gräsland skadas, ej eller allmogen sjelf kan medhinna att idka notdräkten, ehuru stor myckenhet af ströming där stiger till lands och står beredd att låta fånga sig. Hvilket alt ej lærer kunna undgå riksens ständers ömaste upmärksamhet, såsom ett icke litet betydande hushållningsmål; hälst Kongl. Maj:ts och riksens ständers ömhet för saltsjöfiskets upkomst, redan bragt desse sjöstäders invånare till behörig omhugsan, huru och på hvad sätt de måtte vinna någon upkomst och styrka, till fiskeriedriften i Saltsjön. Och som härtill ej skulle litet bidraga, om städerna framför allmogen och andre, finge njuta förmånsrätt att antingen inlösa eller arrendera de till detta fiske beqvämlige och för hand liggande cronoskär och holmar, så hemställes i underdånighet, om icke en sådan rättighet, till detta fiskeries desto mera förkofran och utvidgande, kunde desse orters städer i nåder tilläggas.

§ 83.

Lindring i tull på utskottsbräder.

Ehuru grunden till hvarje vahras förtullande bör ligga i dess rätta verkliga värde och godhet, så har dock, sedan den förnyade tullordningen och taxan utkom, lika tull af enkla och dubla bräders utskott, eller sådane, som varit mindremåttige, spruckne och haft andra fel, som för giltige bräder, till bredd, längd och tjocklek, blifvit utfordrad, ehuru skilnad emellan benämde utskott och fullgoda bräder, är så märkelig, att de förre icke till hälften emot de sednare kunna anses i värde. Och som förr än samma taxa blef allmängjord, utskottsbräder blifvit efter dess rätta beskaffenhet och värde lika förtullade med sågbakar, så anhåller i underdånighet borgareståndet, det kunde på en så fast och till sjelfva billigheten ledande grund, behörig ändring i så måtto därutinnan ske, att antingen tullen för utskottsbräder må, efter hvad förr skedt, blifva lika med sågbakar, eller att utskottet af dubla bräder blefve med lika tull belagde, som enkla, och åter utskottet af enkla bräder, hälften emot goda enkla; hälst det vid inskeppningen

faller ogörligit att skaffa vederbörlig värdering på utskottsbräderna, hvilka till deras rätta värde, gemenligen äro sämre än de så kallade sågbakar.

§ 84.³⁵⁴¹

Huruledes svänskt siöfolk som på utrikes platser afvika, måtte kunna återfås.

Sedan det fallit svänske coopvaerdie-skeppare mera svårt, att på utrikes orter afhålla skepsfolket ifrån afvikande, hafva de väl, när det händt att sjöfolket på sådant olofligt sätt begifvit sig ifrån skeppen, sökt hjälp och handräckning af vederbörande consuler och agenter till deras ertappande. Men svårigheten att på fria platser få dem åter, förmenes ligga däruti, att desse consuller och agenter sjelfve icke kunna därtill få behörig assistence; hvarutaf följer, att svänske skeppen, till rederiernas känbaraste skada, offtast blifva förlagne om folk, att förtiga den stora afgang, som dymedelst blifver för riket, tid effter annan, i synnerhet på sjöbefarit folk. Borgareståndet, som nogsam afser hvad skadeliga fölgder sådant medförer, anser fördenskull för en betydande nödvändighet, att rikets consuler och agenter, genom till görande god öfverenskommelse med utrikes håfven, måtte sättas i tillstånd att skaffa den handräckning, hvarigenom sådant ifrån svänske skepp på utrikes orter afvikit sjöfolk, ofelbart i möjligaste måtto kunde blifva återstaldt.

§ 85.

Om tjänstehjonsstadgan, och ett oinskränkt städjande.

Den olaglighet och mer än stora missbruk, som merändels öfver alt i riket förelöper, att tjänstehjon hemligen legas och taga städsel, långt för den stadgade tiden, förorsakar esomoftast, att man om ett sådant stadt tjänstehjon är ständigt osäker, och att den laglydiga undersåten icke sällan måste se sig blifva utan behöfvelig betjäning, hvarförutan tjänstefolket däraf gifves öpet tillfälle, att öfver all billighet stegra lönerna. Fördenskull och så vida den tillärnade nya tjänstehjonsstadgan ej skulle hinna, vid denna riksdag, till allmän efterlefnad utkomma, hvarom dock borgareståndet i underdånighet anhåller, hemställes i lika underdånighet, om icke imedlertid den ändring uti förra tjänstehjonsstadgan må ske, att hvar och en hus-

---

³⁵⁴¹ Frihetstidens utskottshandlingar, vol. R 3151, fol. 208–209, Riksarkivet.

bonde, antingen skrifteligen, eller ock munteligen i vitnens öfvervaro, må på hvad tid af året som sådant åstundas, till nästföljande år lega tjänstehjon, utan afseende på orlofsedel af dess dåvarande husbonde, och att det legda tjänstehjonet sedan, under hvad förevändning det ock vara kan, ej må äga frihet annan tjänst antaga; men därjämte vid böter förpligtas, att inom 8 dagar, sedan det tagit städsel, därom gifva den husbonde underrättelse, hos hvilken det då tjänar, på det han i god tid må äga tillfälle, sig med ett annat tjänstehjon till påföljande året förse.

§ 86.

Obehörig tulltåkt af färsk ströming.

Oaktat Kongl. Maj:ts nådige resolution på städernas allmänna besvär af år 1748³⁵⁴² § 40 tydeligen stadgar och förmår, hvaruti 1756 års utfärdade landtulls- och accisordning³⁵⁴³ i 9 cap. 6 § 2 momentet äfven instämmer, det må all ströming, ehvarest den fångas, till tre delar förtullas, men för den fjerde delen tullfrihet lemnas, så hafver dock tullbetjäningen i flere de västernorrländske städerna pålagt borgerskapet, som idka detta fiske, att för den färska strömingen, änskönt den varit i första handen, och då de densamma till saltande hemfördt ifrån skärgården, betala tull; hvartill de gifvit sig anledning af förberörde tull- och accisordning, som väl innehåller att all ströming är för fjerdedelen af tullen fri, och det utan åtskilnad af hård, saltad eller sur ströming, men ej utsätter att den färska strömingen njuter samma förmån. Och som de orden *all ströming* nogsamt utmärka, att den i städerna till insaltande inkommande färska strömingen, så länge den är i första handen, äfven därunder nödvändigt är begrepen, såsom på en lika grund för fjerdedelen i tullen fri, som den salta; hälst Kongl. Maj:t, enligt förrhögstberörde nådige resolution, för den ovishet som kunde vara, antingen den vore i öppna sjön eller vilda hafvet fångad, hvilken sednare efter så väl kongl. resolutionen på allmogens besvär 1741³⁵⁴⁴ § 20, som på

---

³⁵⁴² Tryckt resolution 3 februari 1748: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring uppå the allmänne beswär, som städerna uti Sverige och Finland, igenom theas fullmäktige hafwa wid thenna riksdagen i underdånighet andragit.*

³⁵⁴³ Tryckt förordning 17 december 1756: *Kongl. Maj:ts Nådige Land-Tulls Och Accis-Ordning.*

³⁵⁴⁴ Tryckt resolution 1 september 1741: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring uppå the allmänna beswär, som thes trogne undersåtare af riksens all-*

städernas år 1743³⁵⁴⁵ § 7, var aldeles tull- och accis-fri, i nåder vidtagit den utvägen, att all ströming skulle thädanefter för fjerdedelen vara tullfri; så håller borgareståndet före, att de tullbetjante som ålagt städernas borgerskap erläggandet af full tull, för sådan till städerna, af dem sjelfve fångad och införd färsk ströming, som till ett mindre värde i Västernorrland är att anse, hafva därtill tagit sig en obefogad anledning. Hvarföre borgareståndet i underdånighet anhåller, det kunde sådant för framtiden ofelbart förekommas, och desse städer således ej ytterligare betagas åtnjutandet, af hvad dem, efter såväl förrhögstberörde kongl. resolution, som landtulls- och accisordningen är tillståndigt.

§ 87.³⁵⁴⁶

Ang:de förklaring öfver 1748 års förlagzordn. § 6 etc.

Till befrämjande af bergshandteringens drifft, samt till hämmande af flere vid förlagshandelen inritade missbruk, är väl uti Kongl. Maj:ts nådige förordning af den 24 Febr. 1748³⁵⁴⁷ stadgat, huru med förlag wid bergs- och brukshandteringen förhållas skall, hvarest äfven de rättigheter och pligter, som emellan förläggare och förlagtagare böra i akt tagas, finnes utstakade.

Men vid tillämpningen af förordnandet så väl angående skiljeräkningars hållande, som ock om utarbetsrätt, möta hvarje handa svårigheter, som utan förklaring ej synas kunna undanrödjas.

Wid afhandlingars slutande om förlag, hafva väl begge parterne det gemensama ändamål, att utom inbö[r]des tjänst, hvar för sig däraf vinna enskilt förmån, och i synnerhet att efter behag kunna skadeslöst sluta sin förlagshandel. Detta ernås ock så länge begge fullgöra sina skyldigheter efter aftal. Men så snart förlagtagaren fördjupar sig i skuld, och ej godtgör sin förläggare för hvad han njutit, utan denne nödgas antingen sätta sig i ver-

---

moge uti Sverige och Finland, igenom theras utskickade fullmäktige, hafwa wid thenne riks-dagen i underdånighet andraga.

³⁵⁴⁵ Tryckt resolution 4 november 1743: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring uppå the almänne beswär, som städerna uti Sverige och Finland, igenom theras fullmäktige, hafwa wid thenna riksdagen i underdånighet andragit.*

³⁵⁴⁶ Frihetstidens utskottshandlingar, vol. R 3209, fol. 1223–1227, Riksarkivet (paragrafens nummer här angivet som § 98).

³⁵⁴⁷ Tryckt förordning 24 februari 1748: *Kongl. Maj:ts Nådige Förordning, Om Förlag wid Bergs- och Bruks-Handtering.*

ket till utarbetning, eller om dess fordran grundar sig på utmätningsgilde skuldebref, söka införsel i bruksegendomen och sedan därmed lagfara, pläga gemenligen tvänne hinder möta en förläggare, hvarigenom afhandlingsändamålet till dess skada försvinner.

Det förra består däri, att oansedt de uti 6 § af högstberörde förordning anbefalte liqvidationer endast synas hafva sitt afseende på liqvidationer om stridige fordringar emellan bergsmän och brukspatroner, men icke lär kunna sträckas till de förlag, som brukspatroner nödgas af borgare och handlande i städerna söka, och hvarom de sin emellan liqviderat, har dock som oftast händt, att förläggaren af en oförmögen och trög förlagtagare måst vidkännas den olägenhet, att denne sednare, under förtydning af högstberörde förordning, både sökt och vid underrätten vunnit liqvidation, å ostridige och faststälte fordringar, oaktat gäldenären ej allenast genom underskrift i räkningarne, utan ock hos domaren, när han öfver begärd intekning hörd blifvit, utan förbehåll erkänt skulden både till dess beskaffenhet och storlek, och det som ännu mera är, sedan förlagsfordringen både genom intekning och utmätningsutslag blifvit faststald.

Den sednare svårigheten möter en förläggare, då han ej har annan utväg, än att träda till verket under utarbetningsrätt, på sätt som 14 § i högstberörde förordning förmår, ty som det då tillika blifver för honom en nödvändighet att åter genom nytt förlag öka sin fordran, så kan han på tu år, om fordringen är stor, och bruksägendomen häftar för banco-lån, ofta ej vinna mer än blotta räntan, och under tiden ej mycket. Enär nu förläggaren efter tu års förlopp måste afträda bruket, och det oaktat ingen annan borgenär, än denne och banqven sig anmält, så stadnar utarbetningsändamålet uti fruktlös möda, och förläggaren, i stället för att njuta någon afbetalning, ej allenast arbetar sig sjelf in i större fordran, utan ock blifver af en trög och motvillig betalare blottstald för oräkneliga olägenheter, då han hos domare och executor nödgas söka sitt åter, som nästan ändå aldrig till fullo sker, hvilket medförer den betydliga och för det allmänna högst skadeliga påföljd, att förlagshandelen ej annat kan än aldeles afstadna.

En sådan tillämpning af 1748 års förlagsordning, hvarå flere efterdömen skola gifwas försätter förläggaren i en beständig osäkerhet om dess fordran, och den förmån, som förlagsordningen till ersättning honom tillägger, genom utarbetningsrätt, blifver i stället för att gagna, honom tvärt om skadelig, och merändels till intet annat tjänande, än att i rättegång emot

hvarannan invekla godtrogne förläggare, då en vårdslös och försumelig förlagtagare i all rolighet ej allenast nyttjar hvad hans borgenärer tvista om, utan ofta imedlertid försätter eller förderfvar egendomen, hvarutur borgenärerne deras ersättning söka.

Hvarföre och som angelägit är att credit och förtroende jämväl i denne rörelse underhålles, så anhålla städerna underdånigst, det i ett sådant hälsosamt afseende måtte förklaras och stadgas, att hvad i 6 § 1748 års förlagsordning föreskrifves angående skiljeräkningar och förlagsfordringar, icke må sträcka sig till sådana förlagzräkningar emellan bruksägare och handlande, som de förre antingen genom underskrift å sjelfva räkningen, eller genom afhandlingar och utgifne skuldebref, ovilkorligen erkändt, och hvilka så mycket mindre kunna under anförde § begripas, som den samma anbefaller liqvidation, men icke, att den fordran som redan är liqvid, godkänd, och ofta genom inteknings- och utmättnings-utslag fastställd, ny liqvidation underkastas skall, hvilket i stället för att vara lagens ändamål, rättare synes böra anses som en uppenbar förordningens förtydning.

Likaledes och hvad angår förläggares utarbetningsrätt, till dess betalnings erhållande, hemställes i underdånighet, huruvida den besynnerliga förmån som bruksegendomar i den delen äga, framför alla andra egendomar i riket, att de icke utan flere vidlöftiga omgångar, kunna till gälds betalning tillgripas, och hvilken förmån i början af bruksinrättningen här i riket, kunnat vara nödvändig, i anseende till det äfventyr och den kästnad, som första anläggaren af ett bruk är underkastad, nu mera, och sedan denne handtering ej blifvit svårare, än alle de öfrige, men väl mera lönande, aldeles uphöra kunde, samt den förklaring,³⁵⁴⁸ som Kongl. Maj:t under den 10 Decemb. 1756 i nåder utfärdat, öfver 10 § af 1748 års förlagsförordning, rörande bergsmäns egendomar, hvarest stadgas, det bör en förläggare, så snart dess fordran är efter förlagsordningen behörigen liqviderad, samt af bergstingsrätten för ostridig förklarad, äga rättighet, att efter laga stämning för den samma fordra sin betalning, antingen skulden är större eller mindre, samt bergstingsrätten tillåta honom, att sådan betalning, i brist af lös och redbar egendom, utur bergsmannens fastighet genast utsöka, med mera högstberörde förklaring innehåller, göras äfven lämpelig

---

³⁵⁴⁸ Tryckt förordning 10 december 1756: *Kongl. Maj:ts Nådige Förklaring Öfver 10 §. uti Förordningen af then 24 Februarii 1748 om Förlag wid Bergs och Brukshandteringar.*

och gällande för förläggare af bruksegendomar, hälst det icke är att befara, det bruksdriften mera af ett sådant förordnande lida skulle, än tackjärnsblåsningen, och hvad som med nytta kan efterlefas för den sednare, äfven med fördel kan äga rum i anseende till den förre, men en försumelig förlagtagare därigenom anledning betagas, att genom tids utdrägt och vidlöftigheter, göra dess förläggares lidande större och långsamare.

§ 88.³⁵⁴⁹

Om borgmästare- och rådmans- jämte secreterare-vahl,
utan landshöfdingarnas vidgörande,
samt att stadsens äldste icke utan magistratens
vettskap måga sammanträda.

[Referat i justitiedeputationens protokoll 7 juli 1761:] S.d. uplästes 88 § af städernes allmänna besvär angående borgmästare- och secreterarevahl i städerna, hvarutinnan påstås, at konungens befallningshafvande likmätigt resolutionen på städernes besvär wid 1723 års riksdag³⁵⁵⁰ 1 § samt resol:n på Vasa stads enskildte besv. den 10 Septembr. 1740 jemte 21 § af Svea konungaförsäkran, icke må vid ofvanberörde vahl i städerna sig inställa, eller i någor måtto sig inblanda, utan lemna städerna theras wahlrätt i theras otvungna frihet, äfven som och till Kongl. Maj:t insända theras förslager oförändrade, och icke äga något theröfver å annat sätt resolvera än at bifoga sine påminnelser thervid, samt at på lika sätt som kongl. förordningen d. 17 October 1727³⁵⁵¹ § 2 Stockholms stads magistrat äger at på vahl dagen nämna andra meriterade utom them som ansökningar giordt, the andre städerna äfven måtte njuta lika rätt, sålunda at under förevänd-

---

³⁵⁴⁹ § 88 har inte påträffats i original, koncept eller avskrift. Den här återgivna rubriken är hämtad från protokollet från borgarståndets justering av de allmänna besvären 10 resp. 19 februari 1761, Borgarståndets arkiv, vol. R 1357. Referatet är hämtat ur Frihetstidens utskottshandlingar, vol. R 3204, fol. 551r–552r, Riksarkivet.

³⁵⁵⁰ Tryckt resolution 16 oktober 1723: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring öfwer de, wid denne genom Guds nåde nu wäl öfwerståndne riks-dag, utaf samtelige städerna, genom deras fullmäktige, underdånigst insinuerade beswärs-puncter.*

³⁵⁵¹ Tryckt förordning 17 oktober 1727: *Kongl. Maj:ts nådige Förordning, Angående En wisz Methode til Borgmästare- Rådmans- och Stads-Secreterare Wahlen här i Stockholm.*

ning af kongl. förkl. och förordn. huru med ledige tjenster i allmänhet skall förhållas, them emot privilegierne icke må betagas at votera på 3:ne sådane personer som the hålla före wara the skickeligaste och mäst förtjente, samt at the valde sin emellan få rum på förslaget effter theas pluralité af röster, hvarigenom the kallade blifvit, anten the sig sielfve anmält eller ej, och the 3 som fådt the fläste rösterna hos Hans Kongl. Maj:t föreslås.

§ 89.

Flere lärogåssars antagande i hattmakarehandtverket.

Emedan i flere städer vid hattmakareämbetet, ifrån dess första inrättning, det varit som en lag antagit, att ingen mästare ägt rätt, flere än en lärogåsse hafva och hålla, hvilket så vida gått, att³⁵⁵² där någon idog mästare tagit flere gåssar i lära, hafva icke allenast de andre mästarne därpå klandrat, utan ock det som svårast är, ingen gesäll velat på en sådan verkstad emotaga arbete; fördenskull som ett sådant bruk ej annat kan, än märkeligen hindra detta handtverks tillbörliga drift, och göra tillverkningen dyrare, i anseende till gesälleden, den mästaren altid sparar, då en gåsse som ett par år lärdt, gör så godt arbete som en gesäll; finner borgareståndet för det allmänna nyttigt, det hvar och en mästare i hattmakareämbetet bör äga rättighet, att hålla så många gåssar i lära, som han sjelf finner godt, och för sig nödige, och att den gesäll, som antingen kommer vandrande eller förskrefven, bör med laga pligt anses, om han hos en sådan mästare vägrar att antaga arbete.

§ 90.

Brist på scholæ-böcker och andre.

Den allmänna klagan som förspörjes, öfver felande tillgång, på såväl behöfvelige böcker för ungdomen vid scholar och gymnasier, som för allmänheten, hvad svänske christendomsböcker, såsom catecheser, psalmböcker och flere andre angår, hvilket skulle däraf härröra, att boktryckerierne sig för mycket syslosätta med hvarjehanda andre arbetens och nyheters tryckande, såsom mera lönande, och dem de med större skähl tycka sig kunna till ett högre pris upresa; föranlåter borgareståndet att i underdånighet hemställa, om icke nödvändigheten fordrar, det sådane utvägar

---

³⁵⁵² att upprepat i prot.

varda vidtagne, hvarigenom boktryckerierne kunna tillhållas, sin åliggande skyldighet i den delen ofelbart efterkomma.

§ 91.

Att ej utländes födde måga väljas till tjänster i städerna,
eller riksdagzmän, och att äldstes sammanträden
icke utan magistratens vettskap måga ske.

Af ålder har svänsk mans rätt varit otvivelaktig, och efter lag altid mera förmånlig än emot utlänningar, så att utländes födde undersåtare väl njutit skydd och hägn efter svänske lagen, lika med infödde, samt haft rättighet, efter lagarna bo i landet och städerna, och sig därstädes redeligen nära, men därför icke någon tid blifvit framdragne i tjänster de infödde till förfång, hvilket ifrån hedenhös, enväldstiden undantagen, har varit förbudt. Ty stadgar uttryckeligen 2 cap. konungab. ej må eller skall någon tid någor utländsker borgmästare eller rådman vara, och ej eller hafva ämbete i stadenom, som äro tullskrifvare-, stadsskrifvare-, vårdskrifvaredöme, eller något annat ämbete, där makt uppå ligger. Konung Gustaf Adolphs stadga om städernas administration 1619³⁵⁵³ innehåller i § 2: och gånge om borgmästare, rådmans och fleres kall och vahl, som lag säger, hvilket här ofvanför underdånigst anfördt är, och däruti bestod efter lagen, att alla stadsens tjänster större eller mindre, skulle gifvas endast till in- men icke utländske. Kongl. resolutionen på städernas besvär 1672³⁵⁵⁴ § 17 förmår, att icke någre utländske måga tagas till borgmästare och råd, regeringsformens 40 § och konungaförsäkrans 13 § stämma jämväl häruti öfverens, att icke någon utländsk i rådet eller andre tjänster, vid håfvet eller annorstädes skola förordnas.

Uti en stad har denna frågan vid ett förevarande vahl upkommit, hvilket ärendes afgörande kongl. befallningshafvande till den tid utstaldt, då till äfventyrs något sådant skulle förefalla, och däruppå vunnit Kongl. Maj:ts nådigste bifall, förmodel. af den orsak, eftersom han, uti ett d. 16 Febr. 1760 ingifvit underdånigt utlåtande, sagt, att icke vore afgjordt, om och huruvida magistratsämbetens tillsättande skulle begripas under desse åbe-

---

³⁵⁵³ Stadga om städernas administration december 1619, tryckt i Stiernman 1747–75, 1, s. 731–755 (= *PRF* 5, nr 160).

³⁵⁵⁴ Resolution på borgerskapets allmänna besvär 10 december 1672, tryckt i Stiernman 1728–43, 2, s. 1695–1704.

ropade lagar; eftersom städerne äga ett fritt vahl, med mera, och att han därför, om en sådan utländes född man vunne de fleste rösterna, ville sådant Kongl. Maj:ts nådigste pröfvande hemställa. Hvaraf händt, att sedan borgerskapet icke undfingo något utslag öfver denne upkomne frågan, hafva de af okunnighet, och fruktan att blifva med vidare buller oroad, genom de uti staden mäktige vordne utrikes födde borgare, genom deras proposition blifvit inledd, och bifallit, att en utrikes född man blifvit föreslagen till rådman. Denna är nu med fullmakt försedd och uti tjänsten insatt, utan att landshöfdingeämbetet dessförinnan, någon vidare förfrågan vitterligen gjordt, och således sig sjelf den rättigheten, att dispensera uti städernas privilegier, regeringsform och Kongl. Maj:ts nådigste försäkran, till förfång af infödd svänsk mans rätt.

Kongl. Maj:ts trogne undersåtare af borgareståndet bespara att vidlöftigt anföra, hvad hårdt ansvar sådant förtjänar, hvilket till Kongl. Maj:ts nådigste bepröfvande underdånigst hemställes. Hade väl ock anledning af lag, och till bevarande af svänsk mans rätt, att underdånigst anhålla, det bem:te rådman måtte afskedas, men emedan borgareståndets endaste afsigt är för framtiden, ty anhålles underdånigst, att Kongl. Maj:t genom ett strängt förbud täckes stadga, det befallningshafvande och magistrater icke måga vidare drista sig att kränka infödd mans rätt, och någonsin till stadens tjänster förordna en utrikes född, antingen borgerskapet falla på sådane med sina röster, eller tjänster annorlunda besättes; emedan ett så beskaffat borgerskapets förtroende aldrig kan äga något värde eller verkan emot rikets grundlagar.

Wid det tillfälle, ståndet hade nödigt sig härom underrätta, hafva flere angelägna frågor hunnit inlöpa, förra gången då detta vahl skulle företagas, i synnerhet om utrikes födde borgares beräkande, vid magistratspersoners och riksdagsmäns vahl, hvaröfver magistraten anhållit, att hos Kongl. Maj:t få begära nådig förklaring, som oförmodeligen blifvit af dess befallningshafvande magistraten nekat, tvärt emot förra vanligheten, och stadgan af 1619 § 13, hvaruti borgmästare och råd är ålagt, att vinlägga sig om stadens gagn, välfärd och nytta, och där någon oreda kunde sig understundom inrita, mot deras välfångna privilegier, att sådant tidigt förekomma genom sitt stadgande, men då någon förordning i så måtto kan behöfvas, att det då alt författas, och Kongl. Maj:t till confirmation præsenteras. § 7 stadgar, att ståthållaren må vara när, men om han icke kan (såsom

vid vahl) eller försummar, ligge ej därför stadens gagn och rätt neder, utan borgmästare och råd fara därmed fort, såsom han vore tillstädes. § 8 säger, att den meningen skall stånda, som ståthållaren med bästa skähl medhåller, hvilket efter lagen är de fleste rösterna.

Ty håller borgareståndet, i anseende till alt detta, i underdånighet före, det Kongl. Maj:ts befallningshafvande kunnat eller bordt, mera denna gången än vid förra tillfällen, i kraft af någon bekant lag, sjelf förklara en ogjord lag, om de utrikes födde borgares rösters beräkande, ex analogia legis utaf det som stadgat är angående electorers antal till $\frac{1}{4}$, vid riksdagsmans vahl, med uttryckeliga vilkor, att de skola då hafva varit 7 års borgare och bofaste, som 1734 års riksdagsresolution,³⁵⁵⁵ 25 § därom förmår.

Således har Kongl. Maj:ts befallningshafvande friat de utländes födde borgare ifrån alla desse egenskaper vid magistratspersoners vahl, så att de skulle efter sitt öretal äga lika röster med de infödde, fastän de hvarken voro bofaste, eller varit 7 år borgare, hvilket såsom uti lagen oafgjordt, nu lemnas vid detta tillfälle utan anmärkning. Men därjämte har Kongl. Maj:ts befallningshafvande upskutit sitt yttrande om deras rättigheter vid riksdagsmansvahl, hvilken fråga därför icke nu förekomma kunnat igenom besvär ifrån staden, eftersom desse främmande födde därmed undvikit klagomål öfver sin så oförtjänt erhållne vahlrättighet, att de sjelfve hafva utnämndt den, med hvilken staden varit allmänt nögd, hvarigenom de således velat befästa sig i besittningen, både af borgare-rätt, och svänsk manna medfödd rättighet, att välja riksdagsmän med lika rättighet som infödde, anten de äro bofaste och 7 års borgare, eller ej.

Kongl. Maj:t har väl i viss måtto rättat förberörde förtydning, och in-skränkt de utrikes föddes rätt till $\frac{1}{5}$ emot de inföddes; men som svänsk mans rätt icke därmed är nog befästad efter lag, och dessa som merändels utfattige flytta in i riket, samt igenom handels- och borgarerätt härstädes njuta lika fördelar med infödde, och utan någons afund eller missnöje blifva rike och förmögne, hvarmed de merändels flytta hem, böra sig därmed åtnöja och icke så otidigt eftersträfva för mycken delaktighet af styrelsen i städerna, mindre tillåtas att hafva någon del i regeringen eller riks-

---

³⁵⁵⁵ Tryckt resolution 17 december 1734: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring på de allmänna besvär, som städerna uti Sverige och Finland, igenom theras fullmächtige hafwa wid thenna riksdagen i underdånighet andragit.*

dagsmannavahl; så anhåller borgareståndet underdånigst, att utrikes fódde icke måga njuta här i riket annan eller mera rätt, än svänske män njuta hos dem, hvarest de icke förr, än uti tredje slägtet, anses såsom infódde, eller dessförinnan äga vahlrättighet, mindre kunna mot lagarne blifva valde till städernas ämbeten, och aldraminst njuta vahlrättighet till ständers väljande, eller ock sjelfve bevista riksdagar såsom fullmäktige.

Det är så mycket angelägnare, som icke någon kan förutse alla de skadeliga fölgder, som ofelbart häraf kunna framdeles komma. Och det tyckes vara nog at förfarenheten vitnar huru få utländske stadna qvar i riket, då det vore dem för mycken heder därigenom inrymd, att de efter ett kårt vistande här, skulle kunna vid hemkomsten berömma sig däraf, att icke desto mindre hafva vunnit det anseende hos ett fritt folk, som de visserligen sjelfve nekat alla utländningar. Hvaraf intet annat skulle följa, än att svänsk mannfrihet och rätt af dem blefve vanvördeligen ansedd, såsom af nationen sjelf ringa aktad och till spillo gifven, emot både nyare och äldre lagar.

I handlingarna som röra det omförmälte vahlet, finnes ock hurusom Kongl. Maj:ts befallningshafvande i sitt underdåniga yttrande förmält, att han icke vet något förordnande, som bjuder, det städernes äldste böra hafva tillstånd af magistraten, innan de kunna sammanträda. Och som nu sedan denna fråga således under så tvetydige ordasätt är anmält, och icke vunnit rättelse, det nödigt vara vill, att saken blifver vederbörl. uplyst, så beropar sig borgareståndet i underdånighet på 1619 års stadga, 12 och 13 §§, hvarest i den förra finnes, att på rådstufvan skola stadens äldste tillsäjas hvad som af nöden är, och uti den sednare förordnas, att när borgerskapets äldste vela göra någon föreställning hos magistraten, och däröfver höra stadens borgerskap eller sine ämbetsbröder, det bör ske vid skrået eller gillestugan, hvarest alltid en magistratsperson, eller minst en notarius är till hands, och hvilka icke utan magistratens vettskap få, enl. skråordningen, sammanträda. Därföre om det efter lag är angelägit vid de mindre samankomster, huru skulle kunna säjas, att det som godt och skäligt är drifves, när stadens äldste hemligen i sina hus, här eller där, och icke på rådstufvan sammanträda, samt utan att gifva magistraten, eller åtminstone borgmästaren, sådant tillkänna? Det strider emot all god police, att borgerskap må hafva samankomster utan edsvuren protocollist, och magistraten ovitterligen, samt är en ohörd inrättning öfver hela verlden, och mäst farli-

git i en befäst stad. Huru är väl möjligt att förebygga oro och oordningar, dem bota, och på högvederbörlige orter i tid anmäla, om sådane inrättningar få blifva oförändrade? Det är emot all möjlighet, att magistraten, så länge slik inrättning har bestånd, kan uppfylla sin ämbets- och trohetspligt.

Hvad de äldste sluta med magistraten, säger stadgan, det skall stånda, och af hela borgerskapet fullbordas utan gensago. Hvarmed den vise konungen ville bygga ett godt förtroende emellan magistraten, och de hederligaste samt förståndigaste ibland borgerskapet. Man att stadens äldste blott skulle vara controlleurer, finnes ej i någon lag, men är anfördt till förfång af all god lag, och enigheten, som alltid bör finnas emellan magistrat och borgerskap. Hvaremot om inrättningen blifver på förberörde sätt blott en statum in statu, så förfaller hela dess nytta och afsigt, till oreda, kif och kanske upror.

Borgareståndet anhåller därför underdånigst, att Kongl Maj:t i nåder tackes befalla, det stadens äldste icke annorlunda måga sammanträda, än efter skedd anmälan hos magistraten eller borgmästaren, och uti ett publiqvet rum på rådhuset, samt hafva med sig en edsvuren notarius, som kan hålla protocoll öfver det som företages. Är det som öfvervägas, godt och skäligt, så lära de förnuftige finna däruti så mycken ordning och säkerhet, som de orolige, och de hvilka tänka missbruka denna sin sysla, lära märka lagligt hinder, att företaga det ondt är utan ansvar, det må syfta på det allmännas eller stadens skada och förtryck.

Sådana ordentelige sammanträden bör magistraten eller borgmästaren icke kunna afslå för stadens äldste, eller andre societeter, enär deras förman det begärer, och således varda alla hinder ur vägen rögte, som kunde betaga de äldste lägenhet, att göra den tjänst, som de för stadens och borgerskapets bästa finna nyttig och nödig.

I öfrigit och förutan de goda skähl, härofvänföre blifvit i underdånighet andragne, lærer Kongl. Maj:t finna detta alt vara enligt med dess nådigste skrifvelse af d. 29 Julii 1752, som torde komit i förgätenhet, hvarföre Kongl. Maj:t i nåder lærer anse nödvändigheten, att samma nådigste förordnande kunde blifva allmänt kungjordt.

Och som den del af stadens styrelse som blifvit äldste anförtrödt, ligger mycken makt uppå, så lærer Kongl. Maj:t allernådigst pröfva nödigt att stadga, det utrikes födde borgare måga aldeles uteslutas ifrån rättigheten

att väljas till stadens äldste; äfven som ock, så länge ämnen af svänske infödde gifvas, icke någon utrikes född må hädanefter till ålderman förordnas, de härifrån undantagne, som denna förmån redan vunnit, så framt icke någon genom sitt goda upförande förtjänar att naturaliseras, sedan han varit 25 års borgare.

Alla desse delar äro så betydande, att de på serdeles sätt hvar för sig styrka grundlagen, friheten, svänsk infödd mans ostridiga rätt, samt borgareståndets urgamla privilegier och rättigheter, att icke vara utländskes öfvervalde underkastade, uti deras eget land och under deras egna lagar; befordrar ro och stillhet, god ordning samt rikets och städernas säkerhet, hvilke alla, som de äro Kongl. Maj:t högst om hjertat, så försäkras sig ock borgareståndet i underdånighet om nådigt bifall.

§ 92.³⁵⁵⁶

Om ändring i 3 § 1748 års förlagsordn. angående tillökning i förlagsavancen.

Uppå bergsstädernes underdåniga ansökning wid sistl:e riksdag, om någon tillökning uti den förlagsavance af 1 d. 16 öre kopp:mt som 3 § uti 1748 års kongl. förlagsordning³⁵⁵⁷ tillägger en förläggare på ett skepp:d tackjern, emedan samma avance skall vara lämpad effter tackjernets dåwarande pris, och den waran sedermera blifwit ansenligen dyrare, så att en förläggare, till ett skeppunds tillverkning nu måste insticka långt större capital, har wäl Kongl. Maj:t, utan att willfara bergsstäderna i denna deras underdåniga ansökning, i nåder förmodat dem derigenom kunna ställas klagelöse, att en förläggare, uti 56 § af 1757 års kongl. resolution på städernes allmänna besvär³⁵⁵⁸ tillägges ränta på en ostridig fordran hos sin förlagtagare, ifrån den dag liquidation hålles, i stället för det 1748 års förordning ej tillerkänner honom densamma, förr än bergstingsrätten fordringen

³⁵⁵⁶ Efter avskrift i Frihetstidens utskottshandlingar, vol. R 3175, fol. 261–264, Riksarkivet. Rubriken är hämtad från protokollet från borgarståndets justering av de allmänna besvären 3 mars 1761, Borgarståndets arkiv, vol. R 1357.

³⁵⁵⁷ Tryckt förordning 24 februari 1748: *Kongl. Maj:ts Nådige Förordning, Om Förlag wid Bergs- och Bruks-Handtering.*

³⁵⁵⁸ Tryckt resolution 19 januari 1757: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring uppå the allmänne besvär, som städerna uti Swerige och Finland, igenom theas fullmäktige, hafwa wid thenna riksdag i underdånighet andragit.*

faststält, hwarjemte äfwen förmodas, att som en förläggare äger frihet, att åtminstone utgifwa hälfften af förlaget i wahror, så skall deraf följa at i så stor mån tackjernet stiger, skall ock förläggarens winst öka sig för så stor del, som i wahror utgifwit är. Men althenstund erfarenheten wisat, att en förläggare igenom bägge förenämde medel, till ingen del blifwit hulpen, ty 1:o hwad angår att förläggaren tillägges ränta ifrån den dag liquidation hålles, så kan han, om han ej låter bergstinget gå sig förbi, därstädes erhålla dom, och således likaså snart derigenom, som ifrån liquidationsdagen, winna ränta, och 2:o beträffande att en förläggare till ett större capital, äger rätt att utborga flere wahror, och således räkna någon större sin avance däruppå, så är owedersäijeligit, att lika som det tillåtes en förläggare nu för tiden, utborga till sin förlagtagare hälfften uti waror, så ägde han jämwäl samma förmåhn år 1748, och skulle han nu winna något derpå, så tror man honom i proportion hafwa wunnit, lika så mycket då, men det skall blifwa lätt att finna, det han hwarcken då eller nu, i anseende till utborgningen, kunde förtjäna något på warorne, ty när marckegången i orten sättes på dem alla, enligt 1748 års förlagsordnings innehåll, lika med nästgräntsande städers torgpriser, och ej något mer däröfwer bestås, än tull och forlöner, så kan ju förläggaren intet högre påföra förlagtagaren sina wahror, än som de i orten gå och gälla emot contant betalning, och antingen han då gifwer förlagtagaren penningar, att köpa wahran för på torget, eller han lemnar honom den samma in natura till samma pris, så kommer det honom, i anseende till förlagsavancen, på ett och det samma ut. Fördenskull äro bergsstäderne föranlåtne, att förnya deras förenämde underdåniga ansökning, om förklaring öfwer förutnämde 3 § af högstberörde 1748 års förlagsordning, i så måtto, att som ett skeppund tackjern då gälde sexton d. k:mt, och avancen dereffter war uträknad till 1 d. 16 öre samma mynt, det kunde den samma lämpas effter tackjernets högre eller lägre pris, till 3 öre kopp:mt för hwarje daler dito mynt, som tackjernet i reda handel wid hyttan går och gäller; hwilcket synes wara så mycket billigare, som en förläggare ej kan hafwa sin utkomst med så liten winning på sk:det, när det gäller mycket mer, som när ett mindre capital sig däruti besticker.

Därjemte anhålla i lika underdånighet desse städer, att i fall en förlagtagare wore så bedrägelig, att han ej för första året wille med tackjern betala den försträckning, han undfått, utan att förläggaren blefwe nödsakad, lag-

ligen söka sin betalning ut hos honom i annan dess ägendom, som kunde vara att tillgå, det kunde honom i sådan händelse påläggas, att, så väl betala ränta för försträckningen, till sex för hundra om året, ifrån de tider han den samma undfått, som hela liquidationsomkostnaden, emedan förläggaren skulle eljest, af en swiksam förlagtagare, på twänne sätt blifwa lidande.

§ 93.³⁵⁵⁹

Emot kontrollstämp. på tennarbete.

Kongl. Maj:ts allernådigste ändamål med den igenom dess nådige förordning af den 7 Dec. 1752 påbudna controllinrättningen,³⁵⁶⁰ på alt det tennarbete, som i riket förfärdigas, har väl egentel. varit, så väl allmänhetens säkerhet om vahrans rätta godhet, som ock att illasinnade arbetare ej måtte gifvas tillfälle till bedrägeri och vahrans förfalskande. Men om och huruvida ändamålet af samma nådigste afsigt, å ena sidan stått att vinna, och utan, hälst tenngjutareämbetets här i Stockholm stora skada och lidande å den andra, kunnat befrämjas, det är hvad borgareståndet i anseende så väl till detta ämbetes härstädes, som i de flere rikets städer, deröfver hos ståndet andragne besvär, finner sig föranlåtit i underdånighet hemställa.

Hvad fördenskull det förra angår, så skall förfarenheten nogsam visat, at det härutinnan genom kontroll-inrättningen påsyftade ändamålet icke aldeles stått att vinnas. Man bestrider väl icke all verkan af kontrollen, men att den påsyftade fullkomliga säkerheten därigenom ej kan ernås, det förmodar man, igenom följande kunna upplysas.

Aldraförst och vidkommande sjelfva profven, som uppå tennet anställas, så skola de samma vara så aldeles osäkra, att uppå tennets mer eller mindre halt, sällan eller aldrig skal kunna göras något så vist och tillförlåteligit prof, som på de öfrige kontrollen underlagde metaller, guld och

---

³⁵⁵⁹ Här efter exemplaret i Borgarståndets arkiv, vol. R 1357. Annat ex. av samma paragraf finns i Frihetstidens utskottshandlingar, vol. 3154, fol. 70–75, Riksarkivet.

³⁵⁶⁰ Tryckt stadga 7 december 1752: *Kongl. Maj:ts nådige Stadga, Angående En Controll-Stämpels sättjande på alt Guld, Silfwer och Tenn, som hädanefter här i Riket warder arbetat, jemte en och annan nödig författning om Arbets Ordningen i berörde Metaller, samt tilsynen therwid.*

silfver; ty om 12 stycken prof gjutas ut, skola näppeligen tvänne hålla lika vigt. Därigenom skall icke sällan händt, att ämbetsmästarens tillverkningar blifvit uppå controller flere dagar, såsom mindre haltige anhållne, när likväl tennet skall ägt sin rätta halt, hvilket igenom ägarens egit därefter anstälte prof, uti öfverdirecteurens vid controllcontoiret när- och öfvervaro skall blifvit bevist.

Näst detta, tillkommer äfven den icke ringa omständigheten, att det mästa tennarbete måste få controllstämpel utan anstält prof, hvilket för flere orsaker skull icke kan undvikas. Ty 1:o skola en stor del tennarbeten icke kunna förr på controllen blifva proberade och stämplade, än de äro aldeles färdige och polerade, och 2:o skall det icke alltid vara möjligt, att uppå ett sådant färdigt stycke, kunna, utan att skada detsamma, anställa något prof, ty om det förut är lagom tjockt, så kan det icke tola vidare afskafning. Om fördenskull något til prof af ett så beskaffat stycke skulle afskafvas, och således till slätande å nyo omsvarfvas, så måste det nödvändigt i anseende till tunnheten blifva obrukbart, och derföre åter omsmältas, hvarutaf tydel. kan finnas, att icke alle de tennarbeten kunna pröfvas, som icke desto mindre måste få controllstämpelen.

Utom detta, är ock till märkandes, att om än controllcontoiret här kunde behörigen proba alt det tennarbete, som här i staden förfärdigas, hvilket likväl, af redan anförde orsaker, icke möjeligen låter sig göra, så kan dock ingen säkerhet genom controllen ernås, uppå de tennarbeten, som förfärdigas i de andre städerna i riket, där en magistratsperson, utan att hvarken vara skyldig, eller kunna anställa något prof, slår controllstämpelen på, när stycket upvises, utan vidare efterfrågan.

Sedan nu borgareståndet i underdånighet fått andraga de skähl, hvarigenom det förmodar tillräckeligen vara uplyst, att det påsyftade ändamålet, med controllinrättningen på tennarbeten, icke tillräckeligen står att vinnas, torde borgareståndet få, i lika underdånighet, omnämna, de svåra olägenheter, som ämbetet, icke utan dess märkeliga skada och lidande, skall nödgas vidkännas, genom nuvarande controllinrättning uppå dess tillverkningar.

1:o. Som tennet icke allenast är af mycken tyngd, utan ock ganska löst till materien, så att det icke tål hård medfart, detsamma icke eller kan bäras up på controllcontoiret, utan helt färdigt och pollerat, så skall oftast händt, att åtskillige arbetsstycken, dels vid afvägandet, dels vid stämplingen,

blifvit så illa skrubbade och rifne, att de hafva måst omsvarfvas eller omskafvas, på den händelsen de NB varit så tillräckeligen tjocke, att det låtit sig göra, men i vidrigt fall aldeles omsmältas. I den förra händelsen har tiden fruktlöst blifvit förlorad, som kunnat användas till annat arbete, utan förlorande i vigten, för hvilken redan stämpelafgift blifvit erlagd; i den sednare åter, skall förlusten varit än större, i det stämpelafgiften icke allenast måst betalas, för ett arbetsstycke, som icke kunnat säljas, utan ock förloras i det som afgått i omsmältningen, gjutningen, svarfningen och skafningen å nyo; utom tiden, som under alt detta icke annorlunda än fruktlös och förlorad kunnat anses.

2:o. Ej mindre bekymmersamt skall det äfventyr vara, hvarföre ämbetet ständigt måste se sig utställdt, wid tillverkningarnas upbärande till controllcontoiret, serdeles som de, genom ett enda felsteg af bärarne, eller genom ett fall kunna förderfvas, innan de komma till contoiret, hvilket äfven ofta skall händt, i synnerhet höst och vårtiden, då gatorna varit slipprige och hale, hvarigenom näppeligen ett enda arbetsstycke i hela bördan blifvit oskadat, utan måst omlagas, hvartill arbetarne oftast i flere dagar måst syslösättas.

3:o. En betydelig olägenhet skall ock det vara, att ämbetsmästarne i desse svåra tider, och under nuvarande myckna folkbrist, endast igenom denna controllinrättning, blifvit nödtvungen, att antingen hålla något tjänstehjon öfver vanliga nödvändigheten, eller ock hindra lärogåssarne ifrån sine arbetsöfningar, med tillverkningarnas förande fram och tillbaka från controllcontoiret, hvartill hela förmiddagarna, när mycket arbete sammanstöter, onyttigt förspilles, för två, fyra, ja ock flere personer, som eljest uti verkstäderna och hushållssystemen kunde göra mycken nytta. Kunde detta ämbetes tillverkningar med lika bekvämlighet föras till controllcontoiret, som guld- och silfverarbetarnes, så vore denna olägenhet snart häfven; men nu förbjuder dess svåra tyngd sådant.

Desse 3:ne omförmälte svårigheter skola ämbeterna måst vidkännas, innan ännu tillverkningarna kommit up till controllcontoiret. Där åter

4:o ofta skall händt, att åtskilige färdige arbetsstycken blifvit förderfvade, som däraf kommit, att vederbörande icke åtnögd sig med afskafvandet allena, utan ock smält ett stycke af sjelfva arbetet; äfven som icke sällan, vid controllstämpelens påslående, djupa bulor i de färdige arbetsstycken, och ofta hål tvärt igenom blifvit slagne, hvarigenom arbetet

blifvit ägaren aldeles onyttigt gjordt, men stämpelafgiften lika fullt beräknad och erlagd.

5:o. Utan alt detta som icke annat skall kunna, än hos ämbetet förorsaka mycken oro och bekymmer, skall äfven befunnits, att denna inrättning varit ett ansenligt hinder vid afsättningen af detta ämbetes tillverkningar, hälst ofta skall händt, att en resande komit, sedt arbetet färdigt, och fattat tycke därför, men som han ej haft tid att vänta, till stämpeldagen kommit, emedan tvänne stämpeldagar allenast äro i veckan, och uppå dem ej mer än 3 a 4 timar för middagen, så har i brist af nådig kontroll, arbetet då måst blifva osåldt; ehuru ämbetets tillverkningar skola dageligen förminska genom det nu, mer än tillföre, i bruk komne porcellaine.

När borgare-ståndet således förer sig till minnes, huruledes, och innan någon kontroll ännu existerade, tennet skall arbetats till alla delar så godt som nu, om icke bättre, än förordningarne därom befalte, hvilket af rikswerdiens till kongl. commercecollegium ingifne intygande, tydeligen skall finnas, och att tennet således efter controllinrättningen icke skall blifvit till sin halt och finhet i ringaste måtto förbättrat, någre klagomål icke eller öfver oriktighet af tenn-tillverkningarna blifvit sporde; så tyckes mindre anledning vara, till befarande af flärd, uti detta ämbetes tillverkningar; utom det, att af hvad förut i underdånighet är andragit, torde finnas, det ändamålet med kontroll-inrättningen ej aldeles står till att ernå.

Skulle ock det bepröfvas, att denna inrättning, hvad tennarbeten angår, ej skulle kunna aldeles uphäfvas, och i det stället, hädaneftersom förut innan kontrollen nyttjades, förfaras med tillsynen på desse arbetens riktighet i halten, hvilket borgareståndet dock förmenar kunna ske, så håller ståndet likväl före, att icke allenast den sedan sista riksdag påbudne fördubblade höga stämpelafgiften må aldeles uphöra, hälst densamma är, utom ständers vettskap och bifall påökad och fördublad, och denna vakra äfven därigenom till allmänhetens kännning, fördyras och varder i priset uprest; utan ock att kontrollcontoiret, såsom ett publiqvet verk, måtte alla förmiddagar hållas öpet, i stället att det hit intill icke blifvit öpnat, flere än två gånger i hvarje vecka, och stundom icke mer än en enda gång, när så händt, att någon helgedag på den vanliga stämpeldagen infallit, hvarigenom en del af de mångfaldiga olägenheter, som häröfvanföre blifvit andragne, förorsakats; och att kontrollcontoiret kunde få tillsäjelse, att med mera varsamhet omgås med detta ämbetets arbetsstycken, än att de, som förut oftast skall

händt, skämmas och skadas; samt att med afskafningarne till prof, måtte så skickeligen förfaras, att det färdiga arbetsstycket som pröfvas skall, icke måtte göras odugeligit och onyttigt; och för öfrigt, att stämpelafgiften uppå de käril och arbeten, som uppå controllcontoiret antingen rifvas, eller så skadas, att de måste anten svarfvas, skafvas eller smältas om, ej måtte i sådan händelse af ägaren utfordras, hälst han därigenom blefve nödsakad, att för ett och samma arbetsstycke tvänne resor betala stämpel-afgift; om hvilket alt borgareståndet förmenar, i en för controllcontoiret till förbättrande instruction, bäst kunna förordnas och uttryckas.

§ 94.

Ohäklade linblårs införande.

Oaktat de författningar som wid flere riksdagar blifvit vidtagne, till lin- och hampesädets tillväxt här i riket, måste icke desto mindre rikets mäta behof af lin och hampa ännu ifrån främmande orter förses. Och som ibland de inkommande linsorter ej någon är mera nödvändig, för menigheten och den fattigare hopens behof, än de så kallade linblår, hvilke i anseende till det bruk, hvartill fattigt folk dem nyttjar, mera förslå och lindrigare falla i priset, än det sämre linet; alltså hemställer borgareståndet i underdånighet, huruvida, i afseende på menighetens behof och den fattigares lisa, ohäklade linblår, hvilka väl genom Kongl. Maj:ts nådige resolution på städernes allm. besvär af år 1748,³⁵⁶¹ § 38, till införsel i riket då blifvit tillåten, i anseende så väl därtill, att med desse linblår ej på lika sätt som med hampeblår och passhampa, någon oriktighet vid tågverkes tillverkande kan vara att befrukta, som och att den myckenhet där af ej vore att tillgå, som åtskillige behof nödvändigt erfordrade; men likväl sedan genom 1756 års förordning³⁵⁶² blifvit till införsel förbudne, å nyo, i afseende på förenämde därtill bidragande omständigheter, kunde till införande i riket tillåtas.

---

³⁵⁶¹ Tryckt resolution 3 februari 1748: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring uppå the allmänne beswär, som städerna uti Swerige och Finland, igenom theas fullmäktige hafwa wid thenna riksdagen i underdånighet andragit.*

³⁵⁶² Tryckt förordning 4 november 1756: *Kongl. Maj:ts Nådige Förordning, Angående Wisze öfwerflöds Wahrors förbiudande til införsel i Riket.*

§ 95.

Obehörig tull och manuf.fond för utifrån inkom:de skepsverke.

Enligt stora sjö tullstaxan af d. 8 Junii 1739,³⁵⁶³ erlægges för allehanda utifrån inkommande trävahrer, som tjäna till skeppsbyggeri, 10 procent recognition, i stöd hvaraf det således är fritt för tull och andre umgälder. Men tullkamrarna beräkna icke desto mindre för sådant skeppsverke, så af ek som furu, tull och manufacturfonds afgift, likasom vore det annat rart utländskt träd, såsom boxbom, ebenholtz, mahoggonie eller dylikt, och gifva sig därtill anledning af 1756 års manufacturfondstaxa, som utsätter 3 procent, af trä oarbetat, och främmande af allehanda slag. Och som härunder inga andra träsorter lära böra eller kunna förstås, än de finare, som af bildhuggare, svarfvare och snickare nyttjas, och till sådane behof utifrån införskrifvas, så anser borgareståndet nödvändigheten fordra, att ett så betydande misstag varder ofelbart rättat och hädanefter förekommit, hvilket är så mycket billigare, som svänska skogarne redan äro så medtagne, att af ekeverke till skeppsbyggerierna i riket, mera än tre fjerdedelar köpes utifrån, äfven som det med furubjelkar och plankor händer till detta behof, hvilke ifrån Riga införskrifvas. Warande dessutan i vist afseende rikets skeppsbyggerier så outhärlige och nyttige, som manufacturerne, hvaraf det vill följa, att behofven för dem ej böra fördyras, och belastas med det, som skall komma desse till förkofring och fromma.

§ 96.

Åtskillige fiskerierne rörande omständigheter.

Förutan hvad åtskillige städer, ibland sine besvär vid innevarande riksdag, i underdånighet andragit rörande fiskerierne i riket uphjelpande och understödjande i gemen, samt missbruks hämmande, som skola ske förmedelst fiskeri-societetens nederlag på åtskillige ställen, och vederbörandes ofelbara befordran till de utfäste præmiers åtnjutande, som ock angående nödvändigheten af ett tillräckeligt reglemente, för sillhandteringen och dem som därmed handla, hvarigenom allmänn pålitelig- och säkerhet för köparen, om godsets beskaffenhet kunde vinnas, samt klagomål öfver illa sorterad och handterad sill behörigen förekommas, medelst osvikelige

---

³⁵⁶³ Tryckt förordning 8 juni 1739: *Kongl. Maj:ts Taxa, Hwarefter Stora Sjö-Tullen, Uppå alla Inkommande Wahrer Bör Ärläggas och upbäras. Hwarjemte bifogas en Förteckning uppå alla de Wahrer som förbudne äro at i Riket införas.*

bränmärken om vahrans qvalité på hvarje käril; så hafva de jämväl i underdånighet hemstält

1:o huruvida de för detta till fiskeriernes utvidgande gjorde hälsosama författningar böra sträcka sig till Kongl. Maj:ts och riksens ammiralitics-collegium, att i Götheborgsskären låta anställa sillfiskeri, och därmed för inqvarteringscassan handel drifva, som tid efter annan skall skedt; och om icke sådant är stridande mot städernes och borgerskapets välfångne rättigheter; hvarföre i underdånighet anhålles, att berörde fiskeri-idkande må för kongl. ammiralitetet i sådant afseende förbjudas, så väl som och de vedbåtar, hvilka ifrån kongl. ammiralitetet för frakt utsändas, en del af borgerskapet till förfång uti dess tillståndiga näring.

2:o med hvad rätt och huruvida danske och andre främmande undersåtare måga få idka fiskeri vid svänska strander.

3:o om någon anledning skall vara, det Götheborg och omkringliggande sjöstäder skola vela utesluta de öfrige rikets städer, ifrån att köpa färsk sill af bönderna, till understöd af hvad de sjelfve fånga, samt att bönderne således till dem allena skulle böra sälja deras färska sill; så anhålles i underdånighet om en stadgad frihet för alle rikets städer, att utan hinder af stapelstäderna, få i skärgårdarne fånga, samt köpa sill af dem som fiska, och för sig densamma sedan salta eller annorledes bereda; på det icke mera, som för detta skedt, många tusende tunnor sill må blifva förskämd och bortkastad, i brist af köpare och salt; samt att ock i nåder måtte fogas den anstalt, hvarigenom saltets brist och dyrhet kunde förekommas, genom tillräckeligt lager i orten, på det andre städer måtte undgå, hemifrån föra med sig salt till sillfisket, som åstadkommer dubla frakter och omkåstningar, samt riktar danska tullen med onödiga transporter, och när så händer att man directe ifrån Spanien och Medelhafvet förskrifver salt, att det då måtte vid fiskerierna i Götheborgs- och Marsstrands-skären utlossas, sedan afgående umgälder äro till berörde städer betalte; på det man således måtte undgå onödiga kåstnader till packhus hyrande, frakt ifrån städerna till fisket, hinder och tidspillan med folket, då man det som bäst behöfver vid fisket, med mera; jämte det man ock vore för motvind exponerad, och hela tiden kunde blifva saltlös, hvarigenom sillfisket komme att lida. Och hvad tullbetjäningen vidkommer, som därvid komme att bevaka, vela städerna i sådant fall ej undandraga sig, att den därvid med dagtractamente skäligen förnöja. Men däremot anhålles i underdånighet om ändring i den hårda

medfart, som Götheborgs tullkammare förmäles i så måtto brukat, att när en skeppare till fiskelägen i skären anländt, och haft på sin förpassning någon tullbar vahra, skönt så ringa, att ej mer än en enda styfvers afgift belupit därå, så har skepparen med sitt fartyg blifvit tvungen att segla up till staden, och således onödigt försätta sin ädla tid och göra kåstnad.

4:o Likaledes hemställes i underdånighet om icke någon sådan författning kunde vidtagas, hvarigenom bättre tillgång kunde gifvas på folk och manskap vid fiskelägen, till att såmedelst förekomma stegring i arbetslöfverna, som nu äro odrägelige, eftersom en enda person är i stånd om dagen, efter tunnetalet förtjena 9, 12, 15 daler kopp:mt och derutöfver, om man vill hafva dem.

5:o Hvad utväg må kunna vidtagas, så väl till förekommande af brist och stegring på nödige fiskekäril, som att vederbörande tunbindareämbeten måtte sättas i tillstånd, att däråf kunna præstera så mycket som erfordras, hvartill icke litet skulle bidra den landthandels hämande, som bönderne i skogbygden skola drifva, med tunnevirke utaf gran, som de hvar af annan upköpa, tunbinderiverkstäderna till förfång och mistning, samt missbrukets afhjelpande, hvaröfver tunbindareämbeten klaga, det fiskeri-idkarna dem till mehn, skola hålla sine egne tunbindare; såsom ock det skulle lända till synnerlig upmuntring, om lindring i tullen nådigst beviljades, eller aldeles tullfrihet, på fiske-käril och sådant verke, samt salt till fiskerierne; emedan dyrhet och omkostningar på slika requisita, förmenes göra vahrans exporterande svårt, om icke ogörligit. Hvarförutan både omförmälte tunbinderiernes angelägenhet, och krutbrukens behof, synes fordra, det hasselskogarne i riket ej allenast måtte fredas, utan ock hamburgervide på tjänlige orter planteras.

6:o Desslikes anhålla städerna i landsorterne underdånigst om lindring i tullen, på till som köpes i fiskehamnarna, och färsk eller rimsaltad hemföres till besagde städer, hvarföre för detta skall blifvit i tull upburit 26 öre silf:mt tunnan.

7:o Det skulle ock ganska mycket upmuntra svenska lappmän, till flitigare fiskande uti Västerhafvet efter gråsidor och torsk, om de för denna sin fisk fingo njuta mer betalning, än de norrske invånare som sitta invid hafvet; hvarföre underdånigst hemställes, om icke manufacturfonden kunde eftergifvas, på desse utaf svenska lappar fångade fiskesorter, då borgerskapet kunde i den mån öka inköpspriset, och sådant bevisa med

cronobetjantes i lappmarken intygande, samt därefter njuta samma fond till godo vid aftullningen i städerne.

§ 97.³⁵⁶⁴

Om controllstämpl. på guld och silfver.

Då frågan, sistl. riksdag förevar, om inställandet af den, genom en under den 17³⁵⁶⁵ Decemb. 1752 utfärdad kongl. förordning,³⁵⁶⁶ påbudne controllstämpels sättande på alt guld, silfver och tenn, som i riket warder arbetat, jämte en annan författning om arbetsordningen i berörde metall, till hvad halt och godhet de samma böra arbetas, samt tillsynen därvid, hafva riksens ständer vid öfvervägande däraf, stadnat uti det beslut, att med denne controllinrättning skulle fortfaras till deras nästa samankomst.

Nu ehuru borgareståndet vore af den tankan, att samma controllinrättning kunde inställas, i anseende till så väl de flere besvärligheter som sig därvid för guldsmedsämberet förete, som ock, att detta ämbete här i Stockholm har alt ifrån dess första inrättning, af undersåtelig pligt, sig städse ombeflitat, att försvarligen, samt enligt de utgångne kongl. påbud och stadgar, förarbete det guld och silfver, som bem:te ämbete, antingen af egit eller ock andras, under händer haft, samt därjämte med all människlig och möjelig försigtighet sökt förekomma, att hvarken det allmänna, eller någon enskilt genom ett sådant merbem:te ämbetes arbete måtte i någon måtto förfördelas, i anseende hvartill äfvenväl af Sveriges forna glöryrdige³⁵⁶⁷ konungar, oftaberörde ämbete med serskilte kongl. privilegier blifvit benådat, och så i förre som sednare tider af allmänheten haft ett ojäfaktigt vitnesbörd, att alt det guld och silfver, som af ämbetet här i Stockholm blifvit förarbetat, haft dess tillbörliga halt och godhet. Warandes det ock, uti de ifrån guldsmedsämberets första inrättning härstädes, utgifne kongl. påbud och författningar stadgat, att hvar och en guldsmed skall sätta sitt märke, uppå det arbete han gör af nyo, så att hvars och ens gärning må

---

³⁵⁶⁴ Frihetstidens utskottshandlingar, vol. R 3154, fol. 57–60, Riksarkivet.

³⁵⁶⁵ Läs: 7.

³⁵⁶⁶ Tryckt stadga 7 december 1752: *Kongl. Maj:ts nådige Stadga, Angående En Controll-Stämpels sättjande på alt Guld, Silfver och Tenn, som hädanefter här i Riket warder arbetat, jemte en och annan nödig författning om Arbets Ordningen i berörde Metaller, samt tillsynen therwid.*

³⁵⁶⁷ I handskr. *glöryrdige*.

känd varda, och då hvar svara för sitt arbete, om däruti någon flärd eller orätt finnes, som ock bem:te ämbete blifvit af framledne glöryrdigste³⁵⁶⁸ konungar med sådane privilegier benådat, att det guld- och silfver-arbete, som ämbetet här förfärdigar, må af ämbetets ålderman och bisittare, såsom edsvorne borgersmän, till dess halt och godhet proberas, och med ämbetets stämpel förses, hvilken ålagde skyldighet, samt genom privilegier sig förvärfvade rättighet, ämbetet uti så långliga tider städse fullgjordt, och oförtryckt till godo njutit, som ock för medelst den i så måtto gjorde författning, all erforderlig säkerhet är för köparen, att det förarbetade guld och silfver hafver dess lag likmätiga halt, godhet och värde, och sådant, så mycket mer, som guldsmedzämbetet är försedt med alt det som till guld- och silfverarbetets proberande i någon måtto erfordras, så vill dock borgareståndet, i den händelse på desse considerationer ej något afseende hafvas kunde, sträcka sin förnämsta upmärksamhet till det förordnande som den 18 Julii 1758³⁵⁶⁹ gjordt blifvit, hvarigenom stämpelafgiften på guld blifvit förhögd ifrån 2 till 3 öre på qvintinet, och på silfver, ifrån 1/3 öre till 1 öre silfvermt på lodet, samt dessutom ett öre s:mt på lodet för det arbetade silfver, som icke är mer än 13 lödigt, och således 2 1/2 gran ringhaltigare, än förordningarne förmå och tillåta, hvilket arbetaren ej har lof att af köparen igenfordra, fast än det blifvit controllerat. Desse omständigheter föranlåta således borgareståndet, att i underdånighet hemställa, huru en sådan författning sedan sista riksdag kunnat vidtagas och verkställas, och huruvida den bör hädanefter kunna hafva bestånd, häst denna stämpelafgift är förhögd på guld till 100 procent och på silfver till 200 procent, hvilken ehuru ringa den ock synes, ej annat kan, än till allmänhetens känning, nog bidra till fördyrandet af så väl arbetat guld som silfver.

Igenom denna författning, som sedan sista riksdag blifvit vidtagen, att 13 lödigt silfver, emot 2 öre s:mt stämpelafgift för lodet får controlleras, där likväl efter förra förordnandet stadgas, att det bör hålla 13 lod 2 gr., försätter publicum uti ovisshet om silfrets rätta halt, och köparen som till sig handlar ett sådant mindre haltigt controllerat silfver, köper det efter det

---

³⁵⁶⁸ I handskr. *glöryrdigste*.

³⁵⁶⁹ Tydligen avses tryckt förordning 5 september 1758: *Kongl. Maj:ts och Rikens Commerce Collegii Kundgiörelse, angående Controll-Stämpel afgiftens förhöjande på Guld- Silfver och Tenn-arbeten, så ock theras straff som förfärdiga eller nyttja falska Controll-Stämplat*.

värde, och till lika pris, som alt annat controllerat silfver, men har ingen annan säkerhet om dess halt, än controllstämpelen, där likväl silfret differerar i finheten till 2 grain eller mindre, och en illa tänkt arbetare har öpen frihet, att af köparen upbära stämpelp:gr äfvenså väl för det underhaltige controllerade, som det rätthaltige, hvilken owisshet icke tyckes vara därmed betalt, att controllcontoiret får upbära ett öre s:mts förhöjning på stämpelp:gne, hvarförutan äfven guldsmedsämberet tyckes sättas uti en besynnerlig dependence, ty så vida det nu på controllcontoiret ankommer, att stämpla både bättre och sämre silfver, så kunde det ock på det samma ankomma, att taxera ämberets arbetsstycken efter ett mera godtycko, hvarmed ämberet, ehuru samma arbete kunde vara fullgodt och rätthaltigt, likväl måste vara nögd. Dessutan föränlåtes ämberet underdånigst andraga, huruledes Kongl. Maj:t förmedelst nådig skrifvelse till herrar landshöfdingarne af d. 10 Junii 1754³⁵⁷⁰ i nåder förklarar, att så väl de föraffskedade, som de i tjänst varande af militien, hvilke bo på landet, och där vilja idka de guld-, silfver- och tennarbeten, som hvar och en af dem lärdt, väl må tillåtas, att därstädes sådane arbeten förfärdiga, dock att de därvid ställa sig Kongl. Maj:ts nådigste utfärdade controllstadga till underdånig noga efterlefnad samt att de icke något af sine förberörde arbeten till andre aflåta eller föröftra, innan de det samma förut till någon där intill belägen stad infördt, och dess controllstämpel därå erhållit. Utom det att denne controllstämpel ingen ringaste viss- och säkerhet för köparen med sig förer, hälst de tvänne magistratspersoner, som i alla öfrige rikets städer, utom Stockholm, denna stämpling förrätta, äro utan alt ansvar för desse metallers oriktiga halt, hvilket på ämberet allena ankommer, hvarföre ock köparen af så förarbetat silfver, ingen annan säkerhet hafver, än i arbetarens lösa person, så har ock ifrån aldraldsta tider tillbaka, enligt de om guld- och silfverarbetes förfärdigande utkomne kongl. påbud och stadgar, det varit förbudt, att på landet ett sådant arbete göra, hvarföre så i anseende därtill, som ock i förmågo af de guld- och silfver-arbetarne förunte privilegier, borgareståndet i underdånighet förmodar, att de resolutioner

---

³⁵⁷⁰ Tryckt skrifvelse 10 juni 1754: *Adolph Friedrich Med Guds Nåde, Sweriges, Göthes och Wendes Konung ... Såsom wi för godt funnit, at så wäl de föraffskedade, som de ännu i tjenst warande af Milicen, hwilka bo på landet, och der wilja idka de Guld- Silfwer eller Tenarbeten, hwar och en af dem lärdt, wäl må tillåtas*

som tillägga så väl de förafskedade, som de ännu i tjänst varande af militien, en vilkorlig frihet att idka handtverk, ingalunda lära sträcka sig till guld- och silfverarbetens förfärdigande, hvarken på landet eller i städerna, hvarföre ock borgareståndet i underdånighet anhåller, att hvad igenom högstförmälte kongl. bref i förenämde måtto är vordet dem af militien förunnat, som kunna hafva lärdt sådane arbetens förfärdigande, nådigt kunde ändras, på det handtverkerierne af städernas borgerskap, som på dylikt handtverk burskap vunnit, måga varda vid deras tillståndiga, och i kongl. resolutioner befastade rättigheter, utan sådant intrång bibehållne.

§ 98.

Ang:de portp:g:ne till fattige krigsmansbarn.

Utom de flere medel och utvägar till att vid makt hålla inrättningen af soldatebarnhus, hvarom Kongl. Maj:ts nådige befallning igenom circulairebref af d. 10 Jan. 1757 till öfverståthållaren, landshöfdingar och regementschefs, blifvit utfärdad, har Kongl. Maj:t jämväl i nåder varit betänkt, huru sådant utan cronans känning måtte kunna befrämjas och understödjas, och fördenskull såsom i andre länder brukeligit är, att de som vela sent passera ut eller in i städerna, erlægga därföre någon afgifft, så har ock Kongl. Maj:t, igenom nådig skrifvelse d. 12 Sept. 1758 förordnat, att stadsportarne i de befäste städer, i stället för det de gemenligen nu tima efter solens nedergång blifvit igenstängde, skola vid samma tid om qvällarna då portklockan lyktat ringa, allenast igenlätas, men icke läsas förr än klockan 9 ifrån Aug. månads slut till April månads början, och klockan 11 om aftonen ifrån April månads början till Aug. månads slut, i fredstider, och under den tiden alle personer, gående, ridande eller åkande, släppas ut och in, emot erläggande af ett öre s:mt portpenningar för hvar person, ett öre för hvar häst och ett öre för hvart hjul, dock att ingen måtte föra något med sig som anginge tullarna, hvilken afgifft garnizonsvakten skulle tillse, att vederbörande riktigt erlade uti en vid corps de gardet eller porten därtill inrättad armbössa, hvartill commendanten skulle hafva nyckelen, och hvarje månad i trovärdige personers närvaro öppna bössan, räkna penningarna, anamma bevis, och insätta p:g:ne i ränteriet för barnhusets räkning.

Men i anseende därtill att stadens invånare allena måste draga tungan af fattige garnizonssoldaters enkor och barn, äfvensom ock desse p:g:r utgöras af stadens invånare, serdeles borgerskapet, jämte det att magistraterne hafva bästa lägenhet att befrämja ändamålet, som är, att sådane fattige

barn måtte blifva försörjde och upfostrade, och bästa bevakning samt kontroll kunde vinnas om riktigheten, igenom magistratens försorg, då någon utaf stadens medel kunde därtill förordnas, hvilket aldramäst skall vara nödigt i de städer, där ännu i denna stund inga armbössor skola blifvit inrättade, hvartill kommer, att herrar commendanterne så medelst undginge besväret häraf, och borgerskapet torde genom frivillige gåfvor desto snarare befordra verkställigheten af barnhusinrättningen, än om med desse p:g:r skulle fortfaras på sätt som härtills synes vara händt, altså hemställes i underdånighet, om icke desse portpenningar måtte i staden där de samlas, kvarblifva, under magistraternes disposition, att användas till sådane fattiga krigsmansbarns förnödenheter, som eljest äro städernas invånare till besvär och tunga.

§ 99.

Hus-visitationer.

Till hämmande af lurendragerier, hvilka å ena sidan hindra upkomsten och tillväxten af alla nyttiga fabriqver, manufacturverk och handaslögder, jämte den däraf för riket härflytande oskattbara nytta och förmån, samt å den andra, betaga redlige och sitt fädernesland välmenande, samt om sin ed och förmån måne handlande och handtverkare, rättmätiga näringsfång, har borgareståndet icke mindre än de öfrige respective stånden vidtagit alla uptänkeliga och möjliga utvägar, och ibland annat äfven samtyckt till en så kallad husvisitation, hvarigenom städernas handlande icke ens blifvit bibehållne wid den hus- och hemfred, som alla i gemen i landet tillkomma, i den säkra förhoppning, att sådant å ena sidan skulle hindra lurendragerierna, och å den andra så lagl. ske och anställas, att den brotslige måtte känna svedan och påfölgden af sitt elaka företagande, men den oskyldiga däremot finna nyttan och förmånen af sin laglydna[d]; dock som erfarenheten beklagel. vitnar, att det påsyftade goda ändamålet igenom desse husvisitationer ej stått att erhållas, hälst en del vanartige och obetänkte betjante, som slika husvisitationer begära och anställa, en tid bort åt på ett hårdt, och ibland ett fritt folk ohördt sätt, så väl här i sjelfva hufvudstaden, som i landsorterne, angripit oskyldigt folk, hos hvilka de icke det minsta funnit, som för contrabande kunnat räknas och anses, ja ofta af enskilt hat gått så vida, att stundom i ägarens eller hyresmannens frånvaro, fenster blifvit inslagne, dörrar, kistor och skåp blifvit upbrutne, och saker förderfvade, samt det i riket tillverkade och eljest till införsel tillätne godset

uprifvit och omkring golven kastade, samt illa handterats, hustrur och barn nästan till död jämmerligen skrämde, och den oskyldiga köpmannen såsom en missdådare antastad, blamerad och till hela dess credit læderad, hälst ovännen och lättsinnigt folk tager sig af alt sådant anledning, att lemna ibland folket de tankar, som skulle det wäl med en sådan man ej vara så helt, utan efter ordspråket, ej rök synas, utan där vore eld under, wid hvilken ochristeliga medfart, så vanartige betjante äfven finnas, hvilka i sin arghet gått så långt, att förbudne vahrer af dem sjelfve i sådan förvirring blifvit insmugne.

Ett sådant utståndit svårt och oskyldigt lidande, skymf och märkelig mistning i crediten, göres så mycket odrägeligare, som icke allenast hos en sådan illa sinnad och vanartig betjänt, efter flere års förd kåstsam rättegång, icke finnes någon ringaste tillgång till ersättning och reconvention för en slik tillskyndad vanheder och lidande, utan ock den oskyldigt plågade köpmannen måtte stundom med grämlse se, att dess förmätne och lagen öfverträdande medborgare blifver förskont, och under fredsugn fräckt föraktar lagen, och sina medborgare undertrycker och mycken oro tillskyndar, och som borgareståndet af detta alt således funnit, det husvisitationer³⁵⁷¹ icke åstadkomma det med dem påsyftade hälsosama ändamål, som varit, men att däremot igenom dess skändeliga missbrukande, som ej står att förekomma, mycket oskyldigt folk blifwit oroat, märkeligen skadat och skymfat, altså och emedan ett fritt folks sällhet ovedersäjel. förnämligast däruti består, att äga hus- och hemfred för sig och sin egendom, och rikets allmänna lag försäkrar hvar svensk man, att vara fri och oantastad till sin person och egendom, intill dess ett så groft brott emot honom lagl. bevist är, att domaren efter förutgången laga ransakning och dom, pröfvar skäligt med den skyldigas person eller egendom lagligen förfara, ty anhåller borgareståndet allerunderdånigst, det husvisitationer hädanefters måga lifva afskaffade, samt att andre säkrare, och för undersåtarena mindre äfventyrlige utvägar till lurendrägeriernes hämmande warda tagne.

---

³⁵⁷¹ I handskriften: *husvisitationer*.

2.

*Vice borgmästaren Jonas Mollins memorial 29 november 1760 om
rådselektorernas väljande**(Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 19.)*

Protokollet s. 183, 192, 195.

Den hälgd, hwaruti våra grundlagar förtiäna, til den owerderliga frihetens beskydd, sorgfälligt at bibehållas, förtiäna och upmärksamhet, wid riksens rådz väljande, såssom icke det minsta, ibland riksens högloflige ständers öma gjöremåhl.

Til efftersinnande af thenna omständighet är jag föranlåten, utaf then förteckning, hwarutur, för någon tid sedan, ståndet wid handen gafz, hwilka deputationer thå redan woro med ledamöter besatte eller icke, och hwaribland äfwen nämdes riksrådzelectorer, såssom af electorerne äntå icke walde.

Thet samma har hoos mig upväckt efftertanka, huruwida sådant rikz-rådzelectorsväljande, egentel:n tilhörde deputationzelectorerne, el:r the ståndzploena, som i riksrådzwahl effter regeringsformen deel äga.

Våra grundlagar tala på 2:ne ställen om electorer el:r sådane som til väljande väljas skola, thet förra är 1720 åhrs regeringsforms 12 § och thet senare 14 § i 1723 åhrs riksdagzordning.

Then förra säger, at til riksrådzwahl, ridderskapet och adelen skal giöra et utskåt af 24, men präste- och borgarestånden hwarthera af 12 sine ledamöter, och som thetta utskåt兹 gjöremåhl endast blifwer at wälja rikz-rådzcandidater, så äro the, och hafwa altid blifwit kallade electorer, men ej någon deputation som af electorer wäljas borde.

Then senare el:r riksdagzordningen tillägger electorerne intet annat gjöremåhl, än at wälja ledamöter till deputationerne men icke at wälja rikz-rådzelectorer, än mindre riksrådzcandidater.

Riksrådzelectorernes eed, som i regeringsformen äskas, är ej hel:r i någon måtto förenad, med ståndens deputationselektorers, i riksdagzordningen utstakade ed, el:r them til sådant gjöremål, theruti minsta anledning gifwen.

Af sådant synes närmast böra slutas huru syfftemålet i riksdagzordningen aldrig warit, at *rikzråd*- och *deputationsledamot*zwahlen, såssom i sig sielfwa mycket olika betydande, skulle nödwändigt, och utom ståndens särskilta wäljande el:r ledamöters utnämmande, wara hoos deputations-electorerne förenade.

När man och efftersinnar, huru rikzrådselectorerne, effter regeringsformen (som i thenna dehl ingenstädes är ändrad), böra wara til antalet, af thetta högtährade ståndet, 12 st. hwaremot deputationselectorerens antal, uti riksdagzordningen, ej är til något wist utsat, så utmärker sådant, ej allenast, at riksdagzordningen i besagde thes 14:de § icke under the ther omtalte electorer, åsyfftar rikzrådselectorerne, utan och, at, i then delen, genom stillatigande i riksdagzordningen regeringsformen lämnas i sin fulla krafft. Thertil komer, at:

Deputationselectorerne nu äro til antalet 16:ton, men rådselectorerne böra, som redan sades, wara allenast 12; ty föllier, at om the förra skola wälja rikzrådzcandidater, så böra af them 4 utgalras. Följachtel. blifwer frågan, hwilken et sådant giöra rättel. tilhörer, el:r hwarest anten grundlag el:r stånd tillagt then ena af electorerne större förtroende än then andra, som för sådant mindre förtroende, ifrån rikzrådzwahlet utestängas borde. Hälst thå effter al förfarenhet, deputationselectorerne, så offta rådselectorswahlet i theras händer warit, sällan sträckt thet, utom eller til andra, än sina egna ledamöter, el:r sig sielfwa.

Så länge thet altså ej äger laga stadga, at wälja rådselectorer igenom electorer, så synes oförgripel:n den gamla canon, *par in pari non habet potestatem* med alt fog til omtalte utgalring höra och rådselectorerens utnämmande böra på ståndets egit omedelbara wahl ankomma.

Thetta har jag, som en wälmenande riksdagzman och til föllie af min riksdagzmannarät, ej underlåta bordt, thetta wällofl. ståndet, med al wördnad at underställa.

Thå jag och, som en rät och frij svensk man efftersinnar, både then höga dyrd, som rikzrådzwärdigheten åthföllier och then stora dehl, utaf then angelägna rikzstyrselen, samt riketz nu wacklande wäl, jämte thes frij- och säkerhets wärd, som samma höga ämbete widhänger och therhoos, af många prof seer, huru purpurn, som meniskian lät smickras, åter snart gör henne ledsen wid sin tunga börda, och henne åter til sin, riket betungande roo, skyndar, så hoppas jag undgå widriga tankar, för thet jag

wälmeent och oskyldigt tänker, at thetta höga ämbetetz wärdiga besättian-
de, ej mindre, i anseende til the wäljande, än them, som wäljas skola, må
den ömaste granskning undergå, samt minsta ämne til afsichter, troligen
och på alla händer förebyggt warda. Stockholm d:n 29 Novembr. 1760

Jon. Mollin

3.

*Borgmästaren Olof Bidenius Renhorns inlaga (februari 1761) om
adelsmäns rätt att i krigstider delta i riksdagar*

*(Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, sekreta deputationens
expeditioner, nr 3, bilaga.)*

Protokollet s. 387.

Af det betänkande³⁵⁷² som riksens ständer deras secreta deput. anbefalt till
utarbetande öfver quæstionen om den rätt som capita familiarum ega, att
uti krigstider bivista riksdagarne, twiflar jag icke det hvar och en för-
väntadt att detta angelägne ärende så väl till sin nu varande beskaffenhet in
casu, som till dess värkan uti framtiden hade bordt granskas och så utre-
das, att rikets rätt och säkerhet varit grunden hvaruppå det blifvit fotadt.

Att efter min oförgripelige tanka sådant icke skedt, uti betänkandet,
förmenar jag mig finna deraf att

1:o. Oaktadt riks. högl. ständer uti deras prot.utdrag anmärkt att den
ändring som skedde hos K. M:t, enär de hemkomne capita återfingo sine
tjenster, sedan de sjelfve tagit afsked, och det uppå ett enda stånds före-
ställning, gått dem för nära, finnes dock icke någon anledning af betän-
kandet att deras excellencers yttrande deröfver blifvit infordradt så att
ståndet deraf bör sluta det dess ledamöter föga tänkt på den afsigt ståndet
hade att förebygga det dess maktegande rätt för framtiden åtminstone
skulle blifva förvarad och detta præjudicat icke ligga deremot. Detta
magt:de ståndet till skada och förtryck lika med de öfrige ofrälse stånden,
hvilka härmed att detta steg är lemnadt hos regeringen opåtalt, för framt-

---

³⁵⁷² Tryckt i RAP 21, bil. 8.

den banat vägen till de påföljder som väl nu är osynlige, men lära i framtiden yppa sig till oförsedde följderna, som aldrig blifva för riket nyttige.

2:o. Finnes icke att rikets rätt vid detta tillfälle på något sätt blifvit tagit uti akt, emedan dess väl och skada icke ens blifver jämförd med det gagn och den olycka som riket deraf öfvergå kan att så stor del befalln. hafvare under brinnande krig gå ifrån deras tjänstgörande, så att rikens ständer fått anledning öfverväga hvad lag som för framtiden bör göras.

3:o. Saknas all den uplysning uti detta ämne som är af äldre och i bruk varande lagar att tillgå, och således alt hvad till ärendets fullkomliga uplysning tjäna kunde. I anledning deraf förefaller mig

4:o mer än unders[...] ³⁵⁷³ att icke något serskildt votum medfölgt, så att betänkandet för ofvan anförde omständigheter mera liknar en förhastad öfverenskommelse, än ett väl utarbetadt betänkande.

Frågan blifver således hvad nu är till görande: att högl. ståndet skulle eftergifva något af dess maktgärande rätt det lærer aldrig kunna medgifvas, men att deremot någon bot tagas må för framtiden lærer profvas oundvikelig, emedan magt. ståndet icke lærer kunna medgifva att sådant framdeles vid alla riksdagar må kunna hända och icke eller medgifva att capita på riddarhuset såsom rikets betjante och ämbetsmän måge skydda sig under riksdagmannarätt och riddarhusets utslag de öfrige ständer otillsporde.

Försigtigheten fordras således att lemna denna sak såsom förbigången opåttalt och genom utdrag af prot. communicera detta med de öfrige ständer med begäran att för framtiden fastställas att uti alle mål af dylik beskaffenhet deras exc. h. riks. råd böra anse såsom grundlag att icke tillstyrka Hans K. Maj:t något till ändring af det som till samt. riks. h. ständers öfverseende, bepröfvande och utlåtande hörer, såsom detta uppå ett enda ständz begäran och ansökning. Härigenom kunna riks. högl. ständer vinna nödig säkerhet för intrång i framtiden.

På lika sätt lærer det högt:de ståndet böra anse capita sielfve, de hafva rest hem till riksdagen och de följderna som deraf flutit äro nu förbi, så att fast än de vore skadelige samt icke enlige med rikets rätt och väntan, löner det för ömsinte ständer alt för ringa, att så noga dervid förfara, som lagen fordrade. Men det kunna och böra icke rikets magtgärande ständer låta utur akt, att med rättvisa laga för framtiden omskansa rikets väl och säkerhet.

---

³⁵⁷³ Texten delvis borta intill sidans kant.

Och så mycket som de förre questionerne skulle försvåras, så litet är att vänta det någon ibland riksens högl. ständer kunde så långt förgäta det allmännas väl, att enskyldte personers förmåner skulle högre hållas och rikets rätt de sammans friheter underläggas.

Denne anmärkning är af sådan betydelighet, att den ibland lika rätt egande medborgare, till någon del vill utvisa en rätt och makt öfver lagen, som ingom utom despoter, fast än med föga rättvisa tillägges, efter den rättigheten är både neslig och högstkadelig för människosläktet i gemen. Derföre skulle denne förtydnings bestånd och goda lagar icke komma emellan, alstra de bedröfveligaste följder af sig.

Detta kan aldrig blifva tvifvelaktigt hos någon annan än den, som utan eftertanka ensinnigt ville emotsäga en så redbar sanning, eller ock vore ämnad, att dermed föra riket uti oreda och olycka i framtiden.

Upkommo ett upror i landet eller en hätsk utländsk fiende anföllo gränssorne, så skulle uti den händelse capita ville sådant befordre icke något vara lättare, än öfvergifva fästningar och regementen, samt i kraft af det nu föreslagne dem tillhörige välbehag resa till riksdagen, hvilken strax borde sammankallas. Hvem skulle då försvara friheten och riket? Och hvarföre skulle knekten strida när anförarne lupu bårt? Eller njuta de ofrälse stånden som merendels måst låta sig nöja med nummer och underofficerstjänster någon slags förmån emot denne slags ståndaktighet? Icke det bekant är. Men att rid. och adelen derigenom fått och ännu derföre njuta sine förmåner och heder bland oss det är för bekant, att derom får tviflas.

Den tid är nu förbi att någon trugas såsom officerare träda uti krigstjänst och när tjänstgörandet är fritt, så står ju uti hvars och ens val, att gå uti krigstjänst eller ej. När det är skedt, så är ju en sådan underkastad de derom utgångne och i kraft varande lagar.

Den store och prisvärde konung Gustav Adolph gaf ridd. och ad. de första priv. men ordaförståndet af dem uti detta fall finnes uti 1621 års krigsart.³⁵⁷⁴ 150 §, hvarest orden lyda: Alle de som för krigsman brukas skole vara bundne desse articlar efterkomma och förbrytaren utan anse-

---

³⁵⁷⁴ Förordning 15 juli 1621 tryckt (i flera upplagor) som: *Krijgz articlar, som fordom then stormechtigste furste och herre, herr Gustaff Adolph, then andre och store, Sweriges, Göthes och Wendes konung, storfurste til Finland, hertig vthi Estland och Carelen, herre vtöfwer Ingermanland, &c. loffwerdigst i åminnelse hafwer låtit göra och författa.*

ende vara det u[t]sätte straffet underkastad, adel eller oadel, och skal ingen häremot anten jure privilegica, præ eminentz eller någon rättighet hafva att prætendera, så länge han vår lön och såld för en krigsman drager.

Denne lag finnes förnyad uti 1683 års krigsartiklars³⁵⁷⁵ 145 § som innan enväldet kom äro utgifna, hvarföre de ock såsom lag ännu ärkännas och efterlefvas.

Deras kraft och värkan finnes och 1741 stadfäst, då riksen[s] högl. ständer enhälligt beslöto att alle de som icke för sine under främmande makter egande gods eller gitta bevisa att de för ålder, kroppsbräckligheter och sjukdom äro nödgade taga afsked, skulle hvarken framdeles njuta pensioner eller lemnas frihet att sig i rikets tjänst begifva till deras förfördelande som vågat lif och blod.

Det vill väl invändas att denne lag icke skal vara expedierad, men han eger derföre lika kraft, så länge riks. st. dem icke återkallat om de ock för hvarjehanda afsigter af obehörige personer blifvit nedlagd.

Den anstalt som riks. h. st. vidtogo vid 1743 års riksdag, kan aldrig för annat anses än en författning för den tidens conjunctur, hvilken då varande omständigheter krafde, som innehållet utan förtydning visar.

Om än hände att capita förmente sig icke bara lyda regeringens befallning då ett krig vore utan ständers vettskap begynt, så fråges deremot hvilket må vara drageligare för riket att deruti efter fundamentallagarne afbida riksens ständers rättelse och påtal, än lemna under en sådan invänning hvar man frihet att göra hvad han vill, då riket skulle säkert förfalla under anarchie. Otroligt är ock att högl. rid. och adelen ej skulle kunna bestrida riksdagsärenderne fast än antalet vore något minskat.

En regering utan ordning och lydriad hälst uti krigsärender, kan aldrig bestå den må vara enväldig eller fri. Och der hvar man tror sig vara rättmätig domare om han skal lyda eller ej, der gifs ej någon regering.

Alla desse onda påföljder äro lätt att förutse och fordra således riks. högl. st. kraftiga handläggande. Och som de äro magtegende att för sig och riket taga alla nyttiga författningar till rikets bästa, så lærer deras visa omsårg icke kunna förbigå detta högstangelägne ärende. I annat fall skulle riket ställas uti yttersta osäkerhet då det behöfdes, efter som l'ésprit mili-

---

³⁵⁷⁵ Tryckt förordning 2 mars 1683: *Kongl. Majt:s Krigz-Artiklar som förnyade och stadgade äre.*

taire eller heder uti och håg för tjensten aldrig en gång hos de käcke romare endast genom politique och morale utan genom dertill lämpade lagar, blifvit rotad eller bibehållen.

Det lærer således pröfvas rättvist att bibehålla capita vid deras rätt att i fredstider få bivista riksdagarne samt att träda uti rikets tjänst eller ej. Men att när det skedt åberopade §§ uti krigsartiklarne måge omses såsom en oomstötelig lag för rikets säkerhet uti inlänske upror eller andre krig, samt att 1741 års riksbeslut må blifva gällande emot dem som taga afsked för tjänstgörande skull.

Dessutom så lærer vara synligt, att riksdagsord. är upsatt relative till rikets invärtes styrelse, men icke relative till krig; således bör deruti det förklaras, som tarfvas derefter jämkas.

Deribland bör och räknas att öfverstar och officerare såsom fullmäktige kallas till riksdagen. Det är befunnit att cheffen varit hema uti landet och att ändock en regementzofficerare kommit hem i dess stäle. Att en eller flere officerare varit hemma och fullmäktig icke desto mindre blifvit vald vid armeen och en ofrälseman dertill tagen. Alla sådane författningar hvilka kunna göra armeen onyttig, ja ock aldeles umbärlig, ty när en officer behöfs men ej gör tjänst i fäldt, så är han visserliga umbärlig i fredstider, hvarmed stor besparing uti staten ske kan. I fredstider behöfs icke armen och i krig kan den ej brukas när officerarne skola resa derifrån.

Det skulle således synas nog, att uti krigstider en capit, hälst caput, om den får,³⁵⁷⁶ blefve vald riksdagsman och alle regementzofficerare blefve vid sitt tjänstgörande.

Hvilket alt jag till ömsint öfvervägande ödmjukeligen hemställa bordt.

---

³⁵⁷⁶ Osäker läsning.

4.

*Borgmästaren Mattias Kiörnings memorial 13 april 1761
om anläggandet av två stapelstäder i Västerbotten och
Västernorrland*

(Borgarståndets arkiv, vol. R 1360, nr 51.)

Protokollet s. 628.

Jämnliskt mit sidstl:ne torsdag uti högtärade borgareståndet til protocollet gjorde förbehåld,³⁵⁷⁷ beder jag ödmukast at få föredraga västerbottniske städernes och Hernösands samt Sundsvalds städers öma angelägenhet vid then nu af österbottniske städernes och landets riksdagsfullmäktige hos riksens högloflige ständer anhängigegiorde ansökning, angående 3:ne stapelstäders inrättande therstädes.³⁵⁷⁸ Thenne theas öma angelägenhet tillika med min riksdagsmannaskyldighet ålägger mig, at hos riksens högloflige ständer jämväl i diupaste ödmukhet anhålla om höggunstig befordran til åtniutande af tvänne stapelstäder, neml:n en i Västerbottn uti then stad ther i orten, hvarom framdeles kan öfverenskommas, och en för Ångermanland, Jämtland och Medelpad, at i Hernösand, som innehafver bästa belägenheten och hamnen samt tilförene ägt stapelrätt, inrättas, til thess och Sundsvalds stads gemensama tienst. These landskapers ansenliga vidlöftighet, af hvilka Västerbottn består af omtränt 50 mihls längd, Jämtland af 20, Ångermanland och Medelpad af 28 mihlar, så at det tilsammans utgör åtminstone ett tusende qvadratmihl, tyckes sannerligen kräffa riksens högloflige ständers lika behiertande, som Österbottniske landet vederfarits. Jag hvarken vil eller dristar mig falla riksens höglofl:e ständer besvärlig med anförande af the många och betydande skiäl, som strida för thenne min ödmukaste ansöknings rättvisa och billighet, emedan the äro the samme och af enahanda beskaffenhet, som österbottniske städernes och landets fullmäktige anmält. Korteligen finner jag dock nödigt, at i diup ödmukhet beklaga, thet Västerbottns, Ångermanlands, Jämtlands och Medelpads landskaper och städer af then inskränckte seglationen, som

---

³⁵⁷⁷ Se protokollet den 9 april 1761.

³⁵⁷⁸ Jfr bondeståndets protokollsutdrag 9 mars 1761, tryckt i *BdP* 8, bil. 17.

icke tyckes vara grundad, hvarken uti naturlig eller någon exclusivt privilegerad borgerlig lag, tvingas til wannagt och nästan undergång för städerna, thet allmänna til ingen ringa skada. Thetta lidande ökas nu och sätter all borgerlig näring i these städer utur stånd, om Österbottn förses med 3:ne stapelstäder och the förre ifrån dylik rättighet af 2:ne, skulle uteslutas. Then som har sig landets belägenhet kunnog, kan icke draga i tvifvelsmål, at en sådan skillnad emellan lika rätt ägande landskaper, gifver anledning och orsakar en både för landet och städer skadelig seglation med allmogens trävircsproducter ifrån wästra til then östra sidan, hvaraf städerna i Wästerbottn, Ångermanland och Medelpad likväl förr fådt vara säkra inkiöpare. Dessutom tyckes allmogen i these orter äfven så wäl som österbottningarne vara berättigade til then förmon at å närmare ställen få afsätta sine trävircstilvärckningar til stapelstadsborgare, hvilka bestå i bräder, ribbor, läcktare, biälckar och tjära til myckenhet utom järn, som vid the många bergsbruken i orten tilwärcas. Häremot tarfvar landets och städernes fiskierier om the annars skola kunna underhållas och komma til någon högd, ansenligit quantum salt för någorlunda pris, så wäl som til flere nödvändige behof, lin, hampa och andre til införsel tillätne vahrer. Utom these nämnde landsorter äro Åsele, Umeå, Piteå, Luleå, Torneå och Kimi vidlöftige lappmarcker ther ofvanföre belägne, hvilkas välstånd och til bibehållande af handeln med borgerskapet å svänska sidan, fordrar nötande och tärande varor samt silfverpenningar och arbetat silfver til äfven någorlunda pris, så framt the icke skola vända sig til norrska och ryska sidan. För öfrigit bör jag icke förtiga then kiännbara skada, som thet allmänna och skiepsreddarne i these städer vid nu varande belägenhet igenom then inskränckte seglationen måste undergå, at theras fartyg och siöfolck större delen af året icke kunna nyttias, utan the förre onyttigt bortrutna i hamnarne och the sednare onödigt födas öfver vintermånaderna. Alle these i diupaste ödmiukhet åberopade skiäl och omständigheter lära tydeligen utvisa nödvändigheten och nyttan af thenne min ödmiukaste ansöknings höggunstiga bifall, hvarföre och i anseende så wäl til the upräcknade tilräckelige exporter samt retourvarors afsättande, som flere herrar landshöfdingarnes i orten tilstyrckande och relationer, jag therom i diupaste ödmiukhet gör mig så mycket mera försäkrad, som Stockholms stad och Bergslagerne likafullt icke kunna tvifla om all vanlig tilförsel af victualiewaror och lärfter ifrån Wästerbottn och Norrland. Utbedjande jag

mig ödmjukast, at få thetta med the öfrige högt[ärade] respective stånden communicera.

Stockholm den 13:de April år 1761

M. Kiörning
Riksdagsfullmäktig för
Hernösands, Sundsvald och
Torneå städer

5.

*Svar av deputerade av sjö- och stapelstäderna på
upp- och bergsstädernas förslag angående handelsrörelsen
13 april 1761*

(Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 233.)

Protokollet s. 972.

Deputerades af sjö- och stapelstäderna svar, på up- och bergsstädernas tankar och förslag, angående deras och stapelstädernas handelsrörelse, lemnat vid riksdagen i Stockholm den 13 Aprilis 1761

De tankar och det förslag som en del af up- och bergsstädernas herrar fullmäktige hemställt högtärade wällofl. borgarståndets granskning och närmare åtgärd, angående deras och stapelstädernas handelsrörelse, hafva wi genomläsit, tillika med ett särskilt i detta ämne ingifvit, och däruti åberopat memorial. Däraf hafve vi funnit, att samma städer klaga öfver inskränkt och otilläckerlig handel, mindre välmåga, förfallit tillstånd och ödesmål, hvilket skall utbreda en skadelig vanmakt öfver hela rikskroppen, stridig emot alla städers uphof, såsom grundat på en otvifvelaktig visshet, att uti hvarje stad hafva en tillräckelig utkomst på stadsmannavis, och ej så mycket omliggande landsortsbehof; att rätta källan till denna vanmakt skall härflyta däraf, att stapelstäderna icke äro detsamma för up- och bergsstäderna, som dessa för landet, samt utländske orter för rikets staplar.

Utaf detta will slutas, att stapelstädernes handlande, som ej skola äga rätt att känna andre afnämare, än up- och bergsstäder, ej eller veta af annan tillförsel inrikes ifrån; då de öfverskridit desse gränzor, varit orsaken till alt detta onda. Häremot föreslås såsom botemedel, att stapelstäderna måga förbjudas, att hädanefter directe och indirecte drifva handel uti up- och bergsstädernas frimarknader, därstädes minuter, eller dessemellan uti dessas handelsdistracter, immediate till sig draga Bergslagens effecter; detta yrkas äfven uti det åberopade särskilte memorialet, enskilt emot Götheborg och Uddevalla stapelstäder.

När högtärade wällofl. borgareståndet betraktar desse grunder, de däraf dragne slut och förslager uti sin hela vidd, så torde finnas, att så mycket som principerne äro vacklande, så och långt mer skulle förslagens verkställighet bli skadelig för hela rikets och samtl. dess inbyggare. Det tillkommer oss, såsom undersåtare, och tillika riksdagsfullmäktige, för städer som äga stapelrätt, att söka förebygga detta; ty täcktes högt:de wällofl. borgareståndet benägit anse, att vi närmare lägge detsamma för en dag.

Om man efterfrågar alla städers första uphof, blir oförnekligt, att det blifvit fotat till befrämjande af landets väl, till lättande af landtmannanödtorfter. Att bestrida detta, rimmar sig lika så litet, som man ville säga: Folket är gjordt för ämbetsmän skull, och icke ämbetsmän för folkets. Då landtmannen närde sig med hvad han kunde hämta af den jord han brukade, och hvad det lilla samhälle, hvaruti han bodde, kunde till sina medlemmar uplåta, då woro inga städer; men nödtorften gjorde dock, altsom folkhopan mer och mer ökte sig, snart nog vissa mötesplatser nödige, hvarest vahra mot vahra byttes. Sedan blefvo behofven flere: handtverkerier funnos oumgängelige, samt att folkets och samhällets beqvämlighet kunde lättas genom handel, grannar, landskap och riken emellan, då den ena botade sin brist med den andras öfverflöd. Detta fordrade likväl folk som hvar för sig uti hvardera ämnet arbetade; desse skulle hvar på sitt vis hafva nödig utkomst, och detta lade första grunden till stads- och landtmannanäring.

Att gifva rörelsen emellan dem och hvart och ett lands inbyggare, närmare lif och drift, delte städerna åter efter sitt beqvämligare läge uti stapel- och upstäder. Sådane ordningar och mått widtogos, som skulle hålla en jämnwigt emellan landtmannens och desse städers välmåga. Altsom folket uti hvart och ett rike blef mer och mer uplyst, så vann samma jämnwigt

större och större stadga genom lagarna. Desse hafva äfvenledes ifrån äldsta tiderna tillbaka utstakat gräntsor, landet och städerna, samt desse emellan, så att alla skulle därigenom må väl, och ingen kunna trycka mindre undertrycka den andra.

När en skakning härutinnan påsyftas, så är man tvungen bevisa, att denne jämnvigten är bibehållen, uti vår lag, och att den skulle bli häfven, om något af de så kallade föreslagne botemedel mot up- och bergsstädernes förmente vanmakt, vidtages.

Uti 2. cap. h.b. tillåtes stapelstadsborgare: *att hvar uti sin stad köpslaga med ut- och inländske män. Utom frimarknader i upstäderna, måga de ej med andre, än borgare därstädes köpenskap drifva. Med samma borgare få de då, det är, utom frimarknad, ej handla annorlunda än i gross.* Upstadsborgare däremot få *reda i skepp, så ock i stapelstäderna försälja i gross de vahrer, de få in-, eller låta dem föra til den stad, där de sjelfve bygga och bo.* Igenom detta förordnande är jämnvigten bibehållen, emellan landet och städerna af bägge slagen.

Ty om det skulle hända, att up- och bergsstäderna hvar i sin ort ville sammansätta sig, till de vahrors oskälige stegring, som landtmannen behöfver, eller slå dess producter i underpris, så äro frimarknader, enligt VII cap. h.b. tillåte, och dessemellan landtmannen öpet lemnadt, att till stapelen afföra sina tillverkningar, och åter hämta sine nödvändige behof, såsom en bot emot denna soten. Uti frimarknaden kan landtmannen ock, åtminstone någon tid på året med sin bekvämlighet, för bästa pris som möjligt är, få köpa af stapelstadsborgare sådane vahrer, som outhärligen tarvas, eller ock försälja sina af berörde upstäder till äfventyrs i wanpris slagne tillverkningar, till sådant värde, som de kunna hafva utkomst wid å ömse sidor. Härigenom kan upstäderna icke ske förnär, om de låta sig nöja med måttelig vinst; ty den kåstnad, som på vinst och förlust åtgår för stapelstadsboen, att föra sina vahrer till frimarknaden, ofta på olägelig tid, samt med dyrt underhåll därstädes, gör så mycket, att upstadsboen, som har hela året för sig, att taga tiden och tillfällen i akt, till vahrornas bättre transport och inlöp i gross, alltid kan hålla lika pris med stapelstadshandlande.

Skulle åter ske, att rikets eller visse orters stapelstäder sammansatte sig, att till landets och de andre städernes förtryck, stegra nödvändige utrikes vahrer, eller att slå landets egen afkastning i underpris; så gifver denna la-

gen äfven derföre bot, då upstäderna är tillåtit, att reda i skepp, till sin egen stad afföra, hvad de kunna få in, och äfven i stapelstäderna sälja sine vahrer i gross. Wilja de icke bruka detta medel, så kunna de til stapelstädernas frimarknader inkalla utländske handlande, och med dem köpslaga bäst de gitta, enligt nyss åberopade cap. 4 §. Härigenom måste upstädernas öfverklagade vanmaktsbefordran af staplarne, förfalla, om de veta och förstå eller vela sig däraf begagna.

Ho kan neka, med mindre denna lagen är så hälsosam uti sitt sammanhang, för up- och bergs- som stapel- och sjöstäder? Och om lagen ej bidrager till up- och bergsstädernas välmåga, upkomst och förkofring, så äro stapelstäderna därtill ingalunda orsaken, utan borde den igenfinnas, *dels uti en mindre noggrann hushållning i up- och bergsstäderna*, dels ock uti det missbruk, som kringboende brukspatroner och andre landtmän föröfva, i det en del af dem extendera sina rättigheter altför vida, och drifva öpen landthandel, som ej annat kan, än bidraga till städernas vanmakt och undergång. Däri synes sjukdomen ligga; och däremot bör, efter vår tanka, up- och bergsstäderna vara omtänkte på nödige botemedel, hvilka då de varda föreslagne, stapelstäderna gärna skola vidtaga, och i görligaste måtto understödja, så vida de finnas billige, och ej lända till desse städers förtryck.

Erfarenheten bevisar, att ingen lag kan i utöfningen och ändamålet, då det följes, wara så god, att ju egennyttan söker att missbruka den. Detta borde få rum, om stapelstäderna förpligtades, att icke drifva någon slags handel med up- och bergsstädernas frimarknader, därstädes minuter, eller dessemellan af första handen upköpa Bergslagens och allmogens effecter, eller till desse sälja hvad de kunna tvingas afhända hos dem. Ty om detta blefve en stadgad lag, så skulle ju bli lätt för up- och bergsstäderna i hvarje landsort, att samsätta sig, till fastställande af hvad de ville gifva stapelstäderna, för utrikes ifrån införde, men landtmannen nödige vahrer, samt huru dyrt de samma vahrer sedermera till landets inbyggare, så högre som lägre, ville försälja; äfven hvad de hälst behagade gifva för landets egen afkastning, skulle stå dem fritt.

Stapelstäderna skulle således blifva vanmäktige att fria sig ifrån förtryck, och landtmannen än mera villrådlig. Den fattige skulle se sig ett ook ålagt, som han ej hade tillfälle att sig afskudda; hans svett och blod, utprässad och förtärd wid landets upodling, till rikets och egen utkomst,

torde på sådant sätt lätteligen bli ett offer, för händer, som kunde vara så tilltagsne, som egennyttige, och detta skulle osvikeligen alstra förvillelse i alla stånd, samt fattigdom hos de medborgare, som nu hafva sin nödvändiga utkomst.

Friheten, lifvet i all handel, förmögenhetens amma, en fostermoder för alla folkslagz vältrefnad, skulle då skapa om sig i ett monopoliskt spöke, som visserligen droge med sig städers och lands undergång, sedan den skrämt bort wälmågan.

Våre kloke förfäder, stiftarna af vår sälla frihet, hafva förestäldt sig detta; ty hafva de ock uti 51 § regeringsformen så visligen stadgat hufvudgrunderna af städernas privilegier, hvilket resolutionen på dessas besvär, under den 16 Oct. 1723,³⁵⁷⁹ § 45, närmare förklarar, i det där bjudes, att deras grund och varelse ej må uphäfvas och omkullkastas; att samma privilegier ej annorlunda kunna anses, än såsom en fundamental lag, hvilken dock uti sjelfva sitt fundament skulle undergräfvä, ramla omkull i anseende till stapelstäderna i allmänhet, om den blefve så medfaren, som de omrörde skrifter innehålla.

I anseende till hvilket alt, wi så mycket mindre kunna finna, att någon den ringaste ändring uti städernas egne grundrättigheter kan tillåtas, som jämväl de öfrige respective ståndens fri- och rättigheter härunder bero, hvilken såväl uti allmänna lagen, som i åtskillige kongl. privilegier, förordningar och resolutioner äro grundade.

Detta är det vördsamma svar som deputerade, å stapelstädernas vägnar funnit sig föranlåtne, att till det högt:de vällofl. borgareståndet aflemna. Ut supra.

Isaac Clason   Sven Biörkman   Omnberg   A. Schau
Johan Hanqvist   Frans Cervin   Nils Burtz L:son   C. A. Hanell
Michaël Koch

---

³⁵⁷⁹ Tryckt resolution 16 oktober 1723: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring öfwer de, wid denne genom Guds nåde nu wäl öfwerståndne riks-dag, utaf samtelige städerne, genom deras fullmäktige, underdånigst insinuerade beswärs-puncter.*

6.

*Borgmästaren Arvid Schauvs memorial (maj 1761) om
Nordencrantz' bok En wördsam föreställning*

(Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 113.)

Protokollet s. 655.

Dict. ad prot.³⁵⁸⁰

Riksens h. ständers respective ledamöter, som haft ledighet at genomläsa herr commercerådets och riddarens Nordencrants afgifne tryckta memorial,³⁵⁸¹ hafwa utan twifwel funnit det syfta på en förändring af rikets regeringssätt, hwars ofulkmoligheter han trodt sig deruti hafwa uptäkt, och til deras rättande föreslagit, at uphäfwa ståndens privilegier, samt at öfverlämna högstrådande magten i riket til landets odalmän, hwilke efter hans tanka, skilde ifrån lifstidsämbeten, skulle formera r. ständer.

Det wore äfwen så widlöftigt som obehageligt, at anföra des utlåtelse, motsäjelser, tilwitelser och föreslagne botmedel. Det är ock onödigt, ty de äro för mångfaldige och ögonskjenlige, at kunna ungå rik. st. uplysta insicht, och h. ryttmästaren Jennings och h. kyrkioherden Hiortsberg hafwa uti deras memorialer utdragit de märkeligaste och eftertänkeligaste.

H. com:rådet drager sina slutsatser af twenne oemotsäjelige sanningar, at alle mennisklige förfatningar äro ofulkmolige, och at skrif- och tryckfrihet bidrager til nödig uplysning för dem som skola hantera rikets angelägenheter.

Felet består uti tillämpningen.

När en menighet förenar sig at uprätta ett samhälle, då är den ännu magtägande, at så förordna om sin styrelse, som den bäst och fördelagtigast aktar. Men när denna förfatning är belefwad och afgjord, indelning fastställd emillan bjudande och lydande, öfwerhet och undersåtare, och begges wilkor utstakade så äger icke folket nogon rätt mer derom stadga, utan är förplichtadt, at ställa sig den antagna regeringslagen til rättelse.

---

³⁵⁸⁰ Påskrift: "Upl. hos borg.st. d. 25 Maii 1761".

³⁵⁸¹ A. Nordencrantz: *En wördsam föreställning ...* (Stockholm 1759).

Alt detta stödjer sig på den uppenbara rätwisa, att alle af förståndige personer med beråt mod ingångne afhandlingar böra hållas helige, eller efter swänska mäns gamla sed och ordspråk, ord och afskjed böra äga bestånd, samt den lika almänt widkända billighet, at efterkommande äro förbundne at godkänna sådane af sina förfäder slutne förfatningar, som bidragit til deras skydd, wälfärd och sälhet, den tid de warit oförmögne, at sjelfwe wårda sit bästa. Utom des wore en omöjelighet, at menige man skulle sjelfwa föra regeringen; en obillighet at de förmögne skulle härska öfwer dem lyckan neka des häfwor; en orimlighet uti begge händelser at hafwa gifwit högstrådande magten ifrån sig och tillika äga rättighet öfrig, at derom när så godt synes, annorlunda förordna, at tillika wara rådande och lydande, lydande och icke lydande, redoskyldige och redofordrande. Ho kan mena sit samhälle och sit fosterland wäl och gynna en sådan tanka, som så klarligen leder til outhörlig oreda, ständig osäkerhet och ofelbar undergång?

Högstrådande magten uti Swea rike har ifrån urminnes tider tilhördt riksens ständer. Rikets ålder och fordna tiders ärlighet lemna oss icke några skriftelige afhandlingar derom; men folkets widkännande och ständers oklandrade besitning af denna magten är deraf ett ostridigt bewis.

Dessas sammankomst, möten och beslut skola achtas och hållas för rätta almäna riksdagar, emot hwilka ingen hafwer at säja, som konung och riket med hörsamhet och lydno är underkastad, förmår 45 § uti 1634 års regeringsform.³⁵⁸²

Fördenskul fant folket sig icke ens befogade år 1718 när det konungliga enwäldet uphörde, at tilägna sig regeringen eller rättighet at om rikets styrelse gjöra nogon förfatning, utan med riksdagsfulmägtiges utnämmande solitement³⁵⁸³ ärkände det för ständers urgamla rätt.

När en casus icke mer är för handen eller kan hädan efter uti Sweariket existera til öfwerläggning, hwilket regeringssätt wore det bästa at följachteligen til wäljande; och en af alla häfdateknare och försichtiga statskloke widkänd sanning är, at äfwen skjälige förändringar uti ett wedertagit regeringssät äro för det almäna wådeligare, än de olägenheter, hwarmed det uti en eller annan måtto kan wara beswärat; det jämwäl i öfrigit är en hos

---

³⁵⁸² Tryckt i Stiernman 1728–33, 2, s. 887–922.

³⁵⁸³ Osäker läsning.

oss faststæld grundlag, at r. ständer allena, i kraft af den fordom wid regementets början updragna och alt sedan af folket widkända rättighet, äro magtägande, at nu och framdeles gjöra sådana beslut, stadgar och förordningar om sig och riket, som de profwa tjenlige til det almäna bästa, samt deras frihet, säll och tryghet; så äger ingen emot denna ständers magt och myndighet stridande förestälning rum, utan är högst förgripelig.

Derföre är ock uti regeringsformen, Swea konungaförsäkran och Sveriges almäna lag högsta straf utsat för den, som wågar hemligen eller uppenbarligen förhafwa och stämpla nogot til det af ständer faststälta regeringssättets uphäfwande och förändrande, wägen dertil bana, eller riksens fundamentallagar at rubba, eller dertil anledning gifwa.

Och som r. ständer funnit det nogre, af en inbillad eller sjelftagen frihet, trodt sig äga rätt at saklöst tadla och wrängt uttyda de på riksdagar gjorda förfatningar, samt at påstå redo och ansvar af riksdagsmän för sina hemmawarande uti de på riksdagen med de andra riksdagsmän samfält öfwerlagde och afhandlade mål, med flera försök, at förringa den oklandrade rättighet at förordna om riket, r. ständer uti de påföljandes omdöme böra äga, och sjelfwa förnuftet samt regeringsformen nu och i förra tider, uttryckeligen medgifwa, stadga och befästa; så hafwa de uti 16 § af 1747 års riksdagsbeslut,³⁵⁸⁴ at förwara grundlagarne emot alla fördärfweliga påfund, försök och ingrep, stadgat och förafskjedat, det eho som på något wis, hemligen eller uppenbarligen ef:tracktar, at förringa öfwerhetens höghet, störa ständers fri- och rättighet, den samme skal, såsom en orolig och skadelig lem lagligen anses och straffas.

På denna grund hafwa ock r. h. ständer wid förledne riksdag yttrat sig, at de såsom magtägande icke kunna medgifwa, at deras gjöromål framställas, såsom til sin grund och laglighet osäkre och³⁵⁸⁵ mindre tillförlitelige, til framtidens pröfning, utan förklarar sådant tankesät emot lagar och regeringssättet aldeles stridande.

Det är och underligit, at h. commercerådet icke märkt wid sit memorials författande, öfwerseende och afgifwande, huru mycket han irrat sig och öfwerskridit sin undersåteliga förbindelse, at wörda och wårda regerings-

---

³⁵⁸⁴ Tryckt riksdagsbeslut: *Sveriges rikes ständers beslut, giordt, samtykt och förafskiedat på then almänna riks-dagen som slöts i Stockholm then 14. december år 1747.*

³⁵⁸⁵ Upprepat i memorialet.

sättet, när han likväl såsom en oföränderlig Sweriges grundlag, hwaröfver ingen question i nogon tid bör tillåtas, sjelf undantager pag. 622, at ständer böra wara, som föreskrifwa så wäl konung och råd, som sig sjelfve lagar, hwarefter riket bör styras.

Om man wille medgifwa för ett ögnablik, at den af h. commercerådet föreslagne ändring wore fördelachtigare hwad försäkran kunna wi äga, at den är ock framgent skulle finnas wara den fulkomligaste, och befriad från alla fel och illusioner? Ho är borgen, at de besutne odalsmän i riket altid äro och blifwa de wettigaste, rådigaste och dygdigaste? Ho kan lofwa sig at alla medborgare, om de ock skulle blifwa hwarannan uti alt så jämnlige, som de äro uti den borgerliga friheten, framgent skola beskjedeligen bära en sådan jämnlighet? Ehuru det är en motsäjelse, at alla medborgare skola göras jämnlige genom privilegiernes afskaffande, och ständer likwäl bestå af odalsmän; ty ehuru wigtig friheten om egendomen är hwar och en, så är den likwäl ringa emot den en hwar tilhöriga wård om sitt lif, hwilken omständighet, särdeles uti ett fritt samhälle gör den obesutna friborgaren lika berättigad at taga del i de almäna förfatningarne, som den besutne, utom de at snille och wet ofta bättrar hos den förra den lott, som lyckan beskärt den senare af förmögenhet.

Wet och mandom hafwa derföre i all tider ägt achtning, fram för rikedom hos folk, som warit öma om deras samhällens anseende och bestånd.

Man skulle derföre förgjäfwes wänta af den föreslagne ändringen en sådan förmån, som h. commercerådet inbillar sig; men god skjäl at fruchta, det regeringssättet gång efter annan så ändrades, at des samband omsider slets, och riket förföll uti oboteligit elände.

Deremot kunna svenske män med skjäl göra sig hopp om, at det almäna warder säkrast sedt til gode genom de medborgare, som de af hwarje stånd kora til riksdagsmän efter den kunskap och öfwertygelse de äga om dessas kunskap, förfarenhet och redelighet.

Skulle nogon riksdagsman icke swara emot sina hemmawarandes förtroende, så är det likwäl icke at förmoda om pluraliteten; och om en så olyckelig stälning skulle supponeras wara möjelig, så är den lika möjelig i afseende på rikets odalsmän, hwilkas egendom aldrig blefwe borgen för deras wett och ärlighet.

Hwad ståndsprivilegier beträffar, äro de med ståndens enhälliga samtycke meddelade, böra fördenskul anses såsom en lag, och kunna icke för

nogot dera röras, utom det ståndets bifall och samtycke. De äro således ett förnämt stycke, som kongl. förklaringen af d. 7 Junii 1664³⁵⁸⁶ förmäler, at riksens fundamentallag, som intet kunna lida nogon anstöt, utan farlig efterföljd af rikets frihets och tryghets äfwentyrande, och aldenstund det som uti en punct rörer och anstöter riksens fundamental- och publique lag kan och resten af alla ständernes rätt och wälfägna friheter, samt hela rikets förfatning med sig bringa til afgång, fördenskul äro alle r. ständer med rätta högeligen intresserade uti hwarje stånds privilegiers widmagthållande; hwarföre det ej eller är nogon tilständigt, at mera klandra respective ståndens privilegier än andra hufwudstycken af wår beswurna grundlag.

Och nog oförväntat är det at se h. commercerådet yrka privilegiers afskaffande, som sjelf sökt, och wettat göra sig redbar nytta af privilegier.

Om skrif- och tryckfriheten få r. h. ständer snart anledning at förordna, i följd af det ifrån särskilta stora deputationen infordrade betänkande.

Emedlertid, så wist det är, at kätterie gifwes äfwen så wäl i politiska, som theologiska mål, så angeläget blifwer det, at förekomma i begge ämnen des utspridande genom en oinskränkt frihet, hwilken skulle bana wägen til ett tygellöst sjelfswåld, lagars föracht, mistroende til regering och ständer, och kan hända almän resning, hwartil en enfaldig menighet af nogra illasinnade lätteligen kunde upwiglas.

H. com.rådets förslag, at konungs, råds och äfwen ständers förfatningar böra ej wara undantagne censors påminnelser uti sådant som kan finnas, at de hafwa mistagit sig, är så oredigt och misfirmeligit, at man måste undra huru han kunnat fatta en slik tanka.

Regering och ständer subordineras en ämbetsman.

Men om de ock supponeras hafwa mistagit sig, skal man då supponera hos dem nog dygd at rätta det på censors påminnelser? Eller skola de wara förplichtade at nödwändigt hörsamma honom? Än om ständer icke finna sig deruti, hwad blifwer då för censor til gjörande?

Antingen blifwa censors påminnelser utan wärkan fruchtlöse förebråelser, stridige med ständers och regerings wärdighet eller måste högsta magten i riket öfwerlämnas des discretion.

---

³⁵⁸⁶ Ridderskapets och adelns förklaring angående skånska ridderskapet 7 juni 1664, tryckt i Stiernman 1728–43, 2, s. 1432–1438.

Wid anmälan af alt detta har h. com.rådet litat på den rätt och frihet hwar riksdagsman äger, at opåtalt wid ständers sammankomst yttra sin mening; men han har bort påminna sig, at denna frihet äger allenast rum i tillåteliga mål, och at en riksdagsman jämte befordran af Guds namns ära och rikets sanfärdiga nytta, samt bibehållande af ständernes frihet, äfwen är förbunden at redeligen styrka och befrämja hwart och ett stånds wälfägne privilegier och rättigheter, och således ställa sig rikets fundamentallag och beswurna regeringsform samt riksdagsordningen til skyldig efterlefnad, särdeles at han icke inlåter sig uti nogot hemligt eller uppenbart rådslag, til ändring uti det faststälte regeringsättet. I denna omständighet äro nu warande och tilkommande ständer lagbundne genom de föras gjorda och sedermera af alla beswurna rikets grundlagar.

Och som han satt det så mycket mer å sido, som han genom sit memorial gofwit vårt regeringsätt skuld af mångfaldiga fel och almänhetens förtryck och förestält det såsom ett wälde af en illasinnad magtägande faction eller partie, hwars interesse är stridande emot hela folkets, så kan jag ej annat än förena mig med h. rytmästaren Jennings och h. kyrkioherden Hiortsbergs och til r. h. ständers godtfinnande wördsammast hemställa, om det icke bör remitteras til nogon särskilt deputation at granskas, samt h. comm.rådet så wäl som censor, hwilken tillåtit des tryckning höras och ställas til laga ansvar för hwad i detta memorial finnes hafwa stridt emot rikets grundlagar och hwar mans derunder beroende rätt, hwilket af bemelte deputation genom en mogen deduction heldre bör läggas för almänhetens ögon til des uplysning, än detta memorial skulle indragas och afskaffas.

7.

*Rådmannen Abraham Hülphers' memorial 30 september 1761 om lanttullarnas upphävande**(Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 214.)*

Protokollet s. 1174, 1178, 1179, 1192.

Ödmiukt memorial

När man eftersinnar beskaffenheten af småtullarne, samt öfwerwägar nyttan emot tyngden och olägenheterne, som riket och undersåtarna måste känna deraf, så lærer tydeligen finnas, huru nyttan ej allenast icke swarar emot tyngden, utan ock at när den med så mycken undersåtarnes känning och betungande måste köpas, blifwer den så godt som ingen; och följakteligen, at det wore mödan värdt, om någon utväg finnas kunde hwarigenom riket wunne lika eller större inkomst och gagn, med inbyggarnes mycket mindre swårigheter och betryck.

Kronan lærer icke finna något annat gagn af desse tullar, än hwad blott består i den behållne summan af inkomsterne, sedan en widlöftig stat, och allehanda slags afskrifningar medtagit en eftertänckelig del. Ty at igenom denne tullinrättning lurendrägerier wela förekommas, har så mycket swagare grund, som wederspelet är påtageligt; och de samma icke kunna öfwas annorstädes, än wid stora sjö- och gräntse-tullarne, där ock rätta stället är at förebygga dem.

Sedan wahren blifwit in i riket lurendrägad, och följaktel. hela quantiteter stanat, antingen på landet, eller uti stapel-städer, hwarest mästa consumptionen utan twifwel är, så lærer det å ena sidan icke wara möjligt, at ju slike wärror skulle spridas ut, och några små portioner tränga sig in uti de smärre städer, om och betjeningen til tio falt fördubblades. Å andra sidan åter, om det wore möjligt, skulle dock ej något annat derigenom wara wunnit, än at up-stadsboer skulle tro sig wara mer än alla andra rikets undersåtare, så medelst lidande och twungne; hwaraf den olyckliga böjelsen, at mäst af all ting efterlängta det, som är förbudt, icke litet skulle stärckas. De beslag som här och där under tiden tilldraga sig wid småtullarne, göra föga eller ingen ting till saken; komma mäst at falla på oskyl-

digt enfalligt folk, och synas wara like wid en hämd, som icke annorledes träffar lurendrägaren, än i femtionde led, hwaraf han ej kan hafwa någon känning, samt är fjärran ifrån ändamålet.

Däremot kan icke nog beskrifwas, huru mycket undersåtarna tryckas utaf desse tullar.

Hwad af undersåtarna blifwer, såsom kronans inkomst under denna titul utgordt, flyter icke oafkortadt in i räntekammaren, utan lider afdrag till en ganska dryg och känbar summa, genom denne tull-betjenings löner och underhållande, tullhusbyggnader, pensioner och oräkneliga slags afskrifningar, som åter måste komma rikets undersåtare å nyo till last, när allmänna behofwen icke desto mindre måste stoppas.

Folkbristen i näringarne finner icke liten orsak i betjenings widlöftighet, som lika fult är otilräckelig. De ringare betjenter till ett märckeligt antal, måste nöta tiden med en odugelig lefnad, hwartil ingen meniska kan wara skapad eller född; och äro riket till besvär och tyngd, ej allenast såsom arbetslöse och frätande lemmar i samhället, som af kronans inkomst måste hafwa lån och uppehälle; utan ock at de, hwad göromålen angår, äro liksom slagne at wara alle andre rikets undersåtare till last; hwar i de måste sätta sin merit, och således förtjena sine förmäns gunst och åtancka.

All tings dyrhet, som betungar hwar och en af rikets undersåtare och menigheten allramäst, finner äfwen häruti en orsak. Men de specielle swårigheter äro derföre så mycket mera tryckande, som deras känning är omedelbar, och ingen annan utwäg synes at undwika dem, än om inrättningen afskaffades.

Tull- och accisordningarne äro ej allenast af den widlöftighet, at icke en gång sjelfwa betjeningen, som dageligen dermed umgå, hinner blifwa nog däri beläsen, mycket mindre folck, som hafwa andra göromål at akta, men de fläste undersåtare och menigheten allraminst; utan äro jämwäl antingen i sjelfwa wärcket beswärade med en och annan twetydighet; eller måste blifwa det, igenom förtydningar, multiplicerade ordres, circulairebref och anstalter, hwilcka icke sällan äro både sins emellan, och emot förordningen stridige. Icke dess mindre blifwa riksens undersåtare derefter, altsom wederbörande betjening anten blott behaga, eller menar sig om saken hafwa rätt begrep, i allrasträngaste måtto medfarne; utan at den skäliligaste ursäkt, som likwäl i alla andra mål blir attenderad, gälla får; och mången redlig kronans undersåte år umgälla minsta brist eller förseende, wid för-

passningsceremonier och blotta formaliteter, på ett swårare och mera kämbart sätt i sin handtering och wälfärd, än mången missgärningsman.

Den nedrige betjeningen i alla orter äro personer af menige sorten, afwände ifrån alt annat lofligit arbete, samt i stället inweklade i sådane odugligheter, som äro både dem och alla andra till beswär. Lägenheter kunna aldrig tryta dem, at oförrätta hwem som förekommer saklöst; ty det händer nästan aldrig, at den lidande kan hafwa tilfälle behörigen åklaga ett iblande tusende ofog, efter som hans tid och angelägenheter endels det förbiuder, och det en dels wore honom ett nytt lidande, sådant genom alla wägar at utföra.

Utan at nämna obehörige tulltägter hwilckas återwinnande ofta kostar mera tid, beswär och utgifter, än man är i stånd att wåga; måste man beklaga de mångfallige hinder, uppehåll, omwägar och ceremonier, med förpassningar, inlagor, påskrifter, förseglingar, öppningar, bewakningar och itererade visiteringar, som utan återwändö trycka rikets undersåtare, och oftast äro mera känbare, än at med en hast förlora sjelfwa wahran.

Men emedan hwarcken alla swårigheter kunna beskrifwas, eller någon lærer wara, som icke mer eller mindre genom egen ärfarenhet wet, hwad härutinnan dageligen händer, och i öfrigit kan wid minsta eftertancka finna, det ej eller annorlunda wara kan, så länge som inrättningen bibehålles; ty lærer wara frågan, om ej kronan och riket kan på något annat sätt ärhålla samma inkomst och säkerhet, som genom desse små-tullar.

Om riksens höglofl. ständer, som känna både sakens rätta beskaffenhet, och medborgarnes omständigheter, skulle finna sjelfwa målet förtjena deras högwisa eftersinnande, så torde finnas hwarjehanda utwägar, hwarigenom riket och inwånarne woro bättre belätne. All uptänckelig bewakning emot lurendrägerier, har i alla tider warit mer och mindre otillräckelig, och näpligen skulle alla kronans inkomster tilhopa, göra fyllest at underhålla så mycken betjening, hwarigenom det för öfrigt ganska hälsosamma ändamål, skal ofelbarare än härtills, kunna winnas; och det kunde lika fult ej wara någon twifwel, det ju saken åter af sig sjelf förföllo uti lika belägenhet. Om så är, och utan dess landt- eller små-tullarne, till lurendrägeriers hämmande, kunna litet eller intet åstadkomma, så tyckes oförgripeligen, at när som kronan kan på annat sätt, och oafkortadt winna lika eller mycket större inkomst, undersåtarne lättas ifrån oräknelige twång och wedermöddor, näringarne från margfallige hinder och onödigheter, wahornas dyr-

het, så wida den af små-tullswäsendet orsakas, blifwa minskad; både för landtmän och stadsboer, samt folkbristen i någor måtto stoppas, så wore rikets wäl befordrat igenom sådan anstalt. Hwilcken fördelaktiga författning hos andre regeringar i Europa blifwit antagen, i synnerhet i Ryssland, som för några år sedan funnit små-tullarne icke swara emot det förtryck och beswär, som undersåtarne i gemen af dem haft, hwarföre de blifwit afskaffade och däremot en stark bewakning wid gräntse-tullarne inrättad till hämmande af lurendragerier, sammaledes uti Frankrikes mästa länder, hwarest i stället för småtullarne andre för kronan säkrare och mindre beswärande inkomster blifwit antagne, som ock skall skedt i Dannemarck.

Uti riket gifwes icke någon, som ej måste taga del i tullafgiften efter som ej någon kan umbära förtullade wahror, och fördenskull jemte sjelfwa wärdet wärckeligen ock betalar tullen.

Således, om efter mantalslängden, hwar och en person i stället ärlade något wist om året såsom tullskatt, äfwen efter hwars och ens handtering, näringsfång och wilckor, så wore förmodeligen hela förenämde ändamål, förutan omgång och widlöftigheter wunnit, med så mycket större undersåtarnes nöje, som de därigenom woro på en gång befriade för alla de bekymmer och förtretligheter, hwilcka tullarna förorsaka.

I riket äro 100:de städer, som åtminstone, öfwer hufwud räknade, utgöra 1 000:de mantalsskrifne personer hwardera, tillhopa 100 000:de, tjenstefolck därunder begripit, för hwilcka husbonden, som bör föda dem skulle betala, à 1 d:r s:rmt om året, gör 100 000 d:r.

Frälse-, skatte- och kronohemman ungefärligen 80 000 stycken, öfwer hufwud efter 10 i mantalsskrifne personer å hwardera, fast än många hafwa 30 à 40, räknas 16 öre s:rmt å hwarje person:

d:r 400 000.

Dock kommo de hemmansåboer, som sitta på små klufna hemmansdelar, hwilcka mäst gifwas i Dalarne, där många hemman hafwa 60 och flere mantalsskrifne personer hwardera, at i proportion njuta lindring.

Höglofl. ridderskapet och adelen, ehuru frie för mantalspenningar, skulle så wäl i anseende till befogenhet, af tullade wahror, som till deras afwel och spannemål, hwilcken i riket försäljes och tullas, förmodel. icke räkna för något beswär, at åtaga sig en sådan personelle tullskatt. Till det minsta äro 1 300 familier, som med tjenstefolcket öfwer hufwud räknat, torde göra 80 000:de personer, à 24 öre: d:r 60 000.

Af högwördige prästeståndet, som innehafwa 1 378 pastorater, räknas efter 10 tunnland jord på hwardera, blifwa 13 780 tunnland, à 24 öre:
10 335.

Städernes jord beräknas till 300 tunnland på hwardera öfwerhufwud, efter som den ena innehafwer mer, den andra mindre, och någre ingen, blifwa 30 000 tunnland à 16 öre,
15 000.

Af hwarje helt hemmans ägare, anten han det sjelf bebor eller hafwer åbo, räknas 24 öre s:rmt hwarje hemman:
60 000.

Järntillwärkningen efter hammarskatten stiger ungefärligen till 300 000 skeppund à 8 öre:
d:r 75 000.

Alle andre bruk, såsom kopparhamrar, mässingsbruk, porcelains-, alun-, swafwel-, glas- och såpebruk, qwarnar, med flere, torde proportionaliter efter drift och storlek, utgöra ringast
30 000.

Städernes handlande och handtwärckare, i proportion af stadens öretal, eller annan taxeringsmethod, kunde till det minsta utgöra
80 000.

Och som fabriqueurer äfwen äro deltagare i tullbare wahrer för sig och arbetsfolk, så kunde räknas ungefärl. 3 000 stohlar à 1 d:r:
3 000.

Tillsammans d:r 833 335 silfwermynt, eller något mer än åtta tunnor guld, som blefwe för kronan en ren och oafkortad årlig inkomst, hwilcken af magistrater, bergs- och häradsfogdar, lika med de andre räntor kunde upbäras. Och är ingen twifwel, at ju denne projecterade summan märckeligen skulle ökas, när wederbörande nogare upgifwit beloppet af det, som här förslagswis blifwit nämndt.

Detta alt har jag trodt mig efter skyldighet och riksdagsmannarätt, ödmjukeligen böra anmäla, med lika ödmjuk anhållan, at och få communi-cera det med de öfrige respective stånden. Stockholm d. 30 Septemb. 1761.

Abr. Hülpherts

8.

*Borgarståndets protokollsutdrag 16 november 1761 om
befordringsärenden*

(Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 204.)

Protokollet s. 1365, 1367, 1375, 1727, 1729.

S.d. Genom protocollsutdrag af d. 19 sidstl. October har höglofl. ridderskapet och adelen, i anseende till åtskillige deruti andragne skiähl och omständigheter, behagat anmoda de öfrige respective stånden, att wid de af samt. riksens ständer redan afgiorde och till Kongl. Majt. afgångne befordringsmål nu låta bero och nedlägga alla de öfrige som hitintils ej blifwit expedierade, samt på intet sätt låta widröra några andra än dem, som uti urskillingen, genom besvär öfwer liden prejudice, anmälte blifwit.

Detta ärende, såsom warande af en ganska öm och granlaga beskaffenhet, har borgarståndet för sin dehl i nogaste öfwerwägande tagit.

Och ehuruwäl ståndet högeligen önskat, det riksens ständer kunnat undgå, att blifwa öfwerhopade med de om befordringar inkomna mångfaldiga ansökningar, hwilka ej annat kunna, än borttaga mycken tid för andra rätta rikswårdande ärender, äfwen som detta ståndet icke eller något sådant mål hos sig uptagit, förrän höglofl. ridderskapet och adelen, först hos Hans Kongl. Maj:t, wid början af riksdagen, genom enskilt underdånig föreskrift ärhollit, att 27 af des ledamöter, som efter begiärt och ärhollit afskied ifrån armeen i Pommern hemkommit, måtte i sina tjenster åter insättas, och sedan, genom utdrag utur des protocoll af d. 19 Februarii innewarande åhr, hos de öfrige stånden anmält herr hofmarskalken grefwe Bielke till åtniutande af ett rum på förslag till något ledigt landshöfdingeämbete, så kan likwäl borgarståndet icke instämma med höglofl. ridderskapet och adelen uti den tankan, som skulle riksens ständer, förmedelst det, som i den nys nämnde, eller sedermera i andra tienstesaker, tillgiort blifwit, hafwa trädt Kongl. Maj:ts höga rätt för nära, eller lagen åsidosatt.

Riksens ständer såsom sjelfwe lagstiftande, hafwa ifrån begynnelsen af rikets frie regering, på alla riksdagar mer och mindre utöfwat den rättigheten, att belöna wäl förtjente ämbetsmän, dels med befordran till högre tjenster, eller med survivancer, dels och med frihet, att emot någon be-

tingad förmåhn, sina ämbeten till andra meriterade män få afstå. De hafwa derwid ansedt grundlagarne så mycket mindre kunna ligga sig i vägen, som de twärtom, uti den delen deraf, som angår rättigheten och sättet till tjensters förgifwande, tid efter annan berörde grundlagar uttydt och förbättradt, samt derutinnan wissa inskränkingar och undantag giordt; alt i förmågo af den rätt, som de sig uti sjelfwa ingressen till regeringsformen och 5 § i Swea konungaförsäkran, tydeligen förbehållit.

Annan tanka derom hafwa ej eller på denna riksdag, hwarken riksens ständer i gemen eller något stånd i synnerhet, hitintills haft, utan fast mera uppå höglofl. ridderskapets och adelens, genom extractum protocolli af d. 7 Augusti sidstledne, gjorde tillstyrkande, stadgat, att då sådane saker woro hos dem under öfwerläggning, och upskof med deras afgjörande i rådkammaren genom herr grefwen och landtmarskalken, samt talemännen samfält begiärtes, borde de der hwila, till des riksens ständers utlåtande hunno att inkomma. Borgareståndet påminner sig nogsamt, huru som riksens ständer åhr 1756 beslöto, att dädanefter ej befatta sig med andre, än några wissa då undantagne befordringsmål; såsom och, huru Kongl. Majt., uti den derom utgifne förordningen af d. 17 December samma åhr,³⁵⁸⁷ i nåder förklaradt sig icke eller sjelf wilja sådane mål vidare till riksens ständer remittera. Men det lærer och wara i äfwen så friskt minne, att riksens ständer då tillika woro betänkte på en annan utwäg till gamle wäl förtjente embetsmäns hugnad och understöd på deras ålderdom, nemligen en pensionscassas inrättande för civilstaten, lika som det för militairestaten icke långt derefter wärkeligen skedde.

Då den förra alt härtills måst sakna wärkställigheten, af en slik inrättning; då embetsmän som af ålder och mångårigt arbete nästan äro satte utur stånd, att längre tjena, ej kunnat, å annat sätt hafwa deras nödortftiga utkomst, än att wid deras beställningar lika fullt förblifwa, och då vägen dertill för de yngre följachteligen warit tillstängd, så har, som förfarenheten wisar, förenämnde 1756 åhrs förordning allena ej haft tillräckelig wärkan att förebygga, det ju en anseenl. myckenhet af ansökningar om cessioner och tjenster, samt befordringar dertill, nu som tillförena hos riksens ständer bifwit anmälte, dels igenom Kongl. Maj:ts egne nådigste remisser,

---

³⁵⁸⁷ Tryckt förordning 17 december 1756: *Kongl. Maj:ts Nådige Förordning, Thet Hädanefter inga ansökningar om befordring til Tienster och Characterer hos Riksens Ständer få göras.*

såsom det strax wid riksdagens början för kammarherren baron Reuterholm och sedermera för flere skedt; dels och omedelbart. Riksens ständer hafwa derwid lagt handen utan åtskillnad, igenom hwilkendera af begge desse wägar målen inkommit, och det med skiähl, emedan den ena, ej mer än den andra warit i merbemälte förordning gillad och tillåten.

Icke desto mindre är borgareståndets alfwarliga och högsta önskan, att någon författning kunde utfinnas och widläggas, hwarigenom det ändamål, som riksens ständer med ofwannämnde förordning påsyftat, måtte för tillkommande riksdagar med säkerhet stå att winnas. Men att jämwäl de befordringsmåhl, som hos riksens ständer allaredan äro anhängige, nu skulle nedläggas; det finner borgareståndet för flera ordsakers skull wara högstbetänkeligit.

Sedan åtskillige sådane mål förut gådt igenom expedition, så fordrar sjelfwa rättwisan, och en riksens ständer anständig owäldughet, att de öfrige likaledes warda efter deras beskaffenhet afgiorde, emedan det eljest wore, att giöra en alltför synbar mannamohn medborgare emellan, af hwilka de sednare kunna äga lika, om icke större förtjänster, än de förra. Dessutom hafwa öfwer en stor dehl af de återstående målen trenne stånd redan aflämnat sitt utlåtande med bifall, hwilket således enligt 17 § i riksdagsordningen, grundad på sjelfwa constitutionen af regeringssättet, bör wara ständigt, och giälla för ständernes beslut, utan att det ståndet, som i skiljaktig mening warit, sedermera på något sätt sig deremot sätta må, kunnandes för öfrigit riksens ständer hwarken återkalla hwad i så måtto giordt blifwit, eller de oafgiorde mål nedlägga, utan att synas i och med detsamma ärkiänna, det äfwen deras tillförene, både på denne och förrige riksdagar, i dylika mål till Kongl. Maj:t afgångne expeditioner warit till deras grund olaglige och förhastade, hwarigenom riksens ständers wärdighet ofelbart skulle komma både innom och utom riket på det ömmaste att lida.

Alla desse betänkeligheter, jämte hwad här ofwantill om ständers rätt anfördt blifwit, förlåta borgareståndet, att sluteligen wara af den mening, det måge alla uti ett eller flere stånd uptagne och hittils expedierade befordringsmåhl, så fort det för andra wigtigare ärender sig giöra låter, til bepröfwande och afslutande företagas, doch med all möjelig granskning af hwar och en sökandes förtjenster, så i och för sig sjelfwa, som i jämförelse

med andra; då förmodeligen i det närmaste lärer kunna undvikas att ej någon bättre förtjent må derigenom warda förfördelad.

Hwilket med de öfrige respective stånden hörsamt, tjenst- och wänligen communiceres. Ut supra.

Ex protocollo.

9.

Borgarståndets protokollsutdrag 29 januari 1762 om bevillningen

*(Prästeståndets arkiv, vol. R 918,
borgarståndets betänkanden, nr 177.)*

Protokollet s. 1516.

Utdrag af borgareståndets protocoll, hållit wid riksdagen i Stockholm d. 29 januari 1762

S.d. Igenom en deputation har höglofl. ridderskapet och adelen behagat gifwa borgareståndet till känna, deras tancka wara, at den förledit år förhafde bewillning, för innewarande år, kunde remitteras å nyo till bewillningsdeputation, at jämkas till en ständig bewillning, intill nästa riksdag, och at secrete utskottet imedlertid skulle inkomma med berättelse, hwari från statsbristen härrörde.

Borgarståndet tog detta uti ömsint öfwerwägande och önskade at nu sedan tiden så långt lidit nog rådrum wore härtill, utan at skada riket, men som riksens ständer bifallit bewillningsdeputations betänckande af d. 23 Novembr. at för år 1762 fastställa en särskild bewillning, anser ståndet detta uppskof, en dels därmed stridigt, en dels efter sakernas naturliga lopp, genom tiden ådraga rikets cassa drygare utgifter och äfven den olägenhet uti statswärcket, at aflöningen för rikets betjäning, som penningelön nju-ter, kunde afstana tillika med arméens underhåll.

Dessa omständigheter med flere, som gås förbi, hafwa förefallit borgareståndet så högstbetydelige och af så eftertänkelige fölgder för riket och hwar enskyt man, at de afstyrcka alt uppskof och förwandling af det hos

riksens ständer redan faststälte särskilte bewillningssättet för innewarande år.

Det krig som upkommit sedan sista riksdag, samt de tillökningar uti pensioner, löner och tjänster, som riksens ständer wid flere riksdagar öfwer 1696 års stat bifallit, göra statsbristen oundwikelig, så at borgareståndet för dess del icke har nödigt vidare uplysning däruti, men som uti denna upgift icke någon hemlighet är eller wara bör, instämmer borgareståndet därmed, at secrete utskottet må upgifwa orsakerne till statsbristen. Dock som sådant icke kan hindra bewillningens fastställande för 1762, har borgareståndet icke bordt försumma, at för rikets allmenna och hars mans enskilda säkerhet, nytta och bestånd förblifwa wid hwad förut faststält är, och lefwer uti den säkra tillförsigt, at de öfrige respective ständen äfwen lära finna den stora skada, som riket af ett längre upskof taga kan, och tager, samt derföre och till dess uprättande, samt uprätthållande, sig med borgareståndet benägit förena. Ut supra.

Ex protocollo
N. Renhorn

10.

Borgmästaren Arvid Schauvs memorial (mars 1762) om behovet av ny tjänstehjonsstadga

(Prästeståndets arkiv, vol. R 918, borgarståndets betänkanden, nr 280, bilaga.)

Protokollet s. 1699.

Ödmjukt memorial.

Hwart tidehwarf äger gemenligen sina yrcken, på hwilka folcket wända hela sin upmärksamhet, dicketan och tracktan, medan de öfriga förgätas eller misswårdas.

Däremot ägnar det ett klokt och fritt folck, att sträcka sin omhugsan till alla samhällets tarfwor, eij allenast uptäcka, utan ock uphielpa, och afskaffa de brister, förena och sammandraga alla anstallter till menige mans,

det är samtelige medborgares allmänna bästa, i hwilket hufvudsyftemål alla författningar böra möta, men icke möta hvarannan.

Alla medlemmars gemensamma känning och fördel af frihet och wälmåga, gifver dem den tryggaste öfwertygelse, gör dem kjära till fosterlandet och regeringssättet ewärdeligt.

Förgäfwes upläsas våra grundlagar, förgäfwes predikas och afmålas friheten, och des sälla frukter, när gemene man finner sig tryckt och kufvat af flere eller färre, som äro och som kallas theras medborgare, men som enewäldsherrar, i wisst afseende handtera dem. Owedersäjelige sanningar anses för toma ord, och smyckade bedrägerier emot rön, dem man i handom hafwer.

Wäre grannars skick, konungarnes och förfädernes tankesätt hafva merendels fästadt regeringens ögon på försvarswärkets uprätthållande. Rikets landamärens hägn och utwidgande har mer blifwit tagit till rättesnöre wid de allmänna författningarne, än förkofran af inbyggares wälmåga genom en redig och sammanhängande allmän hushåldning.

Konung Gustaf den förste och dess soneson konung Gustav Adolph hafwa nog tänckt derpå och i samråd med riksens ständer giordt wackra anstalter, men sjukdomar i rikskroppen fordra, likasom i den människliga, längre tid att grundeligen kännas, och än längre att botas.

Efter enwäldets afskaffande hafwa riksens ständer under vår sidst afledne och wår nu regerande nådigste konungs wisa regeringstid warit ännu mer betänckte, att hjelpa den allmänna hushållningen, och dervid visat märckeliga prof af deras insikt, owäldughet och ömhet för medborgares sällhet, men inritade sjukdomar, tanckesätt och sedwanor häfwas icke på gång. Ämnen är ock flere, deras sammanhang och wärckan mera dold, än att alt wid första ögnablicket kan skådas, pröfwat och jämkas.

All lag skall wara sådan, att den tjenar till det menige bästa, och derföre då lagen blifwer skadelig, så är den icke mera lag, utan olag och bör afläggas. Detta gäller med särdeles skjäl wid hushåldningsstadgar.³⁵⁸⁸

Wid detta tillfälle täncker jag till det högtärade ståndets uplysta och mogna öfwerwägande föredraga mina oförgripeliga tanckar om tjenstehjonsstadgan, hvilken rörer hela samhällets hushåldning, och i hvarje handa afseende är af besynnerlig wigt.

---

³⁵⁸⁸ I memorialet: *hushåldningsstadgar*.

Denna stadga ålägger den största, friskaste och hurtigaste flocken af medborgare, kärnan af folcket, i afseende på handarbete, att tjena den öfriga delen, emot wissa utsatt lön, hos wissa och ej andre personer, på wissa och ej andra orter, och det så kärt dem är, att ungå böter, krigstjenst, fästnings- och spinhusarbete.

Påföljden af denna lagen är, att ehuru den af hwar och en, som den angår i någor måtto öfwerträdes, ansenligit antal medborgare för ett sådant twång, och till undwikande af den olägenhet, som likmätigt lag öfvergådt en och annan, som den öfwerträdt, årligen wiker hemligen utur riket til dess oärsätteliga förlust.

Det är oförnekligt, att högstrådande magten uti hwart samhälle äger tillse och förekomma att ej någon medlem må missbruka sin förmåga och förmögenhet till det allmännas otjenst och skada, jämväl att vägleda och upmuntra alla ledamöter att hwar på sitt sätt i bästa måtton bidrag till det allmännas väl.

Men hos ett fritt folck måste alle dylike författningar vidtagas i enlighet med de afsigter, den öfwerenskommelse och beting, som skjäligen förmodas, det friborne människjor haft och giordt då de togo del uti samhället.

Efter den naturliga lagen uphörer föräldrars rätt, att styra och nyttja barnens tjenst och förmögenhet, när desse begifvit sig utur deras bröd och förmå sörja för sig sielfva. Skulle man då föreställa sig, att desse frie människjor wid uprättandet af borgeliga samhällen welat öfverlåta till regeringens godtycke och wälbehag, att tvinga dem till tjenst hos andre medborgare utan frivillig afhandling, blott för det, att de ej hunnit förvärfwa sig någon jord, eller så stor förmögenhet, som de öfrige.

Det är ock märckeligt, att Sweriges gamla lag icke wet af något dylikt tvång. 15 cap. B.b. L.l. och 21 cap. St.l. stadgar, att alla de böra i tjenst gå, som icke hafva eller kunna bevisa sig äga medel, att årligen nära sig, utan andras förfång eller misstankar, att umgå med otilbörlig bärning.

De bägge förste tjenstehjonsstadgarne af åren 1664³⁵⁸⁹ och 86³⁵⁹⁰ lemna äfwen till husbonden, att förena sig med tjenstehjonet om fäste- eller

---

³⁵⁸⁹ Tryckt stadga 30 augusti 1664: *Kongl. May:tz Stadga och Påbudh, Om Tjänstefolck och Legojon.*

³⁵⁹⁰ Tryckt stadga 23 november 1686: *Kongl. May:tz Stadga och Förordning, Angående Tjänstefolck och Legohion, sampt åtskillige härtills där wid förelupne Miszbruuk och Oordningar.*

städslepenningen och lönen, och förbjude icke legofolcks flyttning inrikes orter imellan, ehuru den senare uti enevåldstiden gjorde stadgan utsätter antalet på drängar, som bönder måge hålla, efter deras hemmans storlek. Men i de bägge sidsta af åren 1723³⁵⁹¹ och 39³⁵⁹² har städsel och lön blifwit utsatt, tjenstehjonsantal af bägge könen efter hemmantalet fastställdt, och svenske undersåtare förbudit, att efter egit wal tjena inom Sweriges gräntor.

I så måtto har en del svenskt folck efter den lyckeligen återställte friheten blifwit satt i åtskillige träldomliknande förbindelser, och trefna hushållare besvärade med många omgångar hos dom och befallningshafvande, innan de kunna få kunniga legohjon ifrån andra län, och tillräckeligit antal inom länet, att bättre idka och drifva åker, äng, boskapsskötsel, fiskerier eller någon annan gren af landthushållningen.

Myckenheten af arbetande händer gifva samhällen deras bästa styrcka.

Författningar, som minska densamma, främja aldrig rikets hushållning, utan skada alla näringars tillväxt och undergräfva samfundets bestånd.

Människjoslägtet hogfålles för dess förökande, de fleste trifvas hälst i dess födelseort och älska den framför andra ställen, men tjenstehjonsstadgan lägger hinder i vägen för bägge.

Då den pålägger årstjenst och stadgar lönen, så hindrar den i det samma giftermål, och äggar arbetshjon att söka främmande orter, där mera förtjenst och mera frihet gifves. De gå således hopetals från landet, där de bäst behöfwas, till städerne och från städerne fara de utrikes.

Den som vill lefva, den måste arbeta att förtjena det, hvaraf han kan lefva. Det gäller då det allmänna lika med hvad villkor han då söker sin föda, allenast han då icke olofl. afhänder medborgare deras egendom. Slike tillgrepp allena böra genom lagarnes kraft afvärjas och hämmas. Men att pålägga en fri borgare, att tjena på det och ej på annat ställe, och at sätta värde på dess tjenst och arbete, det strider uppenbart emot friborna människjors rätt, när de icke af det allmänna njuta någon särskilt frihet, understöd eller tillstånd, att idka någon wiss med deras förmån och andras uteslutande förknippad näring.

---

³⁵⁹¹ Tryckt stadga 6 augusti 1723: *Kongl. Maj:tz Förnyade Stadga Och Förordning, Angående Tienstefolck och Legohjon.*

³⁵⁹² Tryckt stadga 21 augusti 1739: *Kongl. Maj:ts Förnyade Stadga Och Förordning, Angående Tienstefolck och Legohjon.*

All lag bör vara fästad på skjäl och vara enlig sakernes sanskyllidiga beskaffenhet. I annor händelse försvinner all vördnad, all efterlefnad. Se vi på tjenstehjonsstadgan, så vet hvar ock en af oss, att ingen uti hela riket tager den i akt. Ingen lag blifver så allmänt bruten. Andre lagar hållas af dygdige medborgare, men sjelfve de dygdige kunna icke hålla denna lagen, så framt de eij wilja vara utan all betjening. Ett uppenbart bevis, att den är onyttig och skadelig och bör nödvändigt ändras.

Huru mycket förlora icke lagstiftare af deras heder och myndighet genom lagars utfärdande, som nödvändigheten öfvertalar hvar och en att sätta å sido och, som är det samma, förakta?

Men, lär det invändas, om eij unge och arbetsföre hjon blifva tillhållne genom lagen, att taga årstjenst, så ökes wisseligen bristen på arbetsfolck, och då mägtar man aldrig wäga dem upp med penningar.

Denna klagan är så gammal, som våre äldsta tjenstehjonsstadgar. Men wi wete ock tillika, huru det onda aldeles icke blifvit hulptit, utan förvärrat, genom de inemot 100:de år använde botemedel. Den, som icke är nog obillig, att endast söka egen båtnad och icke nog hårdhertad, att vara känslolös af andras tvång, kan aldrig gilla och styrcka, än mindre öka det samma.

Hvad rätt har jag, att min lika friborna medborgare skall tjena mig för en viss penning antingen han vill eller eij? Huru kan jag tilägna mig hans enda egendom, som Gud och naturen gifvit honom? Medgifver jag att min vederlike skall taga min tjenst, mitt arbete och mitt goda till ingen värde, än jag sjelf sätter därå, så framt jag eij genom wiss afhandling förbundet mig dertill? Hvarmed har då tjenstehjonet, som af samhället icke njuter mer än det allmänna hägn, hvilket alle des medlemmar äga, förwärrat sin rätt att råda sig sielf? Hvad är skjälligare, än att blifva lönt, som man kan giöra tjenst före? Hvad billighet att den trefne eij skall njuta bättre vilckor än den senfärdige? Derföre heter det uti 1664 års stadga, att tjenstefolk skola så lönas, som de kunna giöra tjensten till, och som husbonden bäst åsamjer, samt 1686 års stadga:³⁵⁹³ legofolcks lön samt laga städje- eller städslepenning kan intet i gemen föreskrifwas, medan landet är vidt, och på åtskilliga orter dermed åtskilligt bruk.

---

³⁵⁹³ Tryckt förordning 23 november 1686: *Kongl. May:tz Stadga och Förordning, Angående Tienstefolck och Legohion, sampt åtskillige härtills där wid förelupne Miszbruuk och Oordningar.*

Saken är icke mörck för ovälduga ögon.

Gifver jag mera skatt till det allmänna, så har jag ock ömrogare näring, den föder derföre icke någon rätt, att taga för wissst wärde min medborgares tjenst.

Wäl äger högstrådande magten rätt att i nödfall betjena sig af samhällets ledamöters både lif och gods till des försvar och uprätthållande, men ingalunda utan i högsta nödfall, och utan deras skjälige förnøjelse. Och vid frågan om årstjenst förekommer icke ens ett sådant nödfall, ty den late svälter och en tjuf strykas, två omständigheter, som föranlåta folket att arbeta.

Således fullgiöras samhällets behof, utan att den ringares förmögenhet genom tvång upoffras de främres större förmån och båtnad. Syftemålet vinnes genom frivillig öfverenskommelse om tjenst och lön.

Det blifwer wäl ostridigt, att swårigheten efter legofolck så wäl, som nu warande höga tjenstelöner icke minskas, utan kan hända ökas genom uphäfvandet af de giorde taxor och återställande af folckets frihet, att tjena hwarest the behaga i riket och för den lön de sjelfve tinga sig, men så njuta våra efterkommande förmodeligen inom 15 eller 20 år säker fördel deraf. Ty aftager utflyttningen till utrikes orter, och befordras giftermålen, så ökes folkmängden, och dermed tillgången på arbetare, och därpå blifwa lindrige löner en nödvändig fölgd.

Så kärt det nu är för ständer att bota folckbristen, gifwa trefnad åt näringarne, giöra menige man nögd och munter under des anletes svett, förekomma lagars förakt, främja och rotfästa kärlek för fosterland och regeringssätt hos en så ansenlig del af medborgare, som tjenstehjonen utgiöra, så angelägit bör det vara oss, att afhjelpa de olägenheter, som en förvänd författning med tjenstehjonen förorsakar.

Tvång väcker aldrig pligtelig laglydnad, än mindre föder den kärlek till fädernesland och regeringssätt. Därigenom försvinner det medfödda tycket för hembygden, och latinska ordspråket blifwer smakeligare: *Patria est, ubi bene est*. Ett främmande land blifwer oss kärare, när det räcker flera fördelar.

Wärckeligit åtnjutande af friheten och otwungen bärgning förmå allena hålla folket qvar vid deras fäders torfva, de giöra laglydnaden behagelig, och de inpregla uti hjertan en outsläckelig kärlek till fosterlandet och det

lyckeliga regeringssättet, som under Guds wälsignelse gifver, vårdar och bevarar deras sällhet.

I anledning af föregående anmärkningar få jag den ähran, att gifva följande utkast till en tjenstehjonsstadga, dervid visse omständigheter äro i akt tagne, som kunna hindra folkets flyttning utur riket och afböja oordningar under tjenstetiden med mera.

A. Schauv

11.

Borgmästaren Olof Bidenius Renhorns memorial 19 april 1762 om behandlingen av befordringsärenden i riksdagen

(Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 305.)

Protokollet s. 1763, 1789.

Ödmjukt memorial

Utom det ifrån högl. ridderskapet och adelen ankomne utdrag af protocollet d. 19 October förledne år rörande tjänsterne, skall nu den tredje beskickningen tillämnas.

Detta har föranlåtit mig att eftersöka, hvarifrån tjänstesökandet hos riksens högl. ständer upkommit. Och tyckes mig att det endels haft sin uprinnelse af de många characterer som regeringen utdelat, till dem som allmänheten icke känner därför, att de ägt nog rättighet och förtjänst därtill, och hvarigenom mången välförtjänt ansedt sig förfördelad; endels har det ock skedt igenom vederbörandes missbrukade förslagsskyldighet, och att de klagande icke på rätter ort vunnit den ändring, som klara lagar för dem utstakat.

Däraf äro oändelige besvär hos riksens högl. ständer anmälte, hvilka, när de gifvit anledning til den lidandes uprättelse, hafva åter andre, som då trodt sig därigenom skedt förnär, upkommit, och riksens högl. ständer blifvit igenom böner och gällande recommendationer af de sökandes många vänner och anhörige, öfverhopade plågade och uttröttade, att äfven uprätta den, som igenom den præjudicerades befordring kunde kommit att

lida. Det har ock händt att mindre förtjante på lika sätt, under skuggan af välförtjante mäns afsked eller befordran, hunnit fram till det hopp, som de aldrig förmodat.

Huru alt detta må kunna botas, characterer undvikas och förslagsskyldigheter fullgöras, är ett värdigt ämne till serskilt öfverläggning.

Nu vill jag endast förblifva vid förevarande ärende om tjänsterne, uti det stånd den saken nu är. Och förmodar mig hafva, fast än kårteligen, bevist, att detta befordringssätt hvarken uti högtärade borgareståndet tagit sin uprinnelse, än mindre att orsakerne därtill flyta utaf dess deliberationer och tagne steg, utan utaf andre förelupne händelser, som ofvan omrörde äro.

Imedlertid är det ett värdigt steg för högl. ridderskapet och adelen, att på alt görligit sätt ställa desse saker i ordning. Det förtjänar ock all upmärksamhet hos oss, och skyldigheten fordrar, att göra däri vederbörligit biträde. Men som allmänt är bekandt, att de måste befordringar som ännu ligga oexpedierade, angå ledamöter af högl. ridderskapet och adelen, hvarest omförmälte föreställningar blifvit enhälleligen bifallne; så tyckes mig, att man behöfver vara närmare underrättad om innehållet och afsigten härmed.

Naturliga ordningen synes medgifva, att när ett sådant beslut är tagit, högl. ridderskapet och adelen äfven lærer benägit förklara, om icke deras egne ledamöter tillika förstås hafva sjelfve afsagt sig all rätt till den befordran, som de vunnit hos de öfrige respective stånden.

Det tyckes eljest vara för ömt att begära, det trenne stånd skulle uphäfva sine beslut, hvartill svårt vore att komma, om icke högl. ridderskapet och adelen förmådde inom sig erhålla verkställighet, af sitt egit så enhälligt tagne beslut, det jag anser böra äga den verkan, att en sådan afsäjelse är uti sjelfva beslutet inbegrepen.

Så snart en sådan förklaring erhålles, lära de öfrige respective stånden icke finna mycken svårighet, att bifalla förr åberopade protocollsutdrag, men lära dessförinnan ej äga nog tillräckelige bevis, att saken rätteligen så förhåller sig, som jag med flere oss hafva förestäldt, och sjelfve den gjorde föreställningen synes innebära.

För min del anser jag högst nödigt, att förr än det högt:de ståndet ingår uti vidare öfverläggning häröfver, förut begära denna uplysning. Hvarefter det högt:de ståndet lærer med lätthet kunna vidtaga den säkraste, lagligaste och med rikets väl mäst öfverensstämmande utvägen, i detta oangenäma ärende.

Anhåller i öfrigt ödmjukel. att härmed få vända mig till de öfrige respective stånden, och äfven underkasta min oförgripeliga tanka deras högt uplyste bepröfvande.

Stockh. d. 19 Apr. 1762

O. Bid. Renhorn

12.

Assessorn Reinhold Anthonssons anmärkningar på Renhorns föregående memorial

(Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 305, bilaga.)

Protokollet s. 1789.

Anmärkningar wid herr borgmästaren Renhorns memorial.³⁵⁹⁴

1:mo anförer herr borgmästaren Renhorn, att som ridderskapet tillärnade tredje beskickningen till the andre stånden, rörande tjensterne, så har sådant gifvit h:r borgmästaren anledning eftersinna, hvarifrån tjenstsökandet hos riksens ständer upkommit, och funnit thet ledas ifrån regeringens för många utgifne caractèrer, m.m. Huru thetta skall botas säjjer herr borgmästaren höra till en särskilt öfwerläggning om caractèrers undvikande, förslagsskyldigheters fullgörande etc.

Svar: Om herr borgmästaren hade öfwerwarit thet extractum protocollii, som borgareståndet den 16:de November 1761 expedierade i detta ämne,³⁵⁹⁵ så hade herr borgmästaren eij behöft göra sig mycken möda för sig sielf, samma efterleta, emedan theruti är utfördt alt, som hörer så väl till förloppet af tjenstsökandet, som skjälén till theras företagande och afgörande. Bemälte extractum protocollii är ett tydeligit bewis, med huru mycken granlaga attention högtärade ståndet målet afgjordt, och med hvad ypperligit behageligit, samt nätt skrifsätt samma är utfördt. Ordspråket finnes här träffa in: wärcket prisar mästaren.

---

³⁵⁹⁴ Antecknat i övre kanten: *Anthonsson*.

³⁵⁹⁵ Se ovan bil. 10.

2:do anförer herr borgmästaren att thetta riddarhusets giöromål är ett värdigt steg att ställa dessa saker i ordning, och att thet samma fordrar af the andra stånden all skyldig attention och biträde; hvarföre hr. borgmästaren föreslår, att underrättelse måste sökas, om riddarhuset för sina ledamöter will afsäija sig all befordran vid detta tillfälle, eftersom det är ståndets enhälliga slut, och det i vidrig händelse skulle vara för ömt, att begära af the andre stånden ändring uti deras tagne beslut; hvarefter, och sedan en sådan underrättelse ärhållits, herr borgmästaren förmenar, att ej hos de öfrige stånden mycken svårighet skulle förorsakas, att bifalla riddarhusets extractum protocollii. Herr borgmästaren anser för sin del vara högstnödigt, att för än det högtärade ståndet ingår uti vidare öfverläggning häröfver, thenna uplysning begäras måtte.

Swar: Så snart herr borgmästaren anse riddarhusets i thetta ämne tagne steg för värdigt, så lærer ingen tvifvel vara, att h:r borgmästaren ju icke är af samma tancka, som riddarhuset, att thet äger rättighet giöra sådane påminnelser, som skiedt, emot the trenne ståndens beslut, hwarigenom borgareståndets extractum protocollii af d. 19:de November sidstl:e också ofelbart som kraftlöst är ansedt.

En högstfarlig idé finner jag ock vara uti h:r borgmästarens proposition innefattad, då h:r borgmästaren begär af riddarhuset få veta, om icke dess extractum protocollii är expedierat efter ett dess enhälliga beslut, hwarå the andre stånden vid förevarande ämne skulle giöra mindre reflexion.

Om thetta förfrågningssätt härigenom hos ständer skulle komma i gång, så wore efter min tancka snart hela riksdagsconstitutionen uphäfwen; ty så snart ett stånds extractum protocollii ej skulle få blifwa ansedt som ett stånds allmänna beslut, antingen pluraliteten bestod af mer eller mindre röster, så hwarken kunde eller mera voteringar existera, emedan the-ras decision vore ett non ens; utan blefwe i thet stället en enhällighet, uti besluten högtnödvändig, innan ett stånd kunde afgiöra någon qvæstion, och jag frucktar billigt, att förrän en sådan enighet kunde vinnas, näfrätten blefve synlig; ty huru är det möjligt att giöra våld på en riksdagsmans tancka, då han tror sig tänka äfven så väl som någon annan? Att han lyder pluralitetens beslut är ju alt hvad vid dylike tillfällen af honom fordras kan.

Mine herrar! Hvad hade väl detta högtärade ståndet tyckt sig böra svara, om riddarhuset giordt en sådan föreställning till thetta högtärade ståndet i

stapelstadsqvæstionen, theruti en del af ståndets ledamöter för sine personer woro delaktige mot och med? Jag för min del tror, att högtärade ståndet då skolat föreställa sig, att riddarhusets afsikt thermed warit att rubba riksdags-ordningen, och sättja ståndets ledamöter uti en farlig dispute sins emellan, i synnerhet om partiet mot och med hade warit ungefärligen lika stort. Hvad skulle hoffrätter och collegier blifva för osäkra domstolar, om then tappande parten finge inkomma med sådane förfrågningar efter domslutet?

Efter min tancka så hafver thetta högtärade ståndet, utan förfrågningar, i thenna sak all then uplysning, som till dess företagande är nödwändig. Borgareståndet vet, att riddarhusets första extractum protocollis af d. 19:de October i thetta ämne ej blef expedierat, utan efter en föregången vote-ring; hwaraf således finnes, att hwarcken the, som i riddarhuset njutit befordran, eller många andre accederat till thenna tancka, som bemälte expedition innehålle. Det är icke dess mindre ett ståndets beslut. Widare när borgareståndet af merbemälte extr. prot. af d. 19:de October ser, att riddarhuset befallt låta trycka samma extr. prot., så snart the andra stånden lemnat sitt svar; när borgareståndet härtill lägger sin ägande kundskap, att riddarhuset tvärt emot samma extractum protocollis låtit trycka thetsamma, innan the andre stånden aflemnat sine svar; när borgareståndet jämväl förer sig till minnes riddarhusets extractum protocollis af d. 7:de Aug. förledit år, så finnas sådane oppositioner här förevara, som efter alt utseende äro så tvärtemot hvarandra stående, att the på intet sätt kunna jämkas tillsamman, hvilket följakteligen förorsakar att gjöromålet vid sielfva qvæstionens afgörande icke på något sätt, stånden emellan, kan förenas, som tydel. uti borgareståndets extractum protocollis af d. 16:de Nov. är så å daga lagdt, att borgareståndet therigenom förvärfvat sig all värdighet, i thet the tränne andre resp:ve stånden med deras bifall detsamma authoriserat. När borgareståndet ännu till öfverflöd har sig bekant, att thetta borgareståndets sidstnämnde extr. prot. ej ännu i thenna stund på riddarhuset är upläsit, äfven väl then sanning, att the 2:ne andre respective stånden ej eller ännu lemnat riddarhuset svar på dess extractum protocollis af d. 19 Octobr. och att riddarhuset icke desto mindre utfärdat sitt sista extr. prot. på then i stånden om qvæstionen afgörande inhämtade kundskap, så finner borgareståndet, att riddarhuset hvarcken velat höra the skiäl, som uti borg.st:s extr. prot. äro anförde, eller veta hvarå the andre 2:ne stånden grunda sitt afslag på

riddarhusets proposition, utan att det mäst betydande skjäl, som i detta senare riddarhusets protocolsutdrag innefattas, är sic volo, sic jubeo.

Borg.st. skulle således, efter min tancka, mycket taga felt om dess egen heder och om trenne stånds wärdighet, om ståndet nu skulle, genom ett nytt extr. prot. gå in uti andra idéer, innan the 2:ne öfrige sig öfver riddarhusets sidsta extr. prot. yttradt, hälst som vi då sielfve skulle gifva de andra stånden tillvitelse att hafva warit för lätt tänkte, tå the bifallit borgareståndets mening, samt för hela världen visa, att uti ståndets egne beslut skulle mera villrådighet finnas än försiktig och klok omtanka. Huru soutinerade b.st. då riksans ständers wärdighet, hwarå det uti dess extr. prot. haft så ömt afseende?

Mine herrar! Då jag letar efter källan till thessa riddarhusets extr. prot. finner jag then icke härledas therifrån, som h:r borgmästaren Renhorn tror sig påfunnit. Jag för min del kan utan lycktor och bloss nogsamnt finna, att den härrörer af riddarhusets ojämna pluralitet; ty sedan man vet, att riddarhuset väl flera resor på en riksdag består af olika ledamöter, så kan man ju finna, att the nya ankomne ledamöterne eij altid kunna hafva samma tancka om ett mål, som the bårtreste. När man nu således har sig bekant, att en, två å trehundra personer inom 2:ne eller 3:ne dagar under riksdagen hit upkommit och pluraliteten deciderat på en röst, fast qvæstionen vore den obilligaste eller lagligaste, ho vil då undra, om riddarhusets sentiment eller pluralitet varierar till och ifrån? En sådan riddarhusets åtgärd kan icke klandras; thet är thess rättighet; men the trenne öfrige stånden kunna förekomma then theraf flytande mindre ordentelighet, tå the giöra mera reflexion på sine egne beslut, än på en upkommen pluralitet i riddarhuset, som vecka från vecka måste och kan vara ombytlig, så länge ledamöterne under riksdagen ömsa och resa till och ifrån.

Thetta är hvad jag ansedt nödigt anföra vid sielfva herr borgmästaren Renhorns afgifne memorial, hvarföre jag förbehåller mig, sedan högtärade ståndet först, efter herr borgmästarens egen proposition, utlåtit sig öfver thesamma, få emot thet projecterade extr. prot. vidare andraga mine påminnelser, emedan jag för min del, eij kan deltaga uti något sådant, som skulle leda therhån, att tillåta någon ändring uti Hans Kongl. Maj:ts egne höga rättigheter.

13.

*Borgmästaren Renhorns memorial 27 maj 1762 med svar på
prosten Jakob Serenius' memorial om utrikes födda borgares
rätt till ämbeten i städerna*

(Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 318, saknar underskrift)

Protokollet s. 1918.

Ödmjukt memorial

Uti ett af herr doctor och probsten Serenius ingifvit memorial anföres, att uti Engelland de ut- och inländes födde ega lika rätt till tjänster. Igenom en naturalizationsact ifrån Engelland genom parlamentet utfärdat har jag bevist uti justitiædeput. att vid någons naturaliserande följande förbehåll göres:

- 1:o att han beviser sig communicerat uti en protestantisk kyrka,
- 2:o aflägger sin trohetsed in för konungen i sittjande parlament,
- 3:o uti acten förbjudes den naturalizerade att blifva intagen som ledamot i kongl. rådet,
- 4:o äfven att blifva ledamot af någotdera parlamentshuset.
- 5:o att få bekläda något civile eller militaire ämbete, som är ansvar vid.
- 6:o att få söka eller mottaga förläning på något kronogods, ärfva sig der-till eller låta andra mottaga det sig till nytta.
7. Communicerar han uti engelske kyrkan blifver han fullkomligen naturalizerad, men aldrig utan afgift, som stiger till 70 pund el. 5 600 dal. kop:t efter nu varande cours.

Sedan jag detta bevist och h:r probsten på kallelse icke ville komma till städes, uti deput., beslöt deput. att desse serskilte tankar icke kunde afgå.

Branders föräldrar är naturalizerade, engelske banquen icke ett public[e] utan enskyldt värk.

Huru som omständigheten med Victorin var ett sammanställt värk det har jag ock upgifvit men vill ej för vidlyftighet[s] skull det här uprepa.

Hvad souveiraine herrar göra i desse fall, är icke lämpeligit till vårt regeringsät och vi hämta icke eller våre lagar ifrån tyske fristäderna äfven så litet, som de rätta sig efter våre. Vår gamle lag 2 cap. kon. b. bjuder: *Ej må*

eller skal någon tid någor utlänsker borgmästare eller rådman vara och ej eller hafva ämbete i stadenom, som äro tullskrifvare, stadsskrifvare, vardskrifvaredöme eller något annat ämbete der makt uppå ligger hvilket togs i akt under unionstiden. 1619 års stadga³⁵⁹⁶ befäster att valen skulle ske efter denne lag. Denna åter är förledne riksdag ytterligare faststald. Kongl. resol. 1672,³⁵⁹⁷ § 17, förbjuder att utlänske måge tagas till borgmästare och rådmän. Reg. form. 40 § och kongaförsäkringens 13 § bjuder, att icke någon utlänsk skal förordnas i rådet eller andre tjänster vid häfvet eller, NB, annorstädes.

När grundlagen är sådan tyckes icke den upfylla sin riksdagsfullmakt, som vågar att styrka deremot.

Af detta alt följer än klarare, huru stridigt det är med rikets rätt och bästa, att utlänningar skulle under fria lagar få styra och³⁵⁹⁸ välja dem som skola blifva lagstiftare. Det är så motbudt för ett fritt folk, att jag icke begriper huru någon som eger den äran vara en deribland må kunna hysa annan tanka. Det är ett riksprivilegium och skulle skada alla stånd, ty om det brytes för det ena, så bör det andra ståndet befara att raden snart kommer till dem.

Hade memorialet blifvit jämkat efter resol:n som deput. utfärdat hade saken kunnat kortare anföras. Som af dess upläsande kan finnas att en stor del är förebyggt, som h:r prosten påmint. Det lärer vara lätt bevist, att de älstes öfverläggningar äro af mera värde, än en skråsammankomst och den ordning, som dervid brukas uti många städer är lika nyttig uti alla, till afböjande af oordning, intriguer och skadelige anläggningar.

Det länder således bevisligen till god ordning och jag håller före det vara allmän skyldighet att sådant befordra.

Att mellan infödde och utlänningar uti lagen är skilnad gjordt, det är bevist ofvanföre och hvad angelägenhet kan väl någon visa att tyda dem hvad älste och åldermän angår emot våre egne barns bästa och fördel? Tillämpningen är nödig att göras och det hörer riketts stånd till.

---

³⁵⁹⁶ Stadga om städernas administration december 1619, tryckt i Stiernman 1747–75, 1, s. 731–755 (= PRF 5, nr 160).

³⁵⁹⁷ Resolution på borgerskapets allmänna besvär 10 december 1672, tryckt i Stiernman 1728–43, 2, s. 1695–1704.

³⁵⁹⁸ och upprepat i memorialet

Aldrig lærer det prøfvas nyttigt, att häldre låta tid om annan tvistas här- om besvära ämbetsmän och H:s K. M:t, än att nu gifva en gammal lag den förklaring, som uphäfver onödige tvister emellan undersåtarne.

Jag har funnit nödigt gifva alt detta ödmjukeligen tillkänna, och anhåller om gunstel. tillstånd att äfven få vända mig härmed till de öfrige resp. stånden. Stockholm d. 27 Maji 1762.

14.

*Borgarståndets protokollsutdrag 15 juni 1762 om arvprinsarnas
uppföstran och undervisning*

(Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 324.)

Protokollet s. 2072.

S.d. Wid secrete utskottets genom protocollsutdrag under den 25 Majj af- gifne yttrande ang:de upfostringswäcket hos Deras Kongl. Högheter prints Carl och prints Fredric Adolph, kom hos ståndet i öfwerwägande, att de personer, som vid nästledne riksdag wunnit riksens ständers förtroende, att till Deras Kongl. Högheters uppföstran och underwisning blifva an- tagne, wärckeligen innehafte ej mindre mödosamma och ansvariga förrätt- ningar, och i så måtto icke eller giordt sig till riksens ständers ynnest och wärdiga ihugkomst oförtjente. Och som the, hvilka upvacktat Hans Kongl. Höghet Cronprintsen, blifwit af riksens ständer hugnade med deras inne- hafda löners åtnjutande på lifstid; altså fant ståndet skjäligt, att hos Kongl. Majj:st i underdånighet anhålla, det hofmarskalken baron Lieven, cammar- råderne Bentzelstjerna och Woltemat, samt majoren grefwe Posse, måge till wedermäle af riksens ständers wälwillja för deras nedlagde flit och möda wid ofwannämde dem anförtrodde wigtiga wärf, få behålla deras in- nehafvande informators- och cavailerslöner, till thess the bekomma 2 000 d:r silf:rmt i lön, men emedlertid njuta differencen emellan sielfwa lönen och 2 000 d:r s:rmt, så ock att grefwe Posse till framdeles befördran må njuta till godo samma tour, som cavaillererne hos Hans Kongl. Höghet Cronprintsen blifwit tillagd; hvilket med the öfrige respective stånden ge- nom utdrag af protocollet hörsamt, tjenst- och vänligen skulle communice- ras. Ut supra.

*Borgarståndets protokollsutdrag 17 juni 1762 om växelkursen**(Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 320.)*

Protokollet s. 2110.

S.d. Högl. r. och ad. har igenom dess i protokollsutdrag af d. 10 i denne månad,³⁵⁹⁹ å daga lagde prisvärda sorgfällighet, gifvit borgareståndet en angenäm anledning, att förnya dess med högl. r. och ad., samt öfrige respective stånden gemensama nit och bekymmer, uti det mer än angelägna ämnet om växelkursens rättande. Och som borgareståndet finner sig icke mindre försäkradt om sin egen, än om samtliga respective medstånders fullkomliga ömhet för medborgare och fädernesland i denne angelägenhet; så tviflar icke eller ståndet, att ju det är högl. r. och ad. äfven så angenämt att finna, det borgareståndet med lika nit ingått i samma ämne; ehuru väl så länge tvifvelsmål yppas om ofelaktigheten af påtänkte botemedel, sådant i förstone tyckes föga tjäna till annat, än uppskof, i botandet af det onda; besynnerligen när i öfvervägande kommer, att det alltid är en nödvändighet och mindre farligt, med någon långsamhet, om det så får kallas, erhålla ett fast beslut så väl om sjelfva sjukdomen, som läkemedlen och deras applicerande, än att i aldrabästa välmening förtaga sig uti någotdera, och med boten råka till att göra soten värre.

Fördenskull har borg.st. trodt sig icke böra förtiga de betänkeligheter, som förefalla, vid eftersinnandet af de uti detta protocollsutdrag omförmälte medel till kursens fällande:

1:o. Hvad således vidkomer stora sjötullens clarerande med specie-rd. eller 14-lödiget silfver, så blefve frågan hvar det mynt eller silfver skulle tagas. Och som det anten icke finnes i landet, eller icke tillräckeligen, så skulle det förskrifvas utifrån, med kåstnad af frakter, assurance och interesse. Men det skulle ock betalas med växlar. Och så litet som våre exporter nu kunna öfverstiga behofven af utrikes vahrer, jämte förut gjorde

---

³⁵⁹⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, ridderskapets o. adelns prot.utdrag, nr 38. Tryckt i *Åtskillige memorialer angående myntet och wäxel-coursen...* (Stockholm 1762), Bihang, nr 3.

skulder; så mycket större blefve bristen hos oss därå, hvarigenom alltid upkommer växelkursens stegrande och vahornes dyrhet.

Hvad tullen angår på inrikes effecter som skulle exporteras, så blefve det i början ett olideligt tvång och förlust för exportören, hvarjämte som han ej af utländningen finge vahrän desto högre betalt, eller efter annan proportion, än utländningens egit behof därå, hvilken är obekymrad om de nye pålagor hwarmed vahorne här kunna blifwa betungade, så blefve därefter nödvändigt, att han vid nästa inköp till exporterande, måste rätta sig efter slike omständigheter, och anten icke kunna köpa (då således exporten stannade i samma mån) eller ock icke kunna betala tillverkaren till hans utkomst, hvaraf åter tillverkningen blefve lidande, och tyngden härå således fölle tillbaka på landets egne inbyggare. Och hvad inkommande vahrer beträffar, så blefve det ej utländningars affaire att sörja för tullen, utan måste den som vahrer utifrån införskrifvit, draga därom försorg, och sedan inberäkna tulltillökningen uti priset vid försälningen. Så att ehuru man må vända saken, så kan af detta alt ej väntas någon god följd eller kursens fallande. Det är säkert, att om icke exporterne öfverstiga behofven och vahrer utifrån, kunna vi aldrig skaffa silfver eller mynt ifrån utrikes orter med någon fördel; och om sådant ändock med skade skulle ske, så blefve det icke länge kvar i landet.

2:o. Så snart man tänker på en skyldighet att contrahera på specie-rd. eller däremot svarande 14-lödig silfver, om exportable vahrer, så kan ej annat, än tillika visa sig desse oundvikelige considerationer därvid, neml. att det 1:o vore något i verlden oerhördt, om man skulle förpligtas till contracters slutande på annat mynt, än i landet är gängse, och till betalning kan præsteras; 2:o förefölle åter de vid förra puncten anmärkte svårigheter, på mycket större, som rd. och silfver svårare eller omöjligan kan præsteras till alla contracters fullgörande, än tullens clarerande, 3:o wore nödvändigt, att ett sådant tvång i köp eller contract om exportable vahrer, skulle ej allenast sätta den inrikes rörelsen till alla delar i villrådighet och förvirring, utan ock gifva det nu gängse myntet sin yttersta bane och dödsknäpp, besynnerligen som det redan af andre misstankar, förlorat mycket af sin credit, hvaraf således en oundvikelig stagnation i alla rörelser, skulle breda sig ut öfver hela landet, hastigare än en syndafloed, och sätta hvar människa ur stånd att skilja sig ifrån hvar annan, eller få sina

behof. Följakteligen skulle detta ej allenast icke hjälpa saken, i anseende till exporter och utländska rörelsen, utan ock tillika döda den inrikes.

3:o. Hvad angår upsäjningen af bancolån för dem som äro tillika tras-senter och exporteurer, så lærer bancodeputationen redan hos secrete utskottet hafva tillräckeligen utredt följderna däraf, förutan det sådant skulle synas vara en altför mycket olika medfart med lika undersåtare. Och i öfrigt lærer otillräckeligheten och opåliteligheten af detta hjälpemedel, vara lätt att intaga, då man eftersinnar, att utskeppningar alltid kunna ske och växlar gifvas uti andras namn, samt altså både exporteuren och trassenten undvika att synas.

4:o. Subsidiers indragande lærer för detta alltid och i synnerhet hafva skedt igenom statscontoiret, eller någon pålitelig handlande, som haft i commission att därvid bättre kunna befrämja cronans förmån.

5:o. Som det å ena sidan öfverstiger mänsklig pröfning, i hvad afsigt, eller ock af renaste oskuld, en upköpt växel kan blifva öfver någon påstdag uppehållen, så lærer å andra sidan vara för hårdt, att betaga någon, en naturlig frihet, att för sitt behof till remiss, förse sig med växel när han kan. Och ändtel. pröfvas äfven så litet vara något brott, som att efter försigtighet och lägenhet skaffa sig contante p:g:r i förråd till sine förestående utbetalningar, hvilket ingen eftertänksam man låter ankomma på sista stunden, eller med vett och vilje störtar sig i en förlägenhet, som kunde stöta hela hans credit. Förutan det att ej kan, emot lag förbjudas bruka andra, och sända sina växlar till utländske contoïr, då rikets vinst däraf förvänder sig till utbetalning af den procent som till utländningen måste betalas.

6:o. Att göra kunnigt i tidningarna hvad kursen är, har ej allenast alltid för detta varit vanligt, utan kan också med hvars mans bifall hädanefter ske. Men att det samma något åstadkommer uti stigandet eller fallandet, vore mycket mera att önska än förmoda, ty då kunde icke minsta svårighet i vägen ligga.

Således ehuru högre ståndet önskar, att i desse eller andre påtänkte botemedel till kursens fällande, kunna se någon pålitelighet och tillräckelighet till ett så högnödigt ändamål, måste ståndet likväl, ej utan största bekymmer, förklara det ståndet icke funnit dem annorlunda till sakens hjälpande kunna medföra någon verkan, än som nu är omförmält. Och att med ett ord i saken yttra sig, så synes alt hvad sagt och skrivit är i detta ämne, jämte hvad som ännu möjel. säjas kan, icke förmå till ändamålet göra nå-

gon säker och tillräckelig värckan, så länge riket ligger i underbalance genom handeln, och häftar i utrikes skuld; förutan hvilkens betalning och handelens jämnvigt, kursen hvarken lærer bringas till sitt pari, eller kunna bibehållas vid lika; icke eller silfver utifrån till någon nytta införskrifvas eller qvarhållas.

Hvilket alt med de öfrige resp. st. hörs., tjänst- och vänligen com. Ut s.

PERSONREGISTER

- Adelhielm**, Ulrik, kapten, 1731, 1844
Adelswård, Johan, krigsråd, 515
Adlerberg, Göran, protokollssekreterare, 1064, 1068, 1072, 1073, 2107
Adlerbeth, Jakob Fredrik, assessor, 1650, 1651
Adlerfelt, Carl, friherre, generalmajor, 873
Adlerheim, Per, assessor, 1142, 1162, 1338
Adlermarck, Carl Magnus, hovrättsråd, 1370
Adler Salvius, Johan, friherre, riksråd, 1975, 2131
Adolf Fredrik, kung av Sverige, 321; omtalad som "Hans Mai:st" o.d. (utan namn) 11–2368 passim
Aertsen – se **Oertzen**
Agorell, Johan, notarie, 1262, 2137, 2160
Ahlberg, Rudolf, Hodder, ryttmästare, 1021, 1062, 1063, 1083, 1084, 1412, 1435, 1436, 1441, 1627, 1698, 1838, 1846, 1904, 1976, 2041, 2042, 2116
Ahlgren, Severin, assistent, 1366, 1367, 1396, 1397
Ahlmark, Erik, notarie, e.o. kanslist i borgarståndet, 152, 192, 283, 317, 902, 920, 1710, 1858, 1859, 1876, 1881, 1912, 1961, 1989, 2038, 2042, 2086, 2191
Alin, Nils, lektor, prost, Växjö stift, 588, 589, 596, 2027
Alnoor, Abraham, fabrikör i Stockholm, 2023
Alströmer, Jonas, kommerseråd, avliden, 1135, 2115
Aminoff, Carl Fredrik, kapten, 1968, 1969
Aminoff, Carl Gustaf, stabskapten, 1429
Aminoff, Henrik Johan, generallöjtnant – hans arvingar 1410
Amnelius (Amnell), Johan, rådman i Stockholm, 1106, 1107
Anckarcrantz, Hans, amiral, 2069
Andersson, Anders, ledamot av bondeståndet, möjl. identisk med följande, 845
Andersson, Anders, ledamot av bondeståndet representerande Stockholms län, 2037
Andersson, Mårten, Västra Sönnarslövs socken, Skåne, ledamot av bondeståndet, 1427, 1654, 1742, 1972, 2179
Andersson, Olof, Avraby, Svennevads socken, Närke, 1959
Andersson, Torbjörn, krigskommissarie, 1981, 1982, 2030
Angerstein, Reinhold Rutger, bergsdirektör, e.o. assessor i bergskollegium, 1588
Ankarcrantz – se **Anckarcrantz**
Anrep, Johan Gabriel, häradshövding, 1243
Antonsson, Bengt, adjunkt vid Karlstads gymnasium, 668, 669, 689, 719
Antonsson, Reinhold, handlande i Karlstad, assessor, ledamot av

- borgarståndet, 18, 33, 35, 37, 47, 89, 95, 97, 99, 105, 149, 151, 155, 161, 179, 181, 210, 211, 219, 224, 225, 228, 231, 233, 236, 242, 245, 252, 255, 257, 258, 265, 267, 268, 273, 289–291, 293, 295–298, 312, 317, 323, 327, 328, 335–338, 340, 367, 373–376, 381, 382, 384, 385, 388, 393, 395, 396, 401, 403, 405, 410, 412, 414, 416, 428, 432, 433, 438, 439, 443, 445, 449, 462, 467, 475, 476, 478, 483, 484, 489, 490, 497, 499, 503, 507, 508, 512, 514, 516–518, 522, 523, 526, 539, 542, 543, 575, 576, 578, 584, 590, 624, 625, 627, 631, 634, 648, 654, 657, 661, 663, 667, 672, 674, 695, 697, 708, 711, 715, 717, 722, 724–726, 731, 740, 744, 746, 754, 758, 760, 780, 819–822, 829–831, 833, 840–843, 858, 873–875, 877, 880, 882, 894, 898, 900, 910, 915, 922, 923, 926, 932, 937, 939, 941, 942, 945, 972, 974, 975, 986, 998, 1006, 1007, 1009, 1010, 1015, 1016, 1046, 1057, 1058, 1061, 1070, 1078, 1086, 1088, 1100, 1102, 1106, 1114, 1116, 1118, 1119, 1123, 1124, 1128, 1133, 1135, 1138, 1141, 1144, 1147, 1150, 1151, 1155, 1161, 1163, 1164, 1166–1171, 1176, 1184, 1197, 1199, 1200–1202, 1205, 1207, 1209, 1219, 1223, 1224, 1233–1235, 1237, 1255, 1256, 1269, 1270, 1273, 1276, 1279, 1295, 1297, 1304, 1305, 1307, 1309, 1312, 1319, 1326–1328, 1332, 1339, 1351, 1354, 1356, 1357, 1364, 1369, 1370, 1378, 1383, 1388, 1395, 1398, 1399, 1401, 1407, 1410, 1411, 1424–1426, 1430, 1437, 1442, 1443, 1445–1448, 1459, 1465, 1468, 1471, 1515, 1519, 1523–1525, 1538, 1542, 1552, 1553, 1568, 1586, 1598–1600, 1631, 1715–1717, 1724, 1725, 1739, 1743, 1766, 1767, 1769, 1770, 1772, 1773, 1787–1789, 1796, 1804, 1819, 1823, 1826, 1829, 1832, 1833, 1838, 1839, 1841–1843, 1852, 1856, 1857, 1859, 1871, 1886, 1896, 1901, 1902, 1912, 1918, 1925, 1927, 1935, 1937, 1939, 1942, 1943, 1949, 1964, 1965–1967, 1969, 1970, 1980, 1981, 1984, 2018, 2024, 2025, 2031, 2033, 2034, 2053, 2054, 2056, 2079, 2082, 2091, 2099, 2100, 2115, 2116, 2118, 2121–2123, 2139, 2140, 2143, 2149, 2161, 2162, 2365
- Anzenius**, Olof, häradshövding, 927–929
- Apelgren** – se **Appelgren**
- Apiarie** (Appiarius), Hans Reinhold, klädesfabrikör i Stockholm, ledamot av borgarståndet, 14, 17, 37, 47, 71–74, 150, 310, 712, 1152, 1753, 1802, 2178, 2186
- Appelberg**, Carl Peter, vice häradshövding, 1531, 1532
- Appelgren**, Eva Christina, jungfru, 1600, 1654, 1673–1675
- Arbin**, Axel Magnus von, major, 1315, 1862, 1863
- Arbin**, Erik, protokollssekreterare, 413
- Arckenholtz**, Johan, hovråd, 2153
- Arenander**, Olof, kamrer, 2107
- Arfvedsson**, Abraham, handelsman i Stockholm, 2073, 2089
- Arfvedsson**, Jakob, handelsman i Stockholm, 2073, 2089

- Arfwidsson**, Christian, handelsman i Göteborg, 1498, 2055
- Armfelt**, Carl, kapten, 752, 753, 774, 779, 781, 783, 791, 797–802, 807, 872, 1259, 1287–1289 – hans fru se Sofia **Barck**
- Armfelt**, Fromhold, friherre, major, 2067
- Armfelt**, Magnus Vilhelm, friherre, kapten, sekundmajor, 1412, 2022, 2023, 2067
- Armfelt**, Reinhold, friherre, överstelöjtnant, kommandant, 334, 1035–1037, 1504
- Armfelt**, Vilhelm, friherre, major, avliden, 1061 – hans änka se Ebba Eleonora von **Gertten**
- Arnell**, Carl, president, 1313, 1622, 1750, 1751, 2001
- Arnell**, Axel, expeditionssekreterare, 2068
- Aschling**, Jonas, häradshövding, 2065
- Askelöf**, Sven, bokhållare i krigsskolegium, 1443
- Asp**, Johan, hovkvartermästare, 2146
- Aspman**, Olof, protonotarie, 1049, 1052, 1053, 1081, 1082, 1646, 1647
- August I** – se **Fredrik August I**
- Aulaevill**, Peter, justitieborgmästare, tidigare ledamot av borgarståndet, 74
- Axelsson**, Axel, assessor, slottsfogde, 1861, 1862, 1946, 1965
- Baas**, Ingrid, 495, 1595, 1596, 1991 – hennes bror se Gustaf **Lund**
- Backman**, Gerhard, ålderman i Lovisa, ledamot av borgarståndet, 15, 35, 149, 151, 176, 206, 212, 290, 580, 1794, 1937, 1997, 2097
- Backman**, konsul, 680
- Bagge**, Fredrik, kyrkoherde i Stora Åby, Linköpings stift, prost, 814, 1039, 1147, 1148
- Bagge**, Jakob, kammarskrivare, 1084, 1085, 2139
- Bagge**, Peter, handelsman i Göteborg, ledamot av borgarståndet, 14, 26, 37, 57, 61, 68, 73, 93, 105, 119, 133, 137, 148, 151, 155, 168, 216–218, 228, 234, 265, 284, 288, 293, 330, 334, 336, 337, 342, 377, 378, 388, 392, 424, 468, 469, 513, 537, 541, 542, 578, 652, 671, 696, 697, 725, 788, 915, 935, 937, 940, 973, 985, 987, 1007, 1010, 1015, 1089, 1090, 1107, 1109, 1143, 1148, 1156, 1161, 1171, 1178, 1180, 1184, 1191, 1197, 1200, 1322, 1343, 1372, 1376, 1377, 1388, 1402, 1430, 1466, 1468, 1486, 1496, 1505–1507, 1518, 1522, 1537, 1544, 1603, 1631, 1645, 1687, 1693, 1753, 1773, 1824, 1892, 1921, 1939, 1947, 1963, 1964, 1990, 2074, 2077, 2087, 2089, 2091, 2101, 2139, 2180, 2190
- Bahrman**, Karl Fredrik, kommandant, 2158
- Baldow** (Baldau), Erik August, kornett, 933
- Barck**, Sofia, 752 – hennes make se Carl **Armfelt** – hennes förre man se Gustaf **Wulferona**
- Barck**, Ulrik, greve, överstelöjtnant, 1697, 1698, 1700, 1701
- Barkman**, Nikolaus, manufakturist, 1127

- Barnekow**, Christian, friherre, landshövding, 770
- Barnekow**, Rutger, överste, 1435, 1436, 1441, 1911
- Baumgardt**, Henrik, fabrikör i Stockholm, 992
- Beck-Friis**, Corfitz Ludvig, kapten, 1627, 1698
- Beck-Friis**, Joakim, hovrättsråd, 635, 857, 885–887, 1365, 1549
- Beck-Friis**, Lave, major, 1062, 1063, 1084, 1627, 1735–1737, 1838, 1846, 1911, 1976, 2041, 2042
- Beckman**, Jonas Erasmussen, vice häradshövding, häradshövding, 964, 965
- Beckman**, Reinhold Vilhelm, vice landssekreterare, hovrättsadvokat, 1998
- Beckmark**, Olof, pastor vid Vadstena krigsmanshus, 966
- Beckstadius**, Lars, sekreterare, 1391
- Bellander**, Johan Theodor, löjtnant, 1985
- Bennet**, Fredrik, friherre, häradshövding, 2111, 2165
- Benzelstierna**, Johan Jakob, lagman, kammarråd, 1101, 1104, 1265–1667, 1873, 2371
- Benzelstierna**, Lars, biskop i Västerås, ledamot av prästeståndet, 89, 145, 153, 240, 348, 434, 522, 523, 528, 751, 823, 916, 992, 1020, 1262, 1314, 1330, 1392, 1410, 1487, 1535, 1768, 1811, 1869, 1948, 1979, 2049, 2146
- Benzelstierna**, Mattias, statssekreterare, 125, 194, 1910
- Berg**, Johan Peter, kammarskrivare, 1984, 1989
- Berg von Linde**, Otto Adrian, överstelöjtnant, 889, 1241, 1242, 1905
- Bergenhjelm**, Göran Fredrik, amiralitetskammarråd, 466, 1223
- Bergenhjelm**, Gertrud Helena, 1600 – hennes make se Johan Gabriel Jusléen
- Bergenstråhle**, Johan Gabriel, hovrättsråd, 1257, 1281 – hans brorson se Rudman B.
- Bergenstråhle**, Johan Jakob, notarie, 1281
- Bergenstråhle**, Rudman, landssekreterare, brorson till Johan Gabriel B., 1281
- Berger**, Johan, fortifikationskamrer, 771
- Berger**, Per Robert, e.o. notarie i Svea hovrätt, 2126
- Berghman**, Bengt Georg, sekreterare, häradshövding, 1264, 2046
- Berghman**, Hans Fredrik, hovrättsråd, 987, 996, 2086
- Berghman**, Paul Gustaf, kamrer, 2107
- Bergius**, Erik, landssekreterare, assessor, 707, 708, 744, 745, 907, 999, 2169
- Bergius**, Erik Gustaf, e.o. notarie i Svea hovrätt, 1101
- Bergström**, Lars Fredrik, bergsfogde, 1266
- Bernegau**, Gustaf, kammarförvant i kammarkollegium, 1755
- Bertlin**, Anders(?), kaptenlöjtnant, klädesfabrikör i Stockholm och Köping, 954

- Bethén**, Gabriel, e.o. kanslist, 2091, 2111
- Beutman**, Johan Georg von, överstelöjtnant, 892
- Biberg**, Peter, kronofogde, 1370
- Bielke**, Nils Adam, greve, hovmarskalk, 185, 273, 408–410, 412, 416, 422, 459, 863, 942, 946, 956, 1051, 1112, 1365, 1705, 2353
- Bielke**, Ture Gabriel, greve, riksråd, 326, 963, 1006, 1020, 1155, 1158, 1165, 1166, 1172, 1179, 1228, 1244, 1262, 1275, 1304, 1305, 1309, 1368, 1413, 1462, 1463, 1465, 1466, 1475, 1766, 1843, 2038, 2111, 2112
- Bierboe** eller **Bierbow**, Anders, regementsfältskär, 1676, 1681, 1749
- Bilang**, Jakob Johan von, löjtnant, 990
- Bilberg**, Otto Fredrik, kaptenlöjtnant, 446, 457, 804, 952
- Bildensköld**, Johan Gabriel, assessor, 548, 551, 554, 571, 1054
- Bjuggren**, Magnus, bergmästare, 788–790, 804, 1102, 1142, 1151, 1154, 1161–1163, 1247, 1248, 1338, 1412, 1497
- Björkman**, Sven, borgmästare och rådman i Norrköping, ledamot av borgarståndet, 14, 22, 35, 47, 71, 97, 133, 149, 151, 176, 247, 329, 375, 542, 547, 548, 621, 675, 680, 903, 925, 1029–1031, 1163, 1164, 1295, 1299, 1496, 1576, 1577, 1578, 1581, 1586, 1599, 1608, 1613, 1625, 1630, 1753, 1845, 2024, 2039, 2070, 2101, 2147, 2341
- Björnberg**, Carl, friherre, generalmajor, 1439, 1454, 1455, 1585
- Björnsson**, Jonas, Södra Vings socken, Västergötland, 1526
- Blessingh** (Blaesing, Bläsing), Carl Adam von, överstelöjtnant, 890, 1241, 1905
- Blidberg**, Nils, justitieborgmästare i Karlskrona, 1662
- Blix**, Gustaf Adolf, kommandörkapten, 991, 992
- Blixen**, Hans Gustaf von, major, 1848, 1876, 1910
- Blom**, kvartermästare i Skövde, 904
- Blomcreutz**, Didrik, major, 1066
- Blomqvist**, Johan, fabrikör, Stockholm, 835, 836
- Boberg**, Carl Gustaf, borgmästare i Ystad, ledamot av borgarståndet, 14–16, 26–28, 38, 39, 63, 67, 68, 72, 74, 97, 103–108, 112, 113, 117, 119, 124, 129, 132, 133, 149, 151, 154, 157–160, 164, 171, 178, 180, 182, 185, 186, 191, 192, 201, 207, 213, 215, 217, 226, 227, 229, 230, 232, 234, 241, 247, 249, 250, 252, 256, 257, 260, 262, 266, 275, 276, 287, 294, 296, 309, 310, 341, 352, 392, 393, 422, 426, 428, 432, 441, 443, 455, 473, 475, 478, 487, 491, 492, 513, 519, 521, 523, 547, 578, 581, 591, 600, 621, 622, 626, 631, 641, 661, 662, 680, 685, 752, 782, 857, 876, 879, 882, 901, 934, 935, 963, 1022, 1031, 1032, 1038, 1039, 1076, 1090, 1106, 1107, 1128, 1129, 1137, 1210, 1211, 1496, 1706, 1852, 1912, 1989(?), 1997
- Boberg**, Jakob, sekreterare i krigskollegium, 772, 1105, 1861

- Boberg**, Johan, borgmästare i Hudiksvall, ledamot av borgarståndet, 13, 17, 25, 29, 33, 37, 49, 63, 67, 72, 79, 91, 97, 98, 100, 113, 120, 123, 138, 142, 149, 150, 152, 154–156, 158, 164, 170, 178, 179, 183, 192, 208, 209, 211, 212, 270, 281, 283, 289, 291, 300, 310, 315, 317, 329, 354, 356, 360, 365, 381, 400, 403, 423, 424, 429, 431, 436, 440, 443, 449, 467, 469, 475, 480, 497, 509, 511, 514, 516, 536, 544, 549, 596, 628, 630, 636, 675, 709, 710, 794, 803, 809, 818, 820–822, 830, 832, 835, 847, 861, 880, 902, 925, 939, 963, 1010–1014, 1019, 1078, 1091, 1111, 1115, 1117, 1142, 1157, 1192, 1203, 1227, 1235, 1251, 1255, 1297, 1304, 1308, 1333, 1334, 1386, 1402, 1418, 1426, 1565, 1579, 1629, 1630, 1653, 1700, 1710, 1773, 1789, 1796, 1803, 1824, 1858, 1859, 1876, 1881, 1900, 1912, 1936, 1937, 1961, 1989(?), 2038, 2042, 2052, 2086, 2147, 2191, 2194
- Boding**, Gabriel, lantmätare, 1672
- Boije (af Gennäs)**, Anders, kapten, 2046
- Boije (af Gennäs)**, Carl Gustaf, överstelöjtnant, 448, 458, 1050, 1054, 1055, 1057–1059, 1063, 1121
- Boije (af Gennäs)**, Hans Henrik, överstelöjtnant, landshövding, 659–661, 677–679, 878, 887, 1624
- Boije (af Gennäs)**, Otto Ernst, kapten, 1136, 1573, 1574
- Bold** (Båld), Erik, kämnär i Stockholm, 2101
- Bold**, notarie i rikens ständers bank, 642
- Bonde**, Filip, friherre, ryttmästare, 1412, 1838, 1839, 1846, 1904
- Bonde (af Björnö)**, Gustaf, greve, 963, 1006, 1020, 1155, 1158, 1165, 1166, 1172, 1179, 1228, 1244, 1262, 1275, 1304, 1305, 1309, 1368, 1413, 1462, 1463, 1465, 1466, 1475, 1766, 1843, 2038, 2112
- Borgenstierna**, Carl Christer, major – hans änka 1062
- Borgström**, Erik Eriksson, brukspatron, 381, 1871–1873
- Borre**, Klas, bokhållare, 908, 909, 1864, 1903
- Botin**, Anders, assessor i antikvitetsarkivet, 1983
- Bouman**, inspektör och uppbördsman, 586
- Brahe**, Ulrika Juliana, grevinna, riksrådinna, överhovmästarinna, 1293
- Brander**, Johan, konsistorienotarie, andre notarie i prästeståndet, 1890, 2154, 2369
- Brandtberg**, Erik Zachrisson, kanslist, e.o. kanslist i borgarståndet, död 1761, 43, 1065
- Bratt**, Carl Gustaf, kornett, uppfinnare, 1554, 1555
- Bratt**, släkt, 1927, 1929
- Brauner**, Johan, friherre, 380
- Braunerhielm**, Samuel, kammarråd, avliden, 1073
- Breant** (Briant), Johan, krigskommissarie, 1104, 1105, 1754, 1981, 2029, 2030

- Breant** (Briant), Johan, sekreterare vid barnhus- och hospitalsdeputationen, 327, 1852, 1853
- Bredahl**, även kallad von Brede, rymning, 1543
- Breding**, Jonas, skvadronspredikant, 2095
- Brelin**, Johan, löjtnant, 1889, 1890, 1900, 1922, 1979
- Bremer**, Sven (Svante), borgmästare i Gränna, ledamot av borgarståndet, 43, 150, 1644, 1651
- Brinck**, Lars, kapten, 955, 1195
- Broberg**, Per, e.o. kammarskrivare i kammarkollegium, 2081
- Brocman**, Carl, kammarskrivare i Vadstena krigsmanshuskontor, 1411, 2066
- Broman**, Carl, landshövding, 20, 342, 515, 523, 1194, 2127
- Broman**, Erland, president, friherre, avliden, 555, 699, 720, 834, 1864, 1905, 1928, 1932
- Broman**, Johan Fredrik, notarie, 1392, 1641, 2156
- Bromell**, Karl Magnus, revisor i kammarrevisionen, 832, 833
- Broström**, Carl Niklas, lanträntmästare i Örebro län, 1093
- Broström**, Johan, häradshövding, 2169
- Brummer**, Anders, sergeant, 476
- Brummer**, Magnus Henrik, major, löjtnant, 833, 1051, 1191, 1493
- Brun**, Erik, övermästare vid Norrköpings hallrätt, 955
- Bruncrona**, Abraham Mattias, kornett, 933
- Brunn** (Brun), Peter Emanuel, auskultant, 402, 403
- Brunnius**, Erik, prost i Härnösands stift, ledamot av prästeståndet, 1067
- Brunsell**, Johan, borgmästare i Trosa, ledamot av borgarståndet, 22, 37, 48, 59, 94, 98, 130, 150, 156, 170, 198, 210, 211, 220, 222, 225, 235, 237, 256, 261, 262, 291, 294, 296, 297, 308, 311, 338, 339, 341, 376, 377, 379, 395, 401, 404, 405, 409, 412, 415, 420, 422, 427, 428, 441, 442, 444, 445, 473, 474, 476, 477, 494, 498, 499, 512, 514, 516, 525, 526, 543, 547, 589, 594, 609, 649, 658, 662, 697, 700, 710, 714, 719, 732, 736, 740, 758, 759, 763, 785, 790, 800, 801, 858, 859, 862–864, 876, 890, 893, 900, 903, 910, 912, 913, 923, 932, 933, 935, 943, 962, 971, 1117, 1273, 1286, 1287, 1296–1298, 1308, 1314, 1320, 1334, 1352, 1355, 1369, 1372, 1374, 1386, 1419, 1421, 1425, 1495–1497, 1529, 1533, 1567, 1577, 1579, 1584, 1590, 1592, 1602, 1619, 1626, 1630, 1636, 1676, 1690, 1723, 1724, 1736, 1750, 1759, 1775, 1803, 1824, 1840, 1846, 1852, 1864, 1902, 1913, 1928, 1935, 1936, 1937, 1966, 1971, 1976, 1978, 1981, 1984, 1990, 2025, 2038, 2052, 2056, 2070, 2077, 2087, 2094, 2095, 2107, 2111, 2115, 2123, 2124, 2132, 2162, 2186, 2187, 2191, 2194
- Bruseen**, Johan, assessor i kommerskollegium, 805
- Brödersson**, Benedikt, handelsman i Karlskrona, 1129, 1262, 1345, 1346, 1900
- Bröms**, Gustaf Adolf, lektor i Strängnäs, 2061, 2062

- Bröms**, Joakim Vilhelm, advokatfiskal, 1861, 1862, 2065
- Bröms**, Peter Isaksson, häradshövding, 1890, 1891, 1938
- Bunge**, Jakob, tidigare justitieborgmästare i Stockholm, 1968, 2024, 2025
- Bungencrona**, Carl Gustaf, kommerseråd, död 1761, 997–999, 1118, 1133, 1134, 1141, 1943, 1944, 1964, 1965, 2028 – hans hustru 1133
- Burtz**, Nils, rådman i Helsingfors, ledamot av borgarståndet, 17, 37, 39, 108, 150, 154, 290, 310, 659, 661, 877, 1034, 1035, 1047, 1060, 1061, 1244, 1261, 1496, 1545, 1818, 1894, 1937, 2341
- Busch**, Karl Henrik, kamrer vid hospitals- och barnhusdeputationen, 1852, 1853
- Bäld** – se **Bold**
- Bång**, Maurits, kamrer, avliden, 96, 118
- Bååt**, Seved, riksråd, riksskattmästare, avliden, 309
- Bäck**, Anders, advokatfiskal, 1391
- Bäck**, Johan, rådman i Enköping, ledamot av borgarståndet från 1761, 1093, 1376, 1753
- Böttiger**, Daniel Vilhelm, akademiopponent i Uppsala, 544, 567, 579
- Cahman**, Johan, handelsman och brukspatron i Göteborg, 1498
- Caméen**, Daniel, direktör – hans änka 1974
- Campenhausen** (Campenhusen), Johan Baltasar von, tidigare generalguvernör över Finland 987
- Carlberg**, Erik, fänrik, 1504
- Carlborg**, Olof, fabrikör i Karlskrona, 1529, 1530
- Carleson** (Carlsson), Edvard, hovkansler, 1158, 1284, 1595, 2037
- Carlheim-Gyllenskiöld**, Håkan Gustaf, kapten, 1924
- Carlsköld**, Carl, krigsråd, 937, 982, 983, 996, 1067–1069, 1074
- Carlsson**, Johan, kammarherre, 55
- Carlstein**, Jonas, aktuarie i reduktions- och likvidationskontoret, 994, 2157
- Carpelan**, Christlieb Leberecht, kornett, stabslöjtnant, 746
- Carsell**, Carl, häradshövding, 2144
- Cassell**, Daniel Magnus, notarie i Göta hovrätt, 2073, 2084, 2085
- Cederborg** (Sederborg), kammarförvant i kammarkollegium, 1084
- Cederfelt**, Johan, auskultant, 964
- Cederhielm**, Erik Julius, friherre, major, 1910, 1911, 1976
- Cederhielm**, Josias Carl eller Ger-mund Carl (oklart vem som avses), friherre, 1639, 1682, 1691, 1703, 1705, 1750, 1770–1774, 1776, 1781–1783, 1786, 1809, 1882, 1922, 1924, 2065, 2132, 2181
- Cedermarck**, Nils Magnus, hovrättsråd, 1231, 1946
- Cedersköld**, Carl, krigsråd, 1024
- Cedervald**, Salomon, landssekreterare i Nylands län, 1584, 1816–1818, 1894, 1895
- Celsius**, Olof, professor, kyrkoherde, ledamot av prästeståndet, 110, 111, 122, 209, 264, 272, 410, 419, 548, 579, 601, 629, 1039, 1106, 1122, 1172, 1314, 1401, 1444, 1461, 1507,

- 1563, 1634, 1868, 1923, 2098, 2106, 2119, 2179
- Cervin**, Frans, borgmästare i Karlshamn, ledamot av borgarståndet, 16, 18, 28, 37, 49, 54, 59–62, 66, 68, 71, 75, 80, 82, 97, 99, 101, 103, 105, 113, 121, 123, 127, 130, 131, 135, 138, 139, 140–143, 151, 152, 154, 155, 164, 172, 173, 176, 177, 188, 207, 219, 229, 233, 234, 249, 265, 269, 273, 277, 285, 294–296, 310, 311, 314, 327–330, 342, 343, 365, 373, 381, 387, 391, 392, 400, 403, 411, 414, 416, 419, 424, 425, 428, 436, 448, 454, 455, 461, 490, 494, 512, 516, 521, 532, 534, 538, 541–543, 551, 558, 559, 561, 582, 583, 585, 595, 597, 599, 600, 604, 621, 623, 625, 633, 652, 655, 659, 664, 667, 668, 674, 691, 710, 714, 724, 734, 737, 787, 791–793, 795, 806, 808–810, 818, 825, 841, 858, 860, 883, 911, 918, 934, 940, 944, 966, 970, 971, 973, 982, 1004, 1012, 1035, 1036, 1046, 1057, 1069–1071, 1074, 1081, 1086, 1087, 1107, 1116, 1123, 1128, 1131, 1151, 1153, 1157, 1159, 1165, 1167, 1172, 1175, 1177, 1180, 1181, 1196, 1203, 1208–1210, 1220, 1225, 1229, 1249, 1278, 1290, 1297, 1298, 1306, 1310, 1314, 1318, 1322, 1324, 1334, 1344, 1346, 1352, 1360, 1364, 1368, 1387, 1388, 1396, 1400, 1408, 1419, 1426, 1430, 1434, 1442, 1449, 1450, 1464, 1465, 1468, 1486, 1491, 1514, 1545, 1555, 1564, 1573, 1581, 1584, 1590, 1592, 1611, 1613, 1614, 1620, 1627, 1628, 1630, 1635, 1638, 1642, 1643, 1648, 1653, 1663, 1692, 1693, 1706, 1707, 1710, 1713, 1716, 1726, 1735, 1737–1740, 1749, 1750, 1758, 1763, 1779, 1788, 1790, 1791, 1794, 1798, 1803, 1805, 1808, 1818, 1819, 1826, 1828, 1842, 1843, 1845, 1848, 1851, 1879, 1894, 1901, 1908, 1913, 1926, 1928, 1940, 1946, 1951, 1952, 1955, 1964, 1965, 1976, 1982, 1984, 2027, 2032, 2034, 2038, 2044, 2053, 2063, 2070, 2077, 2078, 2100, 2117, 2123, 2128, 2159, 2184, 2190–2192, 2341
- Cervin**, Gustaf, kanslist vid borgarståndets kansli, auditör, son till Frans C., 44, 56(?), 102, 448, 1392
- Cervin**, Per Olof, borgmästare i Laholm, ledamot av borgarståndet, lämnade landet 1761, 16, 22, 35, 151, 155, 342, 400, 411, 509, 534, 551, 860, 917
- Christiernin**, Adolf Adolfsson, bergsråd, 1441
- Christiersson**, Erik Vilhelm von, kammarherre, 1754, 1755, 1780, 1781
- Christoffersson**, Christoffer, kapten, 1246
- Chyträus**, Zakarias Olof, krigsfiskal, 1105, 1861, 1862
- Claréen**, Anders, kanslist i slottskansliet, 899, 900
- Clason**, Isak, grosshandlare i Stockholm, ledamot av borgarståndet, 12–14, 16, 24, 26, 29, 30, 36, 40, 43, 49, 50, 53, 54, 67, 105, 108, 109, 124, 129, 131, 135, 148, 152, 196, 198, 206, 218, 258, 276, 280, 290, 300, 301, 310, 330, 340, 342, 373, 375,

- 409, 414, 431, 438, 440, 444, 449,
461, 470, 471, 510, 511, 514, 532,
536, 541, 577, 581, 582, 584, 585,
594, 636, 652, 653, 671, 680, 709,
729–736, 745–747, 750, 761, 764,
820, 821, 823, 855, 880, 882, 884,
900, 906, 914, 916, 939, 953, 972,
983, 985, 986, 992, 996, 1000, 1017,
1033, 1034, 1052, 1067, 1069, 1071,
1087, 1088, 1106, 1115, 1129, 1130,
1156, 1171, 1173, 1183, 1196, 1198,
1201, 1232, 1239, 1257, 1284, 1288,
1312–1314, 1333, 1334, 1343, 1344,
1360, 1367, 1373, 1384, 1417, 1431,
1444, 1448, 1477, 1481, 1490, 1495,
1568, 1587, 1592, 1629, 1671, 1678,
1709, 1712, 1715, 1736, 1764, 1781,
1792, 1794, 1795, 1797, 1812,
1818–1820, 1851, 1852, 1883, 1891,
1892, 1935, 1940, 1954, 1971, 1980,
1981, 1984, 1993, 2024, 2042, 2043,
2064, 2118, 2123, 2142, 2147, 2184,
2187, 2188, 2341
- Clason**, Johan, konsul, handlande i
Stockholm, 701, 747
- Clementeoff**, Magnus Fredrik, fältvä-
bel, 1998
- Clodt** (Cloot), Gustaf Nils, friherre,
major, 537
- Cock** (Kock), Georg Christian, kapten,
1245, 1535, 1549, 1556, 1557
- Colling**, har inlämnat en besvärsskrift,
165
- Cortman**, korpral vid livdrabantkåren,
2129
- Corylander**, Johan, bibliotekarie vid
Lunds universitet, 1501
- Cronacker**, Carl Niklas, ryttmästare,
496, 548, 572, 648–650, 1531, 1870,
1882, 1922, 1923, 2002, 2190
- Cronhielm (af Flosta)**, Fredrik Ulrik
Larsson, greve, kapten, 1668, 1669
- Cronhielm (af Flosta)**, Johan, greve,
överste, 1113
- Cronhjort**, Carl Gustaf, friherre,
landshövding, 923, 924, 1182, 2011,
2031
- Cronstedt**, Erik Gustaf, major, 1040,
1242, 1315
- Cronstedt**, Fredrik, kammarherre, as-
sessor, 395–397, 433, 438, 439,
1049, 1052, 1053, 1081, 1082, 1647
- Cronstedt**, Gabriel, generallöjtnant,
avliden, 1410, 1432, 1586, 2014
- Crusebjörn**, Frans Christian, hovjun-
kare, assessor, 1861, 2169
- Cygnell**, Josef, kanslist i riksens stän-
ders manufakturkontor, 2162, 2163
- Cöhler** – se **Köhler**
- Cöster**, Mikael Andersson, vice hä-
radshövding, 2165
- Dahl**, Jakob Lorentz, brukspatron,
2164
- Dahl**, Nils, guld- och silverarbetare
och rådman i Linköping, ledamot av
borgarståndet, 17, 150, 256, 300,
642, 878, 2178
- Dahlberg**, Erik, greve, kungl. råd,
generalguvernör, 1372–1374
- Dahlberg**, Jakob Johan, löjtnant, 1229,
1230 – hans änka se Beata Johanna
- Schaeij**
- Dahlgren**, Sven, förste expeditionssk-
reterare i krigsexpeditionen, 1069,
1074, 1075, 1091, 1098, 1099

- Dahlström**, Carl Christoffer, auskultant, 1531, 1532
- Dahlström**, Georg Reinhold, vice häradshövding, 1260, 2045
- Dahlström**, Olof, notarie, 1641
- d'Albedyhll**, Carl Otto, friherre, major, 1379
- Dalman** (Dahlman), Fredrik, vice häradshövding, 1428, 1429, 1529
- Dalmansson**, Anders, fabrikör, 715, 2185
- Danckwardt**, Carl Gustaf, lagman och häradshövding, 1888
- Danckwardt-Lillieström**, Claes, kapten, avliden, 968
- de Besche** (Debecke), Gerard Georg, kammarherre, 569, 573, 1710
- de Brenner**, Carl, lagman, 2045
- de Brenner**, Carl, e.o. notarie, 2045, 2060
- de Bruce**, Johan Fredrik, hovrättsråd, 1041
- de Carnall**, Carl Constantin, överstelöjtnant, 236, 252, 253, 257, 258, 1327, 1328, 1378–1380, 1383, 1437
- de Carnall**, Hans Henrik, fänrik, 829
- De Dellvig** – se **Dellwig**
- de Frese** (von Frese), Otto Henrik, landssekreterare, 964, 965, 1131, 1673, 2104
- de Friezky** (Friezki), Carl Fredrik, major, 1062
- de Friezky** (Fritskij), Claes, direktör, 1559, 1570
- De la Rose**, Leonard, borgmästare i Skanör, ledamot av borgarståndet, 17, 23, 35, 151, 331, 414, 928, 981, 989, 1081–1083, 1291, 1497, 1600, 1671, 1672, 1757, 1856, 1857
- de Laval**, Jean, överstelöjtnant, 1410
- Dellwig**, Fredrik von, major, 993
- Delphin**, Kaspar Otto, konsul, 681, 682
- Derbet**, Josef, handelsman, 733, 735, 1901
- Deutsch**, Emanuel, registrator i justitierevisionen, 1230, 1231, 1252, 1861, 2152
- d'Havrincour**, markis, fransk ambasadör, 320
- Diurman**, Petter Pettersson, sekreterare, skrivmästare i kungl. kansliet, avliden, 2111
- Dohna**, Fredrik Carl, greve, major, 299, 723, 1228, 1259, 1262
- Douglas**, Johan Vilhelm, greve, major, 804, 1005, 1379, 1504
- Douglies** (Douglietz), Lennart (Leonhard) Georg, kapten, 1819
- Douvalt** – se **Duwall**
- Dragman**, Isak Johan, assessor, 1942
- Drake**, Axel Otto, löjtnant, 1731, 2010
- Drake**, statsfänge, från Göteborg, 2159, 2160
- Dröschner**, Bartold, kassör vid generallanttullverket, 1691, 1749, 1913, 1925–1929, 1940
- Duhre**, Anders Gabriel, tidigare arrendator av Ultuna, 380
- Du Rietz** (Durietz, Duriets), Anders Rudolf, överstelöjtnant, överste, 1234, 1251, 1252, 1429, 1633, 1652, 1731, 1858, 2068, 2096
- Duwall** (Douvalt), Johan Didrik, friherre, överadjutant, 214, 638, 674, 675, 873, 1237, 1238, 1931, 2125
- Düben** (Duben, Dyben), Joakim von, friherre, statssekreterare, 123, 219,

- 221, 271, 321, 330, 622, 623, 786,
860, 815, 1163
- Ebbeltoft**, Anders, hovrättssekreterare,
1673, 2104
- Eek** – se **Ek**
- Ehrencreutz**, Olof Benjamin, hovrätts-
råd, 211, 301, 508, 514, 546, 548,
580, 862–865, 878, 887, 930, 931,
934, 935, 942, 943, 945–948, 951,
1020, 1051, 1112, 1237
- Ehrencrona**, Carl Gustaf Gammal, fri-
herre överkammarherre, 2143
- Ehrenfalck**, Carl Leonard, assessor,
805, 1131, 1942
- Ehrenhielm**, Erik, häradshövding,
2178
- Ehrenhoff**, Carl Gustaf, notarie, lands-
sekreterare, 751, 1005, 1390, 1391,
1722
- Ehrenmalm**, Georg, kapten, 960, 1502
- Ehrenmalm**, Samuel Magnus, häradshövding, 1217, 1296, 1297, 1599,
1608, 1624, 1625, 2005
- Ehrenpohl**, Axel, kapten, 1438, 1742
- Ehrenpohl**, Johan Georg, hovjunkare,
e.o. hovrättsnotarie, 1264, 1888,
1889, 2046, 2171
- Ehrenpreus**, Fredrik, överdirektör,
322, 375, 538, 897, 1449, 1456,
1720
- Ehrenreich**, Johan, Eberhard Ludvig,
fabrikör, 1835
- Ehrenroth** – se **Ehrnrooth**
- Ehrenskiöld**, Johan, vice korpral, 2007
- Ehrenstolpe**, Gustaf Fredrik, löjtnant,
1194
- Ehrensvan**, Mårten, lagman, 1075,
1076, 1313, 1428, 1622, 1750
- Ehrensvärd**, Augustin, generallöjtnant, general en chef, bror till Carl E., 238, 245, 446, 603–606, 610, 619, 624, 804, 1023, 1244, 1290, 1381, 1389, 1517, 1533
- Ehrensvärd**, Carl, överste, bror till Augustin E., 603–606, 969, 988
- Ehrensvärd**, Fredrik, överstelöjtnant, 2096
- Ehrnrooth** (Ehrenroth), Gustaf Henrik, major – hans änka 1410
- Ek** (Eek), Johan, borgmästare i Raumo, ledamot av borgarståndet, 21, 25, 36, 47, 94, 97, 150, 151, 159, 161, 204, 256, 290, 311, 324, 423, 821, 1031–1033, 1166, 1245, 1253, 1267, 1268, 1279, 1324, 1325, 1480, 1630, 1684, 1750, 1818, 2077, 2097, 2098, 2147, 2190
- Ekbom**, kammarskrivare, 2003, 2004
- Ekeblad**, Claes, greve, riksråd, överstemarskalk, 52, 55, 310, 508, 521, 528, 937, 956, 2076, 2111
- Ekebon**, Jakob, häradshövding, 1101
- Ekelund**, Jakob, bokhållare, 1225
- Ekerot**, Jakob, urfabrikör, 920
- Ekestubbe**, Johan Leonard, kansliråd, 237, 946, 956
- Eklin** (Ekelin), Nils, rådman i Växjö, 495, 716, 1596, 1597, 1991, 2009
- Eklund** (Ekelund), Carl, brukspatron, 1550
- Eklund** (Ekelund), Carl, notarie i kammarkollegiet, 1005, 1390, 2176
- Ekman**, Anders, borgmästare i Åmål, 23, 31, 32, 36, 149, 151, 178, 212, 337, 379, 380, 381, 382, 512, 601, 741, 879, 930, 971, 975, 1053, 1070, 1087, 1095, 1097, 1098, 1117, 1154,

- 1169, 1227, 1235, 1315, 1330, 1331, 1334, 1364, 1406, 1427, 1445, 1630, 1650, 1665, 1695, 1753, 1846, 1901, 1902, 1936, 1949, 2048, 2052, 2055, 2178, 2186, 2194
- Ekman**, Emanuel, fil. mag., 1267, 1871–1873
- Ekman**, Jonas, fältväbel vid livdragonregementet, 933, 1239
- Ekman**, Lorentz, förste assistent i byggnings- och ämbetskollegium i Stockholm, 1266, 1283
- Ekman**, Per, notarie, vice häradshövding, 496, 546, 609
- Ekvall**, Henrik Danielsson, bergmästare, 1292, 2149
- Eld**, Emanuel, hovsekreterare, fabri-
kär, 954
- Elers** (Eilers), Johan, kopist, 1064, 1068, 1073, 2097
- Enander**, Nils, notarie, 2101
- Enander**, Samuel, hovrättsråd, 2059
- Enberg**, Markus, kamrer, 1090, 1264, 1265
- Eneskjöld** (Enschöld), Bernt Johan, löjtnant, kapten, 960, 1502
- Engelcrantz**, Otto Fredrik, kansliråd – hans avlidna änka 1349, 1524
- Engelcrantz**, Otto Fredrik, hovsekreterare, son till föreg., 1349, 1524
- Engeström**, Jonas von, auditör, 2058
- Enman**, Bengt, handelsman i Enköping, ledamot av borgarståndet, död 1761, 18, 150, 256, 514, 515, 523, 803, 881, 906, 916, 1093
- Enschöld** – se **Eneskjöld**
- Eriksson**, Erik, borgmästare i Falun, 24
- Eriksson** (Ersson), Olof, åbo, Malma, Bondkyrka socken, Uppland, 784
- Eriksson**, Olof, ledamot av bondeståndet, 1878
- Ernstsson** (Ernstsson, Ericsson), Erik, bonde, gör anspråk på kronohemmanet Kottby i Helsinges socken, Nyland, 1755, 1815–1818, 1894
- Escholin**, Jakob Gabriel, häradshövding, 1031
- Essen**, Fredrik Ulrik von, friherre, kammarherre, 691
- Essen (af Zellie)**, Alexander Magnus, major, 1244
- Essen (af Zellie)**, Georg Didrik von, generalmajor, 1433 – hans änka 1410, 1432, 1586
- Estenberg**, Carl, hovjunkare, advokatfiskal, 213–215, 224–231, 243–245, 247, 250, 251, 538–540, 1295, 1525
- Eurén**, Erik, lektor i Karlstad, 1524, 1525
- Eurén**, Lars, direktör, 1350, 1358
- Fagerplan**, kanslist, sökande till tjänst vid borgarståndets kansli, 44
- Fahlbeck**, Erik, fabriker, Stockholm, 835–836(?)
- Fahlmark**, Natanael, räntmästare i statskontoret, 2129
- Fahlström**, Per Augustin, f.d. löjtnant, 1550, 1551
- Fahnehjelm**, Per, fabriker, 954
- Falck**, Berent, kapten, 1721
- Falck**, Carl Gustaf, råd- och handelsman i Umeå, ledamot av borgarståndet, 21, 123, 124, 151, 247, 311, 787, 1106, 2180

- Falck**, Johan Eriksson, manufakturist, 1527, 2095
- Falckengrén**, Germund Abraham, friherre, hovrättsråd, vice president, 495, 498, 1596, 1597, 1991
2009
- Falén**, borgare i Falun, 835, 836
- Falkenberg (af Trystorp)**, Conrad, friherre, major, överstelöjtnant, 1035, 1049, 1614
- Falkenberg (af Trystorp)**, Gabriel, friherre, landshövding, 1280
- Faxe**, Abraham, notarie i handels- och manufakturdeputationen, 1992, 2115
- Faxell**, Bengt, kommissionssekreterare, 997, 998, 1118, 1133, 1134, 1965, 2139, 2140, 2143
- Faxell**, Johan, justitiarie i Filipstad, ledamot av borgarståndet, 36, 48, 59, 60, 63, 64, 66, 70, 80, 81, 83, 84, 93, 95, 100, 105, 120, 128, 136, 137, 139, 140, 143, 145, 149, 154–156, 166, 172–174, 190, 191, 201, 221, 226, 242, 253, 254, 297, 328, 335, 340, 351, 397, 405, 407, 408, 411, 424, 449, 481, 482, 486, 493–495, 497, 499, 502, 506, 508, 511, 524, 548, 601, 649, 656, 661, 665–667, 673, 677, 700, 708, 711, 723, 726, 728, 732, 740, 745, 757, 782, 783, 787, 788, 801, 813, 821, 830, 835, 842, 846, 849, 854, 857, 858, 1309, 1313, 1319, 1321, 1331, 1345, 1346, 1352, 1355, 1357, 1370, 1409, 1418, 1419, 1424, 1465, 1466, 1470, 1508, 1534, 1627, 1628, 1631, 1638, 1646, 1724, 1736, 1964, 2047, 2050, 2055, 2101, 2181, 2184
- Faxell**, Kristoffer, överinspektör, 1672
- Fazij**, Jean, urfabrikör i Stockholm, 920
- Fehrman**, Daniel, mynt- och medaljgravör, 1504, 1505
- Feldt**, Fredrik Gustaf, underkonduktör vid fortifikationen, 1359, 1369, 1371–1374
- Ferner**, Jonas, fiskal i kammarkollegium, 987
- Fernström**, Peter, skomakare i Sala, 1717, 1718
- Fersen**, Axel von, greve, lantmarskalk, 689; omtalad som ”herr grefwen och landtmarskalleken” o.d. (utan namn) 39–2354 passim
- Filenius**, Per, biskop i Linköping, 1158, 1218, 1553, 1664, 1694, 1732
- Finckenberg**, Jakob Johan, 1399
- Finerus**, Carl, justitieborgmästare i Nyköping, ledamot av borgarståndet, 15, 36, 62, 70, 82, 91, 136, 149, 165, 200, 218, 219, 221, 222, 226, 265, 330, 377, 380, 396, 406, 409, 421, 439, 450, 454, 486, 494, 569, 573, 583, 584, 588, 589, 597, 608, 610, 620, 625, 642, 657, 672, 692, 718, 719, 740, 745, 786, 803, 863, 890, 893, 925, 934, 945, 961, 983, 996, 1027–1029, 1031, 1040, 1044, 1086, 1091, 1095, 1114, 1118, 1120, 1172, 1209, 1232, 1240, 1245, 1246, 1256, 1267, 1270, 1271–1274, 1279, 1318, 1328, 1366, 1386, 1522, 1613, 1695, 1704, 1710, 1765, 1767, 1804, 1828, 1883, 1884, 1967, 1978, 1984, 2133, 2188
- Finlajj**, Robert, grosshandlare, brukspatron, 1602, 1605, 1608, 2112, 2120, 2121, 2132, 2134

- Fischerström**, Johan, författare, nationalekonom, 1120, 1654, 1742, 2105, 2167
- Flach** (Flack), Johan Fredrik, notarie, 2126
- Fleming (af Liebelitz)**, Anna
Christina, änka efter Mauritz Posse (af Säby), 1706, 1741, 1742, 1779
- Fleming (af Liebelitz)**, Fredrik, friherre, löjtnant, överstelöjtnant, 1325, 1358, 1376, 1377, 1433, 1468, 1471, 1472, 1868
- Fleming (af Liebelitz)**, Otto, friherre, riksråd, 2161, 2162
- Folcker** (Folcher), Peter, häradshövding, 1890
- Forbus**, Lars, bataljonspredikant, statsfånge 2159, 2160
- Forelius**, Carl Daniel, sekreterare i Svea hovrätt, 825
- Forsberg**, Sebastian, handelsman, 343
- Forsell**, Johan, revisor, 326
- Forslind**, Samuel, kamrer i krigskollegium, 772
- Forssén**, Fredrik, vice landssekreterare, 972, 987, 988
- Franc**, Carl Fredrik, löjtnant, 1137, 1252, 1253, 1420
- Franc**, Evert August, ryttmästare, 1848, 1876, 1911, 1924, 1976
- Franc**, Gabriel, vice häradshövding, 2169
- Franc**, Per, hovrättsråd, 1259, 2066
- Franc**, Per Christian, riddarhussekreterare, 1470, 1471, 2094, 2139
- Fredenstierna**, Adam, hovrättspresident, 117, 237, 302, 305, 307, 317, 454, 565, 587, 588, 680, 685, 736, 2072
- Fredholm**, Johan, kamrer i riksens ständers manufakturkontor, 992
- Fredrik Adolf**, prins av Sverige, 2072, 2371
- Fredrik August I** (August den 1:sta), tidigare kurfurste av Sachsen, 1316
- Fredrik I**, tidigare kung av Sverige, 1027, 1238, 2271
- Freidenfelt**, Georg Jean, löjtnant, 1914, 1915
- Freijtag**, Gustaf Julius, ryttmästare, 1731, 2010
- Freijtag**, Vilhelm, fältsekreterare, 1861
- Frese** – se **de Frese**
- Freser**, Åke Henrik, assessor, 1942
- Fries**, Nils, borgmästare i Örebro, ledamot av borgarståndet, 17, 20, 25, 37, 41, 43, 49, 60, 65, 80, 94–96, 99, 101, 105, 106, 112, 113, 120, 127, 130, 132, 149, 180, 184, 186–188, 190, 202, 206, 207, 221, 225, 229, 232, 235, 237, 242, 256, 259, 260, 274, 314, 324, 329, 338, 391, 422, 432, 438, 455, 472, 482, 488, 491, 499, 540, 556, 582, 589, 603, 604, 608, 620, 641, 653, 665, 667, 673, 688, 691, 693, 711, 734, 758, 767, 886, 926, 927, 933, 965, 983, 1029, 1041, 1046, 1049, 1053, 1055, 1070, 1093, 1275–1277, 1306, 1352, 1355, 1395, 1398, 1416, 1425, 1440, 1464, 1478, 1577, 1579, 1581, 1597, 1613, 1630, 1637, 1674, 1679, 1732, 1753, 1759, 1765, 1766, 1791, 1822, 1829, 1833, 1843, 1845, 1846, 1878, 1879, 1894, 1908, 1911, 1915, 1920, 1923, 1936–1938, 1947, 1963–1966,

- 1987, 2018, 2043, 2051, 2052, 2073, 2079, 2096, 2108, 2137, 2148
- Friesendorff**, Fredrik, friherre, riksråd, 211, 301, 304, 937
- Frietzki** – se **de Frietzcky**
- Frisius**, Abraham, e.o. lantmätare i Finland, 1301
- Fritskij** – se **de Frietzcky**
- Fröberg**, Jakob, bergmästare, borgmästare och handelsman i Nora, ledamot av borgarståndet, 20, 36, 151, 295, 585, 596, 636, 824, 916, 1065, 1678, 1681, 1753, 1846
- Frölich**, Bengt Gustaf, greve, korpral, 2079
- Frölich**, Carl, president i Svea hovrätt – hans änka 1303
- Frölich**, Bengt Gustaf, greve, korpral, 313(?), 1085(?), 1729(?)
- Fuhrman**, Peter Henrik, källarmästare, 581
- Funck**, Carl, friherre, överste, 988, 1721, 2115
- Funck**, Johan, friherre, landshövding, 1313, 1428, 1622, 1750
- Furtenbach**, Carl Jöran, vice härads-
hövding, 927–929
- Fägerplan**, Martin, borgmästare i Kungälv, 1261, 1687, 1689, 2137
- Gabrielsson**, Johan, Bygdeå, Västerbot-
ten, 1553
- Gadd**, Israel Persson, borgmästare i Skövde, 280, 312, 338–342, 444, 445, 645, 847, 896
- Gadd**, Per Adrian, professor i Åbo, 938, 1025, 2170
- Gahm** Persson, Sigfrid Lorentz, kam-
marskrivare, 1340, 1341, 1347,
1369, 1404, 1961, 2126
- Gardemein**, Magnus Filip, kapten,
1218, 1720
- Georgii**, Johan Christian, apotekare,
2118
- Gertten**, Carl Mauritz von, löjtnant,
2151
- Gertten**, Johan Vilhelm von, kapten,
1721
- Gertten**, Ebba Eleonora von, änka ef-
ter Vilhelm Armfelt, 1061
- Gertten** (Gjerdten), Carl Mauritz von,
överstelöjtnant, 1941
- Giertta**, Gustaf Adolf, kapten, 1048,
1049, 1138, 1895, 1896
- Giös** (Göös), Lorens Johan, överste-
löjtnant, 1251, 1941, 2155
- Glan**, Joakim von, hovrättsnotarie,
1034, 1035, 1047
- Glansenstierna**, Lorens, kapten, 1412,
2022, 2023
- Glansenstierna**, Olof Reinhold, övers-
telöjtnant, 890, 891, 1241–1243,
1905
- Gloeden**, Kristian Ludvig von, fänrik,
608
- Gnospelius**, Anders, linne- och
bomullsfabrikör i Stockholm, 1744,
1745
- Gnospelius**, Kristian, kaffekokare i
Stockholm, 1002
- Gottleben**, Adrian Gabriel, handelsman,
1526, 1527
- Graak**, Konrad Fredrik, major, kom-
mandant i Karlshamn, 1062, 1084

- Gran**, Johan Önert (Örtner), handelsman i Karlskrona, 877, 1001, 1129, 1900
- Granatenhielm**, Samuel, kapten, 1329, 1330
- Granfelt**, Carl Adolf, fältväbel, 933, 1240
- Grau**, Jakob Filip, mjölnare, Lunaström, Nättraby, Blekinge, 1570, 1571, 1582, 1649, 1691, 1703, 1705, 1907, 1908
- Grevesmöhlen**, Carl Engelbrekt, häradshövding, 2006
- Grevesmöhlen**, Johan August, advokatfiskal, assessor, 404, 427–430, 441–444, 1248, 2175
- Griese** (Grise), Peter, överdirektör vid småtullarna, 600, 1628, 1641
- Gripenberg**, Magnus Vilhelm, auditör, 989, 990, 1026
- Gripenmarck**, Daniel, kommissarie, avliden, 2071
- Grizelius**, Carl Gustaf, kammarskrivare, 721
- Groop**, Samuel, borgmästare i Östhammar, ledamot av borgarståndet, 22, 32, 33, 54, 58, 184, 208, 411, 627, 1067, 1095, 1517, 1651, 1753, 2016, 2017, 2178, 2194
- Grooth**, Gustaf von, kommandant, 727, 728
- Groth**, Kristofer, kapten vid brandvakten i Stockholm, 743, 744, 769
- Grubb**, Hans Vilhelm, handelsman, 1992
- Grubbe**, Carl Adolf, kapten, 1062
- Grüner**, Hans Axel, kapten, 1721
- Gråå**, Johan Gabriel, kanslist i justitirevisionen, 1222, 1223, 1227, 1228
- Grönhagen**, Claes Vilhelm, friherre, löjtnant, 355
- Grönvall**, Jakob, lantrant- och proviantmästare i Malmö, avliden, 568, 902
- Gustav I**, tidigare kung av Sverige, 321, 836, 1648, 1651, 1756, 1770, 1772, 1782, 2358
- Gustav II Adolf**, tidigare kung av Sverige, 463, 1648, 2307, 2332, 2358
- Gustav**, Sveriges kronprins, omtalad utan namn 35, 45, 46, 321, 330, 349, 353, 382, 409, 1100, 1102–1104, 1118, 1240, 1622, 1651, 1652, 1695–1697, 1699, 1700, 1728, 1732–1735, 1752, 1756, 1760, 1762, 1801, 2010, 2071, 2110, 2125, 2180, 2371
- Gustorff**, Johan Birger, vice häradshövding, 2141
- Gyldenstolpe** (Gyllenstolpe), Nils Filip, greve, kammarherre, 267, 270, 1166
- Gyllenadler**, Claes Jakob, lagman, tidigare assessor, 1754, 1780, 1781
- Gyllenberg**, Carl David, greve, hovjunkare, 2161
- Gyllenberg**, Gustaf Fredrik, greve, kavaljer hos kronprinsen, 1100–1104
- Gyllenberg**, Henning Adolf, greve, riksråd, 259–262, 264, 267, 268, 270, 492
- Gyllenberg**, Jakob, greve, lagman, 1031, 1032, 1038, 1039, 2120
- Gyllenbåå**, Carl Casper, häradshövding, 2006
- Gyllenbögel**, David Adam, underlöjtnant, 608

- Gyllenhammar**, Johan Gustaf, kapten, 1565, 2141, 2142
- Gyllenpamp**, Lorentz Benedikt, övers-
telöjtnant, 1888, 1962
- Gyllenpistol**, Adolf, friherre, överste,
2074
- Gyllenskepp**, Ulrik, kapten i fransk
tjänst, fänrik, 960
- Gyllensköld**, Carlheim, 1924
- Gyllenstierna (af Björksund och
Helgö)**, Göran, greve, lagman, 1264,
2046
- Gyllenstolpe** – se **Gyldenstolpe**
- Gyllensvaan**, Fredrik, major, 845, 846,
878, 1159, 1169–1172, 1236
- Gyllensvärd**, Johan Anders, överjäg-
mästare, 1428, 2013
- Gylling**, Erik, magister, collega scholæ
i Karlstad, 668, 689
- Göthberg**, Håkan, manufakturäm-
betsman och ombudsman i Alingsås,
ledamot av borgarståndet, 22, 71,
74, 75, 151, 965, 1102, 2178
- Göös** – se **Giös**
- Hackman**, Daniel, älderman vid
perukmakarämbetet, 14, 150, 206,
574, 1031, 1298, 1364, 1496, 1651
- Hackson**, Henrik, svensk konsul i
Smyrna, 1567, 1744, 1745, 1747,
1818, 1819, 1841, 1853
- Hadelin**, Hans Peter, kammarskrivare i
kammarkollegium, 1744, 1893
- Hagelberg**, Jonas von, hovrättsråd,
1623, 1624
- Hagen**, Johan van der, köpman i
Stockholm – hans änka (avliden)
1926, 1927
- Hagen**, Johan Vilhelm van der, fabri-
kör, Stockholm, 1002
- Hagen**, Johan Vilhelm van der, fabri-
kör, Stockholm, 1002, 1926, 1927
- Hagert**, Gabriel, borgmästare i Borgå,
ledamot av borgarståndet, 13, 21,
25, 37, 67, 149, 155, 171, 206, 263–
266, 292, 511, 627, 706, 721, 722,
741, 757, 758, 773, 782, 784, 800,
801, 872, 925, 926, 1013, 1014,
1017, 1034, 1251, 1342, 1451, 1997,
2080, 2097
- Hagert**, Ture, politiborgmästare i Åbo,
ledamot av borgarståndet, 21, 149,
311, 415, 416, 535, 537, 542, 1129,
1145, 1281, 1480, 1709, 1719, 1800
- Hagtorn**, Lars Jakobsson, vice
sekreterare i borgarståndet, 26, 34,
82, 146, 411, 1085, 1101, 1137,
1264, 1342, 1436, 1728, 2069, 2070,
2111, 2145, 2175, 2191
- Hajj**, Vollrat Vilhelm von, kapten,
2007
- Halenius**, Engelbert, biskop i Skara,
ledamot av prästeståndet, 51, 282,
485, 515, 889, 937, 1607
- Halenius**, Jonas, brukspatron, 2005
- Hallenborg**, Carl, lagman, 520, 1249
- Hallman**, Johan Gustaf, livmedicus,
2104, 2105
- Hamilton** (förnamn ej utsatt), 496,
1985
- Hamilton**, Gustaf David, greve, gene-
rallöjtnant, 901, 914, 1241, 1559,
1570
- Hamilton (af Hageby)**, Carl Fredrik,
friherre, hovmarskalk, avliden, 1959

- Hamilton (af Hageby)**, Johan Abraham, friherre, hovmarskalk, 1239–1241, 1257, 1274, 1279–1281, 1959
- Hammarhielm**, Johan Laurentz, kapten, 146, 214, 228, 251, 1241, 1721
- Hammarskjöld**, Carl, major, 1246
- Hamrén**, Lars, sekreterare i riksständens manufakturkontor, 2145, 2176
- Hanell**, Kasper Abraham, rådmän i Kalmar, ledamot av borgarståndet, 15, 37, 47, 149, 150, 202, 266, 275, 282, 290, 310, 317, 352, 380, 389, 393, 400, 411, 419, 468, 470, 490, 494, 507, 541, 556, 579, 580, 590, 601, 908, 909, 925, 970, 1080, 1081, 1131, 1159, 1176, 1203, 1244, 1278, 1286, 1326, 1548, 1630, 1748, 1751, 1753, 1823, 2014, 2077, 2341
- Hanqvist**, Johan, rådmän i Västervik, ledamot av borgarståndet, 15, 27, 36, 64, 65, 72, 73, 79, 88, 89, 104, 109, 114, 141, 148, 154, 158, 169, 178, 186, 203, 206, 216, 217, 227, 232, 245, 254, 291, 295, 304, 323, 349, 367, 370, 380, 385, 386, 390, 406, 420, 425, 426, 429, 451, 454, 461, 467, 470, 481, 483, 485, 489–492, 497, 506, 510, 519, 528, 532, 557, 564, 575, 576, 582–584, 590, 594, 595, 599, 611, 612, 620, 621, 625, 641, 651–653, 656, 664, 671, 673, 675, 694, 697, 708, 710, 725, 739, 753, 781, 789, 795, 801, 802, 807, 812, 820, 821, 835, 847, 851, 864, 872, 874, 878, 880, 890, 901, 907, 911, 916–918, 921, 923, 924, 944, 949, 951, 965, 971, 973, 986, 991, 993, 1010, 1022, 1034, 1054, 1058, 1064, 1066, 1088, 1109, 1116, 1117, 1130, 1144, 1147, 1156, 1166, 1170, 1172, 1175, 1182, 1184, 1193, 1194, 1198, 1202, 1209, 1214, 1217, 1224, 1232, 1233, 1234, 1236, 1239, 1240, 1255, 1271, 1276, 1278, 1280, 1288, 1298, 1306, 1309, 1312, 1318, 1322, 1325, 1326, 1327, 1329, 1336, 1337, 1341, 1343, 1351, 1356, 1369, 1373, 1386, 1394, 1401, 1405, 1416, 1417, 1425, 1431, 1433, 1440, 1450, 1521, 1541, 1550, 1560, 1565, 1566, 1568, 1576, 1578, 1580, 1590, 1594, 1596, 1603, 1611, 1616, 1628, 1630, 1636–1638, 1640, 1661, 1663, 1678, 1693, 1702, 1704, 1710, 1716, 1723, 1759, 1768, 1771, 1774, 1778, 1791, 1796, 1802, 1806, 1822, 1823, 1829, 1832, 1833, 1838, 1866, 1883, 1884, 1894, 1902, 1935, 1937, 1954, 1967, 1980, 1981, 1993, 2019, 2025, 2035, 2052, 2056, 2122, 2134, 2142, 2341
- Hansson**, Anders, lots, 1195
- Hansson**, Josef, Mossebo socken, Västergötland, ledamot av bondeståndet, 92, 500, 605, 623, 1165, 1179, 1227, 1449, 1558, 1778, 1870, 1927, 2160
- Harfvelin**, Henrik, bokhållare vid Stockholms hallrätt, 2068
- Harmens**, Gustaf, professor vid Lunds universitet, 1127
- Hartman**, Johan Jakob, furir vid kronprinsens regemente, 1731, 2010
- Hartmansdorff**, Joakim Christoffer von, major, 1296
- Hasenkampff**, Johan Christoffer, kammarherre, 413, 1325, 1683, 1778, 1841, 2006, 2136

- Hasselberg**, Erik Arvidsson, borgare i Skövde, ledamot av borgarståndet, 881, 903, 905, 917, 1383, 1485, 1721
- Hasselbom**, Nils, auditor, 1231
- Hauswolff**, Bernhard Reinhold von, landshövding, 1124
- Hedersköld**, Anders, assessor, avliden – hans barn och arvingar 1913, 1926, 1927, 1929
- Hedlinger**, Johan Carl, hovintendent, medaljgravör, 1504
- Hedman**, Abraham, fabrikör, 554, 848, 900, 901, 908
- Hedvig Eleonora**, tidigare drottning av Sverige, 928, 1369, 1370
- Hegardt**, Göran, assessor, 68, 805, 1133, 1134, 1964, 1965
- Hegardt**, Jakob, handlande i Malmö, från 1761 ledamot av borgarståndet, 581, 767, 916, 927, 981, 989, 1709, 1753, 1845, 2180
- Hegardt**, Peter Fredrik von, revisionssekreterare, 1253, 1254, 1267–1269, 1272, 1274, 1295, 1303, 2098, 2099
- Heike**, Detlof, e.o. bergsråd, 1142, 1162
- Heitmüller**, Henrik, kämnär i Stockholm, 2101
- Heldenhielm**, Johan Adam, kommandörkapten, 419
- Helleday**, Henrik Johan, rådmän i Stockholm, 2187, 2188
- Hellenstierna**, Magnus, häradshövding, 2035, 2060, 2061
- Hellman**, Nils, kapten i fransk tjänst, kornett, 746
- Hellström**, Anders, rådmän i Härnösand, 1471, 1488
- Helsingius**, Daniel, kungl. bibliotekarie, 2128
- Hempel**, Otto Henrik von, kapten vid Savolax regemente, avliden, 1988
- Herbst**, Henrik, 1745
- Herkepæus**, Peter, justitieborgmästare i Uppsala, ledamot av borgarståndet, 14, 37, 56, 60, 150, 154, 468, 641, 657, 1004, 1070, 1297, 1332, 1520, 1792, 1902 – hans son 56
- Hermansson**, Mattias von, statssekreterare, 130, 1909
- Hermelin**, Carl, statssekreterare, 1074
- Hermelin**, Carl, e.o. krigsråd, 937, 982, 983, 996, 997, 1021, 1024
- Hermelin**, Johan Gustaf, löjtnant, 1720
- Hesselius**, Johan, e.o. kanslist i justitierevisionen, 1079
- Hestesko** – se **Hästesko-Fortuna**
- Hierne** – se **Hjärne**
- Hierstedt** (Hiertstedt), Carl Fredrik, kamrer i Göta hovrätt, 1248, 2073, 2084, 2085
- Hierstedt** (Hiertstedt), Per Anders, e. o. kanslist i Göta hovrätt, son till Carl Fredrik H., 1248, 2073, 2084
- Hierta**, Carl, överstelöjtnant, 1052, 1490, 1491
- Hierta**, Lars, major, 1614
- Hilcke**, handelsman, 1746, 1747, 1819, 1842, 1854
- Hiortsberg**, Jonas Larsson, prost i Strängnäs stift, ledamot av prästeståndet, 404, 653–657, 669, 2153, 2342, 2347
- Hising**, Johan, assessor, 936, 951, 952, 1623

- Hiort**, Peter, vice häradshövding, 2059
- Hjärne** (Hierne), Carl, registrator, 2067
- Hjärne** (Hierne), Gustaf Adolf, överste, riksråd, 209, 210, 301, 674, 1228, 1236, 1382, 1389, 1455
- Hoffman**, segelmakare, Stockholm, 2206, 2207
- Hofling**, Nils Elias, assessor, 805, 1131
- Hofverberg**, Carl, kapten vid Jämtlands dragonregemente, 1984
- Hofving** – se **Hoving**
- Hoghen**, Carl von, 1953
- Hoghen**, Daniel von, 1953
- Holler**, Christian Ludvig, sekreterare, 1429
- Hollsten**, Georg, borgmästare i Hedemora, ledamot av borgarståndet, 19, 25, 37, 149, 296, 916, 1096, 1097, 1365, 1367, 1368, 1639
- Hollsten**, Lars, vice borgmästare i Enköping, 1050
- Holm**, Arvid, vaktmästare i borgarståndet, 40, 44, 2191 – hans son 2191
- Holmberg**, Johan, lots, 1195
- Holmcreutz**, Lars, underståthållare, 2066
- Holmér** (förmamn ej utsatt), 1965
- Holmqvist**, Johan Maurits, regementspredikant, 1347, 1675–1681, 1914
- Holtz**, Moses, ålderman vid knappmakarämbetet i Stockholm, ledamot av borgarståndet, 14, 141, 150, 290, 574, 743, 870, 1171, 1208, 1266, 1368, 1399, 1496, 1904, 2187
- Homoenius**, Mattias, kammarskrivare i kammarkollegium, 2091, 2150
- Hongelin**, Jakob, klädesfabrikör i Stockholm, 1225, 1226
- Hoppe**, Fredrik Vilhelm, major vid fortifikationen, 1040, 1242, 1315
- Horn** (förmamn ej utsatt), greve, 937
- Horn** (förmamn ej utsatt), friherre, överste, 1382
- Horn (af Ekebyholm)**, Adam, greve, generallöjtnant, riksråd, överstemarskalk, 78, 80, 82–84, 88, 91, 93, 99, 301, 304, 1734, 1874
- Horn (af Rantzien)**, Jakob Fredrik, friherre, överste, 1432, 1433, 1438, 1439, 1470, 1473, 1474, 2102
- Horn (af Åminne)**, Christer, friherre, kammarherre, 641, 1482, 2144
- Horn (af Åminne)**, Fredrik, friherre, överste, 1051, 2095
- Horn (af Åminne)**, Gustaf Adolf, friherre, överste, 1366, 2095(?)
- Hortell**, Josef, vice häradshövding, 1457, 1458, 1476
- Hoving** (Hofving), Daniel, tobaksmannafabrikant, 1749
- Hoving** (Hofving), Johan, handelsman i Amsterdam, 1749
- Hultstedt**, Jakob, assessor i kommerskollegium, 1985, 1986
- Humble**, Sven, jägmästare, 1907, 1908
- Hummelhielm**, Hans, landshövding, 301, 1037, 1261
- Hummelhielm**, David Fredrik, hovrättsnotarie, son till Hans H., 1260, 1261, 2044, 2045
- Hummerhielm**, Per, friherre, överstelöjtnant, 1639

- Huru**, Pål Pålsson, bonde, Kimingo by, Ijo, Finland, 2168
- Hwasser**, Birger, häradshövding, 1261
- Hyllengren**, Johan, notarie i kammarkollegium, 2081, 2167
- Hülphers**, Abraham, rådmän i Västerås, ledamot av borgarståndet, 17, 37, 47, 64, 76, 97, 109, 110, 150, 154, 171, 184, 202, 204, 208, 215, 227, 245, 256, 265, 274, 285, 294, 310, 367, 390, 451, 462, 470, 472, 495, 537, 542, 596, 658, 679, 680, 809, 873, 882, 892, 906, 925, 996, 1011, 1018, 1035, 1046, 1055, 1068, 1090, 1095, 1108, 1110, 1111, 1174, 1178, 1179, 1192, 1193, 1200, 1212, 1230, 1278, 1306, 1394, 1407, 1450, 1496, 1502, 1564, 1578, 1614, 1625, 1626, 1630, 1667, 1738, 1739, 1795, 1828, 1845, 1916, 2051, 2348, 2352
- Hyltén**, Samuel von, landshövding, avliden, 2075
- Hyphoff**, Joakim, överkrigscommissarie, lanträttemästare i Kristianstads län, 859, 922
- Håkansson**, Olof, Lösens socken, Blekinge, bondeståndets talman, 411; omtalad som "bondeståndets talman" o.d. (utan namn) 41–2149 passim
- Håkansson**, Sven, Byarums socken, Småland, ledamot av bondeståndet, 50, 266, 297, 321, 353, 371, 416, 519, 527, 573, 619, 631, 825, 897, 913, 1092, 1146, 1224, 1243, 1262, 1317, 1328, 1341, 1374, 1613, 1644, 1669, 1683, 1694, 1696, 1741, 1750, 1831, 1858, 1877, 1881, 2117, 2145
- Hård (af Segerstad)**, Fredrik Ulrik, fänrik, 1071
- Häggroth** (Haeggeroth o.d.), Erik, rådmän i Lindesberg, ledamot av borgarståndet, 19, 151, 256, 261, 290, 310, 442, 443, 642, 1478, 1753, 1846
- Hästesko-Fortuna** (Hestesko), Lars Henrik, kapten, 1960, 1961
- Höijer**, Henrik Eurenus, auskultant, e.o. kanslist i borgarståndet, 43, 642, 2191
- Hök**, Mathias, soldat, 762
- Hökenberg** – se **Höökenberg**
- Hökerstedt**, Gustaf Henrik, justitieborgmästare i Norrköping, 1029, 1030, 1163, 1164
- Höpken**, Anders Johan von, friherre, riksråd, kanslipresident, akademikansler, 320, 349–353, 520, 873–875, 889–891, 893, 895, 896, 898, 899, 913, 946, 950, 951, 953, 1293, 1304, 1464, 1466, 1572
- Höpken**, Carl Fredrik von, friherre, president i kammarkollegium, 624, 878, 1776, 2172
- Höppener**, Per Johan, assessor, 538–540, 1721
- Hörning**, Lars, arbetare vid Jönköpings fabriksfaktori, 375, 897, 1720
- Höökenberg** (Hökenberg), Lorentz Peter, sergent, 1517
- Ibsonne**, Per Christopher, kanslist, e.o. kanslist i borgarståndet, 43, 2191, 2192
- Ichsell**, Jakob, tidigare hovmästare, 620

- Idman**, Gustaf, advokatfiskal i Åbo hovrätt, 1034, 1046, 1047, 1231
- Iggström**, Erik, överkrigskommissarie, kamrer i kammarkollegium, 812, 963, 1348, 2003
- Igmundsson** – se **Ingemundsson**
- Ignatius**, Anders, politieborgmästare i Helsingfors, ledamot av borgarståndet, 17, 35, 97, 151, 195, 198, 310, 1033, 1034, 1047, 1060, 1231, 1449, 1496, 1753, 1845, 2071, 2147
- Ignatius**, Johan, häradshövding, 579, 1000, 1046
- Ihre**, Johan, professor, kansliråd, 1377, 1634, 1811, 2010, 2011
- Indebetou**, Johan, rådman i Stockholm, ledamot av borgarståndet, 14, 35, 55, 150, 206, 326–328, 821, 862, 1106, 1207, 1266, 1333, 1334, 1496, 1548, 1819, 1842, 2071, 2087, 2099, 2188
- Ingemundsson**, Israel, Madesjö socken, Småland, 1751
- Ingman**, Anders, borgmästare i Vänersborg, assessor, ledamot av borgarståndet, död 1761, 18, 20, 37, 56, 137, 143, 151, 155, 174, 216, 261, 268, 310, 314, 373, 403, 473, 520, 594, 636, 906, 916, 917, 1836 – hans son 56
- Ingman**, Elias Magnus, vice notarie i kammarrevisionen, assessor, 1987
- Ingman**, Erik Magnus, assessor, 2073, 2163
- Ingman**, I., vice häradshövding, sökande till tjänst vid borgarståndets kansli, 44
- Insenstierna**, Fredrik Ulrik, hovmarskalk, 1237–1239, 2042
- Iser**, Mattias, biskop i Västerås – hans arvingar 1142
- Iserhielm** 1180
- Isoz**, Johan Wolrat, skinnberedare, 459, 1229
- Jacobsson**, Niklas von, borgare och handelsman i Göteborg, 733, 1901
- Jansson** – se även **Johansson** och **Jonsson**
- Jansson** (Johansson), Johan, handelsman i Vadstena, ledamot av borgarståndet, 19, 32, 33, 47, 123, 147, 156, 187, 188, 218–221, 256, 317, 343, 344, 527, 640, 642, 814, 816, 920, 1257, 1258, 1284, 1285, 1366, 1472, 1484, 1759, 1792
- Jansson**, Johan (Jan), vice häradshövding, 1003, 1005
- Jegerhielm** (Jägerhielm), Samuel, kapten, 1066, 1125
- Jennings**, John, bruksägare, 213, 214, 655, 2342, 2347
- Jerlström** – se **Jernström**
- Jernfeltz**, Gustaf Crispin, överstelöjtnant, 1463, 1475, 1730
- Jernström** (Jerlström), Lorens, kopparslagare i Stockholm, 2008, 2074, 2102
- Johansson** – se även **Jansson**
- Johansson** (Jansson), Harald, Karlstorps socken, Småland, ledamot av bondeståndet, 190, 2140
- Johansson**, Johan, Nordmarks socken, Värmland, ledamot av borgarståndet företrädande Filipstads bergslag, 1834

- Johansson** (Jansson), Peter, Norrbärke socken, Dalarna, ledamot av bondeståndet, 1743
- Jonsson** (Jansson), Erik, Skövde landsförsamling, Västergötland, ledamot av bondeståndet företrädande Kåkindes m.fl. härader i Skaraborgs län, 1474
- Josephsson**, Nils, e.o. hovpredikant, 2160, 2165
- Jouve**, fransk advokat, 308, 320, 321
- Junbeck**, Abraham, borgmästare i Falköping, 1101, 1102, 2064, 2126
- Junbeck**, Erland, sekreterare vid Lunds universitet, 1292
- Juringius**, Anders, krigsfiskal, 2064
- Jusléen**, Johan Gabriel, lagman, assessor i Svea hovrätt, 396, 1600, 1654, 1673, 1675 – hans fru se Gertrud Helena **Bergenhjelm**
- Jäderström**, vice vaktmästare i borgarståndet, 44, 2191
- Jägerhielm** – se **Jegerhielm**
- Jägerhorn (af Spurila)**, Fredrik Anders, stabskapten vid Nylands dragonregemente, 1429, 2070
- Jönsson**, Anders, rusthållare, Gisselberga, Norrvidinge socken, Skåne, 704
- Jöransson**, Jöran, Pikis socken, Finland, 1152
- Kagg**, Lars, friherre, 1622
- Kahl**, Gustaf Adolf, sekreterare i upphandlingsdeputationen för fästningsbyggnaden i Karlskrona, 2032, 2033
- Kaira** – se **Käyrä**
- Kantzou**, Johan Albrecht, grosshandlare i Stockholm, ledamot av borgarståndet, 14, 35, 148, 154, 206, 744, 1100, 1310, 1312, 1343, 1372
- Kariae** – se **Käriä**
- Karl IX**, tidigare kung av Sverige, 1369, 1370
- Karl X Gustav**, tidigare kung av Sverige, 615, 978
- Karl XI**, tidigare kung av Sverige, 1268, 1543, 1971, 1972, 2271
- Karl XII**, tidigare kung av Sverige, 615, 893, 911
- Karl**, prins av Sverige, 2371
- Kellander**, Nils, borgmästare i Jönköping, ledamot av borgarståndet, 17, 20, 37, 149, 1449, 1845, 1864, 2073
- Kiellman**, Axel, sekreterare i general-tullarrendesocieteten, 1391, 2176
- Kiellstedt**, Peter, källarmästare i Enköping, 1050
- Kierman**, Gustaf, handelsborgmästare i Stockholm, borgarståndets talman, 11–14, 25, 26, 30, 33, 34, 319, 924, 1807, 2190, 2194; omtalad som ”herr talman” (utan namn) 35–2193 passim
- Kihlman**, Anders Erik, borgmästare i Köping, ledamot av borgarståndet, 17, 43, 129, 150, 154, 172, 256, 268, 290, 310, 381, 401, 421, 487, 642, 760, 873, 881, 1000, 1352, 1644, 1667, 1753, 1826, 1879, 1924, 1937, 2053, 2180, 2186, 2188
- Kihlman**, Erik Vilhelm, auskultant, e.o. kanslist i borgarståndet, son till Anders Erik K., 43

- Kindström**, Lars, musikinstrumentmakare, 1136
- Kirstein** (Kirckstein), Valdemar Anton, direktör, riddarhuskamrer, 1924, 2139
- Kiörning**, Mattias, borgmästare i Härnösand, ledamot av borgarståndet, 18, 21, 35, 149, 155, 233, 256, 275, 310, 373, 544, 545, 628, 642, 686, 780, 799, 823, 849, 854, 928, 1022, 1031, 1052, 1069, 1074, 1075, 1079, 1089, 1091, 1098, 1103, 1108, 1111, 1115, 1123, 1128, 1130, 1131, 1148, 1153, 1156, 1159, 1161, 1166, 1170, 1174, 1177, 1183, 1200, 1222, 1223, 1232, 1239, 1240, 1256, 1268, 1273, 1277, 1280, 1290, 1297, 1298, 1308, 1356, 1364, 1368, 1396, 1401, 1405, 1421, 1426, 1470, 1471, 1491, 1540, 1541, 1650, 1666, 1670, 1733, 1750, 1753, 1769, 1773, 1795, 1796, 1810, 1821, 1822, 1827, 1828, 1830, 1833, 1845, 1935, 1936, 1993, 2021, 2039, 2051, 2054, 2114, 2121, 2123, 2147, 2335, 2337
- Kling**, Gabriel, sekreterare i riksens ständers manufakturkontor, 1861, 1946
- Klingenberg**, Carl, tidigare akademisekreterare i Uppsala, 1668, 1707
- Klingspor** (Klingsporre), Christian Joakim, överstelöjtnant, 1504
- Klingstedt**, Jonas Samuel, löjtnant, 829
- Klinton**, registrator i riksens ständers bank, 642
- Knorring**, Isak von, friherre, kammarherre, 449, 450, 460, 560, 561, 565–567, 1496, 1606, 1611, 1612, 1617, 1618, 1756, 2120
- Knutinen**, Anders, kronobonde, Pirtivara, Ilomants socken, Finland, 1091
- Koch** (Kock), Mikael, borgmästare i Uddevalla, ledamot av borgarståndet, 20, 25, 37, 68, 70, 125, 149, 155, 176, 179, 183, 191, 202, 206, 211, 229, 232, 241, 275, 328, 329, 336, 337, 350, 365, 401, 409, 451, 454, 460, 490, 560, 594, 667, 671, 696, 697, 704, 724, 725, 764, 790, 886, 915, 965, 975, 985, 986, 1015, 1028, 1029, 1043, 1095, 1101, 1126, 1225, 1237, 1254–1256, 1323, 1355, 1361, 1368, 1425, 1521, 1522, 1632, 1633, 1637, 1712–1715, 1717, 1753, 1763, 1764, 1774, 1822, 1827, 1828, 1954, 1971, 2013, 2018, 2019, 2034, 2050–2055, 2077, 2086, 2090, 2091, 2094, 2121, 2122, 2341
- Kochen** (Kocken), Peter Gotthard von, kapten, 1777
- Kock**, Nils, rådman i Åmål, brukspatron, 1919
- Kock** – se även **Cock** och **Koch**
- Kocken** – se **Kochen**
- Kohl**, Carl Martin, rådman i Norrköping, 1921
- Kors**, Johan, krigskommissarie, 1779
- Kothen**, Magnus Adolf von, krigsråd, 1097
- Krabbe**, Engelbrekt Adam, överstelöjtnant vid Nylands regemente, 1350, 1358
- Krapp**, Daniel, brukspatron, Västana, Viksjö socken, Ångermanland, 1263

- Kreitlof** (Kreitlow), Johan(?) (Jochim) Kristian, kapten, 1022, 1411, 2165
- Krell**, Paul, kapten vid Tavastehus regemente, 2046
- Kristian IV**, tidigare kung av Danmark, 928
- Krok**, Jonas, handelsman i Karlskrona, 1129, 1635–1638, 1661–1663, 1900
- Kruse (af Elghammar)** (Kruus), Johan Gideon, friherre, ryttmästare, 2159
- Kruskopf**, Anders, borgmästare i Karlstad, 2128
- Kröger**, Nils, borgmästare i Piteå, ledamot av borgarståndet, 21, 37, 97, 151, 176, 261, 296, 311, 544, 627, 849, 929, 1087, 1497, 1630, 1709, 1846, 1912, 1937, 2147, 2166
- Kurck**, Arvid Fredrik, friherre, vice advokatfiskal, 1807, 1839, 1840, 1861
- Kyllenius**, kanslist, sökande till tjänst vid ståndets kansli, 44
- Käriä** (Kariae), Henrik Henriksson, Ijo socken, Finland, 2168
- Käyrä** (Kaira), Per Henriksson, Ijo socken, Finland, ledamot av bondeståndet, 322, 369
- Köhler** (Cöhler), stadsmäklare, 920
- La Mettrie**, Julien Offray de, fransk författare, 656
- Lagerberg**, Adam Otto, greve, hovmarskalk, vice landshövding, 474, 482, 485, 486, 496, 500, 502, 503, 506–508, 604–606, 622, 645, 660, 805, 1237, 1857
- Lagerberg**, Carl, friherre, riksråd, 489–491, 968, 1120
- Lagerbielke**, Axel, vice amiral, 210, 301
- Lagerbielke**, Johan Eugenius, amiralitetskammarråd – hans arvingar 1757–1759, 1932, 1933
- Lagerborg**, Daniel Gustaf, kapten, 607–610, 623, 646, 910, 911, 917
- Lagerfelt**, Gustaf Adolf, landshövding, 1250, 1251, 1265, 2096, 2103, 2126
- Lagerflycht**, Johan, vice president, 211, 212, 271, 1258
- Lagerhielm**, Axel Alexander, hovjunkare, kanslist, 1919, 1959, 2045, 2060
- Lagerlöf**, Andreas, prost i Karlstads stift, ledamot av prästeståndet, 1503
- Lagerstam**, Sven, hovrättsråd i Svea hovrätt, 2065
- Lagersvärd**, Fredrik, kapten, 1020, 1532, 1533, 1545, 1570, 1924, 2024
- Lagervall**, Magnus, rådman i Östhammar, 54, 58
- Lagus**, Johan, auskultant, biträdande i borgarståndets kansli, 44
- Laihiander**, Johan, kyrkoherde i Åbo stift, 594
- Lamberg**, Erik, biskop i Göteborg, ledamot av prästeståndet, 480, 548, 572, 573, 579, 1870
- Landberg**, Jöns, bergsman, Nordmarkshyttan, Nordmarks socken, Värmland, avliden i häkte, 2152
- Lange**, Abraham, borgmästare i Visby, ledamot av borgarståndet, 13, 16, 27, 36, 43, 49, 61, 140, 148, 149, 206, 211, 267, 273, 301, 309, 310, 328, 423, 448, 474, 545, 595, 598,

- 604, 620, 633, 641, 651, 652, 680, 710, 711, 715, 726, 755, 770, 790, 792, 818, 846, 884, 891, 901, 907, 926, 927, 949, 996, 1022, 1033, 1040, 1041, 1071, 1078, 1086, 1103, 1117, 1150, 1153, 1157, 1166, 1168, 1171, 1175, 1180, 1197, 1202, 1210, 1219, 1226, 1235, 1237, 1242, 1243, 1254, 1255, 1258, 1284, 1286, 1316, 1322, 1323, 1380, 1382, 1383, 1394, 1395, 1418, 1427, 1430, 1449, 1454, 1519, 1530, 1537, 1787, 1808, 1818, 1823, 1825, 1857, 1863, 1883, 1917, 1918, 1940, 1954, 1976, 1981, 1997, 2109, 2110, 2114, 2138, 2186
- Lange**, Jakob, auskultant, e.o. kanslist i borgarståndet, son till Abraham L., 43, 448, 1651, 2191
- Lange**, Johan, hovrättsråd i Göta hovrätt, 2168, 2169
- Langlet**, Filip, handelsman och fabrikör i Borås, ledamot av borgarståndet, 18, 35, 47, 150, 206, 290, 623, 691, 692, 1411, 1558, 1753, 1794, 1845, 2087
- Lannerstierna**, Magnus Vilhelm, kapten, 1834
- Lantingshausen**, Jakob Albrekt, friherre, generallöjtnant, överståthållare, 922, 1009, 1591, 1861, 2043, 2059
- Larsdotter**, Märta, änka efter Per Larsson, Haglösa, Lilla Slågarps socken, Skåne, 1531
- ”Larsson”**, Mats, möjligen fel för Mats Matsson, Frykeruds socken, Värmland, ledamot av bondeståndet, 1705
- Larsson**, Nils, Lyngsjö, Nöbbelövs socken, Skåne, 1436, 1437
- Larsson**, Per, Haglösa, Lilla Slågarps socken, Skåne, 1531 – hans änka se Märta **Larsdotter**
- Laurentz**, David, handskmakare i Stockholm, 834
- Le Febure**, Jean Henry, grosshandlare i Stockholm, 1576, 1812, 2186
- Leijel**, Adam, tidigare landshövding, 2004 – hans änka se Hedvig **Lohe**
- Leijel**, Petter, stadsnotarie i Stockholm, 1366, 1367, 1378, 1396, 1397
- Leijonadler**, Carl Fredrik, överjägmästare, 2078
- Leijonhielm**, Carl Fredrik, friherre, löjtnant, 1922
- Leijonsköld**, Mårten, tidigare kammarråd, 2132
- Leijonstedt**, Carl Vilhelm, greve, kapten, 270, 281
- Leijonsten**, Georg Vilhelm, kapten, 1730 – hans fru se Catharina Eleonora **Rehbinder**
- Leopold**, Erik Rudolf, vice häradshövding, 1017, 1018, 1039, 1998, 2102
- Lettström**, Olof, kommissarie i kammarrevisionen, 2003
- Leuhusen**, Carl, friherre, kungl. sekreterare, 460
- Levander**, Johan, borgare i Marstrand, 1843
- Lewenhaupt**, Charles Emil, greve, överadjutant, 143, 144, 213, 214, 250, 251, 264, 451, 452, 1459, 1512
- Lewenhaupt**, Mauritz Casimir, greve överstelöjtnant, 389, 2095, 2096

- Levin**, Adolf Fredrik, möbelhandlare, 766, 821, 822, 839
- Lexell**, Jonas, inspektör och ålderman i Åbo, ledamot av borgarståndet, 15, 23, 36, 71, 148, 266, 282, 310, 415, 902, 938, 973, 1034, 1143, 1324, 1350, 1358, 1560, 1630, 1835, 1845, 2178
- Lidbeck** (Liedbeck), Eric Gustaf, professor vid Lunds universitet, direktör över plantagerna i Skåne, 458, 580
- Liedner**, Vilhelm, kamrer, 2069
- Liewen**, Carl Fredrik von, greve, överste, 1114, 1734, 1962
- Liewen**, Carl Gustaf von, friherre, hovmarskalk, 2371
- Liewen**, Hans Henrik von, greve, generallöjtnant, 209–211
- Lilja**, Johan, råd- och handelsman i Ekenäs, ledamot av borgarståndet, 21, 24, 64, 150, 311, 392, 634, 660, 706, 735, 756, 757, 779, 818, 836, 837, 903, 989, 1111, 1153, 1160, 1178, 1202, 1263, 1266, 1405, 1427, 1497, 1591, 1630, 2097, 2098, 2180
- Lilje(-)** – se (även) **Lillie(-)**
- Liljeqvist** (Liljerqvist) Jonas (Johan) Adolf, bergsfogde, 721–723, 742
- Liljeström** – se **Danckwardt-Lillieström**
- Lillie**, Hedvig Charlotta, grevinna, avliden, 1155
- Lillie (af Greger Mattssons ätt)**, Carl Gustaf, löjtnant, 1585
- Lilliecreutz**, Nils, lagman, 2111
- Lilliegranat**, Johan, häradshövding, ledamot av Göta hovrätt, 2128(?)
- Lilliehorn**, Per, kaptenlöjtnant, 382, 1323
- Lilliemarck**, Jakob Enok, konstapel, 954
- Lillienberg** (Liljenberg) (förnamn ej utsatt), 469
- Lillienberg** (Stiernkloo Liljenberg), Anders Daniel, lagman, häradshövding, 1249
- Lillienberg**, David, auditor, 1065, 1072, 1222
- Lillienberg** (Liljeberg), Johan Georg, landshövding, president, 316, 380–382, 1284, 1313, 1428, 1622, 1750
- Lilliesvärd** (Liljesvärd), Magnus Daniel, överste, 41, 42, 1114
- Lindberg**, Bengt, gästgivare, Nöbbelövs socken, Skåne, 1436
- Lindberg** – se även under **Lindborg**
- Lindblad**, Gustaf, medelstyrman i flottan, 2005, 2026
- Lindborg** eller **Lindberg** (Lindborg), Anders, häradsfogde, 2166
- Lindelöf**, Carl Adolf, vice häradshövding, 1893
- Lindeman**, Hans, rådman i Stockholm, ledamot av borgarståndet, död 1761, 14, 37, 97, 151, 310, 329, 330, 577, 586, 658, 667, 668, 677, 680, 714, 755, 756, 771, 772
- Linder**, Anders, vice häradshövding, 1222, 1331
- Linderstedt**, Johan, assessor, 1243
- Linderstedt**, Johan, hovrättsråd, 2179
- Lindhult**, medicine doktor, 995, 999
- Lindsfelt**, Carl Gustaf, assessor, vice lagman – hans änka 965
- Lindstedt**, Hans, handelsman och fabrikör i Söderköping, ledamot av

- borgarståndet, 17, 19, 35, 37, 47, 150, 187, 188, 251, 256, 290, 492, 521, 698, 767, 852, 904, 935, 964, 1067, 1258, 1266, 1285, 1314, 1315, 1333, 1334, 1436, 1497, 1711, 1712
- Lindström**, Lars, borgare i Skara, 235
- Linné** (Linnaeus), Carl, professor, arkiater, 2124, 2126
- Linnerhielm**, Jonas, häradshövding, assessor, 857, 1721, 1931
- Liungman**, Peter, byggningskrivare vid amiralitetet i Stockholm, 749
- Liungqvist**, Sven Benjamin, major, 1315, 2146
- Loch** – se **Lokk**
- Lohe**, Hedvig, änka efter Adam Leijel, delägare av Hälleforsnäs bruk, Mellösa socken, Södermanland, 2004
- Lohe**, Johanna, jungfru, delägare av Hälleforsnäs bruk, Mellösa socken, Södermanland, 2004
- Lohm**, Carl Johan, kapten vid artilleriet, 1246, 1247, 1780, 1918
- Lohman**, kassör i Stockholms förmyn-darkammare(?), 2043
- Lokk**, Christian Ludvig, apotekare i Uppsala, 544, 567
- Lostbohm** – se **Låstbom**
- Lostbom**, Johan, professor i praktisk ekonomi, 380, 381
- Lostierna**, Anders, registrator, sekreterare, 384, 385
- Lostierna**, Nils, häradshövding, 994, 1000, 1181
- Lovisa Ulrika**, drottning av Sverige, 321; omtalad som ”Hennes Mai:st” o.d. (utan namn) 39, 45, 46, 1238, 1837, 1844, 1845, 1945, 1948, 2122, 2143
- Lovisin**, Erik Jakob, friherre, protokollssekreterare, 1313, 1622
- Lund**, Gustaf, auditör, 495, 1596, 1597 – hans syster se Ingrid **Baas**
- Lund**, Magnus Johan, lagman, häradshövding, 2045, 2060
- Lund**, Natanael Gabriel, fänrik, 1071
- Lundberg**, Nils, varvskommissarie, 749
- Lundin**, Erik, lagman, 1041
- Lundius**, Johan, kammarförvant i krigskollegium, 997, 999, 1443
- Lundmark**, Daniel, sekreterare i riksens ständers bank, 1221
- Lundström**, Anders, bergsfogde, 1512
- Luthman**, Carl, överdirektör, Carlsdal, Karlskoga, Värmland, 316, 877
- Lytberg**, Johan Larsson, handlande i Visby, 2110, 2174
- Lütkeinan**, Gabriel Timoteus, superintendent, 837, 1376, 1558, 1570, 2121
- Låstbom** (Lostbohm), Lars, häradshövding, 1021, 1022, 1701, 1702, 2156, 2169
- Löfving**, Henrik, kapten vid Tavastehus regemente, 426, 427, 519, 573, 1328, 1586, 1705, 1877, 1927, 1995, 2118, 2165
- Lönberg**, Jakob, kammarförvant, 1021, 1041, 1085
- Lönbom**, Anders, borgmästare i Kristinehamn, ledamot av borgarståndet, 21, 37, 90, 150, 155, 206, 243, 256, 290, 298, 335, 441, 443, 472, 545, 627, 693, 700, 719, 729, 734, 775, 782, 877, 925, 1022, 1055, 1058, 1087, 1088, 1094–1096, 1117, 1126, 1128, 1415, 1449, 1564, 1650,

- 1665, 1673–1675, 1758, 1802, 1804, 1827, 1829, 1889, 1895, 1898, 1908, 1912, 1920, 1936, 1976, 2039, 2062, 2181
- Lönnrot**, Carl Magnus, borgmästare i Askersund, ledamot av borgarståndet, 20, 37, 62, 150, 151, 1067, 1651, 1709
- Löthman**, Johan Konrad, kapten, 990, 991
- Löwe** (Löwen), Georg, generaladjutant, 968
- Löwen**, Fabian, friherre, överste, generalmajor, 1559, 1570, 1573, 1629, 1728, 1778, 1840, 2112, 2120, 2121, 2132, 2134
- Löwenhielm**, Carl Gustaf, friherre, riksråd, 475, 487, 489–491, 1808, 1838, 2160–2162
- Löwenhielm**, Carl Gustaf, friherre, kammarherre, 1137
- Löving** – se **Löfving**
- Malmberg**, Hans, myntmästare, 2157
- Malmberg** (Malmborg), Petter, spannmåls- och viktualiehandlare i Stockholm, 2073
- Malmerfelt**, Erik, korpral, 723, 1621, 1622
- Malmerfelt**, Olof, kammarråd, 96, 2158
- Malmerfelt**, Olof, vice häradshövding, 1243
- Malmin**, Gustaf, auditor, 2045, 2060
- Malmqvist**, Peter, hyrkusk i Stockholm, 829, 830
- Malmsten** (Malmstein), Olof, vice borgmästare och råd- och handelsman i Säter, 23–25, 36, 37, 48, 54, 64, 74, 79, 83, 133, 150, 151, 155, 159, 161, 169, 176, 179, 180, 185, 187, 188, 191, 192, 200, 204, 207, 208, 213, 220, 225, 228, 233, 239, 247, 253, 255, 256, 260, 265, 270, 271, 274, 278, 296, 304, 336, 339, 341, 350, 364, 373, 385, 407, 411, 429, 432, 433, 436, 439, 442, 445, 471, 472, 474, 475, 479, 480, 482, 486, 488, 490, 499, 507, 513, 514, 517, 518, 522, 525, 533, 557–559, 561, 563, 575, 577, 578, 594, 600, 605, 612, 620, 621, 626, 627, 634, 642, 655, 660, 661, 675, 676, 695, 696, 698, 710, 714, 715, 731, 745, 763, 764, 781, 800, 802, 803, 805, 808, 810, 811, 863, 874, 877, 891, 894, 910, 916, 943, 945, 949, 962, 965, 970, 973, 975, 991, 1000, 1013, 1014, 1048, 1058, 1065, 1067, 1068, 1070, 1071, 1078, 1085, 1123, 1124, 1132, 1142, 1147, 1255, 1268, 1272, 1273, 1277, 1280, 1288, 1304, 1306–1309, 1353, 1364, 1406, 1423, 1425, 1426, 1434, 1439, 1448, 1449, 1460, 1464, 1465, 1518, 1551, 1560, 1569, 1611, 1612, 1637, 1653, 1669, 1673, 1679, 1680, 1684, 1697, 1704, 1726–1728, 1743, 1753, 1766, 1769, 1791, 1824, 1826, 1829, 1830, 1832, 1834, 1859, 1896, 1897, 1928, 1993, 2025, 2034, 2035, 2051–2054, 2056, 2121, 2147
- Malmström**, Per Gustaf, överkommisarie, 1223
- Mangeot**, Carl Vilhelm, handskmakare i Stockholm, 834
- Mannerheim**, Gustaf Henrik, överste, 1033, 1061

- Mannerheim**, Johan Augustin, övers-
telöjtnant, 1413
- Mannerhierta**, Esaias Immanuel, hov-
rättsnotarie, 1261, 2171
- Martichau**, Pierre Antoin, kapten, 308
- Martin**, Roland, professor vid colle-
gium medicum, 1933
- Mathesius**, Johan, assessor, landssek-
reterare, 1862, 1884, 1931, 1945
- Matsson**, Anders, Husie socken,
Skåne, ledamot av bondeståndet,
988
- Matsson**, Mats, Frykeruds socken,
Värmland, ledamot av bondeståndet
– se under Mats **Larsson**
- Meijer**, Carl Gustaf, trumpetare vid
norra skånska regementet till häst,
1341
- Meijer**, Gerhardus, direktör vid brand-
försäkringsverket, styckgjutare i
Stockholm, 598, 599
- Meijer**, Rolf, handelsman, avliden,
2071
- Meijerfeldt**, Johan August, greve,
överstelöjtnant, 2172
- Mennander** (Menander), Carl Fredrik,
biskop i Åbo, 366, 1054
- Mentzer** (Metzer), Joakim (Johan),
handelsman, 1749 – hans änka se
Anna Margareta von **Schwindern**
- Mildahn**, Johan Jurgen, handelsman i
Landskrona, ledamot av
borgarståndet, 15, 150, 398, 1496
- Modée**, Reinhold Gustaf, hovrättsråd,
avliden, 669
- Modin**, Nils, spannmåls- och viktuali-
ehandlare i Stockholm, 2073, 2184
- Mojjos** (Mojjonen), Hinrik Hinriksson,
Merimasku socken, Finland, 1224
- Moilanen** (Moialen), Simon, Paldamo
socken, Finland, ledamot av
bondeståndet, 322, 369
- Molitor**, Herman Albrecht, auditör,
2157
- Mollin**, Jonas, handlande och f.d.
borgmästare i Uleåborg, ledamot av
borgarståndet, 18, 29, 37, 39, 150,
155, 183, 192, 195, 196, 198, 200–
203, 252, 266, 471, 518, 522, 706,
728, 853, 1017, 1297, 1384, 1753,
2114, 2180, 2330
- Mollsdorff**, Hebba, änka efter borg-
mästaren i Åmål Herman Silvius,
400
- Morath**, Alexander, advokatfiskal i
Göta hovrätt, 420–422, 560, 1839,
1840
- Morien**, Lorens, spannmåls- och vik-
tualiehandlare i Stockholm, 2073
- Mozelius**, Fredrik, hovmästare, 2130
- Mozelius**, Lars, assessor, 953, 2158
- Muhl** (Mühl), Robert, generallöjtnant,
avliden, 388, 1350, 1358, 1915
- Muhrbeck**, omtalad som förrädare,
1542
- Muncktell**, Fredrik, rådman och
handelsman i Falun, ledamot av
borgarståndet, 16, 36, 80, 93, 149,
170, 180, 205, 206, 248, 249, 256,
266, 268, 311, 374, 380, 421, 441,
443, 578, 651, 713, 723, 746, 763,
831, 832, 836–839, 845, 849, 883,
1110, 1116, 1171, 1254, 1255, 1268,
1280, 1319, 1341, 1421–1423, 1425,
1426, 1445, 1446, 1599, 1630, 1680,
1692, 1739, 1789, 1790, 1827, 1828,
1865, 1866, 1896, 2079
- Mühl** – se **Muhl**

- Münnich** (Munnich), Burkhard
Christoph von, tidigare fältmarskalk
i Ryssland, 1316
- Myrin**, Svante, häradshövding, 2126
- Månsson**, Jöns, Tabergs bergslag, le-
damot av bondeståndet, 1211
- Mårtensson**, Jon, Gladhammars sock-
en, Småland, 290
- Mörck**, Carl Fredrik, underkonduktör
vid fortifikationen, miniatyrmålare,
1885, 1899
- Nackreij**, Christian von, vice häradshövding, brukspatron, 173
- Nackreij**, Olof von, häradshövding,
assessor i Göta hovrätt, 987, 996,
1250, 1359, 1570, 1859, 1860, 1875,
1893, 1931, 1948, 2156, 2169
- Nicander**, Peter Magnus, fänrik, 1071
- Nieber**, Hedvig, piga, 861
- Nilsson**, Anders, bonde, Källarydsås,
Källunga socken, Västergötland,
1526
- Nilsson**, Assar, Svenstorps socken,
Skåne, ledamot av bondeståndet,
1549
- Nilsson**, Olof, Morlanda socken, Bo-
huslän, ledamot av bondeståndet,
2029
- Noberg**, Daniel, aktuarie, 1641
- Nordberg** (Norberg), Olof, handels-
man i Nykarleby, ledamot av bor-
garståndet, 21, 24, 48, 151, 270,
642, 1846, 2180
- Nordberg**, Åke, kammarskrivare vid
Vadstena krigsmanshuskontor, 2066
- Nordbom**, Ingrid, änka, Göteborg,
1973
- Nordencrantz**, Anders, kommerseråd,
3, 101, 106, 116–118, 173, 180–182,
231–235, 237, 270, 323, 448, 510,
518, 522, 533, 611, 612, 620, 653,
657, 658, 669, 680, 685, 716, 736,
796, 797, 805, 859, 878, 906, 915,
2100, 2342
- Nordencræutz**, Fredrik Jakob, major,
1040, 1242, 1315, 1316, 1699, 1863
- Nordenflycht**, Carl, kungl. sekreterare,
2085
- Nordenskiöld**, Anders Johan, lands-
hövding, 659–661, 677–679
- Nordstrand**, Olof Olofsson, slottspre-
dikant vid Drottningholm, 1677,
1680
- Noreen**, Johan, kanslist, 500, 542, 543,
588–591, 596
- Norell**, Carl Johan, sekreterare i lag-
kommissionen, 2059, 2129
- Norling**, Johan Adolf, auskultant, bi-
trädande i borgarståndets kansli, 44
- Norman**, Karl Mauritz von, kornett,
608
- Norn**, Jonas, överinspektör vid lanttul-
len och acciskammaren i Stockholm,
2144
- Norstrand** – se **Nordstrand**
- Northman**, Niklas, borgmästare i
Skara, ledamot av borgarståndet, 17,
97, 149, 151, 154, 208, 235, 266,
296, 337, 492, 596, 604, 1651, 1709
- Nyman**, Hans, inspektör, 597–600
- Nyrén**, Carl, magister, Linköpings
gymnasium, 1329
- Obbarius**, Johan Mikael, fabrikör i
Stockholm, 2075
- Odencrantz**, Jan, notarie, 1259, 2066

- Odenkrantz**, Mattias, hovjunkare, 193
- Odhelius**, Jonas Larsson, häradshövding, 2063, 2064
- Oelreich**, Niklas von, censor librorum, 670, 797, 1035, 1909, 1910
- Oertzen** (Aertsen), Jesper Otto Fredrik von, kapten, 607–609, 646, 647, 911
- Oije**, Jean Baptiste, sidenfabrikör i Stockholm, 1567, 1744–1748, 1818, 1841, 1842, 1853–1855
- Oldenskiöld**, Erik von, kapten, 1482, 1645, 1646, 1658, 1659
- Olivecreutz**, Johan, sekreterare vid Åbo akademi, 1020
- Olivecrona**, Johan Adolf, auskultant, 214, 226, 2096, 2103
- Olivenbaum**, Henrik, yllefabrikör i Sundsvall, 2021
- Olofsson** (Olufsson), Jonas, handelsman i Karlskrona, 1129, 1900
- Olofsson** (Olsson), Otto, Grythyttans socken, Närke, ledamot av bondeståndet, 107, 146, 159, 177, 210, 261, 282, 394, 475, 587, 643, 699, 728, 760, 895, 927, 950, 967, 1021, 1122, 1198, 1397, 1459, 1466, 1551, 1552, 1573, 1585, 1978, 1995, 2091, 2118, 2135, 2181
- Olsson**, Anders, Giltebo, Kalmar län, 476, 477, 738, 748
- Omnberg**, Johan Hansson, justitie- och kommersborgmästare i Gävle, ledamot av borgarståndet, 15, 38, 69, 81, 82, 84, 91, 93, 105, 121, 140, 141, 144, 149, 155, 162, 542, 596, 636, 743, 744, 816, 885, 907, 929, 940, 1012, 1143, 1227, 1385, 1393, 1639, 1661, 1666, 1984, 2039, 2341
- Orell**, Karl Fredrik, krigskassör i krigskollegium, 1990, 2002
- Osander**, Per Olof, kanslist, 500, 542, 543, 588–591, 596, 1079, 2169
- Otter**, Salomon von, friherre, notarie, häradshövding, 1498, 2063
- Oxenstierna (af Korsholm och Vasa)**, Göran (Georg), greve, generalmajor, kommandant, 994, 1019
- Pahl**, Carl Magnus, vice kronofogde, 1886, 1887
- Paléen**, Erik Johan, protokollssekreterare, sekreterare i bondeståndet, lagman, 39, 2126, 2140
- Palm**, Magnus Gabriel, notarie i kommerskollegium, notarius publicus i Stockholm, 308, 320, 321, 1641
- Palmcrona**, Carl Gustaf von, hovsekreterare, borgmästare i Ystad, 1885
- Palmstierna**, Nils, friherre, riksråd, 355, 365–367, 371, 384, 450, 472, 473, 487–489, 491, 873, 890, 893, 894, 896, 897, 899, 913, 914, 950, 951, 956, 962, 976, 1119, 1572, 1587, 1699, 1956
- Palmstruch**, Urban Reinhold, major, 2166
- Pape**, Ernst, stadssekreterare och vice borgmästare i Arboga, 2044, 2047, 2048
- Pape**, Ludvig Ferdinand, hovkvartermästare, 2067, 2177
- Papke**, Jonas, landssekreterare i Kristianstads län, 1001
- Paqualin**, Johan Adolf, notarie, 2101
- Pastelberger**, Arnold Fredrik, sidenfabrikör, 2002

- Pauli**, Carl Vilhelm, överjägmästare, 446
- Pechlin**, Carl Fredrik, överste, 213, 214, 240, 251, 453–455, 579, 606, 607, 639, 1050, 1051, 1054–1059, 1063, 1064, 1121
- Peijron** – se **Peyron**
- Perichon**, Anton, violinist, konsertmästare, 1222
- Pernovius**, Gustaf, kamrer i beklädningskontoret i krigskollegium, 1990
- Persdotter**, Karin, änka, Mårum, Horns socken, Västergötland, 1633, 1706
- Persson**, Anders, Björnlunda socken, Södermanland, ledamot av bondeståndet, 98, 1605
- ”Persson”**, ”Hans” (namnet troligen felskrivet), ledamot av bondeståndet, 135
- Persson**, Jöns, bonde, Lilla Harrie socken, Skåne, 1523
- Persson**, Lars, bonde, Bygdeå socken, Västerbotten, 2154
- Petersen** (Pettersson), Herman, grosshandlare i Stockholm, 2184
- Petersen** (Pettersson), Sven, förste expeditionsssekreterare, 1091, 1098, 1099
- Peyron**, Barthelemi Toussaint, sidenfabrikör i Stockholm, 2023
- Pfeiff**, Johan, kanslist, 1267, 1644
- Pihl**, Peter, borgmästare i Helsingborg, avliden, tidigare ledamot av borgarståndet, 75
- Pihlgard**, Paul, politie- och kommersborgmästare i Karlskrona, ledamot av borgarståndet, 15, 36, 63, 73, 83, 105, 133, 148, 154, 206, 208, 216–218, 256, 304, 307, 310, 314, 315, 378, 389, 435, 437, 454, 467, 542, 544, 610, 636, 643, 652, 712, 793–795, 807, 809, 811, 824, 873, 911, 916, 918, 962, 1054, 1063, 1071, 1075, 1078, 1101, 1102, 1117, 1176, 1198, 1199, 1203, 1208, 1255, 1268, 1273, 1274, 1279, 1323, 1344, 1346, 1377, 1382, 1385, 1388, 1398, 1426, 1439, 1459, 1464, 1505, 1515, 1516, 1530, 1548, 1571, 1582, 1603, 1628, 1629, 1634, 1636–1639, 1641, 1661–1663, 1751, 1826, 1833, 1908, 1911, 1967, 1981, 2008, 2018, 2049, 2050, 2056, 2121, 2124, 2186, 2190
- Pijhlsson**, Peter Anton, råd- och handelsman i Falkenberg, ledamot av borgarståndet, 24, 36
- Piper**, Gustaf Abraham, generalmajor, landshövding, avliden, 2149
- Pipping**, Henrik, justitieborgmästare i Helsingfors, 1033, 1034, 1046, 1047, 1060, 1231
- Plaan**, Daniel, protokollssekreterare, 1622
- Planck**, Josua, hovrättsråd i Göta hovrätt, 1079
- Planman**, Johan, fänrik – hans änka 2155
- Platen**, Baltzar Achates von, överstelöjtnant, 2111
- Plomgren**, Anders, direktör vid ostindiska kompaniet, 1293, 1294
- Plomgren**, Anders von, kommissarie, 2087, 2105
- Plomgren**, Tomas, handelsman och handelsborgmästare i Stockholm, avliden, 201

- Plåt**, Carl Fredrik, rådman i Sölvesborg, kämnärspreses, ledamot av borgarståndet, 22, 36, 151, 1204, 1258, 1342
- Polviander**, Johan, vice häradshövding, 918, 919
- Polviander**, Martin, häradshövding, assessor, 918, 919
- Posse**, Fredrik Arvidsson, greve, övers-telöjtnant, kavaljer hos prins Karl och prins Fredrik Adolf, 1251, 1633, 1652, 1731, 2068, 2371
- Posse**, Knut Arvidsson, greve, f.d. kapten, 2148
- Posse (af Säby)**, Mauritz, friherre, hovrättsnotarie, 2169
- Posse (af Säby)**, Mauritz, friherre, överste, 1705, 1741, 1779 – hans änka se Anna Christina **Fleming (af Liebelitz)**
- Posse (af Säby)**, Mauritz Mauritzson, friherre, major, 1219
- Post**, Fredrik von, riddarhusfiskal, assessor, 130, 395–398, 408, 432, 434, 438–441, 443, 446, 1010, 1159, 1647
- Printz**, Carl Carlsson, notarie i Stockholms stads handelskollegium, 1366, 1396, 1397
- Printzell** (senare adlad von Stockenström), Gustaf, advokatfiskal i riksens ständers kontor, 2069, 2070
- Pripp**, Hans Ebbe, auskultant, 118
- Psilander**, Peter von, friherre, lands-hövding, 2137
- Psilanderhjelm**, Johan Gustaf, hovjunkare, riddarhuskanslist, 482, 2139
- Psilanderskjöld**, Nils, schoutbynacht, 1180, 1841
- Putbus**, Christian Vilhelm, greve, löjtnant, 608
- Pylkäin** (Pylkain), Hinrik, S:t Michels socken, Finland, ledamot av bondeståndet, 2168
- Queckfelt**, Samuel Gustaf, auditör, 2063, 2085, 2086
- Qviding**, Lars, buntmakare, ledamot av borgarståndet, 14, 35, 150, 216, 256, 459, 903, 1184, 1191, 1201, 1537, 2180
- Qviding**, Per, hovsekreterare, 2152, 2153
- Qvist**, Lars, assessor, landssekreterare, 2166
- Rabbe**, Sten, sekreterare, 1483, 1484, 1971, 1972, 2085
- Rahm**, Diedrich, handelsman, snustillverkare, Stockholm, 1992, 1993
- Rahm**, Gustaf Eriksson, pappersbruksidkare, 766
- Rahmn** (Rahm), Adolf, kapten, 804
- Ramel**, Hans, ryttmästare, 1320, 1526, 1777
- Ramsay**, Anders Henrik, överste, 936, 951, 1438, 1439, 1470, 1471, 1473, 1474, 1500, 1586, 1941, 1960, 2152
- Ramsay**, Fredrik Adolf, kapten, 2022, 2160
- Ramström**, Nils Mathias, regementsfältskär, 1676, 1681
- Rangel**, Per, vice advokatfiskal, 1248
- Rappe**, Christoffer Johan, hovrättsråd, 213, 214, 297, 546, 756, 757, 1007–1009, 1335, 1393, 1860

- Rappe**, Tomas Carl, major, överste-
löjtnant, 992, 1009, 1010, 1120,
1915 351, 352, 355, 360, 365–367, 370,
372, 386–389, 396, 398, 399, 401–
403, 405–408, 410–412, 415, 416,
- Rath**, Gustaf Johan, rådman i Stock-
holm, 2101 419, 421, 423, 425, 433, 434, 436,
437, 449–451, 453, 460, 461, 467,
- Reenstierna**, Elisabet Charlotta, fru till
kapten Lars Henrik Hästesko-
Fortuna, 1960, 1961 468, 471, 473–475, 478–480, 483–
490, 497–500, 503, 506–508, 511–
513, 517–519, 521, 522, 526, 536,
- Reenstierna**, Fredrik Ulrik, greve,
lagman, 429, 548, 549, 588, 878,
898, 1250, 1251, 1265, 1317, 1449,
1740, 1751, 1802–1806, 2126 539, 541, 543–545, 547, 555, 559–
561, 563–565, 567, 569, 577, 580,
582, 584, 585, 587, 591, 593–595,
599, 600, 609, 610, 620–623, 626,
- Rehbinder**, Catharina Eleonora, fri-
herrinna, fru till Georg Vilhelm
Leijonsten, 1730 628, 635, 638, 642, 648, 650–652,
657, 658, 662–667, 672–674, 676,
680, 683, 684, 690, 692, 694, 697,
- Reimertz**, Erik, notarie, 1391 699, 700, 709, 711, 714–716, 719,
- Reincke**, Petter, handelsman i
Stockholm, ledamot av
borgarståndet, 14, 150, 712, 713,
2178, 2186, 2187 722, 723, 725–727, 733, 735, 737,
739, 741, 749, 755, 756, 759–762,
765, 771, 773, 782, 785, 795, 796,
799–803, 810, 821, 822, 831, 832,
- Renhorn**, Nils, titulärrådman, sekrete-
rare i borgarståndet, 433, 662–666,
672, 714, 715, 855, 2183, 2185,
2191, 2357 836, 841, 843, 849, 873, 874, 876,
880, 883, 885–894, 900, 901, 903,
906, 918, 922, 925, 926, 929, 931,
932, 934, 935, 937–940, 942–945,
- Renhorn**, Olof Bidenius, borgmästare i
Arboga, kommissarie i riksens stän-
ders kontor, ledamot av borgarstån-
det, 13, 17–20, 25, 34, 37, 43, 48–
50, 55, 59–63, 65, 66, 85, 87–89,
92–95, 98–101, 103, 107, 109, 110,
113–120, 124, 130, 135–137, 139,
140, 142, 145, 149, 153, 170, 179,
180, 182, 186, 187, 190–192, 201,
204, 205, 207, 214, 215, 219, 221,
224, 225, 228, 229, 234, 238, 239,
241, 247, 250, 252, 258, 262, 268,
271, 272, 274, 275, 277–279, 281,
282, 287, 288, 294, 298, 302, 303,
311, 314, 318, 340, 344, 345, 347, 947, 956, 957, 961, 972, 976, 991,
1016, 1020, 1036, 1037, 1048, 1050,
1085, 1114–1117, 1278, 1279, 1289,
1324, 1345, 1346, 1349–1356, 1368,
1370, 1371, 1373, 1391, 1409, 1411,
1412, 1419, 1420, 1425, 1427, 1428,
1430, 1432, 1433, 1436, 1439, 1442,
1448, 1449, 1459, 1464, 1466, 1473,
1483, 1499, 1500, 1508, 1513–1516,
1518–1520, 1543, 1550, 1551, 1559,
1560, 1567, 1571, 1573, 1580, 1582,
1584, 1589, 1591, 1593, 1595–1597,
1601–1603, 1606, 1607, 1611–1613,
1617, 1626, 1628, 1635, 1636, 1641,
1643–1645, 1648–1650, 1652, 1653,

- 1659, 1667, 1673, 1679, 1680, 1692, 1693, 1697, 1702–1704, 1706, 1713, 1714, 1725, 1732, 1735, 1737–1740, 1742, 1744, 1754, 1755, 1758, 1760, 1763–1768, 1787–1790, 1796, 1801, 1804, 1806, 1807, 1818, 1819, 1821, 1833, 1842, 1847, 1848, 1859, 1864, 1869, 1871, 1884, 1891, 1892, 1894, 1908, 1912, 1917, 1918, 1920, 1927, 1928, 1938, 1966, 1978, 1986, 1989, 1990, 1993, 1997, 2008, 2019, 2024, 2031, 2034, 2040, 2044, 2055, 2056, 2063, 2122–2125, 2134, 2142, 2146, 2149, 2152, 2162, 2180, 2183, 2184, 2189–2192, 2330, 2365, 2368, 2369
- Renstierna** – se **Reenstierna**
- Reutercrona**, Carl Gustaf, hovjunkare, häradshövding, 1492, 1898
- Reuterholm**, Axel Gottlieb, friherre, kammarherre, 269, 353, 355, 408, 413, 496, 559, 641, 941, 1006, 1121, 1123, 1124, 1155, 1290, 1393, 1493, 1683, 1844, 1845, 1873, 1874, 2112, 2144, 2159, 2355
- Reuterholm**, Esbjörn Christian, friherre, hovmarskalk, 368, 1870
- Reuterholm**, Gustaf Gottfrid, friherre, notarie, 496, 2173
- Ribbing (af Koberg)**, Carl, friherre, major, 1315, 1862, 1863
- Ribbing (af Koberg)**, Fredrik, friherre, överstelöjtnant, 2096
- Ribbing (af Zernava)**, Gustaf, friherre, presidentssekreterare, 1483
- Richardsson**, Jakob, assessor, avliden, 2007
- Rickberg**, J. G., 1039
- Ridderhierta**, Carl, kapten vid Södermanlands regemente, 1289
- Ridderstolpe**, Carl, friherre, president, 1915
- Ridderstolpe**, Carl Johan, friherre, hovrättsråd, 1261, 1393, 1860, 2005
- Ridderstolpe**, Fredrik Vilhelm, friherre, kammarherre, 1259, 2005
- Ridderstråle**, Gustaf Fredrik, kapten, 2172
- Rimmius (Rinius)**, Carl Jakob, regimentsskrivare, 718, 719
- Ripi**, Mats Pålsson, Sodankylä socken, finska Lappland, ledamot av bondeståndet representerande lappmarkerna och nybyggarna i Västerbotten, 316, 322, 369
- Risell**, Kristoffer, notarie i Göta hovrätt, 1260, 1261, 2045, 2171
- Risell**, Nils, akademisekreterare, Uppsala, 1231, 1668, 1707, 1708
- Robeck**, Jonas, justitieborgmästare i Stockholm, ledamot av borgarståndet, 36, 38, 47, 49–51, 55, 69, 136, 148, 154, 220, 233, 235, 250, 327, 352, 353, 360, 365, 367, 377, 384, 397, 421, 428, 429, 433, 440, 443, 478, 495, 513, 515, 517, 554, 555, 574, 575, 581–583, 585, 589, 593, 633, 661–667, 744, 784, 790, 797, 799, 821, 841, 863, 884, 886, 1106, 1167, 1298, 1332–1334, 1343, 1354, 1360, 1368, 1372, 1485–1487, 1496, 1590, 1623, 1624, 1651, 1687, 1691, 1692, 1696, 1697, 1699, 1711, 1750, 1758, 1776, 1835, 1852, 1898, 1913, 1925, 1926, 1928, 1937, 2016, 2039, 2043, 2074, 2173, 2186–2188
- Roos**, Axel Carl, friherre, kapten – hans änka 1493

- Roos (af Hjelmsäter)**, Herman Julius, kapten, 990, 991, 1998
- Rose**, kapten, 2153 – hans änka se Dorothea Margareta **Sparrsköld**
- Roselius**, Samuel, vice president i Svea hovrätt, 1271
- Rosen**, Fredrik Johan von, avskedad kapten, 1941
- Rosen**, Fredrik Ulrik von, greve, kapten, 1303
- Rosen**, Gustaf Fredrik von, greve, riksråd, 956, 2143, 2161
- Rosen**, Otto Vilhelm von, överstelöjtnant, 1114
- Rosén**, Nils, arkiater, bibliotekarie, 1874
- Rosenadler**, Carl Albrecht, protokollsekreterare, 2137
- Rosenbielke**, Per Lennart (Leonhard), vice häradshövding, 2060, 2061
- Rosenborg**, Anders, kapten, 325
- Rosenborg**, Lars, notarie i kommerskollegium, 1392, 1641, 2156
- Rosenmüller**, Georg Casper, kapten, avliden, 2100 – hans son 2100 – hans svärfar se kanslirådet Johan **Schmedeman**
- Rothlieb**, Gustaf Fredrik, kammarråd, 879, 2158
- Rothhoff**, Fredrik, brukspatron, 2005
- Rothstein**, Anders, rådman i Stockholm, ledamot av borgarståndet från 1761, 668, 680, 684, 714, 862, 1693, 1716, 1794, 1841, 1845, 1971
- Roxendorff**, Carl Gustaf, generallöjtnant, landshövding, 1727, 1750, 1913, 1914
- Rozir**, Johan, revisionssekreterare, 1253, 1254, 1256, 1267–1269, 1271, 1272, 1274, 1295, 2098
- Rubens**, sekreterare, translator, 1225, 1226
- Rudbeck**, Ture Gustaf, överste, 548, 551, 554, 556, 557, 559, 570, 571, 674–677, 687, 796, 1939
- Rudberg**, Samuel, kanslist i rikens ständers manufakturkontor, kanslist i bondeståndet, 2162
- Rudenschöld**, Bengt, statskommissarie, avliden, 394
- Rudenschöld**, Carl, friherre, president, riksråd, 474, 514, 544, 956
- Rutensköld**, Carl Axel, major, 875, 888, 2058
- Rutensparre**, Gustaf, överste, avliden, 1113
- Rutström**, Anders Carl, kyrkoherde i Hedvig Eleonora och Ladugårdslandet, Stockholm, 493, 579, 686, 687, 1314, 1402, 1449, 1553, 1728, 1811, 1956, 1957
- Ruuth**, Barthold, kammarråd, och hans arvingar, 1777, 1942, 1966–1968, 1984, 2003, 2024–2026, 2128
- Ruuth**, Gustaf Samuel, vice president i kammarrevisionen, 2003, 2128
- Rydingsvärd**, Fredrik, major, 1730, 1918, 2157
- Ryman**, Isak, landskamrer i Uppsala, 1755(?)
- Ryman**, Johan, gulddragareålderman i Stockholm, 2136
- Råbergh**, Carl Magnus, major, 1040, 1041, 1242, 1315, 1317, 1863
- Råfelt**, Johan, landshövding, 2015, 2018

- Rålamb**, Åke, friherre, överste, avliden, 369
- Rålamb**, Clas Gustaf, friherre, landshövding, 52, 1284
- Rånge**, Lars, ålderman vid faktoriet i Jönköping, 375, 897, 1720
- Rönngren**, Jakob, fältkamrer, lanträntmästare i Älvsborgs län, 749
- Röök**, Jakob Andersson, krigsråd, 1754, 2030
- Sabin**, Johan Gottlieb, linnefabrikör i Stockholm, 954
- Sack**, Gottfrid, direktör, 2162
- Sacklén**, Jakob Johan, vice häradshövding, bror till Lars S., 994, 1000, 1181
- Sacklén**, Lars, borgmästare i Björneborg, ledamot av borgarståndet, 21, 36, 150, 160, 170, 177, 180, 260, 272, 290, 291, 296, 339, 342, 350, 414, 415, 430, 468, 477, 498, 500, 582–584, 594, 597, 625, 632, 639, 641, 660, 662, 664, 666, 667, 670, 672, 688, 693, 697, 706, 707, 714, 722, 734, 736, 743, 745, 760, 773, 784, 795, 798, 800, 818, 871, 880, 893, 898, 902, 905, 938, 961, 962, 989, 994, 1007, 1008, 1021, 1040, 1041, 1052, 1055, 1063, 1064, 1068, 1071, 1091, 1097, 1105, 1110, 1116, 1130, 1141, 1143, 1148, 1170, 1194, 1204, 1242, 1243, 1245, 1251, 1255, 1264, 1271, 1274, 1288, 1297, 1355, 1359, 1369, 1373, 1374, 1383, 1394, 1395, 1399, 1404, 1675, 1705, 1709, 1719, 1758, 1810, 1815, 1817, 1819, 1823, 1843, 1860, 1889, 1894, 1895, 1912, 1967, 1976, 1978, 2034, 2098, 2142
- Salander**, Erik, kommissarie i riksständers manufakturkontor, 1152
- Salin**, Samuel, finsk translator, 1414, 1488
- Saltza**, Jakob Ludvig von, friherre, generalmajor, landshövding, 1652, 2129
- Sandel**, Samuel, assessor, 1142, 1162, 1248, 1338
- Sandelhielm**, Nils, kammarråd, avliden, 1223
- Sandelhielm**, Mårten, kapten, överstelöjtnant, 2067, 2116
- Sandelin**, Ture, häradshövding, 2128
- Sandström**, kanslist, sökande till tjänst vid borgarståndets kansli, 44
- Sandwall**, Jonas, kammarförvant i krigskollegium, 1443
- Sangberg**, Anders Ingmarsson, strumpfabrikör, 954
- Sass**, Arvid Henrik, fänrik, 1325, 1358, 1376, 1378, 1468, 1471, 1472, 1868
- Satler**, Hedvig Emerentia, kammarfru, 2130
- Saxenberg**, Erik, handelsman i Stockholm, 535–537, 549, 550, 993, 2043, 2044
- Schagerborg**, Anders, fodralmakare, 1160
- Schagerström**, Johan, kamrer i krigskollegium, 997, 999
- Schaeij** (Schajj), Beata Johanna, änka efter löjtnant Jakob Johan Dahlberg, 1229
- Schaeij** (Schajj), Johan Vilhelm von, protonotarie, hovrättssekreterare, 1079, 1840, 2107

- Schantz**, Malkolm David von, stads-
major, 1244
- Schauw**, Arvid, borgmästare i
Landskrona, ledamot av
borgarståndet, 14, 15, 24, 25, 34, 36,
50, 53, 60, 61, 68, 70, 73, 78, 80–82,
84, 92, 96, 100, 101, 104, 107, 117,
118, 129, 132, 133, 145, 148, 151,
156, 158, 165–168, 179, 181, 187,
188, 200, 204, 206, 209, 210, 211,
213, 215, 224, 227, 228, 230, 232,
240, 247, 253, 266, 267, 269, 272,
276, 277, 285, 287, 295, 296, 309,
311, 312, 323, 324, 331, 343, 374,
390, 391, 393, 397, 398, 401, 406,
423, 424, 426, 432, 433, 445, 454,
455, 473, 482, 491, 493, 507, 508,
517, 525–527, 529, 539, 544, 548,
556–559, 561–565, 574–576, 585,
590, 591, 593, 594, 600, 604, 606,
610, 612, 619, 620, 631–636, 639,
652, 655–657, 663, 665, 668, 669,
672, 680, 685, 687, 688, 690–692,
694–699, 704, 708, 709, 711, 713,
715, 722, 725–727, 733, 735, 737,
738, 740, 757, 759, 761, 763, 770,
774, 783, 784–786, 789, 792–794,
796, 798–800, 806–811, 814–817,
819, 822, 824, 825, 831, 833, 840,
841, 843, 845, 849, 853, 863, 864,
870, 871, 876, 877, 882–885, 890,
894, 904, 911, 912, 919, 923, 924,
926, 931, 932, 934, 935, 938, 942,
943, 946, 951, 956, 957, 961, 963,
966, 969–971, 973, 983, 985–987,
991, 1004, 1006, 1007, 1011, 1016,
1022, 1030, 1032, 1033, 1036, 1037,
1053, 1054, 1058, 1064, 1086, 1102,
1104–1107, 1109, 1115, 1120, 1122,
1124, 1144, 1147, 1148, 1151, 1154,
1156, 1161, 1165, 1166, 1173, 1174,
1176, 1181, 1191–1193, 1196, 1228,
1232, 1236, 1237, 1241, 1244,
1254–1256, 1268, 1270, 1272, 1273,
1275, 1278, 1290, 1299, 1302–1305,
1307, 1308, 1311, 1318, 1320, 1339,
1341, 1349, 1351, 1356, 1367, 1374,
1383, 1386, 1392, 1395, 1398, 1399,
1405, 1406, 1408, 1414, 1416–1418,
1431–1433, 1439, 1440, 1446, 1447,
1464, 1465, 1467, 1468, 1470, 1500,
1508, 1513, 1514, 1521, 1530, 1533,
1536–1539, 1542, 1559, 1567, 1568,
1573, 1575, 1577, 1578, 1580, 1581,
1593, 1597, 1604, 1606, 1612, 1620,
1625, 1626, 1629, 1630, 1636, 1641,
1643, 1645, 1646, 1649, 1650, 1653,
1680, 1681, 1684, 1698, 1699, 1701,
1703, 1708, 1714, 1725, 1735, 1736,
1741, 1764, 1767, 1769, 1771, 1774,
1776, 1777, 1782, 1790, 1795, 1802,
1805, 1821, 1826, 1830, 1832, 1833,
1859, 1860, 1863, 1870, 1878, 1883,
1888, 1892, 1894, 1906, 1908,
1910–1912, 1917, 1921, 1926, 1928,
1934, 1936, 1939, 1946, 1954, 1962,
1965, 1967, 1980, 1981, 1992, 2018,
2025, 2031, 2047, 2050–2053, 2055,
2057, 2100, 2121, 2124, 2134, 2135,
2141, 2161, 2162, 2183, 2184, 2190,
2192, 2193, 2341, 2342, 2357, 2363
- Schechta** – se **Skeckta**
- Schedvin**, Daniel, löjtnant, 383
- Schéele**, Adam, sekreterare vid fäst-
ningsbyggnadsdeputationen i Kristi-
anstad, 1498, 1499
- Scheffer**, Carl Fredrik, friherre, riks-
råd, 355, 365–367, 371, 450, 472,

- 473, 487–489, 491, 873, 890, 893, 894, 896–899, 913, 914, 950, 951, 956, 962, 976, 1119, 1140, 1141, 1144, 1146, 1157, 1158, 1236, 1240, 1695
- Schenberg**, Carl Johansson, råd- och handelsman i Skänninge, ledamot av borgarståndet, 19, 35, 37, 150, 256, 267, 446, 642, 790, 872, 887, 920, 1616, 1640, 1641, 1709, 1753, 1845, 1876, 2094, 2095, 2180
- Schenbom**, Anders, direktör och rådman i Norrköping, ledamot av borgarståndet, 14, 37, 109, 148, 183, 206, 270, 468, 470, 498, 514, 641, 680, 695, 699, 712, 787, 930, 933, 970, 1029, 1030, 1105, 1108, 1132, 2178
- Schenck**, Johan, primarie kämnär, Stockholm, 1378, 1396, 1397
- Schenström**, Daniel, stadsfiskal i Vadstena, 343
- Schierström**, Sven, rådman i Södertälje, 20
- Schön(-)** – se **Schön(-)**
- Schmedeman**, Eva Charlotta, 2099
- Schmedeman**, Johan, överpostdirektör, kansliråd, avliden, 2099 – hans arvingar se Eva Charlotta, Johan och Johanna Lovisa S.
- Schmedeman**, Johan, kammarskrivare i kammarkollegium, 2099
- Schmedeman**, Johanna Lovisa, 2099
- Schmiedefeldt**, Carl Johan, överstelöjtnant, 1654, 1707
- Schmitterlöw** (Schmitterlou), Gustaf Adolf, ryttmästare, 1838, 1839, 1846, 1904, 1931, 1976, 1980
- Schröder**, Göran Claes, kyrkoherde i Stockholm, 1760, 2146
- Schröder**, Samuel, bergsdirektör, e.o. assessor, 1142, 1162, 1503, 2096
- Schult**, Fredrik, kanslist i justitierevisionen, 1267, 1644
- Schultén**, Carl, borgmästare i Kristianstad, ledamot av borgarståndet, 16, 36, 69, 70, 72, 75, 149, 203, 206, 226, 230, 260, 279, 467, 482–484, 486, 546, 547, 684, 770, 771, 793, 927, 933, 1005, 1095, 1132, 1133, 1233, 1241, 1297, 1354, 1409, 1448, 1490, 1496, 1611, 1630, 1732, 1735, 1740, 1832, 1912, 1985, 1986
- Schultz**, ciderättikebryggare i Stockholm, avliden, 536, 549, 550
- Schultze**, Johan, skaffaredräng vid hovet, 2076
- Schultze**, Samuel, f.d. kamrer i bergskollegium, 380, 536
- Schutzer** – se **Schützer**
- Schwartz**, Johan Christoffer von, major, 1749, 1848, 1876, 1910, 1911, 1924, 1976, 2022, 2023, 2041, 2042, 2116
- Schvedenskiöld** – se **Swedenskiöld**
- Schwindern**, Anna Margareta von, änka efter handelsmannen J. Mentzer, 1749
- Schylander**, Carl Gustaf, revisor vid generalpostkontoret, 2004
- Schylander**, Johan J., advokatfiskal, hovrättsadvokat, 1749
- Schützer**, Herman, arkiater, 2119, 2174
- Schützer** (Schutzer), Salomon, guvernementskamrer, 817–819

- Schön**, Johan Martin, handelsman i Stockholm, 699, 700, 720, 1864, 1905
- Schönberg**, Anders, amanuens vid kungl. biblioteket, 1218, 1972, 2128
- Sederborg** – se **Cederborg**
- Segebaden**, Carl Otto von, överste, 968, 2095
- Segerdahl**, Anders, vice auditör vid Västgöta kavalleriregemente, kanslist i bondeståndet, 2160
- Sereen**, Magnus, häradshövding, 1075
- Serenius**, Jakob, prost, Strängnäs stift, ledamot av prästeståndet, 4, 182, 264, 299, 333, 447, 569, 573, 925–927, 1040, 1044, 1045, 1710, 1918, 2369
- Sernander**, Per, häradshövding, 2045, 2060
- Sernström**, Sven, handelsman, rådman, 235
- Seth**, Gabriel von, friherre, riksråd, 1211, 1224
- Siberg**, Lars, kanslist i inrikes civilexpeditionen, 1064, 1068, 1073
- Siegroth**, Carl Ludvig von, kammarherre, 1258
- Siegroth**, Conrad Gustaf von, överste, 2004
- Silander**, Gabriel, löjtnant, 1987–1989
- Silfverhielm**, Clas Erik, friherre, överste, 1652, 1896, 2129
- Silfverhielm**, Fredrik, friherre, kapten, 1622
- Silfverlås**, Anders, kornett, löjtnant, 875, 876, 888
- Silfverlås**, Carl Adam, fänrik, 1988
- Silfverskiöld**, Arvid, revisionssekreterare, landshövding, 857–859, 871, 885–887, 987, 1037, 1365, 1545
- Silfverskiöld**, Fredrik, ryttmästare, 609, 610
- Silfverskiöld**, Julius, kommerseråd, 998
- Silfverskiöld**, Nils Gustaf, kapten, 960, 1502
- Silfverskiöld**, kapten, 910
- Silfversparre**, Carl Ulrik, arkivarie vid Göta hovrätt, 857
- Silfverstedt**, Bengt Olofsson, tidigare hovrättsråd, 1168 – hans fru 1168
- Silfverstedt**, Jakob, bankokommissarie, son till Bengt Olofsson S., 1167, 1168
- Silfverstolpe**, Lars, kungl. sekreterare, 543, 1086, 1101, 1102, 1104, 1265
- Simonsson**, Jakob, Pikis socken, Finland, 1152
- Sinclair**, Anders Frans, kapten, 1864
- Sinclair**, Fredrik Carl, överstelöjtnant, 2124, 2125, 2166
- Sinius**, Gabriel, råd- och handelsman i Uleåborg, 2114
- Siöblad**, Carl Georg, friherre, tidigare överamiral, 633
- Sjöberg**, Anders, borgare i Stockholm, och hans familj 1989, 1990, 2035
- Skeckta** (Skiäkta), Börje Filip, f.d. kapten, 2159
- Skeckta** (Schechta), Magnus, major, 213, 368
- Skenck** – se **Schenck**
- Smith** (Schmitt), Christopher, auskultant, e.o. kanslist i borgarståndet, 44, 307, 308, 2191–2193
- Snoilsky**, Gustaf Adolf, major, 1327

- Spak**, Henrik, e.o. rådman i Stockholm, direktör vid barnhuset, 2039, 2044
- Spandekow**, adjutant, 933
- Sparre**, Blechert Casimir, friherre, ryttmästare, 1358, 1748
- Sparre**, Fredrik Henrik, friherre, landshövding, generallöjtnant, 83
- Sparre**, Gabriel Erik, friherre, major, 1490, 1491
- Sparre**, friherre, kungl. sekreterare, 322, 637, 1413
- Sparre**, friherre, kammarherre, 1651
- Sparre (af Söfdeborg)**, Erik Arvid, greve, amiral, 209, 210
- Sparre (af Söfdeborg)**, Johan, greve, överstelöjtnant, 737, 1730
- Sparrsköld**, Dorotea Margareta, änka efter en kapten Rose, 2153
- Sparrsköld**, Erik Daniel, löjtnant, 1390, 1524
- Sparrsköld**, Margareta Elisabet, änka efter kaptenen Aron Fromhold Utter, 1390
- Spikbacka**, Mikael Nilsson, Kronoby socken, Finland, ledamot av bondeståndet, 1882
- Spiner**, Jakob, slottsbokhållare, 2173
- Sprengtport**, Carl Henrik, generalmajor, 1410, 1432, 1433, 1440, 1586
- Sprengtport**, Johan Vilhelm, överste, 2095
- Springer**, Christoffer, f.d. fånge, 1635
- Springer**, Per, formskärare, 1160
- Springer**, Johan, hovrättsadvokat, 1600
- Springer**, kammarskrivare, 494
- Spöhler**, Johan (Jean) Fredrik, kornett, 933, 1003
- Stackelberg**, Bernt Otto, friherre, generalmajor, 1399, 1400, 1524, 1775, 1776, 2028
- Stackelberg**, Wolter Reinhold, friherre, generalmajor, 1474, 1605, 1775
- Stackelberg** (förnamn ej utsatt), friherre, generalmajor, 214
- Stael von Holstein**, Georg Bogislaus, friherre, fältmarskalk, landshövding, överkommendant, 928, 1082
- Stagnell**, Johan, lektor vid Kalmar gymnasium, 1923, 2077, 2103
- Stahlen**, Otto Herman von, överste, 603, 624
- Standært**, Hans Fredrik, vice slottsfogde, 1861, 2130, 2131
- Stanislaus I**, tidigare kung av Polen, 1316
- Starbus**, Per, faktor vid Örebro gevärsfaktori, 1350, 1358
- Stare**, Jakob, vice notarie, e.o. kanslist i borgarståndet, 43, 1366, 1403, 2191
- Steen**, Joakim, notarie i Svea hovrätt, 2065
- Steijer**, Johan Kristoffer, amiralitetsbokhållare, avliden, 2003
- Steinhausen**, Henrik, grosshandlare i Stockholm, 1177
- Stén**, Karl Persson, kassör vid Vadstena krigsmanshuskontor, 1225
- Stenbeck**, Johan, komminister vid Storkyrkoförsamlingen i Stockholm, 2127
- Stenbit**, Lars Danielsson, råd- och handelsman i Söderhamn, ledamot av borgarståndet, 21, 37, 48, 150, 291, 510, 1263, 1400, 1401

- Stenbom**, Anders, handelsman i Norrköping, 477, 738–740, 748
- Stenbom**, Didrik, uppsyningsman, 1338
- Stenhagen**, Peter, råd- och handelsman i Gamlakarleby, ledamot av borgarståndet, 21, 23, 24, 36, 37, 49, 150, 155, 176, 206, 209, 210, 212, 226, 301, 304, 308, 320, 373, 392, 514, 548, 549, 582, 583, 639, 641, 713, 823, 849, 990, 1114, 1115, 1251, 1254, 1328, 1394, 1457, 1497, 1574, 1753, 1774, 1787, 1796, 1821, 1830, 1832, 1833, 1978
- ”**Sterberg**”, lantjägare – hans barn födda i Sigtuna 327
- Stierngranat**, Carl Johan, sekreterare vid riksens ständers kontor, 1100–1104
- Stiernkloo Liljenberg** – se **Lillienberg**
- Stiernman**, Peter, kapten, 991, 1565
- Stiernman**, Olof, överhovpredikant, prost i Västerås stift – hans söner 2145
- Stiernroos**, Magnus, general, 1491, 1718
- Stiernsparre**, Axel Magnus, kammarherre, 968
- Stiernstedt**, Lars, friherre, kungl. sekreterare, 2049, 2119, 2173
- Stillman**, Sven, hovrättsråd i Svea hovrätt, 396, 1652, 1653, 1659, 1660
- Stockenström**, Anders, d.ä., bergmästare, assessor, 2064
- Stockenström**, Erik von, justitiekansler, 344, 474, 514, 546, 548, 580, 1486
- Stockenström**, Lars von, hovrättsråd, avliden, 395, 396, 398, 432, 440, 446
- Stockenström**, Paul, kammarråd i kammarkollegium, 1021, 1041, 1084
- Stoltz**, Peter, överinspektör vid tullen i Karlskrona, 1976
- Strokirch**, Carl Reinhold von, hovrättsråd i Göta hovrätt, 116, 117, 664, 788, 1339, 1340
- Strokirch**, Johan von, hovrättsråd i Göta hovrätt, 1167, 1168, 1260, 1814, 2044, 2045
- Strokirch**, Johan von, e.o. kanslist i Göta hovrätt, son till hovrättsrådet Johan von S., 1260, 2045
- Stromberg**, Claes, greve, riksråd, 924, 946, 951, 953, 1119
- Ström**, Olof, älderman vid bryggämbetet i Stockholm, ledamot av borgarståndet, 14, 36, 148, 171, 185, 186, 216, 218, 235, 313, 470, 666, 672, 673, 906, 1377, 1505, 1629, 1630, 1669, 1722, 1723, 1725, 1801, 1827, 1828, 2184
- Strömer**, Jonas, sekreterare, Stockholm, 1091, 1099, 1100
- Strömer**, Konrad, kamrer, Stockholm, 541, 542, 625, 1143
- Strömfelt**, Carl Harald, friherre, landshövding, 596, 597
- Strömhielm**, Nils, major, ryttmästare, 1924, 1976
- Sture**, Arvid, prost i Lunds stift, 568, 902
- Sundbeck**, notarie vid generaltullarrendesocieteten, 2176

- Sundblad**, Johan, borgmästare i Sigtuna, ledamot av borgarståndet, 18, 30, 35, 47, 48, 149, 151, 290, 310, 317, 325, 381, 389, 393, 396, 426, 427, 430, 434, 436, 437, 439, 440, 450, 454, 460, 461, 467, 469, 474, 477–480, 482, 485, 487, 493, 497, 506, 510, 514, 515, 523, 529, 536, 537, 551, 556, 561–563, 574, 578, 582, 590, 598, 608, 620, 622, 627, 640, 643, 654, 660, 670, 673, 676, 683, 687, 692, 708, 713–716, 719, 730, 735, 741, 752–754, 758–760, 764, 765, 773, 779, 787, 789, 803, 806, 810, 811, 813, 818, 829, 834, 841, 842, 850, 858, 863, 865, 872, 881, 894, 904, 917, 932, 935, 957, 964, 965, 970, 974, 982, 986, 1012, 1030, 1033, 1058, 1061, 1065, 1069, 1071, 1080, 1086, 1101, 1110, 1117, 1147, 1148, 1201, 1214, 1223, 1233, 1263, 1266, 1311, 1321, 1326, 1334, 1376, 1384, 1385, 1400, 1401, 1421, 1489, 1497, 1511–1513, 1541, 1674, 1823, 1845, 1864, 1869, 1935, 2039, 2087, 2147, 2178, 2187, 2190, 2192, 2194
- Sundqvist**, Lars, vice vaktmästare i borgarståndet, 44
- Svab**, Anders d.ä., tidigare bergmästare vid Stora Kopparberget, 1422
- Svab**, Anders d.y., hovjunkare, direktör vid Ädelfors guldverk, 913, 914
- Svan**, Anders, apotekare i Tavastehus, 1814
- Svan**, Johan Fredrik, rusthållare, Bringetofta socken, Småland, ledamot av bondeståndet, 642, 2142
- Svan**, Konrad, hovsekreterare, 1437, 2071
- Svebelius**, Göran, häradshövding, 1001, 1005
- Swedenborg**, Emanuel, assessor, 253, 299, 300
- Swedenschiöld** (Schvedenskiöld), J. (pseudonym), författare av en konfiskerad agitationspamflett, 1639
- Svedenstierna**, Lars, riddarhusfiskal, 1358, 1915
- Svensdotter**, Sigrid, innehavare av kvarn, Norrvinge socken, Skåne, 704
- Svensson**, Pål, Halmstads härad, Halland, ledamot av bondeståndet, 1296
- Sylvius**, Herman, borgmästare i Åmål, avliden, 400, 401, 512 – hans änka se Hebla **Mollsdorff**
- Synnerberg**, advokatfiskal, 1034
- Söderberg**, Johan, fabrikör, 1992
- Taube**, Didrik Henrik, greve, landshövding, vice amiral, 1157, 2138
- Tellerstedt**, Didrik, möbelhandlare, 766, 821, 822, 839, 1856, 1857, 2099
- Ternell**, Carl Fredrik, manufakturiskal i kommerskollegium, 987, 1392, 2156
- Ternström**, Daniel, landssekreterare i Blekinge, 1001, 1005
- Tersmeden**, Carl, kommendörkapten, 1633, 1858, 2102, 2171
- Tessin**, Carl Gustaf, greve, riksråd, 956, 1118, 1119, 1126, 1139–1141, 1144, 1146, 1157, 1158
- Teuchler**, Paul Frans, aktuarie i Svea hovrätt, 1249

- Tham**, Sven Sebastian, hovjunkare, notarie i Göta hovrätt, 2168, 2171
- Thoméé**, Johan Christian, e.o. kanslist, notarie, 2110
- Tibell**, Henrik, hovsekreterare, vice fiskal, 990, 1303
- Tilas**, Daniel, bergsråd, 374, 375, 378, 394, 1256, 1486, 1487, 1519, 1545
- Toll**, Carl Gustaf, löjtnant, 1399, 1524
- Tolpo**, Nils, häradshövding, 1181
- Torbjörnsson**, Lars, Solberga socken, Bohuslän, ledamot av bondeståndet, 784
- Tornérhielm**, Abraham, ryttmästare, 1735–1737, 1838
- Torpadius**, Gabriel, vice häradshövding, 718, 719, 745
- Torpadius**, Johan Israel, rådmän i Stockholm, vald till ledamot av borgarståndet men avliden, 13, 14, 1366, 1396
- Torsk**, Johan, borgmästare i Södertälje, ledamot av borgarståndet, 19, 20, 32, 33, 36, 149, 151, 211, 256, 290, 342, 573–575, 743, 915, 1494, 1497, 1499, 1500, 1510, 1619–1621, 1753, 1845, 2180, 2194
- Tottie**, Jakob, handelsman och fabrikör i Gävle, ledamot av borgarståndet, 15, 35, 37, 150, 198, 200, 256, 290, 452, 453, 625, 636, 652, 697, 712, 713, 732, 752, 1077–1079, 1087, 1108, 1111, 1143, 1150, 1174, 1200, 1209, 1310, 1313, 1383, 1384, 1408, 1414, 1417, 1486, 1702, 1842, 1845, 1912, 1939, 1940, 1992, 1993, 1995, 2101, 2107, 2180
- Tranæus**, Johan, assessor, 396
- Trapp**, Samuel Benedix, vice aktuarie i Åbo hovrätt, 1457, 1458, 1476
- Treutiger**, Carl von, kapten vid amiralitetet, 1721
- Troilius**, Samuel, ärkebiskop, prästeståndets talman, 1124; omtalad som "herr ärkebiskopen" o.d. (utan namn) 78–2142 passim
- Trolle**, Israel, häradshövding, 1987
- Trägård**, Erasmus, kyrkoherde i Karlshamn, prost, 1230
- Tölberg**, Nils, råd- och handelsman i Vasa, ledamot av borgarståndet, 19, 36, 47, 150, 151, 155, 492, 642, 652, 728, 757, 946, 1017, 1018, 1039, 1088, 1450, 1781, 1782, 1795, 1796, 1937, 1978, 1990, 2003, 2123, 2124
- Törbling**, Johan Magnus, protonotarie i Svea hovrätt, 427–430, 441–443, 1249
- Törne**, Mikael von, kapten, 723, 1621
- Törne**, Peter von, protonotarie, 1034, 1046, 1047, 1231
- Törne**, Peter von, överste, 1500, 1501, 2154
- Törneros**, Carl, auditör vid Dalregermentet, 1101
- Törnflycht**, Carl Fredrik, greve, hovmarskalk, 581, 595
- Ubman**, Nils, advokatfiskal och auditör, förordnad till assessor, 1892
- Ubman**, Per, borgmästare i Öregrund, hovsekreterare, ledamot av borgarståndet men utesluten 1761, 19, 32, 33, 43, 75, 258, 259, 311, 312, 317–320

- Uggl**a, Erik, borgmästare i Västerås, tidigare ledamot av borgarståndet, 414, 415
- Uggl**a, Leonard Magnus, brukspatron, 955–957, 977, 1920
- Uggl**a, Samuel, assessor, häradshövding, 2064
- Ulfvenklou** (Ulfklou), Henrik, major, 389
- Ulfvenklou** (Ulfclou), 1910, 1911, 1924, 1976
- Ulfsparre (af Broxvik)**, Börje Mikael, friherre, kapten, 1438, 1742
- Ullström** (Ulfström), Johan, länsman, Tråvad, Tråvads socken, Västergötland, 1706
- Unæus**, Erik, vice häradshövding, 1428
- Unge**, Erik, auskultant, 44
- Unger** (Unge), Hans, borgmästare i Halmstad, ledamot av borgarståndet, 16, 17, 24, 53, 54, 71, 84, 149, 153, 219, 221, 222, 242, 276, 292, 296, 339, 455, 474, 478, 491, 498, 529, 549, 557, 590, 591, 601, 602, 634, 640, 654, 656, 666, 692, 693, 696, 699, 701, 707, 708, 716, 734, 744, 779, 789, 790, 803, 808, 816, 847, 848, 855, 856, 864, 893, 896, 903, 905, 921, 930, 934, 944, 981, 982, 996, 999, 1004, 1013, 1022, 1034, 1047, 1053, 1067, 1069, 1103, 1107, 1110, 1131, 1142, 1150, 1153, 1168–1171, 1197, 1218, 1235, 1236, 1240, 1251, 1269, 1270, 1277, 1286, 1288, 1305, 1307, 1319, 1340, 1354, 1363, 1368, 1371, 1373, 1375, 1378, 1383, 1385, 1402, 1406, 1410, 1424, 1465, 1473, 1481, 1484, 1496, 1515, 1530, 1534, 1535, 1539–1541, 1560, 1564, 1565, 1568, 1572–1574, 1580, 1582, 1585, 1588, 1590, 1595, 1597, 1612, 1613, 1621, 1643, 1646, 1647, 1664, 1665, 1668, 1675, 1680, 1700, 1709, 1711, 1712, 1715, 1727, 1735, 1737, 1753, 1754, 1759, 1788, 1802, 1803, 1812, 1813, 1821–1823, 1828, 1840, 1870, 1892–1894, 1896, 1908, 1910, 1911, 1924, 1937, 1943, 1946, 1961, 1964, 1965, 1971, 1976, 1977, 1980–1982, 1984, 1985, 1993, 2007, 2016, 2019, 2028, 2035, 2038, 2052, 2056, 2063, 2067, 2070, 2118, 2134, 2137, 2167, 2178, 2194
- Ungern Sternberg**, 591, 1518, 1677, 1882, 2072
- Unnaeus** – se **Unæus**
- Unnander**, Erik, prost vid svensk-amerikanska missionen, 1587
- Urlander**, Johan, bergmästare, sekreterare, 456, 788, 789, 1142, 1151, 1162, 1412, 1497
- Utter**, Anna Catharina, skepparehustru, 1921
- Utter**, Aron Fromhold, kapten, 1390, 1524 – hans änka se Margareta Elisabeth **Sparrsköld**
- Wachslager**, Carl Henrik, kammarherre, 1929
- Wachtmeister (af Björkö)**, Axel Gustaf, friherre, överstelöjtnant – hans arvingar 908, 909, 1864, 1903
- Wadenstierna**, Carl Erik, förste protokollssekreterare, 447, 524, 1067–1069, 1073–1075, 1097, 1619, 1697, 1751, 1834, 1925, 2116, 2139

- Wadman**, Petter, referendarie i kammarkollegium, 1263
- Wagenfelt**, Fredrik, kapten, 1565
- Wagner**, Erik Crispin, revisionssekreterare, 871, 873, 877, 885–887, 917, 918
- Wahlberg**, Knut, domkyrkosyssloman i Linköping, 930–933, 958–960, 1461
- Wahlberg**, Nils, fabrikör i Stockholm, 1152, 1153, 1519
- Wahlberg** – se även **Wallberg**
- Wahlbom**, Anders, manufakturmed i Stockholm, glasögontillverkare, 1867, 2163
- Wahlborg**, Erik J., auskultant i Göta hovrätt, 2064, 2126
- Wahlborg**, vice häradshövding, 1102
- Wahlgren**, Ernst, kammarrevisionsråd, 1485, 2003
- Wall**, Nils, adjunkt vid Uppsala universitet, 1668, 1707, 1708, 2133
- Wallberg** (Wahlberg), Johan Georg, revisionssekreterare, 877, 878, 885, 886, 917, 918
- Wallén**, Jeremias, landshövding, 282, 1007, 1009
- Wallentein**, Per, borgmästare i Sala, ledamot av borgarståndet, 18, 35, 37, 151, 155, 248, 249, 256, 310, 596, 762, 811, 813, 991, 1017, 1039, 1065, 1067, 1087, 1154, 1215, 1233, 1280, 1298, 1304, 1307, 1331, 1384, 1420, 1425, 1450, 1460, 1490, 1497, 1520, 1678, 1717, 1718, 1750, 1794, 1876, 1884, 1937, 2025, 2042, 2056, 2105
- Wallman**, Olof, landsfiskal, 831, 838, 839, 845
- Wallwijk**, Claes Jakob von, häradshövding, 1861, 1862, 1884, 1946
- Valtinsson**, Magnus, advokattfiskal i kommerskollegium, 1942, 1965, 2157
- Wankif**, Johan Peter, vice häradshövding, 1264, 2046
- Varg**, Jonas, expeditionskassör – hans arvingar 1757–1759, 1881, 1932, 1933
- Wargentín**, Pehr, Vetenskapsakademiens sekreterare, 298, 1708
- Wasell**, Johan, häradshövding, avliden, 2058
- Wattrang**, Jakob, hovstallmästare, 1697, 1699
- Weber**, segelmakare, 2206, 2207
- Weckström**, Gottfrid Johan, rådman i Lovisa, 2097
- Wefver**, Johan, kammarskrivare i kammarkollegium, 2138, 2139
- Wegelin**, Jon, handelsman i Stockholm, 2073
- Wegelius**, Henrik, prost i Kemi lappmark, ledamot av prästeståndet, 1690, 1706
- Wendelia**, Emerentia, änka, 920
- Wennberg**, Johan Gustaf, borgmästare i Lidköping, ledamot av borgarståndet, 19, 36, 39, 149, 151, 1101, 1113, 1344, 1345, 1497, 1845, 1857, 1968, 2194
- Wennberg**, Ture, landssekreterare, 708, 906, 907, 912, 1260, 1735, 2058
- Wennerstedt**, Gustaf Filip, friherre, kapten, 1720

- Wenggren**, Olof, brukspatron, Norra Torrskog, Västerlanda socken, Bohuslän, 894, 895
- Wenggren**, Olof, tullinspektör, 1566
- Werander**, Carl Gustaf, kyrkoherde i Stockholm, prost, 669
- Werd**, Peter von, borgmästare i Köping, avliden – hans änka 401
- Verne**, Johan, bokhållare, 1195
- Wesslou**, Johan Fredrik, f.d. borgmästare i Kungälv, häradshövding, 1839
- Wessman** (Westman), Hildebrand, rådman i Eskilstuna, ledamot av borgarståndet, 35, 125, 126, 150, 1359, 1369, 1371–1374, 1497, 1511, 1861, 1862, 2059
- Westeling**, Anders, auskultant, 1550
- Westerman**, Sven, sekreterare, 1234(?), 1259, 2066
- Westman**, Olof Benjamin, landssekreterare, 1861, 1862, 2059
- Westman** – se även **Wessman**
- Wetterbladh**, Nils, borgmästare i Kristinestad, ledamot av borgarståndet, 23, 151, 291, 296, 513, 760, 761, 1497, 1518, 1630, 1828, 1990, 2007, 2178
- Wettring**, Elias, sekreterare, assessor, 1126, 1466, 1551, 1598, 1613, 1881, 1931, 1995
- Wexell**, Niklas, revisor i krigskollegium, 1755
- Vicken**, Johan Edvard von, major, 1412, 1413, 1532, 1670, 1728, 1764, 2117
- Wickenberg**, Fredrik, assessor, 1506
- Wigardt**, Peter, vice borgmästare och magistratssekreterare i Nyköping, 1027, 1028
- Wiggman**, Anders, borgmästare i Marstrand, ledamot av borgarståndet, 17, 22, 37, 97, 150, 290, 310, 648, 649, 987, 1007, 1010, 1068, 1098, 1113, 1184, 1391, 1491, 1794, 1845, 2077, 2090, 2094
- Wijk** (Wik), Johan, spannmåls- och viktualiehandlare i Stockholm, 2073
- Wijnbladh**, Carl, kapten, 1743, 1918, 2105, 2106
- Wik** – se **Wijk**
- Wikman**, Botvid, kontrollör, 1757
- Wilde**, Anders, kungl. bibliotekarie, 1972, 2128
- Wilhelmi**, Didrik, assessor, 1992
- Wilskman**, Sven, lektor i Skara, 317
- Wiman**, Uddo Olof, hovmästare vid hovet, 2130
- Winberg**, Per, 1503
- Winblad** – se **Wijnbladh**
- Winter**, Johan Henrik, ryttmästare, 1779
- Wirell**, Claes, assessor i kammarrevisionen, 820, 2107, 2125
- Witte**, Carl Ulrik, kungl. sekreterare, 2127
- Wittfoth**, Hans, handelsman i Stockholm, 1332, 2183–2185
- Witting**, Adam Gustaf, kapten, 1720
- Woivallenius**, Johan, häradshövding, 1003, 1005
- Wolffelt**, Otto Magnus, löjtnant, 876
- Wollenius**, Per, kyrkoherde i Mora, prost, 1878, 2166
- Wollin**, Christian, medicine adjunkt, 1004, 1025, 1708
- Voltemat**, Henrik Julius, lagman, informator, kammarråd, 1068, 1069,

- 1073–1075, 1090, 1101, 1103, 1104, 1264, 1265, 1666, 1846, 1873, 2371
- Voltemat**, Johan Albrekt, protokolls-sekreterare, 2116
- Wrangel (af Adinal)**, Georg Gustaf, friherre, generaladjutant, minister, överste, 736–738, 994, 1234, 1251, 1252, 1429
- Wrangel (af Lindeberg)**, Fredrik Otto, friherre, häradshövding, 236, 1250, 1265, 1348, 1526, 1701, 2126
- Wrangel (af Lindeberg)**, Erik, friherre, riksråd, 2153
- Wrangel (af Sauss)**, Anders Reinhold, friherre, överstelöjtnant, 1482, 2167
- Wrangel (af Sauss)**, Anton Johan, greve, riksråd, 496
- Wrangel (af Sauss)**, Fredrik Ulrik, överste, 1920, 1987, 2150
- Wrede (af Elimä)**, Fabian Casimir, friherre, överste, 417, 860, 898, 1380–1383, 1388, 1389, 1454, 1455
- Wrång**, Johan, kapten vid hälsingeregementet, 1048
- Wulf**, handlande i Stockholm, 342
- Wulf**, auskultant, 400
- Wulfcrona**, Fredrik, löjtnant, 752, 755, 773–781, 783, 791, 797–802, 872, 1259, 1288
- Wulfcrona**, Gustaf, kapten, avliden, 752, 755, 773–783, 791, 797–802 – hans fru se Sofia **Barck**
- Wulfvenstierna**, Jonas, kammarråd, 2065
- Vult von Steijern**, Johan Julius, kommerseråd, 996, 997, 999, 1004, 1024, 2037
- Wænerberg** (Wännerberg), Jonas (Johan), skvadronspredikant vid Öst-göta kavalleriregemente, 481, 753–755, 814–816, 864, 865, 880, 881, 887, 947, 948, 1039, 1040, 1146–1148
- Yxkull**, Carl Otto, friherre, ryttmästare, 993, 1042
- Zander**, Daniel Johan, president, 1381, 1389, 2072
- Zellbell**, Ferdinand, hovkapellmästare, 1221
- Zelltrecht**, Peter, skeppare i Karlskrona, 1976
- Zetterholm** (förmamn ej utsatt), 165
- Zetterman**, Magnus, stadsaktuarie i Stockholm, 1266, 1282
- Ziervogel**, Evald, professor, 175
- Zimmerberg**, Nils Gustaf, vice häradshövding, 2111
- Zollin**, Jakob Anders, assessor, tidigare borgmästare i Vasa, 1017, 1018, 1039
- Åderman**, Sven, major – hans änka 1410
- Åkerhielm**, Gillis, kammarrevisionsråd, 2158
- Åkerhielm (af Blombacka)**, Samuel, major, 1924, 1976
- Åkerman**, Anders, gravör i Uppsala, 1135, 1136
- Öhrlin**, Olof, teol. lic., 2087
- Öltken**, Bernhard von, vice aktuarie, 1535
- Örberg**, prost, 1472
- Örnsköld**, Mårten Ludvig, löjtnant, 1076, 1077

Örnsköld , Per Abraham, bergsråd, 161, 1075	35, 151, 155, 256, 642, 790, 1369, 1512, 1624, 2180
Östberg , Georg, rådmän i Torshälla, ledamot av borgarståndet, 17, 18,	Östensson , Peter, överauditör, Östra Stenby socken, Östergötland, 1903

ORTSREGISTER

- Adolfsfors**, järnmanufakturverk, Köla socken, Värmland, 1600
- Alfta**, socken, Hälsingland, 2164
- Algrena**, bruk, Askersunds landsförsamling, Närke, 1587, 1807
- Alingsås** 22, 71, 1739, 1778, 1866, 2115
- Allhelgona** – se **Helgona**
- Alvasjö**, kronohemman, Börstils socken, Uppland, 2016
- Amerika** 1587
- Amsterdam** 861, 862, 1188, 1561, 1749, 2286
- Ancona** 1562
- Aneboda**, säteri, Aneboda socken, Småland, 495, 1596, 1597, 1991, 2009
- Angora** 1778
- Anianpelto**, Finland, 1997
- Anklam** 833, 1191, 1192, 1390, 1532
- Arboga** 17, 303, 344–347, 541, 694, 739, 1085, 1887, 2044, 2047
- Arga** – se **Orga**
- Askersund** 20, 30, 40, 1495
- Aspa**, bruk, Hammars socken, Närke, 1587, 1807
- Aspelands härad**, Småland, 2060
- Augsburg** 639
- Avesta**, kronobruk, Avesta socken, Dalarna, 966, 1303, 2137
- Avraby**, Svennevads socken, Närke, 1959
- Backa**, Karlskoga socken, Värmland, 812, 845, 1003
- Barbariska kusterna**, Nordafrika, 2233
- Barkarby**, Järfälla socken, Uppland, 342, 411, 515, 523
- Bayern** 1382, 1389
- Berg**, socken, Småland, 716
- Berghamn**, lotsplats, Houtskär, Åbo, 1324
- Bergkvara**, köping, Småland, 1548
- Bergslagen** 62, 248, 471, 653, 966, 967, 1186, 1188, 1189, 1460, 1564, 1896, 1898, 1995, 2135, 2287, 2335, 2336, 2338, 2340 – se även **Västerbergslagen** och **Österbergslagen**
- Billesholm**, Södra Vrams socken, Skåne, 704
- Billnäs**, bruk, Pojo socken, Finland, 936, 952
- Bissbol**, Västerljungs socken, Södermanland, 326, 472
- Bjärnä** (Bjärno), socken, Finland, 2293–2296
- Björneborg** 21, 1502, 1888, 2097, 2098, 2231, 2247
- Björneborgs län** – se **Åbo och Björneborgs län**
- Blekinge** 520, 638, 701, 747, 1001, 1213, 1229, 1264, 1290, 1359, 1373, 1374, 1453, 1927, 1998, 2000, 2244
- Blockhusudden**, Djurgården, Stockholm, 577, 586, 2290
- Bobergs härad**, Östergötland, 540
- Bockholmssundet**, sund, Mälaren, 2278
- Bohus**, fästning, 727, 966, 978, 1062

- Bohuslän**, landskap, och **Göteborgs och Bohus län** 690, 703, 894, 895, 914, 927, 977, 983, 984, 987, 1006, 1015, 1019, 1088, 1155, 1227, 1235, 1253, 1346, 1442, 1444, 1459, 1519, 1588, 1643, 1664, 1682, 1697, 1953, 1969, 2015, 2028, 2029, 2036, 2077, 2092, 2280, 2286, 2280
- Bondkyrka**, socken, Uppland, 785
- Borg** – se **Norsborg**
- Borgå** 21, 40, 263, 264, 265, 266, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 416, 625, 685, 1066, 1160, 1450, 1451, 1461, 1997, 2074, 2081
- Borgå stift** 1456, 1585, 1706
- Borås** 18, 691, 1371, 1411, 1867, 1875
- Botkyrka**, socken, Södermanland, 1776
- Bottniska viken** 853
- Brahestad** 23, 24, 40, 901
- Bro härad**, Uppland, 1219, 1706
- Broby**, socken, Västergötland, 1158
- Brödlösan** – se **Essingen**
- Bygdeå**, socken, Västerbotten, 1831, 2154
- Byälven**, Värmland, 1292, 1886, 1901, 1949, 1950
- Böhmen** 1382, 1389
- Börtingekloster**, Börtinge socken, Skåne, 635, 636, 1549
- C-, Ch-** – se även **K-**
- Cagliari**, stad på Sardinien, 1562
- Caput bonæ spei** – se **Godahoppsuden**
- Carl Gustafs stad**, järnmanufakturverk, Eskilstuna, 2005
- Cetta** – se **Sète**
- Cimbrishamn o.d.** – se **Simrishamn**
- Civitavecchia**, stad vid Medelhavet, 1562
- Dalarna** 410, 421, 546, 557, 560, 836, 1101, 1114, 1124, 1726, 1770, 1772, 1782, 1786, 1878, 2045, 2287, 2351
- Dalarö skans**, Dalarö socken, Södermanland, 2158
- Dalarö tullhus**, Dalarö socken, Södermanland, 2231
- Dalfors**, bruk, Ore socken, Dalarna, 2164
- Dals härad**, Östergötland, 1987, 1569
- Dalsland** 964
- Dalälven** 578, 813, 2078
- Damgarten** 607, 608, 610, 646, 647, 910, 911
- Danmark** 871, 1583, 1722, 1724, 2050, 2229, 2280, 2351
- Danviks hospital**, Stockholm, 861, 1849, 1850, 1927, 2039, 2044
- Danzig** 254, 726, 1316, 1522
- Davidshyttan**, Hedemora socken, Dalarna, 966
- Djurgårdens hälsobrunn**, Stockholm, 679
- Djursten**, udde och fyrorn, Gräsö socken, Uppland, 2262, 2263
- Dresden** 165
- Drottningholm**, slott, Lovö socken, Uppland, 1590, 1589, 1677, 1794, 1831, 1836, 1837, 1845, 2087, 2170
- Duveds skans**, Jämtland, 1316
- Dömestorp**, Skeda socken, Östergötland, 811
- Ekebonäs**, Västerljungs socken, Södermanland, 326, 472
- Ekenäs** 21, 24, 2023, 2097, 2098

- Ekerö**, ö och socken, Uppland, 1195, 1952
- Eksjö** 20
- Engeltofta** – se **Ängeltofta**
- England** 392, 703, 730, 733, 972, 1129, 1208, 1503, 1556, 1722, 1724, 1778, 2050, 2055, 2369
- Enköping** 18, 40, 514, 523, 803, 881, 1050, 1093, 1375, 1376
- Esketorp**, Nättraby socken, Blekinge, 1907, 1908
- Eskilstuna** 18, 35, 125, 1511, 2005
- Essingen** (Hässingen eller Brödlösan), ö, Mälaren, 2278
- Europa** 56, 874, 1188, 1994, 2050, 2351
- Fagervik**, bruk, Nyland, 936, 952
- Falkenberg** 24
- Falköping** 22, 71, 2064, 2126
- Falu koppargruva**, se **Stora Kopparberg**
- Falun** 16, 24, 40, 248, 347, 721, 831, 835, 838, 839, 1303, 1421, 1423, 1424, 1425, 1426, 1430, 1445, 1446, 1447, 1448, 1460, 1585, 1598, 1640, 1726, 1743, 1789, 1896, 1897
- Fehrbellin**, stad, Tyskland, 1194, 1731, 2010
- Filipstad** (Philipstad) 21, 36
- Filipstads bergslag** 1732, 1834, 1904
- Finland** 453, 546, 678, 679, 703, 721, 722, 742, 757, 852, 917, 926, 987, 994, 1000, 1008, 1009, 1033, 1037, 1136, 1160, 1224, 1253, 1258, 1300, 1301, 1381, 1389, 1453, 1456, 1491, 1500, 1574, 1585, 1613, 1621, 1705, 1731, 1815, 1878, 1882, 1895, 1912, 1927, 1961, 1998, 2002, 2009, 2021, 2080, 2082, 2092, 2105, 2113, 2115, 2151, 2154, 2214, 2255, 2294
- Finspång**, bruk, Risinge socken, Östergötland, 1598, 2135
- Fittja**, socken, Uppland, 1951, 1952, 2022
- Flandern** 1194, 1382, 1389
- Flarken**, Bygdeå socken, Västerbotten, 1831, 2154
- Flistad**, socken, Östergötland, 930, 931, 958, 960
- Flät**, Alfta socken, Hälsingland, 2164
- Fogelfors** – se **Fågelfors**
- Folkärna**, socken, Dalarna, 1677, 1681
- Fornåsa**, socken, prästgård, Östergötland 540, 549, 587
- Forsa**, kronohemman och kvarn, Asige socken, Halland, 1296
- Frankrike** 308, 320, 392, 561, 562, 703, 1778, 2050, 2351
- Fredrikshavn** (Fredrichshamn) 764
- Fredriksskans**, vid Gävle, 1316
- Frosta härad**, Skåne, 1535, 1557
- Fryksdal**, pastorat, Värmland, 922, 937
- Fryksände**, socken, Värmland, 922, 937
- Frösunda**, Solna socken, Uppland, 1294
- Frösö skans**, Jämtland, 1316
- Furudal**, bruk, Ore socken, Dalarna, 1089
- Fågelfors** (Fogelfors), bruk, Fågelfors socken, Småland, 1303
- Färentuna härad**, Uppland, 322
- Gamlakarleby** 21, 23, 24, 320
- Gamla Norbergs bergslag** (Norbergs härad, Norbergs tingslag), Västman-

- land, 762, 881, 1101, 1212, 1220 –
se även Norbergs bergslag
- Garphytte bruk**, Närke, 1920
- Geddeholm** – se **Gäddeholm**
- Gefleborgs län** – se **Västernorrlands län**
- Genua** 308
- ”Giellberg”**, bebyggelse, Alfta socken, Hälsingland, 2164
- Giltebo**, Hannäs socken, Småland, 476, 587(?), 619, 738, 748, 1338, 1449
- Gissleberga**, Norrvinge socken, Skåne, 704
- Godahoppsudden** (Caput bonæ spei) 2050, 2054
- Gotland** 435, 458, 537, 765, 770, 1157, 1179, 1180, 1213, 1316, 1453, 1537, 1881, 1927, 1991, 2045, 2109, 2110, 2114, 2118, 2147, 2148, 2174
- Grannäs** (Granas), Alfta socken, Hälsingland, 2164
- Grebo**, socken, Bankekinds härad, Östergötland, 408, 435
- Gripsholm**, slott, kungsladugård, Mariefreds stad, Södermanland, 1778, 1931
- Grytmålen**, Mjölby socken, Östergötland, 1915
- Gränna** 24, 40, 43
- Grönland** 1323
- Gullberg**, Alfta socken, Hälsingland, 2164
- Gunnarskog**, socken, Värmland, 1292, 1451
- Gysinge**, bruk, Österfärnebo socken, Gästrikland, 1970, 1971, 2042
- Gårdlösa**, Smedstorps socken, Skåne, 1970
- Gäddeholm** (Gedde-), herrgård, Trosa socken, Södermanland, 326
- Gästrikland** 812, 1075, 1970, 2042
- Gävle** (Gefle) 15, 38, 69, 84, 162, 823, 831, 849–851, 853, 870, 1011, 1075, 1316, 1381, 1389, 1453
- Gävleborgs län** – se **Västernorrlands län**
- Gävlebukten** 2263
- Göteborg** 14, 73, 216, 217, 218, 222, 223, 235, 237, 282, 284, 285, 288, 293, 298, 313, 334, 335, 336, 337, 378, 379, 469, 536, 537, 870, 963, 967, 977, 978, 979, 986, 1006, 1015, 1016, 1089, 1144, 1156, 1157, 1161, 1184, 1191, 1195, 1215, 1229, 1230, 1310, 1311, 1312, 1322, 1324, 1343, 1344, 1348, 1377, 1383, 1385, 1386, 1404, 1435, 1443, 1444, 1459, 1471, 1498, 1505, 1507, 1517, 1536, 1537, 1538, 1544, 1587, 1603, 1628, 1642, 1664, 1669, 1670, 1687, 1693, 1773, 1901, 1921, 1990, 2028, 2055, 2090, 2159, 2191, 2266, 2283, 2286, 2320, 2321, 2338
- Göteborgs och Bohus län** – se under **Bohuslän**
- Göteborgs stift** 496, 548, 572, 579, 2165
- Haga**, kungsgård, Åland, 1915
- Hagge** (Haggie), bruk, Norrbärke socken, Dalarna, 2177
- Haglösa**, Lilla Slågarps socken, Skåne, 1531, 2002
- Halikko**, socken, Finland, 2295
- Halikko härad**, Finland, 2293

- Halland** 703, 707, 744, 787, 1065, 1453, 1572, 1573, 1582, 1583, 1839, 2092, 2113, 2280
- Hallands län** (Halmstads län) 860
- Halmstad** 16, 17, 744, 1582
- Halmstads härad**, Halland, 1296
- Halsnäset** – se **Hällsnäset**
- Hamburg** 254, 581, 860, 861, 862, 1483, 1548, 1561, 1562, 1945, 2127, 2132
- Handbörds** (Hanebårds) härad, Småland, 1001
- Hannäs**, socken, Småland, 1338
- Hedemora** 19, 296, 1097, 1502
- Hedvig Eleonora församling** (Ladugårdslandsförsamlingen), Stockholm, 493, 579, 687, 1956, 1957
- Helgona** (Allhelgona), socken, Södermanland, 569, 1040, 1044
- Hellefors** – se **Hälleforsnäs**
- Helsingborg** 16, 40, 71, 295, 787
- Helsinges socken**, Finland, 1755
- Helsingfors** 17, 468, 870, 1060, 1061, 1066, 1261, 1299, 1300, 1301, 1316, 1545, 1584, 1815, 1817, 1997, 2023, 2098
- Hermesta** – se **Hörnestad**
- Hertsånger**, Bygdeå socken, Västerbotten, 1831, 2154
- Hjerpe skants** – se **Järpens skans**
- Hjo** 39, 40, 903, 904, 1344, 1345, 1857
- Holland** 254, 710, 1187, 1189, 1548, 1561, 1562, 1778, 1836, 2050
- Hudiksvall** 17, 628, 1011, 1014
- Huru**, hemman i Överkimminge by, Ijo socken, Finland, 2168
- Hurva**, socken, Skåne, 568
- Husberga**, Herrestads socken, Östergötland, 1932
- Husby klostrets krutbruk** – se **Klostrets bruk**
- Hven** – se **Ven**
- Hycklinge**, Fornåsa socken, Östergötland, 540, 549, 587
- Hällsnäset** (Halsnäset, Hålsnäset), gård (nu lagd till Erikslund), Västerljungs socken, Södermanland, 326, 472
- Hälleforsnäs** (Hellefors), styckebruk, Mellösa socken, Södermanland, 2004
- Hällestads bergslag**, Östergötland, 437, 1587
- Hällingsfall**, Hannäs socken, Småland, 738, 748, 1338
- Hälsingland** 1048, 1075, 1303, 1660, 2126, 2135, 2151, 2164
- Härjedalen** 1075, 1316
- Härnösand** 18, 21, 823, 849, 854, 866, 867, 1075, 1183, 1471, 1488, 1719, 1733, 1922, 2114, 2335, 2337
- Hässingen** – se **Essingen**
- Hästholmen**, äng, Botkyrka socken, Södermanland, 1776
- Högestorp** (Högenstorp), rusthåll, Reslövs socken, Skåne, 704
- Hölebo härad**, Södermanland, 472
- Hönsnäs**, Korpo socken, Finland, 1324
- Hörby**, socken, Frosta härad, Skåne, 1535, 1557
- Hörnestad** (Hermesta eller Hörnеста), utjord, Hannäs socken, Småland, 739, 1338
- Ijo**, socken, Finland, 2168
- Ingo**, socken, Finland, 2297
- Istorp**, socken, Västergötland, 751, 1668

Italien 862, 1548, 1561, 1562

Jakobstad 23

Johannisberg, kungsgård, Lundby socken, Västmanland, 2014, 2024

Jämshög, socken, Blekinge, 1263

Jämtland 690, 703, 925, 1075, 1246, 1316, 1470, 1941, 1984, 2335

Järpens skans (Hjerpe), Jämtland, 1316

Jönköping 17, 20, 322, 375, 538, 843, 845, 897, 1224, 1289, 1449, 1456, 1708, 1720, 1819, 1864, 2063

Jönköpings län 50, 190, 321, 1329, 1598, 1694, 1813, 1979, 2027, 2028, 2035, 2036, 2106, 2115

Kaflås – se **Kavlås**

Kajana (Cajaneborgs stad) 24, 297, 322, 990, 991, 1807, 1977, 1978, 2118

Kajana län 333

Kalmar 15, 40, 470, 970, 1080, 1081, 1159, 1203, 1258, 1284, 1286, 1316, 1530, 1548, 1748, 1883, 1923, 2012, 2013, 2077, 2103

Kalmar län 290, 470, 476, 587, 738, 748, 857, 906, 1001, 1338, 1751, 1897, 1915, 2060

Kalmarsund 2014

Kammarboda, Åtvids socken, Östergötland, 1303

Karelen 1091, 1999, 2080, 2097

Karlsdal (Carlsdal), Karlskoga socken, Värmland, 316, 877

Karlshamn 16, 18, 792, 793, 1207, 1229, 1230, 1322, 1323, 1334, 1342, 1545, 1555, 1556, 1627, 1638, 1692, 1885

Karlskoga bergslag, Värmland, 877

Karlskoga, socken, Värmland, 316, 812, 877, 1003

Karlskrona 15, 63, 216, 217, 218, 222, 223, 235, 237, 247, 282, 284, 285, 288, 313, 378, 379, 389, 412, 435, 446, 454, 457, 467, 468, 470, 701, 729, 731, 733, 746, 747, 870, 877, 963, 967, 972, 1078, 1129, 1176, 1180, 1262, 1283, 1310, 1311, 1312, 1322, 1323, 1344, 1345, 1348, 1377, 1383, 1385, 1386, 1404, 1459, 1470, 1471, 1505, 1507, 1529, 1548, 1628, 1634, 1635, 1636, 1638, 1639, 1642, 1661, 1662, 1663, 1670, 1755, 1900, 1931, 1976, 2008, 2018, 2019, 2032, 2102, 2171

Karlstad 18, 33, 257, 265, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 336, 542, 624, 625, 626, 627, 630, 631, 668, 689, 1292, 1341, 1446, 1447, 1448, 1503, 1524, 1525, 1598, 1599, 1600, 1640, 1717, 1886, 1901, 1902, 1949, 1950

Karlstens fästning 994

Karlstorp (Karstorp), socken, kyrka, Småland, 1598, 2118

Karlsvärds fästning, Gotland, 1316, 1317

Kavlås (Kaflås), Hömbs socken, Västergötland, 691

Kemi lappmark 1690, 1706, 2336

Kilafors, bruk, Hanebo socken, Hälsingland, 1303

Killeröd (Källerö), Smedstorps socken, Skåne, 1970

Kimito, socken, Finland, 1020

Kina 2052

Kittis, Korpo socken, Finland, 1324

- Kjula**, socken, Södermanland, 1776
Kjörslätt – se **Kyrkslätt**
Klostern bruk, Husby socken, Dalarna, 326
Koivuniemi (Koifvuniemi),
Euraåminne socken, Finland, 476,
1906
Kollerö (Kållerö), bruk, Väne-Ryrs
socken, Västergötland, 1632
Kolstad, Mjölby socken, Östergötland,
1915
Konstantinopel 1607
Kopparbergs län 812, 838, 1089,
1124, 2166
Kornhamn (Kornhamnstorg), Stock-
holm, 587, 592, 593, 658
Kosta, glasbruk, Ekeberga socken,
Småland, 1506
Kottby (Kåttby), Helsinges socken, Fin-
land, 1613, 1705, 1755, 1807, 1815,
1816, 1817, 1818, 1877, 1893, 1894,
1895, 1995
Krigaren (Krigarn, eller Kungshag-
storpen), fastighet skänkt till Jönkö-
pings stad utanför stadsområdet, 843
Kristianstad 16, 334, 467, 770, 1133,
1498, 1709, 2032
Kristianstads län 1001, 1427, 1436,
1654, 1972, 2075, 2080
Kristinehamn 21, 336, 424, 425, 627,
1094, 1096, 1631
Kristinestad (Christina) 23, 2231
Kronobergs län 716, 1531, 1694,
1813, 1839, 1991, 2027, 2028, 2035,
2036
Kroppkärr, Karlstad stad, Värmland,
1886
Kuddby, Kvillinge socken, Östergöt-
land, 1940, 1951
Kullen, halvö, Skåne, 2014
Kungsbacka 24, 40, 1877
Kungshagstorpen – se **Krigaren**
Kungsholmen, Stockholm, 1108,
1111, 1208, 1462, 1958, 2076, 2224
Kungälv 22, 40, 74, 513, 519, 927,
939, 940, 941, 955, 977, 978, 979,
985, 991, 993, 1087, 1089, 1109,
1156, 1157, 1184, 1194, 1198, 1215,
1216, 1217, 1227, 1235, 1261, 1442,
1444, 1466, 1519, 1588, 1643, 1646,
1664, 1665, 1682, 1683, 1687, 1688,
1689, 1690, 1697, 1700, 1770, 1783,
2137, 2160
Kvarngölet, gård, Östra Vingåkers
socken, Södermanland, 2074
Kymmenegårds län 1301, 2080, 2097,
2105
Kyrkoby, Nykarleby socken, Finland,
326
Kyrkslätt (Kjörslätt), socken, Finland,
2297
Kåkinds härad, Västergötland, 1474
Kållerö – se **Kollerö**
Kåttby – se **Kottby**
Källerydsås, Källunga socken, Väster-
götland, 1526
Kållerö – se **Killeröd**
Källunga, socken, Västergötland, 1526
Königsberg 1316
Köpenhamn 997, 998, 1133, 1374,
2140
Köping 17, 401, 541, 954, 1667, 1685,
1686
Lackalänga, socken, Skåne, 1127
Ladugårdslandet, Stockholm, 2136
Ladugårdslandsförsamlingen – se
Hedvig Eleonora församling

- Laholm** 16, 22, 40, 400, 509, 534, 551, 636, 860, 1083
- Landskrona** 15, 398, 1144, 1709, 1863, 2032
- Landsort**, ö, Torö socken, Södermanland, 1691, 1749, 1913, 1925, 1926, 1927, 1929, 1940
- Lekebergs** (Leke) bergslag, Närke, 1919
- Lemmeströ**, (f.d.) socken, Skåne, 1549
- Lerbäckers bergslag**, Närke, 1474
- Lidköping** 19, 39, 40, 1113, 1345
- Lidö**, säteri, Vätö socken, Uppland, 369
- Lilla Harrie** (Harje), kronokvarn, Lilla Harrie socken, Skåne, 1523
- Lilla Ramsåhs** – se **Ramsås**
- Lillängen**, lägenhet vid Danviks hospital, Stockholm, 2039, 2040, 2044
- Linde bergslag**, Västmanland, 1094 – se även följ.
- Linde bondefjärding**, del av Linde bergslag, 1690
- Lindesberg** 19, 40
- Lindholmen** (Lindholm), säteri, Orkesta socken, Uppland, 836, 1756
- Lindholmen** (Linholmen), gods, Svedala socken, Skåne, 210, 261, 382, 394, 410, 416, 500, 519, 528, 547, 605, 619, 620, 629, 631–635, 638, 643
- Linköping** 17, 40, 481, 930, 958, 1329, 1336, 1461, 1663, 1903, 2103
- Linköpings stift** 408, 435, 481, 814, 880, 881, 887, 888, 1039, 1147, 1932
- Lissabon** 1187, 1188
- Livland** 2206
- Livorno** 1562
- Ljung**, socken, Östergötland, 930, 931, 958, 960
- Ljungby**, socken, Halland, 2165
- Lofön** – se **Lovö**
- Lojo**, socken, Finland, 913, 914
- Loka brunn**, hälsokälla, Grythyttans socken, Västmanland, 698, 767, 815, 1874, 1875
- Lokalax**, socken, Finland, 2293–2296
- Lomsmyran** (Långsmyran), Mora socken, Dalarna, 1665, 2166
- London**, 701, 730, 731, 734, 735, 747, 860, 1188, 1503, 1901
- Lossa** – se **Låssa**
- Lotorp**, bruk, Risinge socken, Östergötland, 1598, 2135
- Lovisa** 15, 295, 468, 764, 1470, 1731, 1880, 1941, 1997, 2097
- Lövön**, ö i Mälaren, 1837
- Lule lappmark** 2336
- Luleå** 21, 40, 627, 1616, 1617
- Lunaström**, kvarn, Nättraby socken, Blekinge, 1571, 1582, 1705, 1907
- Lund** 17, 40, 989, 992, 1004, 1025, 1104, 1127, 1292, 1501, 1600, 1671, 1708, 1856, 2088
- Lunds stift** 520, 2088
- Lübeck** 254, 1187
- Lycksele** 247
- Lyngsjö kvarn**, Lyngsjö socken, Skåne, 1436
- Lysings härad**, Östergötland, 908, 909, 1987
- Låkalax** – se **Lokalax**
- Långholmen**, Stockholm, 600, 2240
- Långå** (Lange) skans, Härjedalen, 1316
- Låssa** (Lossa), (f.d.) socken, Uppland, 1219, 1706, 1741

- Lösings härad**, Östergötland, 1903
Lövsta, Sånga socken, 322, 368, 1588
Lövstaholm, kungsgård, S:t Olofs socken, Uppland, 834
- Malax** (Malux), Orimattila socken, Finland, 2165
Malma, Bondkyrka socken, Uppland, 785, 1598, 1807, 1927, 1995, 2118
Malmarne – se **Stockholms malmar**
Malmö 14, 15, 40, 581, 793, 927, 928, 989, 1531, 1774
Malmöhus län 568, 704, 928, 1245, 1249, 1523, 1531, 1535, 1557, 1777
Maria Magdalena församling, Stockholm, 368
Marieberg (Mariæberg), Stockholm, 600, 1835
Mariefred 21, 98
Mariestad 18, 71, 645
Markim, socken, Uppland, 837
Marks härad, Västergötland, 1411
Marseille 308, 320, 1188
Marstrand 17, 22, 648, 649, 940, 978, 979, 985, 1113, 1157, 1215, 1843, 2090, 2263, 2320
Medelby, Korpo socken, Finland, 1324
Medelhavet (Medelländske hafwet) 846, 1562, 2210, 2320
Medelpad 1075, 2335, 2336
Melderstein, bruk, Råneå socken, Norrbotten, 1955
Mennäis, bruk, Nykyrko socken, Finland, 2295
Mjölby, Mjölby socken, Östergötland, 872
Mo härad, Småland, 1499
Mora, socken, Dalarna, 1878, 2078, 2166
Motala, socken, Östergötland, 1663
Munsala, Nykarleby socken, Finland, 326
Mutebo, Skeda socken, Östergötland, 699, 811
Mällångsta, Alfta socken, Hälsingland, 2164
Mällångstuga, Alfta socken, Hälsingland, 2164
Mårum, Horns socken, Västergötland, 1633, 1665, 1706
Mälaren (Mälarestäderna) 577, 592, 600, 1186, 1814, 1986, 2240, 2278, 2279
Möja kapell, tidigare Värmdö socken, 2080, 2140, 2144
Mölby – se **Mjölby**
Mölbyåen – se **Svartån**
- Neapel** 1562
Nidingen, klippa i Kattegatt, Onsala socken, Halland, 2014
Nora 20, 295, 1264, 1403, 1677, 1678, 1679, 1680, 1681, 1682, 1792, 1920, 1987
Nora bergslag 1094, 1266, 1474, 1605, 1775, 1919
Norberg 1477, 2146
Norbergs bergslag 699
Norbergs församling 2146
Norbergs härad och **Norbergs tingslag** – se **Gamla Norbergs bergslag**
Nordmaling, socken, Ångermanland, 1907
Nordsjön 2089, 2263
Norge 335, 336, 342, 2091, 2107, 2108, 2133, 2229, 2230, 2244
Norra Förstaden, nuv. Norrmalm, stadsdel, Stockholm, 1396

- Norra Möre härad**, Småland, 1001
- Norrboda** (Norreboda), Gräsö socken, Uppland, 2016
- Norrköping** 14, 22, 40, 468, 542, 693, 694, 699, 870, 904, 916, 955, 1029, 1030, 1031, 1163, 1164, 1245, 1295, 1299, 1598, 1921, 2135
- Norrland** 686, 1491, 1781, 2336
- Norrtälje** 19, 40, 48
- Norrvinge** (Norrvädlinge), socken, Skåne, 704
- Norrvinge härad**, Småland, 716
- Norrviks jurisdiktion**, häradshövdingedistrikt, Bohuslän, 1261
- Norsborg** (Borg), Botkyrka socken, Södermanland, 1776
- Nyby**, socken, Finland, 519
- Nykarleby** 21, 23, 24, 326
- Nykyrko**, socken, Finland, 2293–2296
- Nyköping** 15, 300, 569, 573, 814, 816, 1028, 1045, 1678, 1710, 2133
- Nyköpings län** – se **Södermanlands län**
- Nyköpingsån** 569, 573, 642, 1695, 1710, 2133
- Nyland**, landskap, och **Nylands och Tavastehus län** 427, 519, 660, 677, 679, 878, 887, 914, 936, 951, 1003, 1026, 1194, 1382, 1389, 1429, 1432, 1438, 1439, 1454, 1455, 1470, 1471, 1473, 1474, 1493, 1755, 1816, 1893, 2022, 2046, 2102, 2293, 2297
- Nystad** 21, 1129, 1145, 1480, 1890, 2097, 2098, 2231, 2247, 2294, 2295
- Nådendal** (Näendahl) 23, 71, 1143, 2171, 2295
- Närke** 1462, 1587, 1807
- Näs gård**, Nurmijärvi socken, Finland, 776, 782
- Nöbbelöv**, Vä socken, Skåne, 1436
- Ollestad** (Ållestad), kronosäteri, Hovs socken, Västergötland, 2013
- Olofserud** (Olufsserud), Ödenäs socken, Västergötland, 1598
- Olofström** (Petréfors eller Olofsströms bruk), bruk, Jämshögs socken, Blekinge, 1263
- Onsjö härad**, Skåne, 704
- Ore**, socken, Dalarna, 1089
- Orga** (Arga), bruk, Vånga socken, Östergötland, 2135
- Orimattila**, socken, Finland, 519
- Orkesta**, socken, Uppland, 837
- Ortala bruk**, Väddö socken, Uppland, 968
- Osbyholm** (Ousbyholm), säteri, Hörby socken, Skåne, 1245, 1535, 1549, 1557
- Ostindien** 1561, 2037, 2047, 2049, 2051, 2055, 2112, 2132
- Packas** (Pakas), Orimattila socken, Finland, 2165
- Pantarholmarna**, vid Karlskrona, 1283
- Paris** 308, 320
- Pasewalk** (Passewalk), stad i Tyskland, 804, 1005
- Pater Nosterskären**, ögrupp, Klädesholmens socken, Bohuslän, 2013, 2014, 2028, 2263
- Peenemünde**, skans på Usedom, Tyskland 1493
- Petréfors** – se **Olofström**
- Philipstad**, se **Filipstad**
- Pillnitz** 1316

- Pirttivaara** (Pirtivara), Iломants sock-
en, Finland, 1091
- Pite lappmark** 2336
- Piteå** 21, 1733, 1922
- Polen** 615
- Pommern** 78, 115, 252, 331, 362, 376,
389, 418, 457, 458, 469, 736, 761,
772, 898, 1218, 1241, 1242, 1347,
1365, 1366, 1412, 1436, 1471, 1488,
1490, 1491, 1518, 1532, 1675, 1676,
1677, 1678, 1681, 1823, 1886, 1959,
2095, 2114, 2156, 2162, 2353
- Port Louis** 680
- Portugal** 1187, 1188, 1556, 2106
- Preussen** 246, 392, 1048, 1543, 1846,
1945
- Pyttis**, socken, Finland, 2105
- Ramshyttan**, bruk, Kils socken,
Närke, 1920, 1987
- Ramsås** (Lilla Ramsåhs), Bergs sock-
en, Småland, 716, 770
- Rankhyttan**, Vika socken, Dalarna,
836, 837
- Rantasalmi** (Randasalmi), socken, Sa-
volax, Finland, 1066
- Raseborgs västra härad**, Finland,
1000
- Raseborgs östra härad**, Finland, 1000
- Raumo** (Raumeå) 21, 1032, 1480,
2097, 2098, 2231, 2247, 2295
- Ravenna** 1562
- Regna**, socken, Östergötland, 1598,
2135
- Reinholdsfors**, bruk, Mangskogs
socken, Värmland, 1474, 1605
- Rhen** (Renströmmen) 1316, 1381,
1389
- Riddarhustorget**, Stockholm, 41, 42,
1734
- Riga** 2319
- Risinge socken**, Östergötland, 1598,
1927, 1995, 2135
- Ronneby** (Runneby) 1176, 1906
- Rosenberg** – se **Skogstorp**
- Rosersberg**, sätesgård, Norrsunda
socken, Uppland, 834
- Roslagen** 789
- Rumhult** (Rumholt), hemman, Hannäs
socken, Småland, 738, 748, 1338
- Ryssland** 681, 846, 1188, 1316, 2351
- Rystad**, pastorat, Östergötland, 753,
754, 755, 814, 815, 816, 864, 865,
887, 888, 948, 1147, 1148
- Rådanefors**, Ödeborgs socken, Dals-
land, 632
- Räcksätter** (Räksäter), Nykils socken,
Östergötland, 811
- Rörstrand**, slott, porslinsfabrik,
Stockholm, 1836
- Sachsen** 1206, 1315
- Sagu**, socken, Finland, 936, 1020,
1053, 1054, 2294
- Sala och Sala silvergruva** (Sahlberget)
18, 248, 415, 1135, 1420, 1421,
1424, 1425, 1426, 1460, 1654, 1717,
2042, 2250, 2251
- Sala bergslag** 373
- Salbergs län**, Västmanland, 1654
- Sale**, stad, Marocko, 2210
- Saltsjön** – se **Östersjön**
- Sankta Annas täppor**, Helgona sock-
en, Södermanland, 1040, 1044, 1045
- Sankt Petersburg** 681, 701, 747
- Sannegården** (Sandegården), säteri,
Lundby socken, Västergötland (nu i

- Göteborgs stad), 496, 572, 579, 1870, 1882, 1922, 1923, 2190
- Sarvinge sjö** (fi. Sarvinki), Ilomants socken, Finland, 1091
- Sastmola**, socken, Finland, 893, 902, 938
- Savolax**, landskap och län, 845, 1114, 1301, 1470, 1941, 1988, 2080, 2097, 2168
- Saxen** – se **Sachsen**
- Sche-** – se **Ske-**
- Sète** (Cetta), stad vid Medelhavet, 1562
- Sevede härad**, Småland, 2060
- Sibirien** 1315
- Signilskär** (Signells skär), Eckerö, Åland, 1195
- Sigtuna** 18, 30, 48, 327, 436, 853, 970, 974, 1511
- Siikajoki** (Sikajocki), socken, Finland, 901
- Simrishamn** (Cimbrishamn o.d.) 24, 40, 162
- Sjundeå** (Siundo), socken, Finland, 2297
- Skänör** 17, 23, 331, 414, 989, 1081, 1082, 1083
- Skara** 17, 235, 317
- Skara stift** 1158, 2086
- Skaraborgs län** 604, 605, 606, 622, 623, 660, 1474, 1585, 1598, 1633, 1999, 2086, 2113, 2136, 2167
- Skebo** (Schebo), bruk, Ununge socken, Uppland, 968
- Skeby**, socken, Västergötland, 1158
- Skedevi** (Schedvid), socken, Östergötland, 1598, 2135
- Skenshyttan** (Schenshytta), Silvbergs socken, Dalarna, 1866
- Skeppsbron**, Stockholm, 578, 592, 593, 2290
- Skerbacka** – se **Skärblacka**
- Skinnskattebergs bergslag** 1101
- Skisshyttan**, masugn, Norrbärke socken, Dalarna, 964
- Skogstorp** (Skogstorp, nu mera Rosenbergs stångjärnshammare), bruk, Eskilstuna stad och Husby-Rekarne socken, Södermanland, 2004
- Skottland** 1632
- Skyllestad härad** – se **Sköllersta härad**
- Skåne** 210, 261, 382, 394, 410, 416, 426, 458, 500, 513, 520, 528, 580, 605, 787, 859, 871, 922, 967, 1213, 1241, 1245, 1359, 1373, 1374, 1436, 1453, 1777, 1851, 1897, 1921, 1970, 2002, 2032, 2086, 2092, 2280
- Skänninge** 19, 267, 292, 295, 296, 446, 625, 626, 790, 831, 872, 887, 1337, 1341, 1616, 1640, 1700, 1876, 1881, 1969, 1970, 2066, 2179
- Skärblacka** (Skerbacka), bruk, Kullerstads socken, Östergötland, 2135
- Skärvum** (Schiärfvum), socken och kyrka, Västergötland, 2136
- Sköllersta härad** (Skyller-), Närke, 1959
- Skörby**, danvikshemman, Hacksta socken, Uppland, 1927, 2118
- Skövde** 20, 40, 280, 339, 340, 368, 444, 645, 646, 847, 881, 896, 903, 904, 905, 923, 924, 1337, 1383, 1445, 1484, 1495, 1591, 1592, 1615, 1721, 1722, 2066
- Slite hamn**, Gotland, 985

- Smedstorp** (Smedstorps hemman),
Lilla Malma socken, Södermanland,
1920, 2004
- Smedstorp**, säteri, Smedstorps socken,
Skåne, 1552, 1598, 1644, 1897,
1970, 1995, 2004
- Småland** 703, 1303, 1499, 1506, 2010
- Snavlunda bro**, Snavlunda socken,
Närke, 1462, 1927, 1995
- Snavlunda**, Snavlunda socken, Närke,
1587
- Sommen** 446, 872
- Sonnebotomt** – se **Sånnebotomt**
- Sonstorp**, bruk, Hällestads socken, Ös-
tergötland, 1587, 1699
- Spanien** 2106, 2320
- Spetsiska gården**, Stockholm, 2023
- Stensberg**, Smedstorps socken, Skåne,
1970
- Stickov** (Stickö), Smedstorps socken,
Skåne, 1970
- Stigsjö**, socken, Ångermanland, 1263
- Stockholms malmar** (Malmarne) 767,
1462
- Stolpetorp**, Karlskoga socken, Värm-
land, 812, 845, 1003
- Stora Kopparberg** (Falu koppar-
gruva), gruva och bergslag, Dalarna,
374, 375, 378, 394, 745, 836, 839,
964, 966, 967, 1303, 1420, 1421,
1422, 1424, 1441, 1460, 1512
- Storkyrkan och Storkyrkoförsam-
lingen**, Stockholm, 49, 1734, 1752,
2127
- Storkyrkobrinken**, Stockholm, 41, 42,
1734
- Stortorget**, Stockholm, 152, 153, 154
- Stralsund** 362, 761, 772, 1238, 1244,
2127
- Stranda härad**, Småland, 1001
- Strängnäs** 17, 40, 2061
- Strängnäs stift** 2153
- Strömbacka**, bruk, Bjuråkers socken,
Hälsingland, 2135
- Strömmen** – se **Söderström**
- Strömsholm**, kungsgård, Kolbäcks
socken, Västmanland, 2151
- Strömsholms län**, Västmanland, 1370
- Strömsrum**, kungsgård, Ålems sock-
en, Småland, 1915, 1916
- Strömstad** 24, 32, 955, 984, 1157
- Stävie**, socken, Skåne, 1127
- Sundbo härad**, Närke, 1587, 1807
- Sundet** – se **Öresund**
- Sundsby** (Sundby), säteri, Valla sock-
en, Bohuslän, 2015, 2018
- Sundsvall** 21, 40, 1122, 1179, 1665,
1666, 1878, 2021, 2114, 2335, 2337
- Svartlösa härad**, Södermanland, 1776
- Svartsjö län**, Uppland, 322, 368, 1588,
1952
- Svartsjö**, kungsgård, Sånge socken,
1585, 1932
- Svartsjölandet**, ö, Uppland, 1590
- Svartån** (Mölbyåen), Östergötland,
446, 872, 887
- Sveaborgs fästning** 845, 846, 1244,
1731
- Svennevad** (Swinewad), socken,
Närke, 1959
- Svinbäcken**, Karlstads stad, Värmland,
1886
- Svinesund**, Bohuslän, 1519
- Svärta**, socken, Södermanland, 569
- Sysmä**, socken, Finland, 1997
- Sånge**, socken, Uppland, 322, 368,
1588

- Sånnebotomt** (Sonnebotomt), Ova socken, Västergötland, 1155
- Säby**, (förr) gård, nu del av Torshälla, Södermanland, 1369
- Säter** 23, 626, 627, 1014, 1048, 1124, 1887
- Säter**, socken, Dalarna, 1441
- Söderboda**, Gräsö socken, Uppland, 2016
- Söderby**, Torshälla landsförsamling, Södermanland, 1369
- Söderhamn** 21, 40, 291, 510, 1660
- Söderköping** 17, 19, 521, 904
- Södermanland** och **Södermanlands län** (Nyköpings län) 98, 326, 472, 814, 862, 863, 864, 865, 866, 878, 887, 925, 926, 929, 934, 942, 946–948, 953, 956, 961, 963, 1020, 1050, 1051, 1055, 1056, 1112, 1264, 1378, 1380, 1437, 1776, 2046, 2074, 2113, 2115, 2153
- Söderström** (Strömmen), Stockholm, 593, 1938, 1951
- Södertälje** 19, 20, 32, 33, 853, 915, 1494, 1499, 1500, 1510, 1511, 1512, 1619, 1620, 1621, 1949, 1952
- Södertörn** 1243
- Södra Møre härad**, Småland, 638, 1001, 1548, 1751
- Södra Torskog**, trumslagareboställe, Västerlanda socken, Bohuslän, 895
- Sölvesborg** 22, 40, 1258, 1342, 1709, 1719
- Tabergs bergslag**, Småland, 1211, 1224
- Tanger** 2210
- Taschenberg** 1731, 2010
- Tavastehus** 24, 1427, 1502, 1573, 1814
- Tavastehus län** – se under **Nyland**
- Tessjöholm**, kungsgård, Finland, 2105
- Tétouan**, stad i Marocko, 2210
- Tiberg**, socken och kyrka, Västergötland, 1598, 2086
- Tjustorp**, Smedstorps socken, Skåne, 1970
- Tjusts härad**, Småland, 857, 1338
- Tomarp**, översteboställe, Kvidinge socken, Skåne, 1427, 1972, 1995, 2179
- Torne lappmark** 2336
- Torneå** 21, 40, 1739, 2337
- Torshälla** 17, 18, 1369, 1448, 1512
- Torskog** – se **Södra Torskog**
- Trelleborg** 513, 519, 622, 927, 928, 933, 939, 981, 988, 989, 991
- Trollhättan** 1156, 1216, 2031, 2049, 2083
- Trosa** 21, 22, 40, 98, 401, 1286
- Tråvad**, Tråvads socken, Västergötland, 1706
- Tuna**, socken, Dalarna, 1441, 1442
- Tunafors**, bruk, Eskilstuna, 2005
- Tunaläns härad**, Småland, 2060
- Turkiet** 294, 1778
- Tveta härad**, Småland, 1499
- Tyskland** 250, 299, 615, 957, 1382, 1389, 1492, 1561, 1562, 2071, 2177
- Täfte** (Täftegodset), utjord, Sköns socken, Medelpad, 1122, 1123, 1179, 1665, 1666, 1878
- Töfsala**, socken, Finland, 2294, 2295
- Uddevalla** 20, 40, 336, 337, 979, 1028, 1043, 1774, 2338

- Uleåborg** (Uhleå o.d.) 18, 29, 408, 435, 901, 1141, 2114, 2168
Uleåborgs län 918
Ulricehamn 20, 40, 1495, 1864
Ulriksdals slott, Uppland, 482, 956, 963
Ultuna kungsladugård, f.d. Bondkyrka socken, Uppland, 316, 379, 380, 381, 382
Ulvåsa (Ulfåsa), Ekebyborna socken, Östergötland, 950
Ume lappmark 2336
Umeå 21, 123, 247, 1092
Uppland 400, 602, 813, 1493, 1598, 1645, 1659, 1844, 1927, 1987, 2118
Upplands län – se **Uppsala län**
Uppsala 14, 40, 316, 379, 381, 544, 567, 602, 643, 751, 974, 1025, 1030, 1097, 1113, 1135, 1148, 1231, 1238, 1267, 1390, 1403, 1461, 1520, 1524, 1648, 1668, 1707, 1708, 1871, 1872, 2175
Uppsala län (Upplands län) 785, 813, 1219, 1313, 1429, 1622, 1706, 1741, 1750, 1779
Uppsala stift 2080, 2144
Uraniborg (Uranieburg), kungsgård, Ven, 1834, 1946, 1947
Usunda – se **Ysunda**
Vadstena 19, 32, 33, 147, 156, 187, 188, 218, 219, 220, 221, 317, 322, 326, 343, 344, 369, 527, 563, 640, 814, 816, 848, 966, 1180, 1225, 1257, 1284, 1285, 1366, 1411, 1472, 1484, 1759, 1792, 1870, 1927, 1995, 2066, 2113, 2118, 2144, 2163, 2165, 2202
Vadstena län, Östergötland, 1987
Varberg 17
Vasa 19, 1017, 1018, 1039, 1141, 2305
Vaxholm 2290
Vemo, socken, Finland, 2293–2296
Vemo härad, Finland, 2293
Ven (Hven), ö, S:t Ibbs socken, Skåne, 1946
Venedig 1562
Ventholm, kungsgård, Hilleshögs socken, Uppland, 1120
Verket (Wärket), fastighet skänkt till Jönköpings stad utanför stadsområdet, 843
Vexala, Nykarleby socken, Finland, 326
Viby, Kjula socken, Södermanland, 1776
Villmanstrand 764, 994
Vimmerby 22, 71, 1416
Vingåker, socken, Södermanland, 2074
Vinnerstad, socken, Östergötland, 1663
Vira, bruk, Roslags-Kulla socken, Uppland, 1588, 1631, 1903, 1904, 1906
Visby 16, 1286, 1322, 2110, 2114, 2174
Visingsborg, kungsladugård, Visingsö socken, Småland, 519
Visingsö, Småland, 519, 2019
Viskafors, bruksort, Kinnarumma socken, Västergötland, 1867
Wismar 2176, 2177, 2248, 2249, 2250
Vrinnevi (Vrimmevid, Vrinnevi), (f.d.) by, nu i Norrköpings stad, Östergötland, 909, 1903
Vånga bergslag, Östergötland, 437

- Väckärä** (Väckärä), Euraâminne socken, Finland, 476, 1906
- Vänern** 1950
- Vänersborg** 18, 20, 402, 520, 1950
- Wärket** – se **Verket**
- Värmdö**, socken, Uppland, 2080, 2144
- Värmland** 294, 316, 919, 922, 986, 1292, 1558, 1567, 1568, 1569, 1665, 1705, 1773, 1872, 1873, 2079
- Värmlands bergslag** 1632
- Värna** (Werna), socken, Östergötland, 408, 435
- Väsby**, säteri, Torshälla landsförsamling, Södermanland, 383
- Väsby län**, Västmanland, 1654
- Västanfors**, socken, Västmanland, 240, 241, 2146
- Västanå**, bruk, Viksjö socken, Ångermanland, 1263
- Västerbergslagen** 788, 789, 790, 1048, 1263, 1264, 1970, 2042, 2177
- Västerbotten** 316, 325, 607, 646, 686, 823, 831, 852, 854, 866, 867, 868, 911, 925, 927, 928, 929, 979, 1067, 1071, 1183, 1185, 1186, 1188, 1189, 1215, 1313, 1452, 1453, 1504, 1553, 1622, 1687, 1750, 1831, 1893, 1912, 1955, 1973, 2154, 2164, 2255, 2335, 2336
- Västergötland** 703, 1614, 1875, 2160
- Västerhavet** 2321
- Västerljung** (Westerliung), socken, Södermanland, 326, 472, 814
- Västernorrlands län** (Gefleborgs län) 325, 544, 545, 628, 823, 831, 852, 979, 1075, 1076, 1089, 1185, 1186, 1187, 1215, 1452, 1687, 1814, 2164, 2255, 2283, 2302, 2335
- Västerrekarne härad**, Södermanland, 1370
- Väster Silfberg** (Wästra Silfberg), gruvor, Norrbärke socken, Dalarna, 964, 2084
- Västervik** 15, 335, 563, 564, 694, 921, 969, 1416, 1663
- Västerås** 17, 76, 183, 303, 345, 347, 348, 415, 541, 717, 1739
- Västerås stift** 240, 1681
- Västmanland** och **Västmanlands län** 812, 762, 1076, 1212, 1220, 1720, 2045, 2060, 2287
- Vättak** (Vältack Ödegården, felskrivet), Vättaks socken, Västergötland, 1155
- Växjö** 17, 40, 71, 72, 73, 74, 716
- Växjö stift** 1694, 1732, 1813
- Ylistalo** (Ylixtalo), hemman, Koronis by, Pikis socken, Finland, 1152
- Ystad** 16, 26, 38, 40, 661, 1039
- Ysunda** (Usunda), bruk, Risinge socken, Östergötland, 1598, 2135
- Åbo** 15, 23, 266, 282, 415, 536, 751, 823, 831, 849, 850, 851, 853, 870, 893, 901, 938, 973, 998, 1004, 1020, 1025, 1129, 1145, 1324, 1453, 1480, 1835, 2170, 2295
- Åbo och Björneborgs län** 476, 1007, 1009, 1020, 1152, 1245, 2293
- Åbo stift** 936, 1053, 1456, 1585, 1706
- Åboskären** 1324
- Åby**, socken och pastorat, Östergötland, 814, 864, 865, 1039, 1146, 1147, 1148, 1940, 1951
- Åby**, gästgivaregård, Ringarums socken, Östergötland, 2022

- Åby**, säteri, Valla socken, Bohuslän, 2015, 2018
- Åkers styckebruk**, Åkers socken, Södermanland, 598
- Ål**, socken, Dalarna, 419
- Åland** 1253, 1296, 1302, 1324, 1523, 1528, 1744, 1915, 1999, 2005, 2141
- Ålands hav** 1195
- Ålbrunna**, Lossa socken, Uppland, 1219, 1706, 1741, 1779
- Ållestad** – se **Ollestad**
- Åminne**, Halikko socken, Finland, 2295
- Åmmekvarn**, bruk, Hammars socken, 1919
- Åmål** 23, 31, 32, 40, 400, 971, 1098, 1292, 1886, 1901, 1902, 1949, 1950
- Ångermanland** 515, 919, 1075, 1263, 2335, 2336
- Åreberg**, järnbruk, Kyrkfalla socken, Västergötland, 1474, 1605
- Ås härad**, Västergötland, 1875
- Åsele lappmark** 2336
- Åskloster** (Åhs kloster), Ås socken, Halland, 1947
- Ädelfors** (Ädelfors guldverk), Alseda socken, Småland, 913, 1498
- Älvkarleby**, socken, laxfiske, Uppland, 527, 578, 699, 813
- Älvsborgs län** 691, 720, 749, 750, 964, 1411, 1526, 1558, 1598, 1605, 1632, 1838, 1888, 2013, 2113
- Ängelholm** 16, 400, 509, 636
- Ängeltofta** (Engel-), säteri, Barkåkra socken, Skåne, 2080
- Öland** 1325, 1326, 1335, 1449, 1727, 1750, 1759, 1858, 1881, 1882, 1900, 1913, 2118
- Ölands södra udde**, fyrplats, 2013, 2014, 2028, 2263
- Örebro** 17, 40, 300, 342, 767, 867, 1093, 1739
- Örebro län** 1094, 1959
- Öregrund** 19, 32, 2263
- Öregrundsgrepen** 2262
- Öresund** 852, 1537
- Örskär**, ö, Gräsö socken, Uppland, 2263
- Össby** (Östby), Kvillinge socken, Östergötland, 1940, 1951
- Österbergslagen** 788, 789, 790, 1970, 2042
- Österbotten** 252, 322, 334, 511, 512, 513, 544, 579, 628, 703, 705, 727, 823, 831, 852, 854, 866, 867, 868, 917, 979, 990, 991, 1000, 1048, 1138, 1183, 1185, 1186, 1189, 1213, 1215, 1452, 1453, 1504, 1687, 1750, 1774, 1781, 1882, 1893, 1977, 1998, 2012, 2102, 2149, 2155, 2168, 2242, 2255, 2335, 2336
- Österbottens län** 728, 2164
- Österdalarna** 419
- Östergötland** 343, 344, 437, 540, 689, 699, 718, 753, 755, 811, 872, 875, 876, 888, 908, 912, 1005, 1021, 1146, 1250, 1303, 1587, 1631, 1639, 1699, 1792, 1927, 1940, 1987
- Österarp** (Österrarp), häradshövdingeboställe, Virserums socken, Småland, 2061
- Österrekarne härad**, Södermanland, 1370, 1776
- Österrike** 1315

Öster Silberg, silververk, Stora Tuna socken, Dalarna, 1441, 1442

Östersjön (Saltsjön) 577, 586, 615, 724, 846, 1187, 2023, 2089, 2097, 2098, 2231, 2248, 2295, 2299

Östhammar 22, 32, 40, 53, 55, 57, 58, 184, 627, 2016, 2017

Östra Vingåker, socken, Södermanland, 2074

Överkiminge, Ijo socken, Finland, 2168

Övre Satakunta härad 1031, 1033

Öxnäs, bruk, Bohuslän, 1632

KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING

Otryckta källor

Riksarkivet

Ständernas plena och kanslier:

Borgarståndets arkiv

Prästeståndets arkiv

Frihetstidens utskottshandlingar

Ständernas beslut och försäkringar

Riksdagsacta

Tryckta källor och litteratur

Samtida offentligt tryck (lagar, förordningar, resolutioner, kungörelser, instruktioner, taxor, reglementen m.m. som kungen och olika statliga myndigheter utfärdat) och samtida riksdagstryck tas inte upp här.

Apelblad, Jonas, 1759: *Rese-beskrifning öfwer Saxon*. Stockholm.

BdP = *Bondeståndets riksdagsprotokoll*. Utg. av S. Landahl. 1–13. Stockholm 1939–86.

BgP = *Borgarståndets riksdagsprotokoll från frihetstidens början* (från d. 9:1 med titeln *Borgarståndets riksdagsprotokoll*). Utg. av N. Staf et al. 1–. Stockholm 1945–.

Bring, Samuel E., 1958: *Svenskt boklexikon 1700–1829. Rättegångshandlingar*. (Skrifter utg. av Svenska Litteratursällskapet 32:1.) Uppsala.

Forsskål, Petter, 1759: *Tankar om borgerliga friheten*. Stockholm.

La Mettrie, Julien Offray de, 1748: *L'homme machine*. Leyde.

Lignell, And. (utg.), 1835: *Bidrag till Svenska kyrkans och riksdagarnes historia ur presteståndets archiv* 3. Stockholm.

Modée = *Utdrag utur alle ifrån den 7. Decemb. 1718/1791 utkomne publique handlingar ...* Utg. av R. G. Modée et al. 1–15. Stockholm 1742–1829.

Nordencrantz, Anders, 1759: *Til riksens höglofl. ständer församlade wid riksdagen år 1760. En wördsam föreställning uti et omständeligit swar på de oförgripeliga påminnelser, som uti Stockholms Post-tidningar, den 25 september 1758, kundgjorde blifwit, wara af trycket utkomne, wid de under sidstledne riksdag til riksens höglofliga ständer*

- aflemnade trenne skrifter om rättgångers förminskning, lag, domare och folk, samt en rättskaffens fri- och säkerhet. Af en deras ledamot och ödmjukaste tjenare.* Stockholm.
- PRF = Privilegier, resolutioner och förordningar för Sveriges städer.* Utg. av N. Herlitz et al. 1–6. Stockholm 1927–85.
- PrP = Prästståndets riksdagsprotokoll.* Utg. av A. Forssell & E. Gransstedt et al. 1–. Stockholm 1949–.
- RAP = Sveriges ridderskaps och adels riksdagsprotokoll från och med år 1719.* 1–32. Stockholm 1875–.
- Stiernman, And. Anton, 1728–33: *Alla riksdagars och mötens besluth, samt arfföreningar, regements-former, försäkringar och bewillningar, som, på allmenna riksdagar och möten, ... gjorde, stadgade och bewiljade äro; med the för hwart och ett stånd utfärdade allmenna resolutioner* 1–3. Stockholm.
- Stiernman, Anders Anton von, 1747–75: *Samling utaf kongl. bref, stadgar och förordningar etc. angående Sweriges rikes commerce, politie och oeconomie uti gemen, ifrån åhr 1523 in til närwarande tid* 1–6. Stockholm.
- Särman, Marianne, 1996: *Charlotta Taube och den sista häxprocessen. Ett 1700-talsdrama i flera akter.* Stockholm.
- Tuneld, Eric, 1762: *Inledning til geographien öfwer Sweriges rike.* 4 uppl. Stockholm.
- Wilskman, Sven, 1760: *Swea rikes ecclesiastique wärk, i alphabetisk ordning sammandragit, utur lag och förordningar, privilegier och resolutioner, samt andra handlingar.* Skara.
- Winblad, Carl, 1761: *Afhandling om mur- och tak-tegelbruks inrättande, jämte beskrifning huru tegel på fördelaktigt sätt brännes med stor besparing af wed, samt nödiga ritningar på lerbråkor, lador och ugnar, förestälta uti 6 kopparstycken.* Stockholm.
- Åhlén, Bengt & Åhlén, Agneta, 2003: *Censur och tryckfrihet. Farliga skrifter i Sverige 1522–1954.* Stockholm